

CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD	Dydd Mawrth, 16eg Rhagfyr, 2025
AMSER	1.00 y.h.
LLEOLIAD	Cyfarfod Aml-Leoliad – Siambr Hywel Dda a ZoomCyfarfod Rhithiol / Virtual Meeting
PWYNT CYSWLLT	Gwen Alaw Roberts cabinet@gwynedd.llyw.cymru

AELODAU CABINET CYNGOR GWYNEDD

Aelodau	
Nia Wyn Jeffreys	Arweinydd y Cyngor
Craig ab Iago	Aelod Cabinet Amgylchedd
Dilwyn Morgan	Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant
Paul John Rowlinson	Aelod Cabinet Tai ac Eiddo
Menna Trenholme	Dirprwy Arweinydd y Cyngor ac Aelod Cabinet Plant a Chefnogi Teuluoedd
June Jones	Aelod Cabinet dros Briffyrdd, Peirianeg ac Ymgynghoriaeth Gwynedd
R Medwyn Hughes	Aelod Cabinet Economi a Chymuned
Dewi Jones	Aelod Cabinet Addysg
Huw Wyn Jones	Aelod Cabinet Cyllid
Llio Elenid Owen	Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol a Chyfreithiol a'r Gymraeg

RHAGLEN

	Eitem	Cyflwynir gan	Swyddog	Tud.
1	YMDDIHEURIADAU			
2	DATGAN BUDDIANT PERSONOL			
3	MATERION BRYS			
4	MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU			
5	COFNODION CYAFARFOD A GYNHALIWYD AR 11 TACHWEDD			4 - 18
6	SEFYDLU BWRDD RHEOLI MAETHOLION	Cyng Craig ab Iago	Gareth Jones, Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd	19 - 28
7	CYLLIDO GWAITH DIOGELU ADEILAD Y CORBETT ARMS, TYWYN	Cyng Craig ab Iago	Dafydd Wyn Williams, Pennaeth Adran Amgylchedd	29 - 33
8	TWF - SIARTER Y GYMRAEG YN Y GWAITH	Cyng Llio Elenid Owen	Eurig Williams, Rheolwr Gwasanaeth Adnoddau Dynol	34 - 37
9	ADRODDIAD BLYNYDDOL CYFLOGAETH	Cyng Llio Elenid Owen	Eurig Williams, Rheolwr Gwasanaeth Adnoddau Dynol	38 - 52
10	ADRODDIAD BLYNYDDOL IECHYD, DIOGELWCH A LLESIANT	Cyng Llio Elenid Owen	Gail Warrington, Rheolwr Iechyd, Diogelwch a	53 - 58

			Llesiant	
11	ADRODDIAD 6 MIS CWYNION A GWELLA GWASANAETH 2025/26	Cyng Llio Elenid Owen	Ian Jones, Pennaeth Adran Gwasanaethau Corfforaethol	59 - 82
12	ACHOS BUSNES AMLINELLOL CARTREF GOFAL PENRHOS	Cyng Dilwyn Morgan	Mari Wynne Jones, Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant	83 - 319
13	GWELLIANNAU SYLWEDDOL I YSGOL TRYFAN - CYNYYDDU CYLLIDEB CYFALAF Y PROSIECT	Cyng Dewi Jones	Debbie A W Jones, Pennaeth Cynorthwyol Gwasanaethau Addysg	320 - 322
14	POLISI IAITH ADDYSG GWYNEDD	Cyng. Dewi Jones	Siwan Llwyd Roberts, Pennaeth y Gyfundrefn Addysg Drochi	323 - 344
15	ADRODDIAD BLYNYDDOL AR GYNLLUN DIGIDOL CYNGOR GWYNEDD (CYFNOD 2024/2025)	Cyng Huw Wyn Jones	Huw Ynyr, Pennaeth Cynorthwyol Cyllid (Digidol)	345 - 368

Y CABINET DYDD MAWRTH, 11 TACHWEDD 2025

Yn bresennol-

Y Cynghorwyr: Nia Jeffreys, Menna Trenholme, R. Medwyn Hughes, Craig ab Iago, Huw Wyn Jones, June Jones, Dilwyn Morgan, Llio Elenid Owen, Dewi Jones a Paul Rowlinson.

Hefyd yn bresennol-

Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Iwan Evans (Swyddog Monitro), Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid), Catrin Thomas (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Dylan Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Aled Gibbard (Pennaeth Adran Plant dros dro), Alan Wyn Parry (Swyddog Cefnogi Busnes), Yr Athro Sally Holland (Cadeirydd Bwrdd Rhaglen y Cynllun Ymateb), Gareth Jones (Pennaeth Cynorthwyol Amgylchedd), Rebeca Jones (Rheolwr Polisi Cynllunio, Tirwedd a Natur), Y Cyng. Elwyn Edwards (Aelod Lleol Ward Llandderfel), Esyllt Rhys Jones (Rheolwr Rhaglenni Adfywio), Llŷr B Jones (Pennaeth Cynorthwyol Economi a Chymuned), Alun Gwilym Williams (Pennaeth Cynorthwyol Busnes), Vera Jones (Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith), Annes Sion (Arweinydd Tîm Democratiaeth), Sian Pugh (Pennaeth Cynorthwyol), Ffion Madog Evans (Pennaeth Cyllid Cynorthwyol) a Gwen Roberts (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

1. YMDDIHEURIADAU

Croesawyd pawb i'r cyfarfod.

Nodwyd bod rhaid i'r Cyng. Dewi Jones a'r Cyng. Menna Trenholme adael y cyfarfod am 4:00yh er mwyn mynychu cyfarfod arall.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganwyd buddiant gan y Cyng. Nia Jeffreys mewn perthynas ag Eitem 6. Nid oedd yr aelod o'r farn ei fod yn fuddiant oedd yn rhagfarnu, a ni adawsant y cyfarfod.

Datganwyd buddiant gan y Cyng. Paul Rowlinson mewn perthynas ag Eitem 11, a bu i'r aelod adael y cyfarfod.

Datganwyd buddiant gan y Cyng. Dewi Jones mewn perthynas ag Eitemau 13 ac 14, a bu i'r aelod adael y cyfarfod.

3. MATERION BRYS

Nid oedd unrhyw fater brys.

4. MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU

Nid oedd unrhyw fater yn codi o drosolwg a chraffu.

5. COFNODION

Derbyniwyd cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 14 Hydref 2025 fel rhai cywir.

Tynnwyd sylw gan y Swyddog Monitro at y gwall yn y cyfieithiad o sylwadau'r Aelod Lleol yn adroddiad Eitem 8, y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Hydref 2025.

Datganwyd mai geiriau Cymraeg yr Aelod Lleol oedd *"Pe byddai cynnig arfaethedig yma'n cael ei wireddu ni fyddai teuluoedd Cymru Cymraeg am ddod i fyw i'r pentref i fagu ei plant a rwyf yn tybio bydd mewnfudwyr yn prynu y tai ac yn gwneud y pentref yn le diarth"*.

Nodwyd nad yw'r cyfieithiad *"and I assume immigrants will buy the houses and make the village a foreign place"* yn gyfieithiad cywir o'r uchod ac nad yw'n adlewyrchu bwriad yr Aelod Lleol.

Cadarnhawyd mai'r cyfieithiad cywir, a roddwyd gan Adran Gyfieithu'r Cyngor, yw *"and I assume that incomers would buy the houses and make the village an unfamiliar place"*, sy'n adlewyrchiad mwy teg o fwriad yr Aelod Lleol.

Cynigiwyd ymddiheuriad i'r Aelod Lleol gan y Prif Weithredwr am y gwall hwn, gan nodi nad oedd y cyfieithiad gwreiddiol yn cynrychioli ei ddatganiad.

Derbyniwyd y newid hwn gan y Cabinet.

6. ADRODDIAD BLYNYDDOL PANEL RHIANT CORFFORAETHOL 2024/25

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Menna Trenholme.

PENDERFYNIAD

Derbyniwyd a nodwyd y wybodaeth yn yr adroddiad sy'n adrodd ar waith y Panel Rhiant Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn 2024/25.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan egluro'r cyfrifoldeb statudol sydd gan y Cyngor a'i bartneriaid i weithredu fel rhiant corfforaethol i bob plentyn mewn gofal yng Ngwynedd. Nodwyd mai nod y Cyngor yw bod bob plentyn mewn gofal yn byw bywyd hapus a diogel. Cadarnhawyd mai'r Panel sy'n goruchwyllo'r gwaith hwn ar ran y Cyngor.

Amlygwyd bod 280 plentyn mewn gofal yng Ngwynedd ym mis Mawrth 2025, sydd 1 yn llai na'r flwyddyn flaenorol. Ychwanegwyd bod llawer o symudiad o fewn y grŵp hwn, gyda phlant yn gadael ac eraill yn dod i mewn i ofal yn ystod y flwyddyn. Datganwyd bod 186 plentyn mewn lleoliadau maeth, 21 mewn lleoliadau preswyl, 54 wedi'u lleoli gyda'u rhieni, ac 15 o bobl ifanc yn byw yn annibynnol gyda chefnogaeth. Amlygwyd bod cynnydd yn nifer y plant mewn gofal sy'n cael eu lleoli yng Ngwynedd, gan ychwanegu bod lleoli plant yn agos at eu cymunedau yn gadarnhaol.

Datgelwyd bod y rhan fwyaf o'r plant a ddaeth i mewn i ofal yn ystod cyfnod yr adroddiad o dan 5 oed, a bod nifer o'r achosion yn gysylltiedig â phroblemau diogelu, camddefnyddio sylweddau, neu drais yn y cartref.

Cyfeiriwyd at y gefnogaeth sy'n cael ei gynnis i deuluoedd megis drwy'r Tîm o Amgylch y Teulu a'r Gwasanaethau Trobwynt, gan nodi eu bod yn parhau i gael effaith cadarnhaol.

Eglurwyd bod cynnydd cadarnhaol yn y nifer o gartrefi maeth cofrestredig, yn ogystal â lleihad yn y nifer o blant a brofodd 3 neu fwy o symudiadau yn eu lleoliad.

Yn ystod 2024/25 datblygwyd pecyn o fuddiannau i ofalwyr maeth y Sir, sy'n cynnwys gostyngiad mewn Treth Cyngor, tocyn parcio am ddim, a defnydd o ganolfannau hamdden.

Cyfeiriwyd at y Prosiect Cartrefi Grŵp Bychain gan nodi bod 3 eiddo newydd wedi ei brynu yn ystod y flwyddyn. Amlygwyd bod y cartref cyntaf wedi ei agor ym Morfa Bychan, a bod dau dŷ arall ar y gweill.

Mynegwyd balchder bod perfformiad iechyd plant mewn gofal wedi gwella'n sylweddol, gan nodi bod cyfran helaeth o'r plant hyn wedi cofrestru â meddyg teulu a deintydd. Pwysleisiwyd bod cyd weithio agos gyda CAMHS a'r gwasanaeth iechyd i sicrhau cefnogaeth addas i bob plentyn.

Nodwyd bod y Panel wedi bod yn archwilio sut i wneud Gwynedd yn Gyngor 'Trawma Wybodus' gan gynnig hyfforddiant i'r gweithlu.

Tynnwyd sylw at y ffaith bod y Panel yn drawsadrannol ac ymfalchiwyd ei fod yn gosod safonau'r Cyngor yn uchel.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Cydnabuwyd a diolchwyd i rieni maeth am y gwaith gwych a gaiff ei wneud ganddynt ar draws y Sir. Holwyd am effaith y newid mewn rheoliadau i wneud lleoliadau plant yn ddielw. Cadarnhawyd bod bwriad i'r lleoliadau plant fod yn ddielw erbyn 2030, ond nad yw'r ateb yn ddu a gwyn ar y pwynt hwn. Nodwyd bod y Ddeddf yn dod i rym yn 2026, ond ei fod yn rhoi tan 2030 i wneud y gwaith trosiannol hynny.
- Gofynnwyd am fwy o wybodaeth ynglŷn â threfniadau ynghylch plant sydd wedi eu lleoli'n all sirol, a'r lleoliadau heb eu cofrestru. Sicrhawyd mai'r un yw'r trefniadau ar gyfer plant sydd wedi eu lleoli o fewn y Sir a thu allan i'r Sir, gan amlygu eu bod yn aros yn gyfrifoldeb i Wynedd. Soniwyd am y 3 achos a gofnodwyd yn 2024/25 o ddefnyddio trefniadau lleoliadau heb gofrestrriad, gan egluro bod y rhain yn achosion lle'r oedd trefniadau lleoliad blaenorol y plant wedi torri i lawr ac felly doedd dim modd dod o hyn i leoliad cofrestredig arall ar eu cyfer. Nodwyd bod rhaid rhoi gwybod i'r Arolygaeth Gofal pan mae trefniant o'r fath yn cael ei roi mewn lle, sydd yna'n monitro'r trefniant.
- Ymfalchiwyd bod cynnydd sylweddol wedi bod yn y nifer o ofalwyr maeth o'i gymharu â'r llynedd.
- Holwyd os oes rheswm penodol y tu ôl i'r cynnydd hwn yn y nifer o ofalwyr maeth dros y flwyddyn ddiwethaf. Esboniwyd nad oes ateb pendant am hyn,

ond cadarnhawyd bod ymgyrchoedd cyson yn cymryd lle i geisio ennyn diddordeb, a bod y Cyngor yn ceisio ymateb yn amserol i unrhyw ddatganiad o ddiddordeb. Soniwyd am effaith cadarnhaol Maethu Cymru yn ogystal.

- Rhoddwyd mwy o wybodaeth i'r aelodau am y Gwasanaeth Niwroddatblygol. Nodwyd bod y gwaith hwn yn ehangach na gwaith y Panel. Amlygwyd bod ffocws wedi bod yng Ngwynedd ar godi ymwybyddiaeth ymysg y gweithlu a chynnig cefnogaeth pan mae'n briodol.
- Amlygwyd bod bwlch cyrhaeddiad rhwng plant sydd mewn gofal a phlant nad ydynt mewn gofal, a gofynnwyd a oes unrhyw beth ar droed i gau'r bwlch hwnnw. Nodwyd bod cyfle yma i gynnal trafodaethau traws adrannol i allu deall ac ymateb i'r bwlch hwn.

7. ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL A HUNANASESIAD CYNGOR GWYNEDD 2024/2025

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Nia Jeffreys.

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd Adroddiad Perfformiad Blynyddol a Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2024/25 ac argymhellwyd i'r Cyngor Llawn ei fod yn ei fabwysiadu.

TRAFODAETH

Mynegwyd balchder o gyflwyno'r adroddiad, gan nodi mai hwn yw'r ail adroddiad perfformiad o Gynllun y Cyngor 2023-2028.

Crybwyllwyd bod sylw wedi ei roi i sylwadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, a gaiff eu cynnwys yn yr adroddiad.

Datganwyd bod y ffaith i'r Cyngor allu cyflawni cymaint eleni gyda chyllideb hollol annigonol, yn wyrthiol.

Nodwyd bod y dogfennau yn coladu ystod eang o wybodaeth, a chaiff yr adroddiadau hyn eu cynnwys fel tystiolaeth i'r Asesiad Perfformiad Panel y flwyddyn nesaf.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Crybwyllwyd y gwelliannau i isadeiledd rhai o ganolfannau hamdden y Sir, sy'n cynnwys cwrt Padel newydd.
- Cyfeiriwyd at y rhestr o'r gwaith sydd wedi'i gyflawni o dan y pennawd 'Gwynedd Lewyrchus', ac ategwyd bod y sefyllfa gyfredol yn golygu na fydd gan y Cyngor yr arian i gyflawni hanner cymaint wrth fynd ymlaen.
- Amlygwyd pwysigrwydd partneriaid allanol a staff y Cyngor er mwyn gallu cyflawni'r holl waith o dan y pennawd 'Gwynedd Ofalgar'.
- Nodwyd y cysylltiad rhwng darparu tai addas â'r uchelgeisiau sydd wedi eu gosod o dan y maes blaenoriaeth 'Gwynedd Glyd'. Ychwanegwyd ei fod yn

waith cymhleth a hirdymor, sydd am fynd i'r afael â nifer o broblemau ehangach. Amlygwyd yr angen i gydweithio â Llywodraeth Cymru a chymdeithasau tai i allu cyrraedd y nod.

- Soniwyd am y Grantiau Tai Cymdeithasol ychwanegol sydd wedi eu denu gan Lywodraeth Cymru, gan nodi y bydd y grant a dderbyniwyd yn 2024/25 yn galluogi i bartneriaid y Cyngor godi o leiaf 50 o unedau ychwanegol.
- Adnabuwyd bod y pwysau o ran digartrefedd yn gynyddol, gan nodi fod prosiectau wedi eu cwblhau neu ar y gweill er mwyn darparu llety argyfwng i bobl ddigartref ar draws y Sir. Cyfeiriwyd at yr angen am fwy o dai cymdeithasol er mwyn gallu mynd i'r afael â digartrefedd.
- Wrth gyfeirio at yr her o ddenu staff i'r maes gofal, mynegwyd balchder am yr Academi Ofal sydd wedi ei lansio a'r nifer o staff gwyb sydd wedi dod drwy'r Academi.
- Datganwyd bod buddsoddi helaeth yn cael ei wneud yn adeiladau ysgolion Gwynedd a'r Canolfannau Iaith o fewn y Sir. Ategwyd bod hyn yn rhan o'r bwriad i gynnig ysgolion ac addysg sy'n diwallu anghenion holl blant a phobl ifanc Gwynedd.
- Rhybuddiwyd y bydd y diffyg ariannol pellach mae'r Cyngor yn ei wynebu yn ei gwneud hi'n anoddach fyth i'r Cyngor allu cyflawni i'r un lefel a wnaed yn y gorffennol.

8. ADRODDIAD CHWARTEROL - CADEIRYDD Y BWRDD RHAGLEN CYNLLUN YMATEB (TACHWEDD 2025)

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Nia Jeffreys.

PENDERFYNIAD

Derbyniwyd yr adroddiad gerbron sef yr ail adroddiad chwarterol gan Gadeirydd y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb.

TRAFODAETH

Amlygwyd mai hwn yw'r ail adroddiad chwarterol gan Gadeirydd y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb.

Eglurwyd i'r Adolygiad Ymarfer Plant gael ei gyhoeddi ar y 4ydd o Dachwedd. Tynnwyd sylw at ddewrder y dioddefwyr a'r goroeswyr, gan nodi eu bod ar flaen meddyliau pob un wrth drafod y pwnc anodd hwn.

Nodwyd bod yr adroddiad yn erchyll i'w ddarllen a'i fod yn amlygu methiannau'r Cyngor. Ymddiheurwyd yn ddiffuant i'r dioddefwyr a phawb a gafodd eu heffeithio gan y troseddau ffaidd, gan sicrhau y bydd y Cyngor yn gweithredu ar argymhellion yr Adolygiad Ymarfer Plant.

Datganwyd bod yr adroddiad gerbron yn diweddarau'r Cabinet ar waith y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb. Paratowyd yr Adroddiad gan Gadeirydd Annibynnol y Bwrdd, sef Yr Athro Sally Holland. Esboniwyd bod yr Adroddiad hwn wedi ei

ysgrifennu cyn i'r Adolygiad Ymarfer Plant gael ei gyhoeddi, ac nad yw'r Bwrdd wedi cael cyfle eto i gyfarfod yn dilyn y cyhoeddiad hwn.

Croesawyd Cadeirydd y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb i'r cyfarfod.

Cydnabuwyd bod yr Adolygiad Ymarfer Plant wedi'i gyhoeddi a'r canfyddiadau'n erchyll. Nodwyd bod y diwylliant ehangach o fwlio ac ymddygiadau annerbyniol gan y Pennaeth hwn, a'r cyfleoedd a gollwyd i herio ac atal niwed pellach, yn gwneud darlleniad sobor.

Pwysleisiwyd bod angen newid, yn enwedig mewn materion diwylliannol ehangach o herio arferion gwael neu annerbyniol a system trin pryderon a chwynion.

Yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd ym mis Rhagfyr, bydd cynllun wedi ei lunio a set o fesurau effeithiolrwydd wedi eu diweddarau. Bydd y Cynllun yn adlewyrchu'r argymhellion o'r Adolygiad Ymarfer Plant gan barhau i adolygu'r cylch gorchwyl i gryfhau ffyrdd o weithio.

Cyfeiriwyd at adroddiad y Bwrdd wrth sôn am y cynnydd sydd wedi ei wneud ers yr adroddiad blaenorol, yn ogystal â'r meysydd a fu'n fwy heriol. Ategwyd yr angen am ddiwylliant o her ar draws yr Awdurdod Lleol a'r angen i hynny fod yn bresennol yn y Bwrdd yn ogystal. Nodwyd bod hyn yn cynnwys diweddariadau ysgrifenedig gan Swyddogion, mesurau effaith, adroddiadau arolygu, ac ychwanegwyd bod y Cadeirydd yn cyfarfod â'r asiantau i drafod eu profiadau hwy o'r Cynllun.

Cadarnhawyd gan y Cadeirydd ei bod hi ac aelodau eraill y Bwrdd eisiau i Wynedd lwyddo yn eu hymateb. Nodwyd ei bod eisiau i bobl Gwynedd fod yn hyderus bydd y system ddiogelu yn gwneud y gwaith sydd ei angen i sicrhau bod bob plentyn yn cael ei gefnogi ac yn ffynnu.

Amlygwyd pwysigrwydd cynnig tryloywder yn y gwaith sy'n mynd rhagddo, gan bwysleisio y bydd y gwaith hwn yn galed ac yn cymryd adnoddau.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Cytunwyd ar bwysigrwydd gwrando ar lais y plentyn, a nodwyd bod nifer o agweddau o gynnwys llais y plentyn y gall y Cyngor wneud gwaith cadarnhaol yn datblygu arnynt. Amlygwyd y bydd awgrymiadau gan y Bwrdd yn gynnwysedig yng Nghynllun newydd Gwynedd er mwyn sicrhau fod pwyslais ar lais y plentyn, a bod eu lleisiau'n cael eu cynnwys mewn penderfyniadau strategol.
- Datgelwyd pryder o ran adnoddau gan gwestiynu rôl hir dymor Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau fod systemau Cyngor Gwynedd yn gadarn, gan flaenoriaethu adnoddau i'r gwaith hollbwysig hwn. Soniwyd am yr adnoddau ychwanegol dros dro sydd wedi'u darparu i Wynedd gan y Llywodraeth yn flaenorol i ymgymryd â'r gwaith hwn, a nodwyd bod gobaith i unrhyw fesurau newydd gael eu cyllido'n ddigonol.
- Darparwyd sicrwydd y bydd pob cam angenrheidiol yn cael ei gymryd i fynd i'r afael ag unrhyw achos o gam ymddwyn neu fethiant i gyrraedd y gofynion statudol neu broffesiynol.

9. YMGYNGHORIAD STATUDOL AR BARC CENEDLAETHOL ARFAETHEDIG GLYNDWR

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Craig ab Iago.

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd yr ymateb yn Atodiad 4 fel ymateb Cyngor Gwynedd ar yr ymgynghoriad statudol gan ychwanegu gwrthwynebiad i'r gorchymyn dynodi drafft a ffin arfaethedig i Barc Cenedlaethol Arfaethedig Glyndŵr.

Dirprwywyd yr hawl i Bennaeth Adran yr Amgylchedd wneud unrhyw addasiadau ansylweddol y gallai fod yn ofynnol i'r ymateb cyn iddo gael ei gyflwyno i Cyfoeth Naturiol Cymru.

TRAFODAETH

Esboniwyd mai trafod ymateb y Cyngor i'r Ymgynghoriad Statudol ar Barc Cenedlaethol arfaethedig Glyndŵr yw pwrpas yr eitem. Datganwyd gan yr Aelod Cabinet perthnasol ei fod yn ceisio perswadio'r Cabinet i newid ymateb y Cyngor i'r Ymgynghoriad.

Amlygwyd yr argyfyngau ariannol, amgylcheddol a thai, a'r holl doriadau sy'n wynebu'r Cyngor a chymdeithas ar hyn o bryd. Nodwyd nad yw datblygu Parc Cenedlaethol newydd felly yn flaenoriaeth i drigolion.

Croesawyd Aelod Lleol Ward Llandderfel i'r cyfarfod ac ategwyd ganddo eiriau'r Aelod Cabinet. Tynnwyd sylw at y ffaith fod y Parciau Cenedlaethol cyfredol wedi bod yn cael eu tanariannu'n flynyddol.

Pryderwyd yn ogystal am effaith Parc Cenedlaethol newydd ar or-dwristiaeth yn ardal Llandderfel ac ar y Gymraeg yn y gymuned leol. Nodwyd bod canran uchel o dai haf a thai gwyliau yn Llandderfel ar hyn o bryd, a thynnwyd sylw at y ffaith bod prisiau tai yn uwch fyth o fewn y Parciau Cenedlaethol. Pryderwyd am effaith ehangach hyn ar y gymdeithas.

Amlygwyd y diffyg gwybodaeth am y dynodiad hwn a'i effaith posib, ac ategwyd y pryderon am yr effaith ar y Gymraeg a nodwyd gan yr Aelod Cabinet a'r Aelod Lleol.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Cwestiynwyd pam fod y pwnc hwn yn cael ei flaenoriaethu gan y Llywodraeth tra bod cymaint o argyfyngau mewn amryw o feysydd yn ein wynebu. Galwyd ar Lywodraeth Cymru i flaenoriaethu cymunedau di-freintiedig y Sir yn hytrach na phrosiectau fel hyn.
- Os yw gwerth y tir hwn mor uchel, holwyd am y rhesymeg y tu ôl i geisio sefydlu'r Parc Cenedlaethol hwn yn hwyrach na'r 3 Pharc arall.
- Newidiwyd y penderfyniad a geisir er mwyn nodi gwrthwynebiad y Cyngor i'r Ymgynghoriad Statudol.

10. CYNNAL PLEIDLAIS ARDALOEDD GWELLA BUSNES CAERNARFON

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. R Medwyn Hughes.

PENDERFYNIAD

1. Nodwyd bod y Cynnig Ardal Gwella Busnes (AGB) a dogfennau atodol gan HWB Caernarfon wedi eu derbyn gan y Cyngor a'u bod yn cydymffurfio gyda'r Rheoliadau;
2. Cyfarwyddwyd y Swyddog Canlyniadau i gynnal pleidlais HWB Caernarfon;
3. Cymeradwywyd y trefniadau a'r goblygiadau ariannol a nodir yn Rhan 3 o'r adroddiad;
4. Dirprwywyd yr hawl i Aelod Cabinet Economi i bleidleisio ar ran yr Awdurdod ym mhleidlais yr AGB.
5. Os yw'r bleidlais yn llwyddiannus yng Nghaernarfon ac yn unol â Rheoliadau Ardal Gwella Busnes (Cymru) 2005, dirprwyir hawl i Bennaeth Gwasanaeth Economi a Chymuned mewn ymgynghoriad â phenaethiaid yr adrannau canlynol i gymeradwyo'r fersiwn derfynol o'r Cytundeb Ymarferol a'r Cytundeb Gwaelodlin a chwblhau y cytundebau yn unol a threfniadau y Cyngor:
 - Amgylchedd
 - Priffyrdd, Peirianeg ac YGC
 - Cyfreithiol
 - Cyllid.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr eitem gan esbonio mai gofyn am ganiatâd pleidlais mae'r adroddiad.

Tywyswyd yr aelodau drwy'r penderfyniad a geisir a nodwyd bod y mater dan sylw yn dechnegol.

11. CYSONI FFIOWEDD AM OFAL I OEDOLION YNG NGWYNEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Dilwyn Morgan.

PENDERFYNIAD

Mabwysiadwyd Polisi Codi Tâl am ofal diwygiedig yn unol ag argymhellion yr adroddiad hwn.

TRAFODAETH

Eglurwyd bod yr adran wedi asesu'r ffioedd sydd eisoes yn cael eu codi am ofal yng Ngwynedd, ac amlygwyd bod diffyg cysondeb ar draws y Sir.

Adnabuwyd bod y Polisi cyfredol mewn lle ers 2017 a'i fod yn cydymffurfio â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, ychwanegwyd bod y Polisi diwygiedig hefyd yn cyd-fynd â rheoliadau'r ddeddf hon.

Nodwyd bod y Polisi hwn wedi bod gerbron y Pwyllgor Craffu Gofal a bod ymgynghoriad cyhoeddus wedi cael ei gynnal.

Cadarnhawyd nad yw'r Polisi newydd yn golygu y bydd cynnydd mewn ffioedd i unigolion sydd eisoes yn talu, ond fe fydd yn cysoni ar draws y Sir. Ategwyd pwysigrwydd hyn ar gyfer cynaliadwyedd y gwasanaethau.

Ychwanegwyd y bydd y bobl hynny sy'n dod o dan y polisi hwn yn gymwys ar gyfer asesiad ariannol trylwyr, er mwyn sicrhau nad ydynt yn talu mwy nac y gallent ei fforddio. Eglurwyd bod uchafswm Llywodraeth Cymru o £100 yr wythnos o gyfraniad gan unigolion yn dal i fod yn ei le.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Mynegwyd balchder bod yr uchafswm o £100 yr wythnos yn dal i fod yn ei le, a holwyd os oes cymorth ariannol ar gael i gynorthwyo gyda'r ffioedd hyn. Cyfeiriwyd at yr asesiad ariannol y bydd pawb sy'n dod o dan y Polisi hwn yn gymwys amdano, er mwyn gweld faint a fydd disgwyl iddynt gyfrannu. Nodwyd bod cefnogaeth gan y tîm er mwyn gweld os yw'r rheiny sy'n gorfod talu yn gymwys am unrhyw fudd-daliadau a fuasai'n gymorth iddynt wrth gyfrannu at y ffi.
- Tynnwyd sylw at y ffaith na fydd y Cyngor yn codi ffi am ofal uniongyrchol i ofalwyr di-dâl, nac yn codi ffi am gefnogi unigolion i fynd i mewn i gyflogaeth.

12. YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU AR YMESTYN Y DYLETSWYDD AR AWDURDODAU LLEOL I DDARLLEDU CYFARFODYDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Llio Elenid Owen.

PENDERFYNIAD

Mabwysiadwyd yr ymatebion i gwestiynau Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar ymestyn y dyletswydd ar Awdurdodau Lleol i ddarlledu cyfarfodydd (fel a nodir yn Atodiad A), er mwyn ymateb i'r ymgynghoriad ar ran y Cyngor.

TRAFODAETH

Trafodwyd bod Llywodraeth Cymru wedi lansio ymgynghoriad i ymestyn dyletswydd ddarlledu cyfarfodydd y Cyngor. Er mai cyfarfodydd y Cyngor llawn

sy'n ofynnol i'w darlledu, amlygwyd bod Cyngor Gwynedd eisoes yn gwe ddarlledu cyfarfodydd y Cabinet, Cynllunio, a'r 3 pwyllgor Craffu yn ogystal.

Datganwyd bod y Cyngor yn croesawu ymestyn mynediad pobl Gwynedd at waith y Cyngor ond pryderwyd am y pwysau ychwanegol byddai hyn yn ei roi ar y Cyngor yn ariannol ac o ran adnoddau staffio. Ategwyd y pryder am yr adnoddau technegol sydd eu hangen i allu sicrhau hyn, gan nad oes systemau safonol ar gyfer gwe ddarlledu cyfarfodydd yn bodoli yng Nghymru.

Tynnwyd sylw at yr effaith cadarnhaol posib y gall gwe ddarlledu mwy o gyfarfodydd ei gael ar y Gymraeg.

Eglurwyd bod trafodaeth wedi cymryd lle yn y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth ynglŷn â'r mater hwn, a bod yr aelodau hynny yn cytuno gyda'r egwyddor ond yn pryderu am yr adnoddau a fydd eu hangen er mwyn gweithredu'r cynlluniau hyn.

13. TRETH CYNGOR: HAWL DISGRESIWN I GANIATÁU DISGOWNTIAU A/NEU CODI PREMIWM AR AIL GARTREFI AC EIDDO GWAG HIRDYMROR

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Huw Wyn Jones

PENDERFYNIAD

Argymhellwyd i'r Cyngor llawn ar 4 Rhagfyr 2025 mai'r canlynol yw'r opsiwn a ffafrir o safbwynt lefel y Premiwm ar Dreth Cyngor Ail Gartrefi ac Anheddau Gwag Hirdymor ar gyfer blwyddyn ariannol 2026/27:

- Fod Cyngor Gwynedd yn caniatáu DIM disgownt ar ail gartrefi dosbarth A, yn unol ag Adran 12 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (h.y. dim newid).
- Fod Cyngor Gwynedd yn caniatáu DIM disgownt ac yn CODI PREMIWM O 150% ar ail gartrefi dosbarth B, yn unol ag Adran 12B o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (h.y. dim newid).
- Fod Cyngor Gwynedd yn caniatáu DIM disgownt i gartrefi sydd wedi bod yn wag am 6 mis neu fwy ac yn CODI PREMIWM O 150% ar gartrefi sydd wedi bod yn wag am 12 mis neu fwy, yn unol ag Adran 12A o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (h.y. yn cynyddu'r premiwm o 100% i 150%).

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi bod rhaid i'r Cyngor wneud penderfyniad blynyddol os ydyw am godi Premiwm ar Dreth Cyngor eiddo gwag hir-dymor ac ail gartrefi, yn unol â gofynion Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992.

Amlygwyd bod Cyngor Gwynedd wedi codi Premiwm o 150% ar dreth Cyngor ail gartrefi perthnasol, a Phremiwm o 100% ar anheddau gwag hir dymor ers y 1af o Ebrill 2023.

Eglurwyd mai'r penderfyniad a geisir yw i gadw'r un lefel o Breimiwm treth Cyngor ar ail gartrefi a chaiff ei godi'n bresennol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2026/27, ac yna cynyddu'r Premiwm i 150% ar eiddo gwag hir dymor.

Mae ymchwil parhaus wedi'i gynnal yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i adnabod tueddiadau a dod i gasgliad ynglŷn â faint o'r newidiadau hyn sy'n ganlyniad uniongyrchol o'r Premiwm.

Adnabuwyd bod cynnydd yn nifer yr ail gartrefi ers 2024/25, a hynny'n dilyn sawl blwyddyn o leihad yn y niferoedd.

Aethpwyd ymlaen i nodi bod y nifer o eiddo gwag hir dymor wedi aros yn gyson a bod trigolion Gwynedd yn gweld eiddo o'r fath yn niweidiol.

Adroddwyd bod cyfiawnhad i beidio cynnal ymgynghoriad cyhoeddus arall, ond petai'r Cyngor am gynyddu'r Premiwm ymhellach, byddai'n rhaid ymgynghori.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Tynnwyd sylw at y ffaith mai bwriad y Premiwm yw i fynd i'r afael â'r argyfwng tai sy'n wynebu'r Sir, ac mai'r gobaith wrth gynyddu'r Premiwm yw lleihau'r nifer o dai gwag yng Ngwynedd.

14. POLISI LLEIHAU TRETH CYNGOR O DAN ADRAN 13A(1)(C) O DDEDDF CYLLID LLYWODRAETH LEOL 1992

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Huw Wyn Jones

PENDERFYNIAD

Mabwysiadwyd Polisi Lleihau Treth Cyngor o dan Adran 13A(1)(c) o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 i roi arweiniad a ffiniau clir i swyddogion ar y defnydd o eithriadau rhag y Premiwm a'r Dreth Cyngor sylfaenol.

TRAFODAETH

Datganwyd bod Adran 13A(1)(c) o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 yn rhoi pwerau disgresiwn ychwanegol i'r Cyngor leihau swm y dreth Cyngor sy'n daliadwy ar gyfer unigolion neu ddosbarthiadau o drethdalwyr.

Amlygwyd y defnyddia'r Cyngor Adran 13A o Ddeddf 1992 i gyflwyno eithriadau lleol, dewisol mewn achosion cyfyng iawn.

Rhoddwyd ystyriaeth i achosion sydd wedi cael eu cyflwyno i'r Adran Gyllid dros nifer o flynyddoedd wrth lunio'r Polisi arfaethedig. Ychwanegwyd y gallai'r rhain fod yn geisiadau am ostyngiad mewn Treth Cyngor sylfaenol, y Premiwm, neu'r ddau.

Nodwyd bod eithrio o'r Dreth sylfaenol gan ddefnyddio Adran 13A yn gost uniongyrchol ar goffrau'r Cyngor, felly bod rhaid osgoi gosod cynsail a allai niweidio'r Cyngor yn ariannol yn y tymor hir.

Crybwyllwyd bod Llywodraeth Cymru'n ymgynghori ar hyn o bryd, a all arwain at addasu rhai o'r eithriadau statudol. Nodwyd y caiff y Polisi ei gadw o dan adolygiad parhaus, a'i addasu wrth i unrhyw newidiadau deddfwriaethol gael eu cyflwyno.

Amlygwyd y bydd y Polisi arfaethedig hwn yn galluogi pob cais gael ei ystyried ar ei rinwedd ei hun. Pwysleisiwyd pwysigrwydd i swyddogion y gwasanaeth trethi gael ganllawiau clir i'w dilyn, ac ychwanegwyd bod cael panel i ystyried ceisiadau yn fodd o gael cysondeb mewn penderfyniadau.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Holwyd am yr orfodaeth ar berchnogion ail gartrefi lleol i orfod talu Premiwm wedi ôl-ddyddio i flynyddoedd cyn i'r Ddeddfwriaeth newydd ddod yn weithredol. Nodwyd bod nifer o eiddo wedi eu trosglwyddo'n ôl o fand treth busnes i fand treth Cyngor ers cyflwyno'r ddeddfwriaeth newydd. Amlygwyd mai Swyddfa'r Prisiwr sy'n gosod y dyddiad gweithredol o pryd mae'r dreth Cyngor ar eiddo yn ddyledus a bod rhaid i'r Cyngor weithredu yn unol â hynny. Ymhelaethwyd ar hyn gan nodi fod nifer o'r ail gartrefi hyn a oedd yn dychwelyd i fand treth Cyngor hefyd yn disgyn o dan y Premiwm, gan nad oedd unrhyw un yn byw ynddynt. Nodwyd bod y Polisi hwn yn galluogi'r Cyngor edrych ar yr holl eithriadau sydd ar gael iddynt, ac yn rhoi'r grym i allu edrych ar achosion penodol.

15. TROSOLWG ARBEDION: ADRODDIAD CYNNYDD AR WIREDDU CYNLLUNIAU ARBEDION

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Huw Wyn Jones

PENDERFYNIAD

1.1 Derbyniwyd y wybodaeth yn yr adroddiad a nodwyd y cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2025/26 a blynyddoedd blaenorol.

1.2 Cymeradwywyd dileu un cynllun arbedion gwerth £25k perthnasol i 2025/26 yn y maes Cyswllt Cwsmer yn yr Adran Gwasanaethau Corfforaethol, gan ddefnyddio'r ddarpariaeth arbedion a osodwyd o'r neilltu yn y gyllideb gorfforaethol.

1.3 Cymeradwywyd arian pontio o £80k y flwyddyn am gyfnod o ddwy flynedd ar gyfer 2025/26 a 2026/27 i gynllun arbedion Neuadd Dwyfor yn yr Adran Economi a Chymuned.

TRAFODAETH

Eglurwyd bod yr adroddiad yn crynhoi sefyllfa arbedion y Cyngor yn dilyn adolygiad ddiwedd Awst.

Adroddwyd bod arbedion gwerth £3.5 miliwn wedi eu proffilio ar gyfer cyllideb 2025/26. Datganwyd bod trafferthion gwireddu arbedion mewn rhai meysydd dros y blynyddoedd diwethaf.

Datgelwyd bod cynlluniau arbedion hanesyddol am y cyfnod o flwyddyn ariannol 2015/16 hyd at y flwyddyn ariannol 2025/26, wedi'u cynnwys yn Atodiad 1. Amlygwyd bod 98% o'r arbedion hanesyddol bellach wedi eu gwireddu, sy'n gadael cynlluniau gwerth £627,000 yn parhau heb eu gwireddu.

Gan gyfeirio at Atodiad 2, eglurwyd bod y cynlluniau arbedion diweddaraf werth £15.6 miliwn. Ychwanegwyd bod 77% o'r arbedion eisoes wedi eu gwireddu, a 4% pellach ar drac i gael eu cyflawni'n amserol.

Crybwyllwyd bod gwerth yr arbedion sydd eisoes wedi eu cymeradwyo ar gyfer 2026/27 ymlaen i'w gweld yn Atodiad 3.

Crynhowyd yr eitem gan adrodd bod £46 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu, sydd yn 92% o'r £50 miliwn gofynnol dros y cyfnod. Rhagwelir y bydd 1.3% pellach yn cael eu gwireddu erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

16. CYLLIDEB REFENIW 2025/26 - ADOLYGIAD DIWEDD AWST 2025

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Huw Wyn Jones

PENDERFYNIAD

1.1 Cymeradwywyd cymorth ariannol ychwanegol uwchlaw'r taliad cytundebol sydd yn amcanu i fod yn £219k i Gwmni Byw'n lach i'w gyllido o'r gronfa trawsffurfio, gan ddirprwyo'r hawl i'r Aelod Cabinet dros Economi mewn ymgynghoriad gyda'r Aelod Cabinet Cyllid, Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid i gytuno ar swm y gefnogaeth ariannol derfynol uwchlaw y tâl cytundebol gyda Byw'n lach ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

1.2 Gofynnwyd i'r Pennaeth Cyllid a'r Pennaeth Amgylchedd gyflwyno adroddiad pellach ar yr opsiynau posib ar gyfer ariannu'r costau o ddiogelu/dymchwel adeilad y Corbett Arms yn Nhywyn.

1.3 Cymeradwywyd trosglwyddiad o £3.757 miliwn o danwariant ar gyllidebau corfforaethol i Gronfa Cefnogi Strategaeth Ariannol y Cyngor, gyda'i ddefnydd i'w ystyried cyn diwedd y flwyddyn ariannol bresennol.

1.4 Cymeradwywyd y trosglwyddiadau ariannol fel yr amlinellir yn Atodiad 3 yn dilyn adolygiad o'r cronfeydd, gan ddileu gwerth £576k o falansau negyddol ar gronfeydd yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant sef £300k a'r Adran Plant a Theuluoedd £276k, yn dilyn i'r adrannau fethu cyflawni gwasanaethau o fewn eu cyllideb dros y tair blynedd ddiwethaf.

TRAFODAETH

Adroddwyd bod yr adroddiad hwn yn manylu ar yr adolygiad diweddaraf o gyllideb refeniw'r Cyngor am y cyfnod 2025/26, a'r rhagolygon tuag at ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Symudwyd ymlaen i ddatgan bod rhagolygon o orwariant o £6.3 miliwn gan adrannau'r Cyngor yn dilyn adolygiad diwedd Awst, gyda 75% ohono yn y maes gofal, oedolion a phlant. Ychwanegwyd bod gorwariant sylweddol yn y meysydd gwastraff, priffyrdd a bwrdeistrefol yn ogystal. Cadarnhawyd bod tanwariant ar gyllidebau corfforaethol, sydd yn lleihau'r rhagolygon gorwariant yn ei gyfanrwydd i £2.5 miliwn.

Tywyswyd y Cabinet drwy Atodiad 2, gan dynnu sylw at y diffyg cyllidebol sy'n wynebu nifer o adrannau'r Cyngor.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Nodwyd bod hyn yn sefyllfa a chaiff ei gweld yn flynyddol, sef cynnydd yn y galw ond lleihad yn y gyllideb. Ychwanegwyd mai tan-gyllido yw'r broblem, nid gorwariant.
- Tynnwyd sylw at y darlun cenedlaethol a'r ffaith bod Cyngorau ar draws Cymru yn gorwario yn yr un meysydd. Nodwyd bod y gorwariant yn debygol o fod yn uwch y flwyddyn nesaf oherwydd nad oes cyllid i'w roi i mewn.
- Datganwyd siom bod arian cyhoeddus yn cael ei wario mewn meysydd sydd ddim yn elwa'r gymdeithas.
- Soniwyd bod yr Adran Tai ac Eiddo wedi prynu eiddo ym Mangor a Chaernarfon er mwyn rhoi llety i bobl ddigartref, a fydd yn lleihau costau llety dros dro megis gwely a brecwast.

17. RHAGLEN GYFALAF 2025/26 - ADOLYGIAD DIWEDD AWST (SEFYLLFA 31 AWST 2025)

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Huw Wyn Jones

PENDERFYNIAD

- Derbyniwyd yr adroddiad ar adolygiad diwedd Awst (sefyllfa 31 Awst 2025) o'r rhaglen gyfalaf.
- Cymeradwywyd yr addasiadau canlynol i'r Gyllideb Gyfalaf a gymeradwywyd ar 6 Mawrth 2025 o safbwynt dulliau ariannu'r rhaglen (fel nodir yn rhan 3.2.3 o'r adroddiad), sef:
 - cynnydd o £290,000 mewn defnydd o fenthyca
 - cynnydd o £13,390,000 mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau
 - cynnydd o £36,000 mewn defnydd o gyfraniadau refeniw
 - lleihad o £2,743,000 mewn defnydd o'r gronfa gyfalaf
 - cynnydd o £29,000 mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill.

TRAFODAETH

Adroddwyd mai prif ddiben yr adroddiad yw cyflwyno'r rhaglen gyfalaf diwygiedig (sefyllfa 31 Awst 2025), a chymeradwyo'r addasiadau i'r ffynonellau ariannu perthnasol. Nodwyd y ceir dadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £153 miliwn am y 3 blynedd 2025/26 - 2027/28.

Cyfeiriwyd at Ran 3.2.3 o'r adroddiad, sy'n manylu ar y ffynonellau i ariannu'r cynnydd net o £48miliwn ers y gyllideb wreiddiol, gyda £37miliwn ohono yn deillio o ail broffilio ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol.

Adroddwyd mai'r prif gasgliadau yw bod cynlluniau pendant mewn lle i fuddsoddi £101miliwn yn 2025/26 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £47miliwn (47%) ohono wedi'i ariannu trwy grantiau penodol.

Mae £12 miliwn o wariant arfaethedig ychwanegol wedi'i ail-broffilio o 2025/26 i 2026/27 a 2027/28. Cyfeiriwyd at Atodiad 2 wrth sôn am y prif gynlluniau sydd wedi llithro ers y gyllideb wreiddiol.

Rhestrwyd y grantiau ychwanegol, gwerth £13 miliwn, y llwyddodd y Cyngor eu denu ers y gyllideb wreiddiol.



CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Sefydlu Bwrdd Rheoli Maetholion
Aelod Cabinet:	Cyng. Craig ab Iago
Swyddog perthnasol:	Gareth Jones. Pennaeth Adran Cynorthwyol
Dyddiad y cyfarfod:	16/12/2025

1. PENDERFYNIAD A GEISIR

- Fod Cabinet yn cefnogi sefydlu, a chyfranogiad y Cyngor i'r, Bwrdd Rheoli Maetholion ar gyfer yr Afon Gwyrfaï yn unol a'r cylch gorchwyl yn Atodiad 2.
- Fod y Cabinet yn enwebu'r Pennaeth Adran Amgylchedd i gynrychioli'r Cyngor ar y Bwrdd newydd ac yn dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth gadarnhau cynrychiolaeth swyddogion y Cyngor ar y Bwrdd ac i ymgymryd ac unrhyw newidiadau ansylweddol i'r Cylch Gorchwyl.

2 Y RHESWM PAM FOD ANGEN I'R CABINET WNEUD Y PENDERFYNIAD

- 2.1 Mae ffurfio Bwrdd Rheoli Maetholion (BRM) yn hanfodol er mwyn cydlynu camau gweithredu strategol i leihau llygredd maetholion mewn dalgylchoedd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig. Bydd y BRM yn darparu fforwm cydweithredol aml-asiantaeth i baratoi Cynllun Rheoli Maetholion. Mi fydd hefyd yn galluogi y partneriaid ar y bwrdd i adnabod a gweithredu mesurau tymor byr, canolig a hir i adfer a chynnal statws cadwraeth ffafriol yr ACA sef yr Afon Gwyrfaï yn yr achos yma.
- 2.2 Mae cylch gorchwyl y bwrdd wedi'u gynnwys yn Atodiad 2. Mae yn seiliedig ar y dull a ddefnyddir gan Fyrddau Rheoli Maetholion eraill yng Nghymru. Mater i'r bwrdd arfaethedig fydd cytuno ar eu ffurf derfynol.

3. CYFLWYNIAD A RHESYMEG

- 3.1 Cefndir
- 3.1.1 Mae naw afon yng Nghymru wedi cael eu dynodi'n Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA) o dan rheoliadau cynefinoedd, gyda dwy o'r afonydd yma yng ardal Cyngor Gwynedd, sef yr Afon Gwyrfaï a'r Afon Eden. Mae'r afonydd yma yn ecosystemau pwysig sy'n cefnogi bywyd gwylt prin a phwysig.

- 3.1.2 Mae lefelau uchel o ffosffadau mewn afonydd yn gallu cael effaith andwyol ar fioamrywiaeth a safonau dŵr. Mewn ardaloedd sensitif fel ACA, mae lefelau uchel o ffosffadau yn gallu cael effaith sylweddol ar ecosystemau sydd yn cefnogi bywyd gwyllt pwysig megis, yr eog, misglen berlog yr adon, cimwch yr afon a llyriad-y-dŵr arnofiol.
- 3.1.3 Mae gan gyrff cyhoeddus yng Nghymru ddyletswydd statudol i gyfrannu at gyrraedd targedau ansawdd dŵr, a drwy hynny i amddiffyn yr afonydd sy'n ACA, trwy reoleiddio gweithgareddau y maent yn gyfrifol amdanynt. Ym mis Ionawr 2021, cyhoeddodd Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) adroddiad lle cyflwynwyd asesiad o faint o ffosffad sydd mewn afonydd ACA wedi'i fesur yn erbyn targedau ansawdd dŵr diwygiedig.
- 3.1.4 Dangosodd yr adolygiad fod dros 60% o'r cyrff dŵr a aseswyd mewn dalgylchoedd afonydd mewn ACA, yn methu â bodloni'r targedau ansawdd dŵr diwygiedig ar gyfer ffosffad. Fodd bynnag, ar y pryd dangosodd canfyddiadau'r adroddiadau fod yr afonydd sydd yng Wynedd, yn cyrraedd y targedau ansawdd dŵr.
- 3.1.5 Yn fwy diweddar mae gwaith pellach wedi ei wneud gan CNC sy'n dangos fod yr Afon Gwyrfa (map yn dangos dalgylch yr afon i weld yn atodiad 3) yn methu cyrraedd y targedau ansawdd dŵr gan fod lefelau ffosfforws yn rhy uchel. Nid yw'n glir beth ydi tarddiad y maetholyn ac mae hyn yn amlwg yn rhwystr pan mae angen mynd ati i geisio datrys y mater a gwella yr ansawdd dŵr. Mae ystod o ffactorau gall fod yn rheswm dros y lefelau sydd i'w weld yn yr afon, gan gynnwys triniaeth carthion cyhoeddus a preifat, amaeth, coedwigaeth, llif tymhorol. Mae CNC yn parhau i fonitro'r afon i geisio cael gwell dealltwriaeth am y rhesymau a/neu ffactorau sydd yn achosi i'r afon fod yn methu ei targedau ansawdd dŵr. Bydd angen parhau i weithio yn agos efo CNC i geisio deall tarddiad y maetholyn. Rydym eisoes wedi holi CNC am darddiad y maetholyn gan fod hyn hanfodol ar gyfer ceisio cynllunio tuag ddatrysiad, ond nid yw CNC wedi cadarnhau'r tarddiad hyd yma.
- 3.1.6 Mae asesiadau CNC yn dangos fod yr afon Eden hefyd yn methu targedau ond nid yw yn destun cyfyngiadau datblygu ar hyn o bryd oherwydd un sampl uchel oedd yn gyfrifol am y methiant.
- 3.1.7 Mae'n bwysig nodi mai Cyfoeth Naturiol Cymru sydd efo'r cyfrifoldeb dros safon yr afonydd gan gynnwys ansawdd dŵr mewn ACA. Ond nid yw CNC yn sefydlu nac yn gweinyddu'r Bwrdd Rheoli Maetholion, gyda'r cyfrifoldeb yma wedi ei roi i Awdurdodau Lleol, er nad oes ganddynt reolaeth uniongyrchol dros yr Afon. Pan gyhoeddodd CNC ganlyniadau eu hadolygiad yn ôl yn 2021 roedd cyllid yn cael ei gynnig i Awdurdodau i helpu gyda chostau o sefydlu a gweinydd BRM, ond ar hyn o bryd nid oes arian ychwanegol yn cael ei gynnig i weithredu hyn.
- 3.2 Rhesymeg a chyfiawnhad dros yr argymhelliad

- 3.2.1 Gan nad oedd unrhyw afon ACA o fewn eu hardaloedd yn methu'r gofynion ffosffadau yn flaenorol, ar y pryd nid oedd Cyngor Gwynedd nac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri yn ystyried fod cyfiawnhad i sefydlu Bwrdd Rheoli Maetholion ac eglurwyd hynny i CNC. Fodd bynnag, yn sgil yr adolygiad diweddar gan CNC mae'r amgylchiadau wedi newid ac mae angen mynd i'r afael â'r gofyniad hwn nawr a sefydlu Bwrdd Rheoli Maetholion ar gyfer ardal Afon Gwyrfa.
- 3.2.2 Pwrpas bwrdd rheoli maetholion yw bod yn gyfrifol am adnabod a chyflawni camau gweithredu sy'n arwain at gyrraedd targed ffafriol ffosffad Afon ACA. Mae rheoli ffosffad ar draws dalgylch afon yn gofyn am waith gan gyrff preifat a chyhoeddus a rheoleiddwyr, ac felly mae angen i aelodaeth y BRM fod yn aml-asiantaeth. Bydd hyn yn dilyn fformat tebyg i nifer o BRM sydd eisoes wedi'u sefydlu mewn ardaloedd eraill o Gymru. Ar yr un pryd mae'n bwysig fod y BRM yn addas i bwrpas a chymesur i anghenion yr Afon a'r ardal gan gofio fod dalgylch yr Afon wedi ei gyfyngu i Wynedd. Mae trafodaethau cychwynnol eisoes ar waith gyda swyddogion Awdurdod y Parc Cenedlaethol i sefydlu BRM ar y cyd ar gyfer y ddau Awdurdod.
- 3.2.3 Bydd angen i'r BRM baratoi Cynllun Rheoli Maetholion gyda camau gweithredu i alluogi gwelliannau mewn ansawdd dŵr sydd wedi'u cynllunio i adfer a chadw statws cyflwr ffafriol, tra hefyd yn caniatáu i'r datblygiadau barhau o fewn dalgylch yr ACA heb gynyddu'r llwyth ffosfforws (hynny yw datblygiad niwtral o faetholion).

Effaith ar Awdurdodau Cynllunio

- 3.2.4 Gall rhai datblygiadau newydd yn cynnwys e.e. tai a datblygiadau amaethyddol arwain at fwy o faetholion yn mynd i mewn i afonydd neu dalgylch afonydd sy'n bwydo mewn i afonydd.

Ceisiadau Cynllunio

- 3.2.5 Er y lefel ffosfforws yn ardal Afon Gwyrfa, nid yw'n golygu nad oes modd cyflwyno datblygiadau o'r newydd. Ond, bydd rhaid i'r Awdurdod Cynllunio ystyried effeithiau maetholion datblygiadau arfaethedig ar ansawdd dŵr o fewn dalgylchoedd (a thu allan gyda rhai dalgylchoedd) yr Afon Gwyrfa (gweler Adodiad 3 – dalgylch ACA) . Yn ôl canllawiau CNC, mae'n bosib i'r Awdurdod Cynllunio awdurdodi datblygiadau newydd os gellir dangos na fyddant yn arwain at ddirywiad pellach mewn ansawdd dŵr ac na fyddant yn tanseilio gallu'r ACA i fodloni ei hamcanion cadwraeth. Mae canllawiau CNC yn nodi:-
- 3.2.6 Gellir cyflawni hyn os yw'r canlynol yn wir:
- nid yw datblygiadau yn ffynhonnell maetholion neu
 - mae datblygiadau yn ffynhonnell maetholion ond nid oes llwybr iddynt fynd i mewn i amgylchedd afon yr ACA neu
 - mae mesurau sy'n gysylltiedig â datblygiad penodol yn cael eu rhoi ar waith fel y gellir cyflawni niwtraliaeth o ran maetholion.

- 3.2.7 Mae'n debygol y bydd rhaid i unrhyw ddatblygiadau o fewn dalgylch yr afon Gwyrfaï neu datblygiad sydd angen cysylltu efo safle trin dŵr gwastraff yn Llanfaglan fod yn destun Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd i asesu ei effaith ar y ACA.
- 3.2.8 Mae'n rhaid nodi felly y risgiau sydd eisoes yn cael eu gweld gydag oedi gyda rhai ceisiadau oherwydd asesiadau fydd eu hangen, yn ogystal a risgiau fod ceisiadau'n cael gwrthod gan nad ydynt gallu cyflawni niwtraliaeth o ran y maetholion gall ddeillio allan o'r datblygiad.

Cynllun Datblygu Lleol

- 3.2.9 Mi fydd rhaid sicrhau fod y CDLI newydd yn cael ei sgrinio i benderfynu os yw unrhyw bolisiau neu dynodiadau tai yn debygol o gael effaith arwyddocaol ar afonydd mewn ACA. Os bydd angen ystyried dynodi safle sydd angen cysylltiad â gwaith trin dŵr gwastraff, sydd â'r potensial i gynyddu'r llwyth maetholion mi fydd rhaid ymgymryd a asesiad pellach i asesu os yw'n bosib cynnig mesurau i osgoi neu lliniaru effeithiau ffosfforws posibl. Gall hyn fod yn cyfyngu ar y cyfleoedd i ddynodi tiroedd ar gyfer datblygiadau sydd yn nalgylch yr Afon Gwyrfaï.
- 3.2.10 Gall unrhyw waith sydd wedi cael ei gynllunio i gan y BRM fod yn ddefnyddiol o ran rhoi mesurau mewn lle i fynd i'r afael a tharddiad y maetholion sydd wedi effeithio ar ansawdd dwr yr Afon. Rhagwelir y gall y mesurau dan sylw fod yn cynnwys gweithio efo Dwr Cymru i annog nhw i fuddsoddi yn eu isadeiledd, gweithio efo CNC i annog nhw i gael rheolaeth well o'r Afon a gweithgareddau gall effeithio ar ansawdd y dwr, a rhoi chefnogaeth briodol i dir feddianwyr

Goblygiadau Adnoddau

- 3.2.11 Nid oes unrhyw goblygiadau uniongyrchol yr argymhellion i greu'r bwrdd. Ond gall fod angen comisiynu gwaith technegol/arbenigol i fwydo mewn i baratoi'r Cynllun Rheoli Maetholion. Mi fydd angen i swyddogion y Cyngor i fynychu cyfarfodydd y BRM a hefyd unrhyw gyfarfodydd cysylltiedig. Bydd hefyd angen swyddogion i baratoi'r neu fwydo mewn i baratoi'r Cynllun Rheoli Maetholion.

4. Camau Nesaf

- 4.1 Fel nodir uchod, mae lefelau ffosfforws uwch na'r trothwy derbyniol yn Afon Gwyrfaï yn golygu fod angen sefydlu BRM. Mi fydd swyddogion yn mynd ymlaen i sefydlu'r Bwrdd mewn cydweithrediad gydag Awdurdod Parc Cenedlaethol a'r asiantaeth eraill, yn ddarostyngedig i benderfyniad y Cabinet. Mae disgwyliad i sefydlu BRM efo partneriaid allweddol gyda'r nod o baratoi a gweithredu ar gynllun rheoli maetholion.
- 4.2 Bwriedir hefyd codi ymwybyddiaeth ymysg Aelodau Fforwm Gwyrfaï ac yn gyffredeinol ynglŷn â beth gall hyn olygu o safbwynt datblygiadau newydd yn yr ardal.

5. Barn y swyddogion statudol

5.1 Prif Swyddog Cyllid:

Rwyf yn nodi cynnwys yr adroddiad yma, yn enwedig paragraff 3.2.11 sy'n egluro nad oes oblygiadau ariannol uniongyrchol o weithredu'r penderfyniad a geisir. Rwyf yn fodlon fod hyn yn adlewyrchiad teg o'r sefyllfa

5.2 Swyddog Monitro

Rwyf wedi cael cyfle i gynghori ar mater yma ac yn fodlon gyda priodoldeb y penderfyniad a geisir

Atodiadau

Atodiad 1 – Cylch Gorchwyl Drafft – Bwrdd Rheoli Maetholion

Atodiad 2 - Cyfarwyddyd i Byrddau Rheoli Maetholion

Atodiad 3 – Map – Dalgylch Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Afonol Sensitif i Ffosffad

Cylch Gorchwyl y Bwrdd Rheoli Maetholion

Cylch Gorchwyl drafft:

1. Mae'r Bwrdd Rheoli Maetholion yn bartneriaeth strategol gydweithredol hirdymor, a ymrwymwyd iddi ar sail wirfoddol.
2. Amcan y Bwrdd yw nodi a chyflawni camau gweithredu sy'n cyflawni targed cadwraeth ffosfforws ACA Afon Gwyrfa. Y prif fecanwaith ar gyfer cyflawni hyn fydd trwy baratoi a chyflwyno Cynllun Rheoli Maetholion (CRhM).
3. Dangosir aelodaeth y Bwrdd yn atodiad 1 o'r Cylch Gorchwyl hwn.
4. Bydd Aelodau'r Bwrdd yn gyfrifol ac yn atebol am gyflawni camau gweithredu wedi'u nodi ar gyfer eu sefydliadau, yn amodol ar unrhyw gymeradwyaeth ddemocrataidd angenrheidiol, ac am nodi a chael yr adnoddau angenrheidiol i gyflawni'r camau gweithredu.
5. Bydd y Bwrdd yn gweithio gyda'i gilydd i adolygu cyfraniadau ar draws pob sefydliad, gan weithio ar y cyd i gyflawni'r amcanion a sicrhau bod pob aelod yn deall y materion ac yn gweithio gyda'i gilydd i'w datrys.
6. Bydd y Bwrdd yn paratoi Cynllun Gweithredu sy'n nodi amserlen gyda chyfrifoldeb ac atebolrwydd o gamau mesuradwy wedi'u neilltuo i aelodau'r Bwrdd.
7. Bydd y Bwrdd yn adolygu perfformiad a chyflawni camau gweithredu o fewn y cynllun gweithredu.
8. Bydd yr CRhM yn cael ei adolygu'n flynyddol i ddechrau ac yn destun diweddariadau rheolaidd. Ar ôl hynny, bydd yr CRhM yn destun cyfnodau adolygu y cytunwyd arnynt gan y BRM.
9. Bydd y Bwrdd yn rhoi cyfarwyddyd i bartneriaid ymgymryd a gwaith / dyletswyddau perthnasol fydd yn bwydo i mewn i'r cynllun rheoli maetholion, ag i sicrhau fod y cynllun gweithredu yn cael ei wireddu.
10. Bydd y Bwrdd yn cyfarwyddo'r Grŵp Technegol lle mae angen camau gweithredu neu dystiolaeth ychwanegol.
11. Bydd y Bwrdd yn cael ei gadeirio gan Uwch Swyddog (Pennaeth neu gyffelyb) o un o'r Awdurdodau Lleol sydd o fewn dalgyrch yr Afon Gwyrfa. Mi fydd y cadeirydd yn cael ei ail ethol bob dwy flynedd.
12. Bydd y Bwrdd Rheoli Maetholion yn cyfarfod bob chwarter, ond os bydd angen cyfarfod yn fwy aml y bydd dyddiadau yn cael i rannu gan rhoi cymaint o rybudd a phosib.
12. Bydd aelodau'r bwrdd yn gwneud penderfyniadau trwy gonsensws lle bynnag y bo modd, gan annog trafodaeth gydweithredol a chytundeb cydfuddiannol.

DRAFT

Atodiad 1

Aelodaeth Bwrdd Rheoli Maetholion - DRAFFT

Sefydliad	Rôl
Cyngor Gwynedd	Aelod Cabinet – Amgylchedd Pennaeth Adran Amgylchedd Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd Rheolwr Cynllunio Rheolwr Polisi Cynllunio Aelodau Etholedig sydd o fewn dalgylch yr Afon Gwyrfa
Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri	Prif Weithredwr/Cyfarwyddwyr Cynllunio Pennaeth Rheolaeth Datblygu Pennaeth Polisi Cynllunio
Cyfoeth Naturiol Cymru	I'w gadarnhau
Dwr Cymru	I'w gadarnhau
Undebau Amaethwyr Cymru	I'w gadarnhau

Cyfarwyddyd i Fyrddau Rheoli Maetholion

Lleihau pwysau ar ddalgylchoedd afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA) i helpu i gyflenwi tai fforddiadwy: [Cynllun gweithredu](#)

Cam Gweithredu 1.2 - Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) a Llywodraeth Cymru yn darparu cyfarwyddyd clir ar rôl a swyddogaeth y Bwrdd Rheoli Maetholion (NMB) o ganlyniad i'r adolygiad a gynhaliwyd gan Afonydd Cymru.

Datganiad o Gyfeiriad

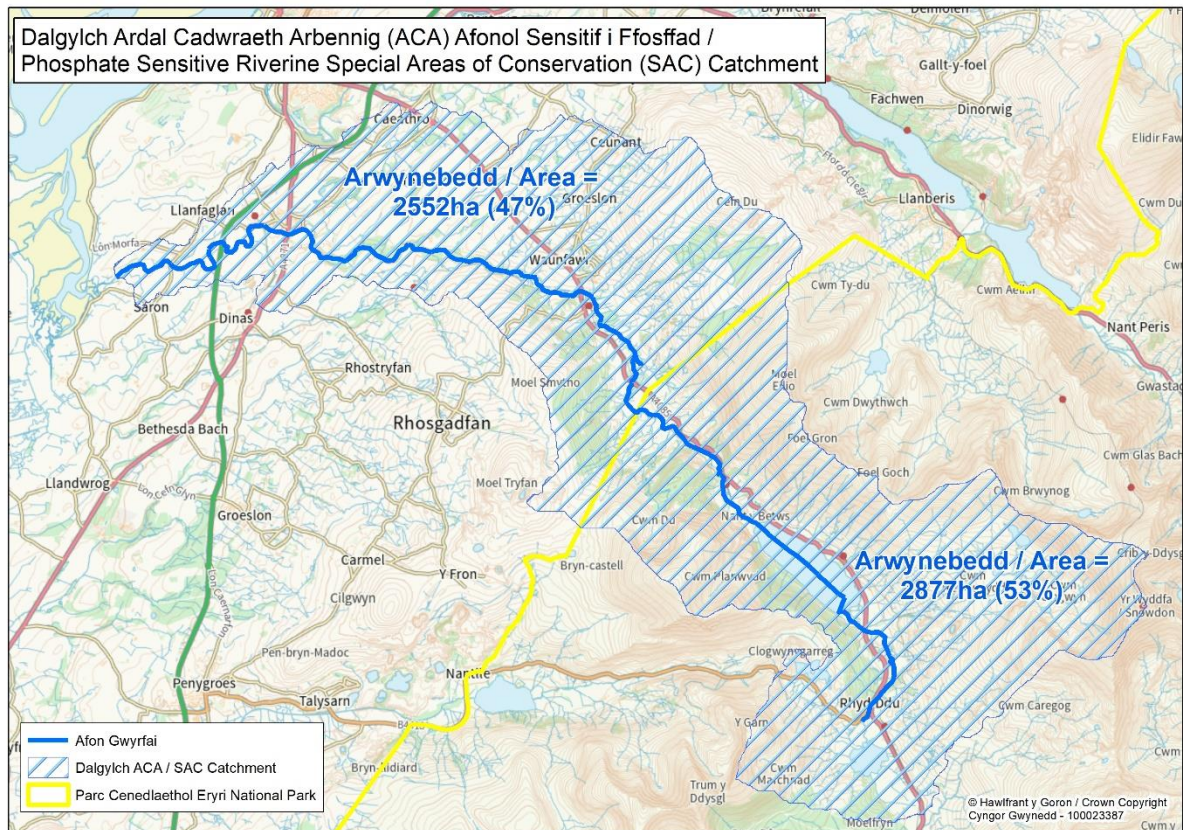
Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid i Awdurdodau Lleol perthnasol a Pharciau Cenedlaethol i arwain a galluogi gweithrediad effeithiol o'u priod Fyrddau Rheoli Maetholion neu Bartneriaethau Dalgylch i gyflawni yn erbyn blaenoriaethau a amlinellir yn y Llythyrau Cynnig Grant. Bydd yr BRM yn gwneud hyn drwy adnabod camau gweithredu i alluogi gwelliannau mewn ansawdd dŵr sydd wedi'u cynllunio i adfer a chadw statws cyflwr ffafriol, tra hefyd yn caniatáu i'r datblygiad barhau o fewn dalgylch yr ACA heb gynyddu'r llwyth ffosfforws (datblygiad niwtral o ran maetholion).

Mae'n ofynnol i'r BRM weithredu o fewn y fframwaith rheoleiddio presennol i fynd i'r afael â llygredd ffosfforws yn eu dalgylch ACA priodol.

Allbwn allweddol yr BRM yw cynhyrchu Cynllun Rheoli Maetholion (CRhM) gweithredadwy sy'n nodi camau gweithredu, rolau a chyfrifoldebau y cytunwyd arnynt sydd eu hangen i gyflawni'r ddau nod o gyrraedd a chynnal statws cadwraeth ffafriol yr ACA, tra hefyd yn hwyluso datblygiad niwtral o ran maetholion. Dylai'r cynllun nodi mesurau tymor byr (1-5 blynedd), canolig (5-15) a hir (15 mlynedd a thu hwnt) sydd wedi'u tystiolaethu'n drylwyr neu mewn ffurf y mae BRM unigol yn eu ffafrio. Dylai CRhM hefyd osod y sylfaen ar gyfer gwelliannau tymor hwy gyda'r nod o gyflawni a chynnal cydymffurfiaeth ACA. Rhaid i fesurau tymor byr yr CRhM flaenoriaethu mentrau i ddatgloi tai fforddiadwy ar gyflymder o fewn cyfnod cyllido Llywodraeth Cymru sydd wedi'i gytuno iddo ar hyn o bryd (erbyn Ebrill 2025)

Dylai'r CRhM gael tystiolaeth drylwyr i fodloni gofynion cydymffurfio'r Rheoliadau Cynefinoedd a deddfwriaeth amgylcheddol ddatganoledig ac ategu'r Cynllun Gweithredu Afonydd.

Cydnabyddir y bydd stiwardiaeth dŵr cyfrifol yn y dalgylch yn gofyn am gydweithrediad cymunedol ar y ddaear. Felly, mae BRM yn cael eu hannog i ddatblygu partneriaethau cryf, effeithiol a chydlynol.



CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd



Teitl yr eitem:	Cyllido gwaith diogelu Adeilad y Corbett Arms, Tywyn
Aelod Cabinet:	Cyng. Craig ab Iago, Aelod Cabinet Amgylchedd
Swyddog perthnasol:	Dafydd Wyn Williams, Pennaeth Adran Amgylchedd
Dyddiad y cyfarfod:	16 Rhagfyr 2025

1. Penderfyniad a Geisir:

Cymeradwyo'r defnydd o £1.5 miliwn o Gronfa Strategaeth Ariannol y Cyngor er mwyn cyllido gwaith i ddiogelu adeilad y Corbett Arms yn Nhywyn.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad:

Er mwyn ariannu'r gwaith angenrheidiol o ddiogelu adeilad y Corbett Arms, Tywyn a hynny er mwyn diogelu'r cyhoedd a'r adeilad ei hun fel adeilad rhestredig Gradd II.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Cefndir

3.1.1 Mae cyn-westy'r Corbett Arms, Tywyn yn adeilad rhestredig Gradd II sydd wedi bod ar gau ers tua 2011.

3.1.2 Mae cyflwr yr adeilad wedi bod yn destun pryder i'r Cyngor a'r gymuned leol ers nifer o flynyddoedd, ac mae Gwasanaethau Rheolaeth Adeiladu a Chynllunio'r Cyngor wedi bod yn ymateb i bryderon gan drigolion lleol ac yn cynnal archwiliadau o'r adeilad preifat yma.

3.1.3 Bu farw perchennog cyfreithiol yr adeilad yn 2012, ac nid oes grant profiant (probate) wedi gadarnhau ar gyfer y stad.

3.1.4 Yn sgil pryderon am ddiogelwch cyhoeddus ac am gyflwr yr adeilad yn gyffredinol, mae'r Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu wedi cyflwyno cyfres o rybuddion i gynrychiolwyr y diweddar berchennog ond ni chafwyd unrhyw gydymffurfiaeth gyda'r gofynion. Nodir fod y camau sydd wedi eu cymryd gan y Cyngor wedi bod yn seiliedig ar y dystiolaeth oedd yn berthnasol ar y pryd o ran cyflwr yr adeilad.

3.1.5 Er ymdrechion i ddiogelu'r adeilad yn seiliedig ar y dystiolaeth oedd ar gael ar y pryd, mae cyflwr y Corbett Arms wedi parhau i ddirywio gyda chwymp sylweddol yng nghefn yr adeilad ddiwedd Ionawr 2025 a chwymp pellach ar do'r ystafell ddawns ddiwedd Chwefror eleni.

- 3.1.6 Er mwyn dod ag arbenigeddau amrywiol ynghyd, fe wnaeth Adran Amgylchedd y Cyngor ymgynnull grŵp prosiect gydag ystod o arbenigedd i reoli a gweithredu'r ymateb i sefyllfa'r Corbett Arms, yn cynnwys cynrychiolaeth trawsadrannol, peiriannydd strwythurol arbenigol, a bu ymgynghori'n rheolaidd gyda Cadw a'r Comisiwn Brenhinol yn ogystal.
- 3.1.7 Yn sgil pryderon am gwyp pellach ac er diogelwch y cyhoedd, fe wnaeth y Cyngor gymryd camau ar ôl y cwyp cyntaf yn Ionawr 2025 i gau rhan o'r ffordd gyfagos yn rhannol, codi ffensys diogelwch er mwyn gwarchod diogelwch y cyhoedd ac ar yr un pryd rhoi ystyriaeth i statws yr eiddo fel adeilad rhestredig.
- 3.1.8 Yna yn sgil gwaith monitro parhaol o'r adeilad, ac i warchod diogelwch y cyhoedd bu'n rhaid cymryd camau brys i gau strydoedd eraill cyfagos, sef Stryd Maengwyn, Sgwâr Corbett a Stryd y Llew Coch i draffig dros-dro ym mis Ebrill 2025.
- 3.1.9 O ganlyniad i'r pryder am gwyp arall ac er mwyn gwarchod diogelwch trigolion a busnesau cyfagos a'r cyhoedd yn gyffredinol, comisiynodd y Cyngor gwmni arbenigol i godi sgaffaldiau ar hyd Stryd Maengwyn a rhan o Sgwâr Corbett yn Nhywyn.
- 3.1.10 Ymgwymerwyd â gwaith paratoi o flaen llaw ar y safle ar gyfer lleoli peiriannau arbenigol er mwyn i'r Cyngor fod mewn sefyllfa i allu ymateb ar unwaith pe byddai angen gwaith brys pellach oherwydd cwyp arall neu dystiolaeth yn deillio o'r gwaith monitro parhaus ar y strwythur.
- 3.1.11 Mae'r Cyngor wedi bod yn cyfathrebu gyda thrigolion a busnesau ger adeilad y Corbett Arms, ynghyd â chynrychiolwyr y gymuned lleol i'w diweddarau o'r sefyllfa trwy gydol y broses.

3.2 Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

- 3.2.1 Fel Cyngor cyfrifol rydym wedi bod yn gyson wrth sicrhau ein bod yn cyfarch materion cadwraethol o ran adeilad y Corbett Arms, yn ogystal â'n dyletswyddau o ran diogelwch y cyhoedd mewn modd priodol.
- 3.2.2 Mae dros 2,500 o adeiladau rhestredig yn Ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd. O'r rheini, mae oddeutu 2,300 â dynodiad rhestredig Gradd II fel y Corbett Arms, sy'n golygu eu bod yn adeiladau o ddiddordeb arbennig, sy'n haeddu pob ymdrech i'w cadw/diogelu.
- 3.2.3 O safbwynt statws rhestredig yr adeilad, mae'r Cyngor wedi bod mewn trafodaethau gyda Cadw drwy gydol y broses.
- 3.2.4 Wedi ystyried cyngor arbenigol am gyflwr strwythurol yr adeilad, o ystyried diogelwch y cyhoedd a'r ffaith bod yr adeilad wedi'i restru, penderfynwyd nad oedd opsiwn ond

cyflwyno cais adeilad rhestredig (LBC) ar gyfer gwaith dad-adeiladu rhannol yr adeilad, a'r gwaith cynhaliaeth sydd ei angen i sefydlogi'r strwythur sydd yn weddill.

- 3.2.5 Cadarnhaodd CADW fod y cais yn ddirprwyedig i Gyngor Gwynedd i'w benderfynu ac felly bydd yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cynllunio am benderfyniad.
- 3.2.6 Cyflwynwyd y cais ar gyfer LBC gan ymgynghorwyr adeiladau hanesyddol arbenigol sy'n gweithio ar ran y Cyngor, ac mae manylion llawn y cais i'w gweld [yma](#).
- 3.2.7 Yn unol â'r drefn statudol gyda chais adeilad rhestredig (LBC), mae'n ofynnol i ymgynghori, gosod rhybudd yn y wasg, gosod rhybuddion ar y safle ac i anfon llythyrau i drigolion lleol. Mae hyn yn galluogi unrhyw un i gyflwyno sylwadau yn ac mae nifer o sylwadau wedi eu cyflwyno i'r Gwasanaeth Cynllunio.
- 3.2.8 Ar ôl adolygu manylion y cais a'r ymatebion i'r ymgynghoriad, mae'r Swyddog Achos wedi gofyn am ragor o wybodaeth gan yr asiant sy'n gweithredu ar ran y Cyngor, a disgwylir am ymateb, sy'n debyg o fod angen cyfnod pellach o ymgynghoriad cyhoeddus.
- 3.2.9 Yn ogystal, mae'r Cyngor wedi trefnu arolwg o'r adeilad a'i gwrtil gan arbenigwyr ecolegol ac sydd wedi derbyn trwydded gan Gyfoeth Naturiol Cymru (CNC), ac yn gweithredu ar argymhellion y drwydded i sicrhau fod y Cyngor yn cyfarch unrhyw faterion ecolegol yn unol â'r gofynion statudol.

3.3 Y cyd-destun ariannol

- 3.3.1 Fel sydd wedi ei amlinellu uchod, mae'r Cyngor wedi gweithredu hyd eithaf ei allu i sicrhau diogelwch y cyhoedd yn ogystal â diogelu adeilad rhestredig.
- 3.3.2 Er mwyn gallu cymryd y camau hyd yma i ddiogelu'r cyhoedd a'r adeilad rhestredig, mae costau sylweddol i'r Cyngor.
- 3.3.3 Mae hyn wedi cynnwys costau sy'n gysylltiedig â chodi sgaffaldiau i ddiogelu aelodau'r cyhoedd, cau ffyrdd a rheoli traffig, diogelwch safle ac adeiladau, gwaith cyfansawdd a mynediad helaeth ar y safle, contractwr dymchwel arbenigol (CDM), peiriannydd strwythurol, syrfêwr meintiau/rheolwr prosiect, ymgynghorydd cynllunio LBC, gwaith ecoleg (rhywogaethau a warchodir gan Drwydded CNC), a gwaith monitro adeiladau arbenigol parhaus.
- 3.3.4 Bydd costau pellach o ganlyniad i'r gwaith dadadeiladu rhannol ar yr amod bod LBC yn cael ei ganiatáu, a hefyd costau parhaus yr eitemau a restrir uchod (3.3.3).
- 3.3.5 Amlinellir y costau hyd yma a'r cost ddisgwyliedig ar gyfer y gwaith diogelu isod:
- Cost hyd yma (6.11.25): £938,348.41
 - Cyfanswm cost amcangyfrifedig i wneud yr adeilad a safle'n ddiogel: £1.5miliwn (Mae hyn yn ddibynnol ar gymeradwyaeth LBC, a maint y gwaith

angenrheidiol i sicrhau bod yr adeilad yn ddiogel a'r safle wedi'i ddiogelu i amddiffyn aelodau'r cyhoedd).

- 3.3.6 Wrth gwrs, mae'n anodd rhagbaratoi ar gyfer achosion o'r fath lle mae angen cymryd camau brys i ddiogelu adeiladau hanesyddol ac fel sydd wedi ei nodi mae dros 2,500 o adeiladau rhestredig yn Ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd.
- 3.3.7 Mae'r Adran Amgylchedd, mewn ymgynghoriad gyda'r Adran Gyllid, wedi ystyried cyllidebau ac adolygu cronfeydd ar gyfer ysgwyddo'r gwariant uchod.
- 3.3.8 Nid oes cronfa addas yn yr Adran Amgylchedd i ddelio gyda'r math yma o achos, a dyna pam fod y cais gerbron y Cabinet i ofyn am yr hawl i ddefnyddio £1.5 miliwn o Gronfa Strategaeth Ariannol y Cyngor ar gyfer cyllido'r gwaith.
- 3.3.9 Mae goblygiadau cost tymor hwy i'r Cyngor gan y bydd cyfrifoldebau parhaus ar ôl cwblhau unrhyw waith dadadeiladu rhannol a allai gael ei ganiatáu ar gyfer yr adeilad rhestredig - gan y bydd rhan sylweddol o'r adeilad yn parhau a bydd y materion diogelwch cyhoeddus a'r pryderon am gyflwr yr eiddo fel adeilad rhestredig yn dal i fod yn gyfrifoldeb y Cyngor ar hyn o bryd.
- 3.3.10 Mae cost y gwaith yn debygol iawn o fod yn fwy na beth fydd gwerth y tir a'r adeilad sy'n weddill, ac mae'r Adran yn ystyried yr opsiynau posib ar gyfer adennill costau law yn llaw a chatau gorfodaeth pellach.

3.4 Camau nesaf

- 3.4.1 Yn seiliedig ar yr wybodaeth ddiweddaraf, anelir cyflwyno'r cais am ganiatâd adeilad rhestredig (LBC) i Bwyllgor Cynllunio yn fuan yn y flwyddyn newydd, gydag unrhyw waith ar y safle yn parhau am gyfnod o oddeutu 20 wythnos.
- 3.4.2 Wedi hynny, bydd rhagor o dystiolaeth ar gael ynglŷn â chyflwr gweddill yr adeilad a fydd yn llywio ystyriaeth a gweithrediad opsiynau ar gyfer adennill costau a'r camau gorfodaeth pellach.

Sylwadau Swyddogion Statudol

Prif Swyddog Cyllid

Rwyf yn gyfarwydd â'r adeilad hwn er peth amser, a'r pryder mae ei gyflwr wedi ei achosi i'r gymuned leol. Rwyf yn fodlon fod y Cyngor wedi cymryd y camau oedd yn bosib o fewn ei bwerau ac mae swyddogion yr Adran Gyllid a minnau wedi cynghori swyddogion yr Adran Amgylchedd ar yr opsiynau ariannol. Rwyf wedi dod i'r casgliad nad oes ffynhonnell ariannol addas yn bodoli o fewn yr Adran Amgylchedd ac felly nad oes gwir ddewis ond ariannu'r gwaith brys yma o'r Gronfa Strategaeth Ariannol. Wrth gwrs, mae hyn yn golygu fod £1.5miliwn yn llai ar gael er mwyn ymdrin â phwysau ar y gyllideb o fewn y flwyddyn neu i gryfhau ein reserfau cyffredinol.

Swyddog Monitro

Mae'r Adran Amgylchedd wedi bod yn gweithio yn agos gyda'r Gwasanaethau Cyfreithiol ynglŷn â sefyllfa y Corbett Arms. Mae'r gweithrediad yn seiliedig ar rybuddion a gorchmynion yn defnyddio pwerau y Cyngor i ymyrryd er diogelu y cyhoedd mewn sefyllfaoedd adeiladau peryglus. Cyfrifoldeb perchennog ydi diogelwch eu heiddo. Mae gan y Cyngor hawl i gyflwyno rhybuddion statudol neu geisio am orchmynion llys i sicrhau hyn. Fodd bynnag mewn rhai sefyllfaoedd mae 'r Cyngor yn gorfod camu i mewn i gymryd camau uniongyrchol dan y pwerau yma i ddiogelu y cyhoedd gyda'r gallu i hawlio y costau gan y perchnogion. Yn sefyllfa yr achos yma yn ymdrin ac adeilad rhestredig o faint sylweddol mae cymhlethdodau yn ynghlwm a'r gweithrediad yma a risgiau amlwg. Ond mae realiti yma yn golygu fod angen camu mewn i weithredu drwy bwerau gorfodaeth i sicrhau diogelwch cyhoeddus .

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Twf – Siarter y Gymraeg yn y Gwaith
Aelod Cabinet:	Cyng. Llio Elenid Owen
Swyddog perthnasol:	Eurig Williams (Rheolwr – Gwasanaeth Adnoddau Dynol)
Dyddiad y cyfarfod:	16 Rhagfyr 2025

1. Penderfyniad a Geisir:

Bod y Cabinet yn penderfynu ar ran y Cyngor fel cyflogwr i fabwysiadu Twf – Siarter y Gymraeg yn y Gwaith, Cyngres Undebau Llafur Cymru (TUC Cymru), ar y cyd â chynrychiolwyr lleol undebau Unsain, GMB ac Unite.

2. Beth yw'r rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad:

Er mwyn galluogi'r Cyngor i fabwysiadu'r Siarter yn ffurfiol.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Mae TUC Cymru wedi datblygu a mabwysiadu siarter benodol, o dan y teitl Siarter Twf, sydd yn cefnogi gweithwyr, eu hundebau llafur a chyflogwyr i gydweithio i greu gweithleoedd dwyieithog. Mae pwyslais penodol hefyd ar sicrhau cynnydd yn nefnydd y Gymraeg yn y gwaith ac ar sicrhau fod gan weithwyr fynediad i gynrychiolaeth gan undebau llafur yn eu dewis iaith. Rhoddwyd mewnbwn i ddatblygu'r siarter gan Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu, Adran Gwasanaethau Corfforaethol, ac eraill sydd yn aelodau o Grŵp Llywio Gweithleoedd a'r Gymraeg Comisiynydd y Gymraeg. Arweiniodd y gwaith hwn at i'r TUC gefnogi a mabwysiadu'r siarter yn ffurfiol.

3.2 Wrth gytuno i fabwysiadu ac arwyddo'r siarter, mae'r undebau llafur a'r cyflogwr yn ymrwmo i gydweithio ar sail pedair egwyddor graidd. Felly, o gymeradwyo'r penderfyniad a geisir, byddai'r Cabinet yn ymrwmo fod y Cyngor fel cyflogwr yn gweithredu yn unol â'r egwyddorion canlynol :

- a) Twf a hawliau'r Gymraeg –ymrwymiad i dyfu'r Gymraeg yn y gweithle.
- b) Cynhwysiant a chyfiawnder ieithyddol – creu diwylliant gwaith sydd yn gefnogol i ddefnyddio'r Gymraeg.
- c) Arweinyddiaeth ac atebolrwydd – gwreiddio ethos a diwylliant dwyieithog gweladwy a chynhwysol.

ch) Dysgu parhaus a meithrin hyder – rhoi cefnogaeth barhaus i staff ddysgu a gwella eu sgiliau Cymraeg.

Manylir ar union fanylion y bedair egwyddor yn Atodiad 1. Mae'r egwyddorion hyn yn dangos yr ymrwymiad sydd rhwng yr undebau llafur a'r cyflogwr i weithio mewn partneriaeth wrth ddarparu gweithle ddwyieithog gynhwysol ac i hyrwyddo a galluogi'r twf yn y defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith. Gellir darllen mwy am y bedair egwyddor a chefnidir y siarter yn ehangach trwy ddilyn y linc [Twf - Siarter y Gymraeg yn y Gwaith | TUC](#)

- 3.3 Mae Cyngor Gwynedd wrth gwrs wedi arwain y ffordd ers blyneddau wrth greu diwylliant sydd yn rhoi'r Gymraeg yn ganolog i'w waith fel corff. Mae hybu defnydd o'r Gymraeg gan drigolion y sir yn un o'r cynlluniau blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor ac mae Strategaeth Iaith 2023-2033 yn nodi y gweithle fel un o'r meysydd sydd angen sylw er mwyn cynyddu defnydd o'r Gymraeg ar draws y sir.
- 3.4 Mae'n hynod galonogol ac i'w groesawu fod TUC Cymru wedi penderfynu mabwysiadu'r siarter hon fel dull o genhadu pwysigrwydd y Gymraeg i ddyfodol economaidd Cymru ac er mwyn sicrhau fod cyflogwyr yn gynrychioladol o'r gymdeithas. Rydym yn falch iawn o ddweud fod cynrychiolwyr lleol a rhanbarthol y dair undeb dan sylw yn awyddus iawn i'r Cyngor fabwysiadu'r siarter yn ffurfiol, ac i barhau gyda'r cydweithio adeiladol sydd yna er mwyn sicrhau fod gweithwyr yn cael eu cynrychioli trwy'r Gymraeg.
- 3.5 Yn unol â'r gofynion sydd yn eu lle gan TUC Cymru, mae cynrychiolwyr y dair undeb dan sylw eisoes wedi cyfarfod gyda Rheolwr Gwasanaeth Adnoddau Dynol y Cyngor, a'r Dr Mandy James, sef Swyddog Cyfathrebu Dwyieithog y TUC, er mwyn derbyn gwybodaeth bellach ar gynnwys y siarter ac i sicrhau fod yna gefnogaeth ac ymrwymiad ar y cyd i'r egwyddorion craidd. Pe bai'r Cabinet yn penderfynu fod Cyngor Gwynedd i fabwysiadu'r siarter yn ffurfiol, yna fe fydd yna seremoni gyd-lofnodi rhwng cynrychiolwyr canghennau'r undebau llafur, Cyngor Gwynedd a TUC Cymru. Y bwriad wedyn fyddai hyrwyddo cynnwys y siarter ymhlith gweithlu'r Cyngor, fel dull o gryfhau ymhellach hawliau gweithwyr Cymraeg eu hiaith o fewn y gweithle.
- 3.6 Gobeithir hefyd y bydd mabwysiadu'r siarter yn annog gweithleoedd eraill yng Ngwynedd a thu hwnt i ddilyn esiampl Cyngor Gwynedd ac arwain at gamau cadarnhaol i gynyddu defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith.

4. Sylwadau Swyddogion Statudol.

4.1 Prif Swyddog Cyllid

Dim i'w ychwanegu i'r adroddiad o safbwynt priodoldeb ariannol.

4.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

SIARTER TWF – Y BEDAIR EGWYDDOR GREIDDIOL

1. Twf a Hawliau'r Gymraeg

Rydyn ni wedi ymrwymo i dyfu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle drwy hyrwyddo a galluogi mwy o gyfleoedd i bob gweithiwr ddefnyddio, dysgu a datblygu eu sgiliau Cymraeg.

Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod pob gweithiwr yn ymwybodol ac yn deall eu hawliau penodol i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith - mewn sefydliadau sydd o dan ddyletswyddau Safonau'r Gymraeg – ac yn cael mynediad at wybodaeth glir am yr hawliau hynny.

Mae hyn hefyd yn cynnwys deall bod rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg a'r hawl i siarad a defnyddio'r Gymraeg gydag eraill yng Nghymru yn ddirwystr, heb ymyrraeth na dioddef anfantais - gan gynnwys ym mhob gweithle a phob sector (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011).

Mae hyn yn hanfodol, oherwydd gall rhwystrau i siarad Cymraeg - fel diffyg cyfleoedd, agweddau negyddol, neu erydiad yn y defnydd dyddiol - danseilio hyder siaradwyr a chyfyngu ar eu defnydd o'r iaith a datblygiad eu sgiliau.

2. Cynhwysiant a chyfiawnder ieithyddol

Rydyn ni wedi ymrwymo i fod yn weithle dwyieithog cynhwysol. Rydyn ni'n cydnabod, yn gwerthfawrogi ac yn parchu'r Gymraeg. Rydyn ni wedi ymrwymo i ddarparu mynediad, amodau, cyfleoedd, cymorth a chanlyniadau teg a chyfartal i bob gweithiwr ddefnyddio a dysgu'r Gymraeg yn y gwaith.

I weithwyr sy'n siarad Cymraeg, mae hyn hefyd yn golygu cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio a datblygu eu sgiliau Cymraeg yn y gwaith - yn ffurfiol ac yn anffurfiol. Mae hyn yn eu galluogi i weithio yn y Gymraeg o ddydd i ddydd ac yn normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith.

Mae hyn yn cynnwys cael eu trin ag urddas a pharch, sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed, bod pobl yn gwrandao arnyn nhw ac y gweithredir ar yr hyn maen nhw'n ei ddweud, a gweithio mewn amgylcheddau sy'n ddiogel ac yn gefnogol i ddefnyddio'r Gymraeg. Rhaid i'r rhain fod yn rhydd o ragfarn, bygythiad, tuedd, neu farn tuag at yr iaith Gymraeg a'i siaradwyr.

3. Arweinyddiaeth ac atebolrwydd

Rydyn ni'n cydnabod bod arweinyddiaeth gref ac atebolrwydd clir yn hanfodol wrth feithrin capasiti a gallu sefydliadau i weithredu yn y Gymraeg ac i gynyddu ei defnydd yn y gweithle.

Mae hyn yn cynnwys asesiad teg a thryloyw o sgiliau Cymraeg wrth recriwtio, cynllunio gweithlu dwyieithog effeithiol, a dealltwriaeth gyffredin bod cyfrifoldeb am y Gymraeg ar draws y sefydliad.

Mae ethos a diwylliant ddwyieithog gweladwy a chynhwysol wedi'i wreiddio ledled y sefydliad lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.

Mae hyn yn normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith ac yn cefnogi llesiant cenedlaethau'r presennol a chenedlaethau'r dyfodol o weithwyr a defnyddwyr sy'n siarad Cymraeg. **Tud. 36**

4. Dysgu parhaus a meithrin hyder

Rydyn ni wedi ymrwymo i welliant parhaus o ran darparu cyfleoedd i ddysgu Cymraeg, yn unol â hawliau gweithwyr. Mae hyn yn cynnwys annog a chefnogi cyfranogiad pob gweithiwr wrth ddysgu, uwchsgilio a datblygu.

Mae hyn hefyd yn cynnwys darparu amgylchedd diogel a chefnogol lle mae gweithwyr yn teimlo'n hyderus yn defnyddio ac yn ymarfer eu Cymraeg. Mae hyder yn tyfu pan fydd gweithwyr yn teimlo'n gyfforddus yn clywed, yn siarad, yn dysgu ac yn defnyddio'r Gymraeg yn eu gwaith bob dydd.

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd



Teitl yr eitem:	Adroddiad Blynyddol Cyflogaeth
Aelod Cabinet:	Cyng. Llio Elenid Owen
Swyddog perthnasol:	Eurig Williams (Rheolwr – Gwasanaeth Adnoddau Dynol)
Dyddiad y cyfarfod:	16 Rhagfyr 2025

- 1. Penderfyniad a Geisir:
Cymeradwyaeth o’r adroddiad blynyddol ar gyfer 2024/25.
- 2. Beth yw’r rheswm pam fod angen i’r Cabinet wneud y penderfyniad:
Ar gyfer adlewyrchu ar y strategaeth gorfforaethol yn y maes allweddol hwn i’r dyfodol.
- 3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Cefndir / Cyflwyniad

Mae’r adroddiad yn crynhoi’r prif weithgareddau ym maes cyflogaeth o fewn y Cyngor yn ystod 2024/25. Mae’r wybodaeth hefyd yn rhoi trosolwg cyffredinol o nodweddion ein gweithlu, ac yn rhoi sylwadau ar sut y mae hynny yn llywio rhai elfennau o’n strategaeth staffio.

GWEITHLU’R CYNGOR

Nodir yn y tabl isod y niferoedd a gyflogwyd ar sail llawn-amser a rhan-amser o fewn y Cyngor dros y bum mlynedd diwethaf. Mae’r niferoedd hyn yn cynnwys staff sy’n gweithio yn ein hysgolion ond nid y staff hynny a gyflogir yn achlysurol yn ystod cyfnodau gwyliau / salwch y gweithlu sefydlog.

	31/3/21	31/3/22	31/3/23	31/3/24	31/3/25
Llawn amser	3,073	3,258	3,306	3,354	3,334
Rhan amser	2,776	2,650	2,689	2,648	2,561
Cyfanswm	5,849	5,908	5,995	6,002	5,895

Mae’r data a rennir yn yr adroddiad hwn hefyd yn cynnwys staff GwE ac Uchelgais Gogledd Cymru. Mae sefydliad GwE wedi ei ddiddymu bellach, ac yn gynharach yn y flwyddyn trosglwyddodd staff Bwrdd Uchelgais Cymru i endid newydd Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd. Fodd bynnag ni fyddant yn cael eu cynnwys fel rhan o ddata Cyngor Gwynedd ar gyfer 2025/26.

RHANIAD Y GWEITHLU YN ÔL RHYW

Gwelir yma ddadansoddiad pellach o'r nifer dynion a merched a gyflogwyd yn llawn amser ac yn rhan amser yn ystod yr un cyfnod. Y brif neges yma yw'r ffaith fod yna nifer sylweddol uwch o ferched yn gweithio i'r Cyngor, gyda nifer sylweddol uwch o'r merched hynny yn cael eu cyflogi ar sail rhan amser. Mae'r rhaniad hwn wedi bod yn thema gyson, nid yn unig yn Ngwynedd ond hefyd o fewn llywodraeth leol yn gyffredinol.

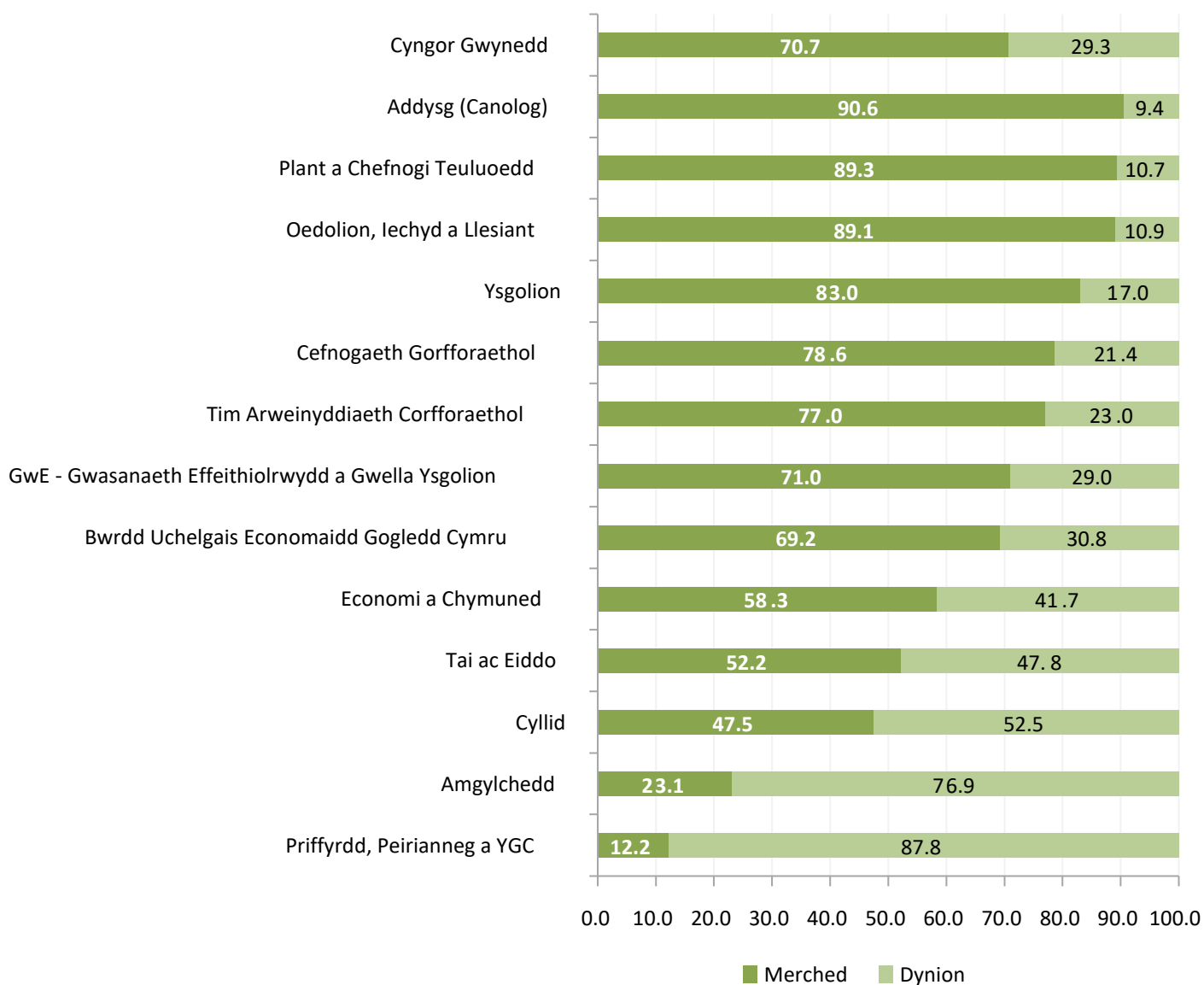
		31/3/23	31/3/24	31/3/25
Llawn amser	Dynion	1,462	1,501	1,480
	Merched	1,844	1,853	1,854
Rhan amser	Dynion	264	259	247
	Merched	2,425	2,389	2,314
Cyfanswm	Dynion	1,726	1,760	1,727
	Merched	4,269	4,242	4,168
Cyfanswm %	Dynion	28.8%	29.3%	29.3%
	Merched	71.2%	70.7%	70.7%

Gweler ymhellach ddadansoddiad o'r rhaniad dynion a merched yn adrannau'r Cyngor fel ag yr oedd yn ymddangos ar 31 o Fawrth 2025.

	Merched	Dynion	Cyfanswm
Addysg (Canolog)	634 (91%)	66 (9%)	700
Amgylchedd	85 (23%)	290 (77%)	375
Gwasanaethau Gorfforaethol	121 (79%)	33 (21%)	154
Cyllid	103 (47%)	114 (53%)	217
Economi a Chymuned	105 (59%)	75 (41%)	180
Oedolion, Iechyd a Llesiant	812 (89%)	99 (11%)	911
Plant a Chefnogi Teuluoedd	335 (89%)	40 (11%)	375
Priffyrdd , Peirianeg a YGC	51 (12%)	368 (88%)	419
Tai ac Eiddo	95 (52%)	87 (48%)	182
Tim Arweinyddiaeth Corfforaethol	77 (77%)	23 (23%)	100

Ysgolion	1,633 (83%)	334 (17%)	1,967
Is -gyfanswm	4,051 (73%)	1,529 (27%)	5,580
Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	50 (23%)	170 (77%)	220
GwE - Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion	49 (71%)	20 (29%)	69
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	18 (69%)	8 (31%)	26
Cyfanswm – cyson efo'r hyn adroddir i Data Cymru	4,168 (71%)	1,727 (29%)	5,895

Rhaniad merched / dynion staff Cyngor Gwynedd fesul Adran, 31 Mawrth 2025



PROFFIL OEDRAN STAFF Y CYNGOR

Mae proffil manwl o broffil oedran y Cyngor yn **Atodiad 1**. Mae'r wybodaeth hon yn bwysig gan ei bod yn sail dda ar gyfer gweithgareddau cynllunio gweithlu'r Cyngor. Er mwyn ein galluogi i sicrhau bod y wybodaeth, y sgiliau a'r profiad angenrheidiol ar gael o fewn gweithlu'r Cyngor, mae'n bwysig bod gennym ddealltwriaeth o gynlluniau hirdymor cydweithwyr a pha risgiau allai fod o ran darparu gwasanaethau o ganlyniad? Mae'r math hwn o wybodaeth a thrafodaethau o fewn timau yn galluogi adrannau i gynllunio a datblygu eu gweithlu yn rhagweithiol i fynd i'r afael â risgiau o'r fath.

Ers sawl blwyddyn, adroddwyd fod y patrwm o broffil oedran ar gyfer staff yn dangos fod y mwyafrif o'r gweithlu dros eu 40 mlwydd oed, a bod hyn yn peri risg o ran cadw gwybodaeth, sgiliau a phrofiadau. Roedd y ffigyrau yn gyson eto ar gyfer 2024/25, gyda 65.5% dros 40 oed a bron i 42% dros 50 mlwydd oed. Nid yw proffil oedran fel hyn yn broblem ynddo ei hun; wedi'r cyfan mae proffil gweithlu o'r fath yn golygu fod gan lawer iawn o staff sgiliau sydd wedi eu datblygu a phrofiadau gwerthfawr sydd yn eu galluogi i gyfrannu yn llawn i waith y Cyngor. Yr her mewn gwirionedd ydi'r angen i ni baratoi at y cyfnod pan y bydd y staff hynny yn gadael cyflogaeth y Cyngor, a sut y gallwn ni ein gosod ein hunain mewn sefyllfa lle nad oes bylchau allweddol yn dod i'r amlwg yn ngweithlu'r Cyngor. Mae hon yn her sylweddol i ni fel cyflogwr, ond hefyd i lywodraeth leol a'r sector gyhoeddus yn gyffredinol. Dyna pam, er enghraifft, fod yna ymdrechion yn y maes gofal cymdeithasol yn genedlaethol i geisio gwella delwedd rhai elfennau o'r maes hwnnw, a hefyd pam bod yna drafodaethau yn cael eu cynnal ar lefel Cymru ynghylch a oes angen edrych ar gysoni cyflogau a thelerau gwaith gweithwyr cymdeithasol ar draws Cymru. Mae'r rhain yn gamau mawr a chymhleth, ond cymaint yw'r her sydd yn wynebu cyflogwyr mae rhaid ceisio ystyried pob opsiwn wrth edrych ymlaen dros heriau'r blynyddoedd sydd i ddod. Gwaith tymor hir yw hyn i gyd, ond mae'n allweddol i barhad ac effeithiolrwydd gwasanaethau i'r dyfodol. Un enghraifft o'r gwaith yw'r pwyslais parhaus sydd yna ar fuddsoddi a denu prentisiaid a hyfforddeion proffesiynol, ac mae gwaith yn digwydd ar hyn o bryd ar hyrwyddo cynllunio gweithlu effeithiol ymysg gwasanaethau'r Cyngor.

TROSIANT STAFF

Mae'r gyfradd trosiant staff, sef staff sydd yn gadael cyflogaeth y Cyngor yn gyfan gwbl, wedi bod yn eithaf sefydlog ers blynyddoedd lawer. Wedi dweud hynny, mae yna gynnydd graddol wedi bod dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Gellir cysylltu rhywfaint o hynny i'r newidiadau penodol a fu yn GwE (o ystyried fod ystadegau staff wedi bod yn cael eu cynnwys yn ffigyrau Gwynedd) er na ddaeth y sefydliad i ben yn llawn tan ddechrau'r haf eleni.

Dyma'r lefelau blynyddol ers 2020/21

2020/21	6.8%
2021/22	8.5%
2022/23	8.1%
2023/24	8.9%
2024/25	9.9%

Mae yna amrywiaeth hefyd yn y sefyllfa ar draws adrannau'r Cyngor. Roedd y trosiant ar ei uchaf eleni yn yr adrannau Economi a Chymuned (23.5%), a'r Gwasanaethau Corfforaethol (13.3%). Mae yna gyswllt rhwng lefel trosiant yr adran Economi a Chymuned a'r dull o ariannu nifer sylweddol o gytundebau gwaith yno; mae nifer o staff yn gweithio i gytundebau gwaith sydd yn cael eu hariannu trwy grantiau o du allan i Gyngor Gwynedd. Mae trefniadau gwaith o'r fath yn gallu creu ansicrwydd mawr i staff wrth gwrs, gan er enghraifft greu rhwystr gyda phrynu cartref. Er bod y grantiau yn aml iawn yn rhai sydd yn cael eu hadnewyddu yn flynyddol (gan felly olygu ymestyn cyflogaeth am flwyddyn arall), mae yn hwyr iawn yn y dydd ar benderfyniadau o'r fath yn cyrraedd y Cyngor, ac felly mae'n creu ansicrwydd mawr i staff sydd yn cael eu heffeithio.

Ar y llaw arall, nid oes rheswm amlwg pam fod y Gwasanaethau Corfforaethol gyda'r lefel ail uchaf o drosiant dros 2024/25. Yn wir, y llynedd, adroddwyd fod gan yr adran honno y gyfradd gyda'r isaf yn y Cyngor. Gan gofio fod trosiant staff yn gallu bod yn beth iach ac yn rhan naturiol o gyflogaeth o fewn sefydliad, mae'n ymddangos nad oes angen pryderu yn ormodol mewn sefyllfa lle nad oes patrwm a rhesymau cyson dros adael; mae'n rhaid parchu fod staff am fanteisio ar gyfleoedd i ddatblygu a symud ymlaen.

Yn ystod 2024/25 roedd trosiant ar ei lefel isaf o fewn yr adrannau Tai ac Eiddo (2.5%), Plant a Chefnogi Teuluoedd (6.3%) a Priffyrdd, Peirianeg a YGC (6.5%).

Mae'n bosib treiddio ymhellach i'r ystadegau lefel uchel yma, er mwyn deall yn well beth yw'r rhesymau dros drosiant uchel ac isel, ac er mwyn gweld a oes modd dysgu oddi ar unrhyw ffactor benodol. Mae'r math yma o wybodaeth, law yn llaw â dadansoddiad o'r arolwg staff, yn gallu rhoi arweiniad i benaethiaid adrannau ar sut i geisio dylanwadu ar lefelau trosiant.

ABSENOLDEBAU SALWCH

Gweler isod dabl syml sydd yn dangos y lefel o salwch yn y Cyngor dros y dair mlynedd ddiwethaf, sydd yn cael ei ddangos fel y cyfartaledd nifer o ddyddiau o absenoldeb salwch y pen dros y flwyddyn dan sylw.

2022/23	2023/24	2024/25
10.22	10.29	12.94

Mae'r patrwm o gynnydd wedi bod yn raddol ers sawl blwyddyn, ond yn ystod 2024/25 gwelwyd cryn gynnydd. Un rheswm dros hynny ydi'r gwelliant a fu yn y cofnodi salwch gan wasanaethau ar draws y Cyngor. Yn ystod 2024/25 cyflwynwyd modiwl cyfrifiadurol o'r newydd i reolwyr ar system Hunanwasanaeth y Cyngor, sydd yn eu galluogi i gofnodi sgysiau gyda staff. Mae'r system hefyd yn tywys rheolwyr trwy bolisi a'r trefniadau rheoli absenoldebau salwch. Credwn o'r data sydd gennym fod cyflwyno'r system hon wedi golygu gwella yn safon y cofnodi; roedd yn gam mawr ymlaen o'r hen drefniadau papur oedd yn bodoli am flynyddoedd lawer. Yn ogystal, mae ymdrech sylweddol a pharhaus gan adrannau a nifer o wasanaethau cefnogol i ymdrin ag absenoldebau salwch o fewn gwasanaethau. Dyma flas ar y gwaith hwnnw dros y flwyddyn:

1. Cyflwyno polisi a threfniadau newydd.
2. Cyflwyno system gofnodi gyfrifiadurol i gynorthwyo rheolwyr, gan ddarparu rhaglen o hyfforddiant ar ei defnyddio.
3. Gwasanaeth lechyd Galwedigaethol sydd yn cynnig ystod o gefnogaeth a chyngor arbenigol i staff a rheolwyr.
4. Trefniadau adolygu achosion unigol gydag adrannau penodol sydd yn profi lefelau uchel o absenoldebau salwch.
5. Rheoli achosion unigol trwy drefniadau paneli medrusrwydd, gyda'r pwyslais ar gefnogi a chynorthwyo staff i wella'u hiechyd a dychwelyd i'r gwaith.

Un her gyda'r rhaglen waith uchod fodd bynnag ydi ceisio sicrhau cysondeb gweithredu ar draws holl wasanaethau'r Cyngor. Mae gofyn i reolwyr feddu ar sgiliau penodol er mwyn ymdrin ag absenoldebau salwch mewn modd sydd yn gofalgar ond sydd hefyd yn cymryd penderfyniadau anodd pan fo wirioneddol angen gwneud hynny. Mae cyngor ar gael i reolwyr mewn sefyllfaoedd felly, ond wrth gwrs wrth i lefelau salwch gynyddu mae'r galw am y cyngor hwnnw yn mynd yn uwch.

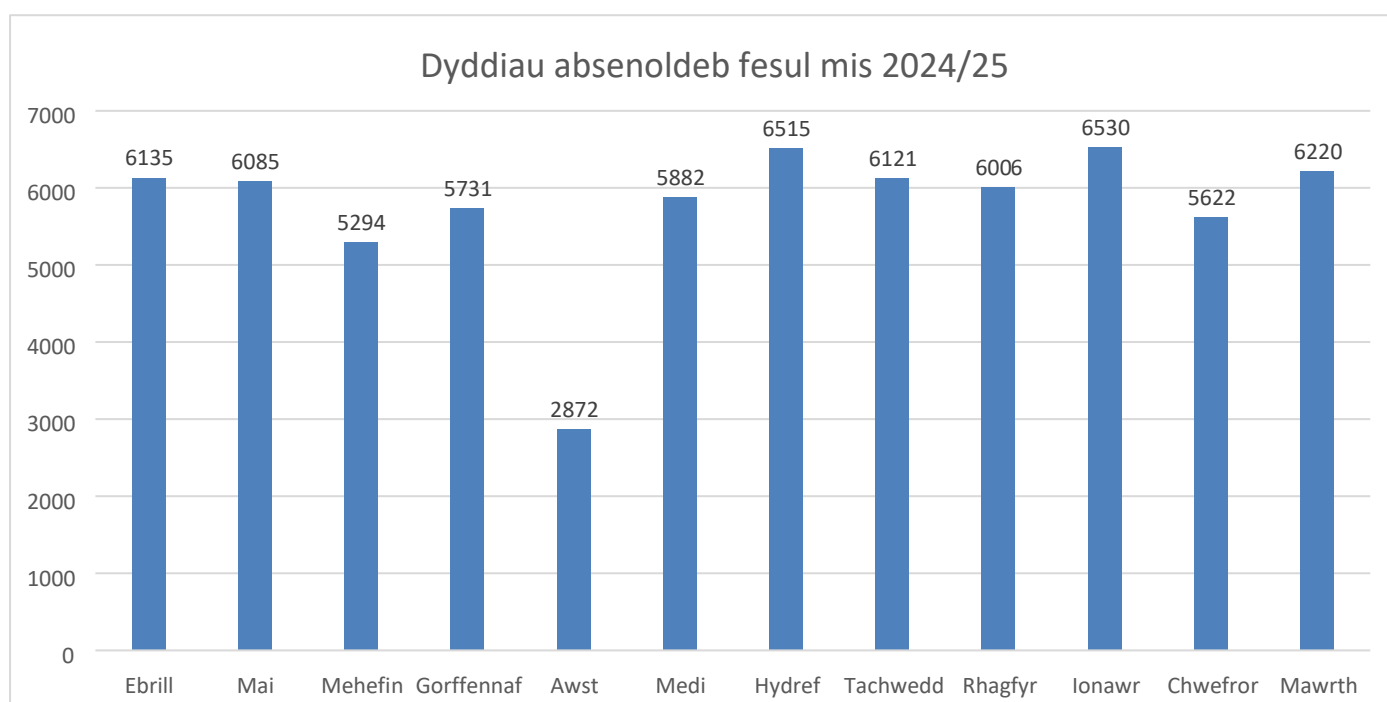
Mae'r canlynol yn rhannu'r absenoldeb salwch i salwch tymor hir a thymor byr. Diffinnir salwch tymor hir fel 28 neu fwy diwrnod olynol o salwch.

% O W	2022/23	2023/24	2024/25
Tymor Hir	53%	51%	58%
Tymor Byr	47%	49%	42%

Fe welir fod yna newid yn y ganran salwch tymor hir a thymor byr yn ystod 2024/25 o'i gymharu a'r blynnyddoedd blaenorol. Eto, gellir cysylltu hyn â gwelliant mewn cofnodi, ond rhaid cofio hefyd am y cyd-destun. Mae lefelau salwch ar gynnydd ar draws gwahanol sectorau'r economi. Gwyddom hefyd, o'r achosion unigol rydym ni yn ymdrin â nhw, fod problemau'r gwasanaeth iechyd yn effeithio ar ein lefelau salwch; mae nifer o staff yn aros am driniaeth ar y rhestrau aros ac nid oes amheuaeth fod hyn yn cael effaith ar ein lefelau salwch tymor hir.

O'r holl staff oedd yn gyflogedig â'r Cyngor dros 2024/25, 55% ohonynt a fu ar gyfnod o absenoldeb salwch. Golyga hyn na fu i 45% o staff y Cyngor fod yn absennol yn sgil salwch o gwbl dros y flwyddyn.

Mae'r tabl dilynol yn dangos lefelau yr absenoldebau salwch, fis wrth fis, yn ystod y flwyddyn diwethaf.



Mae'r tabl canlynol yn dangos y nifer o ddyddiau y pen a gollwyd i salwch, ar gyfartaledd, o fewn adrannau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn.

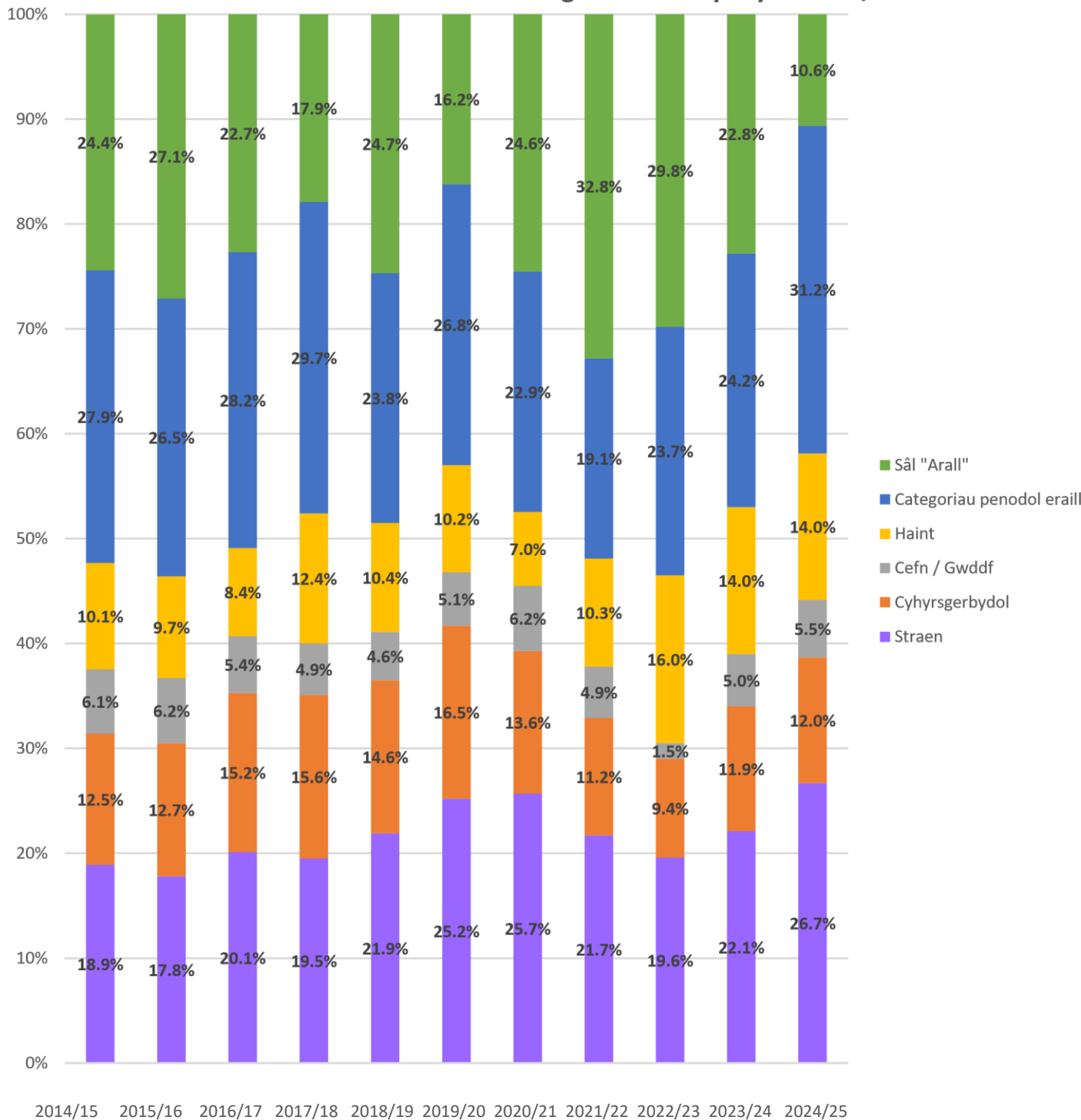
Dyddiau salwch fesul aelod staff	Cyfanswm

Addysg - Canolog	13.11
Addysg - Ysgolion	14.43
Amgylchedd	16.79
Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	7.08
Cyllid	7.97
Economi a Chymuned	8.02
Gwasanaethau Corfforaethol	11.28
GwE	6.73
Oedolion, Iechyd a Llesiant	17.13
Plant a Chefnogi Teuluoedd	11.79
Priffyrdd, Peirianeg a YGC	8.37
Tai ac Eiddo	10.02
Tim Arweinyddiaeth Corfforaethol	7.43
Uchelgais Gogledd Cymru	2.72
Cyfanswm y Cyngor	12.94

Noder unwaith eto fod y ffigyrau uchod yn cynnwys rhai GwE ac Uchelgais Gogledd Cymru; ni fyddant yn cael eu cynnwys yn y ffigyrau ar gyfer 2025/26. Yn yr un modd, mae'r ffigyrau yn cynnwys yr Asiantaeth Cefnffyrdd hefyd, sydd eto hyd braich oddi wrth y Cyngor.

Mae'r siart canlynol yn dadansoddi y math o salwch sydd wedi'i gofnodi ar gyfer absenoldebau dros y bum mlynedd ddiwethaf.

Dadansoddiad absenoldeb salwch fesul categori bob blwyddyn i 2024/25



Yn nghanol ystadegau sydd yn dangos fod absenoldeb salwch ar gynnydd, mae yn gadarnhaol gweld fod y salwch a gofnodir fel “sâl arall” yn wedi gostwng yn sylweddol dros y flwyddyn. Mae hyn yn sicr yn sgil effaith y pwyslais sydd ar gofnodi’n gywir gyda chyflwyno’r system gyfrifiadurol newydd i reolwyr; mae’r system honno yn golygu fod mwy o opsiynau ar gael i staff allu cofnodi’r cyflwr. Ar y llaw arall, fe welwch hefyd fod y lefelau straen wedi codi, sy’n amlwg yn bryderus. Fodd bynnag, er yr lefelau uwch o straen mae cael cofnodi cywir yn un cam cadarnhaol ymlaen i’n galluogi i adnabod y broblem. Tra bod yr wybodaeth yn yr adroddiad yma yn canolbwyntio ar roi dadansoddiad lefel

uchel iawn, ar lefel Cyngor cyfan ac adrannau, rydym yn defnyddio data ar lefel mwy manwl er mwyn ei ddefnyddio gyda'r adrannau hynny sydd angen ceisio datrys sefyllfaoedd penodol o fewn eu gwasanaethau.

STRWYTHUR TÂL A CHYFLOG

Cymeradwywyd y Polisi Tâl ar gyfer 2024/25 gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar Fawrth y 7fed, 2024. Yn ystod y misoedd dilynol, daeth y Cyd-Bwyllgor Cenedlaethol ar gyfer Gweithwyr Llywodraeth Leol i gytundeb ar godiadau cyflog am y flwyddyn hyd nes yr 31ain o Fawrth eleni. Roedd y cytundeb yn golygu cynnydd blynyddol o £1,290 ar bob pwynt cyflog hyd nes pwynt 43, ac yna 2.5% o gynnydd ar y cyflogau uwchben hynny.

RECRIWTIO A PHENODI

Gweler isod fanylion ystadegol ynglŷn â'r nifer o swyddi a hysbysebwyd gan y Cyngor yn ystod blynyddoedd diweddar ynghyd â'r nifer ceisiadau a dderbyniwyd ac hefyd y nifer o swyddi a ail hysbysebwyd. Mae dadansoddi'r manylion hyn eto yn cyfrannu at ein gallu i adnabod meysydd y dylai'r Cyngor ganolbwyntio arnynt yng nghyswllt datblygu arbenigeddau a chynllunio'r gweithlu i'r dyfodol.

Blwyddyn	Nifer o swyddi a hysbysebwyd	Nifer ceisiadau	Nifer o swyddi a ail hysbysebwyd	Nifer ceisiadau yn dilyn yr ail hysbysebu
2017 / 2018	472	2312	47	179
2018 / 2019	555	3281	57	240
2019 / 2020	586	2726	101	249
2020 / 2021	486	2112	77	227
2021 / 2022	515	2394	114	369
2022 / 2023*	1054	3402	259	315
2023 / 2024	848	3608	195	471
2024 / 2025	855	3038	163	254

***noder fod y ffigyrau ers 2022 /23 ymlaen yn cynnwys swyddi ein hysgolion, sy'n egluro'r gwahaniaeth mewn rhifau o gymharu â blynyddoedd blaenorol.**

ACHREDIAD HYDERUS O RAN ANABLEDD (LEFEL 2)

Yn ystod y flwyddyn llwyddodd y Cyngor i ennill achrediad Hyderus o Ran Anabledd (Lefel 2), sydd yn arwydd o'n hymrwymiad fel cyflogwr i wella sut rydym yn denu a chadw staff sydd yn anabl. Ein nod yn y tymor hir ydi cyrraedd Lefel 3 o'r Achrediad, sef y lefel uchaf, ac er mwyn gwneud hynny bydd angen i ni allu dangos ein bod dros amser yn arwain ar y maes ac yn dylanwadu ar gyflogwyr eraill. Mae'r nod hon yn gyson gydag uchelgais Llywodraeth Cymru, a byddwn yn manteisio ar gefnogaeth sydd yn cael ei chynnig gan swyddogion y Llywodraeth er mwyn cyrraedd y gofynion yn y tymor hir.

CYSYLLTIADAU GWAITH AC ACHOSION UNIGOL

Rydym ers blynyddoedd yn ymfalchïo yn y berthynas adeiladol sydd yna rhwng yr undebau yn lleol a ninnau fel swyddogion. Mae'r pwyslais ar geisio cydweithio er mwyn sicrhau perthynas esmwyth rhwng rheolwyr a staff, ac mae yna gydweithio da rhyngom yn sicr.

Wedi dweud hynny, rhaid cydnabod fod yna sefyllfaoedd dyrys i'w trafod ar adegau, ond credwn fod yna werthfawrogiad o'r ddwy ochr o'r cymhlethdod all fod yn y berthynas rhwng staff a'r cyflogwr, ac oherwydd hynny mae yna wirioneddol awydd i gydweithio er lles pawb sydd yn gweithio i'r sefydliad. Mae'r berthynas yn cael ei meithrin trwy gyswllt a thrafodaethau cyson rhyngom fel swyddogion a swyddogion yr undebau, gyda'r bwriad yn y pen draw o geisio datrys materion cyflogaeth cyn i sefyllfaoedd ddirywio i'r fath raddau fel bod y berthynas waith rhwng unigolion yn torri i lawr. Rydym yn cyd-gyfarfod fel grwp yn fisol fel rheol, ac mae yna hefyd drefniant yn ei le i gyfarfod y swyddogion undeb yn unigol ar sail misol, er mwyn ceisio datrys unrhyw sefyllfaoedd sydd yn unigryw i'r undeb honno. Mae yna gyswllt cadarn rhwng y swyddogion undeb a timau rheoli rhai adrannau unigol hefyd, ond mae lle i ddatblygu mwy ar hynny eto.

Llwyddwyd i sicrhau cyllid i'n galluogi i gefnogi'r undebau i ryddhau staff er mwyn ymgymryd â gweithgareddau undebau; yn gyffredinol, mae hyn yn gam mawr ymlaen gan y gallwn roi sicrwydd y gellir rhyddhau staff o'u swyddi er mwyn ymgymryd â'u rolau gyda'r undebau. Rydym yn cydweithio er mwyn sicrhau fod yna drefniadau yn eu lle sydd yn hwyluso gwaith cydweithwyr o'r undebau, a hefyd byddwn yn edrych i gryfhau ymhellach y berthynas sydd rhyngom ar lefel mwy strategol o fewn y Cyngor, er mwyn cyrraedd dyhead Llywodraeth Cymru o weithio ar sail

Partneriaeth Gymdeithasol. Mae'r dull hwn o weithio yn golygu ymgynghori a chydweithio gyda'r undebau ar faterion allweddol a strategol.

Wedi dweud hyn oll, mae'n anorod fod yn rhaid i reolwyr y Cyngor ymdrin ag achosion unigol anodd weithiau, ac mae gan swyddogion y Gwasanaeth Adnoddau Dynol rôl allweddol yn cynghori a rhoi arweiniad ar sefyllfaoedd o'r fath. Mae'r canlynol yn crynhoi'r nifer o achosion ffurfiol y bu rheolwyr y Cyngor a swyddogion y tîm yn ymwneud â nhw dros y flwyddyn a fu.

Achosion unigol 2024/25

Ymchwiliadau disgyblu	117
Cwynion	15
Diswyddiadau gorfodol a gwirfoddol (<i>voluntary and compulsory redundancy</i>)	15

Mae'r ffigyrau uchod yn cynnwys staff ein hysgolion hefyd. Wedi dweud hynny, mae'n rhaid nodi fod ffigwr o 117 o ymchwiliadau disgyblu yn gryn naid, o ystyried ein bod dros y blynyddoedd diwethaf yn adrodd fod yna tua 50 - 60 o achosion yn cael eu cynnal yn flynyddol. Nid oes patrwm amlwg o gwbl ynghanol yr achosion hynny, ond nid oes amheuaeth fod sefyllfaoedd o'r fath yn gallu bod yn anodd i bawb sydd ynghlwm â nhw, yn staff sydd yn wynebu'r achosion, ond hefyd y rheolwyr sydd yn cynnal ymchwiliadau a'r gwasanaeth adnoddau dynol sydd yn cynghori a chefnogi.

SIARTER IAITH Y TUC

Mae'r Cyngor a'r undebau yn lleol yn anelu at fod yr awdurdod lleol gyda'r cyntaf a fydd yn mabwysiadu Siarter Iaith sydd wedi ei datblygu gan y Gyngres Undebau Llafur yn Nghymru.

CYNLLUNIAU PRENTISIAID A CHYNLLUN HYFFORDDEION GRADDEDIG

Mae'r cynlluniau hyn yn elfen bwysig o ddenu a datblygu talent y dyfodol, fel rhan o ymdrechion ehangach y Cyngor i gynllunio'r gweithlu. Dyma'r ystadegau am y flwyddyn a fu:

Cynllun Prentisiaethau:

- Mae'r Cynllun wedi rhoi cyfle i **81** o brentisiaid ers ei lansio
- **10** prentis o'r newydd wedi eu penodi ar gyfer eleni, yn y meysydd Technoleg Gwybodaeth, Ynni, Cyllid, Tai ac Eiddo, Peirianeg Sifil, Fflyd.

- **Dros 50%** o'r penodiadau yn ferched a nifer mewn meysydd technegol.
- **Dros 79%** o brentisiaid wedi cychwyn yn 16-19 mlwydd oed.

Hyfforddeion Graddedig:

- Ers 2017, mae'r Cyngor wedi penodi **43** hyfforddai proffesiynol, gyda 98% o'r hyfforddeion wedi cael cynnig swydd ar y diwedd.
- **6 hyfforddai graddedig** newydd wedi eu penodi yn y meysydd Cyllid a Cyfrifeg, Iechyd, Diogelwch a Llesiant, Iechyd yr Amgylchedd, Cynllunio, Ecolegydd Cynllunio, Trethi a Budd-Daliadau.

SYSTEM ADNODDAU DYNOL A CHYFLOGAU

Bydd system adnoddau dynol a chyflogau newydd yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor dros y flwyddyn nesaf. Mae'r angen hwnnw wedi codi wrth i'r system dalu cyflogau presennol ddod i ben yn ngaeaf 2026. O safbwynt data ar faterion adnoddau dynol, mae'r datblygiad hwn yn un cyffrous ac fe fydd yn gam mawr ymlaen; bydd yr hyn sydd gan y math yma o systemau i'w cynnig yn hwyluso gwaith rheolwyr a timau sy'n eu cefnogi, a hefyd yn golygu y bydd modd i ni adrodd ar benawdau gwybodaeth o'r newydd i chi maes o law. Mae'r prosiect yn uchelgeisiol o ran amserlen, ac mae yn wir flaenoriaeth am y 12 mis sydd i ddod.

CASGLIADAU

Gwybodaeth lefel uchel iawn sydd yn yr adroddiad hwn, ond mae'r math yma o wybodaeth ar lefel mwy manwl yn gymorth i reolwyr a'r swyddogion hynny sydd yn eu cynghori i gynllunio gwasanaeth ac adnabod yn amserol y materion hynny sydd angen ymchwilio ymhellach a gweithredu arnynt. Maent yn gyrru ein blaenoriaethau am 2025/26 a'r blynyddoedd dilynol, sydd yn cynnwys:

1. Cynllunio'r gweithlu.
2. Datblygu'r bartneriaeth gymdeithasol gyda'r undebau.
3. System Adnoddau Dynol
4. Absenoldebau salwch.
5. Newidiadau i ddeddfwriaeth cyflogaeth – ers blwyddyn bellach mae'r Llywodraeth yn Llundain wedi bod yn gweithio ar gyflwyno deddfwriaethau newydd a fydd yn cyflwyno newidiadau eang i gyfraith cyflogaeth; o gael ei fabwysiadu mae'n ymddangos y bydd y pecyn o newidiadau yn dechrau dod i rym yn ngwanwyn 2026 ac yn cael eu cyflwyno dros sawl blwyddyn.

4. Barn swyddogion statudol

4.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf yn fodlon fod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o sefyllfa gyflogaeth Cyngor Gwynedd yn 2024/25. Mae'r Adroddiad Blynnyddol Cyflogaeth yn cynnwys gwybodaeth defnyddiol a phwysig fydd yn cynorthwyo'r Cyngor i gynllunio ar gyfer heriau'r dyfodol, ond ni fyddai mabwysiadu'r penderfyniad a geisir yn creu ymrwymiad gwariant ychwanegol.

4.2 Swyddog Monitro

Mae'r adroddiad yn darparu trosolwg pwysig o sefyllfa cyflogaeth a staffio o fewn yr Cyngor. Nid oes gennyf sylwadau pellach i'w hychwanegu os safbwynt priodoldeb.

ATODIAD 1

Proffil oedran staff y Cyngor ar draws adrannau

Dyma ddangos proffil oedran yr adrannau gyda’i gilydd mewn un tabl fel canran cyfanswm yr adran. Mae’r ‘heatmap’ ar sail colofnau, hy dangos yr uchaf o fewn adran benodol (lliw tywyllach yn dynodi’r canrannau uchaf).

		Adrannau														
		Addysg (Canolog)	Amgylchedd	Gwasanaethau Corfforaethol	Cyllid	Economi a Chymuned	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Plant a Chefnogi Teuluoedd	Priffyrdd Peirianeg a YGC	Tai ac Eiddo	Tîm Arweinyddiaeth	Ysgolion	GwE	Cefnffyrdd	Uchelgais Gogledd Cymru	Cyngor Gwynedd
Bandiau Oedran	Hyd at 19	0.6%	0.8%	1.3%	0.9%	0.5%	0.7%	3.4%	0.5%	0.4%	1.9%	0.9%	0.0%	2.2%	0.0%	1.0%
	20-24	1.0%	6.4%	5.1%	8.7%	8.0%	4.5%	9.1%	6.6%	1.3%	6.7%	5.7%	0.0%	6.6%	0.0%	5.2%
	25-29	5.1%	4.6%	10.8%	11.4%	5.3%	5.0%	12.0%	7.5%	12.1%	6.7%	8.4%	0.0%	6.1%	10.7%	7.5%
	30-34	8.4%	5.9%	9.6%	14.6%	9.6%	8.2%	14.9%	5.5%	10.4%	7.6%	12.5%	0.0%	11.0%	21.4%	10.3%
	35-39	9.2%	9.5%	13.4%	8.7%	4.3%	9.6%	14.4%	10.7%	3.9%	11.4%	13.2%	5.9%	15.4%	7.1%	11.1%
	40-44	11.5%	13.3%	12.1%	14.2%	12.8%	9.3%	11.5%	10.3%	12.6%	13.3%	12.1%	8.8%	14.5%	21.4%	11.8%
	45-49	9.5%	13.0%	7.6%	9.1%	16.6%	10.0%	11.1%	9.8%	9.1%	11.4%	12.6%	16.2%	9.6%	21.4%	11.3%
	50-54	13.2%	16.1%	18.5%	11.9%	16.0%	16.5%	10.6%	14.2%	17.3%	11.4%	14.4%	26.5%	13.2%	14.3%	14.6%
	55-59	19.7%	16.1%	12.1%	12.3%	9.1%	18.0%	6.5%	15.5%	15.2%	10.5%	11.4%	25.0%	14.0%	0.0%	13.9%
	60-64	14.4%	9.5%	9.6%	7.8%	10.2%	12.3%	5.5%	13.2%	12.6%	17.1%	6.1%	13.2%	6.1%	3.6%	9.3%
	65-69	5.3%	4.1%	0.0%	0.5%	5.3%	5.0%	1.0%	5.0%	3.0%	1.9%	1.8%	4.4%	1.3%	0.0%	3.0%
	70-74	2.2%	0.5%	0.0%	0.0%	2.1%	0.6%	0.0%	0.9%	1.3%	0.0%	0.6%	0.0%	0.0%	0.0%	0.8%
	75 ac uwch	0.0%	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.4%	0.0%	0.2%	0.9%	0.0%	0.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.2%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Adroddiad Blynyddol Iechyd Diogelwch a Llesiant
Aelod Cabinet:	Cynghorydd Llio Elenid Owen
Swyddog perthnasol:	Gail Warrington, Rheolwr Iechyd, Diogelwch a Llesiant
Dyddiad y cyfarfod:	16eg Rhagfyr 2025

1. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad:

Mae'r adroddiad hwn yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet fel bod gan aelodau drosolwg hanfodol o'r prif faterion iechyd a diogelwch a gododd yn ystod 2024/25

2. Penderfyniad a Geisir:

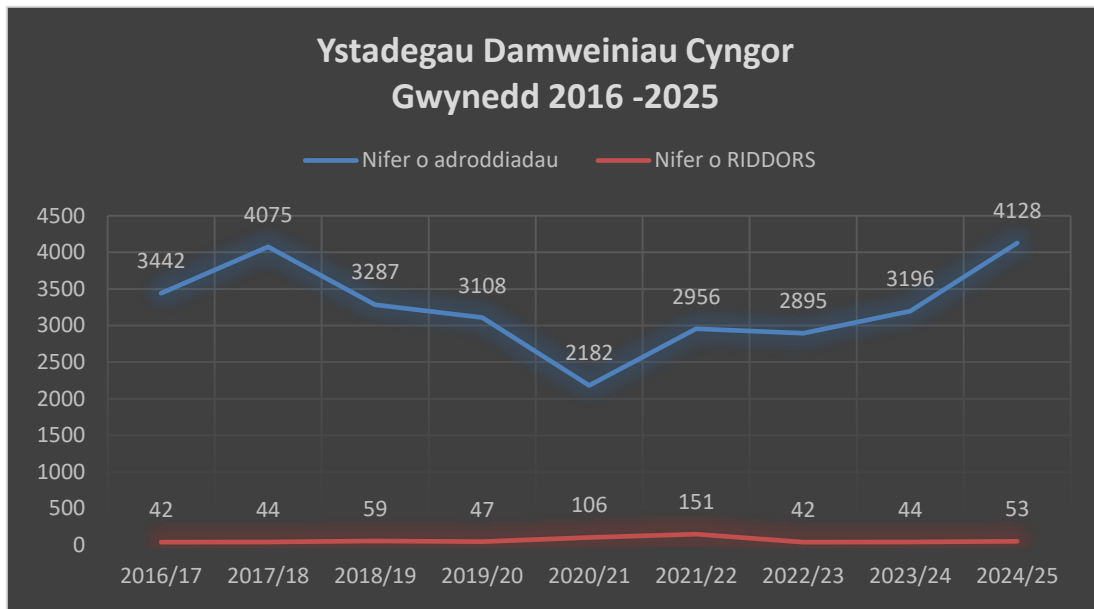
Gofynnir i'r Cabinet dderbyn yr adroddiad a chymeradwyo'r argymhellion.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Mae'r Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant wedi parhau i ddangos ymrwymiad cadarnhaol a pharhaus i gefnogi'r gweithlu drwy gyfnod o newid ac addasu. Yn ystod y flwyddyn, mae'r gwaith o hyrwyddo Modelau Diogelwch wedi cyrraedd pob rheolwr, gan gryfhau dealltwriaeth a chydweithrediad ar draws y sefydliad. Yn ogystal, mae camau pendant wedi'u cymryd o fewn y cynllun llesiant, gyda gweithgareddau a hyfforddiant parhaus yn cyfrannu'n uniongyrchol at y gwaith o feithrin diwylliant mwy cefnogol a chynhwysol. Mae'r hyfforddiant hwn yn rhan allweddol o'r newid diwylliannol sy'n digwydd ar draws y Cyngor, gan sicrhau bod iechyd, diogelwch a llesiant yn rhan annatod o'n ffordd o weithio. Yn ogystal, mae polisiâu allweddol wedi'u hadolygu – gan gynnwys y polisi Alcohol a Chyffuriau – er mwyn diogelu pawb sy'n ymwneud â'n gwasanaethau, boed yn weithwyr neu'n aelodau o'r cyhoedd. Mae'r gwaith hwn yn rhan o ymdrech barhaus i sicrhau gwelliant parhaol, gyda ffocws clir ar adeiladu amgylchedd gwaith diogel, iach a chynaliadwy.

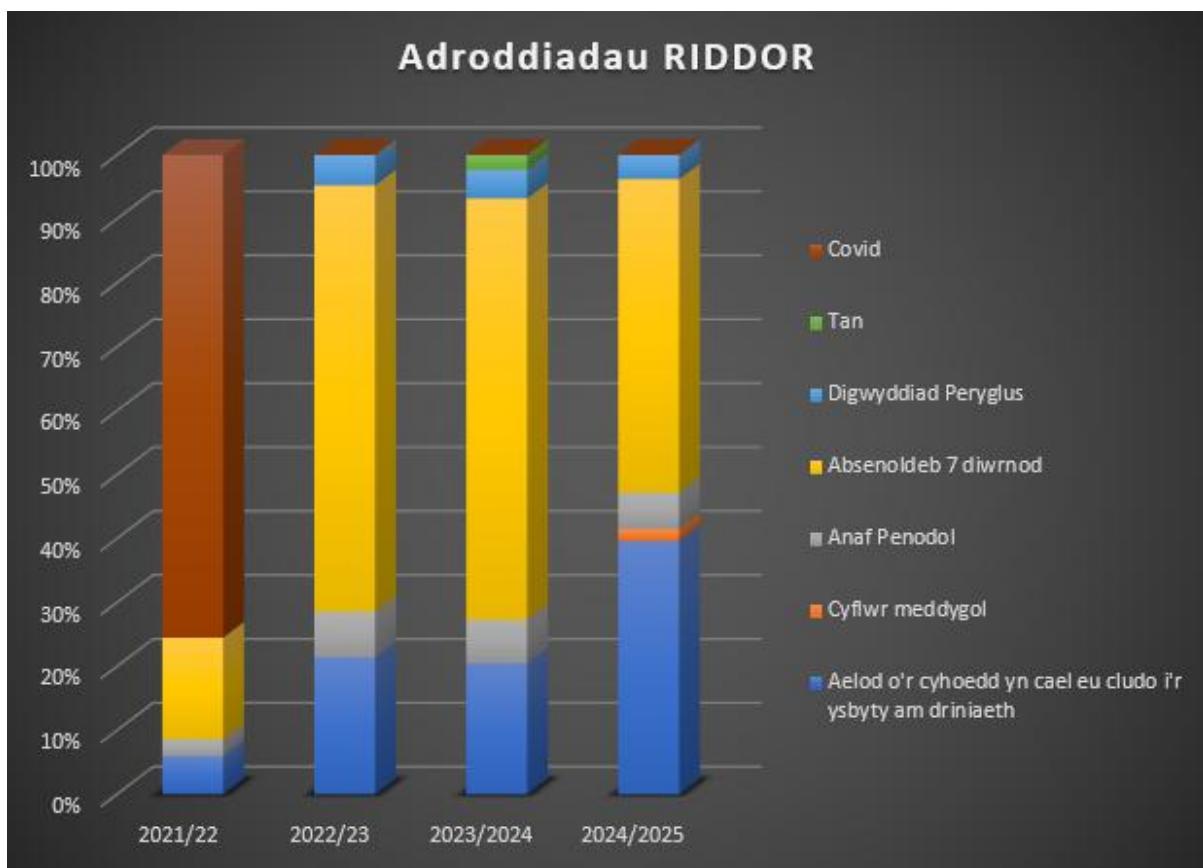
4. Ystadegau Damweiniau 2024/25

Yn ystod 2024/25, cafwyd cyfanswm o 4,128 o adroddiadau am ddigwyddiadau i'r Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant, gyda 53 ohonynt yn ddigwyddiadau adroddiadwy o dan reoliadau RIDDOR. O'r rhain, roedd 26 yn ymwneud ag absenoldeb o dros 7 diwrnod, 21 yn ymwneud ag aelodau o'r cyhoedd yn cael eu cludo i'r ysbyty am driniaeth, 2 yn ddigwyddiadau peryglus, 1 yn gyflwr meddygol, ac roedd 3 yn ymwneud ag anafiadau penodol i aelodau staff.



Nifer y digwyddiadau (yn cynnwys damweiniau a digwyddiadau agos) / Nifer o RIDDOR

Er bod y nifer cyffredinol o adroddiadau wedi cynyddu'n sylweddol o gymharu â'r flwyddyn flaenorol, nid yw'r nifer o ddigwyddiadau difrifol (h.y. RIDDOR) wedi cynyddu i'r un graddau. Mae'r cynnydd mwyaf amlwg wedi bod yn y categori "Digwyddiadau Treisgar", gydag 1,811 o adroddiadau yn 2024/25 i'w gymharu â 1,041 yn 2023/24. Mae'r cynnydd hwn yn bennaf wedi'i ganfod yn yr Adran Addysg, ble mae nifer yr adroddiadau wedi dyblu o 777 i 1,605. Mae hyn yn adlewyrchu'r anogaeth barhaus i staff ysgolion adrodd pob digwyddiad drwy'r ffurflen HS11, gan sicrhau bod tystiolaeth ddogfennol ar gael i gefnogi unrhyw gamau pellach. Mae grŵp penodol bellach yn cyfarfod yn rheolaidd gyda'r Adran Addysg i fonitro a thrafod y sefyllfa.



Wrth edrych ymlaen, bydd cyflwyno system ddigidol newydd ar gyfer cofnodi digwyddiadau yn galluogi'r Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant i adnabod tueddiadau ar draws y Cyngor yn fwy effeithiol. Yn ogystal, bydd rheolwyr yn cael mynediad uniongyrchol at ddata byw, gan eu galluogi i weithredu mesurau rheoli priodol yn syth lle bo angen. Mae'r datblygiad hwn yn gam cadarnhaol tuag at wella ymateb gweithredol a chynllunio strategol, gan gryfhau diogelwch a llesiant ar draws y sefydliad.

Gorfodi a Chydymffurfio

Yn ystod 2024/25, parhaodd y Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant i gydweithio ar Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (AGID), sy'n gyfrifol am orfodi cyfraith iechyd a diogelwch ar draws y DU. Yn dilyn ymweliadau blaenorol fel rhan o ymgyrch genedlaethol AGID i adolygu rheolaeth asbestos mewn ysgolion, nid oes unrhyw ymweliad pellach wedi'i gynnal hyd at Ebrill 2025. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi cwblhau'r holl argymhellion a dderbyniwyd yn 2023/24, gyda'r Uned Iechyd a Diogelwch a'r Gwasanaeth Eiddo yn parhau i fonitro a diweddarau'r trefniadau lle bo angen.

Yn 2024/25, daeth AGID i gysylltiad â'r Cyngor mewn perthynas â dau gartref preswyl. Yn y digwyddiad cyntaf, bu damwain lle cafodd preswylydd godwm, a ymwelodd AGID â'r safle i adolygu'r trefniadau a'r gwaith papur. Yn dilyn yr ymweliad, derbyniwyd argymhellion i wella prosesau gwaith papur ac i gryfhau hyfforddiant atal codymu. Bu cost o £1,044, sef ffi ymyrraeth gan yr AGID. Mae'r argymhellion hyn bellach wedi'u gweithredu'n llawn, gan gynnwys cyflwyno templed asesiad risg codymu newydd fel rhan o'r cynlluniau gofal. Yn ogystal, mae trefniadau ar waith i sicrhau bod pecyn hyfforddiant ar gael i staff, naill ai drwy ddarpariaeth fewnol neu drwy ddarparwr allanol.

Roedd yr ail gyswllt dros e-bost, yn dilyn damwain symud a thrin lle anafwyd preswylydd. Yn yr achos hwn, cafwyd Rhybudd Gwella gan yr AGID ac mae'r holl argymhellion wedi'u gweithredu, gan gynnwys adolygu a diweddarau templedi asesu risg a sicrhau bod asesiadau risg y cartref penodol yn gyfredol.

Mae'r ymatebion hyn yn adlewyrchu ymrwymiad y Cyngor i gydymffurfio â gofynion statudol ac i sicrhau bod gweithdrefnau cadarn ar waith i ddiogelu iechyd a diogelwch preswylwyr a staff.

Rhaglen Waith y Gwasanaeth

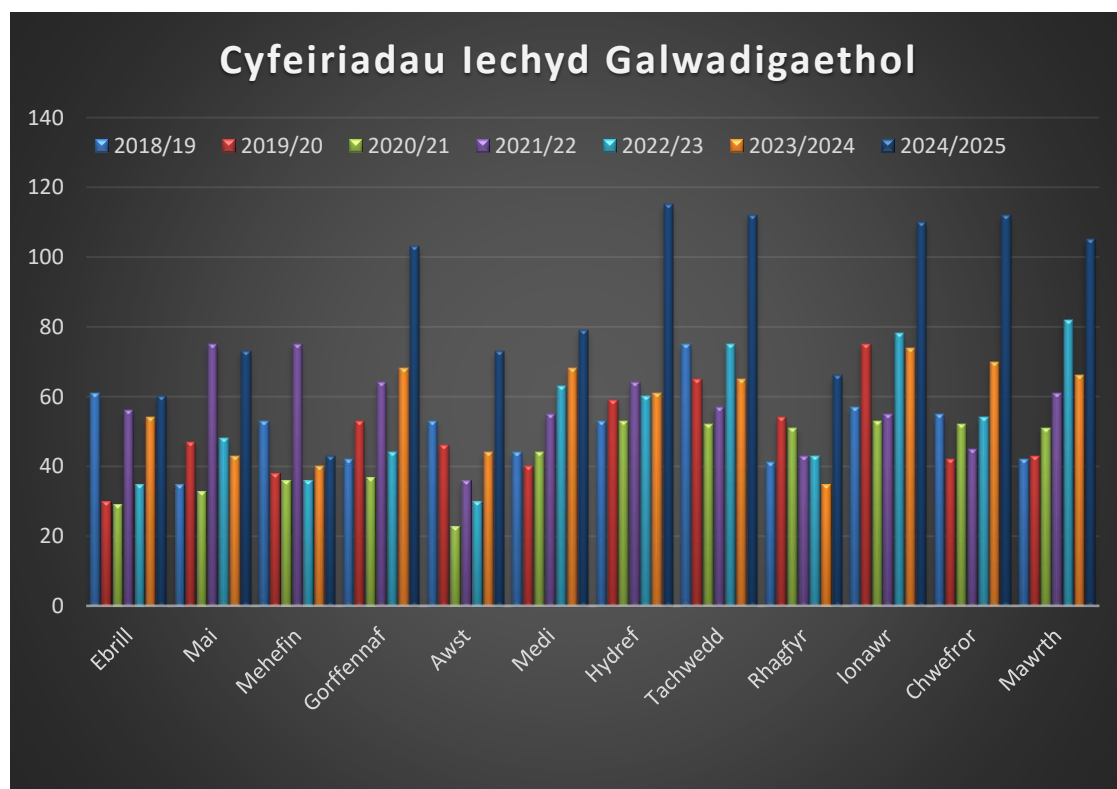
Yn ystod 2024/25, mae'r Uned Iechyd a Diogelwch a'r Uned Iechyd Galwedigaethol wedi parhau i gydweithio'n agos ar brosiectau strategol a gweithredol, gan sicrhau bod iechyd, diogelwch a llesiant yn cael eu cefnogi'n gynhwysfawr ar draws y Cyngor. Mae'r cydweithio'n cynnwys datblygu polisïau allweddol megis y Polisi Alcohol a Chyffuriau a'r Weithdrefn Lles Meddyliol, lle mae'r ddwy uned yn cyfrannu arbenigedd i sicrhau bod rheolwyr yn meddu ar y sgiliau, y wybodaeth a'r gefnogaeth angenrheidiol i ymateb i sefyllfaoedd cymhleth yn y gweithle. Mae'r ddwy uned hefyd yn cydweithio ar hyfforddiant, cyfathrebu ac ymwybyddiaeth, gan sicrhau dull integredig o gefnogi'r gweithlu.

O safbwynt yr Uned Iechyd a Diogelwch, bu ffocws penodol ar gryfhau sgiliau rheolwyr drwy hyfforddiant strwythuredig. Cynhaliwyd naw cwrs IOSH Rheoli'n Ddiogel a phum cwrs adnewyddu, gan arwain at 72% o reolwyr bellach â chymhwyster cyfredol. Mae cwrs adnewyddu Rheoli Safle bellach ar gael, gyda 40% o reolwyr safle wedi cwblhau'r hyfforddiant. Yn ogystal, cynhaliwyd 100 diwrnod o

Mangar, i gefnogi staff sy'n gweithio gyda phobl a gwrthrychau mewn sefyllfaoedd risg uchel.

Mae'r Uned Iechyd a Diogelwch hefyd wedi arwain ar adolygu ac adnewyddu polisïau a gweithdrefnau, gan gynnwys Polisi a Chynllun Rheoli Tân, Cynllun Rheoli RADON, a'r Weithdrefn Diogelwch Personol a Gweithio'n Unig. Cafodd y Weithdrefn Diogelwch Personol a Gweithio'n Unig sylw penodol drwy grŵp o'r Fforwm Corfforaethol, i sicrhau bod asesiadau risg a mesurau rheoli ymarferol yn cael eu diweddarau i adlewyrchu newidiadau yn y gweithlu a'r gwasanaethau. Mae pob polisi a gweithdrefn yn cael ei gyflwyno i'r Panel Iechyd, Diogelwch a Llesiant Corfforaethol i'w gymeradwyo, gyda'r Panel yn cwrdd ddwywaith y flwyddyn ac yn cynnwys cynrychiolwyr undebau, aelodau'r cyngor, prif swyddogion ac unrhyw swyddog sy'n cyflwyno gwaith perthnasol.

O safbwynt yr Uned Iechyd Galwedigaethol, bu ffocws ar ymateb i gynnydd sylweddol mewn cyfeiriadau – gyda 1,051 o gyfeiriadau wedi dod i law yn ystod y flwyddyn, 464 ohonynt yn ymwneud ag iechyd meddwl. Mae'r system salwch staff newydd wedi cyfrannu at wella adnabod achosion ac wedi arwain at fwy o gyfeiriadau amserol. Mae'r ddarpariaeth cwnsela wedi ehangu'n sylweddol, gyda 451 o aelodau staff yn derbyn cefnogaeth – cynnydd o dros 180% ers y flwyddyn flaenorol, yn rhannol oherwydd newidiadau i'r drefn gyfeirio a'r ymwybyddiaeth gynyddol o'r gwasanaeth.



Mae profion gwyliadwriaeth iechyd yn parhau i fod yn elfen hanfodol o waith statudol y Uned, gan sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio â gofynion cyfreithiol ac yn diogelu iechyd y gweithlu. Yn ystod y flwyddyn, roedd yr Uned Iechyd Galwedigaethol wedi bod yn llwyddiannus yn sicrhau cyllid drwy gais bid ar gyfer 2024, gan alluogi'r gwaith i barhau'n ddi-dor dros y flwyddyn ddiwethaf ac am flwyddyn ychwanegol. Y bwriad yw os caiff y bid newydd ei gymeradwyo, y bydd modd sefydlu'r swydd ar sail barhaol, gan roi sefydlogrwydd i'r rhaglen a galluogi cynllunio tymor hwy.

Mae'r gwaith hwn yn cynnwys trefnu ac adolygu profion iechyd rheolaidd ar gyfer staff mewn rolau risg uchel, gyda phwyslais arbennig ar brofion clw, gan fod newidiadau diweddar gan AGID wedi golygu bod angen galw unigolion yn ôl yn gynt

am brofion pellach- ar hyn o bryd, mae 85% o unigolion angen ail brawf. Yn ystod ymweliad diweddaraf AGID, nodwyd yn benodol bwysigrwydd sicrhau trefniadau cadarn yn y maes hwn, gan fod methiant i gydymffurfion gallu arwain at risg o erlyniad a chostau sylweddol i'r Cyngor. Mae'r Uned wedi ymateb drwy gryfhau prosesau, gwella cofnodi a chynyddu capasiti i sicrhau bod y rhaglen yn cael ei gweithredu'n effeithiol ac yn barhaus.

Yn ogystal, mae'r Uned wedi cyfrannu'n uniongyrchol at weithredu'r Cynllun Llesiant, a gyflwynwyd i reolwyr yn ystod cyfarfodydd rhwydwaith tymor yr Hydref. Mae'r cynllun yn tynnu ynghyd wasanaethau o fewn Adnoddau Dynol, Dysgu a Datblygu, a'r Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant, ac wedi arwain at gynnal sioe deithiol i gyrraedd staff cartrefi gofal a depos, cynnig gwiriadau iechyd, a chydweithio gyda phartneriaid megis Byw'n Iach a Budd i Bawb. Mae hyfforddiant I-Act wedi ailgychwyn, gyda 40% o reolwyr ac arweinyddion tîm wedi mynychu, a modiwl newydd ar gyfeirio i'r Uned Iechyd Galwedigaethol yn cael ei gyflwyno yn rhymor yr Hydref 2025.

Mae'r rhaglen waith hon yn adlewyrchu dull integredig ac ymarferol o gefnogi'r gweithlu, gan sicrhau bod pob agwedd o iechyd, diogelwch a llesiant yn cael sylw. Mae'r cydweithio rhwng yr unedau'n allweddol i lwyddiant y gwasanaeth, a'n parhau i ddatblygu mewn ymateb i anghenion newidiol y Cyngor.

Systemau Iechyd a Diogelwch o fewn Cyngor Gwynedd – yn cynnwys ISO 45001

Mae achrediad ISO 45001 yn parhau i fod yn gydnabyddiaeth bwysig o safonau rheoli iechyd, diogelwch a llesiant o fewn Cyngor Gwynedd. Ar hyn o bryd, mae'r system yn cael ei gweithredu o fewn yr Adran Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC, gyda chwmni allanol (BSI) yn cynnal archwiliadau ac yn monitro'r system bob chwe mis. Yn ystod 2024/25, ni chodwyd unrhyw faterion sylweddol uwch yn ystod yr archwiliadau hyn, ac mae'r adran wedi parhau i gynnal archwiliadau mewnol, fforwm trafodaeth a'n adolygu cofrestr risg yr adran yn rheolaidd.

Yn ystod y cyfnod archwilio, nodwyd rhai meysydd lle gellid cryfhau trefniadau presennol. Mae'r adran wedi gweithredu camau priodol i fynd i'r afael â'r rhain, gan adolygu'r dulliau a'r prosesau perthnasol er mwyn sicrhau gwelliant parhaus ac atal ailadrodd. Mae'r gwaith hyn yn rhan o ymdrech barhaus i gynnal safonau uchel o reolaeth fewnol ac i gefnogi'r broses achredu allanol.

Oherwydd newidiadau mewn strwythur, mae Prifffyrdd a YGC yn rhedeg dwy system ISO 45001 ar wahân ar hyn o bryd, ond mae trafodaethau'n parhau gyda BSI ac o fewn yr adran i ystyried ymgorffori'r ddwy system i'r dyfodol. Mae'r system ISO 45001 yn cael ei hadnabod yn rhyngwladol fel safon y diwydiant, ac mae system electroneg newydd ar gyfer iechyd a diogelwch y Cyngor yn cael ei datblygu ar sail egwyddorion y safon hon.

Yn ehangach ar draws y Cyngor, mae gwaith sylweddol wedi dechrau i gefnogi newid diwylliant iechyd, diogelwch a llesiant. Cynhaliwyd dadansoddiad blwch lle gofynnwyd i reolwyr adolygu eu gwasanaethau a nodi pa elfennau o reolaeth iechyd a diogelwch sydd wedi'u cwblhau, pa rai sydd yn y broses o gael eu cwblhau, ac unrhyw feysydd sydd angen eu cynnwys mewn rhaglen waith. Mae'r dadansoddiad hyn bellach yn cael ei lunio a'i lliwio gan y Fforwm Iechyd a Diogelwch Corfforaethol ac yn ffurfio sail raglen archwilio gorfforaethol newydd.

Yn ogystal, mae system digidol iechyd a diogelwch newydd yn cael ei datblygu ar y cyd rhwng y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth a'r Uned Iechyd a Diogelwch. Am y tro cyntaf, bydd gweithwyr yn gallu adrodd damweiniau, digwyddiadau neu fethiannau agos yn uniongyrchol i'r system gan ddefnyddio cod QR i hwyluso'r broses. Bydd hyfforddiant i reolwyr yn cynnwys pecyn hyfforddi'r hyfforddwr, gyda

pheilot yn cael ei redeg yn ystod tymor yr Hydref 2025. Bydd rheolwyr a'r Uned Iechyd a Diogelwch hefyd yn cael mynediad at ddashfwrdd byw, gan alluogi adnabod tueddiadau, niferodd a phryderon yn yr amser real, a rhoi mesuriadau rheoli priodol ar waith yn brydlon. Bydd hyn yn gwneud y broses o reoli iechyd a diogelwch yn fwy effeithiol, ymatebol ac wedi'i seilio ar ddata.

4. Sylwadau Swyddogion Statudol

4.1 Prif Swyddog Cyllid

“Mae'r adroddiad yn cyfleu gwybodaeth i'r Cabinet a nid yw'r penderfyniad a geisir yn creu ymrwymiad gwariant. Dim sylwadau o safbwynt priodoldeb ariannol.”

4.2 Swyddog Monitro

“Mae'r adroddiad yn esbonio fod y Cabinet a rôl o fewn ein fframwaith iechyd a diogelwch. Mae'n briodol ei fod yn derbyn y wybodaeth sydd yma er yn rhoi sicrwydd ynglŷn a'n trefniadau yn y maes pwysig yma.”

Rhestr Atodiadau

Dim

Rhestr Dogfennau Cefndir

Dim



Teitl yr eitem:	Adroddiad 6 Mis Cwynion a Gwella Gwasanaeth 2025/26
Aelod Cabinet:	Cynghorydd Llio Elenid Owen
Swyddog perthnasol:	Ian Jones, Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol
Dyddiad y cyfarfod:	16 Rhagfyr 2025

1. Penderfyniad a Geisir

Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo'r adroddiad a chynnig unrhyw sylwadau neu awgrymiadau perthnasol am berfformiad y Cyngor o ran ymdrin â chwynion yn briodol ac yn amserol.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi trosolwg o berfformiad y Cyngor yng nghyswllt ymdrin â chwynion a gwella gwasanaethau gan amlygu llwyddiannau, sialensiau a datblygiadau. Hynny er mwyn sicrhau bod y Cabinet yn fodlon gyda'r perfformiad dros y cyfnodau dan sylw.

Cyflwynir dadansoddiad o ddata meintiol ac ansoddol, sy'n fesur o berfformiad y Cyngor yn y cyd-destun hwn am y cyfnod 1 Ebrill 2025 – 30 Medi 2025 ynghyd â gwybodaeth gymharol am y blynyddoedd blaenorol.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Cefndir

Cyflwynwyd "Trefn Cwynion a Gwella Gwasanaeth" y Cyngor yn 2015, wedi ei llunio dan oruchwyliaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae'n cyd-fynd â chanllawiau Llywodraeth Cymru, ac felly'n gyson gyda threfniadau cwynion cyrff cyhoeddus eraill.

Mabwysiadwyd y drefn gan y Cabinet gyda'r amcan o ddod â buddiant penodol i'r dinesydd drwy ganolbwyntio ar y datrysiad yn hytrach na'r broses yn ogystal a chaniatáu i swyddogion ymdrin yn gyflymach â chwynion.

Symudwyd perchnogaeth ymateb i gwynion i'r Adrannau unigol, ond gyda swyddogaeth cydgordio a chynnig arweiniad yn parhau dan arweiniad y Swyddog Monitro a gyda chymorth y Swyddog Gwella Gwasanaethau.

Diweddarwyd y Polisi Pryderon a Chwynion ar 1 Ebrill 2021, a throsglwyddwyd y cyfrifoldeb am weithredu'r drefn Cwynion a Gwella Gwasanaeth i'r Adran Cefnogaeth Gorfforaethol dan ofal y Swyddog Gwella Gwasanaeth o fewn y tîm Dysgu a Datblygu'r Sefydliad. Mae'r Swyddogaeth yma bellach wedi symud i'r Tîm Cefnogol ers 7fed o Ebrill 2025.

Dylid nodi nad yw'r drefn hon yn berthnasol i ddefnyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol, gan fod trefn statudol ar wahân ar eu cyfer hwy. Mae'r ysgolion hefyd yn gweithredu eu trefniadau cwynion eu hunain.

3.2 Ymateb i Gwynion - Eglurhad o'r termau a ddefnyddir

3.2.1 Datrys Cwyn Anffurfiol

Achwynydd yn cysylltu'n anffurfiol gyda'r Swyddog Gwella Gwasanaeth neu'r Gwasanaeth perthnasol i ddatrys y pryder.

3.2.2 Ymchwiliad i Gwyn Ffurfiol

Achwynydd yn cyflwyno cwyn ffurfiol drwy'r drefn gwynion. Cynhelir ymchwiliad gan swyddog o fewn yr Adran berthnasol, sydd ar lefel ddigon uchel ac sy'n annibynnol o ffynhonnell y gwyn.

3.2.3 Cwyn i'r Ombwdsmon

Gall achwynydd fynd â'r gwyn at yr Ombwdsmon os yw'n anfodlon gydag ymateb ffurfiol y Cyngor.

Wedi edrych ar y gwyn, gall yr Ombwdsmon benderfynu ar un o'r canlynol:

- *Dim Ymchwiliad* – ble mae'r Ombwdsmon yn fodlon gyda'r ffordd y mae'r awdurdod wedi ymdrin â'r mater, ac yn teimlo nad oes angen ymchwilio ymhellach. Gall hefyd fod yn fater sydd tu hwnt i'r awdurdodaeth.
- *Cynamserol* - os yw'r Ombwdsmon o'r farn nad yw'r awdurdod wedi cael cyfle i ystyried y mater.
- *Cynnal ymchwiliad pellach* - ble mae'r Ombwdsmon yn teimlo bod angen ymchwilio ymhellach, i asesu sut mae'r awdurdod wedi ymdrin â'r mater.
- *Setliad* – ble mae cytundeb gyda'r achwynydd, ac maent yn derbyn y datrysiad

4. Amllder yr Adroddiad

Cyflwynwyd yr Adroddiad Blynnyddol i'r Cabinet fis Gorffennaf 2025. Yn anffodus nid oedd Llythyr Blynnyddol yr Ombwdsmon ar gael ar y pryd, felly cyflwynir y Llythyr efo'r Adroddiad yma.

Mae data 'byw' ar gael i Benaethiaid Adran, Tîm Uwch Arweinyddiaeth a'r Cabinet unrhyw adeg ar ofyn.

Mae'r adroddiad yma'n crynhoi'r datblygiadau ar gyfer y cyfnod 01/04/2025 – 30/09/2025, gan ganolbwyntio ar Gwynion Ffurfiol Dilys yn ogystal a chwynion a gyflwynwyd i'r Ombwdsmon.

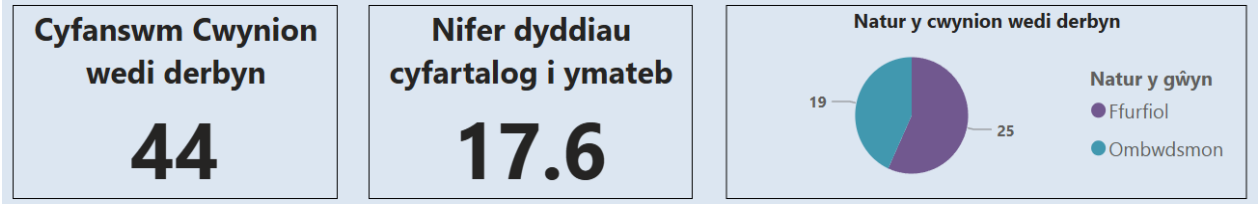
Nodir isod y ffigurau hyd yma eleni -

- 22 Cwyn Ffurfiol Dilys rhwng 01/04/2025 a 30/09/2025
 - 13 Cwyn Ombwdsmon rhwng 01/04/2025 a 30/09/2025
- (9 Dim Ymchwiliad; 1 Dim Ymchwiliad – Cynamserol; 2 – Setliad; 1 - Ymholiad)

5. Data Meintiol

5.1 Nifer Cwynion:

2024/25 Chwarter 1-2

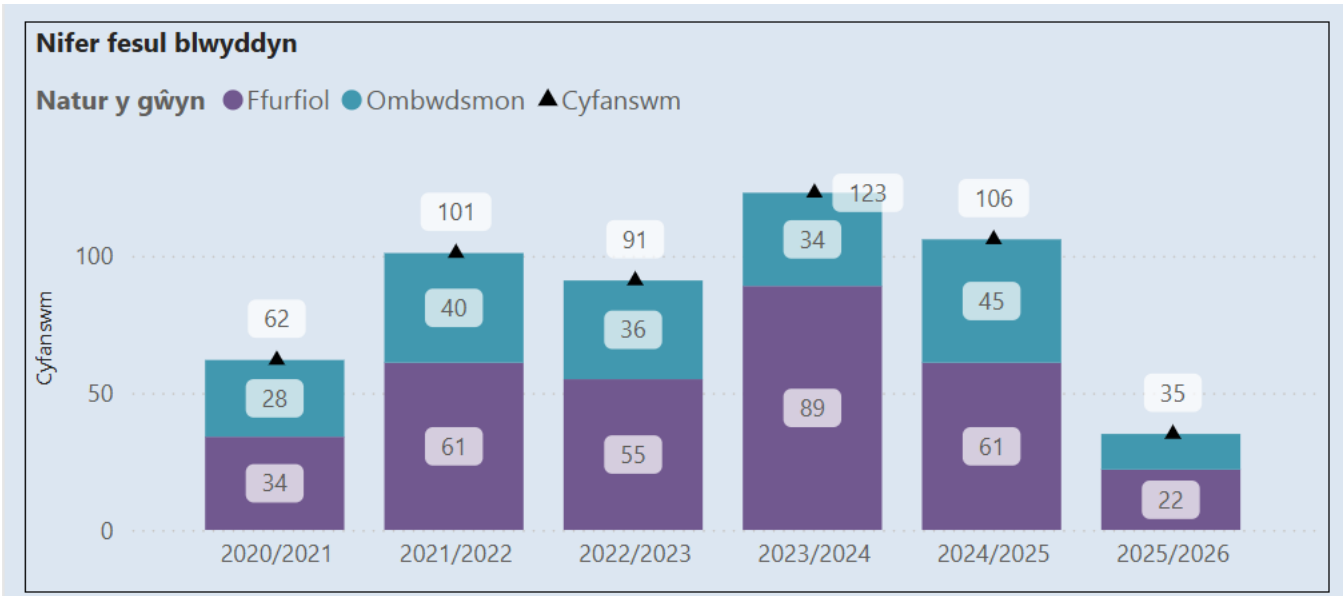


2025/26 Chwarter 1-2



5.2 Nifer Cwynion: Sefyllfa Dros Gyfnod ers 2020-21

(noder mai 6 mis yn unig sydd yn ymddangos am 2025/2026 wrth gwrs)

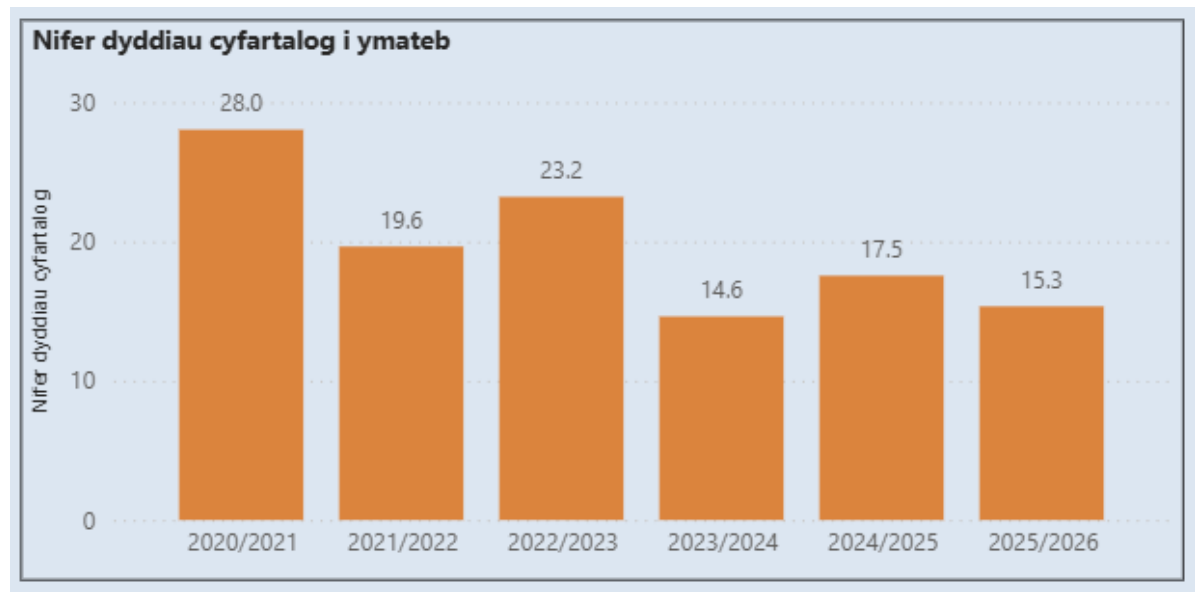


Cwynion Ffurfiol Dilys a Chwynion yr Ombwdsmon fesul Adran, a Gwasanaeth.

Natur y gŵyn	Ffurfiol		Ombwdsmon		Cyfanswm	
Adran	Nifer	Fel Canran	Nifer	Fel Canran	Nifer	Fel Canran
⊖ Amgylchedd	8	36.4%	8	61.5%	16	45.7%
Cynllunio	3	13.6%	5	38.5%	8	22.9%
Gwastraff	2	9.1%	1	7.7%	3	8.6%
GYC	1	4.5%	1	7.7%	2	5.7%
Trafnidiaeth	2	9.1%			2	5.7%
Parcio a Gwaith Stryd			1	7.7%	1	2.9%
⊖ Cyllid	7	31.8%			7	20.0%
Refeniw	6	27.3%			6	17.1%
Cyllid	1	4.5%			1	2.9%
⊖ Addysg	2	9.1%	1	7.7%	3	8.6%
Addysg	2	9.1%	1	7.7%	3	8.6%
⊖ Tai ac Eiddo	2	9.1%	1	7.7%	3	8.6%
Tai	2	9.1%	1	7.7%	3	8.6%
⊖ Gwasanaethau Corfforaethol	1	4.5%	1	7.7%	2	5.7%
Cofrestru	1	4.5%			1	2.9%
Cyswllt Cwsmer			1	7.7%	1	2.9%
⊖ Oedolion, Iechyd a Llesiant			2	15.4%	2	5.7%
Gwas Cymd			2	15.4%	2	5.7%
⊖ Prifffyrdd, Peirianeg a YGC	1	4.5%			1	2.9%
Prifffyrdd	1	4.5%			1	2.9%
⊖ Tim Arweinyddiaeth a Chyfreithiol	1	4.5%			1	2.9%
Cyfreithiol	1	4.5%			1	2.9%
Cyfanswm	22	100.0%	13	100.0%	35	100.0%

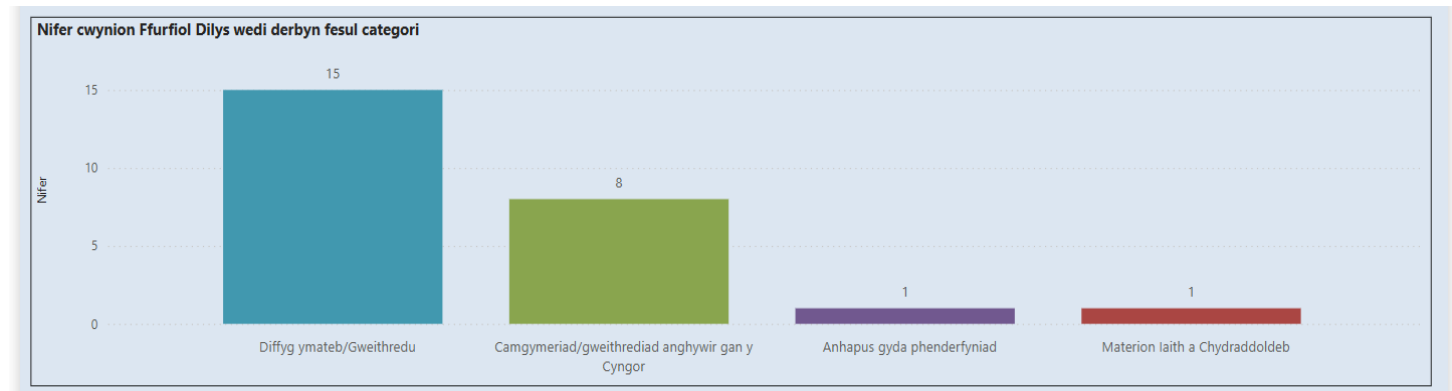
5.3 Amser Ymateb Dros Gyfnod ers 2020-21

(noder mai 6 mis yn unig sydd yn ymddangos am 2025/2026 wrth gwrs)

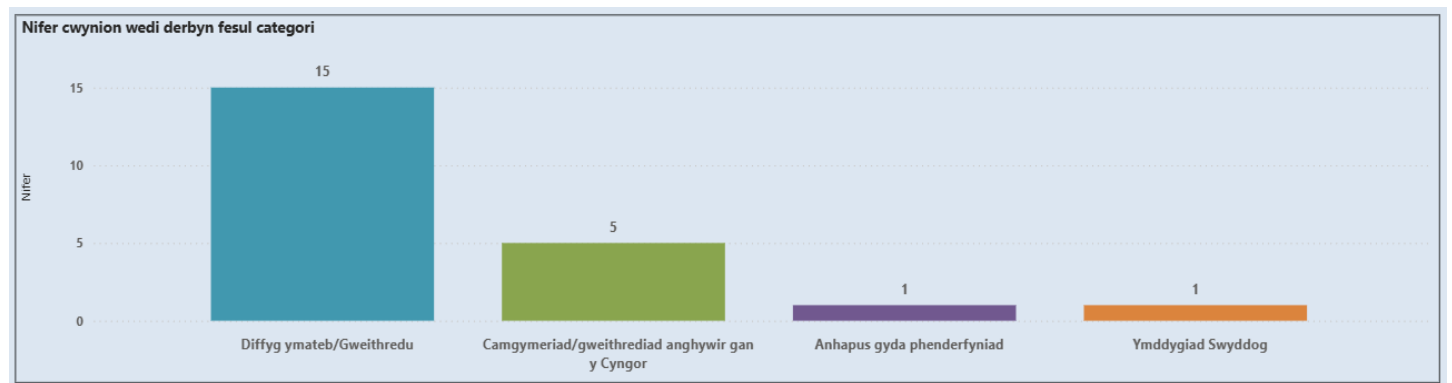


6. Dadansoddiad o'r Cwynion

Mesul Categori Blwyddyn 2024/25 Chwarter 1 – 2



Mesul Categori Blwyddyn 2025/26 Chwarter 1 – 2



Dadansoddiad fesul Adran – Gweler Atodiad 1

Gellir darparu gwybodaeth fanwl am Gwynion penodol pe dymunir.

7. Prif Negeseuon

- Gwelir fod y nifer o Gwynion Ffurfiol Dilys a'r rhai sydd wedi mynd at yr Ombwdsmon wedi gostwng ychydig eleni o'i gymharu ar un cyfnod yn 2024/2025.
- Mae'r patrwm / tueddiad dros gyfnod hirach yn dangos bod nifer Cwynion Ffurfiol wedi gostwng yn raddol o 2018/2019 tan 2021/2022 pan fu cynnydd sylweddol, ond mae pethau i weld wedi sefydlogi rhywfaint yn ôl hyd yma eleni.
- Gwelwyd newid mewn diwylliant gyda'r mwyafrif o Wasanaethau yn derbyn cwynion mewn ffordd fwy positif ac adeiladol er mwyn dysgu ohonynt, gyda'r amser ymateb wedi gostwng ychydig eleni o'i gymharu a llynedd.

8. Llythyr Blynnyddol yr Ombwdsmon 2022/23

Fe ddaeth y Llythyr Blynnyddol diwygiedig i law eleni ar 30 o Fedi. Mae'r llythyr wedi ei atodi i'ch sylw. Hoffwn amlygu rhai sylwadau ac argymhellion wnaethpwyd gan yr Ombwdsmon.

“Ymhellach i'r llythyr hwn, a gaf ofyn i'ch Cyngor gymryd y camau canlynol:

- Cyflwyno'r Llythyr Blynnyddol hwn i'r Cabinet ac i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod y cyfle nesaf sydd ar gael a rhoi gwybod i mi pryd y bydd y cyfarfodydd hyn yn cael eu cynnal.
- Ystyried y data yn y llythyr hwn, ochr yn ochr â'ch data eich hun, i ddeall mwy am eich perfformiad ar gwynion, gan gynnwys unrhyw batrymau neu dueddiadau a chydymffurfiaeth eich sefydliad ag argymhellion a wnaed gan fy swyddfa.
- Rhoi gwybod i mi am ganlyniad ystyriaethau a chamau gweithredu arfaethedig y cyngor yng nghyswllt y materion uchod cyn gynted â phosibl.”

9. Camau Nesaf

Y bwriad yw parhau i weithio gyda Timau Rheoli Adrannol a Swyddogion o fewn y Gwasanaethau i sicrhau dealltwriaeth o'r drefn Gwynion a chael ymrwymiad i'w gweithredu. Yn sgil hyn, gobeithiwn leihau'r amser ymateb i Gwynion, a pharhau i Wella Gwasanaethau.

Mae'r drefn gwynion wrth gwrs yn plethu yn agos â'r gwaith sydd wedi bod yn digwydd ar y Cynllun Gofal Cwsmer fel un o ffrydiau gwaith Cynllun Ffordd Gwynedd. Bydd y siarter, a'r safonau ymateb sydd wedi eu hamlinellu yn y Cynllun newydd o ran ymateb i Aelodau, ymateb i Ohebiaeth Cyffredinol, ac ymateb i Gwynion yn fframwaith ac arweiniad pendant i staff. Y gobaith yw y bydd hyn yn arbed nifer o gwynion am Ddiffyg Ymateb/Gweithredu i'r dyfodol, gan y bydd y staff wedi cael eu arfogi efo'r wybodaeth sydd eu angen arnynt i gadw at y gofynion ymateb.

Mae'r Wal Lwyddiannau yn dal i dyfu, a da iawn ydi gweld fod nifer helaeth o Ddiolchiadau/Canmoliaethau wedi'u derbyn gan y Cyhoedd, gan Aelodau a gan Staff. Erbyn hyn mae 1577 o sylwadau wedi cael ei derbyn ar gyfer y Wal, ers iddi gael ei sefydlu yn 2015 Mae gweld gwerthfawrogiad tuag at eu gwaith, yn gymorth mawr i godi morâl staff, yn enwedig y rhai sydd ar y rheng flaen.

10. Sylwadau y Swyddogion Statudol

Y Prif Swyddog Cyllid:

Dim i'w ychwanegu i'r adroddiad o safbwynt priodoldeb ariannol.

Y Swyddog Monitro:

Mae'n rhan o'r drefn gwynion fod y Cabinet yn derbyn adroddiad ar drefniadau cwynion y Cyngor o safbwynt cynnal gwasanaethau o ansawdd. Nodaf fod y Pwyllgor Lywodraethu ac Archwilio wedi ystyried effeithlonrwydd y trefniadau yn unol a'u dyletswydd newydd.

Rhestr Atodiadau

Atodiad 1 Tabl Cwynion

Llythyr Blynyddol yr Ombwdsmon

ATODIAD 1

	ADRAN	GWASANAETH	CYFNOD	CATEGORI Y GWYN	GWERSI A DDYSGWYD/ CMAU GWELLA GWASANAETH	SYLWADAU Plis nodwch fod y Cwynion wedi eu nodi o dan “Gategori” nid o reidrwydd am fod eu natur i gyd yn hollol yr un fath
1	Tai & Eiddo	Tai	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg Ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg.	2
2	Cyllid	Refeniw	01/04/2025 – 30/09/2025	Camgymeriad/gweithrediad anghywir gan y Cyngor	Pwysigrwydd sicrhau cywirdeb efo cyfrifon cwsmeriaid, a’r angen i geisio datrys problemau iddynt ar y cyfle cyntaf.	2
3	Cyllid	Refeniw	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg.	3
4	Cyllid	Refeniw	01/04/2025 – 30/09/2025	Anhapus efo Penderfyniad	Gwasanaethau wedi cydweithio, wedi trafod y ffordd ymlaen ac wedi cynnig eglurhad am y penderfyniad tra ar yr un pryd cynnig cymorth i’r cwsmer ar sut y gallai hwyrach dderbyn gostyngiad rŵan os oedd ei sefyllfa wedi newid.	1
5	Cyllid	TG	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg. Wastad ceisio cadw’r cwsmer yn y lwp os oes oedi mewn medru ymateb a chynnig datrysiad.	1
6	Gwasanaethau Corfforaethol	Cofrestru	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Angen atgoffa staff fod angen dilyn pethau i fyny yn amserol os yn aros am ateb gan rhywun arall i fedru cynnig datrysiad llawn i gwsmer. A chadw’r cwsmer yn y lwp o’r sefyllfa.	1
7	Amgylchedd	Cynllunio	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg. Wastad ceisio cadw’r cwsmer yn y lwp os oes oedi mewn medru ymateb a chynnig datrysiad.	3
8	Amgylchedd	Gwastraff	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg Ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, a chynnig datrysiad ar eu cyfle cyntaf.	1
9	Amgylchedd	Gwastraff	01/04/2025 – 30/09/2025	Camgymeriad/gweithrediad anghywir gan y Cyngor	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg. Mae’n bwysig edrych ar sawl gwaith mae cwsmer wedi gorfod cwyno am yr un broblem, ac os ydi hynny fwy nac unwaith mae’n amlwg fod problem gyson yn bodoli ac felly bod angen datrysiad hir dymor.	1
10	Amgylchedd	Trafnidiaeth	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg.	2

ATODIAD 1

11	Amgylchedd	GYC	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, a chynnig datrysiad ar eu cyfle cyntaf.	1
12	Addysg	Addysg	01/04/2025 – 30/09/2025	Camgymeriad/gweithrediad anghywir gan y Cyngor	Y Gwasanaeth wedi sylweddoli ella dylid ail edrych ar eiriad dogfennau er mwyn sicrhau fod gwybodaeth glir ar gael ac yn cael ei roi i gwsmer bob tro.	2
13	Priffyrdd, Perianneg ac Ymgynghoriaeth	Priffyrdd	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg.	1
14	Cyfreithiol	Cyfreithiol	01/04/2025 – 30/09/2025	Diffyg ymateb/gweithredu	Atgoffa staff o’r pwysigrwydd i ymateb yn amserol i gwsmeriaid, ac os yn methu ymateb yn amserol, i fod yn onest a pharod i gynnig eglurhad am y diffyg.	1



**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru • Wales

Gofynnwch am: Cyfathrebu



01656 641150



caseinfo@ombwdsmon.cymru

Dyddiad: 30 Medi 2025

PERSONOL A CHYFRINACHOL

Cynghorydd Nia Jeffreys
Cyngor Gwynedd

Drwy e-bost yn unig

cynghorydd.niajeffreys@gwynedd.llyw.cymru
dafyddgibbard@gwynedd.llyw.cymru
iwangdevans@gwynedd.llyw.cymru
meinirgriffiths@gwynedd.llyw.cymru

Annwyl Gynghorydd Nia Jeffreys

Llythyr Blynyddol 2024-25

Rôl OGCC

Fel y gwyddoch, ein rôl ni fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yw ystyried cwynion am wasanaethau cyhoeddus, ymchwilio i achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad ar gyfer Cynghorwyr, gosod safonau ar gyfer ymdrin â chwynion gan gyrrff cyhoeddus a sbarduno gwelliant mewn ymdrin â chwynion a dysgu o gwynion. Rydym hefyd yn cynnal ymchwiliadau i wasanaethau cyhoeddus ar ein liwt ein hunain.

Diben y llythyr

Trwy'r llythyr hwn, rydym am roi diweddariad i chi ar ein gwaith, rhannu tueddiadau allweddol mewn cwynion am lywodraeth leol yng Nghymru a thynnu sylw at unrhyw faterion penodol i'ch sefydliad, ynghyd â chymau yr hoffwn i'ch sefydliad eu cymryd.

Cwynion am wasanaethau cyhoeddus

Mae'r llythyr hwn, fel bob amser, yn cyd-fynd â chyhoeddi ein Hadroddiad Blynyddol. Unwaith eto, gwelsom gynnydd yn nifer y bobl sy'n cysylltu â ni am wasanaethau cyhoeddus. Ers 2019-20, mae nifer y cwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus sy'n cyrraedd ein swyddfa wedi cynyddu 44%.

Caewyd y nifer uchaf erioed o gwynion am wasanaethau cyhoeddus – 5% yn fwy na'r llynedd. Eleni, gwnaethom ymyrryd (canfod bod rhywbeth wedi mynd o'i le, ac argymhell sut i gywiro pethau) mewn 18% o'r cwynion a gaewyd. Ar nodyn

Tudalen 1 o 15

ombwdsmon.cymru
holwch@ombwdsmon.cymru
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
Rydym yn hapus i dderbyn ac
ymateb i ohebiaeth yn y Gymraeg.

ombudsman.wales
ask@ombudsman.wales
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
We are happy to accept and respond
to correspondence in Welsh.

Tud. 68

cadarnhaol, eleni fe wnaethom ddatrys llawer mwy o gwynion yn gynnar. Roedd 87% o'n hymyriadau eleni yn ymwneud â Datrysiad Cynnar, o'i gymharu â 70% yn 2023-24.

Rydym yn deall bod pobl sy'n dod atom eisiau i'w cwynion gael eu datrys cyn gynted â phosibl ac rydym wedi ymrwymo i ddelio â nhw'n brydlon.

Yn gyffredinol, gwnaethom asesu cwynion a ddaeth i law, neu ymyrryd gyda Datrysiad Cynnar, o fewn 4 wythnos ar gyfartaledd; sydd ymhell o fewn ein targed o 6 wythnos. Rydym hefyd wedi lleihau'r amser y mae'n ei gymryd i gwblhau ymchwiliad ar gyfartaledd, o 64 wythnos yn 2023-24, i 53 wythnos eleni.

Yn ystod 2024-25, cawsom 1,337 o gwynion am gynghorau lleol - cynnydd o 20% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol a 54% yn fwy nag yn 2019-20.

Roedd y prif gwynion oedd i gyfrif am y cynnydd hwn yn ymwneud â gwasanaethau cymdeithasol, yr amgylchedd ac iechyd yr amgylchedd, a thai. Fodd bynnag, gwelsom hefyd ostyngiad, sydd i'w groesawu, mewn cwynion am ymdrin â chwynion.

Gwnaethom ymyrryd mewn 13% o gwynion cynghorau lleol a gaewyd – cyfran debyg i'r blynyddoedd diwethaf.

Derbyniwyd 46 o gwynion am Cyngor Gwynedd a chaewyd 44 – cafodd rhai cwynion eu cario drosodd o'r flwyddyn flaenorol. Cyfradd ymyrraeth Cyngor Gwynedd oedd 7%. Gallwch ddod o hyd i wybodaeth fanwl am gwynion am eich sefydliad y rhoddwyd sylw iddynt eleni yn yr atodiadau.

Yn 2024-25, gwnaethom 9 o argymhellion i'ch sefydliad. Er mwyn sicrhau bod ein hymchwiliadau a'n hadroddiadau yn hybu gwelliant, gwnawn waith dilynol ar gydymffurfiaeth â'r argymhellion y cytunwyd arnynt gyda'ch sefydliad. Yn 2024-25, roedd angen cydymffurfio â 9 argymhelliad. Cyflawnwyd 89% o argymhellion oedd angen eu cwblhau o fewn yr amserlen y cytunwyd arni. Caiff argymhellion ac amserlenni ar gyfer cydymffurfio ag argymhellion bob amser eu cytuno gyda'r corff cyhoeddus dan sylw cyn eu cwblhau, ac felly rydym yn disgwyl sefydliadau i gydymffurfio o fewn yr amserlenni y cytunwyd arnynt.

Ein gwaith Cod Ymddygiad

Ein rôl yw ymchwilio i honiadau bod cynghorwyr wedi torri eu Cod Ymddygiad. Pan fydd ymchwiliad yn canfod tystiolaeth i gefnogi'r gŵyn ar fater sy'n ddigon difrifol fel bod angen ei gyfeirio er budd y cyhoedd, caiff yr achosion hyn eu cyfeirio naill ai at y Pwyllgor Safonau Lleol neu'r Panel Dyfarnu Cymru i'w hystyried.

Yn 2024-25, cawsom 4% yn llai o gwynion Cod Ymddygiad newydd o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Roedd 60% o'r cwynion hyn yn ymwneud ag aelodau o Gynghorau Tref a Chymuned. Rydym yn dal i weld bod tuedd i dros hanner y cwynion hyn (56% eleni) fod yn gysylltiedig â hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Gwnaethom 15 o atgyfeiriadau at y Pwyllgorau Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru (o'i gymharu â 21 y llynedd). Rydym yn ddiolchgar i'ch Swyddog Monitro am eu hymgysylltiad cadarnhaol gyda'm swyddfa dros y flwyddyn ddiwethaf. Eleni byddwn yn parhau i ymgysylltu â nhw ar faterion sy'n ymwneud â'r fframwaith safonau moesegol, gan gynnwys Gweithdrefnau Datrys Lleol.

Adolygiad Annibynnol

Fel y gwyddoch, y llynedd, tynnwyd i'n sylw bod aelod o staff a oedd wedi bod yn Arweinydd Tîm ein Tîm Cod Ymddygiad wedi bod yn postio sylwadau amhriodol ac annerbyniol o natur wleidyddol ar y cyfryngau cymdeithasol. Cafodd yr aelod o staff ei atal yn brydlon ac yn fuan wedyn ymddiswyddodd.

O ystyried difrifoldeb y mater, comisiynwyd Dr Melissa McCullough i gynnal adolygiad annibynnol o'n gwaith Cod Ymddygiad. Mae [Adroddiad Dr McCullough](#), a gyhoeddwyd ym mis Medi 2024, wedi canfod "yn gyffredinol, bod prosesau a dirprwyaethau Cod Ymddygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gadarn o ran diogelu tegwch a didueddrwydd. Maent yn systematig, wedi eu dogfennu'n dda ac wedi eu hategu gan ganllawiau priodol ac mae'n ofynnol cofnodi ac egluro'r rhesymau dros y penderfyniad fel bo'n berthnasol."

Er bod y canfyddiadau yn gyffredinol yn gadarnhaol iawn, roedd yr adroddiad adolygu yn cynnwys nifer o argymhellion a gwersi a ddysgwyd, i " ategu'r mesurau diogelu presennol ar gyfer sicrhau tegwch a didueddrwydd y prosesau a byddai'n egluro'r canllawiau cysylltiedig fel bo'n berthnasol:

Yn dilyn hyn, cyhoeddodd Pwyllgor Cyllid y Senedd ei adroddiad ar yr [Adolygiad o weithrediadau, prosesau ac ymchwiliadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru](#). Gwnaeth y Pwyllgor argymhellion pellach i ni yn ei adroddiad. Gellir dod o hyd i fanylion yr holl argymhellion a gwersi a ddysgwyd a'r camau rydyn ni wedi'u cymryd mewn ymateb yn ein Hadroddiad Blynnyddol.

Er mwyn darparu sicrwydd ychwanegol, cynhaliodd Dr McCullough asesiad annibynnol pellach o sut y gwnaethom weithredu'r argymhellion a'r gwersi a ddysgwyd, fel y nodir yn ei Hadroddiad Adolygiad Annibynnol 2024. Daeth yr [asesiad](#) hwn i'r casgliad canlynol:

- derbyniwyd yr holl argymhellion a'r gwersi a ddysgwyd yn llawn gennym ac maent wedi'u gweithredu'n llawn.
- dangoswyd dull cynhwysfawr, ystyriol ac ymgynghorol o weithredu'r argymhellion
- mae cyflymder y gweithredu wedi bod yn drawiadol
- cadarnhaodd adolygiad sicrwydd ansawdd ar wahân fod ein proses yn gadarn.

Cefnogi'r gwaith o wella gwasanaethau cyhoeddus

Gwnaethom barhau â'n gwaith ar gefnogi gwelliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus.

Yn ystod 2024-25, gwnaethom gwblhau ein hail ymchwiliad ehangach ar ein liwt ein hunain a oedd yn edrych ar asesiadau o anghenion gofalwyr yng Nghymru. Edrychwyd ar 4 cyngor lleol – Caerffili, Ceredigion, Sir y Fflint a Chastell-nedd Port Talbot – i weld p'un ai oedden nhw'n cynnal asesiadau gofalwyr yn unol â'u rhwymedigaethau statudol.

Cyhoeddwyd yr adroddiad ar yr ymchwiliad hwn ym mis Hydref 2024. Canfuom mai dim ond 2.8% o bobl yn ardaloedd y cyngorau hynny a nododd eu bod yn ofalwyr oedd wedi derbyn asesiad o anghenion. Yn ogystal â hyn, dim ond 1.5% oedd wedi derbyn cynllun cymorth priodol yn dilyn eu hasesiad. Nid oedd llawer o ofalwyr chwaith yn ymwybodol o'u hawliau mewn perthynas ag asesiadau a gwasanaethau cymorth a allai fod ar gael iddynt.

Nodwyd rhai meysydd o arfer da gan y cyngorau yr ymchwiliwyd iddynt. Fodd bynnag, gwnaethom hefyd sawl argymhelliad gan gynnwys:

- gwella arferion cofnodi
- gwella sut mae gwybodaeth yn cael ei rhannu â gofalwyr
- cynnig hyfforddiant diweddar i staff ar hawliau gofalwyr
- cydweithio'n well â'r sector gofal iechyd.

Gwahoddwyd y cyngorau lleol eraill yng Nghymru i wneud gwelliannau tebyg.

Fel y gwnaethom yn achos ein hymchwiliad cyntaf ar ein liwt ein hunain, rydym wedi bod yn monitro sut mae sefydliadau wedi bod yn cydymffurfio â'n hargymhellion. Rydym yn bwriadu adolygu cydymffurfiaeth â'r argymhellion ac unrhyw effeithiau eraill yr adroddiad ym mis Hydref 2025.

Ar hyn o bryd mae 54 o sefydliadau ledled Cymru yn gweithredu ein polisi cwynion enghreifftiol. Mae hyn yn cynnwys yr holl gynghorau lleol, pob bwrdd iechyd a bellach y rhan fwyaf o gymdeithasau tai - sy'n cynrychioli tua 85% o'r cwynion a dderbyniwn.

Mae ein cynnig o hyfforddiant am ddim ar ymdrin â chwynion wedi parhau i fod yn boblogaidd a darparwyd 52 o sesiynau hyfforddi pellach i gyrff cyhoeddus ledled Cymru yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn dod â'r cyfanswm i 550 o sesiynau hyfforddi a 10,000 o bobl, ers 2020.

Rydym wedi parhau â'n gwaith i gyhoeddi ystadegau cwynion, a gasglwyd gan gyrff cyhoeddus, gyda data'n cael ei gyhoeddi ddwywaith y flwyddyn. Rydym yn disgwyl cyhoeddi'r data am gwynion sy'n cael sylw gan gynghorau lleol yng

Nghymru yn ystod 2024-25 yn yr Hydref. Mae'r data hwn yn caniatáu inni weld gwybodaeth gyda mwy o gyd-destun – er enghraifft, yn ystod 2024-25 aeth 5.18% o'r cwynion a wnaed i gynghorau lleol ymlaen i gael eu cyfeirio atom.

Yn olaf, cyhoeddom hefyd 2 adroddiad thematig eleni, a oedd yn cynnwys astudiaethau achos o gwynion am gynghorau lleol:

- 'Byw mewn Cyflyrau Difrifol' (Tachwedd 2024): adroddiad thematig am gwynion tai a lleithder a llwydni.
- 'Mae Cydraddoldeb o Bwys' (Ionawr 2025): adroddiad thematig ar gynhwysiant a hygyrchedd ar draws gwasanaethau cyhoeddus.

Mae'r adroddiadau hyn yn cynnwys argymhellion cyffredinol ar gyfer darparwyr gwasanaethau cyhoeddus, gan roi ystyriaeth i'r gwersi a ddysgwyd o'n gwaith achos.

Camau yr hoffem i'ch sefydliad eu cymryd

Ymhellach i'r llythyr hwn, a gaf ofyn i'ch Cyngor gymryd y camau canlynol:

- Cyflwyno'r Llythyr Blynnyddol hwn i'r Cabinet ac i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod y cyfle nesaf sydd ar gael a rhoi gwybod i mi pryd y bydd y cyfarfodydd hyn yn cael eu cynnal.
- Ystyried y data yn y llythyr hwn, ochr yn ochr â'ch data eich hun, i ddeall mwy am eich perfformiad ar gwynion, gan gynnwys unrhyw batrymau neu dueddiadau a chydymffurfiaeth eich sefydliad ag argymhellion a wnaed gan fy swyddfa.
- Rhoi gwybod i mi am ganlyniad ystyriaethau a chymau gweithredu arfaethedig y cyngor yng nghyswllt y materion uchod erbyn cyn gynted â phosibl.

Hoffwn ddiolch i chi, a'ch swyddogion, am barhau i fod yn agored, ac am ymgysylltu, gyda fy swyddfa. Mae ein gwybodaeth yn dangos bod awdurdodau lleol yn ystyried mwy o gwynion nag erioed o'r blaen ac yn defnyddio gwybodaeth o gwynion i sicrhau canlyniadau gwell i bobl Cymru.

Yn gywir

Michelle Morris

Michelle Morris

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus

Cc. Dafydd Gibbard, Prif Weithredwr, Cyngor Gwynedd
Iwan Evans, Swyddog Monitro, Cyngor Gwynedd
Meinir Griffiths, Swyddog Cyswllt OGCC, Cyngor Gwynedd

Taflen Wybodaeth

Mae **Atodiad A** yn dangos nifer y cwynion a gafodd OGCC ar gyfer pob Awdurdod Lleol yn 2024-25. Caiff y cwynion hyn eu rhoi mewn cyd-destun gan boblogaeth pob awdurdod.

Mae **Atodiad B** yn dangos categori pob cwyn a gafwyd, a pha gyfran o'r cwynion a gafwyd sy'n cynrychioli ar gyfer yr Awdurdod Lleol.

Mae **Atodiad C** yn dangos cyfraddau ymyrru ar gyfer pob Awdurdod Lleol yn 2024-25. Mae ymyrraeth yn cael ei gategoreiddio naill ai gan gŵyn a gadarnhawyd (naill ai cadarnhawyd er budd y cyhoedd neu cadarnhawyd nid er budd y cyhoedd), penderfyniad cynnar, neu setliad gwirfoddol.

Mae **Atodiad D** yn dangos canlyniadau'r cwynion a gaeodd OGCC mewn cysylltiad â'r Awdurdod Lleol yn 2024-25. Mae'r tabl hwn yn dangos y niferoedd, a'r gyfran y mae pob canlyniad yn ei chynrychioli ar gyfer yr Awdurdod Lleol.

Mae **Atodiad E** yn dangos perfformiad o ran cydymffurfriad ar gyfer pob Awdurdod Lleol.

Mae **Atodiad F** yn dangos canlyniadau cwynion y Cod Ymddygiad a gaewyd gan OGCC mewn perthynas ag Awdurdod Lleol yn 2024-25. Mae'r tabl hwn yn dangos y niferoedd, a'r gyfran, y mae pob canlyniad yn ei chynrychioli ar gyfer yr Awdurdod Lleol.

Mae **Atodiad G** yn dangos canlyniadau cwynion y Cod Ymddygiad a gaewyd gan OGCC mewn perthynas â Chynghorau Tref a Chynghorau Cymuned yn ardal yr Awdurdod Lleol yn 2024-25. Mae'r tabl hwn yn dangos y niferoedd, a'r gyfran y mae pob canlyniad yn ei chynrychioli ar gyfer Cynghorau Tref a Chynghorau Cymuned.

Atodiad A – Cwynion a gafwyd (trosolwg)

	MAL			CODE			Cyfanswm		
Awdurdod Lleol	Cwynion a Gafwyd	Poblogaeth	Cafwyd fesul 1,000 o drigolion	Cwynion a Gafwyd	Poblogaeth	Cafwyd fesul 1,000 o drigolion	Cwynion a Gafwyd	Poblogaeth	Cafwyd fesul 1,000 o drigolion
Cyngor Bwrfeistref Sirol Blaenau Gwent	14	67356	0.21	1	67356	0.01	15	67356	0.22
Cyngor Bwrfeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	58	146743	0.40	10	146743	0.07	68	146743	0.46
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	78	176437	0.44	3	176437	0.02	81	176437	0.46
Cyngor Caerdydd	219	383536	0.57	4	383536	0.01	223	383536	0.58
Cyngor Sir Gâr	86	190083	0.45	14	190083	0.07	100	190083	0.53
Cyngor Sir Ceredigion	47	73050	0.64	0	73050	0.00	47	73050	0.64
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	29	114410	0.25	9	114410	0.08	38	114410	0.33
Cyngor Gwynedd	46	119173	0.39	2	119173	0.02	48	119173	0.40
Cyngor Sir Ddinbych	98	97156	1.01	7	97156	0.07	105	97156	1.08
Cyngor Sir y Fflint	61	155812	0.39	3	155812	0.02	64	155812	0.41
Cyngor Sir Ynys Môn	22	69291	0.32	2	69291	0.03	24	69291	0.35
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	17	58593	0.29	3	58593	0.05	20	58593	0.34
Cyngor Bwrdeistref Sir Fynwy	19	94572	0.20	9	94572	0.10	28	94572	0.30
Cyngor Castell-nedd Port Talbot	48	142898	0.34	1	142898	0.01	49	142898	0.34
Cyngor Dinas Casnewydd	61	163628	0.37	1	163628	0.01	62	163628	0.38
Cyngor Sir Penfro	47	125006	0.38	6	125006	0.05	53	125006	0.42
Cyngor Sir Powys	55	134439	0.41	24	134439	0.18	79	134439	0.59
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	62	241178	0.26	3	241178	0.01	65	241178	0.27
Cyngor Abertawe	113	246742	0.46	6	246742	0.02	119	246742	0.48
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	20	93419	0.21	4	93419	0.04	24	93419	0.26
Cyngor Bro Morgannwg	61	134733	0.45	3	134733	0.02	64	134733	0.48
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	76	136149	0.56	11	136149	0.08	87	136149	0.64
Cyfanswm	1337	3164404	0.41	126	3164404	0.04	1463	3164404	0.46

Atodiad B – Cwynion a gafwyd (yn ôl sefydliad)

Cyngor Gwynedd	Cwynion a Gafwyd	% rhannu
Gwasanaethau Cymdeithasol Oedolion	4	9%
Gweinyddu Budd-daliadau	0	
Gwasanaethau Cymdeithasol Plant	4	9%
Cyfleusterau Cymunedol, Adloniant a Hamdden	0	
Ymdrin â Chwynion	4	9%
Covid19	0	
Addysg	1	2%
Yr Amgylchedd ac Iechyd yr Amgylchedd	4	9%
Cyllid a Threthiant	7	15%
Iechyd	0	
Tai	4	9%
Trwyddedu	2	4%
Cynllunio a Rheoli Adeiladu	13	28%
Ffyrdd a Thrafnidiaeth	2	4%
Darparwr Gofal sy'n Hunan-gyllido	0	
Amrywiol Eraill	1	2%
Cyfanswm	46	

Atodiad C – Achosion lle ymyrodd OGCC (trosolwg)

Awdurdod Lleol	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% yr ymyriadau
Cyngor Bwrfeistref Sirol Blaenau Gwent	0	12	0%
Cyngor Bwrfeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	6	57	11%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	11	79	14%
Cyngor Caerdydd	37	190	19%
Cyngor Sir Gâr	11	86	13%
Cyngor Sir Ceredigion	11	45	24%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	5	29	17%
Cyngor Sir Ddinbych	6	98	6%
Cyngor Sir y Fflint	7	61	11%
Cyngor Gwynedd	3	44	7%
Cyngor Sir Ynys Môn	1	20	5%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	1	15	7%
Cyngor Bwrdeistref Sir Fynwy	1	16	6%
Cyngor Castell-nedd Port Talbot	5	45	11%
Cyngor Dinas Casnewydd	6	62	10%
Cyngor Sir Penfro	8	47	17%
Cyngor Sir Powys	8	51	16%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	6	60	10%
Cyngor Abertawe	12	109	11%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	0	18	0%
Cyngor Bro Morgannwg	12	63	19%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	7	72	10%
Cyfanswm	164	1279	13%

Atodiad D – Achosion lle ymyrrodd OGCC (yn ôl sefydliad) (* yn dynodi ymyrraeth)

Cyngor Gwynedd	Canlyniadau Cwynion	% rhannu
Rhoddwyd gorau i'r ymchwiliad i'r gŵyn (gyda datrysiad cynnar yn ystod y camau asesu)*	0	
Rhoddwyd y gorau i ymchwilio'r gŵyn (heb setliad)	0	
Penderfynu peidio ymchwilio cwyn	19	43%
Datrys yn gynnar*	3	7%
Mater tu hwnt i awdurdodaeth	9	20%
Adroddiad nid er budd y cyhoedd wedi'i gyhoeddi: y gŵyn heb ei chadarnhau	0	
Adroddiad nid er budd y cyhoedd wedi'i gyhoeddi: y gŵyn wedi'i chadarnhau*	0	
Adroddiad nad yw er budd y cyhoedd wedi'i gyhoeddi: cwyn wedi'i chadarnhau a'i datrys yn gynnar yn y cam asesu*	0	
Cynamserol	13	30%
Adroddiad Budd y Cyhoedd wedi'i gyhoeddi: y gŵyn wedi ei chadarnhau*	0	
Adroddiad Budd y Cyhoedd wedi'i gyhoeddi: cwyn wedi'i chadarnhau gyda datrysiad cynnar yn ystod y cam asesu*	0	
Adroddiad Budd Arbennig	0	
Setliadau gwirfoddol*	0	
Cyfanswm	44	

Atodiad E – Cymhariaeth o berfformiad cydymffurfio

Awdurdod Lleol	Nifer yr amgymhellion a wnaed ar gwynion y caewyd yn 2024-25	Nifer yr amgymhellion sy'n ddyledus yn 2024-25	% yr argymhellion, y cydymffurfiwyd â dyddiad targed cytûn
Cyngor Bwrfeistref Sirol Blaenau Gwent	0	0	n/a
Cyngor Bwrfeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	15	18	28%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	24	24	50%
Cyngor Caerdydd	97	96	56%
Cyngor Sir Gâr	29	27	67%
Cyngor Sir Ceredigion	24	24	63%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	14	14	71%
Cyngor Sir Ddinbych	10	8	50%
Cyngor Sir y Fflint	20	22	91%
Cyngor Gwynedd	9	9	89%
Cyngor Sir Ynys Môn	4	6	0%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	2	4	0%
Cyngor Bwrdeistref Sir Fynwy	2	2	0%
Cyngor Castell-nedd Port Talbot	11	8	75%
Cyngor Dinas Casnewydd	12	11	27%
Cyngor Sir Penfro	20	18	61%
Cyngor Sir Powys	21	23	22%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	11	10	20%
Cyngor Abertawe	25	24	33%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	0	0	n/a
Cyngor Bro Morgannwg	30	31	55%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	19	16	75%

Atodiad F – Cwynion y Cod Ymddygiad a gaewyd

Cyngor Gwynedd	Cwynion Y Cod Ymddygiad y caewyd
Cod Ymddygiad heb ei weithredu	0
Taflen Cod Ymddygiad wedi'i hanfon/dolen i'r wefan wedi'i darparu	0
Gafwyd y gŵyn dros y ffôn - yn aros am lofnod	0
Tynnwyd y gŵyn ôl	0
Rhoddwyd y gorau. Nid er budd y cyhoedd i'w ddilyn	0
Cŵynddyblyg heb dystiolaeth newydd	0
Gwybodaeth a ddarparwyd	0
Dim angen gweithredu	0
Dim datganiad y derbyniwyd - tynnwyd yn ôl	0
Dim dystiolaeth o esgeulustod	0
Dim dystiolaeth ar yr olwg gyntaf o esgeulustod	2
Nid er lles y cyhoedd i ymchwilio	0
Tu hwnt i awdurdodaeth - cyfeirio	0
Cynamserol - Cyfeiriwyd ar gyfer datrysiad lleol	0
Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru	0
Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	0
Tynnwyd yn ôl	0
Total	2

Atodiad G – Cwynion Cod Ymddygiad Cyngorau Tref / Cyngor Cymuned

Penderfyniad i beidio ag ymchwilio i'r cod			Ymchwiliadau					
Cyngor Gwynedd	Nid er lles y cyhoedd i ymchwilio	Dim tystiolaeth ar yr olwg gyntaf o esgeulustod	Rhoddwyd y gorau. Nid er budd y cyhoedd i'w ddilyn	Dim angen gweithredu	Dim tystiolaeth o esgeulustod	Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Cyfanswm
Cyngor Cymuned Aberdaron	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Aberdyfi	0	1	0	0	0	0	0	1
Cyngor Cymuned Abergwyngregyn	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Arthog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Dinas Bangor	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Bermo	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Bermo	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Beddgelert	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Betws Garmon	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Bontnewydd	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Botwnnog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Brithdir, Llanfachreth a Rhydymain	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Bryncrug	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Buan	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Caernarfon	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Beddgelert	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Corris	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Cricieth	0	0	0	0	0	0	0	0

Cyngor Cymuned Dolbenmaen	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Tref Dolgellau	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Dyffryn Ardudwy a Thalybont	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Tref Ffestiniog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Ganllwyd	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Tref Harlech	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llanaelhaearn	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llanbedr	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanbedrog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llanberis	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llanddeiniolen	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llandderfel	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llandwrog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llandygai	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llanegryn	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cynuned Llanelltyd	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanengan	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanfair	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanfihangel- y-Pennant	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanfrothen	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llangelynnin	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llangywer	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanllechid	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanllyfni	0	0	0	2	0	0	0	2
Cyngor Cymuned Llannor	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanrug	0	0	0	0	0	0	0	0

Cyngor Cymuned Llanuwchllyn	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanwnda	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanycil	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Llanystumdwy	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Maentwrog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Mawddwy	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Nefyn	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Pennal	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Penrhyndeudraeth	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Pentir	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Pistyll	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Porthmadog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Tref Pwllheli	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Talsarnau	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Trawsfynydd	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tudweiliog	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Tref Tywyn	6	6	0	0	0	0	0	12
Cyngor Cymuned Waunfawr	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Tref Y Bala	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyngor Cymuned Y Felinheli	0	0	0	0	0	0	0	0

CABINET CYNGOR GWYNEDD



Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod: 16 Rhagfyr 2025
Aelod Cabinet: Cynghorydd Dilwyn Morgan
Swyddog Cyswllt: Mari Wynne Jones
Cyfeiriad e-bost: mariwynnejones@gwynedd.llyw.cymru
Teitl yr Eitem: Achos Busnes Amlinellol Cartref Gofal Penrhos

1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo'r Achos Busnes Amlinellol yn Atodiad 1, yn ddarostyngedig i hynny, i
- 1.2 Awdurdodi y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant i gyflwyno'r Achos Busnes Amlinellol i Lywodraeth Cymru i geisio am £16.4miliwn o arian Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) i greu datblygiad partneriaeth sector gyhoeddus ar safle Penrhos, mewn partneriaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) a symud ymlaen i ddatblygu Achos Busnes Llawn.

2 CEFNDIR A CHYD-DESTUN

- 2.1 Bydd aelodau'n ymwybodol bod Cyngor Gwynedd eisoes yn ddarparwr gofal preswyl ar gyfer ein trigolion. Rydym wedi gweld ei fod yn rhan bwysig o'n cyfrifoldeb fel Cyngor tuag at ein trigolion mwyaf bregus. O ran y ddarpariaeth breswyl i bobl hŷn, ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn darparu dros 50% o'r ddarpariaeth gyfan, gyda'r sector annibynnol yn darparu'r gweddill.
- 2.2 Serch hynny, fel bydd aelodau'n ymwybodol, mae'r holl ddarpariaeth cartrefi nyrsio ar gyfer ein trigolion yn cael ei ddarparu'n llwyr gan y sector annibynnol. Y prif reswm am hyn yw nad yw wedi bod yn gyfreithiol bosib i Awdurdodau Lleol fynd ati i ddarparu gofal nyrsio. Rydym felly'n llwyr ddibynnol ar y sector annibynnol i ddarparu'r gofal nyrsio angenrheidiol hwn i'r boblogaeth.
- 2.3 Mae barn y Llywodraeth o ran yr angen i allanoli darpariaethau yn genedlaethol wedi newid yn sylweddol yn ddiweddar. Bydd aelodau'n gyfarwydd â'r [Papur Gwyn ar Ail-gydbwyso Gofal a Chymorth](#) sydd yn nodi'r budd o gael marchnad gofal mwy cytbwys.
- 2.4 Fe gaeodd cartref gofal Penrhos yn 2020, ac mae'r safle wedi trosglwyddo i Gymdeithas Dai ClwydAlyn ac mae cytundeb i drosglwyddo 2 erw o dir i Gyngor Gwynedd ar gyfer adeiladu cartref gofal newydd ar y safle.
- 2.5 Mae prosiect Cartref Gofal Penrhos yn cynnig datblygu cyfleuster gofal newydd, arloesol, wedi'i adeiladau'n bwrpasol ar safle Penrhos. Bydd yn darparu cartref gofal preswyl a nyrsio

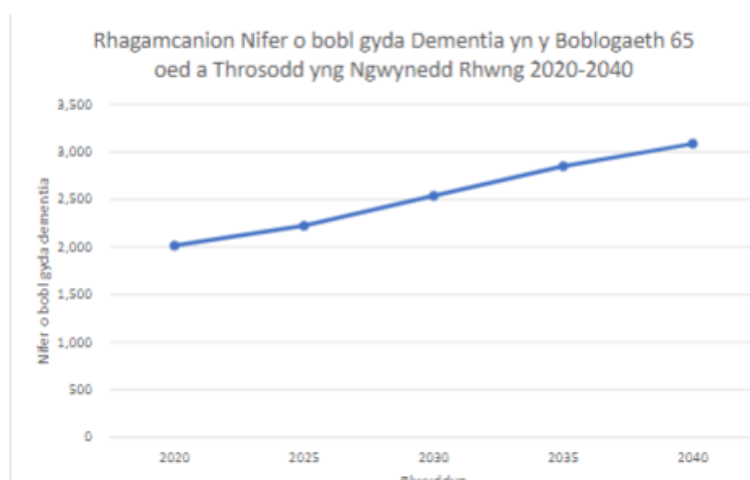
sy'n cynnwys 32 o welyau dementia preswyl a 24 o welyau nyrsio, y bydd 8 ohonynt yn welyau dementia nyrsio, wedi'u cynllunio i safonau rheoleiddio modern, gan gynnwys darpariaeth en-suite lawn a nodweddion sy'n gyfeillgar i ddementia.

- 2.6 Mae'r cynllun yn bartneriaeth rhwng Cyngor Gwynedd, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, a Chymdeithas Tai ClwydAlyn. Mae'n rhan o gampws iechyd a gofal integredig ehangach Penrhos ac mae'n cyd-fynd â blaenoriaethau polisi lleol a chenedlaethol i ailgydbwysu'r farchnad ofal, cefnogi darparu gofal dwyieithog, a darparu llety cynaliadwy o ansawdd uchel yn agosach at adref.
- 2.7 Cyflwynwyd adroddiad i chi ar 19 Gorffennaf 2022 i gymeradwyo'r achos dros newid i greu datblygiad partneriaeth sector gyhoeddus ar safle Penrhos, mewn partneriaeth gyda BIPBC ynghyd ag adroddiad ar 28 Mawrth 2023 lle gofynnwyd i chi gymeradwyo'r Achos Busnes Strategol a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru i geisio am arian Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwysu Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF).

3. YR ACHOS DROS NEWID

Crynodeb Gweithredol

- 3.1 Mae datblygu Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio Penrhos yn hanfodol i fynd i'r afael â'r galw cynyddol am wasanaethau gofal yng Ngwynedd. Gyda mwy o bobl yn byw'n hwy, fel yr amlygwyd yn Asesiad Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-27), mae'r rhanbarth yn wynebu cynnydd sylweddol yn ei boblogaeth hŷn, gan arwain at fwy o bwysau ar wasanaethau gofal iechyd a chymorth cymunedol.
- 3.2 Mae'r cynnydd mewn unigolion â dementia, salwch iechyd meddwl, ac anghenion iechyd cymhleth yn dwysáu'r angen am gyfleusterau gofal arbenigol ymhellach. Yn ychwanegol, mae heriau fel mynediad cyfyngedig at ofal ac oedi rhyddhau o'r ysbyty yn rhoi straen ar awdurdodau lleol a gwasanaethau iechyd, gan bwysleisio'r brys am well opsiynau gofal preswyl a nyrsio.
- 3.3 Wrth i anghenion gofal y sir newid, mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn gweithio gyda'r Bwrdd Iechyd i sicrhau mynediad syml ac uniongyrchol at wasanaethau sy'n cefnogi'r hyn sy'n bwysig i bobl hŷn yng Ngwynedd. Mae dull sy'n rhoi mwy o bwyslais ar iechyd a llesiant a gwaith ataliol yn sicrhau canlyniadau gwell i unigolion, yn eu galluogi i fyw'n annibynnol cyn hired â phosib ac yn lleihau'r angen am ofal cymhleth.



- 3.4 Nod datblygiad Penrhos yw darparu gofal o ansawdd uchel, sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, i ddiwallu'r anghenion cynyddol hyn wrth gefnogi cynaliadwyedd gwasanaethau gofal iechyd yn y rhanbarth.

- 3.5 Mae cyfanswm o 128 o welyau preswyl yn ardal Llŷn ac Eifionydd ond mae prinder cynyddol o welyau nyrsio ar gyfer anghenion y boblogaeth. Yn wir, mae prinder enbyd o fannau cartrefi nyrsio ar draws y sir, ac sy'n fwy aciwt yn ardal Llŷn heb ddarpariaeth nyrsio o gwbl.
- 3.6 Mae'r sector annibynnol yn darparu holl ddarpariaeth nyrsio y sir oherwydd nad yw wedi bod yn gyfreithiol bosib i Awdurdodau Lleol ddarparu gofal nyrsio. Felly, mae dibyniaeth lawn ar y farchnad allanol i ddarparu darpariaeth gofal nyrsio i'r boblogaeth.
- 3.7 O ganlyniad, mae oedi yn cael ei achosi i unigolion dderbyn y gofal sydd ei angen arnynt, neu efallai y bydd unigolion yn cael eu gorfodi i fynd i leoliad arall a allai fod ymhellach i ffwrdd o'u cymuned o ddewis, gan achosi anghyfleustra enfawr yn eu bywydau. Mae'n golygu bod yn rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar dai yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Rydym hefyd yn gwybod bod yn rhaid i rai unigolion chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd a gall fod yn anos derbyn gwasanaeth yn y Gymraeg.
- 3.8 Mae buddion y prosiect wedi'u rhestru yn y tabl isod:

Amcanion Buddsoddi		Prif Feini Prawf Buddion
1	Cefnogi ailgydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) wrth gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus/nid-er-elw sy'n ymdrechu i ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.	- Sicrhau darpariaeth nyrsio 'nid-er-elw' yn yr ardal leol - Darpariaeth iechyd a gofal hyblyg ("gofal di-dor" fel y'i disgrifir yn 'Cymru Iachach') - Gall dull partneriaeth rhwng lechyd a'r Awdurdod Lleol greu mwy o gyfleoedd i ddefnyddio dulliau integredig
2	Cefnogi darparu gofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaethau drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.	Nad oes neb yn aros yn hwy na sydd angen mewn gofal cleifion preswyl aciwt. Nad oes "oedi wrth drosglwyddo gofal" oherwydd diffyg darpariaeth gwelyau preswyl a nyrsio
3	Cefnogi cynladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol drwy ddull partneriaeth gydweithredol fydd yn integreiddio â'r sbectwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.	Mae cael darpariaeth sector cyhoeddus mewn nyrsio yn rhoi'r gallu i ddeall yn fwy craff beth sy'n achosi pwysau o fewn y sector ac yn galluogi cefnogi darparwyr llai.
4	Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.	- Cyfleoedd cyflogaeth i breswylwyr - Rhoi'r sgiliau cywir i drigolion gael cyflogaeth hirdymor - Cynnig cyflogaeth ystyrlon a hirdymor i'r sawl sy'n gadael ysgol ac sydd eisiau datblygu gyrfa - Cefnogi a thyfu'r gadwyn gyflenwi leol - Y gallu i hyfforddi a datblygu staff meddygol, nyrsio a gofal trwy gyfleoedd secondiad a chysgodi yn y ddarpariaeth - Bydd sgiliau iaith Gymraeg yr holl staff yn rhan o bolisi recriwtio'r Cyngor.
5	Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.	- Darparu amgylchedd gwaith cyfoes a hygyrch sy'n cymhell gwahanol grwpiau o weithwyr proffesiynol i gydweithio. - Yn darparu gweledigaeth amlwg i integreiddio gwasanaeth - Cyfraniad positif at yr agenda datgarboneiddio/sero net; llety sy'n diwallu argymhellion adeiladu cyfredol (e.e. HBN/DDA/awyru/atal heintiau) - Yn diwallu dyheadau BREEAM.

Model Gweithredu Posib

3.9 Mae dau fodel neu drefniant cytundebol posib i Gyngor Gwynedd a BIPBC ddarparu'r cartref preswyl a nyrsio sector cyhoeddus newydd arfaethedig ym Mhenrhos. Mae'r rhain wedi cael eu hasesu'n ddiweddar gan Gyngor Sir Gaerfyrddin a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda fel rhan o brosiect tebyg iawn yng Nghaerfyrddin i adeiladu a rhedeg cartref preswyl a nyrsio 60 gwely. Y ddau fodel yw:

- Opsiwn 1 – Model Partneriaeth: Y Bwrdd Iechyd yn cyflogi'r staff nyrsio, gan gadw goruchwyliaeth glinigol. Byddai'r Awdurdod Lleol yn rhedeg y cartref ei hun ac yn gorff cofrestredig gydag AGC.

Byddai hyn yn golygu y byddai'r Bwrdd Iechyd yn cyllido'r staff nyrsio (o gyllidebau presennol) a byddai'r Awdurdod Lleol yn codi tâl ar wahân ar y Bwrdd Iechyd am y gorbenion sy'n gysylltiedig â rhedeg cartref gofal – byddai hyn yn cynrychioli trefniant cytundebol newydd;

- Opsiwn 2 – Model Dirprwyedig: Yr Awdurdod Lleol yn cyflogi'r holl staff, gan gynnwys staff nyrsio, o dan gyfrifoldeb dirprwyedig gan y Bwrdd Iechyd. Byddai'r Awdurdod Lleol yn rhedeg y cartref ac yn gorff cofrestredig gydag AGC. O dan y trefniant hwn, byddai'r trefniant cytundebol yn aros yr un fath ag y mae ar hyn o bryd gyda'r Bwrdd Iechyd yn comisiynu lleoliad gofal gan yr ALI trwy gyllidebau CHC/FNC.

Nid yw'r Achos Busnes Amlinellol (ABA) ar hyn o bryd yn mynegi'r trefniadau contractio terfynol yn y dyfodol gan y bydd hyn yn dibynnu ar ba fodel sy'n cael ei ddilyn. Bydd y trefniadau hyn yn cael eu diffinio ar y cam Achos Busnes Llawn (ABLI).

4. MATERION GWEITHLU

- 4.1 Cydnabyddir yn genedlaethol fod y sector gofal yn wynebu heriau enfawr o ran recriwtio a chadw staff. Bydd y prosiect hwn yn edrych ar arferion gorau'r gweithlu er mwyn sicrhau staff o ansawdd uchel yn ardal Llŷn.
- 4.2 Mae Cyngor Gwynedd yn cynnal ymgyrchoedd recriwtio yn rheolaidd ac yn defnyddio amrywiol ddulliau i wneud hynny. Mae'r ymgyrchoedd yn cael eu cynnal yn lleol trwy dargedu ardaloedd a threfi penodol.
- 4.3 Ochr yn ochr â'n partneriaid mae Cyngor Gwynedd yn gyson yn ceisio newid y ragfarn sy'n bodoli o ran swyddi yn y sector gofal. Mae Cyngor Gwynedd yn cymryd cyfleoedd i geisio amlygu'r ystod eang o gyfleoedd sydd yn bodoli, hyblygrwydd y contractau sydd ar gael a hefyd y manteision i staff drwy'r Academi Gofal.

5. YR ACHOS ECONOMIADD

- 5.1 Mae'r dadansoddiad economaidd yn cadarnhau mai'r ffordd ymlaen a ffefrir yw **ffurfio partneriaeth gyda'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd i ddatblygu cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos** – sy'n darparu'r gwerth mwyaf am arian, gan gynnig y buddion net uchaf pan gaiff ei asesu yn erbyn y ffactorau llwyddiant hanfodol a'r amcanion buddsoddi. Mae'r arfarniad opsiynau yn dangos bod yr ateb a ddewiswyd yn darparu

cydbwysedd cymesur o gost, risg a budd, gyda manteision clir dros y dewisiadau amgen. Mae dadansoddiad sensitifrwydd yn cadarnhau cadernid y deiliant mewn amrediad o sefyllfaoedd. Felly, mae'r opsiwn a ffefrir yn cynrychioli'r llwybr mwyaf buddiol yn economaidd ymlaen.

- 5.2 Rhagwelir y bydd yr opsiwn a ffefrir o gartref gofal preswyl a nyrsio newydd ym Mhenrhos yn cynhyrchu £31m o Werth Presennol Net a Chymhareb Cost Budd o 2.57:1. Mae hyn yn cymharu â'r opsiwn o wneud yr isafswm o £10m o Werth Presennol Net a Chymhareb Cost Budd o 1.42:1.

6. FFORDD YMLAEN FFAFRIEDIG

- 6.1 Mae'r achos ariannol yn amlinellu costau rhagamcanol, refeniw, a hyfywedd ariannol cyffredinol y fenter hon. Mae'n darparu dadansoddiad manwl o ofynion buddsoddi, enillion disgwyliedig, a risgiau ariannol allweddol, gan sicrhau bod penderfyniadau gwybodus yn cael eu gwneud.

Trosolwg o Gostau Cyfalaf

- 6.2 Mae proffil cost cyfalaf wedi'i gynhyrchu ar gyfer Partneriaeth gyda'r ALI a'r Bwrdd Iechyd – cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos yn seiliedig ar y wybodaeth dyluniad a gosodiad a ddarparwyd gan y Cyngor gan ddefnyddio meincnodau a chyfraddau marchnad a gafwyd gan Wakemans.

Gwariant Cyfalaf	Eitem
£ 15,410,000	Adeiladu - cartref gofal newydd gyda nyrsio
£ 1,079,000	Ffioedd Statudol a Phroffesiynol @ 7%
£ 500,000	Dodrefn ac Offer
£ 1,155,000	Lwfans Risg y Prosiect 7.5%
£ 933,000	Cynnydd Chwyddiant @ 5.63%
£ 557,000	Tueddiad Optimistiaeth @ 3%
£ 19,634,000	CYFANSWM - GWARIANT CYFALAF

- 6.3 Bwriad yr ABA hwn yw sicrhau cyllid o £16.634m gan Lywodraeth Cymru o'r Gronfa Integreiddio ac Ailgydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) i greu datblygiad partneriaeth sector cyhoeddus ar safle Penrhos, mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC).
- 6.4 Mae cyllid cyfalaf mewnol o £3m wedi cael ei ddarparu fel cyllid cyfatebol prosiectau yn y sector gofal fel yr amlinellir yn y Cynllun Rheoli Asedau 2024-2035. Bydd hyn yn cyfrannu tuag at wrthbwysu unrhyw ddiffyg cyllid o ystyried cost gyfredol y cynnydd mewn prisiau. Mae cadarnhad o'r cyllid hwn wedi'i gynnwys yn [Adroddiad y Cabinet 11/06/2024](#).
- 6.5 O ystyried bod cyllid y Cyngor wedi cael ei gadarnhau, ar y sail bod cyfanswm o £16.634m yn cael ei ddarparu a'i dderbyn gan Lywodraeth Cymru yn y symiau sydd eu hangen i gefnogi'r proffil gwariant disgwyliedig, yna bydd costau cyfalaf y prosiect yn cael eu hariannu'n llawn.

Trosolwg o Gostau Refeniw

- 6.6 Mae proffil cost refeniw wedi'i gynhyrchu ar gyfer yr opsiwn a ffeirir yn seiliedig ar y wybodaeth ddylunio a gosodiad a ddarperir. Darperir crynodeb o'r costau refeniw yn y tabl isod. Bydd yr incwm yn dod o gyllidebau gofal/iechyd Cyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd sydd eisoes yn ariannu gofal mewn lleoliadau eraill.

Eitemau	Cyfanswm Lefel meddiannaeth 92%
Gwariant – Gweithredu	£3,488,855
Is-gyfanswm Gwariant	£3,488,855
Incwm - Gofal Nyrsio	£1,204,580
Incwm - Gofal Preswyl	£ 2,331,543
Is-gyfanswm Incwm	£3,536,122
GWARGED BLYNYDDOL	<u>£47,267</u>

- 6.7 Rhagwelir y bydd y cartref yn niwtral o ran refeniw neu'n well i Gyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd. Mae'r tueddiadau cyfredol yn dangos bod darpariaeth gwasanaethau preswyl mewnol yng Nghyngor Gwynedd ar lefel meddiannaeth gyfartalog o 92% ar hyn o bryd. Roedd gan Gartref Gofal y Pwyliaid yn flaenorol lefel meddiannaeth gyfartalog o 90%. Mae'r lefelau meddiannaeth yn y sector annibynnol yng Ngwynedd yn uwch, sef 95%.
- 6.8 Dyma gerrig milltir arfaethedig y prosiect:

Cerrig Milltir y Prosiect	Dyddiadau mynegol
Y Bartneriaeth yn cymeradwyo'r ABS	Mawrth 2023
LIC yn adolygu'r ABS a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Gorffennaf 2024
Dechrau ar y broses gynllunio	Tachwedd 2025
Caniatâd cynllunio amlinellol	Ionawr 2026
Cwblhau'r ABA yn cynnwys cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Tachwedd 2025
LIC yn adolygu'r ABA a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Chwefror 2026
Cais cynllunio ffurfiol	Mawrth / Ebrill 2026
Cwblhau'r ABLI yn cynnwys cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Hydref 2026
LIC yn adolygu'r ABLI a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Gwanwyn 2027
Adeiladu, cwblhau a throsglwyddo	Mawrth 2027 – Medi 2029
Symud i mewn	Hydref 2029

Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Mae'r Cyngor yn ddarostyngedig i ddyletswyddau sector gyhoeddus dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (gan gynnwys dyletswyddau sector gyhoeddus Gymreig). Yn unol â'r dyletswyddau cyfreithiol yma wrth wneud penderfyniadau mae rhaid i'r Cyngorau dalu sylw dyledus i'r angen (1) i ddiddymu gwahaniaethu anghyfreithiol (2) hyrwyddo cyfle cyfartal a (3) meithrin perthnasau da ar sail y nodweddion gwarchodedig a dal sylw dyledus at y ddyletswydd gymdeithasol economaidd dan Adran 1 o'r Ddeddf. Paratowyd asesiad ardrawiad cydraddoldeb sydd wedi ei

atodi yn Atodiad 2. Mae gofyn i'r Cabinet ddal sylw at ei ganfyddiadau wrth ddod i benderfyniad. Nid yw'r asesiad yn adnabod unrhyw ardrawiad negyddol penodol yn deillio o'r penderfyniad.

7 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 7.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi clustnodi Grantiau Cyfalaf er mwyn hybu integreiddio lechyd a Gofal Cymdeithasol, ac i gefnogi gwaith ar ail fodelu'r sector gofal. Bydd y Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso lechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) yn rhoi cyfle i ni wneud cais am £16.4miliwn o arian i ariannu'r datblygiad. Mae trafodaethau eisoes wedi cychwyn gyda Llywodraeth Cymru ynglŷn â chael mynediad at yr arian yn amserol.
- 7.2 Y cam nesaf yw i'r Achos Amlinellol Amlinellol hwn gael ei brosesu a'i gyflwyno i'w gymeradwyo. Ar y cyd â hyn, bydd prosesau dylunio a chynllunio manwl yn cael eu sefydlu. Mae Achos Busnes Llawn yn dilyn o hyn.

8 SYLWADAU'R SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro

Mae cyflwyno yr achos busnes amlinellol yn gam allweddol yn y prosiect yma. Fel y nodir yn yr adroddiad mae yn seiliedig hefyd ar sefydlu partneriaeth gyda'r Bwrdd lechyd fydd yn ei hanfod yn cyplysu pwerau y naill gorff er cyflawni yr amcan trosfwaol. Mae 'r tim cyfreithiol gyda chefnogaeth cwmni arbenigol yn cyngori ac yn gweithio yn agos gyda'r adran ar y gwaith creu y model yma ar y cyd gyda'r Bwrdd lechyd. Rwy'n fodlon gyda priodoldeb y penderfyniad geisir.

Pennaeth Cyllid

Mae'r dull "5 model" yn ddull cydnabyddedig o ddatblygu achosion busnes i brosiectau sylweddol fel yr un yma ac mae'r dogfennau a gyflwynwyd yn dangos bod gwaith manwl wedi'i wneud wrth gyflawni'r Cynllun Busnes Amlinellol hwn. Rwy'n credu bod y risgiau ariannol ac anariannol perthnasol wedi cael sylw yn briodol, ac mae trefniadau lliniaru priodol ar waith, neu wedi cael eu hamlinellu.

Bydd gwaith o wirio a herio cywirdeb ariannol y wybodaeth sydd wedi'i chyflwyno yn parhau yn ystod datblygu'r Cynllun Busnes Terfynol.

Felly, ar sail y dystiolaeth rydw i wedi'i weld, nid oes gennyf unrhyw wrthwynebiad i'r penderfyniadau a geisir.

Penrhos

DATBLYGU CARTREFI PRESWYL A GOFAL NYRSIO

Achos Busnes Amlinellol



GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

RHEOLI DOGFEN

Enw'r prosiect	Cartref Gofal a Nyrsio Penrhos	Rhif y prosiect	GASG0168
Dyddiad Cyflwyno	Ebrill 2025	Rhif y Fersiwn	1
Rheswm dros gyhoeddi	Drafft Cychwynnol		
Awdur y ddogfen	Ratiel Gapa	Graddfa	Ymgynghorydd Gweithredol
Llofnod			
Cyfranwyr	Saira Anwar Riyanan Sandhu		
Cymeradwywyd gan	Michael Davies	Graddfa	Uwch Gyfarwyddwr
Llofnod			
Dosbarthiad diogelwch	Amherthnasol		
Dosbarthiad i			
Dogfennau prosiect cysylltiedig			

Crynodeb Gweithredol	7
Crynodeb Gweithredol	8
Pwrpas y Ddogfen	18
Pwrpas y Ddogfen	19
Strwythur y Ddogfen	19
Yr Achos Strategol	20
1. Yr Achos Strategol	21
1.1 Cyflwyniad	21
1.2 Partneriaeth Penrhos	21
1.3 Y Cyd-destun Cenedlaethol	23
1.4 Y Cyd-destun Lleol	38
1.5 Yr Achos dros Newid	40
1.6 Trefniadau Cyfredol	51
1.7 Buddion	58
1.8 Risgiau, Cyfyngiadau a Dibyniaeth	61
1.9 Casgliad yr Achos Strategol	64
Yr Achos Economaidd	65
2.1 Cyflwyniad	66
2.2 Ffactorau Llwyddiant Hanfodol	67
2.3 Asesiad Opsiynau	67
2.4 Arfarniad Economaidd	69
2.5 Costau'r Cynllun	71
2.6 Buddion â Gwerth Ariannol	73
2.7 Cymhareb Cost Budd	80
2.8 Dadansoddiad Sensitifrwydd	81
2.9 Newid Gwerthoedd	82
2.10 Casgliad yr Achos Economaidd	82
Yr Achos Masnachol	83
3. Yr Achos Masnachol	84
3.1 Cyflwyniad	84
3.2 Strategaeth a Llwybr Caffael	84
3.3 Trefniadau Cytundebol Allweddol	96
3.4 Dyrannu Risg	98

3.5 Goblygiadau Personél	99
3.6 Materion Cytundebol	99
3.7 Yr Ymdriniaeth Gyfrifeg	100
3.8 Cyfrif Banc y Prosiect	100
3.9 Casgliad yr Achos Masnachol	100

Yr Achos Ariannol	102
4. Yr Achos Ariannol	1022
4.1 Trefniadau Cyfalaf	103
4.2 Dull Ariannu	104
4.3 Cadarnhad o Gefnogaeth	105
4.4 Gofynion Refeniw	105
4.5 Sensitifrwydd	107
4.6 Casgliad yr Achos Ariannol	108

Yr Achos Rheolaethol	109
5. Yr Achos Rheolaethol	110
5.1 Cyflwyniad	110
5.2 Trefniadau Llywodraethu'r Rhaglen	110
5.3 Trefniadau Rheoli'r Rhaglen	112
5.4 Trefniadau Rheoli'r Prosiect	114
5.5 Cynllun y Prosiect	114
5.6 Cyfathrebu ac Ymgysylltu	115
5.7 Rheoli Newid	116
5.8 Cynllun Rheoli Risg	117
5.9 Trefniadau Amlinellol ar gyfer Gwireddu Buddion	118
5.10 Casgliad yr Achos Rheolaethol	119

Atodiadau	120

Ffigur 1: Dadansoddiad thematig cydgyfeiriant enillion amcanion y bartneriaeth ar draws 5 maes	23
Ffigur 2: Trosolwg o Nodau Llesiant Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol	27
Ffigur 3: Graff i ddangos y newid yn y boblogaeth (%) yn ôl grŵp oedran yng Ngwynedd rhwng 2011 a 2021	41
Ffigur 4: Graff i ddangos Newidiadau yn y Boblogaeth yng Ngwynedd (2011-2021)	42
Ffigur 5: Graff i ddangos y Cynnydd a Amcangyfrifir mewn Achosion o Ddementia yn y DU (2020-2050)	44
Ffigur 6: Graff sy'n dangos nifer y bobl a amcangyfrifir â dementia rhwng 2020 a 2040	44
Ffigur 7: Map i ddangos y Cartrefi Preswyl a Nyrsio presennol yn Llŷn ac Eifionydd	52
Ffigur 8: Delwedd sy'n dangos gweithgarwch gweithdy buddion	59
Ffigur 9: Y map buddion diwygiedig	60
Ffigur 12: Defnyddio'r Tîm Proffesiynol	97
Ffigur 13: Trefniadau llywodraethu lefel uwch	111
Ffigur 14: Trefniadau rheoli prosiect	113
Ffigur 15: Proses Buddion	118

Tabl 1: Tabl yn amlinellu amcanion strategol gwahanol y tri phartner	22
Tabl 2: Tabl i ddangos perthnasedd Nodau Llesiant i Benrhos	27
Tabl 3: Tabl i ddangos y gymhariaeth rhwng mesur heneiddio ar gyfer Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon (data yn seiliedig ar 2019)	41
Tabl 4: Tabl i ddangos y Nifer ar y rhestr aros ar gyfer gwelyau preswyl a nyrsio yn 22/09/2025	47
Tabl 5: Tabl sy'n dangos llwybrau oedi gofal yng ngogledd Cymru gan gleifion ALI yn eu man preswyl	48
Tabl 6: Amcanion Buddsoddi	57
Tabl 7: Gofynion Allweddol y Gwasanaeth	57
Tabl 8: Dadansoddiad o'r Buddion	58
Tabl 9: Tabl sy'n dangos y risgiau sydd â'r effaith fwyaf a'r effeithiau cysylltiedig	67
Tabl 10: Cyfyngiadau	63
Tabl 11: Dibyniaethau	64
Tabl 12: Ffactorau Llwyddiant Hanfodol	67
Tabl 13: Rhestr Hir o Opsiynau	68
Tabl 14: Opsiynau Rhestr Hir a Aseswyd yn erbyn y Ffactorau Llwyddiant Hanfodol	68
Tabl 15: Rhesymeg tu ôl i'r asesiad	69
Tabl 16: Crynodeb Arfarnu ar gyfer yr Opsiynau a ffeirir a Gwneud yr isafswm	70
Tabl 17: Amcangyfrif cost diweddaraf	71
Tabl 18: Costau Gostyngol	72
Tabl 19: Addasu ar gyfer Difuddiant	72
Tabl 20: Asesiad o swyddi adeiladu ychwanegol net	73
Tabl 21: Gwerth Cymdeithasol Adeiladu	74
Tabl 22: Asesiad o Ychwanegoldeb	75
Tabl 23: Nifer sylfaenol derbyniadau Damweiniau ac Achosion Brys	78
Tabl 24: Llai o arosiadau yn yr ysbyty	79
Tabl 25: Cymhareb Cost Budd	82
Tabl 26: Dadansoddiad Sensitifrwydd	82
Tabl 27: Newid CCB i 1.5:1	82
Tabl 28: Newid CCB i 1.0:1	82
Tabl 29: Strwythur yr achos masnachol	84
Tabl 30: Opsiynau ar gyfer llwybr priodol i'r farchnad	85
Tabl 31: Crynodeb o'r gweithdrefnau caffael	87
Tabl 32: Dadansoddiad SWOT o weithdrefn agored	87
Tabl 33: Dadansoddiad SWOT o weithdrefn gyfyngedig	88
Tabl 34: Fframweithiau sydd ar gael	90
Tabl 35: Asesu'r fframweithiau sydd ar gael	91
Tabl 36: Lotiau a Ffiniau Gwerth	93
Tabl 37: Lot 5 Crynodebau Contractwyr	95
Tabl 38: Gwahaniaethau rhwng y Farchnad Agored a'r Fframwaith	95
Tabl 39: Manteision ac anfanteision dylunio ac adeiladu a thraddodiadol	96
Tabl 40: Trefniadau ar gyfer rheoli cyfleusterau	98
Tabl 41: Dyrannu risgiau	98
Tabl 42: Contract Gwaith	99
Tabl 43: Cytundeb Gwasanaethau Proffesiynol Cyngor Gwynedd	99
Tabl 44: Cytundeb Gwasanaethau Proffesiynol Wakemans	99
Tabl 45: Cytundeb Gwasanaethau Proffesiynol Lovelock Mitchell	99
Tabl 46: Strwythur yr Achos Ariannol	102

Tabl 47: Amcangyfrif o'r Costau Cyfalaf ar y cam ABS	103
Tabl 48: Costau ar gyfer yr Opsiwn a Ffefrir ar y cam ABA	103
Tabl 49: Gwariant Cyfalaf a Ragwelir	104
Tabl 50: Gofynion Cyfalaf Ymlaen Llaw	104
Tabl 51: Prynu Gwelyau Allanol	105
Tabl 52: Crynodeb o'r Costau Refeniw	105
Tabl 53: Sefyllfa Weithredu Net	106
Tabl 54: Sefyllfa Cyfrifyddu'r Cyngor	106
Tabl 55: Dehongli Senario ar draws dwy orwel amser	107
Tabl 56: Strwythur yr achos rheolaethol	110
Tabl 57: Ymgynghorwyr presennol a'u rôl	113
Tabl 58: Rheolaethau seiliedig ar PRINCE 2 i reoli prosiectau	114
Tabl 59: Cerrig milltir y prosiect	114
Tabl 60: Rhanddeiliaid	115
Tabl 61: Gweithdrefn reoli risg PRINCE 2	117
Tabl 62: Asesiad o'r Risgiau	118

Crynodeb Gweithredol

Crynodeb Gweithredol

Yr Achos Strategol

Mae gwasanaethau gofal cymdeithasol yng ngogledd-orllewin Cymru yn wynebu anawsterau oherwydd angen cynyddol am ofal a chymorth, yn enwedig ymhlith y demograffig hŷn. Mae'r Achos Busnes Amlinellol hwn yn mynd i'r afael â'r galw cynyddol am wasanaethau gofal o ansawdd uchel yn y rhanbarth. Gyda phoblogaeth sy'n heneiddio a phwysau cynyddol ar y cyfleusterau gofal presennol, mae'r prosiect hwn yn gyfle i wella seilwaith gofal iechyd lleol wrth sicrhau dull cynaliadwy a chydymdeimladol tuag at ofal yr henoed. Datgelodd canlyniadau cyntaf y cyfrifiad a gyhoeddwyd ym mis Awst 2022 ostyngiad yn y boblogaeth o oedran gweithio dros y degawd diwethaf, sy'n creu heriau ychwanegol mewn ardal wledig i sicrhau digon o staff i ddarparu gofal.

Trosolwg o'r Prosiect:

Mae prosiect Penrhos yn cynnig datblygu cyfleuster gofal newydd, arloesol, wedi'i adeiladau'n bwrpasol ar safle Penrhos yng ngogledd-orllewin Cymru. Bydd yn darparu cartref gofal preswyl a nyrsio sy'n cynnwys 32 o welyau dementia preswyl a 24 o welyau nyrsio, y bydd 8 ohonynt yn welyau dementia nyrsio, wedi'u cynllunio i safonau rheoleiddio modern, gan gynnwys darpariaeth en-suite lawn a nodweddion sy'n gyfeillgar i ddementia. Mae'r cynllun yn bartneriaeth rhwng Cyngor Gwynedd, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, a Chymdeithas Tai ClwydAlyn. Mae'n rhan o gampws iechyd a gofal integredig ehangach Penrhos ac mae'n cyd-fynd â blaenoriaethau polisi lleol a chenedlaethol i ailgydbwyso'r farchnad ofal, cefnogi darparu gofal dwyieithog, a darparu llety cynaliadwy o ansawdd uchel yn agosach at adref. Yn amodol ar gymeradwyaeth cyllid trwy'r Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso (IRCF), bydd y prosiect yn cael ei symud ymlaen trwy ddylunio manwl a chaffael yn 2026–2027, gyda disgwyl i'r gwaith adeiladu ddechrau yn 2027. Disgwylir cwblhau a throsglwyddo'r cyfleuster newydd yn 2029, ac y bydd yn gweithredu'n llawn erbyn diwedd y flwyddyn honno. Amcangyfrifir bod cyfanswm y costau cyfalaf ar gyfer y cyfleuster gofal newydd yn £19.634m ac mae'r costau referiw disgwyledig wedi'u cysylltu'n uniongyrchol â lefelau meddiannaeth yn y cartref gofal. Ar 92%, asesir y bydd y cynllun yn adennill y costau ac yn cynhyrchu elw bychan.

Yr Achos dros Newid

Mae datblygu Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio Penrhos yn hanfodol i fynd i'r afael â'r galw cynyddol am wasanaethau gofal yng Ngwynedd. Gyda mwy o bobl yn byw'n hwy, fel yr amlygwyd yn Asesiad Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-27), mae'r rhanbarth yn wynebu cynnydd sylweddol yn ei boblogaeth hŷn, gan arwain at fwy o bwysau ar wasanaethau gofal iechyd a chymorth cymunedol. Mae'r cynnydd mewn unigolion â dementia, salwch iechyd meddwl, ac anghenion iechyd cymhleth yn dwysáu'r angen am gyfleusterau gofal arbenigol ymhellach. Yn ychwanegol, mae heriau fel mynediad cyfyngedig at ofal ac oedi rhyddhau o'r ysbyty yn rhoi straen ar awdurdodau lleol a gwasanaethau iechyd, gan bwysleisio'r brys am well opsiynau gofal preswyl a nyrsio. Nod datblygiad Penrhos yw darparu gofal o ansawdd uchel, sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, i ddiwallu'r anghenion cynyddol hyn wrth gefnogi cynaliadwyedd gwasanaethau gofal iechyd yn y rhanbarth.

Wrth i anghenion gofal y sir newid, mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn gweithio gyda'r Bwrdd Iechyd i sicrhau mynediad syml ac uniongyrchol at wasanaethau sy'n cefnogi'r hyn sy'n bwysig i bobl hŷn yng Ngwynedd. Mae dull sy'n rhoi mwy o bwyslais ar iechyd a llesiant a gwaith ataliol yn sicrhau canlyniadau gwell i unigolion, yn eu galluogi i fyw'n annibynnol cyn hired â phosib ac yn lleihau'r angen am ofal cymhleth.

Mae cyfanswm o 128 o welyau preswyl yn ardal Llŷn ac Eifionydd ond mae prinder cynyddol o welyau nyrsio ar gyfer anghenion y boblogaeth. Yn anffodus, mae prinder enbyd o fannau cartrefi nyrsio ar draws y sir, ac sy'n fwy aciwt yn ardal Llŷn heb ddarpariaeth nyrsio o gwbl. Mae'r sector annibynnol yn darparu holl ddarpariaeth nyrsio y sir oherwydd nad yw wedi bod yn gyfreithiol bosib i Awdurdodau Lleol ddarparu gofal nyrsio. Felly, mae dibyniaeth lawn ar y farchnad allanol i ddarparu darpariaeth gofal nyrsio i'r boblogaeth. O ganlyniad, mae oedi yn cael ei achosi i unigolion dderbyn y gofal sydd ei angen arnynt, neu efallai y bydd unigolion yn cael eu gorfodi i fynd i leoliad arall a allai fod ymhellach i ffwrdd o'u cymuned o ddewis, gan achosi anghyfleustra enfawr yn eu bywydau. Mae'n golygu bod yn rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar dai yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Rydym hefyd yn gwybod bod yn rhaid i rai unigolion chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd a gall fod yn anos derbyn gwasanaeth yn y Gymraeg.

Mae canllawiau IRCF Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cyfeirio at y Papur Gwyn 'Ailgydbwysio Gofal a Chymorth' sy'n nodi uchelgeisiau gweinidogol i ailgydbwysio'r sector oddi wrth gost i ansawdd, o allbynnau i ddeilliannau ac o elw tuag at werth cymdeithasol. Mae prosiect cartref gofal Penrhos yn cyflawni ail flaenoriaeth y gronfa, sef *Blaenoriaeth 2 - Ailgydbwysio'r farchnad gofal preswyl*.

Buddion

Mae buddion y prosiect wedi'u rhestru yn y tabl isod:

Amcanion Buddsoddi		Prif Feini Prawf Buddion
1	Cefnogi ailgydbwysio'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) wrth gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus/nid-er-elw sy'n ymdrechu i ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.	- Sicrhau darpariaeth nyrsio 'nid-er-elw' yn yr ardal leol - Darpariaeth iechyd a gofal hyblyg ("gofal di-dor" fel y'i disgrifir yn 'Cymru Iachach') - Gall dull partneriaeth rhwng Iechyd a'r Awdurdod Lleol greu mwy o gyfleoedd i ddefnyddio dulliau integredig
2	Cefnogi darparu gofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaethau drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.	Nad oes neb yn aros yn hwy na sydd angen mewn gofal cleifion preswyl aciwt. Nad oes "oedi wrth drosglwyddo gofal" oherwydd diffyg darpariaeth gwelyau preswyl a nyrsio
3	Cefnogi cynnaladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol drwy ddull partneriaeth gydweithredol fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.	Mae cael darpariaeth sector cyhoeddus mewn nyrsio yn rhoi'r gallu i ddeall yn fwy craff beth sy'n achosi pwysau o fewn y sector ac yn galluogi cefnogi darparwyr llai.
4	Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.	- Cyfleoedd cyflogaeth i breswylwyr - Rhoi'r sgiliau cywir i drigolion gael cyflogaeth hirdymor - Cynnig cyflogaeth ystyrlon a hirdymor i'r sawl sy'n gadael ysgol ac sydd eisiau datblygu gyrfa - Cefnogi a thyfu'r gadwyn gyflenwi leol - Y gallu i hyfforddi a datblygu staff meddygol, nyrsio a gofal trwy gyfleoedd seondiad a chysgodi yn y ddarpariaeth - Bydd sgiliau iaith Gymraeg yr holl staff yn rhan o bolisi recriwtio'r Cyngor.
5	Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.	- Darparu amgylchedd gwaith cyfoes a hygyrch sy'n cymell gwahanol grwpiau o weithwyr proffesiynol i gydweithio. - Yn darparu gweledigaeth amlwg i integreiddio gwasanaeth - Cyfraniad positif at yr agenda datgarboneiddio/sero net; llety sy'n diwallu argymhellion adeiladu cyfredol (e.e. HBN/DDA/awyru/atal heintiau) - Yn diwallu dyheadau BREEAM.

Casgliad yr Achos Strategol:

Mae'r Achos Strategol yn dangos yn glir resymeg gref dros fuddsoddi mewn cartref gofal preswyl a nyrsio 56 gwely newydd ym Mhenrhos gan nad oes darpariaeth nyrsio o gwbl yn ardal Llŷn; mae'n ymateb yn uniongyrchol i'r galw cynyddol am ofal preswyl a nyrsio dwyieithog o ansawdd uchel yng Ngwynedd. Mae dibyniaeth lawn ar y farchnad allanol i ddarparu darpariaeth gofal nyrsio i'r boblogaeth. O ganlyniad, mae oedi yn cael ei achosi i unigolion dderbyn y gofal sydd ei angen arnynt, neu efallai y bydd unigolion yn cael eu gorfodi i fynd i leoliad arall a allai fod ymhellach i ffwrdd o'u cymuned o ddewis, gan achosi anghyfleustra enfawr yn eu bywydau. Mae'n golygu bod yn rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar dai yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Rydym hefyd yn gwybod bod yn rhaid i rai unigolion chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd a gall fod yn anos derbyn gwasanaeth yn y Gymraeg. Mae hefyd yn cefnogi rhyddhau amserol o'r ysbyty trwy fodelau gofal integredig. Mae'r cynllun yn cyd-fynd â blaenoriaethau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol ac yn cynnig ateb cynaliadwy, hirdymor i gefnogi iechyd a llesiant oedolion hŷn a'r rhai sydd ag anghenion cymhleth. Mae'r cynnig hefyd yn darparu buddion system ehangach trwy ddatblygu'r gweithlu, datgarboneiddio, ac ailgydbwyso'r farchnad, ac mae'n cyflwyno cyfle unigryw i drawsnewid darpariaeth gofal ar draws y rhanbarth.

Fel comisiynwyr, mae Cyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd yn ceisio mynd i'r afael â'r materion hyn drwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio. Fel comisiynwyr, mae'r partneriaid yn bwriadu ymyrryd lle nad yw'r farchnad wedi darparu ateb.

Mae dau fodel neu drefniant cytundebol posib i Gyngor Gwynedd a BIPBC ddarparu'r cartref preswyl a nyrsio sector cyhoeddus newydd arfaethedig ym Mhenrhos. Mae'r rhain wedi cael eu hasesu'n ddiweddar gan Gyngor Sir Gaerfyrddin a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda fel rhan o brosiect tebyg iawn yng Nghaerfyrddin i adeiladu a rhedeg cartref preswyl a nyrsio 60 gwely. Y ddau fodel yw:

- Opsiwn 1 – Model Partneriaeth: Y Bwrdd Iechyd (BI) yn cyflogi'r staff nyrsio, gan gadw goruchwyliaeth glinigol. Byddai'r Awdurdod Lleol yn rhedeg y cartref ei hun ac yn gorff cofrestredig gydag AGC.

Byddai hyn yn golygu y byddai'r BI yn cyllido'r staff nyrsio (o gyllidebau CHC presennol) a byddai'r Awdurdod Lleol yn codi tâl ar wahân ar y BI am y gorbenion sy'n gysylltiedig â rhedeg cartref gofal – byddai hyn yn cynrychioli trefniant cytundebol newydd;

- Opsiwn 2 – Model Dirprwyedig: Yr Awdurdod Lleol yn cyflogi'r holl staff, gan gynnwys staff nyrsio, o dan gyfrifoldeb dirprwyedig gan y Bwrdd Iechyd. Byddai'r Awdurdod Lleol yn rhedeg y cartref ac yn gorff cofrestredig gydag AGC (CIW). O dan y trefniant hwn, byddai'r trefniant cytundebol yn aros yr un fath ag y mae ar hyn o bryd gyda'r BI yn comisiynu lleoliad gofal gan yr ALI trwy gyllidebau CHC/FNC.

Nid yw'r ABA ar hyn o bryd yn mynegi'r trefniadau contractio terfynol yn y dyfodol gan y bydd hyn yn dibynnu ar ba fodel sy'n cael ei ddilyn. Bydd y trefniadau hyn yn cael eu diffinio ar y cam ABLI.

Mae canllawiau IRCF Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cyfeirio at y Papur Gwyn 'Ailgydbwyso Gofal a Chymorth' sy'n nodi uchelgeisiau gweinidogol i ailgydbwyso'r sector oddi wrth gost i ansawdd, o allbynnau i ddeilliannau ac o elw tuag at werth cymdeithasol. Mae prosiect cartref gofal Penrhos yn cyflawni ail blaenoriaeth y gronfa, sef *Blaenoriaeth 2 - Ailgydbwyso'r farchnad gofal preswyl*.

Yr Achos Economaidd

Mae'r Achos Economaidd yn asesu cynnig gwerth am arian y buddsoddiad arfaethedig ym Mhenrhos, gan sicrhau ei fod yn darparu'r buddion economaidd gorau posib i randdeiliaid a'r gymuned ehangach.

Ffactorau Llwyddiant Hanfodol

Cyn nodi'r opsiynau posib sydd ar gael i gyflawni'r amcanion buddsoddi, mae'n bwysig sefydlu'r Ffactorau Llwyddiant Hanfodol (CSF) y bydd yr opsiynau'n cael eu hasesu yn eu herbyn. Nododd a chytunodd gweithdy rhwng partneriaid y prosiect y Ffactorau Llwyddiant Hanfodol a ganlyn.

Ffactorau Llwyddiant Hanfodol	Disgrifiad
Addasrwydd strategol ac anghenion busnes	Yn bodloni amcanion gwariant y cytunwyd arnynt, anghenion busnes cysylltiedig a gofynion gwasanaeth. Yn cyd-fynd â chyfeiriad strategol lleol a chenedlaethol.
Gwerth am Arian posib	Gwneud y gorau o werth cyhoeddus (cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol) o ran costau, buddion, effeithlonrwydd a risgiau posib.
Cyflawnadwyedd posib	Gallu partneriaeth Cyngor Gwynedd/BIPBC i ddarparu'r gwasanaethau a'r cyflawniadau angenrheidiol.
Capasiti a gallu'r cyflenwyr	Gallu'r bartneriaeth i arloesi, addasu, cyflwyno, cefnogi a rheoli'r lefel ofynnol o newid, gan gynnwys rheoli risgiau cysylltiedig. Gallu'r bartneriaeth i ddatblygu gweithio blaengar a chydweithredol ymhellach o fewn ac ar draws ffiniau.
Fforddiadwyedd posib	Gallu'r bartneriaeth i ariannu'r lefel ofynnol o wariant - sef y canlyniadau refeniw sy'n gysylltiedig â'r model buddsoddi a darparu gwasanaethau arfaethedig.

Rhestr Hir o Opsiynau

Nodwyd y rhestr hir o opsiynau i gyflawni'r amcanion buddsoddi fel a ganlyn:

Opsiwn	Disgrifiad
1	Busnes fel arfer. Diffyg darpariaeth yn lleol yn parhau.
2	Comisiynu pob gwely gan ddarparwr preifat.
3	Ail-bwrpasu ysbytai cymunedol i ddarparu llety gofal preswyl addas.
4	Gofal cartref 24/7 ar gyfer darpariaeth nyrsio a phreswyl. Dim gwelyau preswyl newydd yn cael eu darparu.
5	Dull cyflawni partner sengl. Darparwr ALI yn unig neu ddarparwr BI yn unig.
6	Partneriaeth rhwng yr ALI a'r BI – adnewyddu cartref gofal presennol Penrhos.
7	Partneriaeth rhwng yr ALI a'r BI - adeiladu cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos.

Mae pob un o'r opsiynau hyn wedi bod yn destun Prawf Dadansoddi Penderfyniadau Aml-faen gan ddefnyddio ffactorau llwyddiant hanfodol. Mae sail resymegol sut mae pob opsiwn rhestr hir wedi perfformio wedi'i nodi yn y tabl isod:

Opsiwn	Sail Resymegol
Opsiwn 1: Busnes fel arfer	Nid yw'n bodloni gofynion gwasanaeth nac yn darparu buddion cysylltiedig. Cost uchel yn gysylltiedig â defnyddio darpariaeth breifat y tu allan i'r ardal leol. Wedi'i ddiystyried ond wedi'i ystyried yn yr arfarniad economaidd er mwyn cymharu yn erbyn achos busnes.

Opsiwn 2: Comisiynu pob gwely gan ddarparwr preifat	Nid oes darpariaeth nyrsio breifat ar gael ar hyn o bryd yn ardal Llŷn. Mae tystiolaeth hyd yma yn dangos nad yw'r sector preifat yn debygol o fynd i mewn i'r farchnad yn lleol. Nid yw'n bodloni gofynion gwasanaeth ac felly mae'n cael ei ddiystyried.
Opsiwn 3: Ail-bwrpasu Ysbytai Cymunedol	Byddai'n rhaid ailbwrpasu safle Bryn Beryl i sicrhau gofal yn agosach at adref. Byddai hyn yn debygol o effeithio ar wasanaethau ysbytai eraill, gan effeithio ar y system iechyd a gofal ehangach. Diystyrir yr opsiwn.
Opsiwn 4: Gofal cartref 24/7 ar gyfer darpariaeth nyrsio a phreswyl	Mae argaeledd gweithlu yn yr ardal i ateb y galw yn rhwstr sylweddol i lwyddiant yr opsiwn hwn. Oherwydd y diffyg gwelyau cartrefi nyrsio, mae'r opsiwn hwn yn cynrychioli risg o bobl ag anghenion uchel sy'n byw ar eu pennau eu hunain. Diystyrir yr opsiwn.
Opsiwn 5: Darparwr ALI yn unig, darparwr BI yn unig	Ni all unrhyw bartner ddarparu gofal nyrsio heb bartneriaeth y Bwrdd Iechyd. Ni fyddai dull un partner yn cyflawni'r amcanion buddsoddi o ddiwallu'r bylchau yn y farchnad a nodwyd yn yr achos strategol. Ni all y Bwrdd Iechyd weithredu cartref gofal ar ei ben ei hun, oherwydd anallu'r Bwrdd Iechyd i godi tâl ar breswylwyr am wasanaethau gofal. Diystyrir yr opsiwn.
Opsiwn 6: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – adnewyddu cartref gofal presennol Penrhos	Mae gan Gyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr gytundeb partneriaeth yn ei le i ddarparu lleoliadau cartrefi nyrsio o fewn y sir ac i sefydlu model gofal arloesol, di-dor ac effeithiol i ddiwallu anghenion trigolion Gwynedd yn y dyfodol. Mae angen partneriaeth i alluogi'r sector cyhoeddus i ddarparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol. Nid yw darparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol wedi'i deilwra i anghenion pobl leol yn bosib heb y bartneriaeth hon rhwng yr awdurdod lleol a'r bwrdd iechyd. Ni fyddai nifer yr ystafelloedd y gellid eu defnyddio trwy adnewyddu yn bodloni gofynion lleol ac ystyrir bod costau adnewyddu yn ormodol ac ni fyddent yn cynrychioli gwerth am arian. Aed â hwn ymlaen i'r arfarniad economaidd at ddibenion cymhariaeth.
Opsiwn 7: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos	Mae gan Gyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr gytundeb partneriaeth yn ei le i ddarparu lleoliadau cartrefi nyrsio o fewn y sir ac i sefydlu model gofal arloesol, di-dor ac effeithiol i ddiwallu anghenion trigolion Gwynedd yn y dyfodol. Mae angen partneriaeth i alluogi'r sector cyhoeddus i ddarparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol. Nid yw darparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol wedi'i deilwra i anghenion pobl leol yn bosib heb y bartneriaeth hon rhwng yr awdurdod lleol a'r bwrdd iechyd. Yr opsiwn a ffeirir yw cyflawni hyn trwy gyfleuster newydd, addas i'r diben gyda'r gallu i fodloni gofynion yr ecosystem gofal iechyd lleol. Aed â hwn ymlaen.

Rhestr Fer o Opsiynau

Yn seiliedig ar y dadansoddiad uchod, yr opsiynau ar y rhestr fer a arfarnwyd drwy'r asesiad economaidd felly yw:

- **Opsiwn 1: Busnes fel Arfer (BfA)**
- **Opsiwn 6: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – adnewyddu cartref gofal presennol Penrhos** (Gwneud yr isafswm)
- **Opsiwn 7: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos** (Gwneud yr uchafswm, yr opsiwn a ffeirir)

Rhagwelir y bydd yr opsiwn a ffeirir o gartref gofal preswyl a nyrsio newydd ym Mhenrhos yn cynhyrchu £31m o Werth Presennol Net a Chymhareb Cost Budd o 2.57:1. Mae hyn yn cymharu â'r opsiwn o wneud yr isafswm o £10m o Werth Presennol Net a Chymhareb Cost Budd o 1.42:1.

Casgliad yr Achos Economaidd:

Mae'r dadansoddiad economaidd yn cadarnhau mai'r ffordd ymlaen a ffeirir – **Opsiwn 7 – ffurfio partneriaeth gyda'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd i ddatblygu cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos** – sy'n darparu'r gwerth mwyaf am arian, gan gynnig y buddion net uchaf pan gaiff ei asesu yn erbyn y ffactorau llwyddiant hanfodol a'r amcanion buddsoddi. Mae'r arfarniad opsiynau yn dangos bod yr ateb a ddewiswyd yn darparu cydbwysedd cymesur o gost, risg a budd, gyda manteision clir dros y dewisiadau amgen. Mae dadansoddiad sensitifrwyd yn cadarnhau cadernid y deiliant mewn amrediad o sefyllfaoedd. Felly, mae'r opsiwn a ffeirir yn cynrychioli'r llwybr mwyaf buddiol yn economaidd ymlaen.

Yr Achos Masnachol

Mae'r achos masnachol yn nodi'r dull caffael, y strategaeth contract, a threfniadau masnachol i ddarparu'r opsiwn a ffeirir. Mae'n dangos bod y cynllun yn fasnachol hyfyw, bod gan y farchnad y gallu i gyflawni, a bod dyrannu risg a strwythurau cyfreithiol priodol yn eu lle.

Strategaeth a Llwybr Caffael: Daeth adolygiad o opsiynau caffael i'r casgliad mai'r llwybr mwyaf addas yw drwy Lot 5 Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru (PAGC – 3^{edd} cenhedlaeth). Mae'r fframwaith hwn wedi'i gynllunio ar gyfer prosiectau cyfalaf ar raddfa fawr ac yn blaenoriaethu contractwyr rhanbarthol, cost-effeithlonrwydd a gwerth cymdeithasol.

Gwybodaeth Gytundebol Allweddol: Bydd yr adeilad yn cael ei gaffael gan ddefnyddio dull caffael traddodiadol gyda dyluniad wedi'i ddatblygu'n llawn a Bil Meintiau llawn. Bydd dyluniad contractwr yn cael ei gadw i'r isafswm. Mae hyn yn sicrhau bod y cleient yn cael sicrwydd costau tra'n cadw rheolaeth o'r fanyleb. Y contract fydd Contract Adeiladu Safonol gyda Meintiau 2024 y Tribiwnlys Contractau ar y Cyd (JCT).

Rheoli Cyfleusterau a Rolau Rhanddeiliaid: Bydd rheoli cyfleusterau'n cael ei ddarparu yn fewnol gan Gyngor Gwynedd, gan gynnwys rheolaeth cyfleusterau caled a meddal, cyfleustodau a gwastraff. Mae cytundeb partneriaeth rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd ar waith, sy'n diffinio cyfrifoldebau a rennir ar gyfer meysydd o'r cyfleuster a galluogi hyblygrwydd yn y dyfodol.

Dyrannu Risg: Mae risgiau wedi'u dyrannu yn unol ag arfer gorau y diwydiant. Mae'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn cadw'r risgiau dylunio, gweithredol a darparu gwasanaethau.

Goblygiadau Personél: Bydd y Cyngor yn cadw'r cyfrifoldeb am recriwtio a rheoli staff. Bydd gallu yn y Gymraeg yn cael ei ymgorffori yn y polisi recriwtio. Roedd y model gweithredol yn awgrymu: Cyflawniad dan arweiniad y Cyngor gyda nyrsys a gyflogir gan y GIG. Bydd trefniadau terfynol yn cael eu diffinio cyn yr Achos Busnes Llawn.

Materion Cytundebol: Bydd y prosiect yn cydymffurfio â Deddf Caffael 2024. Mae'r fframwaith PAGC yn cefnogi'r defnydd o offer monitro contractau cadarn, cymalau buddion cymdeithasol, a dangosyddion perfformiad allweddol a fydd yn cael eu hymgorffori yn y cytundeb terfynol.

Yr Ymdriniaeth Gyfrifeg: Bydd y cynllun yn cael ei drin fel buddsoddiad cyfalaf ar fantolen y Cyngor. Bydd yr holl gyllid a gwariant yn cael eu cofnodi yn unol â safonau adrodd ariannol y cyngor. Bydd cynllunio ar gyfer goblygiadau referniw (e.e. dibrisiant, costau FM) mewn cyllidebau tymor hir.

Casgliad yr Achos Masnachol:

Mae'r dull masnachol a ffeirir a amlinellir yn yr achos busnes hwn yn dangos llwybr hyfyw a chystadleuol i'r farchnad sy'n cyd-fynd â rheoliadau caffael ac yn rhoi gwerth am arian. Mae'r strategaeth arfaethedig yn sicrhau ymgysylltiad â'r farchnad, yn annog arloesedd cyflenwyr, ac yn lliniaru risgiau masnachol allweddol. Trwy brofion marchnad cynnar a threfniadau cytundebol priodol, mae'r prosiect mewn sefyllfa dda i sicrhau partneriaid cyflawni medrus tra'n cynnal hyblygrwydd a rheolaeth. Yn gyffredinol, mae'r achos masnachol yn cefnogi fframwaith caffael cadarn sy'n sail i gyflawni prosiectau llwyddiannus.

Gan ystyried yr adnoddau angenrheidiol, risgiau posib a rhyng-ddibyniaeth prosiectau, mae'r Achos Masnachol yn dangos bod y Cyngor mewn sefyllfa dda i gaffael a gweithredu'r opsiwn a ffeirir yn effeithiol.

Yr Achos Ariannol

Mae'r achos ariannol yn amlinellu costau rhagamcanol, referniw, a hyfywedd ariannol cyffredinol y fenter fusnes hon. Mae'n darparu dadansoddiad manwl o ofynion buddsoddi, enillion disgwylidiedig, a risgiau ariannol allweddol, gan sicrhau bod penderfyniadau gwybodus yn cael eu gwneud.

Er mwyn arfarnu'r opsiwn a ffefrir ar sail ariannol, datblygwyd model ariannol lle mae'r incwm a'r gwariant a ragwelir yn cael ei fewnbynnu ar sail llif arian, gyda'r cartref gofal a adeiladir o'r newydd yn cael ei arfarnu dros gyfnod o 30 mlynedd.

Trosolwg o Gostau Cyfalaf

Mae proffil cost cyfalaf wedi'i gynhyrchu ar gyfer **Opsiwn a Ffefrir 7 Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos** yn seiliedig ar y wybodaeth dyluniad a gosodiad a ddarparwyd gan y Cyngor gan ddefnyddio meincnodau a chyfraddau marchnad a gafwyd gan Wakemans.

Gwariant Cyfalaf	Eitem
£ 15,410,000	Adeiladu - cartref gofal newydd gyda nyrsio
£ 1,079,000	Ffioedd Statudol a Phroffesiynol @ 7%
£ 500,000	Dodrefn ac Offer
£ 1,155,000	Lwfans Risg y Prosiect 7.5%
£ 933,000	Cynnydd Chwyddiant @ 5.63%
£ 557,000	Tueddiad Optimistiaeth @ 3%
£ 19,634,000	CYFANSWM - GWARIANT CYFALAF

Costau'r Opsiwn a Ffefrir:

Gwariant Cyfalaf a Ragwelir

Blwyddyn Ariannol	% gwariant	£
2026/27	10%	1,963,000
2027/28	45%	8,835,000
2028/29	40%	7,854,000
2029/30	5%	982,000
CYFANSWM		<u>19,634,000</u>

Bwriad yr ABA hwn yw sicrhau cyllid o £16.634m gan Lywodraeth Cymru o'r Gronfa Integreiddio ac Ailgydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) i greu datblygiad partneriaeth sector cyhoeddus ar safle Penrhos, mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC).

Mae Llywodraeth Cymru yn dweud y bydd yn gofalu bod cyllid ar gael i ganiatáu i Gyngor Gwynedd a BIPBC ddatblygu cynlluniau llawn ar gyfer y cynllun nyrsio a gofal preswyl newydd. Disgwylir i gais cynllunio ffurfiol gael ei gyflwyno maes o law cyn i'r awdurdodau dan sylw wneud cais pellach am gyllid IRCF.

Bydd cyllid cyfalaf mewnol o £3m yn cael ei ddarparu gan Gyngor Gwynedd o ddarpariaeth ar gyfer cyllid cyfatebol prosiectau yn y sector gofal fel yr amlinellir yn y Cynllun Rheoli Asedau 2024-2035. Bydd hyn yn cyfrannu tuag at wrthbwyso unrhyw ddiffyg cyllid o ystyried cost gyfredol y cynnydd mewn prisiau. Mae cadarnhad o'r cyllid hwn wedi'i gynnwys yn [Adroddiad y Cabinet 11/06/2024](#).

O ystyried bod cyllid y Cyngor wedi cael ei gadarnhau, ar y sail bod cyfanswm o £16.634m yn cael ei ddarparu a'i dderbyn yn flynyddol gan Lywodraeth Cymru yn y symiau sydd eu hangen i gefnogi'r proffil gwariant disgwylid, yna bydd costau cyfalaf y prosiect yn cael eu hariannu'n llawn.

Costau Refeniw

Mae proffil cost refeniw wedi'i gynhyrchu ar gyfer yr opsiwn a ffeirir yn seiliedig ar y wybodaeth ddylunio a gosodiad a ddarperir. Darperir crynodeb o'r costau refeniw yn y tabl isod.

Eitemau	Cyfanswm
Staff	£ 3,213,840
Arall	£ 242,989
Costau canolog	£ 72,248
Incwm rhent	-£ 40,222
CYFANSWM	<u>£3,488,855</u>
Dibrisiad	£ 385,000

Model Refeniw

Rhagwelir y bydd yr opsiwn a ffeirir yn niwtral o ran refeniw neu'n well i Gyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd. Mae'r tueddiadau cyfredol yn dangos bod darpariaeth gwasanaethau preswyl mewnol yng Nghyngor Gwynedd ar lefel meddiannaeth gyfartalog (occ) o 92% ar hyn o bryd. Roedd gan Gartref Gofal y Pwyliaid yn flaenorol lefel meddiannaeth gyfartalog o 90%. Mae'r lefelau meddiannaeth yn y sector annibynnol yng Ngwynedd yn uwch, sef 95%.

	92% occ	90% occ	80% occ	70% occ
Gwariant – Gweithredu	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855
Is-gyfanswm GWARIANT	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855
Incwm - Gofal Nyrsio	£1,204,580	£1,185,526	£1,090,255	£994,984
Incwm - Gofal Preswyl	£ 2,331,543	£ 2,283,296	£2,042,064	£1,800,832
Is-gyfanswm INCWM	£3,536,122	£3,468,822	£3,132,319	£2,795,816
GWARGED BLYNYDDOL / (DIFFYG)	<u>£47,267</u>	<u>-£20,033</u>	<u>-£356,536</u>	<u>-£693,039</u>

Mae'r sefyllfa weithredol net yn amrywio ar draws 70%, 80%, 90% a 92% o feddiannaeth gyda dim ond yr olaf yn cynnig gwarged net o £47k y flwyddyn (1.33% o'r incwm). Arbedion maint yn unig yw'r gwahaniaeth rhwng gwarged a diffyg.

Yr Achos Rheolaethol

Mae'r achos rheolaethol yn asesu a oes trefniadau cadarn ar waith ar gyfer cyflawni, monitro a gwerthuso'r cynllun. Mae hyn yn dangos y gellir cyflawni'r opsiwn a ffeirir yn llwyddiannus gyda threfniadau yn eu lle i reoli contractau, gwireddu buddion a rheoli risg.

Cymeradwyaethau a Gwarantau:

Fel ar gyfer pob prosiect dros £5 miliwn, rhaid cyflwyno achosion busnes mewn tri cham: Achos Amlinellol Strategol, Achos Busnes Amlinellol, ac yna Achos Busnes Llawn. Yn dilyn hynny, bydd angen Achos Busnes Llawn (ABLI).

Ar gyfer prosiectau sy'n ymgeisio am Gyllid IRCF, bydd yr Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (BPRh) yn cymeradwyo'r prosiect yn y lle cyntaf ac yn cymeradwyo cynllun cyn y gellir cyflwyno cais i Lywodraeth Cymru i'w glywed mewn Panel IRCF.

Bydd paneli asesu IRCF, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o iechyd, gofal cymdeithasol, addysg, tai ac adfywio, yn gwerthuso'r ceisiadau, gan gynnwys yr un hwn, i benderfynu ar eu haddasrwydd ar gyfer cyllid.

Pan fydd cais yn cael ei gymeradwyo gan y panel asesu, bydd yn cael ei gyflwyno i Weinidogion Llywodraeth Cymru i'w gymeradwyo'n derfynol.

Er mwyn sicrhau goruchwyliaeth a thryloywder parhaus, cyflwynir adroddiadau yn rheolaidd bob deufis. Bydd yr adroddiadau hyn yn darparu diweddariadau ar gerrig milltir y prosiect, statws y gyllideb, ac unrhyw faterion neu risgiau sydd wedi dod i'r amlwg. Bydd yr adroddiadau hyn yn galluogi'r BPRh i gynnal goruchwyliaeth barhaus o'r prosiect a darparu diweddariadau amserol i Lywodraeth Cymru.

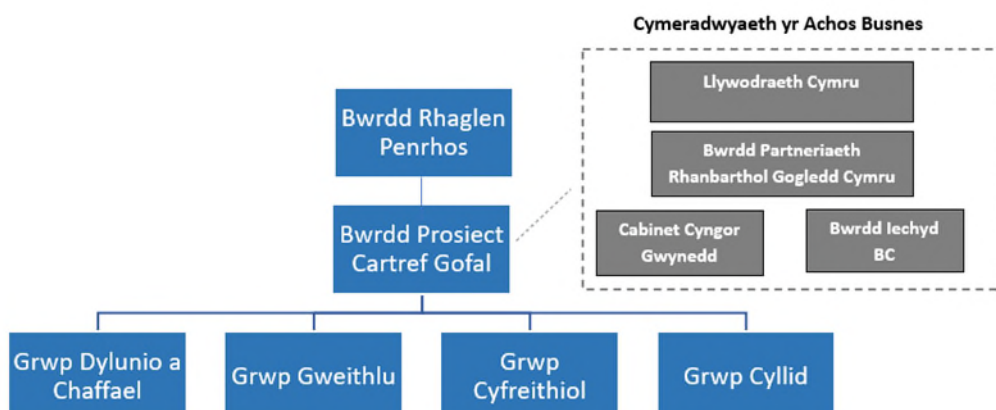
Trefniadau Rheoli'r Rhaglen

Mae Bwrdd Rhaglen Penrhos yn darparu arweinyddiaeth strategol a throsolwg o'r prosiect gan y prif bartneriaid yn y prosiect yn ogystal â rheoli risgiau a sicrhau bod y prosiect yn gweithio tuag at gyrraedd y nodau y cytunwyd arnynt. Mae aelodaeth y Bwrdd yn cynnwys uwch swyddogion a rheolwyr o bob sefydliad partner yn ogystal â rhanddeiliaid allweddol eraill.

Mae Byrddau sefydliadau partner presennol yn cadw'r grym i gwblhau llofnodi'r achos busnes ar bob cam o'r broses ddatblygu trwy eu trefniadau llywodraethu sefydliadol, fel a ganlyn:

- Cyngor Gwynedd – Cabinet.
- BIPBC – IHC y Gorllewin, Tîm Gweithredol, PFIG a'r Bwrdd Iechyd.

Cynrychiolir trefniadau rheoli rhaglen a phrosiect yn y ffigur isod sydd hefyd yn gosod y trefniadau hyn o fewn cyd-destun ehangach cymeradwyo achos busnes:



Cynllun y Prosiect

Mae'r tabl isod yn dangos cerrig milltir y prosiect a'u dyddiadau dangosol:

Cerrig Milltir y Prosiect	Dyddiadau Dangosol
Y Bartneriaeth yn cymeradwyo'r ABS	Mawrth 2023
LIC yn adolygu'r ABS a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Gorffennaf 2024
Dechrau ar y broses gynllunio	Medi 2025
Caniatâd cynllunio amlinellol	Hydref 2025
Cwblhau'r ABA yn cynnwys cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Medi 2025
LIC yn adolygu'r ABA a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Hydref 2025
Cais cynllunio ffurfiol	Ionawr 2026
Cwblhau'r ABLI yn cynnwys cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Mehefin 2026
LIC yn adolygu'r ABLI a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Medi 2026
Adeiladu, cwblhau a throsglwyddo	Mawrth 2027 – Medi 2029
Symud i mewn	Hydref 2029

Casgliad yr Achos Rheolaethol:

Mae'r Cyngor wedi sefydlu'r strwythurau llywodraethu angenrheidiol ac wedi dyrannu adnoddau priodol i oruchwylio'r prosiect yn effeithiol. Mae dull rheoli prosiect strwythuredig ar waith, sy'n amlinellu strategaethau lliniaru risg, fframwaith rheoli newid clir, ac amserlen prosiect gynhwysfawr gyda cherrig milltir a dyddiadau cau pendant. Bydd ymgysylltu â rhanddeiliaid yn parhau drwy gydol yr amser, gyda chefnogaeth Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu pwrpasol. Mae cynllun y prosiect yn realistig ac yn cael ei gefnogi'n dda gan dîm medrus, amlddisgyblaethol, gyda chefnogaeth gref gan rhanddeiliaid i fwrw ymlaen â'i weithredu ar ôl derbyn cymeradwyaeth cyllido.

Yr Opsiwn a Ffefrir

Mae'r Achos Busnes Amlinellol yn cadarnhau'r dull a ffefrir i ddatblygu Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio Penrhos. Yr opsiwn a ffefrir yw cyfleuster cartref gofal a adeiladir o'r newydd sy'n darparu hyd at 56 o welyau ar y safle.

Mae'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd wedi ceisio cymeradwyaeth yr Achos Busnes Amlinellol (ABA) trwy eu llywodraethu mewnol eu hunain. Cytunwyd ar hyn gan Fwrdd Cyfalaf Strategol BPRh, a bydd y Cyngor wedyn yn cyflwyno cais am gyllid IRCF i Lywodraeth Cymru i geisio am gyllid IRCF, yn seiliedig ar yr opsiwn a ffefrir a nodir yn y ddogfen hon.

Os rhoddir cymeradwyaeth i'r Achos Busnes Amlinellol, bydd angen i'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd wedyn baratoi Achos Busnes Llawn a cheisio pob cymeradwyaeth i ryddhau cyllid ar gyfer y prosiect.

Ochr yn ochr â hyn, bydd y Cyngor yn bwrw ymlaen â'r gwaith o ddylunio a chaffael contractwr ynghyd â chyflwyno'r cais cynllunio ar gyfer y safle ac ymgysylltu'n barhaus â rhanddeiliaid.

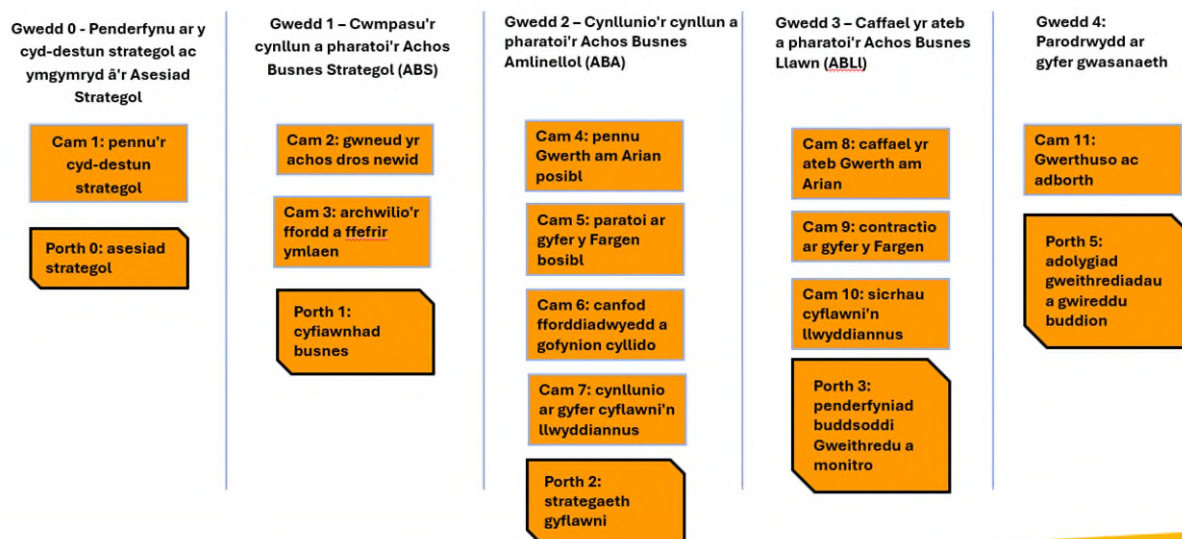
Pwrrpas y Ddogfen

Pwrrpas y Ddogfen

Pwrrpas yr Achos Busnes Amlinellol yw:

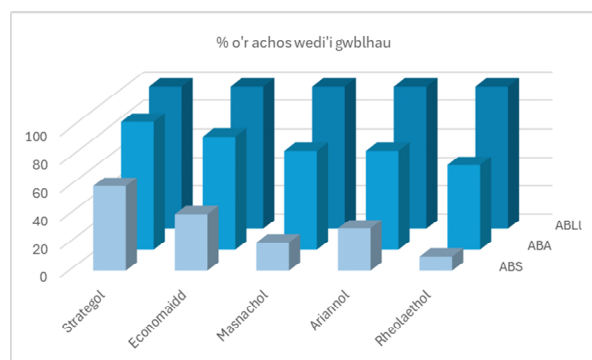
- Adnabod y cyfle marchnad sy'n cynnig y gwerth gorau am arian
- Nodi'r trefniadau masnachol a chytundebol ar gyfer y cytundeb a drafodwyd
- Cadarnhau bod y cytundeb yn parhau i fod yn fforddiadwy
- Sefydlu trefniadau rheoli ar gyfer cyflawni, monitro a gwerthuso'r prosiect yn llwyddiannus

Mae'r ddogfen hon yn mynegi Cam 2 yn y Fframwaith Datblygu Achos Busnes tra hefyd yn arddangos elfennau o weithgareddau Cam 1 (Achos Amlinellol Strategol).



Mae'r Achos Busnes Amlinellol hwn yn galluogi i Porth 2 gael ei gynnal ac i benderfyniad buddsoddi gael ei wneud yn benodol mewn perthynas â datblygu Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio Penrhos.

Mae'r tabl ar y dde yn dangos y lefelau cwblhau/sicrwydd disgwyliedig ar gyfer pob un o'r camau wrth i'r prosiect symud trwy'r Fframwaith Datblygu Achos Busnes. Mae'r rhes ganol o golofnau yn cynrychioli'r lefelau cwblhau presennol ar gyfer y prosiect hwn gan fynd â Phartneriaeth Penrhos i sefyllfa lle gellir gofyn am ganiatâd i symud i'r cam caffael (Cam 3).



Strwythur y Ddogfen

Mae'r ddogfen wedi'i strwythuro i gynnwys y 5 elfen a ganlyn yn unol â'r model 5 achos:

- Yr **Achos Strategol**: Pam bod ymyrraeth yn angenrheidiol a pha fuddion ddylid eu cyflawni o ganlyniad i ymyrraeth?
- Yr **Achos Economaidd**: Beth yw'r opsiynau sydd ar gael i gyflawni'r bwriad strategol a pha un sy'n cynnig y Gwerth am Arian gorau?
- Yr **Achos Masnachol**: Sut y gellir caffael a chyflawni'r prosiect?
- Yr **Achos Ariannol**: Sut bydd y prosiect yn cael ei ariannu a faint mae'n ei gostio?
- Yr **Achos Rheolaethol**: Sut bydd y rhaglen yn cael ei chyflawni a pha drefniadau llywodraethu fydd yn cael eu rhoi ar waith i sicrhau cyflawniad sy'n gymesur â'r bwriad strategol?

Yr Achos Strategol

1. Yr Achos Strategol

1.1 Cyflwyniad

Diben yr Achos Strategol hwn yw dangos bod datblygu Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio Penrhos yn darparu synergedd ac yn cyd-fynd â'r holl bolisiâu, achosion busnes a strategaethau rhanbarthol, lleol a chenedlaethol. Yn ei hanfod, mae'r Achos Strategol yn gwneud yr achos dros newid.

1.2 Partneriaeth Penrhos

Mae Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio Penrhos yn bartneriaeth sector cyhoeddus arloesol a newydd sy'n adnabod pwysigrwydd cydweithredu traws-sector i ddarparu'r canlyniadau gorau i drigolion a chymunedau lleol.

Bydd y model newydd o weithio mewn partneriaeth rhwng Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) yn cefnogi ailgydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) wrth gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus neu nid er elw sy'n ymdrechu i ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.

Bydd y cartref gofal a nyrsio yn cael ei adeiladu ar safle Penrhos, gyda datblygiadau tai â gofal newydd sy'n cael eu cwblhau gan Gymdeithas Tai ClwydAlyn. Er eu bod yn elfennau gwaith unigryw gyda mecanweithiau ariannu gwahanol, mae'r prosiect tai a phrosiect y cartref gofal yn rhyng-ddibynnol iawn.

Mae gan y prosiect ddau bartner allweddol ar gyfer y cartref gofal, tra bod ClwydAlyn yn bartner allweddol ar y safle gyfan. Gweler isod grynodedb byr ynghylch y partneriaid.

Cyngor Gwynedd

Cyngor Gwynedd (CG) yw corff llywodraethu prif ardal Gwynedd, sy'n cynnwys hen siroedd Sir Gaernarfon a Sir Feirionnydd. Mae Cyngor Gwynedd yn darparu ar gyfer 117,400 o drigolion dros ardal o 2,540 o gilometrau sgwâr. Mae'n un o gyflogwyr mwyaf y sir, gan gyflogi dros 7,000 o staff (3,000 yn llawn amser / 4,000 yn rhan-amser) gyda 65% o'i boblogaeth yn siaradwyr Cymraeg. Ar wahân i'w rôl llywodraeth leol a gwleidyddol, mae'r Cyngor yn gweithredu ystod eang o wasanaethau mewn dros 10 Adran. Yn eu mysg, mae'r adrannau:

- Oedolion, Iechyd a Llesiant
- Plant a Chefnogi Teuluoedd
- Economi a Chymuned
- Addysg
- Yr Amgylchedd
- Tai ac Eiddo.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr [BIPBC] yw sefydliad iechyd mwyaf Cymru, gyda chyllideb o £2.2 biliwn a gweithlu o dros 20,000 o staff. Mae'n darparu gwasanaethau ysbyty sylfaenol, cymunedol, iechyd meddwl a gwasanaethau aciwt ar gyfer poblogaeth gogledd Cymru.

Yn ogystal â'r tri phrif safle ysbyty yn Ysbyty Gwynedd ym Mangor, Ysbyty Glan Clwyd ym Modelwyddan ac Ysbyty Wreccsam Maelor, mae hefyd yn gyfrifol am ysbytai cymunedol, canolfannau iechyd, clinigau, unedau iechyd meddwl, timau cymunedol, meddygfeydd a gwasanaethau eraill y GIG a ddarparwyd gan ddeintyddion, optegwyr a fferyllwyr.

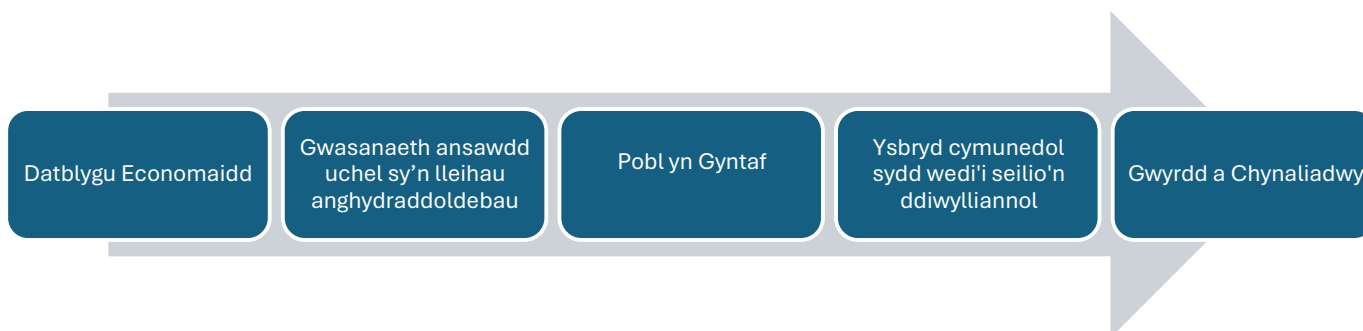
Cymdeithas Tai ClwydAlyn

Gyda dros 800 o staff, mae ClwydAlyn yn Landlord Cymdeithasol cofrestredig sy'n rheoli dros 6,500 o dai yng ngogledd a chanolbarth Cymru, gan ddarparu gwasanaethau rheoli tai yng Nghonwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Gwynedd, Ynys Môn, Powys a Wrecsam. Mae ClwydAlyn yn cynnwys pedwar endid cyfreithiol, gan gynnwys Cymdeithas Tai, cwmni masnachol, rheolwr rhaglen tai cymdeithasol newydd a chwmni cyllid tai. Mae ClwydAlyn yn darparu ystod eang o dai a gwasanaethau, gan gynnwys tai fforddiadwy i deuluoedd, byw â chymorth, rhan-berchnogaeth a rheoli lesddaliad. Un o brif egwyddorion ClwydAlyn yw adeiladu tai carbon hynod isel yn defnyddio deunyddiau lleol.

Yn ogystal â bod yn ddarparwr tai cymdeithasol, mae ClwydAlyn yn cynnig gwasanaethau i bobl bregus yng ngogledd Cymru, megis llochesi i'r digartref, llochesi trais domestig, cefnogaeth iechyd meddwl a chartrefi gofal ar gyfer pobl sydd angen gofal, sy'n dangos bod ClwydAlyn yn cymryd rhan weithredol mewn mentrau cymunedol.

Sefydliadau Partner	Amcanion a Champau Gweithredu
Cyngor Gwynedd	Y saith blaenoriaeth ar gyfer y 5 mlynedd nesaf sy'n deillio o Gynllun Cyngor Gwynedd 2023-2028: • Gwynedd Yfory: Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc. • Gwynedd Ffyniannus: Cryfhau'r economi a chefnogi pobl Gwynedd i ennill cyflog teg. • Gwynedd Glyd: Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau. • Gwynedd Ofalgar: Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw mewn cymunedau llawn a diogel. • Gwynedd Gymraeg: Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r iaith Gymraeg yn y gymuned. • Gwynedd Werdd: Gwarchod prydfwerthwch naturiol y sir, ac ymateb yn bositif i'r argyfwng newid hinsawdd. • Gwynedd Effeithlon: Rhoi pobl Gwynedd yn gyntaf a'u trin yn deg a sicrhau bod y Cyngor yn perfformio yn effeithiol ac yn effeithlon.
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	<u>BIPBC: Cynllun Tymor Canolig Integredig 2025-2028</u> Mae'r Bwrdd wedi gosod pump Amcan Strategol i arwain gwelliannau: 1. Adeiladu Corff Effeithiol 2. Datblygu Strategaeth a Newid Parhaol 3. Creu Diwylliant, Arweinyddiaeth ac Ymgysylltu Tosturiol 4. Gwella Ansawdd, Deilliannau a Phrofiad 5. Sefydlu Amgylchedd Effeithiol ar gyfer Dysgu
Cymdeithas Tai ClwydAlyn	Dehongliad cryno o amcanion strategol ClwydAlyn: • Mwy o dai gydag amrywiaeth ehangach: Rydym yn darparu ystod eang o wasanaethau tai, o dai cyffredinol, i gartrefi gofal a chynlluniau byw'n annibynnol, ynghyd â chynlluniau byw â chymorth. • Taclo Tlodi: Cydweithio i daclo tlodi, gan sicrhau bod gan bawb yng ngogledd Cymru fynediad at dai o ansawdd ardderchog. • Effeithlonrwydd Ynni: Gwneud tai newydd mor ynni effeithlon â phosib i daclo tlodi tanwydd a gwella iechyd a lles preswylwyr. • Cynaliadwyedd: Mae gan ClwydAlyn weledigaeth hirdymor i ymdrin â heriau newid hinsawdd yn gynaliadwy ac economaidd, gyda'r nod o ddarparu tai Sero Carbon erbyn 2050. • Cefnogaeth Gymunedol: Canolbwyntio ar greu cymunedau ble mae preswylwyr yn medru ffynnu, gan ddarparu gwasanaethau cymorth megis cartrefi gofal, tai â chymorth a chynlluniau byw'n annibynnol. • Cyfraniad Economaidd: Mae ClwydAlyn yn cyfrannu'n sylweddol at economi gogledd Cymru fel cyflogwr a buddsoddwr, gyda gwariant cyfalaf sylweddol ar brosiectau tai newydd.

Tabl 1: Tabl yn amlinellu amcanion strategol gwahanol y tri phartner.



Ffigwr 1: Dadansoddiad thematig cydgyfeiriant enillion amcanion y bartneriaeth ar draws 5 maes

Mae'r cydweithio rhwng sefydliadau'r partner yn ceisio cynyddu datblygiad economaidd ac ehangu ar gyfraniad economaidd y preswylwyr. Ar draws yr holl wasanaethau cymdeithasol, iechyd a thai, mae'n ceisio darparu gwasanaethau ansawdd uchel sy'n cynyddu diogelwch ac yn lleihau anghydraddoldebau drwy ddull sy'n rhoi pobl yn gyntaf. Bwriad hyn yw cyflawni ysbryd cymunedol sydd wedi'i wreiddio'n ddiwylliannol yn yr iaith Gymraeg ac arferion Cymreig. Elfen allweddol ar draws y bartneriaeth yw'r sensitifrwydd i newid hinsawdd a'r angen i fabwysiadu dulliau ac arferion cynaliadwy a gwyrdd ar draws yr holl wasanaethau.

Mae adroddiad cyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd (28/03/23) yn datgan ac yn croesawu'r cydweithio hwn rhwng Cyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd.

1.3 Y Cyd-destun Cenedlaethol

Mae'r adran hon yn cyfeirio at y polisiau, arweiniad, fframweithiau, cynlluniau a strategaethau iechyd a gofal cymdeithasol cenedlaethol perthnasol sy'n eirioli yn unigol a/neu gyda'i gilydd, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol ar gyfer datblygiad cartref gofal preswyl a nyrsio Penrhos a'r lefel angenrheidiol o gydweithio rhwng partneriaid. Y polisiau, arweiniad, fframweithiau, cynlluniau a strategaethau yw:

Canllawiau y Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso (IRCF) Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2022-2025¹

Mae'r Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso (IRCF) Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn fenter ariannol allweddol sydd wedi'i dylunio i gefnogi nodau ac amcanion iechyd a gofal cymdeithasol integredig er mwyn ymdrin ag anghenion hanfodol mewn seilwaith gofal cymdeithasol. Mae IRCF² wedi'i sefydlu i gefnogi'n uniongyrchol ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu (PfG) o ddatblygu 50 o hybiau iechyd a gofal cymdeithasol a chefnogi ailgydbwyso'r farchnad gofal preswyl. Sefydlwyd y rhaglen i wneud y canlynol:

- Cefnogi dull cydlynol i gynllunio i gyd-leoli ac integreiddio gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol o fewn y gymuned ar draws Cymru
- Cefnogi ailgydbwyso darpariaeth gofal preswyl oedolion wrth gynyddu darpariaeth o'r sector nid er elw.
- Cefnogi gwaredu elw o ddarpariaeth gofal preswyl plant.

Mae gan yr IRCF dri maes blaenoriaeth o fuddsoddiad i gefnogi gweithrediad ymrwymadau Cymru lachach a PfG. Mae prosiect cartref gofal Penrhos yn cwrdd ag ail flaenoriaeth y gronfa sef *Blaenoriaeth 2 - Ailgydbwyso'r farchnad gofal preswyl*. Dan Flaenoriaeth 2, mae canllawiau IRCF Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cyfeirio at Bapur Gwyn 'Ailgydbwyso Gofal a Chefnogaeth' sy'n gosod uchelgeisiau gweinidogol er mwyn ailgydbwyso'r sector o gost i ansawdd, o allbynnau i ddeilliannau ac o elw at werth cymdeithasol.

¹Canllawiau'r Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2022-2025.pdf

²[Cronfa cyfalaf integreiddio ac ailgydbwyso iechyd a gofal cymdeithasol: canllawiau 2025 i 2027](#)

Dyraniad Cyllideb Gyfalaf (2025-2027)

Mae'r IRCF wedi dyrannu cyfanswm cyllideb y rhaglen o £70m y flwyddyn rhwng 2025-2027.

Mae'r gronfa yn canolbwyntio ar dri phwynt allweddol:

1. Datblygu Hybiau Iechyd a Gofal Cymdeithasol Integredig i ddarparu gwasanaethau di-dor a chydleoli gwasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol a chymunedol.
2. Ailgydbwyso'r Farchnad Gofal Preswyl Oedolion drwy gynyddu darpariaeth gofal nid er elw a chefnogi capasiti mewnol ar gyfer awdurdodau lleol.
3. Dileu Elw mewn Gofal Preswyl Plant, gan flaenoriaethu cyllid ar gyfer gwasanaethau gofal plant nid er elw.

Cefnogaeth Cyllideb Refeniw:

Yn ogystal â chyllid cyfalaf, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo cyllid refeniw penodol i helpu i ddarparu'r rhaglen:

- £200,000 y flwyddyn i bob Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh) ddatblygu Cynllun Cyfalaf strategol 10-mllynedd.
- £500,000 y flwyddyn i bob BPRh gefnogi astudiaethau dichonoldeb a chydlynu darpariaeth gwasanaeth Integredig drwy hybiau iechyd a gofal cymdeithasol.

Bwriedir i'r gefnogaeth refeniw hon ehangu capasiti awdurdodau lleol i gynllunio, datblygu a rheoli cyfleusterau gofal newydd yn effeithiol, gan sicrhau dull strategol i ymdrin ag anghenion lleol.

Ailgydbwyso Gofal Preswyl Oedolion:

Mae'r IRCF yn ymarfer ailgydbwyso gofal preswyl oedolion drwy'r canlynol:

- **Cynyddu Capasiti:** Mae buddsoddiad yn cael ei gyfeirio at ehangu cartrefi gofal mewnol, uwchraddio cyfleusterau presennol a chynyddu capasiti gofal nyrsio, yn enwedig ar gyfer anghenion gofal cymhleth.
- **Cefnogi Darparwyr Nid er Elw:** Mae'r Gronfa yn annog twf darpariaeth gofal nid er elw, gan anelu at symud i ffwrdd o fodelau sy'n cael eu gyrru gan elw tuag at wasanaethau sy'n canolbwyntio ar werth cymunedol ac ansawdd.
- **Cynyddu Gwasanaethau Integredig:** Mae buddsoddiad yn targedu cyfleusterau sy'n medru darparu ystod eang o wasanaethau iechyd integredig, megis adsefydlu, ail-alluogi a chymorth iechyd perthynol, yn uniongyrchol o fewn lleoliadau gofal preswyl.

Llywodraethu a Chynllunio Strategol

Mae'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh) yn chwarae rhan ganolog yn rheoli cronfeydd yr IRCF. Mae ganddynt y dasg o ddatblygu Cynlluniau Cyfalaf Strategol sy'n alinio ag anghenion rhanbarthol a blaenoriaethau'r llywodraeth, gan sicrhau defnydd effeithlon o adnoddau refeniw a chyfalaf. Mae'r cynlluniau hyn yn cynnwys:

- Asesiadau cynhwysfawr o seilwaith gofal cyfredol.
- Adnabod bylchau mewn darpariaeth gwasanaeth, yn enwedig mewn gofal nyrsio a phreswyl.
- Blaenoriaethau buddsoddi strategol wedi'u anelu at ehangu darpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol integredig ar draws y rhanbarth.

Goblygiadau ar gyfer Datblygu Cartref Gofal Penrhos

Mae'r IRCF yn cyflwyno cyfleoedd sylweddol ar gyfer prosiectau megis datblygu cartref gofal Penrhos:

- **Mynediad at Gyllid Cyfalaf:** Gall Penrhos elwa o Fuddsoddiad Cyfalaf sydd wedi'i anelu at ehangu capasiti gofal nyrsio a phreswyl, uwchraddio cyfleusterau ac integreiddio gwasanaethau iechyd ychwanegol ar y safle.
- **Cymorth i Ddarparu Gwasanaeth Integredig:** Mae canolbwyntio ar gyd-leoli gwasanaethau yn alinio'n dda gyda nodau strategol Penrhos, gan alluogi'r cyfleuster i gynnig ystod gynhwysfawr o ofal, o gymorth byw'n annibynnol i ofal nyrsio cymhleth.
- **Gwell Sefydlogrwydd Ariannol:** Gall cymorth refeniw ar gyfer cynllunio strategol ac astudiaethau dichonoldeb helpu i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â datblygu a gweithredu cyfleusterau gofal newydd, gan sicrhau twf cynaliadwy a hyfywedd hirdymor.

Cefnogaeth Cyllideb Refeniw ar gyfer Cynllunio Strategol

Mae dyraniadau cyllideb refeniw IRCF yn darparu cefnogaeth sylweddol i Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh) ddatblygu Cynlluniau Cyfalaf Strategol cynhwysfawr. Ar gyfer prosiect Penrhos, mae hyn yn golygu:

- **Mynediad at Gyllid Refeniw:** Gall y dyraniad blynyddol o £200,000 fesul BPRh ar gyfer cynllunio strategol a £500,000 ar gyfer astudiaethau dichonoldeb elwa Penrhos yn uniongyrchol, gan helpu i dalu costau cynllunio prosiect manwl, ymgysylltu â rhanddeiliaid a dylunio gwasanaeth.
- **Gwell Capasiti ar gyfer Cynllunio Hirdymor:** Bydd y gefnogaeth refeniw yn galluogi tîm datblygu Penrhos i weithio'n agos â BPRh a'u cynllun strategol 10-mllynedd, gan alinio'r prosiect â blaenoriaethau rhanbarthol a sicrhau fframwaith cryf ar gyfer twf yn y dyfodol.

Ailgydbwyso'r Farchnad Gofal Preswyl Oedolion

Mae'r IRCF yn pwysleisio ar ailgydbwyso'r farchnad gofal preswyl oedolion drwy gynyddu darpariaeth gofal nid er elw a gwella capasiti mewnol. Mae hyn yn cyd-fynd yn uniongyrchol â nodau datblygu Penrhos:

- **Symud tuag at Werth Cymdeithasol ac Ansawdd:** Gall Penrhos leoli ei hun fel darparwr gofal ansawdd uchel, sy'n gyfrifol yn gymdeithasol, gan ganolbwyntio ar ddarparu gwerth, sy'n cyd-fynd ag angen Llywodraeth Cymru ar gyfer modelau gofal nid er elw.
- **Cynyddu Capasiti Gofal Nyrsio:** Drwy ddefnyddio cyllid IRCF sy'n anelu at gynyddu gwasanaethau gweithwyr iechyd proffesiynol perthynol, gall Penrhos gynyddu ei allu i ofalu am breswylwyr gydag anghenion iechyd cymhleth, gan leihau'r straen at ysbytai lleol.
- **Cefnogi Twf Nid er Elw ac Awdurdod Lleol:** Mae'r gronfa yn cymell awdurdodau lleol a darparwyr nid er elw i ehangu eu cyfleusterau gofal mewnol. Gall Penrhos, fel rhan o'r strategaeth hon, gael mynediad at adnoddau i gynyddu ei gapasiti gwelyau, cwrdd â gofynion rheoleiddiol a gwella ansawdd gwasanaeth cyffredinol.

Ymdrin â Heriau Gweithredol gydag Integreiddio Refeniw:

Mae integreiddio ffrydiau cyllido refeniw a chyfalaf drwy'r IRCF yn darparu dull holistaidd at gyllido, sy'n fuddiol ar gyfer prosiectau megis Penrhos:

- **Lliniaru Cynydd mewn Cyflog a Chostau Yswiriant:** Gall y gefnogaeth refeniw ychwanegol helpu i wneud i fyny am gostau gweithredol cynyddol o gynyddu'r Cyflog Byw Cenedlaethol a chyfraniadau Yswiriant Gwladol, sy'n ystyriaethau sylweddol ar gyfer y sector cartref gofal.
- **Cynllunio Ariannol Cynaliadwy:** Drwy gyd-fynd â'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol (RIF) a rhaglenni refeniw eraill, gall Penrhos sicrhau llif cyson o gronfeydd Gweithredol i gefnogi ei wasanaethau, gan leihau risg ariannol a hyrwyddo cynaliadwyedd hirdymor.

Llywodraeth Cymru, Papur Gwyn, Ailgydbwyso Gofal a Chefnogaeth 'Ymgynghoriad ar wella trefniadau gofal cymdeithasol a chryfhau gweithio mewn partneriaeth i gefnogi lles pobl yn well' (2021)³

Mae galw cynyddol am ofal a chefnogaeth ymhob grŵp poblogaeth. Dyma ffynhonnell o'r her sylfaenol mwyaf ac mae'n ymwneud â safle cyllid y sector. Mae Gofal Cymdeithasol yng Nghymru yn cael ei ddarparu drwy farchnad o dros 1,000 o ddarparwyr, yn bennaf o'r sector annibynnol, sy'n aml yn cystadlu am yr un contractau. Comisiynwyd gofal a chefnogaeth pobl drwy Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd Lleol neu'n uniongyrchol eu hunain. Mae'n cael ei gyllido drwy lywodraeth leol a chenedlaethol a ffioedd a thaliadau y gall pobl eu talu i'w Awdurdod Lleol neu'n uniongyrchol i ddarparwr gofal. Yn y cyd-destun hwn o system dameidiog, mae'n hanfodol i bartneriaid weithio gyda'i gilydd. Mae hyn yn dystiolaeth o arfer dda, ond yn yr un modd, mae pryderon am gynnydd yr integreiddio. Nid oes llawer o ofod ar gyfer sefydliadau gwerth cymdeithasol a rhannu data cyfyngedig fel sail i ddysgu system gyfan. Dyma'r system sydd ar gael yn hytrach na'r system sydd ei hangen. O'r achos dros newid sy'n cael ei drafod yn nes ymlaen, mae tri maes hanfodol yn codi ble mae angen gweithredu penodol i ddarparu gwelliant:

- Ail-ganolbwyntio hanfodion y farchnad gofal - i ffwrdd o bris tuag at fesur gwerth yn seiliedig ar ansawdd y gwasanaeth a chostau cyffredinol
- Aildrefnu arferion comisiynu fel eu bod yn canolbwyntio mwy ar ddeilliannau; ac
- Esblygu mecanweithiau integreiddio a symleiddio cyd-gynllunio a chyflawni.

Drwy weithredu ar y tri maes hwn, mae'r Papur Gwyn Ailgydbwyso Gofal a Chefnogaeth yn ceisio ailgydbwyso'r farchnad gofal a chefnogaeth yn seiliedig ar fframwaith cenedlaethol clir ble mae gwasanaethau yn cael eu trefnu yn rhanbarthol a'u cyflawni yn lleol. Wrth wneud hyn, y nod yw ail-addasu'r ddarpariaeth gofal cymdeithasol fel nad oes gor-ddibyniaeth ar y sector preifat na monopoli i'r cyfeiriad arall. Mae'r Papur Gwyn yn diffinio 'ailgydbwyso' yn eang fel cyfres o ddisgrifiadau o'r newid system sy'n angenrheidiol.

Er mwyn cyflawni'r uchelgeisiau gweinidogol a'r rhaglen IRCF, ac i helpu i wneud y symud angenrheidiol, mae buddsoddiad Cyfalaf ar gael i gefnogi awdurdodau lleol a sefydliadau nid er elw (megis Cyngor Gwynedd a BIPBC) a chymdeithasau tai (megis ClwydAllyn) yn y ffyrdd canlynol:

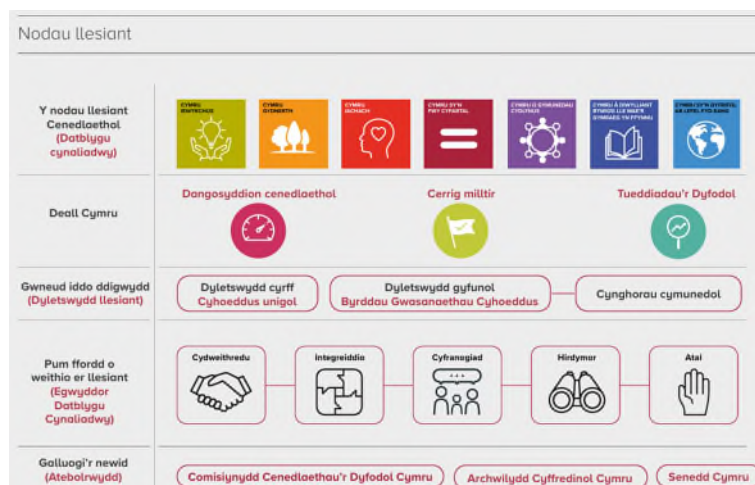
1. Buddsoddi mewn lleoliadau cymunedol/eiddo preswyl/gofal nyrsio i sicrhau eu bod yn medru cwrdd ag anghenion mwy cymhleth unigolion yn agosach at eu cartref, h.y., nyrsio, capasiti gofal canolraddol a gweithwyr proffesiynol iechyd perthynol. Gall hyn gynnwys mynediad cynyddol at wasanaethau GIG, (megis therapi cymunedol, adsefydlu / ail-alluogi a phodiatreg) ar gyfer preswylwyr, gan adnabod eu bod yn parhau'n aelodau o boblogaeth y Bwrdd Iechyd
2. Cefnogi a chymell awdurdodau lleol a darparwyr nid er elw i gynyddu'r ddarpariaeth fewnol - gall gynnwys ehangu cartrefi gofal mewnol (gwelyau ychwanegol), uwchraddio cyfleusterau i ddod â nhw'n unol â rheoliadau fel bod modd iddynt gael eu hail-gofrestru fel darpariaeth nid er elw.
3. Cymorth i awdurdodau lleol ddod â darpariaeth sydd wedi methu yn ôl dan reolaeth llywodraeth leol.
4. Cynyddu capasiti gofal preswyl a nyrsio ble mae bylchau/prinder amlwg o ddarpariaeth.
5. Cefnogaeth i gartrefi gofal annibynnol llai fenthyg adnoddau ar gyfer buddsoddi (ar sail fesul achos - mwy o gyngor i ddilyn).

Mae datblygiad cartref gofal Penrhos yn adlewyrchu bwriad yr IRCF i gyflawni'r shiftt angenrheidiol. Mae hefyd yn adlewyrchu ac yn ymateb i uchelgeisiau gweinidogol, ynghyd â chyd-fynd yn uniongyrchol ag amcanion rhaglen IRCF. Gyda mwy o gyfranogiad nid er elw yn cael ei ddarparu drwy gydweithio Cyngor Gwynedd a BIPBC a rheoli cartref gofal Penrhos, gall y cydbwysedd tuag at ansawdd, allyriadau a gwerth cymdeithasol gael ei ail-addasu i ffafrio anghenion pobl.

³[dogfen-ymgynggori_0.pdf](#)

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (2015)

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol⁴ yn ceisio cynyddu lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Drwy gyfres o 7 nod llesiant, mae'r Ddeddf (wedi'i strwythuro isod⁵) yn rhoi pwrpas cyffredinol sy'n gyfreithiol rwymol ar gyfer llywodraeth genedlaethol, llywodraeth leol, byrddau iechyd lleol a chyrrff cyhoeddus penodol eraill.



Ffigur 2: Trosolwg o Nodau Llesiant Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae'n manylu ar y ffyrdd y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus weithio, a gweithio gyda'i gilydd, i wella llesiant Cymru. Mae'r 7 nod llesiant yn ymwneud â Phenrhos fel a ganlyn:

Nod:	Perthnasedd i Benrhos: Bydd y prosiect hwn yn...
Cymru lewyrchus	Cyfrannu at gyfleoedd cyflogaeth ac ysgogi datblygiad economaidd.
Cymru gydnerth	Gwella lles hollstaidd y gymuned, gan gynnwys adfywio economaidd a bydd yn annog cymuned lleol mwy gwydn yn Llŷn.
Cymru iachach	Darparu gwell ansawdd o iechyd a gofal cymdeithasol yn ardal wledig Llŷn.
Cymru sy'n fwy cyfartal	Cynnig cyfle am well mynediad at ofal sy'n agosach at adref a chynnig cyfle am gyfranogiad ac ymgysylltu cymunedol ehangach a gwell.
Cymru o gymunedau cydlynus	Canolbwyntio ar ac annog lles cymunedol; gweithio'n agos gyda mentrau cymunedol i sicrhau nad yw pobl bregus yn cael eu hynysu.
Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu	Darparu gofod ar gyfer hyfforddeion sy'n siarad Cymraeg fel bod modd cynnig gwasanaethau gofal drwy gyfrwng y Gymraeg, gan felly hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r treftadaeth Pwyleg gwreiddiol.
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	Drwy gaffael gwasanaethau ar y safle, sicrhau bod cadwyni cyflenwi yn deg, yn foesegol ac yn gynaliadwy a bod penderfyniadau ariannol bellach yn galluogi cenedlaethau'r dyfodol i ffynnu. Bydd y prosiect hefyd yn anelu at weithrediadau ac adeiladu sero carbon.

Tabl 2: Tabl i ddangos perthnasedd y Nodau Llesiant i Benrhos

⁴[Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015 | Cyfraith Cymru](#)

⁵[Deddf llesiant cenedlaethau'r dyfodol: yr hanfodion](#)

Mae saith nod llesiant cysylltiedig Cymru yn cael eu cefnogi gan y pum ffordd o weithio sydd wedi'u gwreiddio'n ddwfn yn y prosiect o'r cychwyn, fel a ganlyn:

1. **Hirdymor:** Mae'r prosiect, gyda model gweithredu hwb gofal a chymunedol, yn fuddsoddiad hirdymor, fydd yn darparu ar gyfer preswylwyr Llŷn am flynyddoedd i ddod.
2. **Atal ac Integreiddio:** Mae'r prosiect yn cael ei yrru gan bartneriaeth y Bwrdd Iechyd Lleol a'r Awdurdod Lleol i sicrhau darpariaeth o gyfleuster gofal cynaliadwy, cryf yn ardal Llŷn i gwrdd ag anghenion lleol presennol a rhai'r dyfodol sy'n cwrdd ag amcanion y ddau bartner.
3. **Cydweithio:** Mae'r prosiect hwn yn ffrwyth gwaith y cydweithio rhwng yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd Lleol dros gyfnod estynedig i sicrhau gwasanaeth preswyl a nyrsio lleol sy'n cwrdd ag anghenion preswylwyr ac yn addas ar gyfer y dyfodol.
4. **Cyfranogiad:** Mae cyfranogiad cyhoeddus drwy nifer o gyfleoedd ymgysylltu wedi siapio barn ar anghenion y gymuned. Mae profiadau byw yr heriau yn y cymunedau yn cael eu hadlewyrchu yn y diffiniad o sgôp a gweledigaeth cartref gofal Penrhos. Mae cyfranogiad yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd yn sicr wedi creu ymdeimlad o gyd-weledigaeth a pherchnogaeth o'r datblygiad arfaethedig hwn.

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant⁶ yn canolbwyntio ar yr angen i wella cydweithio a phartneriaeth rhwng a thu hwnt i sefydliadau iechyd a gofal. Mae'r Ddeddf:

- Angen i awdurdodau lleol benderfynu i hyrwyddo cydweithrediad gyda phartneriaid perthnasol ac eraill mewn perthynas ag oedolion gydag anghenion am ofal a chefnogaeth, gofalwyr a phlant.
- Yn gosod dyletswydd ar bartneriaid perthnasol i gydweithredu a rhannu gwybodaeth gydag awdurdodau lleol er mwyn cefnogi darparu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol.
- Yn darparu ar gyfer hyrwyddo integreiddio gofal a chefnogaeth gyda gwasanaethau iechyd.
- Yn darparu ar gyfer trefniadau partneriaeth rhwng awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol er mwyn eu rhyddhau o'u swyddogaethau.
- Yn darparu ar gyfer cronfeydd wedi'u pwlio sy'n cynnwys cyfraniadau gan yr awdurdod a'r partner perthnasol neu bartneriaid cysylltiedig, ac ohonynt, gellir gwneud taliadau tuag at wariant sydd wedi'i gronni wrth weithredu swyddogaethau'r awdurdod a swyddogaethau'r partner perthnasol.

Mae Adran 47(6) y Ddeddf yn nodi:

"caiff awdurdod lleol, er gwaethaf is-adrannau (1), (2), (4) a (5), drefnu i lety ynghyd â gofal nyrsio gan nyrs gofrestredig gael eu darparu-

- a. os yw'r awdurdod wedi cael cydsyniad i drefnu'r ddarpariaeth gofal nyrsio gan h.y. pa bynnag Fwrdd Iechyd Lleol sy'n ofynnol o dan reoliadau, yn achos llety yng Nghymru..., neu*
- b. mewn achos brys a lle bo'r trefniadau'n rhai dros dro."*

Mae Rhan 9 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) (2014) yn darparu canllawiau statudol Trefniadau Partneriaeth sy'n datgan:

"⁷rhaidd i awdurdodau lleol benderfynu i hyrwyddo cydweithrediad gyda'u partneriaid perthnasol ac eraill, mewn perthynas ag oedolion gydag anghenion am ofal a chefnogaeth, gofalwyr a phlant. Mae'n rhoi dyletswydd ar bartneriaid perthnasol i gydweithredu gyda, a darparu gwybodaeth i'r, awdurdodau lleol er diben eu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol. Mae'n darparu ar gyfer hyrwyddo integreiddio gofal a chefnogaeth gyda gwasanaethau iechyd. Mae'n darparu ar gyfer trefniadau partneriaeth rhwng awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol er mwyn eu rhyddhau o'u swyddogaethau. Mae hefyd yn darparu Gweinidogion Cymru gyda phwerau i wneud rheoliadau lle gallant ofyn am greu trefniadau partneriaeth ffurfiol a defnyddio cronfeydd wedi'u pwlio".

⁶[Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014 | Cyfraith Cymru](#)

⁷[canllawiau-statudol-rhan-9-trefniadau-partneriaeth.pdf](#)

Mae canllaw statudol Rhan 9 yn eirioli partneriaethau sy'n cynnwys rhwng 'Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr' ac awdurdodau lleol Sir y Fflint, Wrecsam, Ynys Môn, Gwynedd, Sir Ddinbych a Chonwy. Mae angen i bartneriaeth o'r fath flaenoriaethu integreiddio gwasanaethau mewn perthynas â:

- Phobl hŷn gydag anghenion cymhleth a chyflyrau hirdymor.
- Gwasanaethau Cefnogi Teulu Integredig.
- Anableddau dysgu.
- Plant ag anghenion cymhleth yn sgil anabledd neu salwch.
- Gofalwyr.

Mae cartref gofal Penrhos yn ymgorffori trefniadau'r bartneriaeth a blaenoriaethau gofal ar gyfer pobl hŷn gydag anghenion cymhleth a chyflyrau hirdymor, gan greu aliniad uniongyrchol rhwng datblygiad y cartref gofal a strategaeth genedlaethol.

Llywodraeth Cymru. Cymru iachach: ein Cynllun ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol (2022)

Mae'r strategaeth hon⁸, a gyhoeddwyd yn gyntaf yn 2018 a'i diweddarau yn 2022, yn cyflwyno Fframwaith Cenedlaethol strategol ar gyfer gofal a chymorth sy'n gosod y sylfaen ar gyfer comisiynu ymarfer, lleihau cymhlethdod ac ailgydbwysu'r comisiynu er mwyn cynyddu'r ffocws ar ansawdd a deilliannau.

Mae'r strategaeth yn rhoi pobl a deilliannau pobl wrth wraidd y Fframwaith, sydd hefyd yn annog gweithio mewn partneriaeth ar lefelau clwstwr, lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Y prif ddeilliannau yw:

- Ei gwneud yn hawdd i wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol ac eraill weithio gyda'i gilydd.
- Gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol i ddarparu mwy o ofal cartref neu cyn agosod â phosib at y cartref.
- Symud rhai gwasanaethau i ffwrdd o'r ysbyty a helpu pobl i aros yn iach a bod yn fwy annibynnol.
- Gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol i wrando ar bobl a'u teuluoedd a darganfod beth sydd orau iddynt ac yna wneud eu gorau i wireddu'r pethau hynny.
- Gwneud newidiadau a sicrhau bod digon o weithwyr iechyd a gofal cymdeithasol sy'n cymryd balchder yn eu gwaith ac yn cael boddhad proffesiynol, sy'n gwneud eu gwaith yn dda.

Mae'r strategaeth hon yn ceisio sicrhau bod pobl yn aros yn iach ac yn annibynnol cyn hired â phosib ac mae'n cynnig y gwerthoedd canlynol:

- Cydlynu gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol yn ddi-dor.
- Mesur y deilliannau iechyd a lles sy'n bwysig.
- Cefnogi pobl yn rhagweithiol drwy gydol eu hoes.
- Gyrru newid trawsnewidiol.
- Hyrwyddo gwerthoedd a diwylliant unigryw dull system gyfan Gymreig.

Y Nod Pedwarplyg

Mae'r syniad hwn o bedwar nod cydgloadol⁹ yn cael ei argymhell gan yr Adolygiad Seneddol ac mae'n gyrru datblygiad nifer o systemau iechyd a gofal cymdeithasol rhyngwladol sy'n perfformio'n dda. Bydd y nodau hyn yn cael eu defnyddio i fapio sut mae'r system iechyd a gofal cymdeithasol yn cyfrannu at gyflawni'r nodau a ddiffiniwyd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Pedair thema'r Nod Pedwarplyg, a ddehonglwyd yng nghyd-destun Cymru, yw:

- Gwellu iechyd a lles y boblogaeth

⁸[A Healthier Wales](#)

⁹ [Cymru iachach \(gov.wales\)](#)

- Gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol sy'n fwy hygyrch ac o ansawdd gwell
- Iechyd a gofal cymdeithasol gwerth uwch
- Gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol brwdfrydig a chynaliadwy

Mae amcanion a gweledigaeth Penrhos yn cyd-fynd â'r themâu hyn gan eu bod yn anelu at ddarparu'r deilliannau gorau ar gyfer trigolion a chymunedau drwy iechyd a gofal cymdeithasol gwell.

Rhaglen Trawsnewid Cenedlaethol

Mae'r rhaglen hon¹⁰ yn argymhelliad amlwg gan yr Adolygiad Seneddol a bydd yn cynghori ar ac yn ymrwymo cefnogaeth gyllidol wedi'i thargedu i ddarparwyr iechyd a gofal cymdeithasol, gan ganolbwyntio'n benodol ar fodolau newydd penodol o iechyd a gofal cymdeithasol lleol di-dor sy'n cael eu hadnabod fel ffordd o ddarparu gwell gwerth sylweddol ac yn cyd-fynd yn gryf â blaenoriaethu cenedlaethol.

Mae gofynion prosiect Penrhos hefyd yn dibynnu'n gryf ar y blaenoriaethau cenedlaethol ar y pryd. Mae hyn yn cael ei ddangos yn yr Achos dros Newid yn nes ymlaen yn yr Achos Busnes Amlinellol a'r data amrywiol a ddefnyddiwyd i adeiladu dealltwriaeth o'r hyn sydd yn angenrheidiol i wella iechyd a gofal cymdeithasol.

Adolygiad Cenedlaethol Arolygiaeth Gofal Cymru o gartrefi gofal i bobl sy'n byw gyda dementia (2020)

*"Wrth i ni ddechrau adfer o'r pandemig, rwyf wedi myfyrio ar yr hyn rydym wedi ei ddysgu, ac un peth sy'n amlwg yw pwysigrwydd gwasanaethau gofal cymdeithasol a gofal iechyd yn cydweithio'n ddidrafferth i hybu llesiant pobl hyn sy'n byw mewn cartrefi gofal yng Nghymru"*¹¹

- Gillian Baranski, Prif Arolygydd, Arolygiaeth Gofal Cymru

Mae'r Adolygiad Cenedlaethol¹² a ddatblygwyd ar gyfer Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol, ymysg eraill, wedi edrych ar y gofal mae pobl sy'n byw gyda dementia yn ei dderbyn mewn cartrefi gofal yng Nghymru, a sut maen nhw'n cael eu cefnogi mewn cyfnod tyngedfennol o'u bywydau. Cynhaliwyd 164 o archwiliadau ar draws ystod o gartrefi gofal gan AGC, ac fe wnaethant siarad â chomisiynwyr a darparwyr gwasanaethau gofal cartref, ynghyd â phobl sy'n byw gyda dementia a'u teuluoedd, ac fe wnaethon nhw weld y gofal roeddent yn ei dderbyn. Gwnaeth AGC rai argymhellion allweddol, sef:

1. **Dewis:** mae pobl angen gwybodaeth fwy clir am leoliad a'r mathau o wasanaethau sydd ar gael. Mae angen i gomisiynwyr ymdrin â bylchau yn y ddarpariaeth gofal cartref.
2. **Hyfforddiant:** mae angen i ddarparwyr gwasanaethau gofal a chomisiynwyr sicrhau bod hyfforddiant yn cefnogi'r ddarpariaeth o ofal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn. Dylai hyfforddiant gynnwys pobl sydd yn byw gyda dementia sy'n medru disgrifio eu profiad o ofal.
3. **Amgylchedd:** dylai darparwyr a chomisiynwyr weithio gyda'i gilydd i sicrhau bod cartrefi newydd yn cael eu dylunio a'u hadeiladu i wella deilliannau a sicrhau gofal effeithiol, sy'n cael ei lywio gan dystiolaeth.
4. **Yr iaith Gymraeg:** mae'n rhaid i ddarparwyr a chomisiynwyr gasglu gwybodaeth well am sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu; mae'n rhaid i addysgwyr weithio i uwchsgilio'r gweithlu presennol.
5. **Meddyginiaeth gwrth-seicotig:** dylai pob partner mewn gofal weithio gyda'i gilydd i sicrhau gwell ymarfer o ran gweinyddu ac adolygu meddyginiaeth gwrth-seicotig.
6. **Hawliau:** mae diffyg dealltwriaeth am gapasiti meddyliol gyda'r angen i uwchsgilio staff yng nghydestun dulliau sy'n seiliedig ar hawliau i ofal a chefnogaeth.

¹⁰ [Cymru iachach \(gov.wales\)](https://gov.wales/cymru-iachach)

¹¹ [200909-National-review-of-care-homes-for-people-living-with-dementia-en.pdf \(careinspectorate.wales\)](https://careinspectorate.wales/200909-National-review-of-care-homes-for-people-living-with-dementia-en.pdf)

¹² [200909-National-review-of-care-homes-for-people-living-with-dementia-en.pdf \(careinspectorate.wales\)](https://careinspectorate.wales/200909-National-review-of-care-homes-for-people-living-with-dementia-en.pdf)

7. **Cefnogaeth amlddisgyblaethol:** mae angen gwella cefnogaeth ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl a derbyn a rhyddhau cleifion yn effeithiol o'r ysbyty¹³.

Mae dyluniad, strwythur a gweithrediadau arfaethedig Penrhos yn ymdrin â'r argymhellion uchod yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, gan sicrhau bod gofal iechyd meddyliol a chorfforol a gofal cymdeithasol preswylwyr cartref gofal Penrhos yn cael ei ddarparu'n ddigonol ac yn ddi-dor, fel yr eiriolwyd gan Brif Arolygydd AGC.

Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) (2016)

Mae Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016¹⁴ yn adeiladu ar lwyddiant rheoleiddio yng Nghymru ac yn rhoi ansawdd gwasanaethau a gwelliannau wrth wraidd rheoleiddio. Mae'n cryfhau'r warchodaeth ar gyfer y rheini sydd ei hangen, gan sefydlu system rheoleiddio sy'n unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ac yn creu system rheoleiddio sy'n canolbwyntio ar bobl sydd angen gofal a chefnogaeth, a'r gweithlu gofal cymdeithasol. Mae'r ddeddf wedi'i thanategu gan y pum egwyddor canlynol:

- Adlewyrchu'r newidiadau a ddaw yn sgil Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
- Rhoi pobl yn ganolog i'w gofal a chefnogaeth
- Datblygu dull Cymreig cydlynol a chyson
- Ymdrin â methiannau'r darparwr
- Ymateb yn sydyn ac yn effeithiol i fodelau newydd o wasanaethau ac unrhyw bryderon am ansawdd gofal a chefnogaeth.

Mae amcanion Gofal Cartref Penrhos yn cyd-fynd â'r egwyddorion uchod, ac yn darparu fframwaith cryf i sicrhau bod y gofal cartref yn darparu gofal o ansawdd uchel, sy'n ddiogel ac yn rhoi'r person yn ganolog, sydd o fudd preswylwyr a theuluoedd.

Strategaeth Hirdymor Iechyd Cyhoeddus Cymru (2023-2035)

Mae Strategaeth Iechyd Cyhoeddus Cymru¹⁵ yn amlinellu'r weledigaeth i gyflawni dyfodol iachach ar gyfer pobl yng Nghymru erbyn 2035. Mae'r strategaeth yn canolbwyntio ar gynyddu disgwyliad oes iach, gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd. Mae'n gosod y gweithrediadau i'w cymryd i gyflawni gwlad lle mae pobl yn byw bywydau iachach a hirach, ac yn adnabod y problemau gydag anghydraddoldebau sy'n ymwneud â'r argyfwng costau byw cyffredinol, cyflogau sy'n cael eu gwasgu a'r effaith iechyd cyhoeddus ar ôl y pandemig.

Y blaenoriaethau strategol yw:

- Hyrwyddo lles cymdeithasol a meddyliol
- Hyrwyddo ymddygiadau iach a gwella ecwiti iechyd
- Cefnogi datblygiad system gofal iechyd gynaliadwy sy'n canolbwyntio ar atal ac ymyrraeth gynnar
- Ymdrin ag effeithiau iechyd cyhoeddus newid hinsawdd

¹³[200909-National-review-of-care-homes-for-people-living-with-dementia-en.pdf \(careinspectorate.wales\)](#)

¹⁴[Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol \(Cymru\) 2016 | Law Wales \(gov.wales\)](#)

¹⁵[phw.nhs.wales/about-us/working-together-for-a-healthier-wales/phw-long-term-strategy-pdf/](#)

Fframwaith Cynllunio GIG Cymru (2022-2025)

Mae Fframwaith Cynllunio GIG Cymru¹⁶ yn darparu cyfeiriad cynllunio yn y dyfodol ac arweiniad i sefydliadau iechyd yng Nghymru. Mae'r fframwaith yn canolbwyntio ar ddarparu gwasanaethau cynaliadwy tra'n addasu i'r heriau a'r newidiadau parhaus a ddaw yn sgil COVID. Wrth adeiladu ar 'Ffyniant i Bawb', y strategaeth genedlaethol traws-lywodraethol, mae Fframwaith Cynllunio GIG Cymru yn atgyfnerthu'r angen i sefydliadau iechyd ganolbwyntio ar y poblogaethau maent yn gyfrifol amdanynt, gyda phwyslais ar atal ac ymyraethau cynnar, gan leihau anghydraddoldebau iechyd a gweithio gyda phartneriaid ehangach i ddarparu'r gwasanaethau posib ar gyfer dinasyddion Cymru. Cynllunio integredig gyda phartneriaid sy'n darparu gofal yn agosach at gymunedau pobl ac yn osgoi cael ei derbyn i'r ysbty pan fo'n bosib, ddylai fod y norm.

Model Gofal Sylfaenol i Gymru (PCMW) (2021)

Mae'r PCMW¹⁷ yn ddull cynhwysfawr wedi'i ddylunio i drawsffurfio gofal sylfaenol a chymunedol yng Nghymru. Mae'n ddull at ofal iechyd a lles lleol hygyrch a chynaliadwy. Mae'r dull yn dod â gwasanaethau yn agosach i'r cartref ac yn hyrwyddo cydweithio aml-broffesiynol. Mae pedair blaenoriaeth strategol allweddol wedi'u hadnabod i siapio'r rhaglen waith:

- Clwstwr datblygu cyflym
- Gofal sylfaenol brys
- Seilwaith cymunedol
- Lles meddyliol

2023/24 a thu hwnt

Mae'r deilliannau'n aros heb eu newid gyda phum rhaglen waith yn cael eu cyflawni drwy weithgareddau ar y cyd ar draws y chwe llif gwaith rhaglen strategol. Y pum rhaglen yw:

- **Lles Meddyliol:** adeiladu model gofal sylfaenol o asesiad iechyd meddwl a chefnogaeth sy'n cael gwared ar y gwahanu artiffisial rhwng iechyd corfforol a meddyliol a lleihau gor-feddygoli.
- **Seilwaith Cymunedol:** datblygu timau cymdogaeth wedi'u cydlynu'n llawn gyda'r capasiti i hyrwyddo iechyd a lles a chynnal gofal allan o'r ysbty mewn lleoliadau 'cartref'.
- **Gofal Sylfaenol Brys:** bwrw ymlaen â datblygu modelau ymateb ar yr un diwrnod syml, sydd wedi'u integreiddio'n llawn ar gyfer pob cymuned.
- **Clwstwr Datblygu Cyflym:** adeiladu ar ddealltwriaeth lleol anghenion poblogaeth, gan gryfhau'r defnydd cydynus o'r holl adnoddau sydd ar gael a darparu dadansoddiad clir o fylchau gwasanaeth.
- **Strategaeth Gweithlu Gofal Sylfaenol:** trosi'r weledigaeth a rennir i fap clir er mwyn gyrru dyraniad adnoddau, gweithrediadau recriwtio a chadw, gan gynnwys mwy o ganolbwyntio ar les y gweithlu a hyblygrwydd gyrfa.

Mae datblygu gofal cartref Penrhos yn cyd-fynd yn uniongyrchol â gweledigaeth iechyd cyhoeddus cenedlaethol a Fframwaith Cynllunio'r GIG yn benodol o ran mwy o fynediad at ofal iechyd, mwy o gydweithio a chyfrannu at osgoi derbyniadau. Mae datblygiad cartref gofal Penrhos hefyd yn disgyn o fewn Lles Meddyliol, Seilwaith Cymunedol a Chlwstwr Datblygu Cyflym y PCMW.

Ffyniant i Bawb: y strategaeth genedlaethol i Gymru (2017)

Cafodd y strategaeth genedlaethol¹⁸ "Ffyniant i Bawb" ei lansio i gychwyn yn 2017 er mwyn tywys blaenoriaethau LIC tan etholiad 2021. Er bod y strategaeth ei hun wedi'i dylunio ar gyfer y cyfnod penodol hwnnw, mae ei hegwyddorion ac amcanion yn parhau i ddylanwadu ar bolisiau a mentrau presennol, yn

¹⁶[Fframwaith Cynllunio GIG Cymru 2022-2025 \(gov.wales\)](#)

¹⁷[Model Gofal Sylfaenol i Gymru - Gofal Sylfaenol Un \(nhw.wales\)](#)

¹⁸[Datganiad Ysgrifenedig - Ffyniant i bawb - y strategaeth genedlaethol: Amcanion llesiant llywodraeth Cymru \(2017\) \(19 Medi 2017\) | GOV.WALES](#)

benodol mewn ardaloedd fel addasiadau hinsawdd. Mae'r strategaeth yn amlinellu dull LIC i wella lles a ffyniant pobl Cymru. Un o'r pethau maent yn canolbwyntio arno yw'r weledigaeth i gael gofal cymdeithasol cynaliadwy ac o ansawdd uchel. Gyda phoblogaeth sy'n heneiddio, rhagwelir y bydd y cost a'r galw am ofal yn cynyddu. Mewn sector sy'n cael trafferth recriwtio a chadw gweithwyr, mae'r strategaeth yn anelu at sicrhau eu bod yn cwrdd â'r galw, a bod gofal yn fforddiadwy, tra'n gwella ansawdd drwy'r canlynol:

- Buddsoddiadau mewn model darparu gofal arloesol yn y gymuned
- Sefydlu canolfannau i gyd-leoli gwasanaethau cefnogaeth, cyngor a thriniaeth
- Mwy o ddatblygiadau tai pwrpasol
- Codi proffil a statws gweithwyr gofal cymdeithasol.

Mae'r rhain i gyd yn fecanweithiau sy'n cyd-fynd ag amcanion a gweithrediadau bwriedig cartref gofal Penrhos.

Gweledigaeth Gwyddorau Bywyd y DU (2021)

Mae Gweledigaeth Gwyddorau Bywyd y DU¹⁹ yn sefydlu strategaeth 10-mllynedd ar gyfer y sector gwyddorau bywyd er mwyn adeiladu ar lwyddiant ymateb COVID-19 a chyflymu'r ddarpariaeth o waith arloesol i gleifion. Mae'r Weledigaeth yn anelu at ddatrys rhai o broblemau gofal iechyd mwyaf ein cenhedlaeth, fel a fynegwyd yn 7 cenhadaeth gofal iechyd hanfodol y Weledigaeth y bydd y llywodraeth, diwydiant, GIG, elusennau ymchwil feddygol ac academaidd yn gweithio gyda'i gilydd i'w datrys. Y rhain yw:

1. Cynyddu cyflymder yr astudiaethau i driniaeth dementia newydd
2. Galluogi diagnosis cynnar a thriniaethau, gan gynnwys therapiau imiwn megis brechiadau canser
3. Cynnal safle'r DU wrth ddarganfod, datblygu a gweithgynhyrchu brechiadau
4. Triniaeth ac atal afiechydon cardiofasgwlaidd a'u tri ffactor risg pwysig, gan gynnwys gordewdra
5. Lleihau marwolaethau a marwoldeb o afiechyd clefyd anadlol yn y DU ac yn rhyngwladol
6. Ymdrin â'r bioleg sylfaenol o heneiddio
7. Cynyddu dealltwriaeth cyflyrau iechyd meddwl, gan gynnwys gwaith i ail-ddiffinio afiechydon a datblygu teclynau i ymdrin â nhw

Bydd y cenadaethau hyn yn canolbwyntio ar atal, rhoi diagnosis, monitro a thrin afiechyd yn gynnar, gan ddefnyddio treialon clinigol i ddatblygu cynnyrch a thriniaethau llwyddiannus yn sydyn er mwyn helpu i arbed bywydau, a chyflymu datblygu a mabwysiadu cyffuriau, diagnosteg, technoleg meddygol a theclynnau digidol newydd. Disgwylir y bydd cartref gofal Penrhos yn medru cefnogi gweledigaeth Gwyddorau Bywyd y DU, gan ddarparu gwely prawf a lleoliad ar gyfer treialon clinigol ar yr amod bod y llywodraethu a'r cymeradwyaethau priodol yn eu lle.

Cynllun Cyflawni Strategol Datgarboneiddio GIG Cymru (2021 - 2030)

Mae'r Cynllun Cyflawni Datgarboneiddio Cymru hwn²⁰ yn cynnwys y cyfnod 2021 i 2030 ac yn disgrifio sut bydd y GIG yn cwrdd â thargedau Sero Net 2050 yng Nghymru. Bydd amcanion strategol y strategaeth gynaliadwyedd yn cael eu sefydlu yng ngham nesaf y datblygiad ac yn cynnwys:

- Dull Oes Gyfan.
- Datgarboneiddio.
- Lleihau'r Teithio rhwng Safleoedd.
- Caffael Cynaliadwy.
- Integreiddio Digidol.
- Optimeiddio Llif Gwaith.
- Gweithio'n Chwim.

¹⁹ assets.publishing.service.gov.uk/media/612763b4e90e0705437230c3/life-sciences-vision-2021.pdf

²⁰ [Cynllun Cyflawni Strategol Datgarboneiddio GIG Cymru \(gov.wales\)](https://gov.wales/cynllun-cyflawni-strategol-datgarboneiddio-gig-cymru)

Mae'r prosiect hwn yn cynnig cyfle i gyfrannu at y strategaeth datgarboneiddio cenedlaethol. Mae'r datrysiad dylunio bwriedig yn ceisio darparu'r cydbwysedd gorau rhwng y buddion o leihau allyriadau carbon a'r cost cyfalaf cysylltiedig i sicrhau gwerth ar gyfer yr arian cyhoeddus a fuddsoddwyd.

Cynllun Gweithlu Nyrsio Strategol GIG CYMRU (2023)

Mae GIG Cymru yn datblygu cynllun gweithlu strategol²¹ er mwyn recriwtio, ail-hyfforddi, hyfforddi a trawsffurfio'r gweithlu nyrsio yng Nghymru ar lefel genedlaethol. Cynhaliwyd arolwg gan y Coleg Nyrsio Brenhinol (RCN) (2022) oedd yn galluogi nyrsio i fynegi ystod o anghenion a disgwyliadau y maent wedi cydnabod yn bwysig yn y gweithle. Mae eu prif ddisgwyliadau yn cynnwys:

- Dilyniant a datblygiad gyrfa strwythuredig, clir
- Gofal a chefnogaeth gan arweinwyr a thimau
- Cael eu gwerthfawrogi
- Hyblygrwydd i wella cydbwysedd rhwng gwaith a bywyd

Gyda'r canlyniadau hyn, mae GIG CYMRU wedi gosod gweithrediadau a strategaethau i'w cyflawni ar ddisgwyliadau erbyn diwedd 2024. Bydd gwella boddhad yn dylanwadu'n gadarnhaol ar ansawdd gofal cleifion a ddarparwyd gan staff nyrsio mewn sefydliadau megis cartref gofal Penrhos. Fel y trafodir yn nes ymlaen yn yr Achos Strategol hwn, mae'r problemau gweithlu wedi bod yn nodwedd o heriau cyflawni gofal iechyd yng Ngwynedd ac felly mae disgwyl i'r cynllun gweithlu nyrsio fod o fudd i drefniadau staffio cartref gofal Penrhos.

Cynllun 10-mllynedd Llafur ar gyfer Iechyd a Gofal (2024)

Mae cynllun 10-mllynedd Llafur ar gyfer Iechyd a Gofal cymdeithasol yn anelu at drawsffurfio'r system drwy ymdrin â materion hanfodol, gan addasu i ddemograffeg newidiol a chreu fframwaith cynaliadwy ar gyfer y dyfodol. Mae'r strategaeth yn pwysleisio llawer ar y canlynol:

1. Integreiddio Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol:

- Mae strategaeth Llafur yn rhoi pwyslais gref ar integreiddio gwasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol ac iechyd meddwl i system gydlynol. Y nod yw darparu profiad esmwyth i gleifion, yn enwedig y rheini sydd ag anghenion cymhleth, drwy leihau darnio a gwella'r cydlynw ar draws lleoliadau gofal.
- Wrth hyrwyddo dull 'person cyfan', mae'r strategaeth yn ceisio sicrhau bod gofal wedi'i deilwra i'r unigolyn yn hytrach na chanolbwyntio ar faterion meddygol ynysig. Mae'r model holistaidd hwn o ofal wedi'i ddylunio i gau'r bwlch rhwng y cartref, gofal cymunedol a gwasanaethau'r ysbyty, sy'n benodol fuddiol i gleifion hŷn a'r rheini sydd â sawl cyflwr cronig.

2. Buddsoddi mewn Datblygu'r Gweithlu:

- Piler greiddiol o'r strategaeth yw buddsoddiad sylweddol i gynyddu'r gweithlu gofal iechyd. Mae Llafur wedi ymrwymo i recriwtio miloedd o nyrsys, meddygon teulu, gweithwyr gofal ychwanegol a staff hanfodol eraill i ymdrin â'r prinder cyfredol a chwrdd â'r galw cynyddol.
- Mae'r pwyslais nid yn unig ar gynyddu niferoedd staff, ond hefyd ar ddarparu gwell hyfforddiant a chyfleoedd datblygu gyrfa. Mae'r dull hwn yn anelu at wella boddhad swyddi, lleihau trosiant a sicrhau bod gan y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol y sgiliau angenrheidiol i gyflawni gofal tosturiol o ansawdd uchel.
- Mae gwella capasiti'r gweithlu yn cyd-fyd â'r nod ehangach o leihau pwysau ar ysbytai drwy alluogi gofal sylfaenol a gofal yn y gymuned sy'n fwy effeithiol, sy'n medru helpu i reoli cleifion yn agosach at adref a lleihau derbyniadau di-angen i'r ysbyty.

²¹[Cynllun gweithlu nyrsio strategol - HEIW \(nhs.wales\)](https://www.nhs.uk/healthcare-workforce-strategy)

3. Canolbwyntio ar Ofal Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar:

- Mae'r strategaeth yn blaenoriaethu gofal ataliol ac ymyrraeth gynnar, gan gydnabod bod ymdrin â materion iechyd cyn iddynt waethygu yn medru lleihau'r baich ar y system iechyd gofal yn sylweddol. Drwy ganolbwyntio ar atal, y nod yw cadw pobl yn iachach yn hirach a lleihau'r angen am ofal ysbyty aciwt.
- Mae hyn yn cynnwys cynyddu mynediad at wasanaethau gofal sylfaenol, gan gefnogi mentrau iechyd meddwl a hyrwyddo mesurau iechyd cyhoeddus. Mae'r strategaeth hefyd yn pwysleisio pwysigrwydd diagnosis cynnar a thriniaeth amserol ar gyfer afiechydon cronig, sy'n medru gwella deilliannau cleifion a lleihau costau gofal iechyd hirdymor.

4. Sicrhau Dyfodol y System Gofal Iechyd:

- Mae cynllun Llafur yn defnyddio dull sy'n edrych i'r dyfodol, gan gydnabod y newidiadau demograffig a'r cynnydd disgwyliedig yn y boblogaeth hŷn. Mae'r strategaeth yn anelu at adeiladu seilwaith gofal iechyd gwydn sy'n medru addasu i'r newidiadau hyn a chwrdd ag anghenion cymhleth oedolion hŷn.
- Mae hyn yn cynnwys cynllunio ar gyfer galw cynyddol mewn gofal nyrsio a phreswyl, yn benodol wrth i'r nifer o bobl gyda chyflyrau iechyd sy'n ymwneud ag oedran, megis dementia, barhau i gynyddu. Mae'r pwyslais ar greu system ofal ymatebol a hyblyg sy'n medru ehangu gwasanaethau fel bo'r angen a darparu datrysiadau hirdymor, cynaliadwy.

Perthynas â Phenrhos:

Mae Penrhos yn cyd-fynd yn agos â strategaeth 10-mllynedd Llafur, yn enwedig yn ei ffocws ar ofal integredig ac ymdrin ag anghenion poblogaeth sy'n heneiddio. Mae Penrhos yn cefnogi strategaeth 10-mllynedd y llywodraeth Lafur newydd drwy:

1. Hyrwyddo Gofal Integredig:

- Mae Penrhos yn cynnig ystod gynhwysfawr o wasanaethau, o opsiynau byw'n annibynnol i ofal nyrsio a phreswyl. Mae'r model hwn yn ymgorffori gweledigaeth Llafur o ofal integredig, gan sicrhau bod preswylwyr yn derbyn cefnogaeth briodol wrth i'w hanghenion ddatblygu, heb fod angen trosglwyddo aflonyddgar rhwng lleoliadau gofal gwahanol.
- Mae'r prosiect yn pwysleisio ar ddull 'Step-up/step-down', gan ddarparu opsiynau gofal hyblyg sy'n medru cael eu haddasu yn seiliedig ar gyflwr yr unigolyn. Mae hyn yn cyd-fynd â nod y strategaeth o leihau derbyniadau ysbyty a hwyluso trosglwyddo mwy esmwyth yn ôl i'r gymuned.

2. Ehangu Capasiti Gweithlu yn Lleol:

- Mae datblygiad Penrhos hefyd yn helpu i ymdrin â heriau gweithlu lleol drwy greu swyddi newydd mewn gofal nyrsio a phreswyl. Mae'n cyd-fynd ag ymrwymiad Llafur i ehangu'r gweithlu gofal iechyd a darparu cyfleoedd ar gyfer hyfforddiant a dilyniant gyrfa yn y gymuned leol.
- Drwy ehangu lefelau staffio a darparu amgylchedd waith sefydlog, mae Penrhos yn anelu at ddarparu gofal o ansawdd uchel tra'n cefnogi'r strategaeth ehangach o leihau pwysau ar ysbytai drwy ofal cymunedol effeithiol.

3. Cwrdd ag Anghenion Demograffeg y Dyfodol:

- Mae dyluniad a gwasanaethau Penrhos yn ystyried y cynnydd a ragwelir yn y boblogaeth hŷn, yn benodol y rheini sydd â chyflyrau iechyd hirdymor a chymhleth. Mae'r cyfleuster wedi'i arfogi i ymdrin â'r galw cynyddol am ofal arbenigol, gan gynnwys gwasanaethau dementia a chymorth a diwedd oes.
- Mae ffocws y datblygiad ar ddarparu continwwm o ofal mewn un safle yn cyd-fynd â nod Llafur o sicrhau dyfodol y system gofal iechyd. Drwy gynnig model gofal hyblyg, cynhwysol, mae Penrhos

mewn safle da i addasu i anghenion newidiol y boblogaeth leol a chyfrannu at gynaliadwyedd yr ystâd gofal iechyd ehangach.

Swyddfa Gwerth am Arian²²

Sefydlwyd y Swyddfa Gwerth am Arian ym mis Hydref 2024 dan arweiniad y Cadeirydd David Goldstone ac mae'n anelu at sicrhau bod gwariant y llywodraeth yn cyflawni'r budd mwyaf, gyda phwyslais gref ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd costau. Mae ganddo ddwy brif rôl:

- Yn gyntaf, bydd yn cefnogi'r Arolwg Gwariant aml-flwyddyn drwy gydlyn gydag adrannau'r llywodraeth i ddarparu ymyraethau gyda ffocws. Mae hyn yn cynnwys adnabod cyfleoedd i leihau gwastraff ac aneffeithlonrwydd, gan gynnal gwerthusiadau gwerth am arian mewn ardaloedd risg uchel sy'n cynnwys sawl adran, ac adolygu cynigion buddsoddi yn drylwyr i sicrhau eu bod yn darparu'r gwerth gorau posib.
- Yn ogystal, bydd y Swyddfa Gwerth am Arian yn cynnig diwygiadau systemig, dan dynnu oddi ar fewnwelediadau'r gorffennol, arferion gorau rhyngwladol a mewnbwn gan sefydliadau allanol. Nod yr argymhellion hyn yw ennyn ffocws miniog ar draws y llywodraeth ar wneud y gorau o'r effaith o bob punt sy'n cael ei gwario.

Gall dull gyrru gwerth y Swyddfa Gwerth am Arian arwain at fwy o graffu ar draws y rhaglenni neu brosiectau sy'n cael eu cyllido'n gyhoeddus, gan gynnwys Penrhos mewn meysydd megis y deilliannau a ragfynegwyd, nodau creu swyddi a'r effaith gymunedol a ragfynegwyd, gan sicrhau eu bod yn cael eu cwrdd yn effeithlon ac yn gynaliadwy. Mae'n debygol y bydd pwyslais ar ddangos gwelliannau iechyd cymunedol mesuradwy a buddion economaidd dros amser.

Cyllideb y GIG²³

Yng Nghyllideb yr Hydref 2024, cyhoeddodd Canghellor y DU, Rachel Reeves, gynnydd ariannol sylweddol ar gyfer y GIG, sef cyfanswm o £22.6 biliwn mewn gwariant dydd i ddydd dros y ddwy flynedd nesaf. Mae'r cyllid yn anelu at ehangu gwasanaethau gofal iechyd, gan alluogi 40,000 apwyntiadau dewisol ychwanegol bob wythnos, gan wella gwasanaethau meddygon teulu ac ychwanegu hybiau meddygol newydd ac offer diagnostig. Hefyd, dyrannodd Reeves £3.1 biliwn o hwb gwario cyfalaf, gan gefnogi uwchraddiadau seilwaith i wella darpariaeth ac ymdrin â'r galw cynyddol yn y GIG. Mae'r buddsoddiad hwn yn cynrychioli un o'r cynnydd ariannol mwyaf sylweddol yn y GIG yn y blyneddoddi diweddar.

Gall y cynnydd yng nghyllid y GIG gael effaith gadarnhaol ar gyfleusterau megis cartref gofal Penrhos, gan ddibynnu ar sut mae cronfeydd yn cael eu dyrannu'n gyffredinol mewn gwasanaethau gofal cymdeithasol a gofal iechyd lleol.

Effaith Cyllideb yr Hydref 2024 ar Gartrefi Gofal Awdurdod Lleol:

Cyflwynodd Cyllideb yr Hydref 2024 ychydig o fesurau pwysig fydd yn effeithio ar awdurdodau lleol, yn enwedig yng nghyd-destun adeiladu a gweithredu cartrefi gofal gyda nyrsio.

1. Mwy o Gyllid Gofal Cymdeithasol:

- Mae'r gyllideb yn cynnwys £600 miliwn mewn cyllid grant newydd sydd wedi'i ddyrannu'n benodol ar gyfer gofal cymdeithasol. Nod y cynnydd yw helpu awdurdodau lleol i reoli'r costau cynyddol sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaethau gofal cymdeithasol, gan gynnwys adeiladu a gweithredu cartrefi gofal.
- Bwriad yr hwb ariannol yw ymdrin â rhai o'r heriau ariannol sy'n wynebu cynghorwyr lleol, yn enwedig wrth iddynt addasu i'r galw cynyddol am wasanaethau gofal i'r henoed. Gallai ddarparu

²²[Swyddfa Gwerth am Arian - GOV.UK](#)

²³[Yr hyn y mae angen i chi ei wybod am Gyllideb yr Hydref 2024 - GOV.UK](#)

cronfa ariannol hanfodol i gefnogi buddsoddiad cyfalaf mewn cyfleusterau cartref gofal newydd neu uwchraddio seilwaith cyfredol.

Gall y cyllid grant ychwanegol gefnogi datblygiad gofal cartref Penrhos yn uniongyrchol drwy ddarparu adnoddau ariannol ychwanegol ar gyfer costau adeiladu cychwynnol, ynghyd â chefnogaeth weithredol barhaus, gan leddfu'r pwysau cyllidebol ar awdurdodau lleol.

2. Costau Gweithredol Cynyddol oherwydd Newidiadau Yswiriant a Chyflog:

- Cyhoeddodd y gyllideb hefyd gynnydd i'r Cyflog Byw Cenedlaethol a Chyfraniadau Cyflogwr Yswiriant Gwladol. Bydd y Cyflog Byw Cenedlaethol yn codi i £11.44 yr awr gan ddechrau ym mis Ebrill 2025, ac mae disgwyl i gyfraniadau cyflogwr godi, gan effeithio'n sylweddol ar gostau staffio.
- Ar gyfer cartrefi gofal, bydd y newidiadau hyn yn debygol o arwain at gostau gweithredu uwch gan fod angen iddynt gydymffurfio gyda'r rheoliadau cyflog newydd a chynnwys trethi cyflogres uwch. Tra bo' hwn yn gam cadarnhaol ar gyfer incwm gweithwyr gofal, gallai roi straen ar gyllidebau cartrefi gofal a weithredir gan awdurdodau lleol, yn benodol y rheini sy'n dibynnu ar arian cyhoeddus.

Goblygiadau ar gyfer Penrhos: Bydd angen i gartref gofal Penrhos gyfrif am y costau cynyddol hyn yn ei gynllunio ariannol, ac o bosib bydd angen addasiadau mewn cyllidebau staffio neu archwilio ffynonellau cyllido ychwanegol i dalu'r costau cyflog uwch heb beryglu ansawdd y gwasanaeth.

3. Buddsoddiad Cyfalaf ar gyfer Isadeiledd Iechyd a Gofal Cymdeithasol:

- Mae'r gyllideb yn cynnwys cynnydd sylweddol mewn buddsoddiad cyfalaf ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol, gyda dyraniadau ar gyfer adeiladau newydd, uwchraddio cyfleusterau ac offer modern. Gallai'r cyllid hwn fod yn gyfle allweddol i awdurdodau lleol gynllunio prosiectau gofal cartref newydd.
- Mae'r ffocws ar wariant cyfalaf yn anelu at gefnogi ehangu'r isadeiledd gofal iechyd, sy'n cynnwys cartrefi gofal preswyl a chyfleusterau nyrsio, gan ymdrin â'r angen cynyddol ar gyfer gwasanaethau gofal i'r henoed.

Goblygiadau ar gyfer Penrhos: Mae'r hwb buddsoddi cyfalaf yn rhoi cyfle i gartref gofal Penrhos gael mynediad at gyllid ar gyfer y cam adeiladu, gan gynnwys uwchraddio adeiladau, prynu gwell offer meddygol a sicrhau bod y cyfleuster yn cwrdd â safonau modern ar gyfer darparu gofal.

4. Rhyddhad Trethi Busnes a Mesurau Cefnogi Economaidd:

- Cyhoeddodd y gyllideb hefyd ryddhad trethi busnes, sy'n cynnwys rhewi'r lluosydd busnesau bach a chynnig rhyddhad ychwanegol ar gyfer eiddo manwerthu, lletygarwch a hamdden. Tra bo'r mesur hwn o fudd i fusnesau sector preifat yn bennaf, gall gefnogi awdurdodau lleol yn anuniongyrchol drwy gyfrannu at economi leol mwy sefydlog.
- Gall economi leol iachach arwain at fwy o refeniw trethi lleol, sy'n medru cael ei ail-fuddsoddi i brosiectau gofal cymdeithasol, gan gynnwys adeiladu a gweithredu cartrefi gofal.

Goblygiadau ar gyfer Penrhos: Tra bod modd i'r effaith uniongyrchol o ryddhad trethi busnes ar gartref gofal Penrhos fod yn gyfyngedig, gall y sefydlogrwydd economaidd ehangach fod o fudd i awdurdodau lleol, gyda'r posibilrwydd o ryddhau adnoddau ychwanegol i gefnogi mentrau gofal cymdeithasol.

Crynodeb ac Ystyriaethau Strategol:

Ar y cyfan, mae Cyllideb yr Hydref 2024 yn darparu cymysgedd o gyfleoedd a heriau ar gyfer cynllunio awdurdodau lleol er mwyn datblygu a gweithredu cartrefi gofal fel Penrhos. Mae'r cynnydd mewn cyllid a buddsoddiad cyfalaf yn cynnig cefnogaeth addawol ar gyfer datblygu seilwaith ond bydd angen cynllunio ariannol gofalus yn sgîl y costau gweithredu cynyddol oherwydd newidiadau yswiriant a chyflog. Bydd angen

i awdurdodau lleol drosoli pob ffrwd ariannu sydd ar gael, gan gynnwys grantiau newydd, refeniw treth cyngor a chyllid cyfalaf posib, i sicrhau darpariaeth llwyddiannus a gweithrediad cynaliadwy o brosiectau gofal cartref. Bydd y dull holistaidd hwn, sy'n cyfuno cefnogaeth gyllidebol gyda rheolaeth ariannol strategol, yn hanfodol wrth lywio tirwedd esblygol gofal cymdeithasol a chwrdd â'r galw cynyddol ar gyfer gwasanaethau gofal i'r henoed o ansawdd uchel.

1.4 Y Cyd-destun Lleol

Cynllun Cyfalaf 10-mllynedd Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru

Yn 2022, rhoddodd Llywodraeth Cymru dasg i Fwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (BPRh), ynghyd â'r chwe Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol arall yng Nghymru, i ddatblygu a gweithredu Cynllun Cyfalaf Strategol ar gyfer gogledd Cymru.

Mae'r Cynllun Cyfalaf Strategol yn adlewyrchu darlun 10-mllynedd o anghenion buddsoddi cyfalaf gogledd Cymru er mwyn cefnogi'r ddarpariaeth o wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol ac mae wedi blaenoriaethu Cartref Gofal Penrhos fel un o'r Cynlluniau Cyfalaf.

Gallwch ddarllen Cynllun Cyfalaf Strategol 10-mllynedd Gogledd Cymru yma: [Final-North-Wales-Regional-Partnership-Board 10-Year-Strategic-Capital-Plan v-7.5-31-Oct-2023-SW cy.pdf](#)

Byw'n iach, Aros yn iach: Gweithio mewn Partneriaeth i Wella Iechyd a Darparu Gofal Ardderchog ar draws gogledd Cymru

Mae BIPBC yn gosod ei strategaeth²⁴ ar gyfer gogledd Cymru mewn dwy ddogfen allweddol. Y rhain yw; (1) Strategaeth 10-mllynedd ar gyfer Gofal Iechyd, Lles ac Iechyd y Dyfodol sydd â'r teitl 'Byw'n iach, Aros yn iach', a (2) Cynllun treigl tair-blynedd, ac mae amlinelliad ohonynt i'w weld isod.

Byw'n iach, Aros yn iach BIPBC (2018)

Mae'r strategaeth Byw'n iach, Aros yn iach hon wedi'i strwythuro o amgylch tair prif raglen i'w cyflawni drwy weithio mewn partneriaeth gyda phobl a sefydliadau ar draws gogledd Cymru. Y rhaglenni hyn yw:

- **Gwella Iechyd ac Anghydraddoldebau Iechyd** - canolbwyntio ar agweddau ehangach gwella iechyd ac atal a chefnogaeth ar gyfer y rheini gyda'r anghenion iechyd mwyaf yn gyntaf.
- **Gofal yn Agos i Adref** - pan fo angen cymorth neu ofal iechyd ar bobl i aros yn iach, bod cymaint â phosib ohono'n cael ei ddarparu yn agos i gartrefi'r bobl, pan fo'n ddiogel ac yn effeithiol gwneud hynny. Bydd gofal yn cael ei ddatblygu o amgylch ardaloedd lleol, fydd yn ffurfio'r sylfaen ar gyfer cynllunio yn y dyfodol. Bydd ystod deg o wasanaethau yn cael eu darparu i bawb, er bod y ffordd y byddant yn cael eu darparu yn cael ei deilwra i gwrdd ag amgylchiadau neu ddaearyddiaeth lleol. Bydd rhai gwasanaethau yn cynnwys mwy nag un ardal.
- **Gofal ar gyfer Anghenion Iechyd mwy Difrifol** - pan fo anghenion iechyd yn fwy difrifol a bod pobl angen gofal mewn ysbyty, neu ofal gan dimau mwy arbenigol sy'n gweithio yn y gymuned. Mae pobl eisiau'r gofal o'r ansawdd uchaf a'r mwyaf diogel bosib, a phrofiad da. Byddant yn cael eu trin gan y person cywir, yn y lle cywir, ar yr amser cywir a chyda'r cyfleusterau cywir.

²⁴bcuhb.nhs.wales/about-us/our-plans/our-plans/bcuwb-plan/

Cynllun Tymor Canolig Integredig BIPBC (2025-28)²⁵

Mae'r Cynllun Tymor Canolig Integredig (IMTP) yn gosod ymrwymiad y Bwrdd Iechyd i wella iechyd a lles pobl gogledd Cymru a darparu neu sicrhau gwasanaethau gofal iechyd effeithiol ac effeithlon ac o ansawdd uchel.

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi gwneud cynnydd gyda gwelliannau wedi'u nodi'n benodol mewn arweinyddiaeth, llywodraethu, diwylliant, ansawdd a diogelwch a llywodraethu ariannol a pherfformiad fel a amlinellwyd yn Adroddiad diweddaraf Llywodraeth Cymru ar Lefel 5 (Mesurau Arbennig) a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2025.

Mae'r Bwrdd wedi gosod pum Amcan Strategol i arwain gwelliannau:

1. Adeiladu Corff Effeithiol
2. Datblygu Strategaeth a Newid Parhaol
3. Creu Diwylliant, Arweinyddiaeth ac Ymgysylltu Tosturiol
4. Gwellu Ansawdd, Deilliannau a Phrofiad
5. Sefydlu Amgylchedd Effeithiol ar gyfer Dysgu

Cyhoeddodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gofal Cymdeithasol ei flaenoriaethau ar gyfer byrddau iechyd ar 20 Rhagfyr 2024. Gosododd yr uchelgais lefel-uchel ar gyfer y system iechyd a gofal, gyda phwyslais ar ansawdd, diogelwch a gwellu deilliannau.

Mae pum blaenoriaeth strategol y mae'n rhaid eu darparu gan bob bwrdd iechyd a sefydliadau GIG eraill dros y tair blynedd nesaf. Maent mewn meysydd sydd wedi'u codi'n gyson drwy drafodaethau gweinidogol ac ymgysylltu â'r cyhoedd a staff:

1. Mynediad Amserol at Ofal
2. Poblogaeth Iechyd ac Atal
3. Adeiladu Capasiti Cymunedol
4. Mynediad Iechyd Meddwl
5. Iechyd Merched

Mae Blaenoriaethau'r Ysgrifennydd Cabinet, y Disgwyliadau Darparu a'r Camau Gweithredu Galluogi i gyd wedi cael eu hymgorffori yng nghynllun y Bwrdd Iechyd.

Cynllun Gweithredu a Strategaeth Datgarboneiddio (DAP) BIPBC 2022-2026

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi gweithio gyda'r Ymddiriedolaeth Carbon a grŵp rhanddeiliaid ar draws y Bwrdd Iechyd i ddatblygu Cynllun Gweithredu Datgarboneiddio pum-mllynedd sy'n cynnig rhestr o weithrediadau a rhaglenni gwaith er mwyn sicrhau bod cynllun gweithredu cryf a chyflawnadwy yn ei le i leihau allyriadau carbon yn unol â thargedau datgarboneiddio Llywodraeth Cymru. Mae'r DAP yn ymateb i uchelgais LIC i'r sector cyhoeddus fod yn sero net o ran allyriadau carbon erbyn 2030. Cyfraniad GIG Cymru i'r targed carbon sero net yw lleihau carbon o 16% erbyn 2025 a 34% erbyn 2030.

Bydd bwrdd rhaglen datgarboneiddio yn arwain ar roi'r cynllun gweithredu ar waith a bydd yn ymgysylltu ar draws BIPBC, gan gynnwys ystadau a chyfleusterau, cynllunio, trafnidiaeth, caffael, clinigol/nyrsio a grwpiau rhanddeiliaid ehangach eraill. Bydd hyn yn sicrhau bod y gweithrediadau a'r ymrwymadau sy'n cael eu cynnwys yn y Cynllun Gweithredu Datgarboneiddio hwn yn cael eu symud ymlaen a'u gweithredu.

²⁵[Cynllun Tair Blynedd, 2024-27 - Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr](#)

Strategaeth Datgarboneiddio Cyngor Gwynedd

Mae Cyngor Gwynedd ar hyn o bryd yn gweithio ar eu Cynllun Datgarboneiddio fydd yn ymdrin â datgarboneiddio yn y sector gofal cymdeithasol. Bydd datblygiadau newydd a gwaith adnewyddu ar adeiladau gofal cymdeithasol yn cael eu dylunio a'u hadeiladu yn unol â safonau Adeiladu Sero Net.

Cynllun Rheoli Carbon Cyngor Gwynedd 2023-2028

Cafodd y Cynllun Rheoli Carbon²⁶ ei gynhyrchu gyda chymorth yr Ymddiriedolaeth Carbon mewn ymateb i heriau newid hinsawdd. Mae gan y Cyngor rôl allweddol i'w chwarae wrth sicrhau bod ein cymunedau wedi paratoi ar gyfer y dyfodol.

Mewn ymateb i'r argyfwng hinsawdd, mae Cyngor Gwynedd wedi ymrwymo i ddod yn garbon niwtral erbyn 2030. Cwblhawyd cam cyntaf y Cynllun Rheoli Carbon yn 2014/15 gyda gostyngiad o 26.1% mewn allyriadau. Roedd gan yr ail gam darged cadarn o leihau allyriadau o 40% erbyn 2021. Hyd yn hyn, mae Cyngor Gwynedd wedi buddsoddi bron i £8miliwn ar brosiectau rheoli carbon, gan arwain at arbediad o £4,063,000 sy'n parhau i gronni.

Fel Cynllun Cyflawni Datgarboneiddio Cymru, mae'r prosiect hwn yn cyfrannu at y strategaeth datgarboneiddio cenedlaethol.

Llechen Lân: Gwasanaethau Cymdeithasol Pobl Hŷn i'r Dyfodol²⁷

Mae'r adroddiad Llechen Lân yn amlinellu'r heriau brys system gofal cymdeithasol Gwynedd dros y ddwy ddegawd nesaf.

Mae Gwynedd yn wynebu cynnydd cyflym yn y boblogaeth sy'n heneiddio, gyda disgwyl i'r nifer o bobl dros 85 godi'n sylweddol erbyn 2043, gan yrru'r galw am ofal gymaint â 56%. Ar yr un pryd, mae'r boblogaeth oedran gweithio yn lleihau, sy'n golygu y bydd angen i fwy na 5% o bob gweithiwr lleol fod yn gweithio yn y maes gofal cymdeithasol i gwrdd ag anghenion y dyfodol. Mae gofal cymdeithasol oedolion eisoes yn cymryd chwarter cyllideb y cyngor ac yn wynebu gorwario cynyddol, gydag anghenion nad ydynt yn cael eu cwrdd yn costio miliynau bob blwyddyn. Heb fuddsoddi mewn darpariaeth cartref gofal modern, ynghyd â diwygiadau ehangach mewn technoleg, tai, a chefnogaeth sy'n seiliedig ar y gymuned, bydd y system yn dod yn anghynladwy.

1.5 Yr Achos dros Newid

Mwy o bobl yn byw yn hwy - Asesiad Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-2027)²⁸

Yn ôl Cyfrifiad 2021 roedd 59,597,300 o bobl yn byw yng Nghymru a Lloegr ar 21 Mawrth 2021, ar ddiwrnod y cyfrifiad diweddaraf, sef dros 3.5m yn fwy nag yn 2011 a dyma'r boblogaeth fwyaf a gofnodwyd yn y cyfrifiad. Mae cynnydd o 3.5m yn cynrychioli cynnydd o 6.3%. Yng Nghymru mae Cyfrifiad 2021 yn adrodd bod cynnydd yn y boblogaeth o 1.4% neu 44,000 o bobl i gyrraedd 3,107,500. Rhagwelir y bydd cyfran y bobl dros 75 oed yng Nghymru yn cynyddu mwy na 53% erbyn 2040. Bydd poblogaeth pobl dros 65 oed yn codi i 1 o bob 4 o bobl cyn 2050.

Cymru sydd uchaf o ran oedran canolrif, canrannau pobl 65 oed a hŷn, ac 85 oed a hŷn, a Chymhareb Dibyniaeth Henaint (OADR). Mae gan Gymru gyfran arbennig o uchel o bobl hŷn, a allai fod yn gysylltiedig â

²⁶[Microsoft Word - PO 6040286 Cyngor Gwynedd Council CMP2 Strategy Report February 2015 v2.0 Saesneg.doc \(llyw.cymru\)](#)

²⁷[Llechen Lân: gwasanaethau cymdeithasol pobol hŷn i'r dyfodol](#)

²⁸[Atodiad 1 Asesiad Anghenion Poblogaeth Oedolion Gwynedd 2022-2027.pdf](#)

natur wledig llawer o'r wlad a'r polisïau a roddwyd ar waith i gefnogi poblogaeth sy'n heneiddio. Yn 2019, profodd Cymru fewnlifiad mewnol net o 782 o bobl 65 oed a throsodd o awdurdodau lleol yn Lloegr.

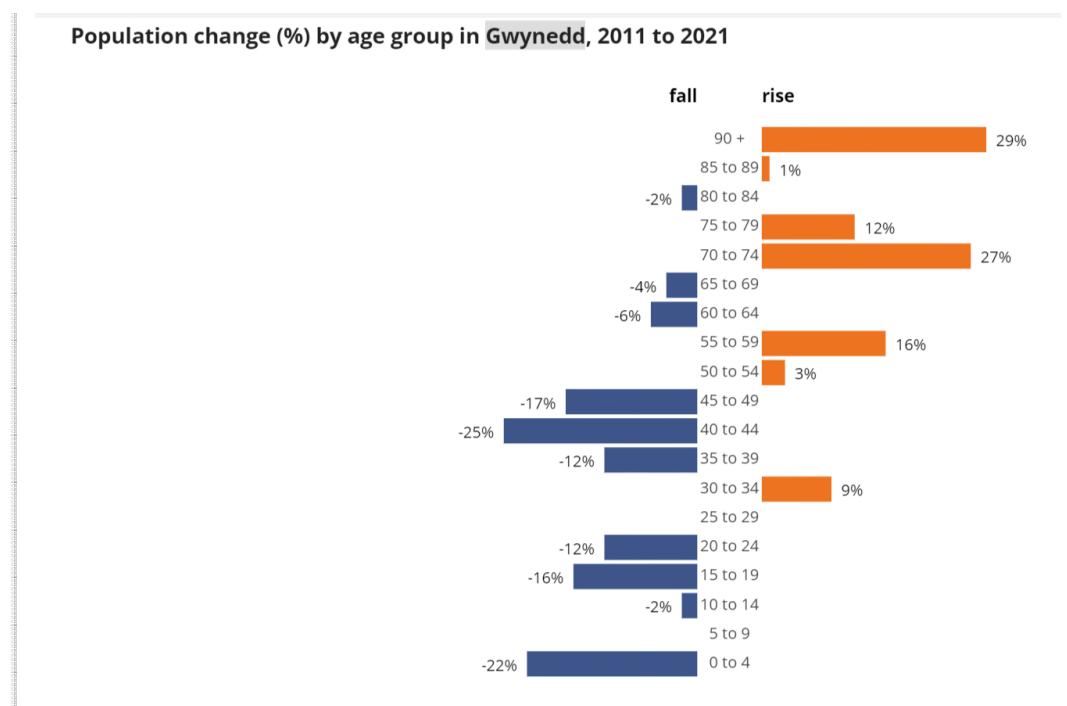
Indicator	England	Wales	Scotland	Northern Ireland
Median age	40	42.5	42	38.9
% aged 65 years and over	18.4	21	19.1	16.6
% aged 85 years and over	2.5	2.7	2.3	2
OADR	286	334	289	258
Projected change in % 65 and over (2018 to 2043) (ppt)	5.7	5.4	6	7.8

Source: Office for National Statistics

Tabl 3: Tabl i ddangos y gymhariaeth rhwng mesur heneiddio ar gyfer Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon (data yn seiliedig ar 2019)

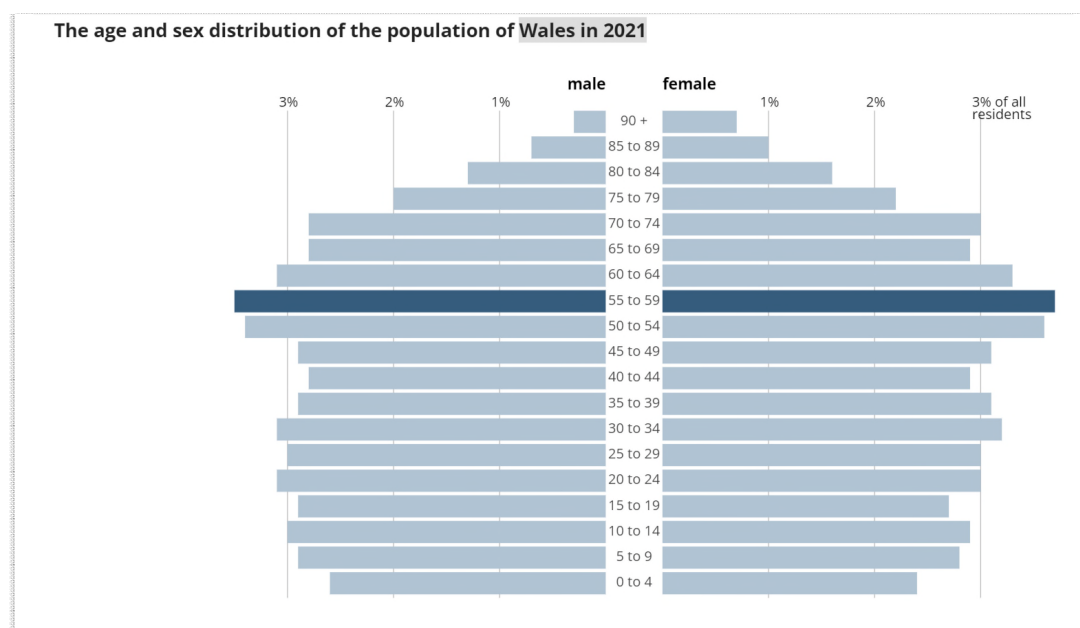
Er bod cynnydd yn y boblogaeth wedi digwydd mewn ardaloedd cyfagos fel Sir Ddinbych a Phowys, mae Gwynedd, Ceredigion a Chonwy wedi gweld gostyngiad. Yng Ngwynedd, mae maint y boblogaeth wedi gostwng 3.7%, o oddeutu 121,900 yn 2011 i 117,400 yn 2021, gan roi Gwynedd yn 14eg allan o 22 ardal awdurdod lleol yng Nghymru o ran cyfanswm y boblogaeth.

Ers Cyfrifiad 1981, mae poblogaeth Gwynedd wedi bod yn heneiddio gyda'r boblogaeth o 65+ ac 85+ wedi cynyddu 156%. Er gwaethaf y gostyngiad cyffredinol diweddar ym mhoblogaeth Gwynedd, bu cynnydd o 8.6% mewn pobl 65 oed a hŷn. Yn wir, bu cynnydd o oddeutu 31% o bobl 85 oed a throsodd fel y dangosir isod.



Ffigur 3: Graff i ddangos y newid yn y boblogaeth (%) yn ôl grŵp oedran yng Ngwynedd rhwng 2011 a 2021

Yn nodedig, mae Cyfrifiad 2021 hefyd yn adrodd mai'r grŵp oedran mwyaf yng Nghymru oedd y rhai rhwng 55 a 59 oed, gweler isod.



Ffigur 4: Graff i ddangos Newidiadau yn y Boblogaeth yng Ngwynedd (2011-2021)

Bu cynnydd dramatig yn y boblogaeth oedran 65 a hŷn, gyda'r rhagolygon cenedlaethol yn dangos y bydd cynnydd fydd hyd yn oed yn fwy sylweddol yn y dyfodol.

Dosbarthiad y Boblogaeth Hŷn:

- Yn y DU, Cymru sydd â'r boblogaeth hynaf, ac yna'r Alban a Lloegr, tra bod Gogledd Iwerddon â'r boblogaeth ieuengaf.
- Mae'n rhesymol tybio mai pobl 65 oed a throsodd yw'r grŵp oedran mwyaf tebygol o fod angen gwasanaethau iechyd a gofal.

Effaith ar Awdurdodau Lleol:

- Gall poblogaeth sy'n heneiddio arwain at fwy o alw am wasanaethau gofal iechyd a chymorth cymunedol.
- Mewn cyferbyniad, mae poblogaeth iau yn debygol o greu galw uwch am ysgolion a gwasanaethau addysgol.

Wrth i boblogaethau Cymru a Gwynedd dyfu a heneiddio, mae galw cynyddol am wasanaethau triniaeth, gofal a chymorth. Mae hyn, ynghyd ag anghenion cynyddol gymhleth, yn rhoi pwysau ychwanegol ar y system iechyd a gofal cymdeithasol.

Wrth i bobl fyw'n hwy, disgwylir i gostau gofal iechyd yn y dyfodol godi'n sylweddol.

- **Disgwyliad Oes Cynyddol:** Mae mwy o bobl yn byw yn hwy yn golygu cynnydd yn nifer yr unigolion sy'n byw gyda salwch difrifol. Erbyn 2040, disgwylir i tua 9.1m o bobl yn Lloegr yn unig fod yn byw gyda salwch difrifol. Yn ôl Llywodraeth Cymru a'r Sefydliad Iechyd, rhagwelir y bydd nifer yr oedolion yng Nghymru sy'n byw gyda salwch difrifol yn cynyddu o 419,000 yn 2019 i 556,000 erbyn 2040²⁹. Mae hynny'n gynydd o 137,000, neu fwy na thraean. Yn wir, mae Comisiwn Bevan yn awgrymu y gallai hyd at 1.2 miliwn o bobl yng Nghymru gael eu heffeithio gan salwch difrifol erbyn 2040, er bod

²⁹ [Amcangyfrifon o faich clefydau yn 2040](#)

y ffigur hwn yn debygol o gynnwys diffiniadau ehangach neu amlafiachedd³⁰. Felly, os bydd gogledd Cymru yn cadw ei chyfran bresennol o boblogaeth Cymru (tua 22–25%), yna erbyn 2040, gallai tua 120,000 i 140,000 o bobl yng ngogledd Cymru fod yn byw gyda salwch mawr, gan dybio cyfraddau achosion tebyg.

- **Costau Gofal Iechyd Cynyddol:** Rhagwelir y bydd cost gofal iechyd yn fyd-eang yn codi o 8.6% o GDP heddiw i 9.4% erbyn 2050. Mae'r cynnydd hwn yn cael ei yrru gan yr angen am lefelau uwch o ofal oherwydd disgwyliad oes uwch ac achosion clefydau sy'n gysylltiedig ag oedran fel dementia a diabetes.
- **Effaith Economaidd:** Mae effaith economaidd poblogaeth sy'n heneiddio yn cynnwys nid yn unig costau uniongyrchol gofal iechyd ond hefyd ostyngiadau posibl mewn GDP byd-eang oherwydd blynyddoedd a gollwyd i anabledd a marwolaeth gynamserol o glefydau sy'n gysylltiedig ag oedran.
- **Straen ar Ofalwyr:** Bydd gofalwyr anffurfiol a ffurfiol yn wynebu straen cynyddol, sy'n gwaethygu'r prinder critigol o gynorthwyyr iechyd cartref a gofalwyr personol. Mae hyn yn creu'r her o recriwtio gofalwyr o ansawdd uchel sy'n arwain at fylchau yn narpariaeth gwasanaethau. Mae hon yn broblem sylweddol yng Ngwynedd ac yn enwedig yn ardal Llŷn.
- **Tai:** Mae yna oblygiad pellach i argaeledd tai a dylunio tai sy'n helpu pobl i fyw'n annibynnol am gyfnod hwy. Mae newidiadau cymdeithasol wedi digwydd dros y blynyddoedd diwethaf sy'n golygu bod nifer y bobl a amcangyfrifir sy'n byw ar eu pennau eu hunain wedi cynyddu'n barhaus dros y degawd ddiwethaf. Heddiw, mae pobl 65 oed a hŷn yn cyfrif am 45% o'r aelwydydd unigol. Rhwng 2018 a 2043, y rhagolygon yw y bydd ardaloedd gwledig yn profi peth o'r cynnydd mwyaf yng nghyfran aelwydydd un person sy'n cynnwys person hŷn.

Negeseuon allweddol o Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-2027)

Disgwylir i nifer y bobl 65 oed a hŷn yng Ngwynedd sy'n derbyn gwasanaethau preswyl gynyddu 63% erbyn 2035.

Mae deall poblogaethau lleol a sut maen nhw'n newid yn bwysig ar gyfer cynllunio lleol, megis ym maes tai, ysgolion, trafnidiaeth, iechyd a gwasanaethau cymunedol eraill. Mae'n parhau i fod yn her gynyddol i sicrhau bod digon o ddarpariaeth a chefnogaeth ar gael i bobl barhau i fyw'n annibynnol gartref wrth i'r boblogaeth heneiddio.

Mwy o bobl â salwch Dementia ac Iechyd Meddwl

Wrth i bobl heneiddio, maent mewn perygl cynyddol o ddatblygu ystod o glefydau cronig ac anabledd, ac mae rhai organau'n dechrau gweithredu'n llai effeithiol. Felly, mae rhestr hir o gyflyrau iechyd sy'n gysylltiedig fel arfer ag oedolion hŷn. Oherwydd y cynnydd a ragwelir yn nifer yr oedolion hŷn dros y degawdau nesaf, disgwylir cynnydd sylweddol hefyd yn nifer yr achosion o gyflyrau iechyd sy'n gysylltiedig ag oedran fel dementia. Dementia a chlefyd Alzheimer yw prif achosion marwolaeth yng Nghymru ar hyn o bryd, sy'n duedd sy'n gyson ledled Cymru a Lloegr.

Oedran yw'r ffactor mwyaf arwyddocaol, ac mae'r risg o ddatblygu dementia yn cynyddu gydag oedran. Fodd bynnag, gall fod yn anodd cael diagnosis o ddementia, yn enwedig os oes gan unigolyn symptomau ysgafn ac ar hyn o bryd mae'r diagnosis yn dibynnu ar asesiad cychwynnol ac yna cyfeirio at arbenigwr cof. Oherwydd natur y cyflwr (a'r ffaith bod symptomau'n amlwg dros amser wrth i'r cyflwr waethygu, a chyfradd diagnosis isel) mae'n anodd cyfrif yn gywir faint o bobl sy'n byw gyda'r cyflwr.

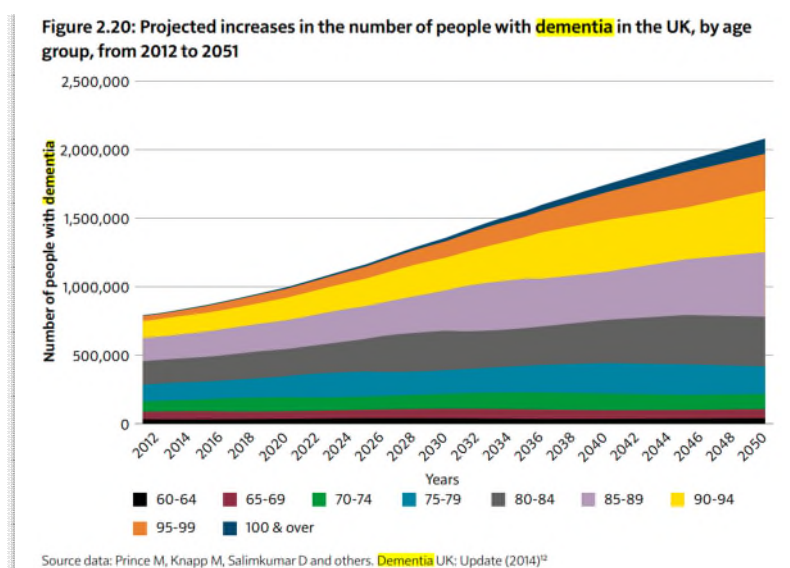
Yn ôl y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) a Llywodraeth Cymru, dementia a chlefyd Alzheimer oedd yr ail brif achos marwolaeth yng Nghymru yn 2022, ychydig y tu ôl i glefyd isgemig y galon. Fodd bynnag, erbyn 2023, dementia a chlefyd Alzheimer oedd prif achos marwolaeth, gan gyfrif am 3,833 o farwolaethau yng Nghymru³¹. Unwaith eto, mae hyn yn cyd-fynd â'r data ledled y DU, lle roedd dementia a chlefyd Alzheimer

³⁰[Y-Sylfeini-ar-Gyfer-Model-Iechyd-a-Gofal-y-Dyfodol-yng-Nghymru-2.pdf](#)

³¹[Llesiant Cymru, 2024: Cymru iachach \[HTML\] | LLYW.CYMRU](#)

yn cyfrif am 66,876 o farwolaethau yng Nghymru a Lloegr yn 2023 - 11.6% o'r holl farwolaethau a gofrestrwyd³².

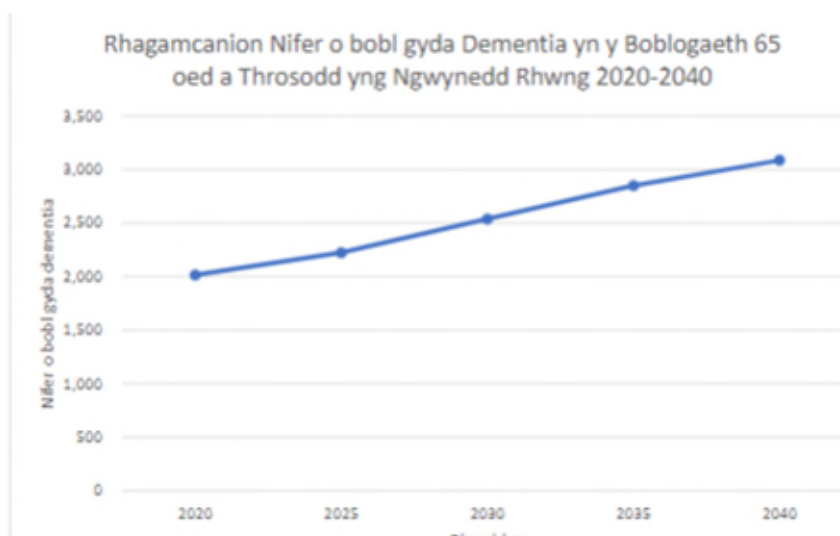
Mae'r graff isod yn tybio y twf yn y boblogaeth sy'n byw gyda dementia yn y DU erbyn 2050.



Ffigwr 5: Graff i ddangos y Cynnydd a Amcangyfrifir mewn Achosion o Dementia yn y DU (2020-2050)

Mae'r graff uchod yn dadansoddi'r amcangyfrifon a ragwelir yn ôl grwpiau oedran. At ei gilydd, er enghraifft, mae dementia UK wedi amcangyfrif y bydd y nifer presennol â dementia ym Mhrydain yn codi o 850,000 i 1,683,000 erbyn 2039.

Gan ddefnyddio amcanestyniad tebyg neu gysylltiedig, gellir amcangyfrif bod 2,049 o unigolion â dementia yng Ngwynedd, sy'n cynrychioli 1.67% o'r boblogaeth (122,864). Mae gwaith ymchwil Daffodil Cymru yn rhagweld y bydd nifer y bobl dros 65 oed sydd â dementia yng Ngwynedd yn cynyddu o 2,018 yn 2020 i 3,085 yn 2040; cynnydd o 35% mewn ugain mlynedd³³.



Ffigwr 6: Graff sy'n dangos nifer y bobl a amcangyfrifir â dementia rhwng 2020 a 2040

³²[Marwolaethau a gofrestrwyd yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

³³[CEFNOGAETH I UNIGOLION SYDD DEMENTIA YNG NGWYNEDD.pdf](#)

Cynrychiolir hyn yn y graff uchod. Gan dybio bod cyfraddau dementia (yn ôl grŵp oedran) yn aros yr un fath, yr amcanestyniad yw y bydd nifer y bobl â dementia yng Ngwynedd yn codi o 2,049 i 3,494 erbyn 2039 - cynnydd o dros 70%. Mae'r amcanestyniad hwn yn cael ei yrru gan gyfradd uniongyrchol heneiddio demograffig. Bydd y cynnydd yn nifer y bobl â dementia nid yn unig yn effeithio ar ansawdd bywyd y rhai sy'n dioddef o ddementia ond bydd hefyd yn effeithio ar ofalwyr, iechyd a gwasanaethau gofal cymunedol. Felly, mae'r Cyngor yn adolygu'r ddarpariaeth cartrefi gofal ar draws Gwynedd yn barhaus. Ar hyn o bryd, mae yna gartrefi annibynnol yng Ngwynedd sy'n darparu gofal preswyl a nyrsio arbenigol ar gyfer dementia. Yn anffodus, nid oes darpariaeth nyrsio arbenigol ar gael i unigolion sy'n byw yn ardal Llŷn sy'n golygu bod yn rhaid i unigolion symud o'u cymunedau i dderbyn gofal addas. Mae'r galw am ofal nyrsio dementia yn fwy na'r ddarpariaeth sydd ar gael yn lleol.

Ochr yn ochr â'r cynnydd a ragwelir yn nifer y bobl â dementia, mae pryder cynyddol ynghylch y cynnydd mewn cyflyrau iechyd meddwl mewn oedran hŷn. Yn wir, mae dementia yn gyflwr iechyd meddwl cyffredin mewn henaint, gan ei fod yn achos sylweddol o forbidrwydd, marwolaethau a defnydd gofal iechyd. Wrth i bobl fyw'n hwy, mae nifer yr achosion o ddementia yn debygol o gynyddu. Mae'r gyfran o bobl dros 70 oed sy'n profi iselder wedi dyblu ers dechrau pandemig Covid, Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS). Gall oedolion hŷn gael problemau iechyd meddwl fel iselder a gorbryder, er bod y rhain yn aml yn ymddangos yn wahanol mewn oedran hŷn. Mae ffocws o'r newydd ar ymyriadau a gwasanaethau gwella iechyd meddwl i oedolion hŷn yn allweddol i wella ansawdd bywyd cyffredinol ym mlynnyddoedd olaf pobl.

Mae unigrwydd yn ffactor cynyddol sy'n effeithio ar iechyd meddwl pobl hŷn. Gall unigrwydd a theimlo'n ynysig fod yn niweidiol iawn i bobl hŷn ac mae hyn wedi gwaethygu oherwydd pandemig Covid. Yn ôl Tiwari (2013)³⁴ mae effaith unigrwydd ac ynysu cymdeithasol:

- yn gallu bod mor niweidiol ag ysmygu 15 sigarét y dydd a bod yn fwy niweidiol na gordewdra
- yn rhoi unigolion mewn perygl o ddatblygu anabledd
- yn rhoi unigolion mewn perygl o gael nam gwybyddol
- yn creu siawns uwch (64%) o ddatblygu dementia clinigol.

Awgrymodd gwaith ymchwil blaenorol gan Age Cymru yn 2017:

- bod 75,000 o bobl hŷn yng Nghymru yn teimlo'n unig, gyda bron i hanner y rhai a holwyd yn dweud mai eu teledu neu anifail anwes oedd eu prif gydymaith
- mae mwy na 75% o ferched a thraean o ddynion dros 65 oed yn byw ar eu pennau eu hunain
- Mae pobl 80 oed a throsodd yn fwy tebygol o adrodd am lefelau uchel o unigrwydd.

Dangosodd gwaith ymchwil gan Age UK yn 2019 bod:

- mwy nag 20,000 o bobl hŷn yng Nghymru yn honni eu bod wedi teimlo'n unig yn ddiweddarach yn eu bywydau
- 100,000 o bobl 65 oed a throsodd yng Nghymru yn siarad â thri neu lai o bobl maen nhw'n eu hadnabod bob wythnos
- 330,000 o bobl hŷn yng Nghymru yn honni y byddai ychydig funudau o sgwrs yn gwneud gwahaniaeth enfawr i'w hwythnos.

Yn fwy diweddar, yn ôl data mewnol y Cyngor o'r Asesiad o Anghenion Lles (2021-22) mae 16% o bobl yng Ngwynedd yn teimlo'n unig sy'n uwch na chyfartaledd Cymru o 15% tra bod 16.6% o bobl 65+ oed yn byw ar eu pennau eu hunain yng Ngwynedd, sy'n uwch na gweddill Cymru (13.7%). Gall unigrwydd hefyd ddeillio o deimlad isel o berthyn. Ar draws gogledd Cymru, mae'r ymdeimlad isaf o berthyn i'w adrodd yng Ngwynedd (53%). Conwy sydd â'r gyfran uchaf o drigolion sy'n teimlo eu bod yn perthyn i'w hardal (61%) sy'n uwch na'r cyfartaledd yng Nghymru (52%).

³⁴Tiwari SC. Loneliness: A disease? Indian J Psychiatry. 2013 Hydref; 55(4):320-2. doi: 10.4103/0019-5545.120536. PMID: 24459300; PMCID: PMC3890922

Cydnabyddir na fydd bob amser yn bosibl i bobl barhau i aros yn eu cartref eu hunain oherwydd yr angen am ofal mwy arbenigol. Rydym yn awyddus i sicrhau bod pobl â dementia yn derbyn gofal lleol addas i gynnal cysylltiadau â theulu a ffrindiau ac i gael gofal mewn awyrgylch a diwylliant cyfarwydd a thrwy gyfrwng iaith gyfarwydd. Law yn llaw â'r angen i gynyddu ymhellach ein cyflenwad o welyau dementia arbenigol, rhaid rhoi ystyriaeth i beth y gallwn ei wneud yn wahanol neu yn ychwanegol i alluogi pobl i barhau i fyw yn ddiogel yn eu cartrefi eu hunain a darparu'r ansawdd bywyd gorau posibl. Dyma lle bydd datblygiad tai arfaethedig Penrhos hefyd yn darparu gwerth drwy greu tai fforddiadwy i unigolion, gofalwyr a hyd yn oed staff gan greu ysbryd cymunedol ac o gymuned sy'n cynnig cefnogaeth, cysur a sicrwydd i breswylwyr cartref gofal Penrhos.

Negeseuon allweddol o Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-2027)

Mae diffyg cartrefi gofal gyda darpariaeth nyrsio mewn rhai ardaloedd – ac yn enwedig yn Llŷn.

Mwy o bobl ag anghenion iechyd cymhleth

Yn ôl arolwg Cenedlaethol Cymru yn 2019-20:

- Dywedodd 13% o bobl 65 oed a hŷn yng Nghymru bod eu hiechyd yn ddrwg neu'n wael iawn.
- Roedd gan 71% o bobl hŷn 65 oed a throsodd salwch hirdymor.
- Mae gan 31% o bobl 65 oed a hŷn gwynion am y galon a chwynion am gylchrediad y gwaed.

Yn ôl Age Cymru (2021) amcangyfrifir bod gan 4 miliwn o oedolion hŷn yn y DU (36% o bobl 65-74 oed, a 47% o'r rhai 75+ oed) salwch hirdymor cyfyngol. Mae hyn yn cyfateb i 40% o'r holl bobl 65+ oed. Cyfran y bobl yn y DU sydd ag aml-afiachusrwydd ymhlith y rhai 65-74 oed yw 46% ac mae'r gyfran yn cynyddu i 69% ymhlith y rhai 85+ oed.

Hefyd, yn ôl Age Cymru, mae pobl hŷn yn cael eu cynrychioli'n anghymesur mewn grwpiau diffyg maeth gyda 43% o achosion o ddiffyg maeth yn y DU yn perthyn i bobl 65+ oed, sy'n cyfateb i tua 1.3 miliwn o bobl. Felly, mae oedolion hŷn sydd â diffyg maeth ddwywaith yn fwy tebygol o ymweld â'u meddyg teulu, maent yn fwy tebygol o orfod mynd i'r ysbyty, yn aros yn hwy mewn ysbytai ac yn gyffredinol mae ganddynt fwy o salwch.

Mae dementia a nam gwybyddol ysgafn yn dyblu'r risg o gwmpo ac anafiadau sy'n gysylltiedig â chwmpo gan gynnwys toriadau cluniau, toriadau'r fraich ac anafiadau i'r pen gan greu mwy o bosibilrwydd o gael eu derbyn i'r ysbyty ymhlith pobl hŷn 75 oed a hŷn. Mae cwmpadau, a'r tor-esgyrn o ganlyniad, yn broblem iechyd gyffredin a difrifol sy'n wynebu pobl hŷn. Pobl 65 oed a hŷn sydd â'r risg uchaf o gwmpo, gyda thua traean o bobl 65 oed a hŷn, a thua hanner y bobl 80 oed a hŷn, yn cwmpo o leiaf unwaith y flwyddyn. Mae cwmpo yn achosi trallod, poen, anaf, colli hyder, colli annibyniaeth a marwolaeth. Mae cwmpadau ac anafiadau cysylltiedig yn fwyfwy cyffredin. Mae derbyniadau brys ar gyfer cwmpadau pobl 65 oed wedi cynyddu dros y 10 mlynedd diwethaf. Bob blwyddyn yng Nghymru mae rhwng 230,000 a 460,000 o bobl hŷn yn cwmpo. Yn ôl rhagolygon Iechyd Cyhoeddus Cymru, yn 2021 bydd mwy na 700 o bobl hŷn yng Nghymru yn marw o gwmpo, gyda 7,750 pellach angen triniaeth yn yr ysbyty. Mae hefyd yn rhagweld y bydd mwy na 132,000 o bobl hŷn yng Nghymru yn cwmpo fwy nag unwaith yn eu cartrefi. Cwmpadau yw'r achos mwyaf cyffredin o farwolaethau sy'n gysylltiedig ag anafiadau mewn pobl dros 75 oed. Os nad yw'n achosi marwolaeth mae cwmpo yn achosi trallod sylweddol, poen, anaf, colli hyder a cholli annibyniaeth.

Mae darpariaeth gofal preswyl a nyrsio cartref gofal Penrhos yn cynnig cyfle gofal iechyd a monitro yn ogystal â chymorth gofal cymdeithasol sy'n lleihau'r risgiau o ddiffyg maeth, salwch a chwmpadau sydd yn ei dro er enghraifft yn lleihau'r achosion fydd yn gorfod mynd i'r ysbyty.

Negeseuon allweddol o Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-2027)

- Mae diffyg cartrefi gofal gyda darpariaeth nyrsio mewn rhai ardaloedd – ac yn enwedig yn Llŷn.
- Y rhaniad cyfartalog o Ofal Iechyd Parhaus (CHC) i Ofal Nyrsio a Ariennir (FNC) a Llwybr Cyflym/Diwedd Oes yw: 50% CHC i 40% FNC i 10% Llwybr Cyflym.

- Nid oes unrhyw leoliadau seibiant dementia ac iechyd meddwl arbenigol ar gael yng Ngwynedd, nac unrhyw unedau asesu arbenigol.
- Mae bwlch yn y gofalwyr gwrywaidd sydd ar gael i ddiwallu anghenion penodol fel yr ymddygiad heriol sy'n gysylltiedig â dementia ac iechyd meddwl.

Mynediad at Ofal

Wrth i anghenion gofal y sir newid, mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn gweithio gyda'r Bwrdd Iechyd i sicrhau mynediad syml ac uniongyrchol at wasanaethau sy'n cefnogi'r hyn sy'n bwysig i bobl hŷn yng Ngwynedd. Mae dull sy'n rhoi mwy o bwyslais ar iechyd a llesiant a gwaith ataliol yn sicrhau canlyniadau gwell i unigolion, yn eu galluogi i fyw'n annibynnol cyn hired â phosib ac yn lleihau'r angen am ofal cymhleth.

Mae prinder cynyddol o welyau nyrsio ar gyfer anghenion y boblogaeth. Yn anffodus, mae prinder enbyd o leoedd mewn cartrefi nyrsio ar draws y sir, sy'n fwy aciwt yn ardal Llŷn sydd heb ddarpariaeth nyrsio o gwbl. Mae'r sector annibynnol yn darparu holl ddarpariaeth nyrsio y sir oherwydd nad yw wedi bod yn gyfreithiol bosib i Awdurdodau Lleol ddarparu gofal nyrsio. Felly, mae dibyniaeth lawn ar y farchnad allanol i ddarparu darpariaeth gofal nyrsio i'r boblogaeth. O ganlyniad, mae oedi wedi bodoli i unigolion dderbyn y gofal sydd ei angen arnynt, neu efallai y bydd unigolion yn cael eu gorfodi i fynd i leoliad arall a allai fod ymhellach i ffwrdd o'u cymuned o ddewis, gan achosi anghyfleustra enfawr yn eu bywydau. Mae'n golygu bod yn rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar dai yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Rydym hefyd yn gwybod bod yn rhaid i rai unigolion chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd a gall fod yn anos derbyn gwasanaeth yn y Gymraeg.

Negeseuon allweddol o Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-2027)

- Mae diffyg cartrefi gofal gyda darpariaeth nyrsio mewn rhai ardaloedd – ac yn enwedig yn Llŷn.
- Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i bobl symud i ardaloedd eraill, gan gynyddu'r pwysau a lleihau'r ddarpariaeth yn yr ardaloedd hynny.

Oedi cyn rhyddhau

Ar 22 Medi 2025, roedd 12 unigolyn ar y rhestr aros am welyau preswyl a nyrsio yng Ngwynedd. Mae dadansoddiad o'r 12 fel a ganlyn:

Nifer ar y rhestr aros	Math o wely
2	Nyrsio Dementia
10	Nyrsio

Tabl 4: Tabl i ddangos y Nifer ar y rhestr aros ar gyfer gwelyau preswyl a nyrsio 22/09/2025.

Mae'n ddefnyddiol nodi ar y pwynt hwn bod y data ar gyfer gwelyau nyrsio preifat yn anghyflawn. Ar y cyfan, yr hyn sydd wedi dod i'r amlwg yw bod anhawster sylweddol i ddod o hyd i leoliadau addas ar gyfer unigolion yn y gymuned ar ôl treulio amser yn yr ysbyty. Y prif resymau dros oedi yw:

- cleifion sy'n aros am welyau preswyl neu nyrsio
- ysbyty yn methu rhyddhau cleifion i amgylchedd diogel
- dim pecyn gofal cartref addas ar waith.

Mae oedi wrth ryddhau pobl dros 65 oed ac fe all eu hannibyniaeth wedyn ddirywio neu gael ei chyfyngu gan arwain at gost sylweddol i wasanaethau cyhoeddus. Os hwylusir rhyddhau yn gynharach a darparu gofal (tymor byr) mewn cartref gofal, byddai hyn yn fuddiol iawn. Mater critigol yw nad oes cartref gofal gyda darpariaeth nyrsio yn Llŷn. Mae hyn yn creu pwysau ar gartrefi gofal sydd â nyrsio yn yr ardal neu'r ardaloedd agosaf gan fod pawb eisiau aros mor agos at eu teulu a'u cymuned â phosibl.

Mae bregusrwydd y sector cartrefi gofal yn cael ei gydnabod yn dda ledled gogledd Cymru, gyda cholli dros 150 o welyau ers mis Ionawr 2022. Er nad ydym wedi gweld cartrefi yn cau yn y gorllewin, mae'r Bwrdd Iechyd

a Chyngor Gwynedd yn cael eu herio'n gyson mewn perthynas â ffioedd cartrefi gofal i bob lefel o ofal. Gwelwyd bod nifer uchel o gleifion mewnol sydd wedi'u optimeiddio yn glinigol yn gorfod oedi yn yr ysbyty oherwydd eu bod yn aros am leoliadau cartrefi gofal. Mae hyn oherwydd bod oedi yn y gorllewin yn cyfrif am 37% o'r oedi sy'n gysylltiedig â chartrefi gofal gogledd Cymru (ciplun Awst 2025).

	Nifer y cleifion lle bu oedi	% o oedi mewn cartrefi gofal	Nifer y diwrnodau gwely a gollwyd
Ynys Môn	10	17%	451
Gwynedd	12	20%	524
Conwy	6	10%	136
Sir Ddinbych	4	7%	101
Sir y Fflint	16	27%	673
Wrecsam	11	19%	396
Cyfanswm Gogledd Cymru a %	59		2281

Tabl 5: Tabl sy'n dangos llwybrau oedi gofal yng ngogledd Cymru gan gleifion ALL yn eu man preswyllo:

Negeseuon allweddol o Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-2027)

Negeseuon allweddol o Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gwynedd (2022-2027)

- Mae oedi wrth ryddhau pobl dros 65 oed o'r ysbyty yn arwain at golli annibyniaeth ac yn costio symiau sylweddol i'r GIG.
- Os yw pobl yn cael eu rhyddhau ac yn cael gofal (tymor byr) mewn cartref preswyl neu nyrsio, yna byddai hyn yn fuddiol.

Cipolygon newydd i broblemau ac atebion Gofal Cymdeithasol:

Yn seiliedig ar Gynllun 10 mlynedd y Blaid Lafur ar gyfer lechyd a Gofal, mae cipluniau newydd i broblemau gofal cymdeithasol a'r atebion arfaethedig:

Problemau Allweddol mewn Gofal Cymdeithasol:

1. **Problemau Gweithlu:** Mae tua 307,000 o weithwyr gofal, sy'n ffurfio un rhan o bump o gyfanswm y gweithlu, yn cael eu cyflogi ar contractau oriau sero gyda dibyniaeth fawr ar y rhain. Mae'r gyflogaeth ansicr hon yn tanseilio sefydlogrwydd swyddi ac yn cyfrannu at gyfraddau trosiant uchel, gan effeithio'n negyddol ar ansawdd y gofal a ddarperir.
2. **Diffyg Hyfforddiant a Datblygiad Gyrfa:** Mae'r sector gofal cymdeithasol yn dioddef o lefel isel o hyfforddiant a mynediad cyfyngedig at brentisiaethau o ansawdd uchel. Mae hyn wedi creu gweithlu sy'n aml wedi'i danbaratoi ar gyfer cymhlethdodau gofal henoed, gan arwain at ganlyniadau is-optimaid i ddefnyddwyr gwasanaeth.
3. **Cyflwyno Gofal Tameidiog:** Mae'r system bresennol yn dameidiog iawn, gan fynd i'r afael â phob angen ar wahân heb fod yna ddull holistaidd. Mae hyn yn arwain at ofal anghymesur lle mae cleifion a'u teuluoedd yn aml yn gorfod ailadrodd eu hanes meddygol i sawl ddarparwr, gan achosi aneffeithlonrwydd a cholli cyfleoedd ar gyfer ymyrraeth gynnar.
4. **Cymorth Annigonol ac Ymweliadau Byr:** Mae'r cynnydd mewn ymweliadau gofal 15 munud, wedi'i yrru gan danariannu ac arferion comisiynu gwael, wedi arwain at ofal annigonol. Mae'r ymweliadau byr hyn yn cyfyngu ar allu gweithwyr gofal i ddarparu cymorth ystyrllon, megis helpu gyda phrydau bwyd, ymolchi, neu reoli meddyginiaethau, sy'n hanfodol i gadw urddas ac ansawdd bywyd.
5. **Esgeuluso Mesurau Ataliol:** Mae ffocws y system ar ofal aciwt ac ysbyty wedi taflu cysgod dros yr angen am wasanaethau ataliol yn y gymuned. Mae'r esgeulustod hwn wedi cynyddu derbyniadau i'r ysbyty, yn enwedig ymhlith yr henoed, a allai fod wedi cael eu cefnogi'n effeithiol trwy ofal cymdeithasol cymunedol.

Atebion Arfaethedig:

1. **Gwahardd Contractau Oriau Sero:** Mae'r Blaid Lafur yn bwriadu dileu contractau oriau sero yn y sector gofal, gan hyrwyddo cyflogaeth sefydlog a theg. Nod y newid hwn yw gwella'r gallu i gadw staff a sicrhau ansawdd gofal mwy cyson, fydd o fudd i'r gweithlu a'r defnyddwyr gwasanaeth.
2. **Cyfleoedd Hyfforddiant a Gyrfa Gwell:** Mae'r strategaeth yn cynnwys creu prentisiaethau newydd a llwybrau datblygu gyrfa ar gyfer gweithwyr gofal. Menter allweddol yw'r ymrwymiad i hyfforddi 5,000 o weithwyr cartref newydd, gan ddarparu hyfforddiant cadarn iddynt i wella eu sgiliau a chefnogi'r galw cynyddol am ofal yn y cartref.
3. **Dull Gofal Integredig:** Mae cynllun y Blaid Lafur yn pwysleisio integreiddio gwasanaethau gofal corfforol, meddyliol a chymdeithasol mewn un system gydlynol. Nod y model gofal person cyfan hwn yw rhoi terfyn ar ddarnio gwasanaethau, lleihau aneffeithlonrwydd, a gwella canlyniadau cleifion trwy gynnig continwwm gofal di-dor.
4. **Gweithredu Gwiriadau Diogelwch a Gofal Ataliol:** Mae cyflwyno gwiriadau diogelwch ar gyfer oedolion hŷn sy'n agored i niwed yn flaenoriaeth. Bwriad y gwiriadau hyn yw nodi risgiau iechyd yn gynnar gan atal gorfod mynd i'r ysbyty heb fod angen, gan alinio â'r ffocws ehangach ar ofal ataliol a chadw pobl yn iach gartref am gyfnod hwy.
5. **Cymorth i Ofalwyr:** Mae cynllun y Blaid Lafur yn cynnwys mesurau i wella cymorth i ofalwyr teuluol di-dâl. Mae hyn yn cynnwys sicrhau mynediad at wiriadau iechyd rheolaidd, darparu un pwynt cyswllt o fewn y system ofal, a neilltuo cyllid ar gyfer seibiannau gofalwyr. Nod y camau hyn yw lliniaru'r pwysau sy'n wynebu gofalwyr teulu a gwella eu gallu i gefnogi anwyliad yn effeithiol.

Nod cynllun 10 mlynedd Llafur yw mynd i'r afael â materion systemig mewn gofal cymdeithasol trwy fuddsoddi yn y gweithlu, integreiddio gwasanaethau gofal, a blaenoriaethu mesurau ataliol. Trwy fynd i'r afael â'r achosion sylfaenol hyn, mae'r strategaeth yn ceisio creu system gofal cymdeithasol fwy cynaliadwy, teg ac effeithiol sy'n diwallu anghenion y boblogaeth sy'n heneiddio tra'n lleihau'r baich ar ysbytai a chyfleusterau gofal aciwt. Mae'r dull hwn yn darparu fframwaith gynhwysfawr ar gyfer diwygio a allai wella ansawdd a hygyrchedd gwasanaethau gofal cymdeithasol ledled y DU yn sylweddol.

Perchnogaeth gyhoeddus o ofal

Gyda heriau cydymffurfio gweithredol, ariannol a rheoleiddiol cynyddol, mae'r 'farchnad' cartrefi gofal lle mae darparwyr a gefnogir gan ecwiti preifat yn 'gamblo' ar gartrefi gofal yn anghynadwy. Dyma farn Canolfan Iechyd a Budd y Cyhoedd, 2019 a'r ymgyrch peidio â phreifateiddio 'We Own It - Public services for people, not profit'. Caiff y cyntaf ei ddyfynnu yn aml, mae'r olaf yn mynegi dadl gymhellol a nodir isod bod 'gofal yn perthyn i berchnogaeth gyhoeddus'.

'We Own It – Care Belongs in Public Ownership'

Yn wreiddiol, Awdurdodau Lleol oedd yn gyfrifol am ddarparu llety preswyl a gwasanaethau gofal i bobl hŷn mewn angen. Yn ystod yr 1980au a'r 1990au, trosglwyddwyd cartrefi gofal awdurdodau lleol i'r sector preifat. Fe wnaeth awdurdodau lleol gymryd y ddyletswydd o brynu gofal, yn bennaf gan fusnesau preifat oedd yn gwneud elw. Ym 1980 roedd 37,400 o leoedd mewn cartrefi gofal preswyl preifat (cyfran fach o'r cyfanswm) ond erbyn 1990 roedd nifer y lleoedd preifat wedi cynyddu i 155,600 – cynnydd o 316%. Fe wnaeth deddfwriaeth ddiweddarach (Deddf Safonau Gofal 2000 a'r Comisiwn Ansawdd Gofal a Deddf Gofal 2014) roi awdurdodau lleol yn gyfrifol am lunio'r farchnad ofal. 'Awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am les trigolion, ac mae'r GIG yn codi'r darnau pan fydd pethau'n mynd o'i le - tra bod y darparwyr preifat yn blaenoriaethu eu cyfranddalwyr.'

Ym 1960, darparodd y sector preifat 10.5% o ofal preswyl, tra bod y sector cyhoeddus yn darparu 66% (a'r sector gwirfoddol 23%). Heddiw, mae'r ddarpariaeth breifat yn 83%, y sector gwirfoddol yn 13% a'r sector cyhoeddus yn 4% yn unig.

Yn ôl Canolfan Iechyd a Budd y Cyhoedd (2019) rhannodd 18 o'r 26 darparwr elw mwyaf eu busnes yn gwmni gweithredu a chwmni eiddo oedd yn galluogi i daliadau rhent gael eu gwneud gan un cwmni i brydlesu adeilad y cartref gofal gan y llall, gyda'r ddau mewn cyd-berchnogaeth. Y ddadl a wneir yma yw y gall taliadau rhent gynnwys elw cudd trwy ffioedd rhent artiffisial o uchel. Mae rhannu'r cwmni gweithredu hefyd yn helpu i gyfyngu ar atebolrwydd lle mae niwed yn digwydd a gall hyn ei gwneud hi'n haws osgoi treth. Ers 2011, mae dau brif ddarparwr cartrefi gofal,

Southern Cross a Four Seasons, a ddarparodd ofal i 45,000 o breswylwyr rhyngddynt, un ai wedi gadael y diwydiant neu wedi mynd i ddwylo'r gweinyddwyr.

Mae adroddiadau newyddion wedi adrodd bod symiau mawr o elw yn cael eu tynnu o'r diwydiant cartrefi gofal, naill ai ar ffurf difidendau neu fel ad-daliadau benthyciadau i fuddsoddwyr. O ran pwy sy'n ennill i raddau helaeth, mae rhaglen Panorama y BBC 'Crisis in Care: Follow the Money' yn awgrymu "Dim ond un enillydd sydd yna, a'r rhain yw'r cwmnïau buddsoddi." Adroddodd ymchwiliad Panorama fod bron i draean o welyau cartrefi gofal yn eiddo i'r cwmnïau mwyaf, y mae eu buddsoddwyr yn eu gweld fel ffynhonnell incwm ac elw. Mae tri o'r grwpiau mwyaf – Four Seasons, Care UK ac HC-One – yn neu wedi bod yn eiddo i gwmnïau ecwiti preifat ac mae ganddynt 39,000 o welyau rhyngddynt. Canfu'r ymchwiliad hefyd bod 20% o'r ffioedd a dalwyd i HC-One yn mynd tuag at daliadau elw a dyled. 'Yn y cyfamser, mae preswylwyr yn ei gartrefi gofal yn derbyn gofal ofnadwy, ac mae eu teuluoedd yn dioddef'.

Gydag unigolion a theuluoedd bellach yn talu 51% (£7.7bn) o gyfanswm yr incwm blynyddol (£15.2bn) ar gyfer cartrefi gofal annibynnol, mae tryloywder ariannol yn y diwydiant cartrefi gofal bellach yn fater hawliau defnyddwyr cymaint ag y mae'n fater gwerth am arian i drethdalwyr (Canolfan Iechyd a Budd y Cyhoedd, 2019).

Ffeithiau Allweddol:

- Mae 64% o'r cyhoedd eisiau i gartrefi gofal gael eu rhedeg a hwythau mewn perchnogaeth gyhoeddus (Survation, 2020).
- Mae ansawdd y gofal mewn cartrefi gofal yn Lloegr yn wael, gydag un o bob pum cartref wedi'i raddio'n 'annigonol' neu 'angen gwella'. Mae cartrefi gofal mwy yn gysylltiedig ag ansawdd gofal gwaeth.
- Mae TUC yr Alban wedi canfod bod bron i 25% o gartrefi gofal sy'n cael eu rhedeg gan ddarparwyr mawr wedi cael o leiaf un gŵyn wedi ei chadarnhau yn eu herbyn yn 2019/20, o'i gymharu ag 16% yng ngweddill y sector preifat a 6% mewn cartrefi nad ydynt yn cael eu rhedeg er elw. Mae adnoddau staffio hefyd 20% yn waeth yn y sector preifat.
- Mae 10% o'r cyllid yn diferu o'r system trwy echdynnu elw cudd (amcangyfrif £1.5 biliwn allan o gyfanswm o £15 biliwn o gyllid). Mae'r arian hwn yn diferu trwy strwythurau corfforaethol cymhleth i daliadau difidend, rhent, llog, rheolaeth a ffioedd cyfarwyddwyr.
- Mae'r 26 darparwr mawr sy'n cyfrif am 30% o'r holl welyau yn diferu £13.35 o bob £100.
- Rhaid i o leiaf 40,000 o bobl y flwyddyn werthu eu cartrefi i dalu am ofal nyrsio. Mae tua hanner y cyllid gofal cymdeithasol yn cael ei ddarparu gan awdurdodau lleol a'r GIG, tua hanner gan unigolion a'u teuluoedd.
- Rhwng 2010 a 2017/18, mae cyllid y llywodraeth i awdurdodau lleol wedi gostwng 49% mewn termau real. Mae cynghorau bellach yn gwario 38% o gyfanswm eu cyllideb ar ofal cymdeithasol.
- Mae gweithwyr gofal preifat o dan bwysau ac yn cael eu tanbrizio. Mae Skills for Care yn dweud bod y gyfradd swyddi gwag yn gyson dros 6% a throsiant yn 29%. Mae 82% o'r gweithlu yn ferched a 21% yn Ddu, Asiaidd neu o leiafrifoedd ethnig.
- Erbyn 2040, bydd bron i un o bob saith o bobl dros 75 oed. Pa fath o ddyfodol rydyn ni ei eisiau ar gyfer gwaith gofal?

Rhybuddiodd y Swyddfa Archwilio Genedlaethol yn 2018 na all "gofal cymdeithasol barhau fel gwasanaeth Sinderela". Mae'r Blaid Lafur eisiau cyflwyno Gwasanaeth Gofal Cenedlaethol yn Lloegr ac mae'n cynnal adolygiad i weld sut y gellid cyflawni hyn. Dywedodd Ysgrifennydd Iechyd yr Wrthblaid, ar y pryd, Wes Streeter, "Byddwn wrth fy modd yn gweld gwasanaeth gofal cenedlaethol yn cael ei ddarparu ar yr un telerau â'r GIG, yn eiddo i'r cyhoedd, yn cael ei ariannu'n gyhoeddus, yn rhad ac am ddim ar y pwynt defnydd, ond mae'n rhaid i ni fod yn onest am raddfa'r her. Felly, ein man cychwyn yw sicrhau ein bod yn cyflawni safonau cenedlaethol ar gyfer defnyddwyr gofal a gwell cyflog ac amodau i staff sy'n gweithio mewn gofal cymdeithasol."

Mae'r Alban eisoes wedi ymrwmo i gyflwyno Gwasanaeth Gofal Cenedlaethol, ond ni fydd yn cael ei redeg gan y wladwriaeth. Mae TUC yr Alban wedi canfod 'nad yw'r Alban yn gallu fforddio gofal cymdeithasol wedi ei breifateiddio' gan ddadlau bod "darparwyr preifat mawr yn gysylltiedig â chyflogau is, mwy o gwynion am ansawdd gofal a lefelau uwch o echdynnu rhent na darparwyr gofal cyhoeddus a thrydydd sector".

'Mae gofalu am bobl yn eu cartrefi eu hunain yn swydd hynod o bwysig sy'n rhy aml yn cael ei thanbrizio. Edrych ar ôl pobl hŷn, eu helpu i ymolchi a gwisgo, glanhau a thacluso, rhoi meddyginiaeth iddynt, paratoi eu prydau, cadw cwmni iddyn nhw - efallai mai chi yw'r unig berson y byddant yn ei weld drwy'r dydd.'

Mae hyn i gyd yn cyfrannu at y ddadl dros fwy o berchnogaeth gyhoeddus o gartrefi gofal. Mae'r Ganolfan Iechyd a Budd y Cyhoedd yn argymhell bod y llywodraeth - trwy awdurdodau lleol a'r GIG - yn defnyddio cyfalaf i adeiladu cartrefi gofal newydd, cyflogi gweithwyr gofal yn uniongyrchol, a sicrhau eu bod wedi'u hyfforddi'n dda gyda thelerau ac amodau gweddus, 'gan adeiladu ar y gwaith y mae UNSAIN wedi'i wneud gyda'r Siarter Gofal Moesegol.'

Mae hyn yn wahanol i'r status quo lle mae gofal yn wasanaeth cyhoeddus sy'n cael ei redeg er elw gan gymysgedd anhrefnus o ddarparwyr a sefyllfa lle mae cartrefi gofal yn cael eu hystyried fel cyfle buddsoddi – y mae'r cyhoedd yn aml yn talu amdano trwy werthu cartrefi os ydynt yn eu perchnogaeth neu os nad ydynt, gan awdurdodau lleol sy'n brin o arian. Credir bod cartrefi gofal cydfuddiannol, sy'n aml yn cael eu rhedeg gan sefydliadau dielw neu grwpiau cymunedol, fel arfer yn cynnig cyfraddau is o tua 20-30% yn llai na chartrefi gofal preifat³⁵.

Cydweithio

Fel mae'r Strategaeth ar gyfer Pobl Hŷn yng Nghymru (2013-2023) yn amlinellu, mae angen gweithio ar y cyd a chofleidio realiti, cyfleoedd a heriau heneiddio'r boblogaeth - nodwedd barhaol o gymdeithas fodern. Her gyson yw nad yw gwasanaethau iechyd a gofal yn cael eu cyfuno, gyda gwasanaethau yn aml yn cael eu darparu ar wahân, ac anaml y mae'r claf yn cael ei drin yn 'gyfan'. Mae gwasanaeth fel atal cwympiadau yn cynnwys ffactorau meddygol, amgylcheddol, ymddygiadol a dynol, sy'n effeithio ar draws y GIG, gofal cymdeithasol, tai a'r amgylchedd adeiledig a'r sector gwirfoddol a chymunedol sy'n profi'r angen am ddull cydweithredol. Gofalu am bobl sy'n agored i niwed yw un o gyfrifoldebau pwysicaf Cyngor Gwynedd, ac mae mwy o bwysau ar ein gwasanaethau oherwydd newidiadau cymdeithasol sydd y tu hwnt i'n rheolaeth. Gan adeiladu ar yr achos 'perchnogaeth gyhoeddus o ofal' dros newid, mae cartref gofal Penrhos yn bodloni gofynion cydweithredol y ddarpariaeth iechyd a gofal.

1.6 Trefniadau Cyfredol

Gwynedd yw'r ail sir fwyaf yng Nghymru ond prin ei phoblogaeth, gydag arwynebedd o 979 milltir sgwâr (2,540 km²) a phoblogaeth o 117,400. Ar ôl Bangor (18,322), yr aneddiadau mwyaf yw Caernarfon (9,852), Bethesda (4,735), a Phwllheli (4,076). Y sir sydd â'r ganran uchaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru, sef 64.4%, ac fe'i hystyrir yn gadarnle i'r iaith³⁶.

Darpariaeth Gofal Preswyl a Nyrsio

Mae cyfanswm o 128 o welyau preswyl yn Ardal Llŷn ac Eifionydd ond ar ôl cau Cartref Nyrsio Penrhos ar ddechrau mis Rhagfyr 2020 nid oes darpariaeth gwelyau nyrsio yn ardal Llŷn. Mae hyn yn golygu bod rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar dai yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Mae'n rhaid i bobl eraill chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd ac o bosibl yn ei gwneud hi'n anodd derbyn gwasanaethau yn Gymraeg.

Isod, ceir map o gartrefi gofal preswyl a chartrefi gofal presennol gyda nyrsio yn ardal Llŷn ac Eifionydd sy'n dangos bod cyfanswm o 309 o welyau ar gael. Rhaid nodi bod y gwelyau nyrsio yn ardal Eifionydd yn unig.

³⁵Costau Cartrefi Gofal a Ffioedd Cartrefi Gofal | Costau Cartrefi Nyrsio | Gorffennaf 2024 (ukcareguide.co.uk).

³⁶[Gwynedd - Wikipedia](#).

Er nad yw'r cyflenwad o welyau dementia arbenigol yn cwrdd â'r galw presennol, bu cynnydd dros y pum mlynedd diwethaf sydd wedi gweld nifer gwelyau Cyngor Gwynedd yn fwy na dyblu – o 39 o welyau mewn tri chartref i 84 o welyau mewn chwe chartref gofal.

Gofal Nyrsio Dementia Arbenigol

Mae cartrefi annibynnol yng Ngwynedd sy'n darparu gofal preswyl a nyrsio arbenigol ar gyfer dementia. Yn anffodus, fel y soniwyd dro ar ôl tro, nid oes darpariaeth dementia nyrsio arbenigol ar gael i unigolion sy'n byw yn ardal Llŷn sy'n golygu bod yn rhaid i unigolion symud allan o'u cymunedau i dderbyn gofal addas. Mae'r galw am ofal nyrsio dementia yn fwy na'r ddarpariaeth sydd ar gael yn lleol. Gyda dim ond 4 cartref nyrsio dementia yn y sir ar hyn o bryd, mae hyn yn cynyddu'r pwysau ar ofalwyr, teuluoedd, ysbysai a'r nifer o unigolion sy'n gorfod symud allan o'r sir i dderbyn gofal.

Cynaliadwyedd y gweithlu – Ailgydbwyso Gofal a Chymorth (Papur Gwyn Llywodraeth Cymru)

Mae darparu gofal cymdeithasol yn llafur-ddwys iawn, ac mae bod gweithlu medrus ar gael yn chwarae rhan allweddol wrth ddarparu gofal o ansawdd uchel. Mae'r gweithlu gofal cymdeithasol fel arfer yn heneiddio ac yn ôl rhyw, gyda'r rhan fwyaf o staff darparwyr gofal a gomisiynwyd yn ferched a dros hanner y gweithlu dros 40 oed. Fe adroddir gan y Swyddfa Ystadegau Cenedlaethol (ONS) bod graddfa trosiant staff yr holl weithlu gofal cymdeithasol i oedolion yng Nghymru yn 30%. Yn ogystal â throsiant uchel, mae materion cyfredol yn cynnwys cyfraddau uchel swyddi gwag, recriwtio costus a hyfforddi staff newydd, defnydd cynyddol o staff asiantaeth (drutach), yn peri trafferthion yn y sector gyda staff yn aml yn symud rhwng cyflogwyr oherwydd cymhellion ariannol neu well amodau gwaith. Nododd gwaith ymchwil ddiweddar gan sefydliad Iechyd a Gofal Cymdeithasol Cymru fod cystadleuaeth yn bodoli gyda chyflogwyr y tu allan i'r sectorau gofal cymdeithasol (e.e. manwerthu). Ystyrir bod y cyflogwyr hyn yn darparu cyflog tebyg neu well, gyda rolau â llai o gyfrifoldeb. Credwyd bod cystadleuaeth o fewn a rhwng cyflogwyr gofal cymdeithasol a'r GIG yn cyfrannu at broblemau cadw staff y gweithlu gofal cymdeithasol.

Fel rhan o'r Comisiwn Gwaith Teg, nododd adroddiad Gwaith Teg Cymru, er bod y sector yn ddiwydiant craidd sy'n cyfrannu at les unigol a chymdeithasol, ei fod yn sector sy'n arddangos nodweddion amrywiol sy'n gysylltiedig ag ansicrwydd ac amgylchedd gwaith gwael. Mewn ymateb i argymhellion yr adroddiad, mae Llywodraeth Cymru wedi cynnull Fforwm Gofal Cymdeithasol yn ddiweddar sy'n ystyried y ffordd orau o wella cyflogau ac amodau cyflogaeth eraill yn y sector gofal cymdeithasol. Mae gwaith ymchwil yn dangos bod cyflog, telerau ac amodau yn cael eu hystyried fel ffactorau allweddol sy'n ymwneud â boddhad swydd, ac mae cysylltiad pwysig rhwng boddhad swydd, ansawdd gwasanaeth a chyflawni canlyniadau. Mae gwella cyflog, telerau ac amodau yn rhan bwysig o waith denu, recriwtio a chadw yn y sector.

Datgelodd canlyniadau'r cyfrifiad cyntaf a gyhoeddwyd ym mis Awst 2022 ostyngiad yn y boblogaeth oedran gweithio dros y degawd ddiwethaf. Yn 2021, roedd 64,900 o bobl 20-64 oed yn yr ardal, sy'n ffurfio 55.3% o'r holl breswylwyr arferol. Mae hyn yn ostyngiad o 68,800 (neu 56.4%) yn 2011. O'i gymharu, roedd y boblogaeth oedran gweithio yng Nghymru yn 56.5%, ac yng Nghymru a Lloegr gyda'i gilydd, roedd yn 58.4%.

Ers blynyddoedd lawer, mae recriwtio a chadw staff gofal cymdeithasol wedi bod yn her sylweddol i Gyngor Gwynedd. Cyflwynwyd adroddiad ar yr anawsterau hyn i'r Pwyllgor Craffu mor gynnar â mis Mehefin 2019. Ers hynny, mae'r sefyllfa wedi gwaethygu oherwydd pandemig Covid-19, sydd wedi rhoi pwysau ychwanegol ar staff, gan arwain at fwy o drosiant.

Roedd adroddiad dilynol diweddar a gyflwynwyd i Bwyllgor Craffu Gofal Cyngor Gwynedd yn tynnu sylw at broblemau parhaus a bylchau staffio. Amlinellodd hefyd y camau sy'n cael eu cymryd gan Gyngor Gwynedd i liniaru'r effeithiau hyn a chefnogi'r gweithlu gofal cymdeithasol gymaint â phosibl.

Camau presennol i fynd i'r afael â heriau'r gweithlu

Mae Cyngor Gwynedd yn cynnal ymgyrchoedd recriwtio'n rheolaidd ac yn defnyddio dulliau amrywiol i wneud hynny. Mae'r ymgyrchoedd yn cael eu cynnal yn lleol trwy dargedu ardaloedd a threfi penodol. Ochr yn ochr â phartneriaid eraill, mae Cyngor Gwynedd yn ceisio newid y canfyddiad sy'n bodoli o ran swyddi yn y sector gofal ac yn gwneud ymdrechion i dynnu sylw at yr ystod eang o gyfleoedd sy'n bodoli, hyblygrwydd y contractau sydd ar gael a'r manteision i staff. Un agwedd arbennig y dylid ei amlygu yw'r cydweithrediad sy'n mynd rhagddo gyda phartneriaid i geisio datblygu llwybrau gyrfa ymhellach yn y maes. Penododd Cyngor Gwynedd swyddog ym mis Rhagfyr 2021 i arwain ar yr agwedd hon ac i gefnogi'r rhaglen waith o ran cynnal digwyddiadau, dulliau marchnata amrywiol, creu deunydd gwreiddiol a phwrpasol, a nodi cyfleoedd i wella prosesau gwaith. Mae cydnabyddiaeth yn genedlaethol bod prinder staff bellach wedi cyrraedd pwynt argyfwng. Yn ddiweddar, mae Cyngor Gwynedd wedi gweld ymdrechion yn cael eu gwneud yn genedlaethol megis yr ymrwymiad i gynyddu lefelau cyflog yr holl weithwyr gofal i'r Cyflog Byw Gwirioneddol o £12.60 yr awr yn ogystal â chyfraniadau ariannol un-tro. Yn fwy addawol, mae'r setliad cyflog y cytunwyd arno ym mis Hydref 2022 yn darparu £1,925 ychwanegol y flwyddyn. Nid yw cynnydd o'r fath wedi'i weld ers peth amser.

Dylid nodi bod cyflogau yn y maes hwn yn cael eu cydnabod fel mater y mae angen mynd i'r afael ag ef ar lefel Cymru a'r DU. Nid yw'r broblem hon felly yn unigryw i Wynedd, ac mae'n rhoi sicrwydd o weld y cydweithrediad parhaus sydd wedi'i fwriadu i fynd i'r afael â'r materion hyn. Wrth gwrs, mae gwahaniaethau yn y ffordd y mae awdurdodau lleol eraill yn darparu gwasanaethau gofal, gyda rhai ohonynt yn dibynnu'n bennaf ar gomisiynu'r sector annibynnol ond o drafodaethau parhaus a chydweithrediad a welwyd mae'r sefydliadau hyn i gyd yn profi anawsterau wrth recriwtio a chadw staff. Mae Papur Gwyn Llywodraeth Cymru ar gynaliadwyedd y gweithlu yn tynnu sylw at y ffaith bod y sefyllfa wedi gwaethgu yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ac mae'n ymddangos nad yw'r sefyllfa yn debygol o wella yn fuan. Yr hyn sydd ei angen nawr, fel y dywed y papur, yw'r angen am ganllawiau cenedlaethol ac ymyrraeth genedlaethol gyda hyn.

Academi Gofal Gwynedd

Mae'r syniad o'r academi gofal yn deillio o brosiect sydd eisoes wedi'i sefydlu yn Sir Gaerfyrddin yn 2020. Mae'r academi yn cynnig llwybr penodol, proffesiynol i unigolion sy'n dymuno dilyn gyrfa ym myd lechyd a Gofal.

Bydd yr academi yn rhoi cipolwg i unigolion ar yrfaoedd o fewn y sectorau hyn ac yn rhoi cyfle iddynt i ennill cymwysterau. Bydd unigolion ar y cynllun yn gwybod eu bod yn anelu at lwybr gyrfa penodol tra'n llenwi bylchau o fewn gwasanaethau yn y cyfamser ac yn cael cyfle i feithrin arbenigedd.

Ein bwriad gyda'r academi felly yw:

- meddwl am ddyfodol ein gwasanaethau presennol,
- cynyddu'r gallu i gefnogi datblygiadau newydd,
- meithrin arbenigedd ar gyfer swyddi allweddol ar hyd y daith.

Trwy gynnig cyfleoedd a llwybrau datblygu pendant i drigolion Gwynedd byddwn yn ymrwymo mwy o bobl i fod eisiau byw a gweithio yn y Sir yn y tymor hir a llenwi swyddi gwag yn y tymor byr.

Y bwriad yw sefydlu swydd cydlynedd newydd yr Academi Gofal drwy gyllidebau Cyngor Gwynedd fel man cychwyn, gyda'r bwriad o ymestyn hyn i gynnwys cydlynedd o BIPBC drwy waith datblygu cynllun Penrhos i gynyddu nifer yr hyfforddeion wrth i gynllun Penrhos ddatblygu ymhellach.

Mae'r academi yn agored i unigolion o bob oedran, cyfle i ennill cyflog wrth ddysgu yn ogystal â derbyn cefnogaeth, hyfforddiant ac arweiniad ar hyd y ffordd. Ar ddiwedd y cynllun gall unigolion ddilyn gyrfaedd fel:

- Gweithiwr Cymdeithasol
- Therapydd Galwedigaethol
- Rheolwr Cartref neu
- Nyrs.

Mae hefyd yn bosibl i unigolion sydd eisoes yn gweithio yn y maes wneud cais am y cyfleoedd datblygu. Yn yr un modd, os yw unigolion ar unrhyw adeg yn hapus â'u swydd ar hyd y daith, bydd gwahanol bwyntiau ymadael yn yr academi fydd yn galluogi unigolion i wneud cais am y swydd berthnasol.

Wrth gwblhau eu lleoliadau ar hyd y daith ac i gyrraedd y nod uchod, gall unigolion ennill profiadau a llenwi bylchau yng ngwasanaethau Penrhos. Gall unigolion fanteisio ar gyfleoedd i gael profiadau amrywiol yn gweithio gyda'i gilydd gan blethu byd lechyd a Gofal.

Wrth annog cydweithio rhwng lechyd a Gofal, bydd yr academi yn helpu i ddatblygu rolau newydd, mwy integredig a fydd yn gweithio ar draws y ddau sector. Bydd yn bosibl datblygu mwy o rolau fel 'Ymarferwyr Uwch' a fydd yn cyfuno gwaith, yn rhoi mwy o gyfleoedd i unigolion ddysgu oddi wrth ei gilydd ac i ennill profiadau amrywiol. Bydd yr academi felly yn helpu gyda chanfyddiadau sydd gan unigolion am weithio yn y maes ac yn rhoi statws mwy proffesiynol i'r math hwn o waith.

Gobeithiwn y bydd yr academi yn:

- helpu gyda chynllunio'r gweithlu,
- helpu wrth feddwl am gynlluniau newydd er enghraifft Penrhos ac anghenion ar gyfer y dyfodol,
- lleihau'r angen am ddefnyddio gweithwyr asiantaeth,
- lleihau trosiant staff o fewn sefydliadau wrth i staff weld mwy o gyfleoedd ar gyfer llwybr gyrfa.

Gweler Atodiad A am drosolwg o'r broses.

Y Weledigaeth

Mae cymuned Llŷn yn adnabyddus am ei gwytnwch a'i hannibyniaeth sy'n deillio o'i daearyddiaeth a'i natur wledig. Yn draddodiadol, mae plant sy'n oedolion wedi ymgartrefu gerllaw yn agos at aelodau o'r teulu sydd wedi golygu bod teuluoedd wedi gallu camu i mewn i ddarparu gofal i berthnasau hŷn pan fo angen. Fodd bynnag, mae'r duedd hon yn dod yn llai cyffredin ac mae hyn yn debygol o barhau. Rhaid ystyried yr elfen hon o angen sydd heb ei diwallu yn y model gwasanaeth arfaethedig cyffredinol.

Mae cydnabyddiaeth eang hefyd bod hen fodel gofal Cartref Pwylaidd Penrhos yn arloesol o ran cadw ei breswylwyr yn iach, yn annibynnol ac allan o ofal. Bydd yn bwysig cynnal ac adeiladu ar yr ethos hwn o ran dyfodol y safle.

Model Gwasanaeth Arfaethedig

Dylai'r model gwasanaeth arfaethedig:

- Gynnal yr ethos cyffredinol presennol - hyrwyddo ansawdd bywyd, cynnal annibyniaeth, sicrhau lles a lleihau dibyniaeth ar ofal dibynnol cyn hired â phosibl.
- Darparu sbectwm o ofal â chymorth - o'r ddibyniaeth leiaf (fflatiau byw'n annibynnol) i fyw â chymorth, gyda mynediad at ofal camu i fyny/i lawr, i ofal preswyl ac i nyrsio a gofal diwedd oes, fel y'i pennir gan anghenion unigolyn.
- Hyrwyddo ymagwedd hyblyg at y gwelyau cartrefi gofal sy'n caniatáu hyblygrwydd o ran defnyddio gwelyau lle bo hynny'n bosibl i ddiwallu anghenion lleol yn hytrach na darpariaeth gwelyau sefydlog/dynodedig, a thrwy hynny wella effeithlonrwydd
- Cydnabod pwysigrwydd perthynas (contractio) â'r trydydd sector i sicrhau gwytnwch gwasanaeth (er enghraifft lechyd Meddwl).
- Sicrhau dyfodol y ddarpariaeth gyffredinol gan ystyried rhagamcanion poblogaeth pobl hŷn a'r angen presennol sydd heb ei ddiwallu.

Mae dau fodel neu drefniadau cytundebol posib i Gyngor Gwynedd a BIPBC i ddarparu'r cartref preswyl a nyrsio sector cyhoeddus newydd arfaethedig ym Mhenrhos. Mae'r rhain wedi cael eu hasesu'n ddiweddar gan Gyngor Sir Gaerfyrddin a Bwrdd lechyd Prifysgol Hywel Dda fel rhan o brosiect tebyg iawn yng Nghaerfyrddin i adeiladu a rhedeg cartref preswyl a nyrsio 60 gwely. Y ddau fodel yw:

- Opsiwn 1 – Model Partneriaeth: Y Bwrdd Iechyd sy'n cyflogi staff nyrsio, gan gadw trosolwg clinigol. Byddai'r Awdurdod Lleol yn rhedeg y cartref ei hun ac yn gorff cofrestredig gydag AGC.

Byddai hyn yn golygu y byddai BIPBC yn cyllido'r staff nyrsio (o gyllidebau CHC presennol) a byddai'r Awdurdod Lleol yn codi tâl ar wahân ar y BIPBC am y gorbenion sy'n gysylltiedig â rhedeg cartref gofal – byddai hyn yn cynrychioli trefniant cytundebol newydd.

- Opsiwn 2 – Model Dirprwyedig: Yr Awdurdod Lleol yn cyflogi'r holl staff, gan gynnwys staff nyrsio, o dan gyfrifoldeb dirprwyedig gan y Bwrdd Iechyd. Byddai'r Awdurdod Lleol yn rhedeg y cartref ac yn gorff cofrestredig gydag AGC. O dan y trefniant hwn, byddai'r trefniant cytundebol yn aros yr un fath ag y mae ar hyn o bryd gyda BIPBC yn comisiynu lleoliad gofal gan yr ALI trwy gyllidebau CHC/FNC.

Nid yw'r ABA ar hyn o bryd yn mynegi'r trefniadau contractio terfynol yn y dyfodol gan y bydd hyn yn dibynnu ar ba fodel sy'n cael ei ddilyn. Bydd y trefniadau hyn yn cael eu diffinio ar y cam ABLI.

Gweledigaeth Penrhos

Gweledigaeth y prosiect yw ar gyfer math newydd o bartneriaeth, sy'n meddwl yn wahanol am y berthynas rhwng gwasanaethau a'r gymuned ar gyfer y dyfodol.

Felly, gellir crynhoi gweledigaeth Penrhos fel a ganlyn:

Gweledigaeth Penrhos

Darparu cartrefi a gwasanaethau iechyd a gofal o ansawdd uchel, ynni-effeithlon (carbon isel) mewn lleoliad pentref unigryw. Bydd y datblygiad yn darparu cartrefi i bobl ag anghenion gofal/gofal iechyd yn bennaf, ond hefyd darparu rhywfaint o dai fforddiadwy i bobl leol ac i bobl a fydd yn gweithio ar y safle yn y sector gofal ac iechyd.

Gellir gweld rhagor o gefndir a'r cynllun meistr ar gyfer y safle yn Atodiad B. ([PENRHOS-POLISH-VILLAGE_WELSH.pdf](#))

Amcanion Buddsoddi

Yr Amcanion Buddsoddi yw'r canlyniadau 'wedi'u targedu' ar gyfer y prosiect. Maent yn adlewyrchu'r rhesymeg dros y prosiect ac fe'u defnyddir fel rhan o'r broses arfarnu opsiynau a ddisgrifir yn yr Achos Economaidd. Mae'r amcanion buddsoddi ar gyfer yr achos busnes hwn wedi'u nodi yn y ffigur isod. Yr amcanion hyn:

- Cefnogi cyflawni ein gweledigaeth
- Ymateb i'r Achos dros Newid a ddisgrifir uchod.

Amcanion Buddsoddi	
Un	Cefnogi ail gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) trwy gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus/nid-er-elw sy'n ymdrechu i ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.
Dau	Cefnogi darparu gofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaethau drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.
Tri	Cefnogi cynnaladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol drwy ddull partneriaeth gydweithredol fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.

Pedwar	Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.
Pump	Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.
Chwech	Darparu gwerth am arian wrth wneud defnydd effeithlon o adnoddau a darparu llety sy'n sensitif yn amgylcheddol ac yn garbon niwtral.

Tabl 6: Amcanion Buddsoddi

5.10 Cwmpas a Gofynion Gwasanaeth Allweddol

Gofynion gwasanaeth allweddol yw'r newidiadau gwasanaeth sydd eu hangen i fodloni'r amcanion buddsoddi a ddisgrifir uchod. Mae'r gofynion gwasanaeth allweddol ar gyfer yr achos busnes hwn wedi'u crynhoi yn y tabl isod.

	Gofyniad	Dymunol
Gofynion preswyl	- Cyfleuster dementia preswyl 32 gwely 2 uned breswyl, pob un ag 16 gwely ensuite 2 x Le bwyta i Breswylwyr; Lolfeydd; a Cheginau a Lle tawel - Ystafell Ymolchi â Chymorth ym mhob uned	- Lle i ddarparu ar gyfer anghenion y dyfodol. - Ystyriaeth wedi ei roi i reoli Covid, hawdd ynysu preswylwyr, cylchrediad aer, rheoli haint. - Ystyriaeth i ofynion RNIB. - Cyfleusterau toiledau yn agos at ardaloedd cymunedol ond hefyd yn breifat. - Agosrwydd at orsaf nyrsio a staffio. - Ystyriaeth i gynllunio ar gyfer preswylwyr dementia, cyferbyniad lliw ac ati - Gofod allanol diogel a diddordeb gweledol.
Gofynion gofal nyrsio	- Cyfleuster nyrsio 24 gwely gyda 8 gwely o'r rhain ar gyfer gofal nyrsio dementia 2 uned breswyl, un gydag 16 gwely ac un arall gydag 8 gwely ensuite 2 x Le bwyta i Breswylwyr; Lolfeydd; a Cheginau a Lle tawel - Ystafell Ymolchi â Chymorth ym mhob uned	- Dull dylunio modiwlaid i ganiatáu ystafelloedd sengl ac i fod yn gyfeillgar i ddementia. - Gardd bwrpasol ar gyfer cerdded ac ymarfer corff/cadw'n heini. - Dyluniad cadarn ar gyfer ymddygiad heriol. - Dyluniad generig i fodloni gofynion ar gyfer Dementia a Nyrsio Cyffredinol i sicrhau hyblygrwydd wrth ei ddefnyddio, ac i addasu i newidiadau i'r galw a'r anghenion.
Cyffredinol / Cymunedol	- Ystafelloedd newid staff a chawodydd 1 ystafell wely cysgu i mewn gydag ensuite 2 ystafell staff 1 gofod swyddfa'r Tîm Adnoddau Cymunedol 1 dderbynfa ac ardal ymwelwyr (gan gynnwys gofod swyddfa) 2 ystafell therapi 3 x Ystafell gyfarfod - Ystafell Hyfforddi Trin â Llaw - Prif Olchdy - Bwyty / Man cyfarfod cymunedol i'w ddefnyddio gan y safle ehangach 1 x Ystafell Wely ensuite teuluol - Salon gwallt ac ystafelloedd therapi i'w defnyddio gan y safle ehangach	

Tabl 7: Gofynion Allweddol y Gwasanaeth

Dylai'r safle gael ei ddylunio gyda hyblygrwydd ar gyfer y dyfodol dan sylw.

Nid yw'r prosiect Cartref Gofal yn mynd i'r afael â'r angen am dai gofal ychwanegol, fflat camu i lawr a thai gwarchod, gwelyau Rhyddhau i Adfer ac Asesu (D2RA) gan eu bod yn rhan o Brosiect ehangach Ailddatblygu Penrhos. Byddai gwelyau diwedd oes yn cael eu cynnig yn ysbyty Bryn Beryl.

1.7 Buddion

Gydag amcanion buddsoddi wedi'u hamlinellu uchod, mae'r rhan ganlynol yn cyflwyno'r manteision sydd i'w disgwyl o'r ymgymeriad hwn yn ogystal ag amlinellid o risgiau a dibyniaethau, a'u rheoli.

Dadansoddiad Buddion Blaenorol

Roedd dadansoddiad buddion blaenorol sydd wedi eu cynnwys yn y ABS yn cyd-fynd ag amcanion buddsoddi a meini prawf buddion fel y dangosir isod:

Amcanion Buddsoddi		Prif Feini Prawf Buddion
1	Cefnogi ailgydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) trwy gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus/nid-er-elw sy'n ymdrechu i ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.	- Sicrhau darpariaeth nyrsio 'nid-er-elw' yn yr ardal leol - Darpariaeth iechyd a gofal hyblyg ("gofal di-dor" fel y'i disgrifir yn strategaeth "Cymru Iachach") - Gall dull partneriaeth rhwng Iechyd a'r Awdurdod Lleol greu mwy o gyfleoedd ar gyfer defnyddio dulliau integredig
2	Cefnogi darparu gofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaethau drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.	Nid oes neb yn aros yn hwy na sydd angen mewn gofal cleifion preswyl aciwt. Nid oes "oedi wrth drosglwyddo gofal" oherwydd diffyg darpariaeth gwelyau preswyl a nyrsio
3	Cefnogi cynnaladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol drwy ddull partneriaeth gydweithredol fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.	Mae cael darpariaeth sector cyhoeddus mewn nyrsio yn rhoi'r gallu i ddeall yn fwy craff beth sy'n achosi pwysau o fewn y sector ac yn galluogi cefnogi darparwyr llai
4	Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.	- Cyfleoedd cyflogaeth i breswylwyr - Rhoi'r sgiliau cywir i drigolion gael cyflogaeth hirdymor - Cynnig cyflogaeth ystyrion a hirdymor i'r sawl sy'n gadael ysgol ac sydd eisiau datblygu gyrfa - Cefnogi a thyfu'r gadwyn gyflenwi leol - Y gallu i hyfforddi a datblygu staff meddygol, nyrsio a gofal trwy gyfleoedd seondiad a chysgodi yn y ddarpariaeth - Bydd sgiliau iaith Gymraeg yr holl staff yn rhan o bolisi recriwtio'r Cyngor
5	Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.	- Darparu amgylchedd gwaith cyfoes a hygyrch sy'n cymhell gwahanol grwpiau o weithwyr proffesiynol i gydweithio - Yn darparu gweledigaeth amlwg i integreiddio gwasanaeth - Cyfraniad positif at yr agenda datgarboneiddio/sero net; llety sy'n diwallu argymhellion adeiladu cyfredol (e.e. HBN/DDA/awyru/atal heintiau) - Yn cwrdd â dyheadau BREEAM

Tabl 8: Dadansoddiad o'r Buddion

Dull adnabod buddion

Ers dadansoddiad buddion ABS mae gwaith pellach wedi'i wneud.

Er mwyn diffinio'r sbectrwm llawn o fuddion y gellir eu cyflawni drwy ddarparu cartref gofal Penrhos, cynhaliwyd gweithdy buddion yn flaenorol oedd yn cynnwys cynrychiolwyr o Gyngor Gwynedd, BIPBC a ClwydAllyn. Roedd gan y gweithdy yr amcanion canlynol:

1. Amlinellu dull Gleeds o ddatblygu buddion prosiect Penrhos
2. Cynnig iteriad cyntaf o fanteision prosiect Penrhos ar gyfer adolygiad a dilysu cychwynnol
3. I argymhell gweithgareddau rheoli buddion pellach

Arweiniwyd y gweithdy gan y dull isod a gellir gweld rhagor o fanylion ynghylch y dull yn Atodiad C::

Gweithgaredd Gweithdy Buddion

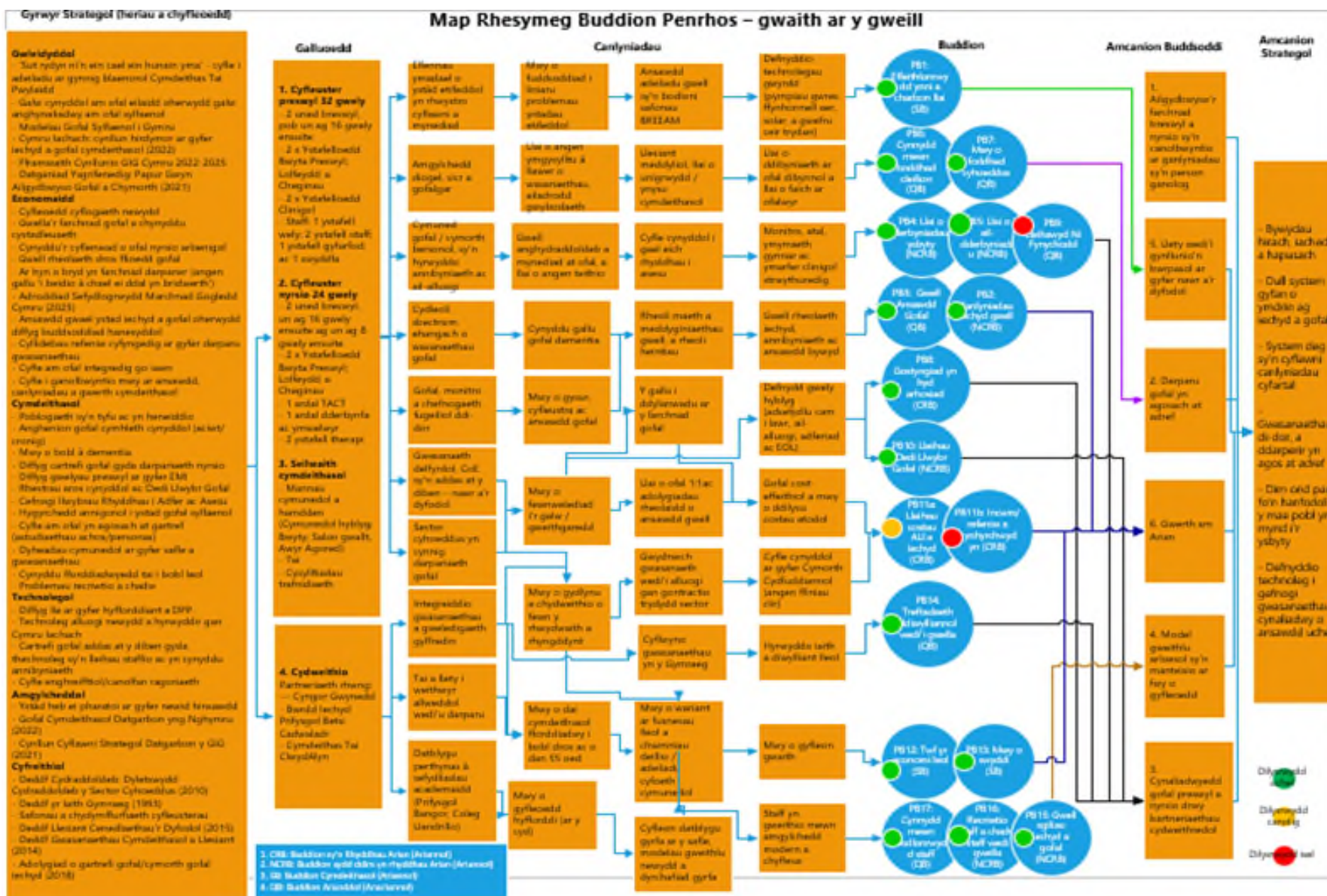
Gweithgaredd Siart Fflip 1: Adolygu Gyrwyr Strategol Trwy nodyn post-it, ysgrifennwch neu awgrymu: - Beth sydd ar goll? - Beth ddylai fod yno? O ran PESTLE: - Gyrwyr gwleidyddol - Gyrwyr economaidd - Gyrwyr cymdeithasol - Gyrwyr technolegol - Gyrwyr cyfreithiol - Gyrwyr amgylcheddol	Gweithgaredd Siart Fflip 2: Adolygu Galluedd a Chyflawniadau Trwy nodyn post-it, ysgrifennwch neu awgrymu: Beth sydd angen ei gywiro/addasu?	Gweithgaredd Siart Fflip 3: Adolygu Manteision. A yw'r manteision (a'r canlyniadau) yn y map rhesymeg yn ddilys? Trwy nodyn post-it, ysgrifennwch neu awgrymu: - Beth sydd angen ei Ychwanegu; Cywiro; neu Tynnu? - Beth yw'r targedau gwella bras, posibl? O ran y canlynol: - Datblygu economaidd (gan gynnwys tai, gwerth tir a swyddi) - Cynhyrchu incwm - Arbed cost - Enw da - Cynhyrchiant ac Effeithlonrwydd - Effeithlonrwydd - Amser ac Ansawdd Gofal - Diogelwch cleifion a phrofiad cleifion - Cydymffurfio â diogelwch a safonau - Iechyd a Lles (y cyhoedd a staff) - Canlyniadau iechyd - System iechyd (A&E, Meddygon Teulu, Derbyniadau, DToC, CHC) - Sgiliau, recriwtio a chadw - Diwylliant Cymreig - Yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd Ystyriwch y buddiolwr h.y. os yw budd-dal yn ... - Budd uniongyrchol gan y sector cyhoeddus i'r sefydliad - Budd anuniongyrchol y sector cyhoeddus i'r sefydliad - Budd ehangach i gyhoedd y DU	Gweithgaredd Siart Fflip 4: Adolygu buddsoddiad ac amcanion strategol. Trwy nodyn post-it, ysgrifennwch neu awgrymu: - A yw'r rhain yn SMART? - Beth sydd angen ei Ychwanegu; Cywiro; neu Tynnu?

Figur 8: Delwedd sy'n dangos gweithgarwch gweithdy buddion

Cyn y gweithdy ac yn seiliedig ar adolygiad manwl o'r achosion strategol ac economaidd a amlinellir yn y ABS, sganio amgylcheddol, ac adolygiad o fentrau blaenorol eraill, nodwyd set ragarweiniol a diwygiedig o fanteision sy'n deillio o'r opsiwn a ffeirir. Arweiniwyd y gweithdy buddion gan y set ragarweiniol a diwygiedig hon o fuddion. Gyda chefnogaeth cyfraniadau gweithredol ar draws y bwrdd, dilysodd y gweithdy y buddion arfaethedig a darparu adborth a ymgorfforwyd mewn map buddion diwygiedig.

Mae'r tabl isod yn tynnu sylw at fuddion allweddol y prosiect.

Budd	Enghreiffitiau
Economi	Mwy o swyddi adeiladu Gwerth cymdeithasol adeiladu Cyflogaeth newydd a mwy mewn cartrefi gofal/hyrsio Twf yr economi leol
Cynaliadwyedd	Arbedion CO2 - Effeithlonrwydd ynni a llai o garbon
Ansawdd	Gwella ansawdd gofal/bodddhad cleifion
Recriwtio a chadw	Gwella cadw recriwtio staff Mwy o sgiliau iechyd a gofal
Profiad	Mwy o foddhad staff Mwy o foddhad cleifion Mwy o foddhad y cyhoedd
Canlyniadau	Gwell Canlyniadau Iechyd
Effeithlonrwydd	Llai o dderbyniadau i'r ysbyty Llai o aildderbyniadau Lleihau hyd yr arhosiad Lleihau nifer y bobl oedd heb fynychu apwyntiadau (DNA) Llai o oedi gyda llwybr gofal
Gwerth am arian	Llai o gostau ALI a CHC Cynhyrchu incwm/refeniw
Diwylliant	Treftadaeth ddiwylliannol well



Cofrestr Buddion

Mae alinio buddion ac amcanion buddsoddi yn rhoi sicrwydd bod yr amcanion yn uniongyrchol berthnasol i'r achos busnes ac i'r broses benderfynu. Yn unol ag arfer gorau buddion, datblygwyd Cofrestr Buddion i gofrestru'r holl fuddion arfaethedig. Mae'r gofrestr hon yn Atodiad D.

1.8 Risgiau, Cyfyngiadau a Dibyniaeth

Risgiau

Cynhaliwyd gweithdy risg gyda thîm y prosiect a chynghorwyr allanol i asesu'r lefelau risg sy'n gysylltiedig â'r trefniadau presennol. Mae'r risgiau sy'n cael yr effaith fwyaf fel a ddangosir isod:

Y Sefyllfa Gyfredol	
RAYG	Cyfrif
Coch	5
Ambr	9
Melyn	14
Gwyrdd	10

Ôl-wrthfesurau	
RAYG	Cyfrif
Coch	1
Ambr	4
Melyn	16
Gwyrdd	17

Nifer	Os...	Wedyn ..	L	I	Sgôr	Perchennog y Risg	Prif Gategori	Cost Risg	Gwrthfesuau Risg	L	I	Sgôr	Math o Gost	Cost wedi'i addasu
1	Nid yw'n bosibl recriwtio'r nifer neu ansawdd gofynnol o staff gofal	Ni fydd cyfleuster newydd yn gallu gweithredu ar gapasiti llawn / bydd yn talu cost staff asiantaeth	4	5	20	Cyngor	Gweithredol	£ 150,000	Mae is-grŵp gweithlu ar hyn o bryd yn archwilio i fodel posibl. Mae cyfle yma i sicrhau bod lleoliadau nyrsio mewn cartrefi gofal yn dod yn rhan fwy annatod o yrfa staff nyrsio. Efallai y bydd yr Academi Iechyd a Gofal yn mynd rhywfaint o ffordd i liniaru'r mater hwn, waeth beth yw'r lliniaru sydd wedi'i adeiladu yn y cynllun trwy ddeialog â rhanddeiliaid ehangach i ddarparu rhybudd cynnar o unrhyw ddiffygion.	2	2	4	Refeniw (PA)	£ 120,000
2	Nid yw'n bosibl recriwtio'r nifer neu ansawdd gofynnol o staff nyrsio	Ni fydd cyfleuster newydd yn gallu gweithredu ar gapasiti llawn / bydd yn talu cost staff asiantaeth	4	5	20	BIPBC	Gweithredol	£ 200,000	Mae'r Cyngor wedi asesu argaeledd staff nyrsio, ochr yn ochr â chyfathrebu â darparwyr hyfforddiant, sy'n cynyddu yn unol â'r sicrwydd cynyddol y bydd y cynllun yn mynd rhagddo.	2	2	4	Refeniw (PA)	£ 160,000
3	Ni ellir sicrhau cyllid cyfalaf gan yr IRCF	Ni fydd y cynllun yn mynd rhagddo	3	5	15	Cyngor	Ariannol	£ 500,000	Mae prosiect Penrhos wedi'i gynnwys ar y rhestr Gofynion Cyllid Rhanbarthol, ac mae sgysiau rheolaidd gyda Llywodraeth Cymru wedi tynnu sylw at yr angen.	2	5	10	Refeniw (PA)	£ 300,000
4	Ni ellir cyflawni datrysiad cost niwtral (o ran refeniw), neu sicrhau cyllid amgen	Ni fydd fforddiadwyedd yn cael ei brofi yng nghyfnod ABLI, ac ni fydd y cynllun yn symud ymlaen	3	5	15	Wedi'i rannu	Ariannol	£ 500,000	Cytundeb Penawdau Telerau i'w gwblhau ar ôl cyflwyno'r ABA.	2	4	8	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 300,000
5	bydd oedi cyn derbyn cyllid gan LIC	Bydd costau staff cyfalafu a chwyddiant ar gyfer gwaith a gwasanaethau yn cynyddu'r gost alldro gyffredinol ar gyfer y cynllun	3	4	12	Cyngor	Ariannol	£ 1,000,000	Cynnal gweithgor traws-rhanddeiliaid i sicrhau, lle bo hynny'n bosibl, broses ABLI lyfn a chadarn. Trefnu sesiwn ymgysylltu cyn ABLI gyda'r aseswyr i gytuno ar gymesuredd yr achos busnes ac osgoi, lle bo hynny'n bosibl, eglurhad a cheisiadau am ragor o wybodaeth.	2	3	6	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 480,000
6	Rhoddir lefel is o gyllid na'r hyn y gofynnir amdano yn y ceisiadau grant	Efallai y bydd angen benthyca ar y cynllun i fod yn fforddiadwy	3	5	15	Cyngor	Ariannol	£ 4,000,000	Cynnal llinellau cyfathrebu â Llywodraeth Cymru.	3	5	15	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 2,400,000
7	Mae partïon sy'n gweinyddu'r cyllid grant yn oedi'r dyfarniad	Efallai y bydd prisiau tendro o'r farchnad yn cael eu colli	3	4	12	Wedi'i rannu	Cyflawni	£ 350,000	Cymryd ymagwedd ragweithiol gyda Llywodraeth Cymru cyn drafftio'r ABLI i sicrhau dull 'dim byd annisgwyl', gan leihau'r angen am eglurhad a cheisiadau posibl am wybodaeth ychwanegol.	2	4	8	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 168,000

Tabl 9: Tabl sy'n dangos y risgiau sydd â'r effaith fwyaf a'r effeithiau cysylltiedig

Mae pob risg yn cael ei werthuso yn seiliedig ar ddau brif ffactor: pa mor debygol yw o ddigwydd (tebygolrwydd) a pha mor arwyddocaol fyddai'r canlyniadau pe bai'n digwydd (effaith bosibl). Trwy luosi'r ddau werth hyn, cawn y sgôr amlygiad risg, sy'n rhoi mesur i ni o ba mor ddifrifol neu fygythiol yw'r risg i'r prosiect.

Mae'r system sgôr RAYG, cod lliw (Coch, Ambr, Melyn a Gwyrdd) yn cynrychioli difrifoldeb pob risg. Mae sgôr coch yn nodi'r lefel uchaf o amlygiad risg, sy'n golygu bod y tebygolrwydd a'r effaith yn sylweddol ac yn gofyn am sylw neu liniaru ar unwaith. Mae Ambr yn cynrychioli amlygiad risg cymedrol, sy'n awgrymu er nad yw'r risg mor ddifrifol, mae angen monitro a rheoli o hyd. Mae melyn yn cynrychioli amlygiad risg hyd yn oed yn fwy cymedrol o'i gymharu ag Ambr. Mae gwyrdd yn nodi'r lefel isaf o amlygiad risg, sy'n golygu bod y risg naill ai'n annhebygol o ddigwydd neu byddai'n cael effaith leiaf pe bai'n digwydd, felly mae angen llai o ffocws ar unwaith. Mae system RAYG yn helpu i flaenoriaethu risgiau, gan ei gwneud yn glir pa rai sydd angen gweithredu ar frys (Coch) yn erbyn y rhai sy'n llai pryderus (Gwyrdd). Gellir gweld cofrestr risg wedi'i gostio'n llawn yn Atodiad E.

Themâu allweddol

Mae'r themâu allweddol sy'n dod i'r amlwg o'r asesiad risg yn canolbwyntio ar staffio a chyllid. Yn gyntaf, mae pwyslais clir ar yr anhawster o recriwtio digon o staff gofal a nyrsio cymwysedig. Gallai hyn arwain at y cartref nyrsio ddim yn gweithredu ar gapasiti llawn, a fedrai ei orfodi i ddibynnu ar staff asiantaeth costus i lenwi bylchau. Byddai'r ddibyniaeth hon yn cynyddu costau gweithredu ac yn lleihau effeithlonrwydd. Ffordd o liniaru hyn fyddai asesu argaeledd y gweithlu lleol ac ymgysylltu â mentrau'r Academi Gofal, sy'n anelu at ddatblygu a chynnal gweithlu gofal medrus trwy hyfforddiant wedi'i dargedu a chymorth recriwtio, a thrwy hynny liniaru'r pryderon staffio hyn.

Thema bwysig arall yw dibyniaeth y prosiect ar gyllid cyfalaf. Mae sicrhau'r cyllid hwn yn hanfodol a heb ddangos ei hyfywedd, gellid stopio'r prosiect cyn cymeradwyo'r achos busnes yn derfynol. Er mwyn rheoli hyn, mae cynllunio ariannol cryf yn hanfodol wrth ddarparu byffer yn erbyn diffygion cyllid posibl ac i gadw'r prosiect ar y trywydd iawn.

Mae oedi mewn ariannu neu gynydd mewn chwyddiant yn cyflwyno risgiau ychwanegol gan fod cost staffio a gwasanaethau ar gontract yn debygol o godi, gan wneud y prosiect yn llai fforddiadwy. Byddai oedi ddim yn unig yn effeithio ar amseriad y prosiect ond hefyd yn cynyddu costau gan efallai fygwth ei ddichonoldeb. Gall paratoi cynlluniau wrth gefn i ddelio gyda chwyddiant ac ymgysylltu gyda chyrff ariannu yn gynnar fod o gymorth i liniaru yr heriau ariannol yma.

Cyfyngiadau

Bydd rhaid sicrhau os oes unrhyw newid nad yw'r gweithgareddau gweithredol yn cael eu peryglu. Mae natur y sefydliadau a'u gallu i gynnal gweithrediadau o'r pwysigrwydd pennaf o ran ei dargedau perfformiad sydd yn y pendraw yn golygu y cyhoedd mae'n ei wasanaethu. Bydd rhaid i ddyluniad a chyflwyno cynlluniau yn raddol yn yr achos busnes hwn gael eu datblygu drwy gynnal y parhad busnes a bydd hyn yn sylfaenol.

Mae'r cyfyngiadau a dybiwyd wedi eu hadolygu, ac mae'r canlynol wedi eu hadnabod, ynghyd â'r camau gweithredu lliniarol.

Cyfyngiadau	Camau Lliniaru
Cyllid	Parhau'r ddeialog gyda phartneriaid.
Tueddiad Optimistiaeth	Mae'r cyfyngiad hwn yn cael ei liniaru gan gadw'n agos at ddatblygu achosion busnes y Trysorlys, a chanllawiau Rhagfarn Optimistiaeth. Ymdrinnir â hyn yn fanwl yn yr Achos Economaidd isod.
Caniatâd Cynllunio	Lefelau uchel o bartneriaeth ac ymgysylltu â'r holl rhanddeiliaid a'r cyhoedd.
Cyfyngiadau Lleoliad a Safle	Ymgysylltu â'r holl randdeiliaid mor effeithiol â phosibl gan sicrhau bod disgwyliadau'n cael eu rheoli'n effeithiol.
Rheoleiddiol a Chyfreithiol	Cydymffurfio â rheoliadau amrywiol, gan gynnwys iechyd a diogelwch, deddfau amgylcheddol ac ati.
Prynu Partner	Aliniad gweithredol â strategaethau a pholisïau partner presennol, gan gynnwys amcanion strategol allweddol a chynlluniau datblygu yn y dyfodol.

Tabl 10: Cyfyngiadau

Dibyniaethau

Fel rhan o weithgaredd Prosiect a nodi cyfyngiadau posibl, mae set o ddibyniaethau allweddol hefyd wedi'u dal a'u hystyried, yn unol â'r tabl canlynol:

Dibyniaethau Allweddol	Rheolaeth
Cydweithredu Traws-sector	Mae angen i bartneriaid gydweithio, i leihau tarfu ar barhad busnes.
Cydymffurfiaeth Reoleiddiol	Cadw at reoliadau sy'n ymwneud ag adeiladu, gan gynnwys cyfreithiau amgylcheddol, iechyd a diogelwch, a chadwraeth treftadaeth.
Rheoli Prosiect	Rheoli prosiect effeithiol i oruchwyllo'r broses gyfan, gan sicrhau bod amserlenni a chyllidebau yn cael eu cadw.
Mesurau Diogelwch	Cynnal diogelwch gwybodaeth a seilwaith sensitif.

Tabl 11: Dibyniaethau

1.9 Casgliad yr Achos Strategol

Mae'r uchod yn dangos perthnasedd strategol a phwysigrwydd hanfodol cartref gofal Penrhos sy'n cefnogi ymdrechion cenedlaethol, rhanbarthol a lleol i fynd i'r afael ag ystod eang o heriau economaidd-gymdeithasol tra'n cyflawni ystod o fuddion iechyd a gofal cymdeithasol sy'n cefnogi ymdrechion cyffredinol Llywodraeth Cymru a'r bartneriaeth iechyd a gofal cymdeithasol i wella iechyd a lles i drigolion Gwynedd. Fel y dangosir uchod, mae'r risgiau'n sylweddol yn y tymor byr ac er mwyn lliniaru'r materion hysbys yn y dyfodol mae angen camau adferol.

Yr Achos Economaidd

2. Yr Achos Economaidd

2.1 Cyflwyniad

Mae'r Achos Economaidd yn adnabod ac yn gwerthuso costau a buddion y cynllun i bennu ei Werth am Arian cyffredinol. Mae'n ystyried y costau sy'n gysylltiedig â datblygu a darparu cartref nyrsio a gofal preswyl newydd Penrhos a'r manteision a briodolir i hyn. Mae'r Achos Economaidd yn gyffredinol yn dangos bod y buddsoddiad o'r sector cyhoeddus yn datgloi buddion y cynllun sy'n fwy na'r costau cysylltiedig.

2.1.1 Methiant y Farchnad

Fe wnaeth ymchwil a gyhoeddwyd gan ymgynghorwyr eiddo, Christie & Co ym mis Gorffennaf 2024³⁸ dynnu sylw at raddfa'r diffyg gwelyau mewn cartrefi gofal yng ngogledd Cymru. Adroddwyd bod 40 o gartrefi gofal henoed yng Nghymru wedi cau rhwng 2020 a 2023 a dim ond pedwar wedi agor.

Rhwng 2020 a 2024, datblygwyd 604 o welyau EMC (Capasiti Marchnad Effeithiol/Wedi'u Sicrhau ar gyfer y Dyfodol) yng Nghymru, naill ai drwy gofrestrïadau newydd neu adnewyddu cyfleusterau presennol – dyma gynnydd o ddim ond 5% mewn pedair blynedd. Mewn cymhariaeth, cynyddodd y galw 20% sy'n golygu, o 2024, bod y galw cyffredinol am welyau yng Nghymru tua 21,155 tra mai dim ond cyflenwad o thua 12,501 o welyau EMC sydd ar gael – dim ond 59% o'r galw sydd ei angen.

Wrth ddadansoddi ceisiadau cynllunio presennol, erbyn 2029 rhagwelir y bydd y cyflenwad o welyau EMC yng Nghymru yn cynyddu 1,049. Fodd bynnag, mae hyn ochr yn ochr â chynnydd a ragwelir yn y galw o 3,627 o welyau³⁹. O ystyried y diffyg cofrestrïadau newydd yn y wlad, mae'r tangyflenwad hwn yn debygol o ehangu hyd yn oed ymhellach. Felly, ni fydd ehangu a chofrestrïadau newydd yn digwydd ar gyfradd a all ddisodli'r dirywiad, gan arwain yn y pen draw at ddiffyg cyflenwad gwelyau wedi'i sicrhau ar gyfer y dyfodol mewn poblogaeth sy'n heneiddio. Erbyn 2034, mae Christie & Co yn rhagweld y bydd cyfanswm tangyflenwad o 1,672 o welyau EMC yng ngogledd Cymru.

Yng Ngwynedd yn benodol, mae prinder enbyd o leoedd cartrefi nyrsio ar draws y sir, ac sy'n fwy aciwt yn ardal Llŷn heb ddarpariaeth o gwbl. Yn gyfrannol, mae mwy o bobl o Llŷn yn gorfod teithio ymhellach i ffwrdd o gartref ac i gael y gofal nyrsio cywir.

Fel yr adroddwyd yn y Sefydliad Iechyd, Chwefror 2021⁴⁰, yn y GIG mae'r rhan fwyaf o ofal yn rhad ac am ddim, wedi'i ariannu gan y wladwriaeth ac, fel arfer, yn cael ei ddarparu gan sefydliadau yn y sector cyhoeddus. Ar y llaw arall, mae gofal cymdeithasol oedolion yn gymysgedd llawer mwy cymhleth o ofal a ariennir gan y wladwriaeth a gofal a ariennir yn breifat, a ddarperir gan filoedd o wahanol sefydliadau, y rhan fwyaf ohonynt yn fusnesau annibynnol, am brisiau a bennir gan rymoedd y farchnad leol a'r cyllid sydd ar gael i awdurdodau lleol.

Pe bai'r farchnad gofal cymdeithasol i oedolion yn gweithio'n dda, fel y mae'r Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd (CMA) wedi esbonio yn achos cartrefi gofal, byddai'n cyd-fynd â'r cyflenwad a'r galw, a byddai pobl yn gwneud dewisiadau gwybodus ynglŷn â sut mae eu hanghenion gofal yn cael eu diwallu. Byddai'r rhai sy'n gweithio yn y sector yn cael eu digolledu'n briodol am eu sgiliau, byddai'r diwydiant yn gynaliadwy yn ariannol, byddai darparwyr yn dod yn fwy effeithlon a byddai buddsoddiad yn y sector yn parhau. Fodd bynnag, daeth y CMA i'r casgliad bod problemau eang yn y farchnad cartrefi gofal.

³⁸<https://www.christie.com/news-resources/publications/wales-healthcare-market-insight-2024/>

³⁹<https://www.christie.com/news-resources/publications/wales-healthcare-market-insight-2024/>

⁴⁰<https://www.health.org.uk/news-and-comment/blogs/why-the-market-matters-in-adult-ABSial-care-and-what-we-can-do-about-it>

I grynhoi, ar hyn o bryd mae tanddarpapiaeth o leoedd cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth mewn rhai rhannau o'r sir, sef Llŷn. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd yn ceisio mynd i'r afael â hyn drwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio. Fel comisiynwyr, mae'r partneriaid yn bwriadu ymyrryd lle nad yw'r farchnad wedi darparu datrysiad.

2.2 Ffactorau Llwyddiant Hanfodol

Cyn adnabod yr opsiynau posib sydd ar gael i gyflawni'r amcanion buddsoddi, mae'n bwysig sefydlu'r Ffactorau Llwyddiant Hanfodol (FFLIH) y bydd yr opsiynau'n cael eu hasesu yn eu herbyn. Fe wnaeth gweithdy rhwng partneriaid y prosiect adnabod y FFLIH isod:

Ffactor Llwyddiant Hanfodol	Disgrifiad
Addasrwydd strategol ac anghenion busnes	Yn bodloni amcanion gwariant y cytunwyd arnynt, anghenion busnes cysylltiedig a gofynion gwasanaeth. Yn cyd-fynd â chyfeiriad strategol lleol a chenedlaethol.
Gwerth am Arian Posib	Gwneud y gorau o werth cyhoeddus (cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol) o ran costau, buddion, effeithlonrwydd a risgiau posib.
Cyflawnadwyedd posib	Gallu partneriaeth Cyngor Gwynedd/BIPBC i ddarparu'r gwasanaethau a'r cyflawniadau angenrheidiol.
Capasiti a gallu'r cyflenwyr	Gallu'r bartneriaeth i arloesi, addasu, cyflwyno, cefnogi a rheoli'r lefel ofynnol o newid, gan gynnwys rheoli risgiau cysylltiedig. Gallu'r bartneriaeth i ddatblygu gweithio blaengar a chydweithredol ymhellach o fewn ac ar draws ffiniau.
Fforddiadwyedd posib	Gallu'r bartneriaeth i ariannu'r lefel ofynnol o wariant - sef y canlyniadau referniw sy'n gysylltiedig â'r model buddsoddi a darparu gwasanaethau arfaethedig.

Tabl 12 - Ffactorau Llwyddiant Hanfodol

2.3 Asesiad Opsiynau

Mae darpariaeth cartrefi gofal lleol, cynaliadwy ac o ansawdd yn rhan hanfodol o unrhyw system iechyd a gofal. Heb ddarpariaethau o'r fath, ni fydd unigolion yn gallu sicrhau'r iechyd a'r lles gorau posibl, a bydd y system iechyd a gofal yn ei chyfanrwydd yn aneffeithlon ac yn aneffeithiol wrth gyflawni canlyniadau iechyd y boblogaeth ehangach.

Mae cyfanswm o 128 o welyau preswyl yn Ardal Llŷn ac Eifionydd ond ar ôl cau Cartref Nyrsio Penrhos ar ddechrau mis Rhagfyr 2020 nid oes darpariaeth o welyau nyrsio yn ardal Llŷn.

Mae hyn yn golygu bod rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar dai yn yr ardaloedd maent yn symud iddynt. Mae'n rhaid i rai unigolion hefyd chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd a gall fod yn anoddach derbyn gwasanaeth yn Gymraeg.

Ar y sail hon, mae sawl opsiwn wedi cael eu hystyried gan yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd i fynd i'r afael â'r diffyg darpariaeth gofal preswyl a nyrsio yn ardal Llŷn. Yn natblygiad cychwynnol y ABS, llywiodd cyfres o weithdai partner y rhestr hir, a gafodd ei yrru gan y broses Hidlo Fframwaith Opsiynau Strategol yn Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF.

Nodwyd y rhestr hir o opsiynau i gyflawni'r amcanion buddsoddi fel a ganlyn:

Opsiwn	Disgrifiad
1	Busnes fel arfer. Diffyg darpariaeth lleol yn parhau
2	Comisiynu pob gwely gan ddarparwr preifat
3	Ail-bwrpasu ysbytai cymunedol i ddarparu llety gofal nyrsio addas
4	Gofal cartref 24/7 ar gyfer darpariaeth nyrsio a phreswyl. Dim gwelyau preswyl newydd yn cael eu darparu.
5	Dull cyflawni partner sengl. Darparwr ALI yn unig neu ddarparwr Bwrdd Iechyd yn unig.
6	Partneriaeth rhwng ALI a'r Bwrdd Iechyd – adnewyddu cartref gofal presennol Penrhos
7	Partneriaeth rhwng ALI a'r Bwrdd Iechyd – cyfleuster gofal a chartref nyrsio newydd ym Mhenrhos

Tabl 13 - Rhestr Hir o Opsiynau

Aseswyd pob un o'r opsiynau yn erbyn y ffactorau llwyddiant hanfodol. Aseswyd y rhestr hir opsiynau yn erbyn y pum ffactor llwyddiant hanfodol fel a ganlyn:

	Addasrwydd strategol / anghenion busnes	Gwerth am arian posibl	Cyflawnadwy edd posib	Capasiti / gallu'r cyflenwyr	Fforddiadwyedd posib	Wedi mynd ymlaen
Opsiwn 1: Busnes fel arfer						Er mwyn cymharu
Opsiwn 2: Comisiynu pob gwely gan ddarparwr preifat						Naddo
Opsiwn 3: Ail-bwrpasu ysbytai cymunedol						Naddo
Opsiwn 4: Gofal cartref 24/7 ar gyfer darpariaeth nyrsio a phreswyl						Naddo
Opsiwn 5: Darparwr ALI yn unig, darparwr BI yn unig neu ALI, BI, darparwr preifat yn unig						Naddo
Opsiwn 6: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – adnewyddu cartref gofal presennol Penrhos						Do
Opsiwn 7: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos						Do

Tabl 14 - Opsiynau Rhestr Hir a aseswyd yn erbyn Ffactorau Llwyddiant Hanfodol

Disgrifir y rhesymeg y tu ôl i'r graddfeydd hyn isod:

Opsiwn	Rhesymeg
Opsiwn 1: Busnes fel arfer	Nid yw'n bodloni gofynion gwasanaeth nac yn darparu buddion cysylltiedig. Cost uchel yn gysylltiedig â defnyddio darpariaeth breifat y tu allan i'r ardal lleol. Wedi'i ddiystyried ond wedi'i ystyried yn yr arfarniad economaidd er mwyn cymharu yn erbyn achos busnes.
Opsiwn 2: Comisiynu pob gwely gan ddarparwr preifat	Nid oes darpariaeth nyrsio breifat ar gael ar hyn o bryd yn ardal Llŷn. Mae tystiolaeth hyd yma yn dangos nad yw'r sector preifat yn debygol o fynd i mewn i'r farchnad yn lleol. Nid yw'n bodloni gofynion gwasanaeth ac felly mae'n cael ei ddiystyried.
Opsiwn 3: Ail-bwrpasu Ysbytai Cymunedol	Byddai'n rhaid ailbwrpasu safle Bryn Beryl i sicrhau gofal yn agosach at adref. Byddai hyn yn debygol o effeithio ar wasanaethau ysbytai eraill, gan effeithio ar y system iechyd a gofal ehangach. Diystyrir yr opsiwn.
Opsiwn 4: Gofal cartref 24/7 ar gyfer darpariaeth nyrsio a phreswyl	Mae argaeledd gweithlu yn yr ardal i ateb y galw yn rhwystr sylweddol i lwyddiant yr opsiwn hwn. Oherwydd y diffyg gwelyau cartrefi nyrsio, mae'r opsiwn hwn yn cynrychioli risg o bobl ag anghenion uchel yn byw ar eu pennau eu hunain. Diystyrir yr opsiwn.

Opsiwn 5: Darparwr ALI yn unig, darparwr BI yn unig	Ni all unrhyw bartner ddarparu gofal nyrsio heb bartneriaeth y Bwrdd Iechyd. Ni fyddai dull un partner yn cyflawni'r amcanion buddsoddi o ddiwallu'r bylchau yn y farchnad a nodwyd yn yr achos strategol. Ni all y Bwrdd Iechyd weithredu cartref gofal ar ei ben ei hun, oherwydd anallu'r Bwrdd Iechyd i godi tâl ar breswylwyr am wasanaethau gofal. Diystyrir yr opsiwn.
Opsiwn 6: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – adnewyddu cartref gofal presennol Penrhos	Mae gan Gyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr gytundeb partneriaeth yn ei le i ddarparu lleoliadau cartrefi nyrsio o fewn y sir ac i sefydlu model gofal arloesol, di-dor ac effeithiol i ddiwallu anghenion trigolion Gwynedd yn y dyfodol. Mae angen partneriaeth i alluogi'r sector cyhoeddus i ddarparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol. Nid yw darparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol wedi'i deilwra i anghenion pobl leol yn bosib heb y bartneriaeth hon rhwng yr awdurdod lleol a'r bwrdd iechyd. Ni fyddai nifer yr ystafelloedd y gellid eu lletya trwy adnewyddu yn bodloni gofynion lleol ac ystyrir bod costau adnewyddu yn ormodol ac ni fyddent yn cynrychioli gwerth am arian. Aed â hwn ymlaen i'r arfarniad economaidd at ddibenion cymhariaeth.
Opsiwn 7: Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos	Mae gan Gyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr gytundeb partneriaeth yn ei le i ddarparu lleoliadau cartrefi nyrsio o fewn y sir ac i sefydlu model gofal arloesol, di-dor ac effeithiol i ddiwallu anghenion trigolion Gwynedd yn y dyfodol. Mae angen partneriaeth i alluogi'r sector cyhoeddus i ddarparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol. Nid yw darparu gofal nyrsio hyblyg ac ymatebol wedi'i deilwra i anghenion pobl leol yn bosib heb y bartneriaeth hon rhwng yr awdurdod lleol a'r bwrdd iechyd. Yr opsiwn a ffafrir yw cyflawni hyn trwy gyfleuster newydd, addas i'r diben gyda'r gallu i fodloni gofynion yr ecosystem gofal iechyd lleol. Aed â hwn ymlaen.

Tabl 15 - Y rhesymeg y tu ôl i'r asesiad

2.3.1 Opsiynau i'w gwerthuso

Yn seiliedig ar y dadansoddiad uchod, yr opsiynau a werthuswyd trwy'r asesiad economaidd felly yw:

- **Opsiwn 1: Busnes fel Arfer**
- **Opsiwn 6: Partneriaeth gydag ALI a BI – adnewyddu cartref gofal presennol Penrhos (Gwneud yr Isafswm)**
- **Opsiwn 7: Partneriaeth gydag ALI a BI – cyfleuster gofal a chartref nyrsio newydd ym Mhenrhos (Gwneud yr Uchafswm, yr opsiwn a ffafrir)**

Mae hyn yn caniatáu i'r opsiwn a ffafrir gael ei ystyried yn erbyn yr opsiwn "gwneud dim" neu "busnes fel arfer" yn ogystal â'r opsiwn gwneud yr isafswm. Mae'r holl opsiynau eraill wedi'u diystyru fel y nodir yn y tabl uchod.

2.4 Arfarniad Economaidd

2.4.1 Crynodeb Arfarniad Economaidd

Mae'r arfarniad economaidd yn asesu'r Gwerth Presennol Net (GPN) a'r Gymhareb Cost Budd (CCB) yn erbyn ystod o senarios tebygol.

Mae Tabl Crynodeb Arfarniad yn darparu adlewyrchiad clir a thryloyw i'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau ar gost a buddion sy'n gysylltiedig â'r cynllun ar sail gyson. Mae hyn yn galluogi'r penderfynwr i ddeall y gwerth am arian.

Mae'r tabl isod yn dangos y crynodeb arfarnu ar gyfer yr opsiynau a ffafrir a 'gwneud y lleiafswm'. Mae hyn yn dangos y byddai'r opsiwn a ffafrir gyda Chymhareb Cost Budd (CCB) o 2.57:1, yn disgyn i'r Categori Gwerth am Arian 'Uchel' fel y nodir yng Nghanllaw Arfarnu MHCLG 2023.⁴¹ Byddai'r opsiwn gwneud yr isafswm, gyda Chymhareb Cost Budd (CCB) o 1.42:1, yn disgyn i'r Categori Gwerth am Arian 'Derbyniol'.

	Yr Opsiwn a Ffafrir	Gwneud y Lleiafswm
Buddion Economaidd		
Effeithiau Cyflogaeth	£13.8m	£13.1m
Hyfforddiant Adeiladu / Gwerth cymdeithasol	£0.1m	£0.1m
Gwella ansawdd gofal / lles cleifion	£4.5m	£1.2m
Gostyngiad mewn Derbyniadau i'r Adran Ddamweiniau ac Achosion Brys	£0.06m	£0.04m
Llai o Ddefnydd Ambiwlans	£0.06m	£0.05m
Hyd arhosiad llai yn yr ysbyty	£0.04m	£0.001m
Arbedion Costau Claf / Teulu	£3.1m	£2.25m
Arbedion recriwtio	£0.4m	£0.27m
Bodddhad staff	£4m	£2.7m
Arbedion carbon	£0.6m	£0.3m
Arbedion Ynni	£15.3m	£7.6m
Effeithiau Dosbarthu	£8.6m	£6.4m
Cyfanswm	£51m*	£34m*
Costau Economaidd		
	£19.88m	£23.86m
Cymhareb Budd Cost	2.57:1	1.42:1

*rhifau wedi'u talgrynnu

Tabl 16 - Crynodeb Arfarnu ar gyfer yr Opsiynau a Ffafrir a Gwneud yr Isafswm

2.4.2 Prif Ragdybiaethau

Mae'r rhagdybiaethau cyffredinol yr ydym wedi'u gwneud fel rhan o'n gwerthusiad economaidd fel a ganlyn:

Mae'r cyfnod arfarnu o 2025/26 sy'n cael ei hystyried yn flwyddyn 1 y prosiect hyd at 2038/39 a fyddai'n 10 mlynedd ar ôl agor y cartref gofal newydd, yn seiliedig ar y rhaglen bresennol. Mae hyn yn tybio mai blwyddyn lawn gyntaf o agor fydd 2029/2030, gan dybio bod cyllid wedi'i sicrhau gan Lywodraeth Cymru. Mae hyn yn caniatáu i'r buddion gronni a chael effaith yn y system iechyd a gofal a'r economi leol.

Rhoddwyd gwerth ariannol i'r buddion a nodwyd yn yr achos strategol drwy ddefnyddio prisiau marchnad perthnasol lle bo'n bosibl a pharodrwyd i dalu / amcangyfrifon trosglwyddo buddion o lenyddiaeth briodol fel arall.

Darperir costau a buddion â gwerth ariannol mewn termau real – *h.y. ar ôl tynnu chwyddiant*.

Cafodd costau a buddion â gwerth ariannol eu gostwng 3.5% i ddarparu gwerthoedd presennol net. Rydym wedi cymryd 2021 fel blwyddyn sylfaen.

⁴¹<https://www.gov.uk/government/publications/dluhc-appraisal-guide/dluhc-appraisal-guide>

2.5 Costau'r Cynllun

2.5.1 Cyflwyniad

Mae costau'r opsiwn a ffafir wedi'u nodi yn yr achos ariannol ac maent yn cynnwys rhagamcanion cost hyd at ddiwedd 2028/29.

Yn unol â Chanllawiau Trysorlys EF, mae costau'r cynllun yn defnyddio'r fethodoleg isod:

- Amcangyfrif o'r gost sylfaenol
- Addasiad i brisiau real
- Addasiad ar gyfer Tuedd Optimistiaeth
- Disgowntio costau i werthoedd 2021. Yn unol â chanllawiau Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF, mae'r holl gostau a buddion yn yr Achos Economaidd wedi'u mynegi mewn termau real a'u disgowntio i flwyddyn sylfaen gyffredin. Mae 2021 yn adlewyrchu'r flwyddyn y datblygwyd yr arfarniad cychwynol ac yn sicrhau cysondeb ar draws pob opsiwn a senario.

Mae'r rhain yn seiliedig ar yr amcangyfrif cost ddiweddaraf a ddarperir gan Gyngor Gwynedd ac wedi cael proffiliau fel a ganlyn:

	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	Cyfanswm
Costau'r Cynllun	£1,963,000	£8,835,000	£7,853,000	£982,000	£19,633,000

Tabl 17 - Amcangyfrif Cost Diweddaraf

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, ar y cam hwn, tybir bod costau adnewyddu 20% yn uwch na'r opsiwn adeilad newydd. Bydd angen profi hyn ymhellach yn y cam achos busnes llawn.

2.5.2 Addasiad ar gyfer tuedd optimistiaeth

Yn unol â chanllawiau Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF, mae addasiad tuedd optimistiaeth wedi'i gymhwyso i'r holl gostau. Mae tuedd optimistiaeth yn cael ei gymhwyso i gostau yn yr asesiad economaidd yn unig ac nid yw'n cael ei gynnwys yn y gwerthoedd achos ariannol.

Yr amcangyfrif tuedd optimistiaeth terfyn uchaf ar gyfer mathau o adeiladau safonol yw 24%. Prosiectau adeiladu safonol yw'r rhai sy'n cynnwys adeiladu adeiladau nad oes angen ystyriaethau dylunio arbennig h.y. y rhan fwyaf o brosiectau llety e.e. swyddfeydd, llety byw, ysbytai cyffredinol, carchardai ac adeiladau meysydd awyr. Ystyrir y byddai'r cartref nyrsio a gofal preswyl newydd yn Penrhos yn dod o dan y diffiniad hwn.

Mae Canllawiau Ategol y Llyfr Gwyrdd ar Dueddiad Optimistiaeth yn nodi bod y canrannau terfyn uchaf yn ymwneud â'r tuedd optimistiaeth hanesyddol cyfartalog a geir yn y cam achos busnes amlinellol. Felly, o ystyried bod y prosiect yn y Cam Achos Busnes Amlinellol, nid oes unrhyw fesurau lliniaru i'r lefel hon o Dueddiad Optimistiaeth wedi'u cymhwyso. Felly, mae tuedd optimistiaeth 24% wedi'i gymhwyso i gostau'r prosiect.

2.5.3 Disgowntio Costau i Brisiau Real

Costau nominal wedi'u trosi'n gostau real yn defnyddio'r datchwyddydd Cynnyrch Domestig Gros (GDP) o 'ragolygon economaidd a chyllidol mis Tachwedd 2023: Tablau atodol yr economi', gan drosi'r flwyddyn sylfaen i 2023/24. Y tu hwnt i 2028/29, tybir y bydd y datchwyddydd yn tyfu tua 2% yn y tymor hir, fel y nodir yn rhagdybiaethau tymor hir yr OBR ar gyfer datchwyddwyr Cyfrifon Cenedlaethol.

2.5.4 Gwerth Presennol Costau'r Prosiect

Yn ogystal â chymhwyso'r cynnydd tuedd optimistiaeth i gostau'r cynllun, cymhwysir ffactor disgownt i addasu costau i werthoedd presennol (PVs) 2021. Mae disgowntio yn ymgorffori'r rhagdybiaeth dewis amser bod yn gyffredinol yn well gan bobl werth nawr yn hytrach nag yn hwyrach ac fe'i cymhwysir i'r holl gostau a buddion. Mae ffactor disgownt termau real o 3.5% y flwyddyn wedi'i gymhwyso i holl gostau'r cynllun a achoswyd yn unol â Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF. Amcangyfrifir bod cyfanswm gwerth net presennol costau mewn prisiau presennol, gan gynnwys tuedd optimistiaeth, ac unwaith y bydd costau wedi'u disgowntio yn **£19.88m**.

Blwyddyn	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	Cyfanswm
Costau					
Cost Economaidd Nominal (gydag Tuedd optimistaidd)	2,170,000	9,765,000	8,680,000	1,085,000	21,700,000
Cost Economaidd Real	2,134,146	9,442,081	8,258,801	1,014,398	20,849,426
Disgownt Go lawn	2,134,146	9,125,771	7,709,679	914,929	19,884,525

Tabl 18 - Costau Gostyngol

Amcangyfrifwyd bod Gwerth Presennol Net (GPV) y costau ar gyfer yr opsiwn 'gwneud yr isafswm' yn **£23.86m**

2.5.5 Addasu ar gyfer Difuddiant

Mae'n bwysig cyfrif am ddifuddiant – y costau fyddai'r sector cyhoeddus yn eu hwynebu o dan y senario 'busnes fel arfer' neu 'gwneud dim'. Mae'r achos ariannol yn nodi'r sefyllfa weithredol net lawn dros y 10 mlynedd (ac eithrio gwaith cyfalaf a chwyddiant) a ddangosir yn y tabl isod. Mae hyn yn cynnwys prynu gwelyau allanol, cyn cwblhau'r adeiladu, gan ddangos arbedion cost sylweddol o £34,734m i'r Cyngor dros 10 mlynedd.

Gweithrediadau	Gwneud dim Busnes fel Arfer	Cartref newydd gofal gyda 56 gwely	Arbedion
Incwm gwelyau	-	£28,756,457	-
Prynu gwelyau allanol	-£34,287,276	-	-
Costau gweithredu	-	-£28,309,310	-
<u>Gweithrediadau net</u>	<u>-£34,287,276</u>	<u>£447,147</u>	<u>-£34,734,423</u>

Tabl 19 - Addasu ar gyfer Difuddiant

Mae hyn yn dangos y byddai cost yr opsiwn "busnes fel arfer" dros 10 mlynedd yn £34,287m ar gyfer prynu gwelyau allanol. Yn y bôn, dyma'r sefyllfa difuddiant. Gan fod y costau hyn wedi'u cyfrif yn yr achos ariannol, nid ydynt wedi'u cynnwys yn yr arfarniad economaidd ond fe'u hystyrir fel rhan o'r dadansoddiad sensitifrwydd.

2.6 Buddion â Gwerth Ariannol

Mae buddion isod yr opsiynau "gwneud y lleiafswm" a'r opsiynau a ffafrir ar gyfer cartref nyrsio a gofal preswyl newydd yn Penrhos wedi'u hasesu. Yn unol â'r Llyfr Gwyrdd, mae'r rhain yn fuddion y gellir nodi gwerth ariannol ar eu cyfer, at ddibenion amcangyfrif Gwerth am Arian cynllun. Rhaid nodi na fydd y buddion hyn â gwerth ariannol o reidrwydd yn arwain at Fuddion sy'n Rhyddhau Arian (CRB).

- Cyflogaeth adeiladu
- Gwerth cymdeithasol adeiladu
- Cyflogaeth newydd mewn cartref gofal / nyrsio
- Arbedion CO2
- Gwella ansawdd gofal / boddhad cleifion
- Llai o Dderbyniadau i'r Adran Ddamweiniau ac Achosion Brys
- Llai o ddefnydd ambiwlans
- Derbyniadau i'r ysbyty / Hyd yr Arhosiad
- Trosiant staff
- Boddhad staff

2.6.1 Cyflogaeth Adeiladu

Mae data o'r Arolwg Busnes Blynyddol 2022 a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2023 yn datgelu bod cyfanswm trosiant yn y sector adeiladu yn ystod 2022 yn £344,639 miliwn. Nifer cyfartalog y bobl a gyflogwyd yn y sector adeiladu yn ystod 2022 oedd 1.4 miliwn, sy'n awgrymu bod trosiant cyfartalog fesul swydd adeiladu yn 2022 oddeutu £246,000.

Gan ddefnyddio'r amcangyfrif adeiladu (a chostau cysylltiedig) o £17.5 miliwn a'r trosiant cyfartalog fesul swydd adeiladu yn 2022 o £246,000, amcangyfrifir y bydd cyflawni'r prosiect yn cynhyrchu tua 71 o flynyddoedd o gyflogaeth person mewn adeiladu dros dro, a chyflogaeth gysylltiedig.

Mae hyn yn cyfateb i 71 o weithwyr adeiladu yn cael eu cyflogi ar sail llawn amser ar gyfer y cyfnod adeiladu.

Er mwyn deall yr effeithiau cyflogaeth adeiladu go iawn, mae asesiad o'r swyddi adeiladu ychwanegol net a fydd yn cael eu cynhyrchu wedi cael ei wneud:

Dadleoliad	O ystyried graddfa'r prosiect, tybir y bydd rhywfaint o ddadleoli swyddi. Tybir y bydd ffactor dadleoli 'canolig' o 50%.
Amnewid	Nid yw'n debygol y bydd unrhyw gwmnïau a fydd yn gweithredu yn y diwydiant adeiladu yn disodli gweithgareddau cyflogaeth ar gyfer gweithgareddau eraill. Felly, ystyriwyd bod hyn yn ddibwys.
Lluosydd	Mae Llywodraeth yr Alban* yn cyhoeddi lluosydd math I a math II ar gyfer pob sector diwydiant. Defnyddiwyd lluosydd o 1.8 yn seiliedig ar y lluosydd cyflogaeth math II a gyhoeddwyd ar gyfer y sector adeiladu (2020).

Tabl 20 - Asesiad o Swyddi Adeiladu Ychwanegol Net

*Mae Llywodraeth yr Alban yn cyhoeddi data blynyddol ar luosyddion ac mae'n ffynhonnell a ddefnyddir yn helaeth ar gyfer data lluosydd.

Yn unol â Llyfr Gwyrdd 2020, dylai unrhyw ddadansoddiad o effeithiau yn seiliedig ar le ategu (nid disodli) dadansoddiad cost budd ar lefel y DU. Dylai'r CCB felly adlewyrchu dadansoddiad lefel y DU, ac ni chynhwysir unrhyw ollyngiad.

Byddai'r gyflogaeth y gellid disgwyl ei chefnogi gan gam adeiladu'r cynllun yn cael budd economaidd i'r ardal leol trwy gynhyrchu gwerth ychwanegol gros. Mae gwerth ychwanegol gros (GYG) yn fesur confensiynol o les economaidd. Mae GYG yn mesur gwerth yr allbwn a gynhyrchir gan gynhyrchydd minws y costau sy'n gysylltiedig â chynhyrchu'r allbwn. Er ei bod yn cael ei gydnabod bod heriau wrth fesur GYG, ystyrir ei bod yn briodol cynnwys y buddion economaidd sy'n gysylltiedig â'r adeiladu fel effaith GYG untro.

Mae'r Arolwg Busnes Blynnyddol yn darparu amcangyfrifon o'r GYG bras a ychwanegir gan wahanol sectorau economi'r DU. Yn ystod 2022, y gwerth ychwanegol gros bras gan y sector adeiladu oedd £139.1 biliwn. Nifer cyfartalog y bobl a gyflogwyd yn y sector adeiladu yn ystod 2022 oedd 1.4 miliwn. Mae hyn felly yn awgrymu bod y GYG fesul swydd adeiladu yn 2022 yn £99,345.

Unwaith y bydd ychwanegoldeb yn cael ei gyfrif, ar gyfer yr opsiwn a ffafir, bydd y gyflogaeth adeiladu yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£7.3m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£8.7m**

2.6.2 Gwerth Cymdeithasol Adeiladu

Fel rhan o'r broses gaffael, bydd y prif contractwr wedi'i ymrwymo dan contract i gyflawni allbynnau gwerth cymdeithasol. Er nad yw'r rhain wedi'u diffinio eto, tybir y bydd hyn yn cynnwys rhai allbynnau hyfforddi ac ymgysylltiadau cymunedol ac ysgolion. Yn seiliedig ar brosiectau cymharol, tybiwyd y canlynol.

Allbwn	Budd a gymhwyswyd	Gwerth (gros)
10 prentisiaeth	Premiwm cyflog o 16% yn seiliedig ar gyflog cyfartalog Labrwr Adeiladu o £25,592 y flwyddyn yng Nghymru. Cymerir gwerth premiwm cyflog o adroddiad BIS 'Mesur Effaith Economaidd Addysg Bellach' sy'n nodi premiwm cyflog o 16% ar gyfer prentisiaeth lefel 2. Tybir bod y budd hwn yn fudd oes blynnyddol ac felly mae'n parhau trwy gydol cyfnod yr arfarniad.	£41k
5 lleoliad profiad gwaith	Budd net i gymdeithas fesul cyfranogwr profiad gwaith a gymerwyd o'r adroddiad 'Profiad gwaith - Asesiad effaith meintiol' gan yr Adran Gwaith a Phensiynau. Gwerth £2,050 fesul cyfranogwr wedi'i adnabod ac mae wedi'i droi i brisiau 2021. Mae hwn yn fudd untro.	£23k
Wedi ymgysylltu â 30 o blant ysgol drwy raglenni sy'n gysylltiedig ag adeiladu	Yn seiliedig ar welliant sgôr boddhad bywyd o gymryd rhan mewn rhaglenni lles / gwytnwch ysgolion fel y nodwyd yn Lordan a MacGuire (2019). Adroddiad gwerthuso Meddyliau Iach. Nodwyd gwerth fel £2,366 yn 2019 ac mae wedi'i droi i brisiau 2021. Mae hwn yn fudd untro.	£86k

Tabl 21 - Gwerth Cymdeithasol Adeiladu

Mae'r gwerth ar gyfer profiad gwaith ac ymgysylltu ag ysgolion eisoes yn effeithiau net ac felly nid yw ffactorau ychwanegoldeb pellach wedi'u cymhwyso. Tybir bod 80% o ychwanegoldeb ar gyfer y prentisiaethau, gan gydnabod y gallai fod rhywfaint o ddadleoli gweithgarwch prentisiaeth o rywle arall.

Unwaith y bydd ychwanegoldeb yn cael ei gyfrif, bydd y gwerth cymdeithasol adeiladu yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.1m**. Tybir bod hyn yr un peth ar gyfer yr opsiwn a ffafir a'r opsiwn gwneud y lleiafswm.

2.6.3 Cyflogaeth newydd

Bydd y prosiect hefyd yn creu cyfleoedd cyflogaeth newydd yn y cartref gofal newydd. Ar hyn o bryd, amcangyfrifir y bydd 60 o swyddi newydd yn cael eu creu a thybir y bydd angen i'r rhain fod yn eu lle wrth agor. Yn unol â Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF, rhoddwyd gwerth ariannol i effaith creu swyddi o'r cynllun hwn trwy amcangyfrif gwerth lles cyflogaeth ychwanegol yn y cartref gofal.

Er mwyn cyfrifo gwerth y swyddi hyn o ran gwerth lles, daeth y GYG fesul swydd wedi'i llenwi (2021) ar gyfer Gwynedd o ddata'r Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG). Y GYG cyfartalog fesul swydd a lenwyd yn 2021 oedd £40,528. O hyn, cymerwyd y budd lles, a amcangyfrifwyd gan y DfT i fod gyfwerth â 40% o GYG a'i gynnwys yn yr arfarniad.

Er mwyn deall effaith net y swyddi a grëwyd, cynhaliwyd asesiad o ychwanegoldeb fel y dangosir yn y tabl isod:

Difuddiant	Tybir y bydd mwyafrif yr 11 swydd a nodwyd yn swyddi newydd. Mae ffactor difuddiant 'isel' o 20% wedi'i gymhwyso yn unol â'r Canllaw Arfarnu DLUHC.
Dadleoliad	Gallai fod rhywfaint o ddadleoli swyddi o rywle arall ond o ystyried nifer y swyddi a grëwyd, disgwylir i hyn hefyd fod yn isel. Mae ffactor dadleoli 'isel' o 20% wedi'i gymhwyso yn unol â'r Canllaw Arfarnu DLUHC.
Lluosydd	Mae Llywodraeth yr Alban yn cyhoeddi lluosydd math I a math II ar gyfer pob sector diwydiant. Defnyddiwyd lluosydd o 1.5 yn seiliedig ar y lluosydd cyflogaeth math II a gyhoeddwyd ar gyfer 'Gofal preswyl a gwaith cymdeithasol' (2020).

Tabl 22 - Asesiad o Ychwanegoldeb

Unwaith y bydd ychwanegoldeb yn cael ei gyfrif, bydd y gyflogaeth yn y cartref gofal yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£6.6m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, rydym wedi tybio y bydd nifer is o swyddi (40) gan y bydd llai o ystafelloedd gwely a bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£4.4m**

2.6.4 Arbedion CO2

Cynhaliodd Gleeds ddadansoddiad o'r Tystysgrifau Perfformiad Ynni (EPCs) ar gyfer cartrefi gofal o faint tebyg ledled Gwynedd a Chymru. Nododd hyn Ddwysedd Carbon cyfartalog o 73 kgCO₂e/m²/y. Nododd yr un adroddiad ei bod yn cael ei argymhell i ragori ar ofynion Rhan L er mwyn sicrhau perfformiad amgylcheddol da. Mae canllawiau Her Hinsawdd RIBA 2030 yn cynnig targed 2025 o 60 - 75 kWh/m²/y. Mae 75 kWh/m²/y flwyddyn yn cyfateb i ddwysedd carbon o 15 kgCO₂e/m²/y. Byddai hyn yn ymwneud ag arbediad blynyddol yn erbyn y sefyllfa sylfaenol o 58 kgCO₂e/m²/y. Mae hyn wedi'i gymhwyso i'r arwynebedd llawr mewnol gros arfaethedig o 4,840 metr sgwâr i gyfrifo'r arbedion amcangyfrifedig blynyddol. Mae gwerthoedd carbon wedi'u cymryd o '*Valuation of greenhouse gas emissions: for policy appraisal and evaluation*⁴²' y llywodraeth. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.6m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, bydd yr arbedion carbon yn cael eu lleihau. Tybiwyd bod gostyngiad o 50% ar yr opsiwn a ffafir yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.3m**

⁴²<https://www.gov.uk/government/publications/valuing-greenhouse-gas-emissions-in-policy-appraisal/valuation-of-greenhouse-gas-emissions-for-policy-appraisal-and-evaluation>

2.6.5 Arbedion Ynni

Cyfrifwyd gwerth gwelliannau mewn effeithlonrwydd ynni yn defnyddio'r dull a nodir yng Nghanllawiau Atodol Llyfr Gwyrdd y llywodraeth 'Prisio defnydd o ynni a nwyon tŷ gwydr' a chymhwyso'r newidiadau wedi'u modelu mewn defnydd ynni a fodelwyd gan Gleeds. Cymhwyswyd effaith adlamu o 30%.

Defnyddir cost amrywiol cyflenwad ynni hirdymor (LRVC) i roi gwerth ar newidiadau net yn y defnydd o ynni, a bod pris manwerthu ynni yn cael ei ddefnyddio i roi gwerth ar yr effaith adlamu uniongyrchol.

Mae'r LRVC yn cael ei gyfrifo trwy nodi'r rhannau o'r pris manwerthu sy'n cynrychioli costau gwirioneddol i gymdeithas sy'n amrywio yn ôl lefel y defnydd. Mae cydrannau pris eraill yn sefydlog neu dim ond yn arwain at drosglwyddiadau rhwng grwpiau mewn cymdeithas (sydd heb unrhyw fudd cymdeithasol net). Nid yw'r LRVC yn cynnwys arbedion carbon gan fod y rhain yn cael eu cyfrif ar wahân. Defnyddiwyd yr ystod ganolog o brisiau LRVC a manwerthu. Mae'r costau isel yn cael eu hystyried fel rhan o'r dadansoddiad sensitifrwydd. Tybir bod y gostyngiad yn y defnydd o ynni yn ychwanegol i raddau helaeth ac felly mae ffactor ychwanegoldeb o 75% wedi'i gymhwyso.

Unwaith y bydd ychwanegoldeb yn cael ei gyfrif, bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£15.3m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, bydd yr arbedion ynni yn cael eu lleihau. Tybiwyd bod gostyngiad o 50% ar yr opsiwn a ffafir yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£7.6m**

2.6.6 Gwella ansawdd gofal / boddhad cleifion

Un o brif amcanion y buddsoddiad ym Mhenrhos yw sicrhau gwell canlyniadau iechyd o reoli iechyd yn well, gwell maeth, gwell rheoli meddyginiaethau, a gwell arferion rheoli heintiau a ddarperir trwy gydleoli ystod ehangach o wasanaethau sy'n cefnogi gofal Dementia.

Mae gwelliannau mewn gofal iechyd fel arfer yn cael eu mesur trwy flynyddoedd bywyd a addaswyd yn ôl ansawdd (Quality-adjusted life years - QALYs). Mae QALYs yn uned fesur sy'n cyfuno ansawdd bywyd person (quality of life - QOL) â'u disgwyliad oes i asesu gwerth ymyriadau meddygol.

Yn nodweddiadol, mae QALYs ar gyfer pobl sy'n byw mewn gofal preswyl yn is na'r rhai sy'n byw yn eu cartref eu hunain, fodd bynnag, gellir tybio bod natur arloesol y ddarpariaeth arfaethedig sy'n anelu at ddarparu gwell ansawdd y gofal a gyflawnir o wasanaethau cyfunol neu gyd-leoli gwasanaethau yn arwain at welliant yn QALY o'i gymharu â'r sefyllfa "busnes fel arfer" i breswylwyr a allai fod mewn ysbyty neu leoliadau preswyl am gyfnodau hir y tu allan i'r sir.

Yn nodweddiadol, mae'r canfyddiad o QoL wedi'i gyfyngu i agweddau iechyd, ond mae trafodaeth barhaus ynghylch yr angen am ymagwedd ehangach ar gyfer yr ansawdd hwn, sy'n canolbwyntio mwy ar "les" cyffredinol, er mwyn cael gwell darlun o fanteision llawn gweithgareddau [7, 50]. Cydnabyddir fwyfwy y gall dealltwriaeth rhy gul o'r QoL arwain at danamcangyfrif o effeithiau, yn enwedig mewn poblogaethau hŷn.

Mae'r offerynnau a ddefnyddir i asesu'r gydran QoL yng nghyfrifiad QALY yn cyfyngu'r asesiad hwn i ddimensiynau sy'n ymwneud â QoL sy'n gysylltiedig ag iechyd. Er hynny, i bobl hŷn, mae agweddau heblaw am y rhai sy'n gysylltiedig ag iechyd yn aml yn hanfodol. Weithiau mae'n anodd gwahanu anghenion iechyd oddi wrth anghenion cymdeithasol yn y boblogaeth hŷn. Ar ben hynny, gall gwerthoedd cymdeithasol (integreiddio i'r gymuned, cynhwysiant, perthnasoedd) fod hyd yn oed yn bwysicach na gwelliannau iechyd fel y cyfryw [40]. Mae annibyniaeth, lles seicolegol, cysylltiadau cymdeithasol, safon byw, a gweithgareddau cymdeithasol yn enghreifftiau o ffactorau sy'n dylanwadu'n gryf ar ansawdd bywyd pobl hŷn [46].

Nod y cartref preswyl a nyrsio newydd yw cynyddu boddhad cleifion trwy ddarparu amgylchedd gofal diogel a chyd-leoli sy'n golygu llai o ddibyniaeth ar ofal dibynnol, llai o faich ar ofalwyr, llai o ynysu ac unigrwydd a llai o angen ymgysylltu â sawl gwasanaeth ar wahân a gorfod ailadrodd yr un wybodaeth.

Mae ymchwil ar effeithiau o'r fath yn gyfyngedig ond adroddodd ymchwil o'r rhaglen 'Gwell Iechyd mewn Preswylwyr Cartrefi Gofal gyda Nyrsio' a gyhoeddwyd yn Llyfrgell Genedlaethol Meddygaeth yn 2020 ar

effaith ymyriadau penodol i leihau derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu hosgoi mewn cartrefi nyrsio gynnydd o 0.289 yn y QALY cymedrig fesul preswlydd. Gan fod preswylwyr cartrefi gofal yn debygol o gael cyflyrau meddygol llai difrifol na phreswylwyr cartrefi nyrsio, mae'n debygol y byddai mwy o gynnydd yn QALY i breswylwyr cartrefi gofal na phreswylwyr cartrefi nyrsio, yn enwedig pan ystyrir QoL.

At ddibenion y modelu economaidd, tybiwyd cynnydd o 0.2 yn QALY ar gyfer preswylwyr cartrefi nyrsio a 0.4 ar gyfer preswylwyr cartrefi gofal.

Mae'r Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Iechyd a Gofal yn nodi y dylid cyflwyno buddion iechyd net gan ddefnyddio gwerthoedd a osodir ar gynnydd QALY o £20,000 a £30,000. At ddibenion yr arfarniad economaidd, defnyddiwyd gwerth QALY canolbwynt o £25,000. Mae gwerth QALY is o £20,000 yn cael ei brofi yn y dadansoddiad sensitifrwyd.

Tybir bod ychwanegoldeb yn uchel o ystyried y diffyg gofal preswyl a nyrsio yn yr ardal. Felly, tybiwyd bod ychwanegoldeb o 80%.

Unwaith y bydd ychwanegoldeb yn cael ei gyfrif, bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£4.5m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, tybir bod 40 o welyau cartrefi gofal a dim gwelyau nyrsio yn unol â'r ddarpariaeth flaenorol ar y safle. Tybir hefyd nad yw'r rhain i gyd yn ystafelloedd *ensuite*. Ni fyddai'n bosibl darparu'r union un model o ofal ac felly tybiwyd cynnydd is o 0.2 QALY ar gyfer preswylwyr cartrefi gofal. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£1.2m**

2.6.7 Arbedion cost i unigolion a theuluoedd

Gan y bydd cost darparu gwelyau yng Nghartref Gofal newydd Penrhos yn llai na thalu am ddarpariaeth breifat, bydd arbedion cost i unigolion sy'n talu am rywfaent neu ran o'u gofal eu hunain. Mae'r arbedion cost hyn wedi'u cyfrifo drwy gymharu uniongyrchol o'r costau cyfredol a disgwylidig lle mae costau gofal a chartref nyrsio Penrhos yn amlwg yn is na darparwyr preifat ac maent wedi'u hamcangyfrif yn £350,000 y flwyddyn.

Bydd arbedion costau hefyd i deuluoedd unigolion na fydd angen iddynt deithio y tu allan i'r ardal leol i ymweld â pherthnasau. Yn seiliedig ar gost gyfartalog o £50 i deithio y tu allan i'r ardal ac un ymweliad yr wythnos ar gyfartaledd i bob unigolyn, byddai hyn yn cynhyrchu arbedion o oddeutu £145,000 y flwyddyn. Er doethineb, tybiwyd bod 50% o ychwanegoldeb gan na ellir cyfrifo'n gywir pa mor bell y byddai pob teulu yn teithio yn y senario busnes fel arfer.

Amcangyfrifir bod gwerth presennol net yr arbedion cost hyn yn **£3.1m** dros y cyfnod arfarnu.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud y lleiafswm, mae'r arbedion wedi'u ffactoreiddio i adlewyrchu'r nifer llai o welyau. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net amcangyfrifedig o **£2.25m**.

2.6.8 Trosiant staff

Un o amcanion buddsoddi'r prosiect yw datblygu model gweithlu arloesol a fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol hirdymor gyda'r potensial i'w gymhwyso mewn ardaloedd eraill yng Ngogledd Cymru. Disgwylir i'r gyfradd recriwtio a chadw staff wella wrth weithio mewn amgylchedd modern, addas i'r diben, o fwy o argaeledd cyfleoedd hyfforddiant, datblygu a chynnydd gyrfu, o foddhad proffesiynol, ac o fyw mewn amgylchedd economaidd ffyniannus.

Yn ôl Skills for Care, mae trosiant staff o fewn gofal cymdeithasol yn **30.4%** ac yn ôl Care England⁴³ y gost fesul ail-gyflogi mewn gofal cymdeithasol yw £6,000. Yn seiliedig ar y gyfradd drosiant hon a chyfanswm o 60 aelod o staff, byddai hyn yn gost flynyddol o £108,000. Tybir y byddai trosiant staff yn gostwng hanner i 15% trwy weithredu'r model gweithlu arloesol a byddai'n cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.4m**.

⁴³<https://www.careengland.org.uk/solving-the-annual-3bn-recruitment-and-retention-cost-to-adult-ABSial-care-providers/>

Ar gyfer yr opsiwn gwneud y lleiafswm, mae'r un rhagdybiaethau wedi'u cymhwyso i'r lefel staffio llai tybiedig o 40 o weithwyr. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.27m**

2.6.9 Boddhad staff

Mae llawer o sôn fod boddhad staff mewn iechyd a gofal cymdeithasol yn isel. Canfu Arolwg Staff diweddaraf y GIG fod 29% o staff yn aml yn meddwl am adael eu swydd. Mae staff sy'n fodlon â'u swydd yn adrodd boddhad bywyd o 1.24 pwynt yn uwch na'r rhai nad ydynt.

Mae'r Canllawiau Atodol ar Lesiant y Llyfr Gwyrdd yn argymhell gwerth safonol o un flwyddyn oes a addaswyd yn ôl lles – newid un pwynt mewn boddhad bywyd am flwyddyn – 'WELLBY' ar £13,000. Felly, cyfanswm yr effaith fesul person mewn perthynas â boddhad swydd yw £13,000 x 1.24 = £16,120.

O ystyried y model gweithlu sy'n cael ei gynnig, amcangyfrifir y bydd o leiaf 80% o weithwyr yn adrodd boddhad swydd ac mae'r cynnydd hwn mewn lles wedi'i gymhwyso i 75% o weithwyr a thybir ei fod yn ffigwr blynyddol. Tybir bod hyn yn ychwanegol i raddau helaeth ond i adlewyrchu'r ffaith y gallai rhai gweithwyr eisoes adrodd boddhad swydd, mae cyfradd ychwanegoldeb o 75% wedi'i chymhwyso. Byddai hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£4m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud y lleiafswm, mae'r un rhagdybiaethau wedi'u cymhwyso i'r lefel staffio llai tybiedig o 40 o weithwyr. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£2.7m**

2.6.10 Buddion sydd Ddim yn Rhyddhau Arian

2.6.10.1 Llai o dderbyniadau damweiniau ac achosion brys

Nododd adroddiad gan y Sefydliad Iechyd yn 2019 fod gan breswylwyr cartrefi gofal preswyl 1.12 presenoldeb Uned Frys fesul person y flwyddyn ar gyfartaledd, o'i gymharu â 0.85 mewn cartrefi nyrsio. Adroddodd ymchwil a ddyfynnwyd yn y Nursing Times, hefyd yn 2019, fod dros 40% o dderbyniadau brys o gartrefi gofal yn 'osgoadwy (avoidable)'.

Bydd prosiect cartref gofal Penrhos yn helpu i leihau derbyniadau brys trwy fonitro agosach, atal, ymyrraeth gynnar ac ymarfer clinigol strwythuredig.

Mae'r tabl isod yn dangos nifer sylfaenol y derbyniadau Uned Frys yn seiliedig ar ymchwil y Sefydliad Iechyd a nifer yr ymweliadau a arbedwyd bob blwyddyn yn seiliedig ar ostyngiad o 40%.

	Nifer y gwelyau	Ymweliadau A&E gwaelodlin	Nifer yr ymweliadau a arbedwyd
Cartref Gofal	32	35.84	14
Cartref Nyrsio	24	20.4	8
Cyfanswm		56.24	22

Tabl 23: Nifer sylfaenol derbyniadau i'r Adran Ddamweiniau ac Achosion Brys

Cost gyfartalog i'r GIG o ymweliad i Uned Frys, fel yr adroddwyd yng Nghronfa Ddata Cost Uned Awdurdod Cyfun Manceinion Fwyaf⁴⁴ yw £306. Mae hyn wedi'i godi i adlewyrchu'r gost uwch debygol yn yr ardal leol. Yn 2022/23, gwariodd y GIG fwy y pen yng Nghymru nag yn Lloegr, gyda Chymru yn gwario £3,337 y pen a Lloegr yn gwario £3,064 y pen. Felly, mae cost ymweliad i Uned Frys wedi'i chynyddu yn gymesur â'r £334 hwn. Mae hyn wedi'i gymhwyso i'r nifer amcangyfrifedig o ymweliadau i Uned Frys bob blwyddyn. Tybir bod hyn yn 100% ychwanegol a bydd yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.06m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, mae'r un rhagdybiaethau wedi'u cymhwyso i'r 40 o welyau cartref gofal tybiedig. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.04m**.

⁴⁴<https://www.greatermanchester-ca.gov.uk/what-we-do/research/research-cost-benefit-analysis/>

2.6.10.2 Llai o ddefnydd ambiwlans

Yn ogystal â llai o dderbyniadau i Uned Frys, tybir y byddai gostyngiad cyfatebol yn y defnydd o ambiwlans. Cost gyfartalog ambiwlans i'r GIG, fel yr adroddwyd yng Nghronfa Ddata Cost Uned Awdurdod Cyfun Manceinion Fwyaf⁴⁵ yw £334. Mae hyn wedi'i godi i adlewyrchu'r gost uwch debygol yn yr ardal leol. Yn 2022/23, gwariodd y GIG fwy y pen yng Nghymru nag yn Lloegr, gyda Chymru yn gwario £3,337 y pen a Lloegr yn gwario £3,064 y pen. Felly, mae cost ymweliad i Uned Frys wedi cynyddu yn gymesur â'r £364 hwn ac mae hyn yn cael ei gymhwyso i'r nifer amcangyfrifedig o ymweliadau brys i'r ysbyty bob blwyddyn. Tybir bod hyn yn 100% ychwanegol a bydd yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.6m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, mae'r un rhagdybiaethau wedi'u cymhwyso i'r 40 o welyau cartref gofal tybiedig. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.05m**.

2.6.10.3 Llai o arosiadau yn yr ysbyty

Yn ôl y Sefydliad Iechyd, roedd gan breswylwyr cartrefi gofal preswyl 0.77 derbyniad brys y person y flwyddyn ar gyfartaledd, o'i gymharu â 0.63 ar gyfer preswylwyr cartrefi nyrsio. Fel y dangosir yn y tabl isod, byddai hyn yn cyfateb i gyfartaledd o 40 derbyniad y flwyddyn fel sefyllfa waelodlin.

	Nifer y gwelyau	Gwaelodlin derbyniadau brys i'r ysbyty
Cartref Gofal Preswyl	32	24.64
Cartref Gofal Nyrsio	24	15.12
Cyfanswm		40

Tabl 24: Llai o arosiadau yn yr ysbyty

Hyd arhosiad cyfartalog preswilydd cartref gofal 75+ oed ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yw 12.1 diwrnod. Ar gyfer preswilydd cartref nyrsio 75+ oed, hyd arhosiad cyfartalog yw 7 diwrnod. Yn ôl Cydffederasiwn y GIG⁴⁶, mae cyfradd gyfartalog gwely ysbyty rhwng £250 - £350 y noson i'r GIG yng Nghymru. Gan dybio canolbwynt o £300, mae hyn yn cynrychioli cyfanswm cost o £121,195 i'r GIG.

Canfu ymchwil gan Gydffederasiwn y GIG fod cleifion yng Nghymru sydd angen eu rhyddhau i gartref gofal (waeth beth fo'u diagnosis) yn cael eu gohirio'n sylweddol. Er enghraifft, ym mis Gorffennaf 2024, adroddodd y BBC fod 1,594 o bobl yn ysbytai Cymru sy'n ffit i adael ond sy'n aros yno oherwydd oedi gofal neu asesu".

Gall cadw cleifion yn yr ysbyty yn hirach nag sy'n angenrheidiol hefyd fod yn niweidiol i'w hiechyd a'u lles, tra gall arhosiad hir olygu risg uwch o heintiau a gafwyd yn yr ysbyty. Gall hefyd olygu bod angen mwy o gefnogaeth ar gleifion ar ôl iddynt adael yr ysbyty. Bydd creu amgylchedd gofal ychwanegol i'r ecosystem iechyd leol, gan gynnwys rhyddhau i gael mynediad i welyau, yn helpu i gefnogi rhyddhau o'r ysbyty i leihau oedi rhyddhau a hyd cyffredinol yr arhosiad.

Mae dau faes o fudd yma, yn gyntaf gostyngiad mewn derbyniadau i'r ysbyty trwy well gofal (gostyngiad tybiedig o 40% ac yn ail gostyngiad yn hyd yr arhosiad (tybir 10%) oherwydd argaeledd mwy o welyau.

Tybir bod hyn yn 100% ychwanegol a bydd yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.4m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, mae'r un rhagdybiaethau wedi'u cymhwyso i'r 40 o welyau cartref gofal tybiedig. Bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£0.001m**.

2.6.11 Dadansoddiad dosbarthu

Mae'r Llyfr Gwyrdd yn nodi bod "gwerth punt ychwanegol o incwm yn uwch i dderbynnydd incwm isel ac yn is i dderbynnydd incwm uchel. Yn fras, byddai gwerth o 1 ar gyfer defnyddioldeb ymylol incwm yn dangos bod

⁴⁵<https://www.greatermanchester-ca.gov.uk/what-we-do/research/research-cost-benefit-analysis/>

⁴⁶<https://www.nhsconfed.org/publications/response-finance-committee-scrutiny-welsh-governments-2024-25-draft-budget-proposals>

defnyddioldeb punt ychwanegol yn wrthdro gymesur ag incwm y derbynnydd. Byddai £1 ychwanegol o ddefnydd a dderbynnir gan rywun sy'n ennill £20,000 y flwyddyn yn werth dwywaith cymaint nag i berson sy'n ennill £40,000. Bydd amcangyfrifon uwch o ddefnyddioldeb ymylol incwm yn golygu bod gwerth punt ychwanegol yn gostwng yn gyflymach o'i gymharu â chynnydd mewn incwm".

Er mwyn cyfrifo'r buddion dosbarthu, dilynwyd y dull isod:

- Cafwyd incwm gros aelwydydd gwastraff y pen ar gyfer 2021 ar gyfer Gwynedd a'r DU (incwm cyfwerth canolrifol cenedlaethol) yn seiliedig ar ddata SYG 2021. Roedd hyn yn £17,430 i Wynedd⁴⁷ a £21,679⁴⁸ ar gyfer y DU.
- Mae rhannu'r incwm cyfwerth canolrifol cenedlaethol â'r un peth ar gyfer y grŵp targed yn cyfateb i ffigwr o 1.24 sydd, o'i godi gyda phŵer o 1.3 yn unol â'r Llyfr Gwyrdd i adlewyrchu defnyddioldeb ymylol incwm, yn arwain at bwysoli dosbarthu o 1.3.
- Cafodd hyn ei gymhwyso i swm y buddion a nodir uchod i adlewyrchu'r rhagdybiaeth y bydd ymyriadau'r prosiect yn cael mwy o effaith ar les ar y grŵp targed (trigolion Gwynedd) o'i gymharu â'r trethdalwr cyfartalog yn y DU.
- Mae gwerth arbedion carbon ac ynni wedi'u heithrio o'r dadansoddiad gan nad yw'r buddion hyn yn benodol i leoliad y buddsoddiad.

Bydd yr effaith ddosbarthu yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£8.6m**.

Ar gyfer yr opsiwn gwneud yr isafswm, bydd hyn yn cynhyrchu gwerth presennol net o **£6.4m**

2.7 Cymhareb Cost Budd

Mae'r Gymhareb Cost Budd (CCB) yn cael ei chyfrifo trwy rannu Gwerth Presennol y Buddion â'r Costau Gwerth Presennol.

	Yr Opsiwn a Ffafir	Gwneud y Lleiafswm
Buddion Economaidd		
Effeithiau Cyflogaeth	£13.8m	£13.1m
Hyfforddiant Adeiladu / Gwerth cymdeithasol	£0.1m	£0.1m
Gwella ansawdd gofal / lles cleifion	£4.5m	£1.2m
Gostyngiad mewn Derbyniadau i'r Adran Ddamweiniau ac Achosion Brys	£0.06m	£0.04m
Llai o Ddefnydd Ambiwlans	£0.06m	£0.05m
Hyd arhosiad llai yn yr ysbyty	£0.04m	£0.001m
Arbedion Costau Claf / Teulu	£3.1m	£2.25m
Arbedion recriwtio	£0.4m	£0.27m
Bodddhad staff	£4m	£2.7m
Arbedion carbon	£0.6m	£0.3m
Arbedion Ynni	£15.3m	£7.6m
Effeithiau Dosbarthu	£8.6m	£6.4m
Cyfanswm	£51m*	£34m*
Costau Economaidd		
	£19.88m	£23.86m
Cymhareb Budd Cost	2.57:1	1.42:1

*rhifau wedi'u talgrynnu

Tabl 25 - Cymhareb Cost Budd

⁴⁷<https://www.ons.gov.uk/economy/regionalaccounts/grossdisposablehouseholdincome/datasets/regionalgrossdisposablehouseholdincomelocalauthoritiesbyitl1region>

⁴⁸<https://www.ons.gov.uk/economy/regionalaccounts/grossdisposablehouseholdincome/bulletins/regionalgrossdisposablehouseholdincomegdhi/1997to2021>

I grynhoi, rhagwelir y bydd yr opsiwn a ffafrir o gartref nyrsio a gofal preswyl newydd ym Mhenrhos yn cynhyrchu £31m o Werth Presennol Net a CCB o 2.57:1. Mae hyn yn cymharu â'r opsiwn gwneud yr isafswm o £10m o Werth Presennol Net a CCB o 1.42:1

2.7.1 Effeithiau sydd Heb Werth Ariannol

Dylid meintoli graddfa gymharol y costau a'r buddion nad ydynt yn hawdd rhoi gwerth ariannol iddynt e.e., oherwydd nad oes parodrwydd i dalu pris neu bris y farchnad ar gael yn rhwydd neu na fyddai'n gymesur i'w caffael, heb brisiau lle bo'n bosibl neu ei ddisgrifio'n fanwl. Dylai'r broses hon fod yn gymesur h.y. dim ond lle mae'r buddion neu'r costau yn debygol o fod yn sylweddol neu a allai gael effaith sylweddol ar yr asesiad terfynol o werth am arian.

Mae'r asesiad buddion wedi amcangyfrif yr effeithiau meintiol sy'n gysylltiedig ag ystod eang o fuddion economaidd a chymdeithasol. Fodd bynnag, bydd y buddion sy'n gysylltiedig â'r cartref nyrsio a gofal preswyl newydd yn Penrhos yn ymestyn y tu hwnt i hyn. Mae enghreifftiau'n cynnwys:

- Gwell lles sy'n gysylltiedig â phreswylwyr lleol yn gallu aros yn yr ardal ar gyfer gofal preswyl a nyrsio, yn agos at berthnasau.
- Mwy o foddhad o amgylchedd gofal diogel a chyd-leoli sy'n golygu llai o ddibyniaeth ar ofal dibynnol, llai o faich ar ofalwyr, llai o ynysu ac unigrwydd a llai o angen ymgysylltu â sawl gwasanaeth ar wahân a gorfod ailadrodd yr un wybodaeth.
- Mwy o foddhad teuluoedd, ffrindiau a'r cyhoedd o amgylchedd gofal diogel a chyd-leoli.
- Gwell treftadaeth ddiwylliannol drwy ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg.
- Buddion lles i ofalwyr a pherthnasau.
- Buddion iechyd i ofalwyr – dangosodd ymchwil gan y Kings Fund a Nuffield Trust fod cymorth annigonol yn effeithio ar iechyd gofalwyr: ymhlith y rhai sy'n darparu mwy na 50 awr yr wythnos o ofal di-dâl, mae'n dod ar gost sy'n cyfateb i 18 yn llai o ddiwrnodau'r flwyddyn mewn iechyd llawn.
- Bydd mwy o ofal preswyl a nyrsio lleol yn helpu gofalwyr di-dâl presennol, gan eu galluogi i fyw bywydau iach, gwerth chweil, i gydbwysu gofalu â chyfrifoldebau eraill.
- Buddion economaidd sy'n gysylltiedig â gofalwyr sy'n gallu gweithio oherwydd llai o gyfrifoldebau gofalu.
- Potensial i gryfhau'r gymuned leol drwy greu mwy o swyddi mewn sectorau gofal a sectorau cysylltiedig.

2.7.2 Asesiad o Werth am Arian

Mae'r dadansoddiad a amlinellir uchod yn dangos y byddai gwerth am arian y cartref nyrsio a gofal preswyl newydd yn Penrhos yn cael ei ystyried yn Uchel. Mae'r Canllaw Arfarnu MHCLG yn nodi y byddai CCB o rhwng 2 a 4 o fewn y categori Gwerth am Arian 'Uchel'.

Mae'r asesiad gwerth am arian yn cael ei yrru i raddau helaeth gan fuddion sy'n gysylltiedig yn agos ag achos strategol y prosiect ynghylch canlyniadau cyflogaeth, iechyd a lles yn ogystal ag arbedion carbon ac ynni.

2.8 Dadansoddiad Sensitifrwydd

Cynhelir profion sensitifrwydd i werthuso sut mae newidiadau mewn paramedrau yn effeithio, y Gymhareb Budd Cost a Gwerth am Arian y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu manylu isod. Maent yn cynnwys:

- Cynnydd tueddiad optimistiaeth (30% Tuedd Optimistaidd)
- Gwerth QALY is wedi'i gymhwyso (£20,000 Gwerth QALY)
- Gwerth lles is wedi'i gymhwyso i gyflogaeth newydd (20% o GYC)
- Cost amrywiol hirdymor cyfraddau cyflenwi ynni isel wedi'i gymhwyso
- Arbedion gweithredol net wedi'u cynnwys

Mae'r tabl a'r siart isod yn dangos cyfanswm y costau gostyngol a'r buddion a'r gymhareb budd cost ar gyfer y gwahanol senarios ar ôl cymhwyso'r sensitifrwydd.

	Cynyddu tueddiad optimistiaeth	Gwerth QALY is	Gwerth lles is wedi'i gymhwyso i gyflogaeth newydd	Cost amrywiol hirdymor cyfraddau cyflenwi ynni isel	Gan gynnwys Arbedion Gweithredol Net
Gwerth Presennol y Gost	20,846,680	19,884,525	19,884,525	19,884,525	19,884,525
Gwerth Presennol y Buddion	51,006,119	50,206,063	46,663,529	37,646,343	72,745,861
Cymhareb Budd Cost	2.45:1	2.52:1	2.35:1	1.89:1	3.66:1

Tabl 26: Dadansoddiad Sensitifrwydd

Ym mhob prawf sensitifrwydd, mae'r CCB yn parhau i fod o leiaf 1.89:1.

Ym mhob achos, ac eithrio un, mae'r CCB yn parhau i fod yn y Categori Gwerth am Arian 'Uchel'. Mae hyn yn dangos bod yr asesiad gwerth am arian yn fwyaf sensitif i'r buddion sy'n gysylltiedig ag arbedion ynni a dylid monitro hyn yn agos wrth i'r prosiect fynd rhagddo i sicrhau nad yw'r buddion hyn yn cael eu rhoi mewn perygl.

2.9 Newid Gwerthoedd

Er mwyn cynorthwyo penderfynwyr, gellir cyflwyno gwerth newid, sy'n nodi faint y mae'n rhaid i lefel tybiedig o fewnbwn neu ganlyniad newid o'r amcangyfrif gorau a ddefnyddir yn y dadansoddiad cyn i opsiwn newid rhwng categorïau gwerth am arian.

Mae'r gwerthoedd hyn yn ddefnyddiol ar gyfer cyflwyno'n reddfodol pa mor gredadwy yw hi y bydd prosiect yn cyflawni canlyniad da trwy dynnu sylw at senario sengl mwy pendant fel gwaelodlin i'w rhagori er mwyn cyflawni gwerth am arian.

Mae gwerthoedd newid wedi'u cyfrifo i benderfynu sut y byddai newid mewn costau neu fuddion yn effeithio ar y CCB cychwynnol a'r categori Gwerth am Arian cysylltiedig. Mae'r tablau isod yn dangos y gofyniad sydd ei angen ar gyfer costau cynlluniau neu fuddion ar gyfer newidiadau Gwerth am Arian **CCB** i CCB o 1.5:1 a 1.0:1 yn y drefn honno.

Ffactor	Newid CCB i 1.5: 1
Buddion	Byddai angen i fuddion ostwng £21 miliwn neu 42%
Costau	Byddai angen cynyddu costau £14 miliwn neu 71%

Tabl 27 - Newid CCB i 1.5:1

Pe bai'r costau yn aros yr un fath, byddai angen i'r buddion ostwng 42% i ostwng y Gwerth am Arian i'r terfyn isaf. Fel arall, pe bai'r buddion yn aros yr un fath, byddai angen i'r costau gynyddu 71% i gael CCB 1.5:1.

Ffactor	Newid CCB i 1.0:1
Buddion	Byddai angen gostwng buddion £31 miliwn neu 61%
Costau	Byddai angen i'r costau gynyddu £31 miliwn neu 156%

Tabl 28 - Newid CCB i 1.0:1

Pe bai'r costau'n aros yr un fath, byddai angen i'r buddion ostwng 61% i newid y Gwerth am Arian i gael CCB 1.0:1. Fel arall, pe bai'r buddion yn aros yr un fath, byddai angen i'r costau gynyddu 156% i gael CCB 1.0:1.

2.10 Casgliad yr Achos Economaidd

Mae'r dadansoddiad economaidd yn cadarnhau bod yr opsiwn a ffafrir yn darparu'r gwerth mwyaf am arian, gan gynnig y buddion net uchaf pan gaiff ei asesu yn erbyn y ffactorau llwyddiant hanfodol a'r amcanion buddsoddi. Mae'r arfarniad opsiynau yn dangos bod y datrysiad a ddewiswyd yn darparu cydbwysedd cymesur o gost, risg a budd, gyda buddion clir dros y dewisiadau amgen. Mae dadansoddiad sensitifrwydd yn cadarnhau cadernid y deiliant mewn amrediad o sefyllfaoedd. Felly, mae'r opsiwn a ffafrir yn cynrychioli'r llwybr mwyaf buddiol yn economaidd ymlaen.

Yr Achos Masnachol

3. Yr Achos Masnachol

3.1 Cyflwyniad

Mae'r achos masnachol hwn wedi'i ddrafftio i ddangos y bydd yr opsiwn a ffefrir - sef hwnnw a nodir yn yr Achos Economaidd - yn arwain at gaffael hyfyw a bargaen strwythuredig iawn. Er mwyn darparu dadl rymus, mae'r Achos Masnachol wedi'i strwythuro i ddangos y wybodaeth ganlynol:

Eitem:	Cynnwys:	Dangos:
Strategaeth a Llwybr Caffael	Dewis o lwybr a chaffael	Mae caffael sy'n cydymffurfio â rheoliadau wedi'i gynnal; gwelwyd tystiolaeth o gystadleuaeth deg; ac mae gwerth wedi'i gael gyda'r gallu i wireddu manteision o'r caffael.
Trefniadau Cytundebol Allweddol	Gwaith a gwasanaethau a geisir ar gyfer cyflawni'r cynllun	Mae'r gwasanaethau a'r gefnogaeth ar waith ar gyfer cyflawni'r cynllun yn llwyddiannus.
Dyrannu Risg	Egwyddorion lle mae risg yn disgyn rhwng partion	Mae eitemau risg wedi'u gosod, neu byddant yn cael eu gosod, gyda'r parti sydd yn y sefyllfa orau i'w rheoli neu eu lliniaru.
Trefniadau gyda Rhanddeiliaid a Mekanweithiau Codi Tâl	Cytundebau gyda rhanddeiliaid ar gyfer gweithredu'r cynllun yn barhaus	Mae cytundebau cadarn ar waith i weithredu a chynnal a chadw'r cynllun yn y dyfodol.
Materion Cytundebol a'r Ymdriniaeth Gyfrifeg	Contractau sydd wedi'u gwneud a sut mae cyfrif am y cynllun	Bod trefniadau masnachol ar waith ac yn cael eu rheoli'n effeithiol.

Tabl 29: Strwythur yr achos masnachol

3.2 Strategaeth a Llwybr Caffael

Wrth wneud ymarferiad caffael, mae'n bwysig yn y lle cyntaf sicrhau bod cydymffurfiaeth â rheoliadau cyn asesu'r opsiynau sydd ar gael. Rhaid i Gyngor Gwynedd ddilyn **Deddf Caffael (2024)** sef fframwaith cyfreithiol cynhwysfawr sy'n llywodraethu caffael nwyddau, gwasanaethau a gwaith gan gyrff sector cyhoeddus yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon. Nod y rheoliadau yw sicrhau tryloywder, tegwch, cystadleuaeth ac i beidio â gwahaniaethu mewn caffael cyhoeddus. Mae **Deddf Caffael (2024)** yn diwygio gaffael cyhoeddus y DU yn sylweddol, a'r nod yw moderneiddio a symleiddio'r broses ar gyfer cael nwyddau, gwasanaethau a gwaith gan gyrff sector cyhoeddus. Dyma nodau allweddol y Ddeddf:

- **Gwerth am Arian:** Sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei wario'n effeithlon ac yn effeithiol
- **Tryloywder:** Gwellu natur agored ac atebolrwydd mewn prosesau caffael
- **Symleiddio:** Creu trefn gaffael sy'n unedig ac yn symlach trwy atgyfnerthu'r rheoliadau presennol
- **Cystadleuaeth:** Hyrwyddo cystadleuaeth deg a meini prawf gwrthrychol wrth wneud penderfyniadau
- **Mynediad i fusnesau bach a chanolig:** Gwellu mynediad at gontractau cyhoeddus ar gyfer busnesau bach a chanolig (BBaCh) a mentrau cymdeithasol
- **Gwerth Cymdeithasol:** Annog arferion caffael sy'n gyrru gwerth cymdeithasol a thwf economaidd
- **Arloesedd:** Hyrwyddo datrysiadau a dulliau arloesol mewn caffael
- **Mesurau Gwrth-Dwyll:** Cryfhau mesurau i eithrio cyflenwyr sy'n ymwneud â chaethwasiaeth fodern a thwyll

Nod y Ddeddf yw cyflawni'r nodau hyn trwy orfodi:

- **Tryloywder:** Rhaid i awdurdodau contractio sicrhau bod y broses gaffael yn dryloyw h.y. bod gan bob cyfranogwr fynediad at yr un wybodaeth a bod prosesau wedi'u diffinio'n glir. Mae cyhoeddi hysbysiadau contract a dyfarniadau yng Nghyfnodolyn Swyddogol yr Undeb Ewropeaidd (OJEU) yn rhan o'r cyfrifoldeb hwn i fod yn dryloyw.
- **Trin yn Gyfartal a Dim Gwahaniaethu:** Rhaid trin pob cynigydd yn gyfartal, ac ni ddylid gwahaniaethu yn erbyn unrhyw gyflenwr ar sail cenedligrwydd. Mae'r egwyddor hon yn sicrhau chwarae teg i bob darpar gyflenwr.
- **Cymesuredd:** Rhaid i'r mesurau a'r gofynion a osodir yn ystod y broses gaffael gyfateb i amcanion y contract. Mae hyn yn atal gofynion gormodol neu ddiangen ar gyflenwyr.
- **Cydnabyddiaeth i'r ddwy ochr:** Rhaid i awdurdodau contractio gydnabod cymwysterau, ardystiadau a safonau cyfatebol o aelod-wladwriaethau eraill yr UE, gan feithrin cystadleuaeth ar draws ffiniau.

Mae'r rheoliad yn berthnasol i gcontractau a ddyfarnwyd gan gyrff sector cyhoeddus, gan gynnwys llywodraeth ganolog a lleol, awdurdodau cyhoeddus, ac endidau eraill sydd yn "awdurdodau contractio." Mae'r rheoliadau'n diffinio trothwyon sy'n pennu pryd y mae'n rhaid dilyn prosesau caffael penodol. Os yw amcan werth y contract yn fwy na'r trothwyon hyn, mae'n ofynnol i'r awdurdodau contractio gadw at y gweithdrefnau yn y rheoliadau. Mae trothwyon gwahanol yn berthnasol ar gyfer cyflenwadau, gwasanaethau a gwaith. Daeth trothwyon i rym o 1 Ionawr 2024 gyda throthwy o £5,372,609 i gcontractau gwaith. Bydd y gwaith ym Mhenrhos yn fwy na'r trothwy o £15.4m.

Yn ogystal â Deddf Caffael (2024), mae **Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023** yn cyflwyno fframwaith i wella'r ffordd y darperir gwasanaethau cyhoeddus a lles yng Nghymru drwy gaffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol, gwaith teg, a phartneriaethau cydweithredol. Ar gyfer cartref gofal preswyl a nyrsio Penrhos, mae goblygiadau Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023 fel a ganlyn:

- *Dyletswydd caffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol:* Mae'n rhaid i Gyngor Gwynedd wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol drwy gaffael. Mae hyn yn cynnwys gosod a chyhoeddi amcanion caffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol ac sy'n cyd-fynd â nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- *Dyletswyddau rheoli contractau ar gyfer contractau adeiladu mawr:* Mae'r Ddeddf yn gofyn am ddyletswyddau rheoli contractau penodol i sicrhau canlyniadau sy'n gyfrifol yn gymdeithasol ar draws y gadwyn gyflenwi. Mae'n ofynnol i Gyngor Gwynedd orfodi cymalau gwaith cyhoeddus cymdeithasol (e.e. cyflogau teg, hyfforddiant, a safonau amgylcheddol) mewn contractau.
- *Cydweithio â phartneriaid cymdeithasol:* Mae'r Ddeddf yn sefydlu Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol (CPG) ac yn gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i ymgynghori ag undebau llafur neu gynrychiolwyr gweithwyr wrth osod amcanion llesiant ac wrth wneud penderfyniadau strategol.
- *Strategaeth gaffael ac adrodd:* Rhaid i gyrff cyhoeddus gyhoeddi strategaeth gaffael ac adrodd ar sut mae gweithgareddau caffael yn cyflawni amcanion sy'n gyfrifol yn gymdeithasol.
- *Gwaith teg a rheoli cadwyn gyflenwi:* Mae'r Ddeddf yn pwysleisio gwaith teg (yn lle "gwaith teilwng" yn y Ddeddf Llesiant) ac yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus hyrwyddo arferion cyflogaeth teg mewn caffael.

Mae'r datblygiadau diweddar yn neddfwriaeth Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023 yn rhoi pwyslais o'r newydd ar dryloywder, gwerth am arian a hyrwyddo caffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol mewn gweithgareddau'r sector cyhoeddus. Bwriad y diwygiadau hyn yw sicrhau bod caffael nid yn unig yn cyflawni effeithlonrwydd economaidd, ond hefyd yn cefnogi amcanion lles cymdeithasol, amgylcheddol a chymunedol ehangach.

Yn erbyn y cefndir deddfwriaethol, rhaid i'r Cyngor benderfynu ar y llwybr mwyaf priodol i'r farchnad ar gyfer Cynllun Penrhos. Mae dau brif opsiwn ar gael:

1. Mynd at y farchnad agored fel caffael annibynnol 'uwchben y trothwy' Mae hyn yn golygu asesu'r gweithdrefnau sydd ar gael ac ystyried effaith y Ddeddf Caffael newydd.	2. Defnyddio fframwaith sydd ar gael yn barod Mae hyn yn golygu asesu'r fframweithiau sydd ar gael a'u cysondeb ag anghenion a dewisiadau Penrhos.

Tabl 30: Opsiynau ar gyfer llwybr priodol i'r farchnad

Ar gyfer pob un o'r opsiynau hyn mae amryw o is-opsiynau, ac mae'r rhain wedi'u hasesu ar wahân cyn barnu priodoldeb mynd at y farchnad agored neu ddefnyddio fframwaith.

Mynd at y Farchnad Agored

Os bydd y Cyngor yn edrych ar gaffael ar y farchnad agored, mae Caffael 2024 yn amlinellu chwe gweithdrefn y gellir eu mabwysiadu. Mae'r gweithdrefnau hyn yn cael eu crynhoi isod a'u hasesu am eu perthnasedd i Gynllun Penrhos:

	Crynodeb	Addasrwydd:	RAG
Gweithdrefn Agored	O dan y weithdrefn hon, gall unrhyw gyflenwr sydd â diddordeb gyflwyno tendr. Dyma'r dull symlaf a mwyaf tryloyw, gan fod pob cyflenwr cymwys yn cael ei wahodd i gynnig. Rhaid i awdurdodau contractio werthuso'r holl dendrau a dderbynnir.	Mae'r weithdrefn hon yn cynnig cyfle i'r farchnad gyfan fel un cam. Er bod y weithdrefn hon yn cael ei defnyddio'n aml ar gyfer gwaith, e.e. y gwaith dan sylw ym Mhenrhos, gall y weithdrefn hon fod yn faich gweinyddol ar y Cyngor gan nad oes unrhyw reolaeth dros nifer a phriodoldeb y tendrau a ddaw i law.	Priodol
Gweithdrefn Gyfyngedig	Mae dau gam i'r broses yma. Yn y cam cyntaf, mae cyflenwyr yn cyflwyno datganiadau o ddiddordeb, ac mae'r awdurdod yn tynnu rhestr fer o'r rheiny sy'n bodloni'r meini prawf dethol. Dim ond cyflenwyr ar y rhestr fer sy'n cael eu gwahodd i gyflwyno tendrau llawn yn yr ail gam.	Mae'r weithdrefn hon yn caniatáu i'r Cyngor symud i gam cymhwyso cyn derbyn tendrau ffurfiol. Defnyddio Holiadur Dethol Gwasanaethau Masnachol y Goron (CCS) sydd ar gael i'r cyhoedd fel y'i hymgorfforir yn y PAS:91 i wirio meysydd fel: - Perfformiad blaenorol - Sefyllfa ariannol - Yswiriannau - Troseddau - Iechyd a diogelwch - Perfformiad amgylcheddol Mae hyn yn caniatáu i'r Cyngor dynnu rhestr fer o ddarpar ymgeiswyr cyn eu gwahodd yn ffurfiol i dendro a lleihau'r baich gweinyddol posibl.	Priodol
Deialog Gystadleuol	Defnyddir y weithdrefn hon ar gyfer contractau cymhleth, sy'n gadael i awdurdodau contractio gymryd rhan mewn trafodaethau gyda chynigwyr cyn iddynt gyflwyno tendrau terfynol. Mae'n addas pan nad yw'r awdurdod contractio yn gallu diffinio'r dulliau technegol i ddiwallu ei anghenion.	Defnyddir y gweithdrefnau Deialog Gystadleuol a Deialog Gystadleuol gyda Negodi yn gyffredin ar gyfer caffael gwaith. Fodd bynnag, fe'u defnyddir mewn amgylchiadau lle nad yw'r awdurdod contractio yn gwybod pa ateb y mae'n ceisio ei gael ac yn edrych tuag at y farchnad i gynorthwyo yn y maes hwn.	Diystyru
Gweithdrefn Gystadleuol gyda Negodi	Fel y ddeialog gystadleuol, mae'r weithdrefn hon yn caniatáu trafod ar bob agwedd ar y tendr. Fe'i defnyddir mewn caffael mwy cymhleth lle mae angen datblygu datrysiadau manwl trwy ryngweithio rhwng yr awdurdod a bidwyr.	Mae gan Gyngor Gwynedd a BIPBC, sy'n gweithio gyda chynghorwyr allanol, ddatrysiad pendant ar gyfer y cynllun ac nid yw'r gweithdrefnau hyn yn briodol.	
Partneriaeth Arloesi	Mae'r weithdrefn hon yn annog datblygu cynhyrchion, gwasanaethau neu waith arloesol. Mae'r bartneriaeth yn caniatáu i'r awdurdod a chyflenwyr gydweithio i greu datrysiadau newydd ac yna eu gweithredu.	Nid yw (diffyg) cymhlethdod cynllun Penrhos yn gofyn am gydweithio ag amryw o bartneriaid yn y sector preifat.	Diystyru

Gweithdrefn wedi'i Negodi heb Gyhoeddi Ymlaen Llaw	Defnyddir hyn mewn amgylchiadau eithriadol, megis pan nad oes bidiau addas yn dod i law o dan weithdrefnau eraill neu mewn achosion brys.	Defnyddir y weithdrefn hon mewn amgylchiadau eithriadol lle bu methiant yn y farchnad neu bwysau amser critigol - nid yw'r naill na'r llall yn berthnasol i gynllun Penrhos.	Diystyru

Tabl 31: Crynodeb o'r gweithdrefnau caffael

O'r gweithdrefnau uchod dim ond y ddwy **Weithdrefn Agored** a'r **Weithdrefn Gyfyngedig** sy'n briodol.

- Gweithdrefn Agored (hefyd ar gael o dan y Ddeddf Caffael):** Mae'r weithdrefn agored yn parhau i fod ar gael fel y dull symlaf i fynd at y farchnad o dan y Ddeddf Caffael newydd ac ni ragwelir iddi newid yn sylfaenol.

Cryfderau	Gwendidau
- Mae'r Weithdrefn Agored yn hyrwyddo tryloywder trwy ganiatáu i unrhyw barti sydd â diddordeb cyflwyno bid, gan sicrhau proses deg. Mae gan bob cyflenwr sydd â diddordeb fynediad cyfartal i'r dogfennau tendro a'r meini prawf gwerthuso. Budd: Mae hyn yn sicrhau cystadleuaeth ac yn lliniaru'r risg o ffafriaeth neu ymddygiad nad yw'n gystadleuol, sy'n hanfodol mewn contractau gwaith mawr. - Gan fod y weithdrefn yn agored i bob darpar gyflenwr, mae'n caniatáu ar gyfer amrywiaeth eang o gynigwyr, a all arwain at brisiau cystadleuol a datrysiadau arloesol. Budd: Yn arbennig o fuddiol i contractau gwaith cyhoeddus ble gall nifer fawr o contractwyr medrus gyflwyno tendrau.	- Gan fod pob cyflenwr yn gallu cyflwyno bid, efallai y bydd awdurdodau yn cael nifer uchel o dendrau, gan arwain at broses werthuso lafur a chostus, yn enwedig i gontractau gwaith ar raddfa fawr. - Gallai gweithdrefnau agored ddenu nifer fawr o gyflenwyr, gan gynnwys y rheiny sydd ag ychydig o brofiad mewn prosiectau gwaith cymhleth, allai lethu cwmnïau llai medrus.
Cyfleoedd	Bygythiadau
- Mae'r Weithdrefn Agored yn hyrwyddo cystadleuaeth iach drwy roi'r cyfle i gwmnïau bach a chanolig gystadlu ochr yn ochr â chwmnïau mwy sydd wedi hen sefydlu. Budd: Gall hyn arwain at well gwerth am arian yn ogystal â chyfle i gefnogi cwmnïau lleol neu llai efo dulliau adeiladu arloesol. - Gall y cyfranogiad ehangach hwn arwain at gyfleoedd i gontractwyr sy'n cynnig gwerth cymdeithasol, fel ymrwymïadau i arferion cynaliadwy neu greu swyddi yn lleol, sy'n arbennig o berthnasol mewn contractau gwaith. Budd: Mae hyn yn cyd-fynd â nodau caffael cyhoeddus ehangach fel hyrwyddo effaith gymdeithasol ac amgylcheddol.	- Gan fod pob cyflenwr yn gallu cyflwyno bid, efallai y bydd yr awdurdodau yn cael cynigwyr sydd heb y profiad na'r cymwysterau angenrheidiol, na'r sefydlogrwydd ariannol ar gyfer contractau gwaith cymhleth. - Os daw nifer uchel o fidiau i law, gall y broses werthuso arwain at oedi sylweddol wrth ddyfarnu'r contract, gan effeithio ar amserlen y prosiect o bosib. - Wrth i'r Weithdrefn Agored gyrraedd yn eang, byddai cynigwyr aflwyddiannus yn fwy tebygol o herio'r broses gaffael, yn enwedig os ydynt yn teimlo na chafodd eu bidiau eu gwerthuso'n deg.

Tabl 32: Dadansoddiad SWOT o weithdrefn agored

- Gweithdrefn Gyfyngedig (gyda Gweithdrefn Hyblyg Gystadleuol yn ei disodli o dan y Ddeddf Gaffael):** Ni fydd y Weithdrefn Gyfyngedig yn cael ei hailadrodd yn y Ddeddf Gaffael newydd. Bydd hon yn cael ei disodli gan y "Weithdrefn Hyblyg Gystadleuol". Er bod y weithdrefn hon yn rhoi lle i egwyddorion y weithdrefn gyfyngedig, mae'n gadael i'r awdurdod contractio symud i ffordd o rai o'r asesiadau a'r gweithgareddau mandadol o dan y PCR. Gan nad yw'r weithdrefn newydd hon wedi'i chadarnhau na'i phrofi yn y farchnad eto, mae'r dadansoddiad SWOT isod yn cymryd y bydd egwyddorion mwy trwyadl y Weithdrefn Gyfyngedig yn cael eu cadw.

Cryfderau	Gwendidau
- Yn gadael i'r awdurdod contractio rhag-gymhwyso cyflenwyr, gan olygu mai dim ond y rheiny sy'n bodloni'r meini prawf angenrheidiol a fydd yn cael eu gwahodd i gyflwyno tendr llawn. Budd: Mae hyn yn lleihau nifer y tendrau llawn sydd i'w gwerthuso, gan wneud y broses yn fwy effeithlon - Dim ond cyflenwyr sydd wedi'u rhag-ddewis sy'n gallu cyflwyno bid; fel arfer mae'r weithdrefn hon yn denu contractwyr mwy profiadol a medrus. Budd: caiff ymgeiswyr sydd ag arbenigedd perthnasol, sefydlogrwydd ariannol a galluoedd technegol eu hystyried, gan leihau'r risg o gael cynigwyr heb y cymwysterau priodol. - Lleihau'r risg o gael bidiau gwamal neu gwynion gan gyflenwyr anaddas. Budd: codi hyder yn nhegwch y broses ac yn lleihau'r tebygolrwydd o anghydfod anghyfreithiol.	- Mae natur dau gam y Weithdrefn Gyfyngedig (cyn-gymhwyso yna'r cam tendro) yn gallu cymryd amser. - Mae nifer y cynigwyr yn gyfyngedig ar ôl y cam cyn-gymhwyso; mae risg i rai cyflenwyr cymwys gael eu heithrio o'r broses dendro.
Cyfleoedd	Bygythiadau
- Yn gadael i awdurdodau contractio ganolbwyntio ar gyflenwyr sy'n bodloni meini prawf technegol ac ariannol penodol, gan sicrhau mai dim ond y rheiny sydd â'r arbenigedd perthnasol sy'n cael eu gwahodd i dendro. Budd: yn helpu awdurdodau i gulhau'r maes i gyflenwyr tra chymwys. - Gall y Cyngor ddefnyddio'r broses cyn-gymhwyso i asesu cymwysterau ariannol a thechnegol, a rhinweddau gwerth cymdeithasol darpar gyflenwyr hefyd (e.e. cynaliadwyedd, creu swyddi yn lleol). Budd: yn cyd-fynd â nodau caffael cyhoeddus ehangach ac yn gadael i awdurdodau sicrhau bod ffactorau cymdeithasol ac amgylcheddol yn cael eu hystyried fel gofynion Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023.	- Gallai meini prawf cyn-gymhwyso roi ffafriaeth i chwmnïau mwy sy'n bodoli ers tro efo portffolio eang, gan eithrio cyflenwyr llai neu arloesol a allai sicrhau gwerth, o bosib. - Mae risg y gallai'r broses gyn-gymhwyso fod yn rhy gaeth - drwy fod yn rhy oddefgar neu'n rhy haearnidd o ran y meini prawf.

Tabl 33: Dadansoddiad SWOT o'r weithdrefn gyfyngedig

Wrth werthuso'r dadansoddiad SWOT uchod, awgrymir mai caffael drwy'r farchnad agored sy'n cael ei ffafrio ac sy'n briodol, naill ai drwy'r Weithdrefn Gyfyngedig neu'r Weithdrefn Hyblyg Gystadleuol (yn dilyn y Ddeddf Gaffael newydd). I grynhoi, y rheswm am hyn yw oherwydd bod y gweithdrefnau hyn yn annog barn gytbwys, sydd hefyd yn:

- Lleihau'r baich gweinyddol ar dimau prosiect allai fod â chapasiti cyfyngedig neu allai fod yn ceisio cydbwysu amryw o flaenoriaethau cystadleuol
- Gwarchod rhag ymwneud â chontractwyr amhriodol e.e. y rheiny sydd â phroblemau gyda sefyllfa ariannol, yswiriant, neu gymhwysedd.

Caffael Fframwaith (Defnyddio fframwaith parod)

Gan ddefnyddio fframwaith, gellir cael mynediad at y farchnad yn gyflymach efo contractwyr sydd wedi rhag-gymhwyso. Er hynny, mae hyn yn gallu cyfyngu awdurdodau contractio gan fod hyn yn golygu bod yn rhaid iddynt weithredu o fewn terfynau Cytundeb Fframwaith sydd wedi'i gytuno o flaen llaw. Er mwyn adnabod y fframwaith mwyaf priodol, mae'r broses hon wedi'i dilyn:

1. Adnabod anghenion y cynllun a dymuniadau/cymwyseddau'r Cyngor
2. Adnabod y fframweithiau sydd ar gael i'r cynllun mewn perthynas â'r cwmpas, y gwerth a'r lleoliad
3. Cysoni anghenion y Cyngor â'r fframweithiau sydd ar gael i adnabod y rheiny sy'n gweddu orau

Anghenion y Cyngor

Mae'r Cyngor yn darparu prosiectau cyfalaf gan ddefnyddio staff a gyflogir yn uniongyrchol sy'n cymryd rôl rheoli prosiect i gleientiaid yn unig, ac mae tîm proffesiynol sydd wedi'i benodi yn gwneud yr holl gyfrifoldebau eraill. Mae hyn yn rhoi mwy o hyblygrwydd o ran y fframweithiau y gellir eu defnyddio. Er hynny, mae tri absoliwt y bydd yn rhaid i'r fframwaith a ddewisir eu darparu:

- a) Yn defnyddio, neu fod yr opsiwn yno i ddefnyddio, math o gontract Tribiwnlys Contractau ar y Cyd (JCT), y mae mwy o ddealltwriaeth ohono o fewn y Cyngor, gan osgoi y Contract Peirianeg Newydd (NEC).
- b) Y gallu i benodi contractwr dan gystadleuaeth ble mae dau gam, gan gynnwys y contractwr yn gynnar.
- c) Cynyddu gwerth cymdeithasol a buddsoddiad lleol.

Dadansoddi'r fframwaith o'r fframweithiau sydd ar gael:

Yn ogystal â chaffael ar y farchnad agored, mae opsiwn i'r Cyngor ddewis nifer o fframweithiau caffael parod sydd wedi'u llunio i symleiddio'r gwaith cyflawni, lleihau'r baich gweinyddol, a sicrhau cydymffurfiaeth â'r ddeddf gafael gyhoeddus. Mae'r fframweithiau hyn yn amrywio yn eu cwmpas, o ran llywodraethu a chaffael, ac mae manteision i bob un o safbwynt mynediad at gyflenwyr, rheoli costau a hyblygrwydd contract.

Fframwaith	Dyddiad y Daw i Ben	Perchennog y Fframwaith	Codi tâl	Mathau o waith	Ffurf y contract cyflawni	Contractwyr	Cystadleuaeth
Fframwaith Adeiladu CCS	2026	CCS, asiantaeth Llywodraeth y DU	0.5-1%	Prosiectau adeiladu sector cyhoeddus, gan gynnwys peirianeg sifil, adnewyddu, adeiladau newydd, isadeiledd, ysgolion gofal iechyd ac amddiffyn.	JCT a NEC	Balfour Beatty, Kier, Morgan Sindall, Skanska.	Dyfarniad Uniongyrchol a Chystadlaethau Bach
Fframwaith Fusion21	Yn amrywio yn ôl y fframwaith ond yn rhedeg am 4 i 5 mlynedd fel arfer.	Fusion21, menter gymdeithasol sy'n rhoi fframweithiau caffael i'r sector cyhoeddus.	1%	Prosiectau adeiladu, adnewyddu, cynnal a chadw ac effeithlonrwydd ynni ar draws sectorau e.e. tai, addysg, gofal iechyd a mannau cyhoeddus.	JCT a NEC	Contractwyr cenedlaethol fel Wates, BAM, Morgan Sindall, ynghyd â chontractwyr rhanbarthol.	Dyfarniad Uniongyrchol a Chystadleuaeth Fach (Yn dibynnu ar y prosiect)
Fframweithiau Adeiladu ar gyfer Cymru y GIG	Yn parhau	Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru	Cysylltu'n Uniongyrchol	Roedd prosiectau cyfalaf mawr dros £4m yn canolbwyntio ar seilwaith gofal iechyd fel ysbytai, clinigau, a chyfleusterau cysylltiedig.	Contractau NEC	Mae contractwyr penodol yn cael eu dewis yn dibynnu ar y tendr, a'r rheiny sydd ag arbenigedd mewn seilwaith gofal iechyd sy'n aml yn cael eu ffafrio.	Cystadlaethau bach
Fframwaith Gwasanaethau Busnes a Rennir y GIG (NHS SBS)	Fel arfer mae'n rhedeg am 4 blynedd, gyda'r cyfnod presennol yn dod i ben yn 2026.	NHS SBS, gyda'r Adran Iechyd a Sopra Steria yn gydberchnogion.	0.5-2%	Yn bennaf ar gyfer adeiladu gofal iechyd, gan gynnwys ysbytai, clinigau a chyfleusterau meddygol, ond hefyd yn ymestyn i adeiladau'r sector cyhoeddus yn gyffredinol.	NEC yn bennaf, ond defnyddir JCT hefyd ar gyfer rhai prosiectau.	Yn cynnwys contractwyr gofal iechyd mawr fel Balfour Beatty, Interserve a Syr Robert McAlpine.	Dyfarniad Uniongyrchol a Chystadlaethau Bach (Yn dibynnu ar y prosiect)
Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru (PAGC)	2028	Cyngor Sir Ddinbych, ar ran chwe awdurdod Gogledd Cymru.	Dim tâl. Mae CG yn talu ffrwyddol i gynnal y fframwaith.	Mae'r fframwaith yn cwmpasu prosiectau sector cyhoeddus, ysgolion, adeiladau cymunedol, gofal iechyd a phrosiectau seilwaith.	JCT a NEC	Kier Construction, Willmott Dixon Construction, Galliford Try Building Ltd, C Wynne & Sons Ltd (Wynne Construction), T G Williams Builders Ltd, MPH Construction Ltd, Garnett-Hughes Developments Ltd, NWPS Construction Ltd, R L Davies & Son Ltd, WRW Construction Ltd, Williams Homes Bala Ltd, Gareth Morris Construction Ltd.	Dyfarniadau Uniongyrchol a Chystadlaethau Bach
Fframwaith Gwaith Mawr Pagabo	2025	Pagabo, arbenigwr caffael.	Codir 0.5-1% am ddefnyddio'r fframwaith.	Prosiectau adeiladu mawr gan gynnwys ysgolion, tai, gofal iechyd, a seilwaith.	JCT a NEC	BAM, Willmott Dixon, Morgan Sindall, Kier, a chontractwyr rhanbarthol.	Dyfarniad Uniongyrchol a Chystadlaethau Bach
Fframwaith 'Procure'	2026	Procure Partnerships, Darparwr Fframwaith yn y DU	0.5-2%	Yn cynnwys adeiladau newydd a gwaith adnewyddu ar draws sectorau fel addysg, gofal iechyd, a seilwaith sifil.	JCT a NEC	Contractwyr cenedlaethol a rhanbarthol gan gynnwys ISG, Galliford Try, a Wates.	Dyfarniad uniongyrchol a chystadleuaeth fach (Yn dibynnu ar y prosiect)
Fframwaith Caffael Scape Cymru a Gogledd Cymru	Yn amrywio yn dibynnu ar y fframwaith penodol a ddefnyddir o dan Scape (telerau 4 blynedd fel arfer)	Scape Group, arbenigwr amgylchedd adeileddig dan berchnogaeth y sector cyhoeddus.	Codir 0.5-1% am ddefnyddio fframweithiau Scape.	Yn cwmpasu seilwaith, peirianeg sifil, tai, a datblygiadau sector cyhoeddus.	NEC	Kier, Willmott Dixon, Morgan Sindall.	Dyfarniad uniongyrchol neu gystadleuaeth fach
Fframwaith Adeiladu Cydweithredol De-ddwyrain a Chanolbarth Cymru	2028	Awdurdodau Lleol ar draws De-ddwyrain a Chanolbarth Cymru.	Cysylltu'n Uniongyrchol	Mae'r fframwaith hwn yn canolbwyntio ar ysgolion ac adeiladau cyhoeddus eraill, yn amrywio o godi adeiladau newydd i waith adnewyddu.	JCT a NEC	Morgan Sindall, BAM, Willmott Dixon, a Kier yn ogystal â chontractwyr rhanbarthol llai.	Cystadlaethau bach
Fframweithiau Sector Cyhoeddus Cynghair Caffael Cymru	Yn dibynnu ar y fframwaith, gall fod yn weithredol o 2020-2024, gydag estyniad yn bosib	Mae WPA yn rhan o'r LHC Group, nid-er-elw	1-2%	Mae fframweithiau WPA wedi'u sefydlu ar gyfer ystod eang o anghenion adeiladu sector cyhoeddus gan gynnwys codi tai newydd, gwaith ôl-osod ac adnewyddu, cyfleusterau addysgol, adeiladau gofal iechyd a phrosiectau peirianeg sifil.	JCT a NEC	Cymysgedd o gontractwyr cenedlaethol a rhanbarthol sy'n sicrhau dewis cystadleuol ar gyfer gwahanol fathau o brosiectau.	Dyfarniad uniongyrchol a chystadleuaeth fach (Yn dibynnu ar y prosiect)
Fframwaith YORbuild3	Mae'r cyfnod presennol i fod i redeg hyd 2026 gydag opsiynau i ymestyn	Rheolir gan East Riding of Yorkshire Council a defnyddir ar draws rhanbarth Sir Efrog a Humber, a chaniateir i Awdurdodau Cymru ei ddefnyddio.	1-2% o werth y prosiect	Defnyddir ar gyfer codi adeiladau newydd, gwaith adnewyddu a phrosiectau peirianeg sifil ar draws gwaith yn y sector cyhoeddus.	Cefnogi contractau JCT a NEC.	Contractwyr mawr fel BAM, Morgan Sindall a Willmott Dixon.	Cystadlaethau bach

Tabl 34: Fframweithiau sydd ar gael

Asesu'r Fframweithiau sydd ar gael

Fframwaith	Cysondeb ag Anghenion y Cyngor	Statws
Fframwaith Adeiladu CCS	Fframwaith caffael eang, ddim wedi'i deilwra yn benodol i flaenoriaethau CG ar gyfer twf economaidd lleol a phrosiectau cymunedol.	Gweithredol ond diffyg ffocws rhanbarthol a lleol. Mwy addas i brosiectau mwy.
Fframwaith Fusion21	Yn rhoi gwerth cymdeithasol a manteision i'r DU ond diffyg pwyslais ar gydweithio rhanbarthol a chadwyni cyflenwi lleol yng Ngwynedd.	Gweithredol ond rhy eang i anghenion penodol y rhanbarth.
Fframweithiau Adeiladu ar gyfer Cymru y GIG	Yn bennaf ar gyfer cyfleusterau gofal iechyd, fel ysbytai, ond ddim yn fframwaith cynhwysfawr ar gyfer prosiectau isadeiledd ehangach yng Ngwynedd.	Gweithredol ond ddim yn caniatáu ar gyfer defnyddio JCT.
Fframwaith Gwasanaethau Busnes a Rennir y GIG	Yn bennaf ar gyfer isadeiledd gofal iechyd, sy'n cyfyngu ar ei ddefnydd ar gyfer anghenion sector cyhoeddus ehangach CG.	Gweithredol ond ffurf contract JCT methu cael ei ddefnyddio.
Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru (PAGC)	Wedi'i lunio'n benodol ar gyfer cynghorau Gogledd Cymru, gan gynnwys Gwynedd. Yn rhoi blaenoriaeth i fuddion economaidd lleol, cydweithio rhanbarthol a chynaliadwyedd sy'n golygu ei fod yn ddelfrydol ar gyfer prosiectau cymunedol ar raddfa fawr. Yn cynnig rhannu costau, sy'n helpu i gyflawni'r prosiect yn erbyn y gyllideb ac yn gwella cydweithio ar draws cynghorau.	Yn weithredol, yn gyson â'r ffocws rhanbarthol ac yn gost effeithiol.
Fframwaith Gwaith Mawr Pagabo	Yn addas ar gyfer adeiladu ar raddfa fawr ond diffyg pwyslais rhanbarthol neu gysondeb â chadwyn gyflenwi leol Gwynedd a blaenoriaethau cymunedol.	Gweithredol ond diffyg cysondeb rhanbarthol a lleol.
Fframwaith 'Procure'	Yn cynnwys ystod eang o anghenion sector cyhoeddus ond yn rhy gyffredinol i roi sylw i flaenoriaethau penodol CG.	Yn weithredol ond ardoll uchel o bosib.
Fframwaith Caffael Scape Cymru a Gogledd Cymru	Yn rhoi darpariaeth dda i Gymru, ond PAGC yn cynnig gwell cysondeb ag anghenion cadwyn gyflenwi rhanbarthol a lleol Gwynedd.	Gweithredol ond nid yw'n cynnig yr opsiwn ar gyfer cystadleuaeth fach.
Fframwaith Adeiladu Cydweithredol De-ddwyrain a Chanolbarth Cymru	Canolbwyntio ar Dde a Chanolbarth Cymru, gan ei gwneud yn llai perthnasol i anghenion rhanbarthol Gwynedd.	Gweithredol ond daearyddol amherthnasol.
Fframweithiau Sector Cyhoeddus Cynghrair Caffael Cymru	Yn cynnig gwasanaethau caffael eang ond diffyg pwyslais penodol ar anghenion a blaenoriaethau rhanbarthol Gwynedd.	Yn weithredol ond ardoll uchel o bosib.
Fframwaith YORbuild 3	Fframwaith cyffredinol cryf, ond yn canolbwyntio mwy ar ranbarthau Swydd Efrog a Humber, gan ei wneud yn llai perthnasol i anghenion penodol CG.	Gweithredol ond daearyddol amherthnasol.

Tabl 35: Asesu'r fframweithiau sydd ar gael

O'r fframweithiau a aseswyd, Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru (PAGC), Fframwaith Caffael, a Chynghrair Caffael Cymru yw'r rhai sy'n fwyaf cyson ag anghenion y Cyngor. Mewn ymgynghoriad ag aelodau tîm prosiect Cyngor Gwynedd, o ran cydbwysedd y farn, **gwelir mai Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru yw'r fframwaith mwyaf addas o'r rheiny sydd ar gael**. Er gall yr holl fframweithiau sydd ar y rhestr fer ddiwallu anghenion y Cyngor, mae PAGC wedi'i sefydlu ers tro, yn cael ei reoli gan Gyngor Sir Ddinbych sy'n gyfagos i Wynedd, ac mae'n caniatáu i bwyslais gael ei roi ar fuddsoddi'n lleol a chreu gwerth cymdeithasol o fewn y rhanbarth.

Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru (PAGC)

Mae'r PAGC yn fframwaith caffael cydweithredol sydd wedi'i gynllunio i hwyluso'r gwaith o gyflawni prosiectau adeiladu ar raddfa fawr ledled Gogledd Cymru. Fel y dywedwyd, mae'n cael ei reoli gan Gyngor Sir Ddinbych ar ran chwe awdurdod lleol Gogledd Cymru. Mae'r fframwaith yn rhoi mynediad i gontactwyr sydd wedi'u cymeradwyo'n barod ar gyfer ystod o brosiectau adeiladu sector cyhoeddus, gan gynnwys ysgolion, cyfleusterau gofal iechyd, ac adeiladau cymunedol. Nod y fframwaith yw cefnogi twf economaidd rhanbarthol,

gwneud y mwyaf o'r gadwyn gyflenwi leol, a darparu buddion cymunedol. Mae'r fframwaith presennol yn ddilys tan 2028 ac mae'n defnyddio mathau o gontractau JCT a NEC.

Sefydlwyd yr PAGC i ddarparu gwerth am arian a'r manteision sy'n gysylltiedig â pherthynas o gydweithrediad hirdymor. Bydd y fframwaith yn cael ei ddefnyddio i gyflawni ystod o brosiectau mawr ledled Gogledd Cymru gyda gwerth cyfunol o hyd at £600 miliwn. Bydd yn cynnwys adeiladau ysgol newydd, prosiectau eraill yn y sector cyhoeddus a thai cymdeithasol.

Ffocws Buddion Cymunedol/Gwerth Cymdeithasol PAGC

Nid yw'r PAGC yn fater o frics a mortar yn unig. Y nod yw creu effaith gadarnhaol barhaol ochr yn ochr ag adeiladau a seilwaith newydd. Mae Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru wedi datblygu prosesau cydweithredol cryf gyda chleientiaid, contractwyr, darparwyr cymorth cyflogaeth a mudiadau gwirfoddol/mentrau cymdeithasol i fynd i'r afael â nifer o themâu Cenedlaethau'r Dyfodol gan gynnwys Cymru sy'n fwy llewyrchus, Cymru sy'n fwy cyfartal, cymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. Trwy ganolbwyntio ar y manteision i'r gymuned leol, mae'r PAGC yn mynd y tu hwnt i brosiectau adeiladu. Gyda mwy o bwyslais ar gyflawni lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol trwy'r ffordd y mae'r Sector Cyhoeddus yn rheoli ei weithgareddau caffael. Mae PAGC yn cryfhau partneriaeth gymdeithasol drwy nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac yn chyflawni ei nodau hefyd. Mae Tîm PAGC yn rheoli amrywiaeth o Ddangosyddion Perfformiad Allweddol i sicrhau bod Contractwyr ar y Fframwaith yn bodloni'r safonau priodol.

Mae darparu Buddion Cymunedol/Gwerth Cymdeithasol yn hanfodol i PAGC, gyda'r bwriad o ddatgloi effeithiau economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ehangach fel y disgwylir trwy [Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus \(Cymru\) | LLYW.CYMRU](#). Mae hyn yn golygu y dylai pob prosiect a gaffaelir trwy PAGC gynnwys Buddion Cymunedol/Gwerth Cymdeithasol, a Dangosyddion Perfformiad Allweddol eraill. Mae pwyslais PAGC ar werth cymdeithasol yn cyd-fynd yn berffaith â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Llywodraeth Cymru. Mae'r ddeddfwriaeth hon, sy'n torri tir newydd, yn gwneud i gyrff cyhoeddus ystyried effaith gymdeithasol, amgylcheddol, diwylliannol ac economaidd hirdymor eu penderfyniadau. Drwy roi blaenoriaeth i werth cymdeithasol, mae PAGC yn sicrhau bod prosiectau adeiladu yn cyfrannu at wneud Gogledd Cymru yn rhanbarth sy'n iachach, yn fwy cyfartal, ac yn fwy cydnerth am genedlaethau i ddod.

Mae PAGC yn annog ac yn cefnogi datblygiad y gweithlu ar bob lefel, i gynnwys contractwyr, cleientiaid, y gadwyn gyflenwi a'r gymuned leol - fel hyn, gallwn wneud gwahaniaeth yn y cymunedau a rhoi'r gwerth gorau. Fel y cyfryw, mae PAGC wedi partneru efo National Association Construction Frameworks, Supply Chain School a CITB.

Mae PAGC wedi ymrwymo i gaffael sy'n gymdeithasol gyfrifol, a disgwylir y bydd prynwyr a chontractwyr ar y Fframwaith yn rhoi buddion cymdeithasol, economaidd amgylcheddol a diwylliannol gan hefyd roi'r gwerth gorau am arian ar gyfer y bunt yng Nghymru. Sefydlwyd y Fframwaith i ddarparu gwerth am arian a'r manteision sy'n gysylltiedig â pherthynas o gydweithrediad hirdymor. Mae'r Bartneriaeth a'r rhanddeiliaid yn gweithio ar y cyd, ac yn agored, er mwyn i'r buddsoddi gael cymaint o effaith â phosib ar gymunedau lleol, drwy ddarparu Buddion Cymdeithasol a Gwerth Cymdeithasol yn gyson â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).

Mae hyn yn seiliedig ar ethos o fod yn agored, yn dryloyw ac yn hyblyg, a hynny drwy gyfathrebu ac ymgysylltu'n barhaus â rhanddeiliaid.

Mae'r ardaloedd yn cynnwys:

- Cyngor Sir Ddinbych
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
- Cyngor Sir y Fflint
- Cyngor Gwynedd
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam
- Cyngor Sir Ynys Môn

Yn ogystal â chwe awdurdod Gogledd Cymru, gall gyrff sector cyhoeddus eraill yn y rhanbarth ddefnyddio'r Fframwaith hefyd. Mae'r Fframwaith wedi'i drefnu o dan saith Lot, sydd wedi'u rhannu drwy gyfeirio at amcan werth y Prosiectau, yn dechrau o £250k. Gyda chyfanswm cost Penrhos dros £15m, mae'n ei osod yn Lot 5

sy'n cynnwys adeilad newydd, estyniadau a gwaith adnewyddu traddodiadol neu ddylunio ac adeiladu gyda'r holl waith cysylltiedig.

Lotiau a Ffiniau Gwerth

Mae Fframwaith PAGC wedi'i drefnu fesul Lot, gydag amrediad o werthoedd penodol sy'n pennu pa contractwyr y gellir eu hystyried am brosiectau ar sail eu maint a'u cymhlethdod:

Lotiau:	Ffiniau Gwerth
Lot 1	£250,000 i £1,999,999
Lot 2	£2,000,000 i £4,999,999
Lot 3	£5,000,000 i £9,999,999
Lot 4	£10,000,000 i £14,999,999
Lot 5	£15,000,000+
Lot 6H	Prosiectau tai cymdeithasol hyd at 10 uned
Lot 7H	Prosiectau tai cymdeithasol dros 10 uned

Tabl 36: Lotiau a Ffiniau Gwerth

Os yw gwerth prosiect dros £15m, Lot 5 yw'r categori perthnasol i'r cynllun hwn o ystyried bod y costau adeiladu yn £15.4m.

Contractwyr yn Lot 5

Dyma'r contractwyr cymeradwy ar gyfer Lot 5 o dan Fframwaith PAGC:

- Kier Construction Ltd
- Wynne Construction (C Wynne & Sons Ltd)
- Galliford Try
- Morgan Sindall
- Read Construction Holdings Ltd

Mae'r contractwyr hyn yn gallu cyflawni prosiectau ar raddfa fawr yn y sector cyhoeddus, ac mae eu cyfranogiad yn sicrhau bod y prosiect yn cael ei reoli gan gwmnïau sydd â phresenoldeb rhanbarthol cryf yn ogystal â phrofiad o gontractau gwerth uchel.

Llwybrau Caffael: Cystadleuaeth Fach a Dyfarniad Uniongyrchol

Mae fframwaith PAGC yn cefnogi dau brif ddull caffael: Cystadleuaeth Fach a Dyfarniad Uniongyrchol.

Cystadleuaeth Fach:

- **Proses:** Mae cystadleuaeth fach yn cynnwys gwahodd amryw o gontractwyr o'r Lot priodol i gyflwyno cynigion ar gyfer y prosiect. Gall y meini prawf dethol gynnwys ffactorau fel cost, ansawdd, profiad, cyfraniadau gwerth cymdeithasol ac ymrwymadau cynaliadwyedd.
- **Mecanweithiau:** Bydd cleient y fframwaith yn cyhoeddi Gwahoddiad i Dendro i'r contractwyr yn Lot 5. Yna bydd contractwyr yn cyflwyno eu cynigion, a bydd y cleient yn gwerthuso pob cynnig yn seiliedig ar feini prawf a bennwyd ymlaen llaw. Defnyddir matrices sgorio yn aml i sicrhau dull cytbwys, gan ystyried ffactorau pris a ffactorau nad ydynt yn ymwneud â phris.

Dyfarniadau Uniongyrchol:

- **Proses:** Mae dyfarniad uniongyrchol yn broses nad yw'n gystadleuol ble mae contractwr yn cael ei benodi yn uniongyrchol heb wahodd cynigion eraill. Mae hyn yn cael ei ganiatáu o dan fframwaith PAGC os bodlonir amodau penodol.

- **Mecanweithiau:** Gall dyfarniad uniongyrchol gynnwys brys y prosiect, gofynion arbenigol, neu berfformiad llwyddiannus blaenorol gan contractwr. Rhaid i'r cleient ddarparu rhesymeg dros osgoi'r broses gystadleuol, gan sicrhau cydymffurfiaeth â rheolau caffael.

Lot 5 Crynodebau Contractwyr

Contractwr:	Crynodeb (hunan-ddatganedig):	Arbenigeddau:
	Kier Construction yw un o brif gwmnïau adeiladu'r DU, sy'n darparu gwasanaethau ar draws gwahanol sectorau, gan gynnwys addysg, gofal iechyd, seilwaith, a datblygiadau masnachol. Mae ganddynt hanes cryf o gyflawni prosiectau sector cyhoeddus mawr gyda phwyslais ar gynaliadwyedd a gwerth cymdeithasol. Maent yn gweithredu gan ddefnyddio cadwyni cyflenwi lleol a buddsoddi mewn datblygu sgiliau yn y cymunedau y maent yn gweithio ynddynt. <i>'Rydym yn ddarparwr blaenllaw gwasanaethau seilwaith, adeiladu a datblygiadau eiddo. Rydym wedi ymrwymo i gyflawni ar gyfer cymunedau a gadael etifeddiaeth barhaol trwy ein gwaith.'</i>	Ysgolion, ysbytai a phrosiectau seilwaith.
	Mae Wynne Construction yn contractwr rhanbarthol yng Ngogledd Cymru, sy'n adnabyddus am ddarparu prosiectau sector cyhoeddus o ansawdd uchel, gan gynnwys cyfleusterau addysgol, adeiladau gofal iechyd, a chanolfannau cymunedol. Mae eu gwaith yn rhoi pwyslais ar gydweithio â chyflenwyr lleol a darparu buddion cymunedol trwy hyfforddiant a chyflogaeth. <i>'Mae Wynne Construction yn darparu datrysiadau arloesol o ansawdd uchel ar sail bartneriaeth, dylunio ac adeiladu a thraddodiadol ar gyfer prosiectau yn y sector cyhoeddus a phreifat'</i>	Adeiladu sector cyhoeddus gyda phwyslais ar werth cymdeithasol.
	Mae Galliford Try yn gwmni adeiladu blaenllaw yn y DU, sy'n cael ei gydnabod am ei waith mewn prosiectau adeiladu a seilwaith ar draws gwahanol sectorau, megis addysg, tai a gofal iechyd. Mae'r cwmni wedi ymrwymo i arferion adeiladu cynaliadwy a darparu gwerth hirdymor i'w gleientiaid a'i gymunedau. <i>'Rydym yn fusnes blaengar sy'n canolbwyntio ar bobl, sy'n cael ei yrru gan ein gwerthoedd i gyflawni newid parhaol i'n rhanddeiliaid a'r cymunedau rydyn ni'n gweithio ynddynt.'</i>	Prosiectau seilwaith mawr ac adeiladu cynaliadwy.
	Mae Morgan Sindall yn gweithredu ym marchnad adeiladu ac adfywio'r DU, gyda phwyslais ar sectorau fel addysg, gofal iechyd, masnachol a seilwaith. Mae ganddynt enw am fod yn arloesol yn y byd adeiladu, cynaliadwyedd, a darparu gwerth cymdeithasol trwy ymgysylltu â'r gymuned leol a datblygu'r gweithlu. <i>'Rydym yn grŵp o fusnesau arbenigol sy'n darparu cynlluniau partneriaeth tai a defnydd cymysg, gwasanaethau gosod ac adeiladu ledled y DU ar gyfer y sectorau cyhoeddus, masnachol a rheoleiddio.'</i>	Prosiectau sector cyhoeddus cymhleth ar raddfa fawr.

	Mae Read Construction yn contractwr yng Ngogledd Cymru gydag enw da am ddarparu prosiectau cyhoeddus a masnachol o ansawdd uchel. Maent yn arbenigo mewn adeiladau addysgol, cyfleusterau gofal iechyd, a seilwaith cymunedol arall. Maent yn gweithredu drwy ymgysylltu â'r gadwyn gyflenwi leol a darparu buddion cymunedol. <i>‘Y partner a ffefrir ar gyfer pob gweithgarwch adeiladu’. Mae ein tîm rheoli yn darparu rhagoriaeth ym mhob agwedd ar y sefydliad, gyda'r genhadaeth "i roi gwasanaeth i gwsmeriaid sy'n dangos esiampl dda wrth ddarparu gwasanaethau cynaliadwy o'r gwerth gorau gan sicrhau uniondeb a gwerthoedd teuluol traddodiadol'</i>	Prosiectau sector cyhoeddus gyda phwyslais ar werth cymdeithasol a chynaliadwyedd.

Tabl 37: Lot 5 Crynodebau Contractwyr

Y llwybr mwyaf manteisiol i'r farchnad (Marchnad Agored yn erbyn Fframwaith)

Mae'r tabl isod yn nodi'r gwahaniaethau rhwng y ddau opsiwn yng nghyd-destun pum maes allweddol.

Maes:	Marchnad Agored:	Fframwaith:
	Gweithdrefn Hyblyg Gystadleuol (wedi'i gynllunio'n debyg i'r RP cyfredol).	Yn seiliedig ar PAGC Lot 5.
Rhaglen a chyflawni'n amserol	Disgwylir ychwanegu o leiaf 3 mis at y rhaglen cyn y contract gan ddatblygu dogfennau tendr, <u>ymgyrdd â cham SQ</u> a gwerthusiadau ychwanegol.	Tipyn cyflymach wrth ganiatáu i'r Cyngor ymgysylltu â'r farchnad. Mae pob ymgeisydd wedi rhag-gymhwyso. Cymryd llai o amser i ddatblygu gofynion ar gyfer Dangosyddion Perfformiad Allweddol ar gyfer gwerth cymdeithasol gan fod y rhain ar gael trwy'r fframwaith.
Costau cysylltiedig	Mwy o gostau staff mewnol a gwasanaethau proffesiynol sy'n gysylltiedig â chynhyrchu dogfennau, rheoli prosiectau a diwydrwydd dyladwy ymgeiswyr/gwerthuso ychwanegol.	Dim tâl mynediad i'r fframwaith
Adnoddau staff y Cyngor	Ymrwymiad sylweddol uwch yn gysylltiedig â phroses 2-gam bwrpasol	Tipyn llai oherwydd gall y Cyngor ddibynnu ar y cytundeb fframwaith ar gyfer prif delerau Dangosyddion Perfformiad Allweddol a dim angen cyn-gymhwyso.
Rheolaeth	Bydd mwy o reolaeth yn bosibl oherwydd gall y Cyngor sefydlu'r holl delerau cytundebol.	Mae telerau'r fframwaith yn rhwymo'r Cyngor. Fodd bynnag, maen nhw wedi defnyddio'r fframwaith hwn o'r blaen ac maen nhw'n gyfforddus gyda'i gynnwys.
Rheoli risg	Mae pob opsiwn yn caniatáu ar gyfer amryw o ffurflenni contract a dulliau dylunio ac adeiladu / traddodiadol.	Mae pob opsiwn yn caniatáu ar gyfer amryw o ffurflenni contract lluosog a dulliau dylunio ac adeiladu / traddodiadol.

Tabl 38: Gwahaniaethau rhwng y Farchnad Agored a'r Fframwaith

Yn seiliedig ar y gwerthusiad uchod, ystyrir mai defnyddio cytundeb fframwaith sefydledig Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru (Lot 5) fyddai fwyaf addas. Er nad dyma'r unig reswm, y prif wahaniaethydd yw'r gofyn ar staff y Cyngor. Hyn o hyn o staff sydd ar gael yn y Cyngor i gyflawni'r cynllun ac mae defnyddio fframwaith sefydledig fel PAGC yn caniatáu ar gyfer ymrwymo adnoddau mewnol a diwallu anghenion y Cyngor ar yr un pryd.

3.3 Trefniadau Cytundebol Allweddol

Er mwyn diffinio'r tîm proffesiynol sydd ei angen ar gyfer y gwaith, mae angen penderfynu pa bartïon fydd yn ymgymryd â'r gweithgareddau dylunio a'r gwaith cydlynu cysylltiedig. Mae dau brif opsiwn ar gael:

1. **Dylunio ac Adeiladu:** O dan y trefniant hwn, bydd contractwr gwaith yn cael ei benodi o dan Gytundeb Gwasanaethau Cyn-Adeiladu neu debyg, i gymryd cyfrifoldeb am yr holl agweddau dylunio gan gynnwys penodi tîm dylunio.
2. **Traddodiadol:** O dan y trefniant hwn, bydd y Cyngor yn penodi ymgynghorydd neu ymgynghorwyr yn uniongyrchol i ymgymryd â'r holl agweddau dylunio yn uniongyrchol.

Mae'r tabl isod yn nodi manteision ac anfanteision cymharol pob dull:

Dylunio ac Adeiladu	
Manteision	Anfanteision
• Un Pwynt Cyfrifoldeb • Gellir cyflawni'r prosiect yn gyflymach, yn dibynnu ar y dull caffael • Mwy o gydweithio rhwng dylunwyr, contractwyr a'u cyflenwyr sy'n arwain at fwy o arloesedd	• Rheolaeth gyfyngedig i gleientiaid dros y broses ddylunio • Potensial ar gyfer pryderon ansawdd • Dewis cyfyngedig i'r tîm proffesiynol • Gall ffioedd fod yn destun gorbenion ychwanegol
Traddodiadol	
Manteision	Anfanteision
• Mwy o reolaeth dros y broses ddylunio • Yn rhoi cystadleuaeth yn seiliedig ar ddyluniad datblygedig • Yn cynnig mwy o sicrwydd	• Gall natur ddilyniannol y broses arwain at raglenni hirach wrth ystyried pob cam • Risg uwch o anghydfod rhwng dylunwyr a chontractwyr

Tabl 39: Manteision ac anfanteision dylunio ac adeiladu a thraddodiadol

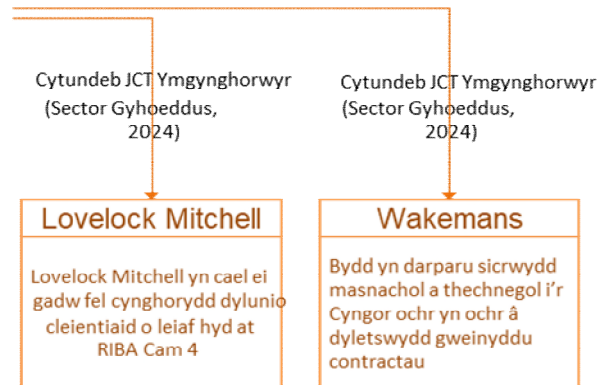
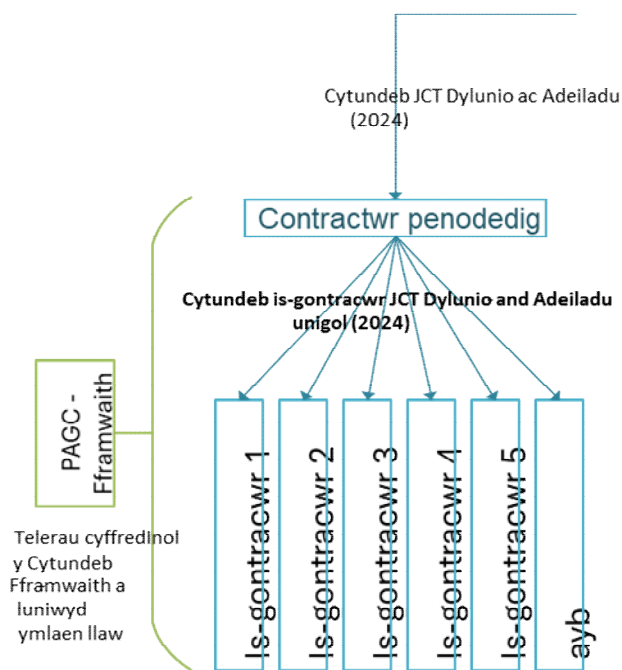
Yn unol â Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023, mae'r llwybr caffael traddodiadol yn rhoi mwy o gyfle i Gyngor Gwynedd gadw rheolaeth fanwl dros y cam dylunio. Mae hyn yn galluogi'r Cyngor i ymgorffori amcanion llesiant penodol a chanlyniadau gwerth cymdeithasol - megis cyflogaeth leol, datblygu sgiliau, a buddion cymunedol - yng nghanau cynnar datblygu'r prosiect hyd at gyfnod rheoli'r contract.

Mae llwybr traddodiadol Partneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru (PAGC) yn caniatáu i'r Cyngor ymgorffori a gorfodi cymalau gwaith cyhoeddus cymdeithasol o fewn contractau, gan gwmpasu meysydd fel cyflogau teg, cynlluniau hyfforddi lleol, a safonau perfformiad amgylcheddol. Mae'r dull hwn yn cefnogi proses gyflawni sy'n fwy atebol a thryloyw, gan alluogi cleientiaid y sector cyhoeddus i fonitro a rheoli perfformiad contractwyr trwy gydol y gwaith dylunio ac adeiladu.

Er mwyn cydymffurfio â'r Ddeddf, bydd angen tystiolaeth o ymgysylltu â phartneriaid cymdeithasol (e.e. undebau llafur, busnesau bach a chanolig lleol a darparwyr hyfforddiant) i ddangos bod y llwybr caffael wedi'i ddewis i gefnogi egwyddorion gwaith teg a datblygu cynaliadwy. Gall hyn gynnwys rhoi cyfiawnhad sy'n gysylltiedig â sicrwydd swyddi, gwytnwch y gadwyn gyflenwi, a chyfleoedd ar gyfer budd cymunedol.

Mae dull gweithredu graddol y llwybr traddodiadol - sy'n gwahanu'r gwaith dylunio ac adeiladu - yn cynnig cyfnod arweiniol hirach ar gyfer ymgorffori a mireinio cymalau gwerth cymdeithasol. Mae hyn yn caniatáu ar gyfer integreiddio is-contractwyr a chyflenwyr lleol yn fwy bwriadol sy'n arddel gwaith ac arferion teg a blaenoriaethau cymunedol.

Mae'r fframwaith PAGC yn darparu ar gyfer llwybrau traddodiadol a dylunio ac adeiladu. Ar gyfer y cynllun hwn, dewiswyd y llwybr traddodiadol oherwydd cymhlethdod a ffocws cymunedol y prosiect. Mae'r penderfyniad hwn yn rhoi modd i roi tîm dylunio proffesiynol ar waith yn gynnar, gan roi trosolwg cynhwysfawr i'r Cyngor yn ystod proses datblygu'r dyluniad a hwyluso'r gwaith o gyflawni deilliannau cymdeithasol cadarn yn unol â chyfrifoldebau statudol a blaenoriaethau strategol lleol.



Mae Lovelock Mitchell a Wakemans yn gyflenwyr presennol i'r Cyngor ac maent eisoes wedi'u penodi i ddarparu cymorth technegol a masnachol ar gyfer cynllun Penrhos.

Ffigwr 12: Defnyddio'r Tîm Proffesiynol

Rheoli Cyfleusterau

Mae rheoli cyfleusterau yn galluogi defnyddio asedau yn ffisegol o adeg y trosglwyddo a thrwy gydol cylch bywyd yr asedau. Mae hyn yn cwmpasu ystod eang o gyfrifoldebau o waith trwsio ffisegol i lanhau a diogelwch. Yn ei ystyr ehangaf, gellir rhannu'r gwaith rheoli cyfleusterau yn dri maes:

- **Rheoli Cyfleusterau Caled:** Atgyweirio cylchol a chynnal a chadw parhaus i sicrhau bod yr ased yn parhau i weithio yn unol â'r fanyleb adeiledig.
- **Rheoli Cyfleusterau Meddal:** Glanhau a darparu nwyddau traul, gan gynnwys darpariaethau arlwy o bryd i'w gilydd.
- **Cyfleustodau a Gwastraff:** Contractau ar gyfer cyfleustodau gan gynnwys cysylltedd a threfniadau ar gyfer rheoli gwastraff gan gynnwys gwasanaethau gwaredu arbenigol.

Mae'r trefniadau ar gyfer rheoli cyfleusterau yn gallu newid wrth i anghenion y preswylwyr newid yn y dyfodol. Ar yr adeg y'i ysgrifennwyd ac adeg y trosglwyddo, mae'r trefniadau ar gyfer Penrhos fel y dangosir yn Nhabl 42 isod.

Eitem	Cyngor
Rheoli Cyfleusterau Caled	
Archwiliadau	Llawn
Cynnal a Chadw Adeiladau	Llawn
Cynnal a Chadw Systemau	Llawn
Cynnal a Chadw Ardaloedd Allanol	Llawn
Cynnal a Chadw Ffabrig Mewnol	I gyd heb fod ar les
Rheoli Cyfleusterau Meddal	
Glanhau	I gyd heb fod ar les
Nwyddau traul	I gyd heb fod ar les
Diogelwch	Llawn
Cyfleustodau a Rheoli Gwastraff	
Rheoli Ynni	Llawn
Trydan	Llawn

Nwy	Llaw
Dŵr	Llaw
Gwastraff	Llaw

Tabl 40: Trefniadau ar gyfer rheoli cyfleusterau

Bydd y Cyngor yn ymgymryd â'r gwaith Rheoli Cyfleusterau yn fewnol fel estyniad i'r galluoedd presennol gan ddefnyddio staff a gyflogir yn uniongyrchol a contractau gwasanaeth penodol ar gyfer cynnal a chadw'r cyfleuster yn barhaus. Ni ragwelir y bydd contract yn cael ei osod ar gyfer darparwr gwasanaeth rheoli cyfleusterau.

Dylid nodi bod Cytundeb Partneriaeth rhwng y Bwrdd Iechyd a'r Cyngor ar hyn o bryd ar gyfer cyflwyno a rhedeg y cyfleuster newydd yn barhaus. Bydd y cytundeb partneriaeth hwn yn unol â'r tabl uchod.

3.4 Dyrannu Risg

Ni fydd dosbarthiad y risg yn cael ei gadarnhau'n llwyr nes y bydd trafodaethau â'r contractwyr wedi'u cwblhau. Yn unol â'r egwyddorion masnachol a drafodwyd uchod, y prif gleient fydd Cyngor Gwynedd. O ystyried y dull traddodiadol a gymerwyd o dan ffurf contract JCT, bwriedir dyrannu risgiau fel a ganlyn (ac yn unol ag egwyddorion y Sefydliad Rheoli Risg sy'n ei gwneud yn ofynnol i risgiau gael eu dyrannu i'r sawl sydd yn y sefyllfa orau i'w lliniaru):

Categori Risg	Dyraniad Posibl (C =Cyhoeddus; Pr = Preifat; Rh =Rhannu)	
1. Dylunio a chydlynw'r gwaith dylunio	Preifat	O dan y llwybr traddodiadol mae'r Cyngor yn cadw cyfrifoldeb am ddatblygu a chydlynw'r gwaith dylunio, gan gynnwys llywio'r gwaith cynllunio a sicrhau ansawdd y dyluniad.
2. Adeiladu/ Datblygu	Preifat	Bydd y contractwr yn gyfrifol am yr holl waith ar y safle a pherfformiad sefydliadau isgontractio.
3. Trosglwyddo a gweithredu	Rhannu	Mae comisiynu a throsglwyddo llwyddiannus yn gofyn am ymdrech ar y cyd rhwng y contractwr (e.e. lliniaru'r effaith) a'r Cyngor/y Bwrdd Iechyd i sicrhau parodrwydd gweithredol. Bydd y contractwr yn gyfrifol am ddarparu ffordd o liniaru'r effaith, ond bydd llwyddiant hyn hefyd yn dibynnu ar ryngweithio ystyrlon â'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd.
4. Argaeledd a pherfformiad	Cyhoeddus	Ar ôl cwblhau, mae risgiau argaeledd a pherfformiad parhaus yn trosglwyddo i'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd wrth iddynt gymryd rheolaeth lawn o'r ased. Ar ôl ei gwblhau, bydd llwyddiant y cyfleuster gweithredol yn eistedd gyda'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd. Ni ddarperir unrhyw wasanaethau parhaus gan y contractwr y tu hwnt i unrhyw gywiro diffygion.
5. Gweithredu	Cyhoeddus	Y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd sy'n llwyr gyfrifol am weithrediad parhaus y cyfleuster newydd.
6. Moderneiddio Gwasanaethau	Cyhoeddus	Rhaid i'r sector cyhoeddus reoli unrhyw newidiadau mewn modelau gofal a darparu gwasanaethau yn unol â'r cytundeb partneriaeth a'r cynllunio strategol. Bydd yn rhaid i'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd reoli risgiau sy'n gysylltiedig â newidiadau yn y ddarpariaeth gofal gyda Phenawdau'r Telerau/Cytundeb Partneriaeth sy'n caniatáu hyblygrwydd i drafod newidiadau posibl mewn modelau gofal.
7. Amrywioldeb referniw	Cyhoeddus	Mae risgiau ariannol sy'n ymwneud â referniw gweithredol yn parhau gyda'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd ac yn cael eu llywodraethu gan y cytundeb partneriaeth rhyng-asiantaethol. Rhennir rhwng sefydliadau'r sector cyhoeddus yn amodol ar delerau'r cytundeb partneriaeth.
8. Deddfwriaethol/rheoleiddiol	Rhannu	Gall newidiadau mewn deddfwriaeth neu fframweithiau rheoleiddio effeithio ar y ddwy ochr. Fodd bynnag, bydd yr effaith yn amrywio ar draws camau a rolau'r prosiect. Mae'r risg hon yn parhau trwy'r camau cyn-adeiladu, adeiladu a gweithredu. Bydd newidiadau deddfwriaethol yn amlygu'r sector cyhoeddus a phreifat, fodd bynnag, gydag effeithiau gwahanol.

Tabl 41: Dyrannu risgiau

3.5 Goblygiadau Personél

Yn seiliedig ar y cynigion cyfredol, ni ragwelir trosglwyddiadau TUPE. Bydd angen i'r Cyngor a'r Bwrdd lechyd gael staff i ddarparu gwasanaethau o gyfleusterau ar y safle. Efallai bydd rhaid ailwampio'r trefniadau gwaith rhywfaint ac efallai y bydd angen addasu strwythurau rhai timau er mwyn gallu cyflwyno strwythurau gwasanaeth modern.

Byddai unrhyw newidiadau yn cael eu gwneud yn unol â Pholisïau Newid Sefydliadau Rhanddeiliaid, gyda'r broses ymgynghori â staff priodol, hyfforddiant angenrheidiol a chymorth arall i sicrhau bod yr holl staff yr effeithir arnynt yn gallu gweithio o fewn trefniadau diwygiedig. Lle bo'n briodol, ymgynghorir â'r undebau yn amserol.

3.6 Materion Cytundebol

Mae'r Cyngor wedi gwneud y contractau canlynol:

Gwaith

Pwrpas:	Adeiladu'r cyfleuster newydd gan gynnwys unrhyw waith galluogi
Wedi'i gontractio gyda:	I'w gadarnhau ac yn ddarostyngedig i ymarferiad caffael
Ffurf y contract:	Contract Adeiladu Safonol efo Meintiau JCT (2024)
Hyd y contract:	18 mis (tua)
Mecanwaith talu:	Ar ddiwedd pob mis yn unol â thelerau contract JCT
Rolau'r Cyngor:	Gweinyddu contractau gan gynnwys PMI ac ardystio taliadau. Presenoldeb mewn cyfarfodydd cynnydd misol a ragwelir
Dyrannu risg:	Ni ddisgwyllir y bydd angen unrhyw ddarpariaethau penodol yn ychwanegol

Tabl 42: Contract Gwaith

Gwasanaethau Proffesiynol

Pwrpas:	Gwasanaethau dylunio (pob disgyblaeth)
Wedi'i gontractio gyda:	Cyngor Gwynedd
Ffurf y contract:	Cytundeb Ymgynghoriaeth JCT (Sector Cyhoeddus, rhifyn 2024)
Hyd y contract:	36 mis (tua)
Mecanwaith talu:	Ar ddiwedd pob mis yn unol â thelerau'r Cytundeb Gwasanaethau Cyn-Adeiladu
Rolau'r Cyngor:	Cynnal y broses ddylunio, darparu adborth amserol ac adeiladol a gweithgareddau gweinyddu contractau cyffredinol
Dyrannu risg:	Ni ddisgwyllir y bydd angen unrhyw ddarpariaethau penodol yn ychwanegol

Tabl 43 – Cytundeb Gwasanaethau Proffesiynol Cyngor Gwynedd

Pwrpas:	Rheoli costau
Wedi'i gontractio gyda:	Wakemans
Ffurf y contract:	Cytundeb Ymgynghoriaeth JCT (Sector Cyhoeddus, rhifyn 2024)
Hyd y contract:	24 mis (tua)
Mecanwaith talu:	Ar ddiwedd pob mis yn unol â thelerau'r Cytundeb Ymgynghori
Rolau'r Cyngor:	Gweinyddu'r cytundeb yn unig
Dyrannu risg:	Ni ddisgwyllir y bydd angen unrhyw ddarpariaethau penodol yn ychwanegol

Tabl 44: Cytundeb Gwasanaethau Proffesiynol Wakemans

Pwrpas:	Darparu dyluniad cysyniad cychwynnol ac yna dyluniad llawn a gweinyddu'r contract
Wedi'i gontractio gyda:	Lovelock Mitchell
Ffurf y contract:	Cytundeb Ymgynghoriaeth JCT (Sector Cyhoeddus, rhifyn 2024)
Hyd y contract:	36 mis (tua)
Mecanwaith talu:	Ar ddiwedd pob mis yn unol â thelerau'r Cytundeb Ymgynghori
Rolau'r Cyngor:	Gweinyddu'r cytundeb yn unig
Dyrannu risg:	Ni ddisgwyllir y bydd angen unrhyw ddarpariaethau penodol ychwanegol

Tabl 45 - Cytundeb Gwasanaethau Proffesiynol Lovelock Mitchell

3.7 Yr Ymdriniaeth Gyfrifeg

Bydd yr holl gyfrifon yn cael eu gwneud ar sail croniadau. Cyngor Gwynedd fydd yn arwain ar y prosiect ac yn gyfrifol am reoli'r buddsoddiad cyfalaf. Nid oes unrhyw fwriad i greu unrhyw endidau cyfreithiol newydd yn rhan o'r cynllun hwn.

3.8 Cyfrif Banc y Prosiect

Byddwn yn sefydlu Cyfrif Banc Prosiect yn unol â [Chanllawiau Llywodraeth Cymru](#) ar gyfer prosiectau adeiladu a seilwaith ac unrhyw gontractau priodol eraill sy'n werth £2m neu fwy ac sy'n cael eu hariannu'n llawn neu'n rhannol gan Grant gan Lywodraeth Cymru ble mae angen sefydlu Cyfrif Banc Prosiect.

3.9 Casgliad yr Achos Masnachol

Mae'r dull masnachol a ffefrir a amlinellir yn yr achos busnes hwn yn dangos llwybr hyfyw a chystadleuol i'r farchnad sy'n cyd-fynd â rheoliadau caffael ac yn rhoi gwerth am arian. Mae'r strategaeth arfaethedig yn sicrhau ymgysylltiad â'r farchnad, yn annog arloesedd cyflenwyr, ac yn lliniaru risgiau masnachol allweddol. Trwy brofion marchnad cynnar a threfniadau cytundebol priodol, mae'r prosiect mewn sefyllfa dda i sicrhau partneriaid cyflawni medrus tra'n cynnal hyblygrwydd a rheolaeth. Yn gyffredinol, mae'r achos masnachol yn cefnogi fframwaith caffael cadarn sy'n sail i gyflawni prosiectau llwyddiannus.

Yr Achos Ariannol

4. Yr Achos Ariannol

Mae'r adran hon yn egluro goblygiadau ariannol yr opsiwn a ffafir (fel y nodir yn yr Achos Economaidd) a'r trefniant arfaethedig (fel y disgrifir yn yr Achos Masnachol). Mae'r Achos Ariannol hwn wedi'i gynhyrchu i ddangos bod y cynllun yn fforddiadwy a bod modd ei ariannu, ac mae ganddo gefnogaeth sefydliadau partner. Er mwyn darparu dadl gymhellol, mae'r Achos Ariannol wedi'i strwythuro i ddangos y wybodaeth ganlynol:

Eitem	Cynnwys	I ddangos ...
Gofynion cyfalaf	Gofynion cyfalaf	Bod y costau cyfalaf yn hysbys gyda lefel uchel o sicrwydd
Dull ariannu	Ffrwd ariannu cyflawni Ffrwd ariannu gweithredu	Bod modd talu am gostau cyfalaf a refeniw'r cynllun drwy'r cyllid sydd ar gael
Prynu gwely allanol	Pris prynu preifat Pris incwm Penrhos	Bod gan Penrhos brisiau hyfyw
Gofynion refeniw	Gofynion refeniw	Bod y costau refeniw yn hysbys gyda lefel uchel o sicrwydd
Effaith ar y cyfrif refeniw	Effaith ar y cyfrif refeniw i dalu'r costau cyfalaf ymlaen llaw	Bod sefyllfa gyffredinol y cyfrif refeniw yn parhau i fod yn iach ac na fydd unrhyw effaith ariannol negyddol ar y cyhoedd yn unigol nac ar y cyd
Cadarnhau cefnogaeth	Mecanwaith ariannu Cyfraniad partneriaid	Bod pob sefydliad partner wedi ymrwmo'n ariannol i lwyddiant y cynllun
Dadansoddiad sensitifrwydd	Profi sensitifrwydd	Nad yw newidiadau mewn costau gweithredu ac incwm yn fygythiad i'r sefyllfa gyffredinol

Tabl 46: Strwythur yr Achos Ariannol

Er mwyn gwerthuso'r opsiwn a ffafir ar sail ariannol, datblygwyd model ariannol lle mae'r incwm a'r gwariant a ragwelir yn cael ei fewnbynnu ar sail llif arian, gyda'r cartref gofal newydd yn cael ei werthuso dros gyfnod o 30 mlynedd.

Darperir y mewnbynnau modelu o wahanol ffynonellau, gan gynnwys y Cyngor a'i gynghorwyr allanol, megis ymgynghorwyr cost Wakemans a phenseiri Lovelock Mitchell.

Yn ogystal â'r mewnbynnau modelu a ddarperir, cytunwyd ar sawl rhagdybiaeth modelu gyda'r Cyngor, a gellir eu crynhoi fel a ganlyn:

- **Incwm a Chostau:** Mae'r incwm a chostau gweithredu a ddarperir yn nhermau'r presennol gyda chwyddiant yn gyson ar draws y model.
- **Chwyddiant:** Mae chwyddiant wedi'i gynnwys ar gyfradd gyson o 2.5% ar draws y llif arian.
- **Disgowntio:** Yn unol â chanllawiau'r Llyfr Gwyrdd, mae costau ac incwm yn cael eu gostwng ar 3.5% ar gyfer y cyfnod buddsoddi 10 mlynedd (6.09% gan gynnwys chwyddiant).
- **TAW:** Mae TAW wedi'i eithrio o'r model ar y dybiaeth ei fod yn dod o fewn lwfans eithriad y Cyngor.
- **Galw am welyau:** cymerir yn ganiataol fod yna alw ar y Cyngor sy'n golygu y byddai cyfradd lenwi o 92% ar draws gwelyau nyrsio a phreswyl. Mae cyfradd lenwi o 92% yn darparu gwarged incwm a gwariant tra bod unrhyw gyfradd is yn creu diffyg. Dangosir hyn mewn dadansoddiad yn Atodiad F.
- **Amseroedd y rhaglen** – ar draws cyfnod 30 mis y rhaglen (mis Mawrth 2027 i fis Medi 2029, gan gynnwys dylunio ac adeiladu), mae costau'n cael eu proffilio fel 10% blwyddyn 1; 45% blwyddyn 2; 40% blwyddyn 3; a 5% blwyddyn 4. Mae costau suddo (e.e., ABS, a datblygu'r ABA) wedi'u cynnwys ym mlwyddyn 1.
- **Atgyweiriadau mawr/costau cylch bywyd:** polisi'r Cyngor yw dibrisio adeiladau newydd dros gyfnod o 40 mlynedd ar gyfradd o tua 2 i 4% y flwyddyn ar sail llinell syth. Er ein bod wedi cynnwys lwfans ar gyfer cynnal a chadw parhaus, o ystyried y cyfnod byr o ddibrisiant yn erbyn oes dyluniad adeiladau arferol, credwn ei bod felly'n ddoeth eithrio cost atgyweiriadau mawr o fewn y model. Mae hyn yn seiliedig ar y rhesymeg bod gwerth yr asedau craidd yn cael ei ddibrisio i sero dros 40 mlynedd.

4.1 Trefniadau Cyfalaf

Mae proffil cost cyfalaf wedi'i gynhyrchu ar gyfer **Opsiwn a Ffafir 7 Partneriaeth gyda'r ALI a'r BI – cyfleuster cartref gofal a nyrsio newydd ym Mhenrhos** yn seiliedig ar y wybodaeth dyluniad a gosodiad a ddarparwyd gan y Cyngor gan ddefnyddio meincnodau a chyfraddau marchnad a gafwyd gan Wakemans. Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn Atodiad G.

Er mwyn cynnig amcangyfrif o wariant cyfalaf yn y cam ABS, cynhaliwyd gwaith dylunio dangosol ar yr hyn y credwyd oedd yr opsiwn Gwneud yr Uchafswm. Fel y dangosir yn y tabl isod, dangosodd hyn gyfanswm cost o £18.4m heb gynnwys TAW. Fel yr amlinellwyd yn y ABS, unig fwriad yr ymgymieriad hwn oedd rhoi amcangyfrif o wariant cyfalaf ac nid cael ei weld fel cost yr opsiwn a ffafir a fyddai'n cael ei bennu yn y cam ABA hwn.

Mae'r tabl isod yn dangos y costau amcangyfrifedig gwreiddiol yn y ABS a ddatblygwyd tua 12 mis cyn gwneud y cais IRCF.

Description of Component Cost	£'000
New Build Care Home with Nursing	11,800
Other Costs (Pre-construction, Preliminaries – 15% of Construction cost)	1,819
Fit out	250
15% contingency and Optimism Bias	2,080
15% Inflation Uplift and Risk Allowance	1,834
OBC Development phase costs (Project Manager, Design, Planning, OBC development)	599
TOTAL COST	18,382

Tabl 47: Amcangyfrif o'r Costau Cyfalaf ar y cam ABS

Ers cymeradwyo'r ABS, penodwyd Wakemans i gynnal ymgynghoriad costau a darparu syniad mwy diffiniedig o gostau (ac eithrio TAW) ar gyfer yr opsiwn a ffafir. Mae'r rhain i'w gweld isod:

Gwariant Cyfalaf	Eitem
£ 15,410,000	Adeiladu (cartref gofal newydd gyda nyrsio) - ffigwr a ddarparwyd gan Wakemans (Chwefror 2025)
£ 15,410,000	Is-gyfanswm 1
£ 1,079,000	Ffioedd statudol a phroffesiynol @ 7%
£ 500,000	Dodrefn ac Offer
£ 1,155,000	Lwfans Risg y Prosiect 7.5%
£ 933,000	Cynnydd chwyddiant @ 5.63%
£ 557,000	Tueddiad Optimistiaeth @ 3%
£ 19,634,000	<u>CYFANSWM – GWARIANT CYFALAF</u>

Tabl 48: Costau ar gyfer yr Opsiwn a Ffafir yn y cam ABA

Yn seiliedig ar ymgynghori a arweiniwyd gan Dîm Datblygu Eiddo Cyngor Gwynedd a chan gymryd y llwyddir i gadw at linell amser y prosiect, gan gynnwys cymeradwyaethau gan Lywodraeth Cymru, gwnaed rhagdybiaeth gyffredinol sy'n rhagweld y gwariant cyfalaf fel a ganlyn:

Blwyddyn Ariannol	% gwariant	£
2026/27	10%	£1,963,000
2027/28	45%	£8,835,000
2028/29	40%	£7,853,000
2029/30	5%	£982,000
CYFANSWM	100%	£19,634,000

Tabl 49: Gwariant Cyfalaf a Ragwelir

Mae gofynion cyfalaf yr opsiwn a ffafir yn cael eu cefnogi gan gynllun cost manwl fel y dangosir yn Atodiad G.

Eglurhad ar Gyllid Cyfalaf a Thriniaeth TAW: Mae'r gofyn cyllido cyfalaf a gyflwynir yn yr achos hwn yn adlewyrchu cyfanswm y gost sydd i'w hariannu ar gyfer adeiladu. Mae'n bwysig nodi y gall y ffigwr hwn ymddangos yn is na Gwerth Presennol Net (GPN) yr opsiwn a ffafir fel mae wedi'i gyflwyno yn yr achos economaidd. Mae hyn oherwydd bod yr achos economaidd yn cynnwys yr holl gostau gostyngedig dros gylch bywyd y prosiect, tra bod yr achos ariannol yn canolbwyntio ar yr all-lif arian parod gwirioneddol sy'n ofynnol ar gyfer cyflawni'r prosiect.

Yn ogystal, mae TAW wedi'i eithrio o'r achos economaidd yn unol â chanllawiau Trysorlys EF, gan ei fod yn cael ei ystyried yn daliad trosglwyddo ac nid yw'n effeithio ar werth cyhoeddus net. Fodd bynnag, yn yr achos ariannol, rhaid trin TAW fel cost go iawn os na ellir ei adennill gan y sefydliad sy'n ei greu. Darparwyd cadarnhad y gall y Cyngor yn wir adennill y TAW o dan ei statws Adran 33 eithriad rhag adennill TAW. Felly, mae modd adennill TAW ac nid yw wedi'i gynnwys yn y gofyn cyllido cyfalaf.

4.2 Dull Ariannu

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r gofynion cyfalaf ymlaen llaw a'r grant IRCF a dargedwyd i'w roi yn ei erbyn, ac unrhyw dderbyniadau cyfalaf eraill a ryddheir o ganlyniad i'r prosiect.

	Opsiwn 7 – Cyfleuster cartref gofal a nyrsio 56 gwely newydd
Costau caffael	£0
Costau prosiect suddedig	£0
Adeiladu a chostau cysylltiedig	£19,634,000
Incwm grant IRCF	£16,634,000 (85%)
Derbyniadau cyfalaf eraill	£3,000,000 (15%)

Tabl 50: Gofynion Cyfalaf Ymlaen Llaw

Bwriad yr ABA hwn yw sicrhau cyllid o £16.634m gan Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwysio Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) Llywodraeth Cymru i greu datblygiad partneriaeth sector cyhoeddus ar safle Penrhos, mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) ar gyfer adeiladu a datblygu cartref gofal preswyl a nyrsio newydd. Mae Llywodraeth Cymru wedi clustnodi Grantiau Cyfalaf i hyrwyddo integreiddio iechyd a Gofal Cymdeithasol, ac i gefnogi'r gwaith ar ailfodelu'r sector gofal. Mae trafodaethau

eisoes wedi dechrau gyda Llywodraeth Cymru ynglŷn â chael mynediad i'r arian mewn modd amserol. Mae lefel y cyfraniad wedi ei gytuno rhwng CG a Tîm IRCF fel rhan o gymeradwyaeth yr ABS.

Mae Llywodraeth Cymru yn dweud y bydd cyllid ar gael i helpu Cyngor Gwynedd a BIPBC ddatblygu cynlluniau llawn ar gyfer y cynllun nyrsio a gofal preswyl newydd. Disgwylir i gais cynllunio ffurfiol gael ei gyflwyno maes o law cyn i'r awdurdodau dan sylw wneud cais pellach am gyllid IRCF.

Bydd Cyngor Gwynedd yn darparu cyllid cyfalaf mewnol o £3m allan o ddarpariaeth cyllid cyfatebol i brosiectau yn y sector gofal, fel yr amlinellir yng Nghynllun Rheoli Asedau 2024-2035. Bydd hyn yn cyfrannu tuag at wrthbwysu unrhyw ddiffyg cyllid o ystyried cost gyfredol y cynnydd mewn prisiau. Mae cadarnhad o'r cyllid hwn wedi'i gynnwys yn [adroddiad y Cabinet 11/06/2024](#).

4.3 Cadarnhad o Gefnogaeth

Bydd dwy acer o dir ym Mhenrhos yn cael eu trosglwyddo i'r Cyngor gan Gymdeithas Tai ClwydAlyn at ddibenion y prosiect.

Ym mis Gorffennaf 2022, cytunodd Cyngor Gwynedd a BIPBC ar bartneriaeth ffurfiol i ddarparu lleoliadau cartrefi nyrsio yn y sir. Mae [cyfarfod Cabinet CG ar 28/03/2023](#) a [chyfarfod y Bwrdd Iechyd ar 30/03/2023](#) yn mynegi cytundeb a chymeradwyaeth gan y ddau sefydliad i ddatblygiad Penrhos.

Prynu Gwelyau Allanol

Fel y soniwyd uchod, mae'r model yn tybio y bydd y galw am welyau gofal yn 92% fan leiaf, sy'n cyfateb i gyfanswm o 52 gwely (allan o 56). Mae'r Cyngor wedi darparu'r prisiau marchnad canlynol i'w defnyddio yn y model:

Gwely	Dyrannu gwelyau	Pris prynu preifat cyfartalog
Gofal Preswyl (Dementia)	58%	£1,044 yr wythnos
Gofal Nyrsio	29%	£1,021 yr wythnos
Gofal Nyrsio (Dementia)	13%	£1,278 yr wythnos

Tabl 51: Prynu Gwelyau Allanol

4.4 Gofynion Refeniw

Mae proffil cost refeniw wedi'i greu ar gyfer yr opsiwn a ffafrir, yn seiliedig ar y wybodaeth dyluniad a gosodiad a ddarparwyd. Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn Atodiad F. Darperir crynodeb o'r costau refeniw yn y tabl isod.

	CYFANSWM
Staff	£ 3,213,840
Arall	£242,989
Costau canolog	£72,248
Incwm rhent	-£ 40,222
CYFANSWM	<u>£3,488,855</u>
Dibrisiant	£ 385,000

Tabl 52: Crynodeb o'r Costau Refeniw

Fel y costau cyfalaf uchod, datblygwyd costau refeniw dangosol cychwynnol fel rhan o'r broses ABS ac yn seiliedig ar ddisgwyliadau'r farchnad a chartrefi gofal tebyg yn y sir. Fodd bynnag, ers cymeradwyo'r ABS, cynhaliwyd dadansoddiad manylach o'r costau refeniw i gefnogi datblygiad yr ABA hwn. Ceir amlinelliad manylach o'r gwariant yn Atodiad F.

Rhagwelir y bydd yr opsiwn a ffafir yn niwtral o ran refeniw neu'n well i Gyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd. Mae'r tueddiadau cyfredol yn dangos bod darpariaeth gwasanaethau preswyl mewnol yng Nghyngor Gwynedd ar lefel defnydd cyfartalog (gwelyau llawn) o 92% ar hyn o bryd. Roedd gan y Cartref Gofal Pwylaidd blaenorol lefel defnydd cyfartalog o 90%. Mae'r lefelau defnydd yn y sector annibynnol yng Nghwynedd yn uwch, sef 95%.

	92% yn llawn	90% yn llawn	80% yn llawn	70% yn llawn
Gwariant – Gweithredu	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855
Is-gyfanswm GWARIANT	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855	£3,488,855
Incwm - Gofal Nyrsio	£1,204,580	£1,185,526	£1,090,255	£994,984
Incwm - Gofal Preswyl	£ 2,331,543	£ 2,283,296	£2,042,064	£1,800,832
Is-gyfanswm INCWM	£3,536,122	£3,468,822	£3,132,319	£2,795,816
GWARGED / (DIFFYG) BLYNYDDOL	<u>£47,267</u>	<u>-£20,033</u>	<u>-£356,536</u>	<u>-£693,039</u>

Tabl 53: Sefyllfa Weithredu Net

Mae'r sefyllfa weithredol net yn amrywio ar draws cyfradd lenwi o 70%, 80%, 90% a 92%, a dim ond y ffigwr 92% sy'n cynnig gwarged net o £47k y flwyddyn (1.33% o incwm). Arbedion maint yn unig yw'r gwahaniaeth rhwng gwarged a diffyg.

Effaith ar y Cyfrif Refeniw

Mae'r effaith ar y cyfrif refeniw yn cynnwys cost net gweithredu Penrhos, ni fydd angen costau benthyca i dalu am waith cyfalaf ymlaen llaw gan fod hyn eisoes wedi'i gynnwys yng Nghynllun Rheoli Asedau'r Cyngor. Mae'r cydrannau hyn wedi'u modelu i ddangos cost refeniw gyfunol, y gellir ei chymharu ar draws yr opsiynau.

Gellir dangos manylion llawn sefyllfa gyfrifyddu'r Cyngor yn y tabl isod:

	Opsiwn 7
	Cartref gofal preswyl a nyrsio newydd Penrhos
Cyfrif Refeniw	
Incwm	£3,537,791
Gwariant	£3,488,855
Cyfrif refeniw (heb gynnwys ariannu)	£48,936
Cyllid	0
MRP	0
Cyfanswm y cyfrif refeniw	
Cyfrif Cyfalaf	
Incwm cyfalaf	£0
Grantiau cyfalaf	£16,634,000
Costau cyfalaf	(£19,634,000)
Gwariant cyfalaf net	(£3,000,000)

Tabl 54: Sefyllfa Gyfrifyddu y Cyngor

4.5 Sensitifrwydd

I asesu gwytnwch yr opsiwn a ffafrir o dan wahanol amodau ariannol, mae dadansoddiad sensitifrwydd wedi'i gynnal. Mae hyn yn helpu i ddeall sut y gallai amrywiadau mewn costau gweithredu ac incwm ddylanwadu ar y sefyllfa ariannol gyffredinol a'r gwerth am arian.

Cyd-destun Gorwel Amser: Mae'r dadansoddiad sensitifrwydd wedi'i gynnal ar draws dau orwel rhagolwg - 10 mlynedd a 25 mlynedd – i adlewyrchu'r perfformiad ariannol tymor byr i ganolig a chynaliadwyedd yn y tymor hir.

- Mae'r gorwel 10 mlynedd yn arbennig o berthnasol ar gyfer asesu fforddiadwyedd tymor byr, yr effaith ar y gyllideb, a risg weithredol. Mae'n cyd-fynd â chylchoedd ariannu nodweddiadol ac yn gadael i ni weld gwytnwch ariannol yn y blynyddoedd cynnar.
- Mae'r gorwel 25 mlynedd yn dal cylch bywyd llawn yr ased, gan gynnwys effeithlonrwydd gweithredu tymor hir, cynhyrchiant incwm, ac effeithiau cost cronrus. Mae'r olwg hon yn hanfodol ar gyfer gwerthuso'r gwerth am arian parhaol a'r enillion strategol ar fuddsoddiad.

Dehongli Senario: Mae pob gorwel yn cynnwys tri senario:

- Achos Sylfaen: Yn tybio amcangyfrifon canolog ar gyfer incwm a chostau gweithredu.
- Senario 1 (Anfantais): Mae'n modelu cynnydd o 10% mewn costau gweithredu a gostyngiad o 10% mewn incwm.
- Senario 2 (Mantais): Mae'n modelu gostyngiad o 10% mewn costau gweithredu a chynnydd o 10% mewn incwm.

	Senario	Incwm (£)	Costau Refeniw (£)	Dibrisiant (£)	Gwarged/Di ffyg (£)	Cost Net Flynyddol (£)	Cyfanswm y Gost Net (£)	CCB
Sylfaen 10 mlynedd	Achos Sylfaen	£ 3,921,122	£ 3,488,855	£ 385,000	£ 47,267	£ 337,733	£ 23,011,330	2.22
10 Mlynedd S1	Senario 1	£ 3,529,010	£ 3,837,741	£ 385,000	-£ 693,731	£ 1,078,731	£ 30,421,307	1.68
10 Mlynedd S2	Senario 2	£ 4,313,234	£ 3,139,970	£ 385,000	£ 788,265	-£ 403,265	£ 15,601,353	3.27
Sylfaen 25 mlynedd	Achos Sylfaen	£ 3,921,122	£ 3,488,855	£ 385,000	£ 47,267	£ 337,733	£ 28,077,325	1.82
25 Mlynedd S1	Senario 1	£ 3,529,010	£ 3,837,741	£ 385,000	-£ 693,731	£ 1,078,731	£ 46,602,268	1.09
25 Mlynedd S2	Senario 2	£ 4,313,234	£ 3,139,970	£ 385,000	£ 788,265	-£ 403,265	£ 9,552,383	5.34

Tabl 55: Dehongli Senario ar draws dwy orwel amser

- Mae'r Gost Net Blynyddol yn adlewyrchu'r diffyg blynyddol (neu waged) rhwng incwm a chostau gweithredu (Refeniw + Dibrisiant).
- Mae Cyfanswm y Gost Net yn cynnwys y ffigwr blynyddol hwnnw wedi'i luosi â nifer y blynyddoedd, ynghyd â'r gost gyfalaf o gyflawni'r prosiect (Costau Net Blynyddol x 10 mlynedd neu 25 mlynedd) + Costau cyfalaf
- Mae cyfanswm y buddion economaidd yn cael eu cadw'n gyson ar draws y senarios ar £51.1m. Mae CCB yn adlewyrchu newidiadau yng nghyfanswm y gost net o dan bob senario ariannol.

Mae'r canlyniadau'n dangos, er bod y prosiect yn parhau i fod yn hyfyw o dan bob senario, mae'r achos anfantais (S1) yn cynyddu'r gost net yn sylweddol ac yn lleihau'r Gymhareb Cost-Budd (CCB), yn enwedig dros 25 mlynedd. Mae hyn yn tynnu sylw at bwysigrwydd rheoli costau cadarn a sicrwydd incwm. I'r gwrthwyneb, mae'r achos mantais (S2) yn dangos perfformiad ariannol cryf a gwerth am arian eithriadol, gyda CCB o 5.34 dros 25 mlynedd.

Nodyn ar gynnwys y CCB: Er bod CCB yn cael ei gyflwyno'n draddodiadol yn yr achos economaidd, mae wedi'i gynnwys yma i ddangos sut mae senarios perfformiad ariannol yn dylanwadu ar werth economaidd cyffredinol y prosiect. Mae hyn yn helpu i bontio'r achosion ariannol ac economaidd ac yn cefnogi golwg fwy integredig o risg ac enillion.

4.6 Casgliad yr Achos Ariannol

Mae'r dadansoddiad ariannol a ddarparwyd yn dangos bod yr opsiwn a ffafir yn gyffredinol fforddiadwy ac yn ariannol hyfyw o dan ragdybiaethau sylfaenol. Mae profion sensitifrwydd ar draws gorwelion 10 mlynedd a 25 mlynedd yn cadarnhau bod y prosiect yn parhau i fod yn wydn o dan senarios anfantais, gyda photensial mantais cryf.

Er bod costau cyfalaf a modelu ariannol cylch bywyd wedi'u hasesu'n gadarn, nid yw'r effaith lawn ar y Cyfrif Refeniw — yn enwedig o ran pwysau gweithredu blynyddol a lle dros ben (*headroom*) yn y gyllideb — wedi'i chwblhau'n derfynol eto. Mae hyn yn elfen hanfodol o'r asesiad fforddiadwyedd cyffredinol a bydd yn cael ei drafod yn fanwl yn y cam Achos Busnes Llawn.

Yn amodol ar gadarnhad o'r effaith ar y Cyfrif Refeniw ac unrhyw fesurau lliniaru angenrheidiol, mae'r achos ariannol yn cefnogi bwrw ymlaen â'r opsiwn a ffafir, gyda llwybr clir i ddangos fforddiadwyedd llawn a gwerth am arian.

Yr Achos Rheolaethol

5. Yr Achos Rheolaethol

5.1 Cyflwyniad

Pwrpas yr achos rheolaethol hwn yw dangos bod trefniadau cadarn ar waith ar gyfer cyflawni, monitro a gwerthuso'r cynllun. Mae hyn yn dangos y gellir cyflawni'r opsiwn a ffafir yn llwyddiannus a bod trefniadau mewn lle i reoli contractau, gwireddu buddion a rheoli risg.

Er mwyn darparu dadl gymhellol, mae'r Achos Rheolaethol wedi'i strwythuro i ddangos y canlynol:

Eitem:	Cynnwys:	I ddangos:
Trefniadau Llywodraethu	Trosolwg o'r trefniant sydd ar waith ar gyfer y rhaglen ailgydbwyso gofal a chefnogaeth.	Sut mae cyflwyno cynllun cartref gofal preswyl a nyrsio Penrhos yn cyd-fynd â'r trefniadau ar gyfer y rhaglen ailgydbwyso gofal a chefnogaeth yn ogystal â'r trefniadau llywodraethu IRCF gofynnol
Rheoli Rhaglen a Phrosiect	Rolau a chyfrifoldebau ar gyfer cyflawni'r cynllun	Bod trefniadau cyflawni cadarn ar waith ac yn cael eu gweithredu'n llwyddiannus
Llinell Amser y Prosiect	Cerrig Milltir Allweddol	Bod amserlenni realistig wedi'u dyrannu a'u cytuno gyda'r holl bartïon yn dangos llwybr beirniadol clir
Rheoli Rhanddeiliaid	Cynnwys a methodoleg ar gyfer cyfathrebu'n barhaus â rhanddeiliaid	Bod pobl ac endidau y tu allan i'r sefydliadau partner yn dal i fod yn gefnogol i'r cynllun
Rheoli Newid	Y strategaeth ar gyfer rheoli newid cytundebol	Bod y Cyngor a'i bartneriaid mewn sefyllfa i addasu i anghenion ac amgylchiadau sy'n newid
Gwireddu Buddion	Y strategaeth ar gyfer gwireddu buddion	Cyfrifoldeb ac atebolrwydd am ragfynegi, mesur ac adrodd buddion
Rheoli Risg	Y strategaeth ar gyfer rheoli risg	Bod systemau cymesur ar waith, bod camau gweithredu yn cael eu cymryd, a bod perchnogaeth yn dilyn yr egwyddorion a osodwyd yn yr Achos Masnachol
Sicrwydd a Gwerthuso Ôl-brosiect	Y trefniadau ar gyfer adolygiadau porth yn y dyfodol	Datblygu ac ystyried gwersi a ddysgwyd a allai ddarparu glasbrint ar gyfer ymgymeriadau tebyg mewn mannau eraill

Tabl 56: Strwythur yr achos rheolaethol

5.2 Trefniadau Llywodraethu'r Rhaglen

Mae trefniadau Llywodraethu Prosiect wedi'u sefydlu i adlewyrchu canllawiau cenedlaethol ac fel y nodir yn y Llawlyfr Buddsoddi Cyfalaf 'Rheoli Prosiectau Cyfalaf' (Yr Adran Iechyd); PRINCE2 (Swyddfa Masnach y Llywodraeth); Rheoli Rhaglenni Llwyddiannus (Swyddfa Masnach y Llywodraeth/Grŵp Effeithlonrwydd a Diwygio). Nodwyd fod yr adroddiad yn enghraifft o gydweithio agos rhwng Cyngor Gwynedd a'r Bwrdd Iechyd, a oedd i'w groesawu.

Yn ystod y cam ABS, cytunwyd i roi trefniadau ffurfiol mewn lle i sicrhau eglurder ynghylch rolau a chyfrifoldebau pob partner. Ers y ABS, mae'r trefniadau hyn fwy neu lai'n cael eu cadw fel a ganlyn:

Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (BPRh Gogledd Cymru)

Mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh) wedi'u hadnabod fel sefydliadau hanfodol i arwain y gwaith o ddatblygu dull cydweithredol o gynllunio buddsoddiad cyfalaf mewn iechyd, gofal cymdeithasol a thai sy'n golygu y gellir darparu gwasanaethau di-dor yn agosach at adref. Maent yn cynnwys cynrychiolwyr o iechyd, gofal cymdeithasol, tai, addysg, y trydydd sector, a darparwyr annibynnol. Mae gan BPRh rôl allweddol wrth ddod â phartneriaid allweddol at ei gilydd i hwyluso cynllunio strategol ar draws sectorau mewn perthynas â buddsoddiad cyfalaf ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol.

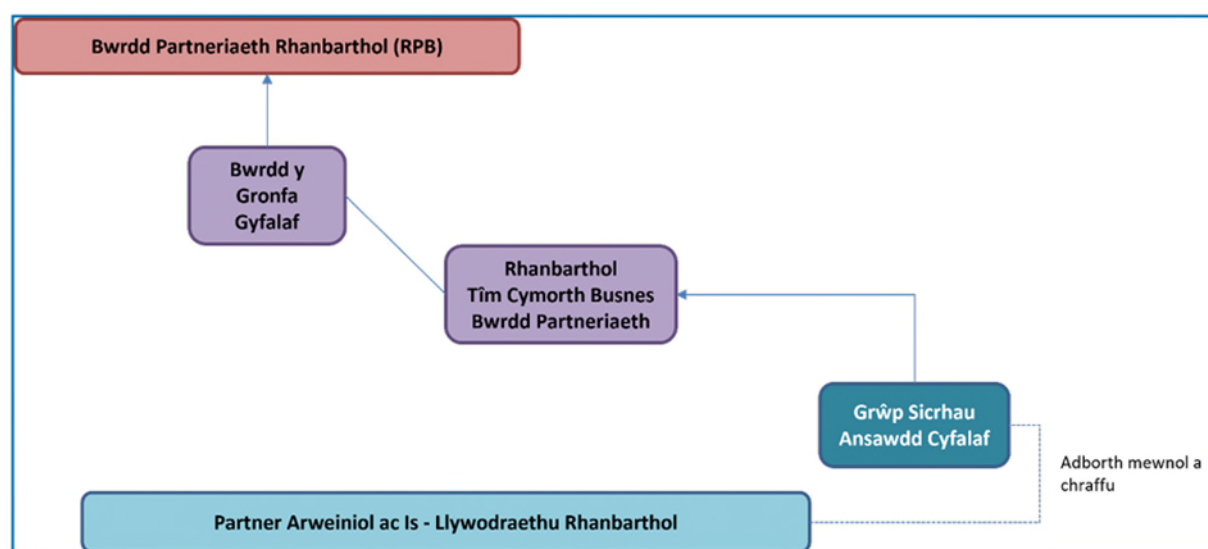
Mae Cynllun Cyfalaf Strategol BPRh Gogledd Cymru yn gynllun cynhwysfawr 10 mlynedd sydd wedi'i ddatblygu i fynd i'r afael â'r anghenion buddsoddi cyfalaf ar gyfer isadeiledd cymunedol yng Ngogledd Cymru. Mae'r cynllun hwn yn canolbwyntio ar wella gofal cymdeithasol a gwasanaethau gofal iechyd sylfaenol a chymunedol. Cwblhawyd y cynllun yn derfynol ym mis Hydref 2023 ar ôl ymgorffori adborth gan wahanol randdeiliaid a chael ei addasu sawl gwaith. Cefnogir Cynllun Cyfalaf Strategol BPRh Gogledd Cymru gan ddwy brif ffynhonnell o gyllid cyfalaf gan Lywodraeth Cymru:

- y Gronfa Cyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso (IRCF); a'r
- Gronfa Tai â Gofal (HCF).

Caiff y cronfeydd hyn eu dyrannu i gefnogi ystod o brosiectau sy'n hyrwyddo annibyniaeth, llesiant a gofal yn agosach at adref gan hefyd gyflawni'r flaenoriaeth strategol o fwy o ofal a chefnogaeth ar gyfer anghenion cymhleth. Mae'r BPRh yn rhan o'r llwybr cymeradwyo ym mhob cam achos busnes.

Rhaid i brosiectau sy'n ceisio Cyllid IRCF gael cymeradwyaeth ffurfiol gan yr BPRh yn y lle cyntaf a chadw at ei drefniadau llywodraethu. Mae'n rhaid i Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh) sicrhau bod ganddynt drefniadau monitro cadarn ar waith i sicrhau bod cynlluniau a ariennir trwy'r IRCF yn cyflawni'r canlyniadau a fwriedir ar amser ac o fewn y gyllideb. Bydd Llywodraeth Cymru yn cynnal cyfarfodydd monitro bob deufis gyda phob BPRh i adolygu cynnydd, perfformiad ariannol ac adolygu'r profformau y mae rheolwr prosiect Penrhos yn eu cwblhau a'u cyflwyno bob deufis ar ran y cynllun.

Nod fframwaith llywodraethu yr BPRh yn y diagram isod yw hwyluso cydweithredu rhwng nifer o bartneriaid allweddol yng Ngogledd Cymru



Ffigwr 13: Trefniadau llywodraethu lefel uwch

Tîm IRCF a Llywodraeth Cymru

Unwaith ystyriwyd bod y prosiect yn ymarferol, cyflwynwyd y cais buddsoddiad i Lywodraeth Cymru yng ngwanwyn 2023. Wedyn cafodd y cais hwn ei ystyried gan y Panel IRCF a gefnogodd yr achos busnes a'r cam datblygu, ac yn sgil y gymeradwyaeth hon bu modd cyflwyno'r achos busnes i'w ystyried ymhellach.

Fel ar gyfer pob prosiect dros £5 miliwn, mae'n rhaid cyflwyno achosion busnes mewn tri cham: Achos Busnes Strategol, Achos Busnes Amlinellol, ac yna Achos Busnes Llawn.

Yn dilyn cymeradwyaeth gan y BPRh Gogledd Cymru, cyflwynodd CG (y sefydliad arweiniol) Achos Busnes Strategol i Dîm IRCF Llywodraeth Cymru i'w ystyried ym mis Ebrill 2023. Mae'r broses graffu yn cynnwys dwy rownd. Cymeradwyodd Llywodraeth Cymru y rownd gyntaf (ABS) ym mis Gorffennaf 2024 a bydd yr ABA

hwn yn cefnogi'r ail rownd. Ar ôl craffu trylwyr, bydd argymhelliad yn cael ei wneud i'r Panel IRCF. Os bydd y Panel IRCF yn cefnogi'r argymhelliad, yna bydd yn cael ei argymhell i'r Gweinidog i'w gymeradwyo'n derfynol.

Ar ôl cymeradwyaeth derfynol gan y Panel IRCF a'r Gweinidog, bydd yr ymgeisydd (CG) yn cael ei hysbysu, a gall y gwaith ddechrau. Bydd cyllid yn cael ei ryddhau bob chwarter ar ôl cyflwyno hawliadau sy'n tystio gwariant cymwys.

Bydd yr adeilad newydd ar safle Penrhos yn cael ei gynllunio i gyflawni'r safonau amgylcheddol uchaf sef BREEAM rhagorol (ceir gopi o'r adroddiad BREEAM yn Atodiad H). Yn ogystal, yn unol â chanllawiau'r gronfa IRCF, bydd y prosiect yn darparu Carbon Sero Net tra mae'n gweithredu a gostyngiad o 20% ar faint o garbon ymgorfforedig sydd yn y prosiect, sy'n cynnwys carbon gaiff ei allyrru trwy ddeunyddiau adeiladu a'r broses adeiladu.

5.3 Trefniadau Rheoli'r Rhaglen

Bwrdd Rhaglen Penrhos

Mae Bwrdd Rhaglen Penrhos yn darparu arweinyddiaeth strategol a throsolwg o'r prosiect gan brif bartneriaid y prosiect yn ogystal â rheoli risgiau a sicrhau bod y prosiect yn gweithio tuag at gyrraedd y nodau y cytunwyd arnynt. Mae aelodaeth y Bwrdd yn cynnwys uwch swyddogion a rheolwyr o bob sefydliad partner yn ogystal â rhanddeiliaid allweddol eraill.

Cyfarwyddwr Corfforaethol – Gwasanaethau Cymdeithasol Cyngor Gwynedd a Chyfarwyddwr Gweithredol Nysio a Bydwreigiaeth BIPBC yw'r Uwch Berchnogion Cyfrifol ar gyfer y Prosiect. Swyddogion Gweithredol Prosiect y bartneriaeth yw:

- Mari Wynne Jones (Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yng Nghyngor Gwynedd)
- Chris Rudgley (Arweinydd Ardal y Gorllewin ar gyfer Gwelliant yn BIPBC)
- Rheolwr Prosiect – Meinir Owen (Cyngor Gwynedd)

Bwrdd Prosiect Gofal a'r Gweithlu (Cyngor Gwynedd a BIPBC)

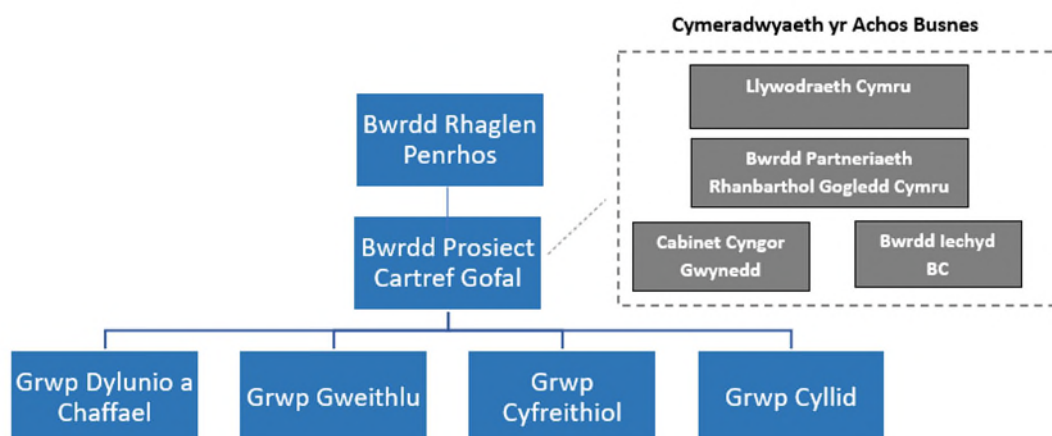
Y Bwrdd Prosiect sy'n dal y cyfrifoldeb cyffredinol i yrru ymlaen a chyflawni canlyniadau'r cynllun hwn. Bydd yr aelodau'n darparu adnoddau ac ymrwymiad penodol i gefnogi'r rheolwr prosiect mewn perthynas â'r cyflawniadau allweddol. Bydd y Bwrdd Prosiect yn cael ei arwain gan Reolwr Prosiect. Rolau allweddol y Bwrdd Prosiect yw:

- Darparu cyfeiriad strategol ar gyfer y prosiect
- Cydlynu a goruchwylio'r cynllun gweithredu sy'n cael ei arwain gan ffrydiau gwaith unigol a swyddog cyfrifol dynodedig
- Bod yn atebol i Fwrdd Rhaglen Penrhos
- Cadarnhau sgôp y prosiect
- Llofnodi Cynllun Gweithredu'r Prosiect a chynlluniau'r prosiect
- Cyflwyno'r prosiect o fewn y paramedrau a osodwyd
- Awdurdodi gwyro oddi wrth sgôp cytunedig y prosiect
- Llofnodi bod pob cam/pethau sydd angen eu cyflawni, wedi'i gwblhau, a sicrhau bod cymeradwyaethau perthnasol yn cael eu bodloni
- Sicrhau bod yr adnoddau angenrheidiol ar gael
- Ymateb i unrhyw faterion a gaiff eu cyfeirio'n uwch o ffrydiau gwaith a'r tîm prosiect
- Monitro risgiau sy'n gysylltiedig â'r prosiect ac adolygu'r gofrestr risg
- Darparu cyfeiriad lefel uchel ar gynnwys rhanddeiliaid a chefnogi a monitro'r gwaith o reoli rhanddeiliaid ar lefel prosiect
- Sicrhau bod y gofynion ar gyfer cymeradwyaeth Achos Busnes yn cael eu bodloni
- Derbyn a nodi adolygiad ar ôl y prosiect ar gyfer gwersi a ddysgwyd

Mae Byrddau sefydliadau partner presennol yn cadw'r grym i lofnodi cwblhad yr achos busnes ar bob cam o'r broses ddatblygu trwy drefniadau llywodraethu eu sefydliad, fel a ganlyn:

- Cyngor Gwynedd – Cabinet.
- BIPBC – IHC y Gorllewin, Tîm Gweithredol, PFIG a'r Bwrdd Iechyd.

Cynrychiolir y trefniadau rheoli rhaglen a phrosiect a amlinellir uchod yn Ffigwr 14 (isod) sydd hefyd yn gosod y trefniadau hyn o fewn y cyd-destun ehangach o gymeradwyo'r achos busnes:



Ffigwr 14: Trefniadau rheoli prosiect

Ymgynghorwyr Proffesiynol

Mae'r Tîm Prosiect yn cael ei gefnogi gan nifer o ymgynghorwyr allanol profiadol. Mae rhestr o ymgynghorwyr presennol a'u rôl wrth gefnogi'r prosiect hyd yma wedi'i chrynhof yn y tabl isod.

Darparwr	Cyfrifoldebau
Hugh James	Cyngor Cyfreithiol
Lovelock Mitchell	Penseiri
Wakemans	Ymgynghorydd Cost
Waterco Datrys	Peirianeg Sifil a Strwythurol

Tabl 57: Ymgynghorwyr presennol a'u rôl

5.4 Trefniadau Rheoli Prosiect

Bydd angen i bob cynllun lle mae angen Achos Cyfiawnhad Busnes (ACB), Achos Busnes Amlinellol (ABA) neu Achos Busnes Llawn (ABLI) sefydlu Bwrdd Prosiect priodol. Argymhellir parhau i ddefnyddio rheolaethau sy'n seiliedig ar PRINCE 2 ar gyfer rheoli prosiectau yn seiliedig ar y saith proses ganlynol:

Proses	Camau Gweithredu, Gweithgareddau a Phrosesau (heb fod yn gynhwysfawr)
Y Dechrau Un	Penodi'r tîm a'r swyddogion gweithredol, cynhyrchu'r ABA, diffinio briff y prosiect.
Cychwyn	Paratoi offer fel system rheoli ansawdd, rheoli buddion a rheolaethau prosiectau.
Cyfarwyddo	Awdurdodi'r prosiect a'r cynllun gweithredu tra'n darparu cyfarwyddiadau ad-hoc.
Rheoli Cam	Awdurdodi pecynnau gwaith, adolygiadau statws, adrodd uchafbwyntiau, rheoli risgiau a materion.
Rheoli Cyflawniad	Anfon, perfformio a derbyn pecynnau gwaith
Rheoli Ffin Cam	Cynllunio'r cam dilynol, diweddaru'r achos busnes, diweddaru'r cynllun prosiect a chreu cynlluniau eithrio lle bo angen.
Cau	Paratoi/gwneud y trosglwyddiad a chynnal gwerthusiadau.

Tabl 58: Rheolaethau yn seiliedig ar PRINCE 2 ar gyfer rheoli prosiect

5.5 Cynllun y Prosiect

Cerrig Milltir y Prosiect	Dyddiadau Dangosol
Y Bartneriaeth yn cymeradwyo'r ABS	Mawrth 2023
LIC yn adolygu'r ABS a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Gorffennaf 2024
Dechrau ar y broses gynllunio	Medi 2025
Caniatâd cynllunio amlinellol	Hydref 2025
Cwblhau'r ABA yn cynnwys cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Medi 2025
LIC yn adolygu'r ABA a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Hydref 2025
Cais cynllunio ffurfiol	Ionawr 2026
Cwblhau'r ABLI yn cynnwys cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Mehefin 2026
LIC yn adolygu'r ABLI a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Medi 2026
Adeiladu, cwblhau a throsglwyddo	Mawrth 2027 – Medi 2029
Symud i mewn	Hydref 2029

Tabl 59: Cerrig milltir y prosiect

Bydd swyddogion y Cyngor nawr yn datblygu dyluniadau a chynlluniau manwl, i'w cyflwyno i'r broses gynllunio ffurfiol yn ystod 2025, gyda'r nod o ddechrau'r gwaith adeiladu yn 2027. Y gobaith yw y bydd y cartref wedi'i gwblhau ac yn barod i groesawu ei breswylwyr cyntaf yn 2029.

5.6 Cyfathrebu ac Ymgysylltu

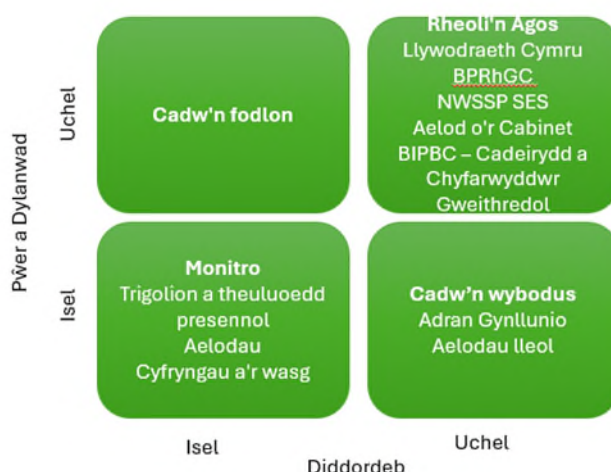
Mae ymgynghori â'r cyhoedd a rhanddeiliaid yn hanfodol i sicrhau bod dyheadau gwahanol rhanddeiliaid yn cael eu hystyried trwy gydol datblygiad y cynllun. Felly, bydd y prosiect yn dilyn Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu sy'n amlinellu sut y bydd y Rheolwr Prosiect yn ymgysylltu â rhanddeiliaid, yn rheoli cyfathrebu, ac yn sicrhau tryloywder trwy gydol y prosiect. Bydd y cynllun hwn yn esblygu wrth i'r prosiect fynd rhagddo i gyfrif am newidiadau i rhanddeiliaid, newidiadau i'w diddordeb a'u dylanwad a newidiadau i'r ffordd y mae'r Cyngor yn gwneud yr ymgysylltu. Gweler Atodiad I am gopi o'r Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu)

Mae'r prif rhanddeiliaid ar gyfer y prosiect hwn wedi'u hadnabod ac fe ymgynghorwyd â hwy, gan ymgorffori eu safbwyntiau yn y dyluniad a'r Achos Busnes:

Sefydliad / Enw	Diddordeb	Dylanwad	Strategaeth ar gyfer Ymgysylltu
Llywodraeth Cymru	H	H	Diweddariadau rheolaidd trwy adroddiadau cynnydd bob deufis ac ymgynghoriadau ffurfiol yn ystod y broses ymgeisio IRCF.
BPRh Gogledd Cymru	H	H	Cydlynw agos trwy Swyddfa Rheoli Prosiect Cyfalaf yr BPRh, cymeradwyaeth ranbarthol i symud ymlaen i'r cam ABA, ABLI ac ati, prosesau monitro chwarterol.
NWSSP SES	H	H	Ymgysylltu cynnar ar gynigion / dyluniadau cychwynnol, diweddariadau parhaus a chyfarfodydd i hysbysu ac ymgynghori trwy gydol cylch bywyd y prosiect.
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr – Cadeirydd a Chyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth	H	H	Ymgysylltu trwy sesiynau briffio wedi'u targedu a diweddariadau i sicrhau cefnogaeth barhaus a bod y prosiect yn cyd-fynd ag amcanion iechyd a gofal cymdeithasol.
Yr Adran Gynllunio	M	H	Cyngor ac arweiniad cynnar ar waith cynllunio, sicrhau bod ceisiadau cynllunio yn cael eu cyflwyno a'u prosesu'n amserol, a chynnal llinellau cyfathrebu agored.
Aelodau	M	M	Sesiynau briffio strategol rheolaidd i sicrhau bod y prosiect yn cyd-fynd ag amcanion corfforaethol CG, sicrhau cefnogaeth, a rhoi diweddariadau ar gynnydd y prosiect, anghenion adnoddau, a deilliannau.
Yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant (Y Cyng. Dilwyn Morgan)	H	H	Ymgysylltu trwy sesiynau briffio wedi'u targedu a diweddariadau i sicrhau cefnogaeth barhaus a bod y prosiect yn cyd-fynd ag amcanion iechyd a gofal cymdeithasol.
Aelod Lleol (Y Cyng. Angela Russell)	H	M	Sesiynau briffio rheolaidd i gael barn ac adborth lleol; ymgynghori ar bryderon cymunedol a sicrhau bod y prosiect yn cyd-fynd â blaenoriaethau lleol.
Trigolion a Theuluoedd Presennol Penrhos	M	L	Mae ClwydAlyn mewn partneriaeth â'r Cyngor yn gweithredu tudalen we yn arbennig ar Gynllun Penrhos gyda diweddariadau rheolaidd ar gynnydd.
Cyfryngau a'r Wasg	M	L	Mae'r holl gyfathrebiadau sy'n dod i mewn ac allan yn cael eu rheoli gan Gyngor Gwynedd ac adran gyfathrebu BIPBC mewn ymgynghoriad â'r BPRh.

Tabl 60: Rhanddeiliaid Allweddol

Mae'r rhanddeiliaid allweddol wedi'u mapio yn ôl eu dylanwad a'u diddordeb:



Bydd rheolwr y prosiect yn arwain yr ymgysylltiad gyda nifer o randdeiliaid, gan ymgymryd â'r cyfrifoldebau allweddol a ganlyn:

- Cyfathrebu â BPRh, Llywodraeth Cymru ac eraill, fel bo'n briodol.
- Sicrhau cymeradwyaeth ysgrifenedig yr BPRh a chytundeb ffurfiol i wneud cais am gyllid IRCF a chymeradwyaeth i symud ymlaen ym mhob cam e.e. ABA, ABLI a chyflwyno ceisiadau am gymeradwyaeth.
- Cyflwyno ceisiadau am gymeradwyaeth a hawliadau am grant, gan ddarparu'r holl dystiolaeth ategol sydd ei hangen.
- Monitro, cofnodi ac uwch-gyfeirio risgiau yn ôl yr angen
- Adrodd allbynnau, deilliannau a buddion a darparu gwybodaeth i'r Bwrdd Rhaglen a grwpiau Prosiect.

5.7 Rheoli Newid

Fel gyda phob prosiect cyfalaf ar y raddfa hon, mae'r prosiect yn debygol o fynd drwy newidiadau ac mae'n hanfodol bod mesurau rheoli yn cael eu cynnwys yn y broses o wneud penderfyniadau. Diben rheoli newid yw galluogi partion i wneud penderfyniadau gwybodus lle gallant fod yn eithaf sicr o'r canlyniad.

Mae gweithdrefnau rheoli newid wedi bod ar waith yn ystod camau cynnar y prosiect ac fe'u defnyddiwyd i gynorthwyo i ddatblygu atebion o'r cychwyn cyntaf.

Dim ond yr Uwch Berchennog Cyfrifol neu'r Cyfarwyddwr Prosiect all roi cyfarwyddiadau am newid, ac mae'n rhaid i'r cyfarwyddiadau hynny fod o fewn eu terfynau awdurdod dirprwyedig. Nid oes unrhyw berson arall wedi'i awdurdodi i roi cyfarwyddiadau.

Er mwyn gwneud penderfyniadau mewn modd gwybodus, rhaid i'r Uwch Berchennog Cyfrifol neu'r Cyfarwyddwr Prosiect fod yn ymwybodol o'r canlynol o leiaf:

- Unrhyw amserlenni cytundebol sy'n gysylltiedig
- Gwerth/effaith y newid arfaethedig ac felly'r lefel gymeradwyo sy'n ofynnol
- Amseriad ac amllder cyfarfodydd sy'n ymwneud â'r awdurdod cymeradwyo angenrheidiol
- Lefel/gwerth/effaith unrhyw waith aflwyddiannus fydd efallai'n digwydd tra eu bod yn ceisio unrhyw ymateb/penderfyniad/cymeradwyaeth.

Bydd yn rhaid i unrhyw newid y gofynnir amdano sy'n uwch, neu'n debygol o fod yn fwy na chyllideb y prosiect a/neu sy'n debygol o ymestyn y rhaglen a/neu sy'n debygol o gynyddu proffil risg y Bartneriaeth, gael ei

gymeradwyo i ddechrau gan y Bwrdd Prosiect, ac yna ei gyfeirio'n uwch yn unol â strwythur llywodraethu Penrhos.

Bydd yr adroddiad cost a gyhoeddir yn fisol yn crynhoi'r holl newidiadau hyd yma – y rhai a gymeradwywyd ac a ragwelir. Mae'r weithdrefn rheoli newid yn unol ac yn cyd-fynd â'r lefelau awdurdod a roddwyd i bersonél penodedig.

Yr unig amgylchiad lle gellir anwybyddu'r weithdrefn rheoli newid, yw pan fydd mater iechyd a diogelwch brys yn digwydd, neu ar fin, digwydd, sy'n gofyn am weithredu ar unwaith; neu pan fo'r newid o fewn yr awdurdod dirprwyedig a roddwyd i'r Uwch Berchennog Cyfrifol, y Cyfarwyddwr Prosiect neu'r Rheolwr Prosiect.

Mewn achosion lle mae perygl iechyd a diogelwch ar fin digwydd a bod gofyn am weithred sydd tu hwnt i awdurdod yr Uwch Berchennog Cyfrifol, y Cyfarwyddwr Prosiect neu'r Rheolwr Prosiect, dylid mabwysiadu'r weithdrefn yn ôl-weithredol. Os bydd unrhyw newidiadau i ofynion cytunedig y prosiect bydd rhaid cael cymeradwyaeth ffurfiol gan y Bwrdd Prosiect, yn dibynnu ar raddfa eu heffaith.

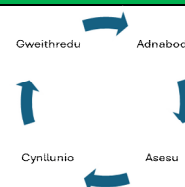
Bydd ceisiadau am newid yn cael eu cynhyrchu gan ddefnyddio Ffurflen Rheoli Newid prosiect a chânt eu hasesu am eu goblygiadau ariannol a'r goblygiadau i'r rhaglen. Bydd y Rheolwr Prosiect yn nodi ar y ffurflen yr amser sydd ei angen ar gyfer cymeradwyo. Bydd y ddogfen hon yn cael ei hanfon at y Cyfarwyddwr Prosiect i'w chymeradwyo a'i llofnodi.

Ar ôl cymeradwyaeth ffurfiol, bydd y Rheolwr Prosiect yn cyhoeddi Cyfarwyddyd Rheolwr Prosiect. Rhaid i bob newid gael ei gyfathrebu'n ffurfiol i'r contractwr drwy Gyfarwyddyd Rheolwr Prosiect.

5.8 Cynllun Rheoli Risg

Mae'r prosesau a ddilyniir yn cadw at weithdrefn rheoli risg PRINCE 2.

Proses	Tŵls
Adnabod	Adolygiadau Risg – gan ddefnyddio meddwl grŵp, ac ystod briodol o randdeiliaid yn cyfrannu atynt. Rhestr Wirio Risg – dod â gwersi a ddysgwyd o brosiectau a rhaglenni blaenorol. Rhestr Bromptio – defnyddio rhestrau promptio risg sydd ar gael. Strwythur Dadansoddi – adnabod y ffynonellau risg ac asesu sut y gallai'r rhain arwain at risgiau ychwanegol.
Asesu	Coed Tebygolrwydd – defnyddir wrth asesu'r achos a'r effaith i archwilio ymhellach y tebygolrwydd y bydd risg yn digwydd. Gwerth Disgwyliedig – mae'n meintio'r risg gydag asesiad o effaith a thebygolrwydd. Rancio – defnyddir i flaenoriaethu risgiau pan gânt eu hasesu yn erbyn eu heffaith bosibl ar amcanion y prosiect (cyfeirir ato fel arall fel Dadansoddiad Pareto).
Cynllunio	Grid effaith – defnyddir i ddangos yr amlygiad risg ar draws y metrigau effaith a thebygolrwydd, gosod goddefiannau risg a blaenoriaethu.
Gweithredu	Mae'r tŵls a ddefnyddir yn y cam gweithredu yn rhai pwrpasol yn dibynnu ar natur y risg benodol. Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn y profiliau risg.



Tabl 61: Gweithdrefn rheoli risg PRINCE 2

Mae'r cyfrifoldeb am reoli risgiau'r prosiect yn gorwedd gyda'r Rheolwr Prosiect. Bydd risgiau prosiect allweddol yn cael eu hadnabod a'u cofnodi ar Gofrestr Risg, lle cânt eu dyrannu i Reolwr Risg, sy'n gyfrifol am reoli'r risg ynghyd â'r mesur lliniaru a nodwyd ar gyfer y risg honno.

Mae'r Gofrestr Risg wedi'i datblygu a'i chyflwyno i'r Bwrdd Prosiect. Mae'n 'ddogfen fyw' annibynnol ar wahân trwy gydol oes y prosiect, ac mae'n rhaid ei diweddaru'n rheolaidd i ddal risgiau newydd, adnabod y rhai y mae eu statws wedi newid, archwilio strategaethau lliniaru a chau risgiau nad ydynt bellach yn berthnasol. Efallai y bydd aelodau allweddol o'r Bwrdd Prosiect yn gyfrifol am fod yn berchen ar risgiau a amlygwyd ar y Gofrestr a chyflawni'r camau lliniaru a nodwyd; fodd bynnag, cyfrifoldeb y Rheolwr Prosiect yw rheoli'r Gofrestr

Risg yn ei chyfanrwydd, gyda sylw arbennig i'r risgiau mwyaf arwyddocaol. Bydd gweithdai risg yn cael eu cynnal yn gyfnodol trwy gydol y prosiect gan ychwanegu risgiau ychwanegol wrth iddynt godi. Trwy awdurdod dirprwyedig, bydd y Rheolwr Prosiect yn cyflwyno'r camau sy'n cael eu cymryd i leihau amlygiad i risg ar y prosiect. Bydd y gweithdy risg wedyn yn penderfynu a yw'r dull yn briodol neu a oes angen cymryd camau ychwanegol.

Bydd risgiau'n cael hasesu yn unol â'r matrices a ddangosir isod a gellir gweld cofrestr risg wedi'i gostio'n llawn yn Atodiad E:

		Tebygolrwydd				
		Anghyffredin	Annhebygol	Posib	Tebygol	Bron yn Sicr
Efaith	5 - Trychinebus	5	10	15	20	25
	4 – Mawr	4	8	12	16	20
	3 – Cymedrol	3	6	9	12	15
	2 – Bach	2	4	6	8	10
	1 – Dibwys	1	2	3	4	5

Tabl 62: Asesiad o'r risgiau

5.9 Trefniadau Amlinellol ar gyfer Gwireddu Buddion

Mae'n gyfrifoldeb ar bob perchennog buddion i gofnodi'r buddion yn unol â'r amllder mesur y cytunwyd arno ac adrodd i'r Uwch Berchennog Cyfrifol.

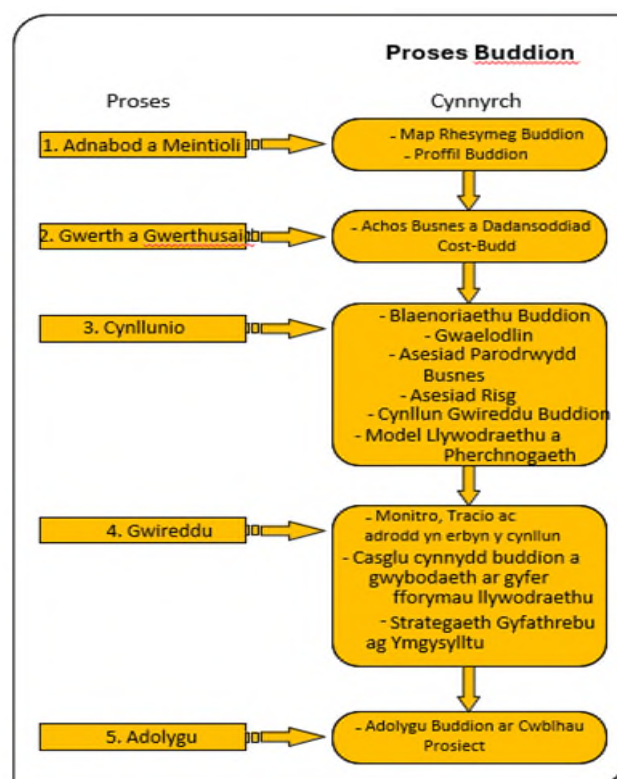
Mae'r broses fuddion a ddangosir yn y diagram i'r dde yn dangos camau'r broses gwireddu buddion a fydd yn cael ei chynnal trwy gydol cylch bywyd y prosiect yn unol â methodoleg APMG.

Cydnabyddir y bydd proses gadarn o reoli buddion yn allweddol i gyflawni canlyniadau ac amcanion y cynllun hwn. Mae'r dull hwn yn caniatáu i Bartneriaeth Penrhos ddangos llwyddiant y prosiect ar ôl ei gwblhau tra'n cynorthwyo gyda'r gwersi a ddysgwyd a'r prosesau parhaus.

Mae'r Uwch Berchennog Cyfrifol yn parhau i fod yn atebol am dderbyn buddion a gafodd eu tracio gan y perchnogion buddion unigol trwy gydol oes y prosiect. Dylai'r rhain gael eu hadrodd i'r Bwrdd Rhaglen i amserlenni a nodir yn y profiliau buddion a ddatblygwyd.

Monitro'r rhaglen

Mae trefniadau monitro a gwerthuso effeithiol yn bwysig i ddarparu sicrwydd bod cyllid cyfalaf IRCF yn cael ei ddefnyddio'n llawn i gefnogi nod y gronfa i gyflawni ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu o ddatblygu 50 o ganolfannau iechyd a gofal cymdeithasol integredig ac ailgydbwyso'r farchnad gofal preswyl. Mae'n rhaid i BPRh sicrhau bod ganddynt drefniadau monitro cadarn ar waith i sicrhau bod cynlluniau a ariennir trwy'r IRCF yn cyflawni'r canlyniadau a fwriedir ar amser ac o fewn y gyllideb. Bydd Llywodraeth Cymru yn cynnal cyfarfodydd monitro bob deufis gyda phob BPRh i adolygu cynnydd a pherfformiad ariannol. Bydd cyfarfodydd amlach yn cael eu cynnal yn ôl yr angen, yn enwedig yn ail hanner y flwyddyn ariannol. Swyddogion arweiniol



Ffigwr 15 – Proses Buddion

BPRh fydd y prif bwynt cyswllt i sicrhau y cedwir golwg strategol ar draws pob rhanbarth, fodd bynnag, gall swyddogion arweiniol enwebu cydweithwyr addas i ymgysylltu â Llywodraeth Cymru os oes angen. Mae Llywodraeth Cymru yn mynnu bod BPRh yn cyflwyno adroddiadau monitro bob deufis, gan gynnwys:

- Rhagdybiaethau ariannol
- Cyflawni'r prosiect – amserlenni i gynnwys targedau ynghyd ag unrhyw lithriad a nodwyd yn erbyn y proffil gwariant
- Risgiau rhaglen a statws RAG y cynllun a dilyniant y prosiect
- Allbynnau a deilliannau – erbyn dyddiadau penodol e.e. erbyn 30 Medi a 31 Mawrth
- Gwireddu buddion

Heblaw am risgiau, rhaid i'r drefn adrodd fod yn gronol a chrynhof'r sefyllfa gyffredinol ar y pwynt perthnasol yn y flwyddyn ariannol. Dylai BPRh gynnwys diweddariadau cynnydd ar eu gweithgarwch cyfalaf fel rhan o'u hadroddiad blynyddol. Gall Llywodraeth Cymru gyhoeddi adroddiad cyfnodol i ddangos y gweithgaredd.

Mesur Llwyddiant

Mater i'r BPRh fydd sicrhau bod cofrestr buddion gyda gwaelodlinau'n cael ei datblygu fel y gellir asesu llwyddiant yn erbyn hyn. Bydd gan bob prosiect unigol ei feini prawf llwyddiant ei hun. Dylai unrhyw achos busnes a ddatblygir gynnwys cofrestr buddion. Fodd bynnag, mae angen i BPRh alinio eu cofrestr buddion gyda Fframwaith Canlyniadau'r RIF a deilliannau lefel-uchel y Model Gofal sy'n ymwneud â, er enghraifft, gofal yn y gymuned ac atebion sy'n seiliedig ar lety, ac i'r deilliannau Modelau Gofal eraill lle maent yn gorgyffwrdd ac yn berthnasol i ddarparu'r stori o newid a fwriedir ar gyfer y grwpiau poblogaeth â blaenoriaeth. Mae Llawlyfr Technegol Fframwaith Canlyniadau y RIF yn darparu cyngor ymarferol ac yn awgrymu tŵls i'w defnyddio i gasglu tystiolaeth gadarn a chydlynol o'r hyn sy'n gweithio, gan gynnwys sut i gyflwyno astudiaethau achos o sawl persbectif.⁴⁹

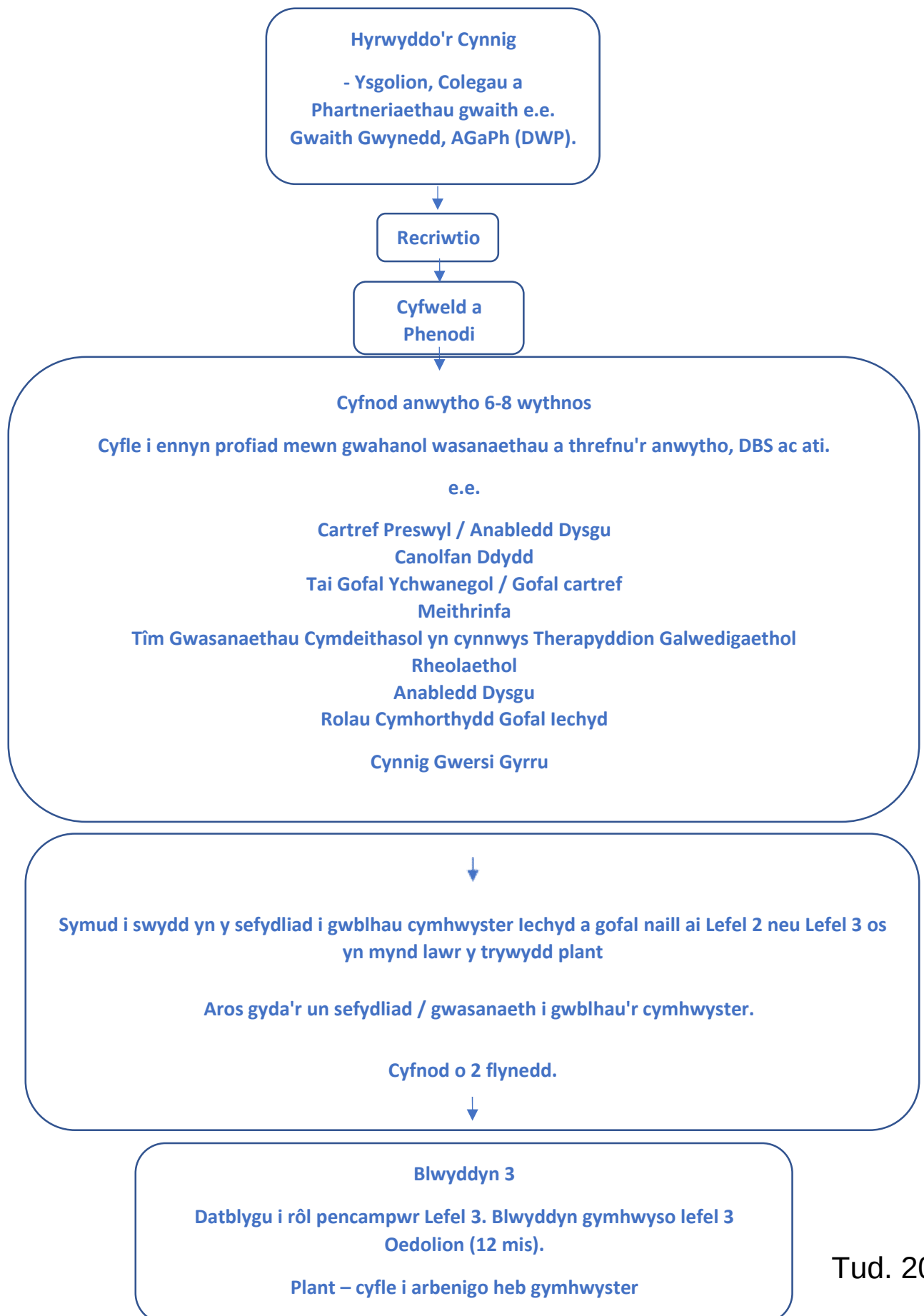
5.10 Casgliad yr Achos Rheolaethol

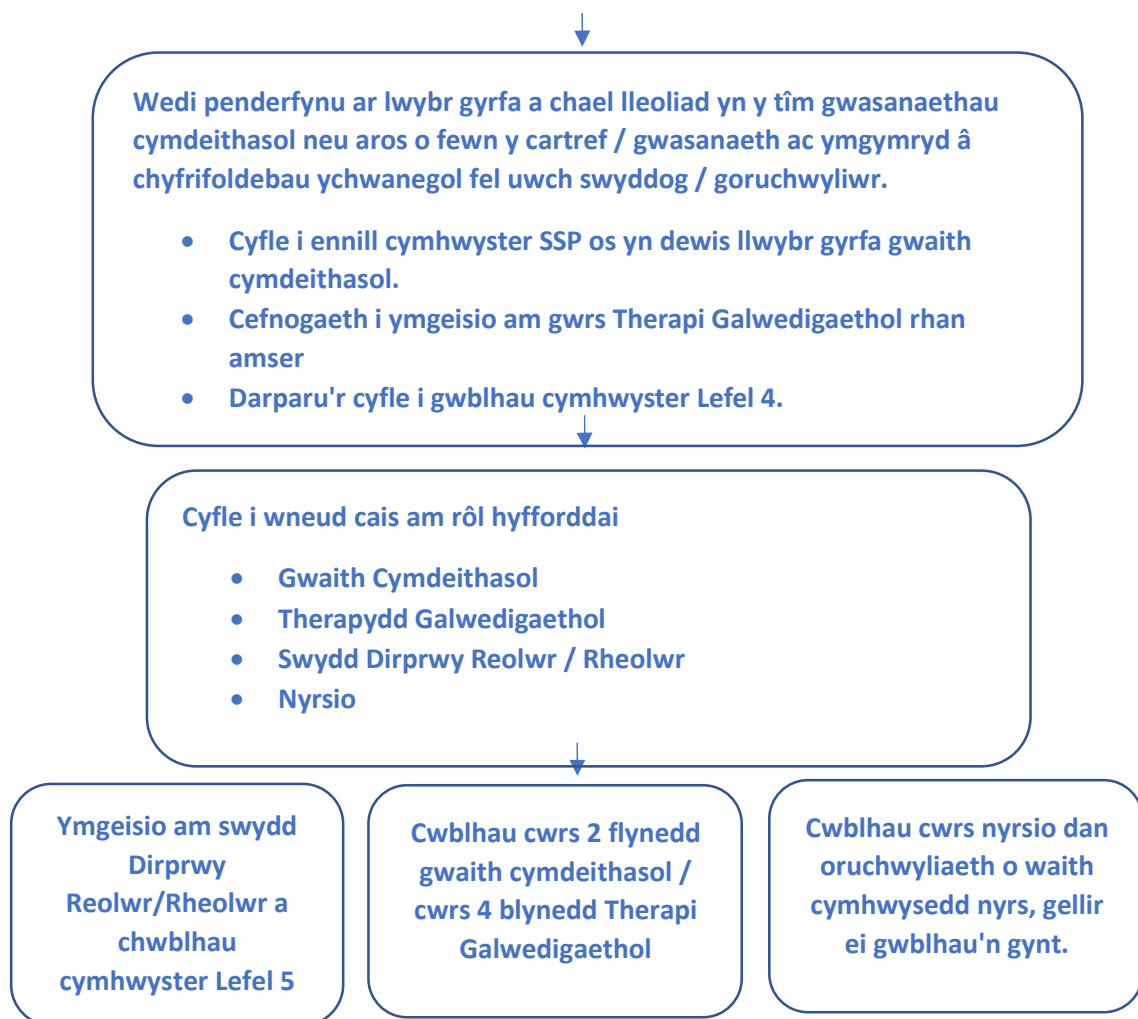
Bydd cyflawni'r prosiect hwn yn llwyddiannus yn cael ei ategu gan strwythur llywodraethu cadarn, rolau a chyfrifoldebau clir, ac arferion rheoli prosiect profedig. Mae adnoddau priodol wedi'u hadnabod i gefnogi pob cam, gan ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol drwy gydol y broses gynllunio a chyflawni. Bydd risgiau a dibyniaethau yn cael eu rheoli'n gadarn trwy reolaethau sefydledig, a bydd gwireddu buddion yn cael ei fonitro trwy fframwaith strwythuredig. Mae'r dull arfaethedig yn sicrhau bod y prosiect yn gyraeddadwy, yn gyflawnadwy o fewn sgôp ac amserlen, ac yn cyd-fynd ag amcanion strategol.

⁴⁹[Cronfa gyfalaf integreiddio ac ailgydbwyso iechyd a gofal cymdeithasol: canllawiau 2025 i 2027](#)

Atodiad A – Academi Gofal

Siart Llif yr Academi Gofal





Atodiad B- Uwch gynllun a gweledigaeth y safle

Mewn cyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd a gynhaliwyd ar 26 Mai 2020 cefnogwyd y bwriad i drosglwyddo ymrwymïadau Cymdeithas Tai Gwlad Pwyl i Gymdeithas Tai ClwydAlyn ar gyfer parhau â'r gwasanaethau ar safle Penrhos. Yn flaenorol ar 18 Chwefror 2020 roedd Cabinet Cyngor Gwynedd wedi cymeradwyo cais gan Gymdeithas Tai ClwydAlyn i weithredu yng Ngwynedd.

Mae safle Penrhos yn cynnig nifer o gyfleoedd ac mae traddodiad o ddarparu gofal ar y safle ers diwedd yr Ail Ryfel Byd. Y prif gyfyngiad mewn parhad gwasanaeth oedd bod ansawdd yr adeiladau yn anaddas ac yn anghydnaws â gofynion modern. Mewn sawl ffordd, roedd y weledigaeth wreiddiol o ddarparu ystod o wasanaethau ar y llwybr gofal, mewn un lleoliad yn hynod flaengar ac yn rhagflaenydd i'r cynlluniau tai gofal ychwanegol sydd wedi datblygu yn ddiweddar.

Yn ystod 2019, tynnodd Rheoleiddwyr Tai Llywodraeth Cymru sylw at nifer o risgiau llywodraethu o ran hyfywedd Cymdeithas Tai Gwlad Pwyl ac amlinellodd yr heriau yn [adroddiad dyfarniad rheoleiddiol Cymdeithas Tai Gwlad Pwyl 2019](#). Datganodd Llywodraeth Cymru bryder nad oedd gan Gymdeithas Tai Gwlad Pwyl adnoddau ariannol digonol i wella cyflwr yr adeiladau er mwyn cydymffurfio â'r safonau ansawdd disgwyledig. Yn ystod yr un cyfnod, tynnodd [adroddiad Arolygiaeth Gofal Cymru sylw at](#) yr angen i fuddsoddi uchafu'r safonau o fewn y cartref gofal.

Ar ôl treulio amser yn chwilio am ateb a gwerthuso posibiliadau amrywiol, penderfynodd Bwrdd Cymdeithas Tai Gwlad Pwyl mewn cyfarfod ar yr 2il o Fai 2020 na allent barhau i gynnal y gwasanaethau ac i drosglwyddo'r safle i Gymdeithas Tai ClwydAlyn er mwyn osgoi'r risg o fethdaliad. Ar y 12fed o Fedi 2020 trosglwyddwyd holl rwymedigaethau Cymdeithas Tai Gwlad Pwyl i Gymdeithas Tai ClwydAlyn. Roedd hyn yn cynnwys 93 o fflatiau gwarchod a Chartref Gofal / Nyrsio (42 gwely).

Gyda chefnogaeth Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr, llwyddodd Llywodraeth Cymru i ddiogelu dyfodol y safle yn ei gyfanrwydd. Er bod ymdrech i ddiogelu dyfodol hirdymor y cartref gofal, daeth yn amlwg na fyddai'n bosibl cynnal cartref yn y tymor hir, ond roedd yn llwyddiannus i sicrhau cau'r cartref yn drefnus ac effaith gyfyngedig ar unigolion a'u teuluoedd. Ar y 7fed o Ragfyr 2020 caewyd y cartref ar ôl nodi lleoliadau addas o ddewis ar gyfer pob preswlydd.

Fel rhan o'r trosglwyddiad mae Cymdeithas Tai ClwydAlyn wedi cadarnhau ei bod yn barod i gynnig darn o dir 2.2 erw ar y safle i Gyngor Gwynedd yn rhad ac am ddim i ystyried posibiliadau ar gyfer darparu cartref gofal.

Mae'r Tai Gwarchod ar y safle bellach yn cael ei redeg gan Gymdeithas Tai ClwydAlyn fel rhan o'u darpariaeth Gofal Ychwanegol ac maent yn edrych ar raglen fuddsoddi i ailddatblygu'r unedau i sicrhau eu bod yn bodloni safonau ac yn diwallu'r anghenion lleol.

Cydnabyddir nad yw'r cyflenwad presennol o welyau gofal, yn enwedig gwelyau nyrsio yn ardal Llŷn, yn ddigonol, a bod y ddarpariaeth bresennol yn fregus ac yn gyfyngedig. Fel comisiynwyr, mae Cyngor Gwynedd a BIPBC yn gwybod nad oes cyflenwad addas yn yr ardal a'i bod yn annhebygol y byddai'r farchnad agored yn llenwi'r bwlch.

Yn ystod y 5 mlynedd diwethaf roedd Cartref Gofal Penrhos wedi dod yn adnodd pwysig i'r gymuned leol, yn enwedig y gofal nyrsio. Mae'r ddarpariaeth nyrsio agosaf wedi'i lleoli yng Nghricieth, ond mae llawer o deuluoedd yn wynebu teithio pellach oherwydd gofynion arbenigol ac mae rhai yn gorfod chwilio am leoliadau y tu hwnt i ffiniau Gwynedd.

Ers cau mae Cymdeithas Tai ClwydAlyn, Cyngor Gwynedd a Betsi Cadwaladr wedi parhau i weithio gyda'i gilydd i ymchwilio i'r posibilrwydd o ddarparu gwasanaethau gofal a llety o ansawdd uchel mewn ffordd gynaliadwy ac maent yn awyddus i ystyried modelau a fyddai'n cael y potensial i drawsnewid y model gofal dros amser.

Cartref Penrhos oedd y darparwyr nyrsio olaf yn ardal Llŷn, ac mae'n annhebygol y bydd y sector annibynnol yn datblygu yn yr ardal. Felly, mae pryder am y gallu i sicrhau'r math hwn o ddarpariaeth yn lleol ac y bydd yn gwanhau cyswllt teuluol.

Mae safle Penrhos yn cynnig cyfleoedd pellach i edrych ar ddulliau newydd a darparu gofal a gwasanaethau iechyd yn y dyfodol.

Mae'r weledigaeth a'r uwch gynllun ar gyfer y safle cyfan i'w gweld yma - [Gweledigaeth Pentref Pwyleg Penrhos](#)

Atodiad C - Dull o gynnal Gweithdy Buddion

Mae map gwireddu buddion neu fap logisteg buddion yn anelu i ddangos bod y drefn resymegol, hamddenol o weithgaredd yn ein galluogi i wireddu buddion a chyflawni amcanion buddsoddiad a strategol. Mae mapio buddion yn helpu i amlygu heriau sydd angen rhoi sylw iddynt a hefyd yn dangos sut mae llwyddiant yn edrych. Gyda'r cwestiwn 'felly beth?' tu ôl iddo, mae mapio buddion yn adnabod y buddion pennaf neu bendraw sydd i'w cyflawni. Diffinnir fel 'gwelliant mesuradwy' mae budd yn darparu'r cyfle i fesur effaith menter.

Categori Buddion

Cynhaliwyd adolygiad manwl pellach a bolisiau lleol a chenedlaethol, strategaethau trawsffurfio a chynlluniau busnes, ar ôl 2022, i brofi pa mor berthnasol yw'r buddion cyfredol yn dal i fod ac i adnabod buddion ychwanegol. Arweiniodd y gweithgaredd hwn at fap buddion diwygiedig oedd yn cynnwys ystod ehangach o fuddion, a chafodd y buddion newydd eu categorio fel naill ai Buddion yn Rhyddhau Arian (BRC), Buddion ddim yn Rhyddhau Arian (NCRB) neu Fuddion Ansoddol (QB). Yn gyffredinol mae'r rhain yn categorïau safonol o fuddion, a chânt eu diffinio fel:

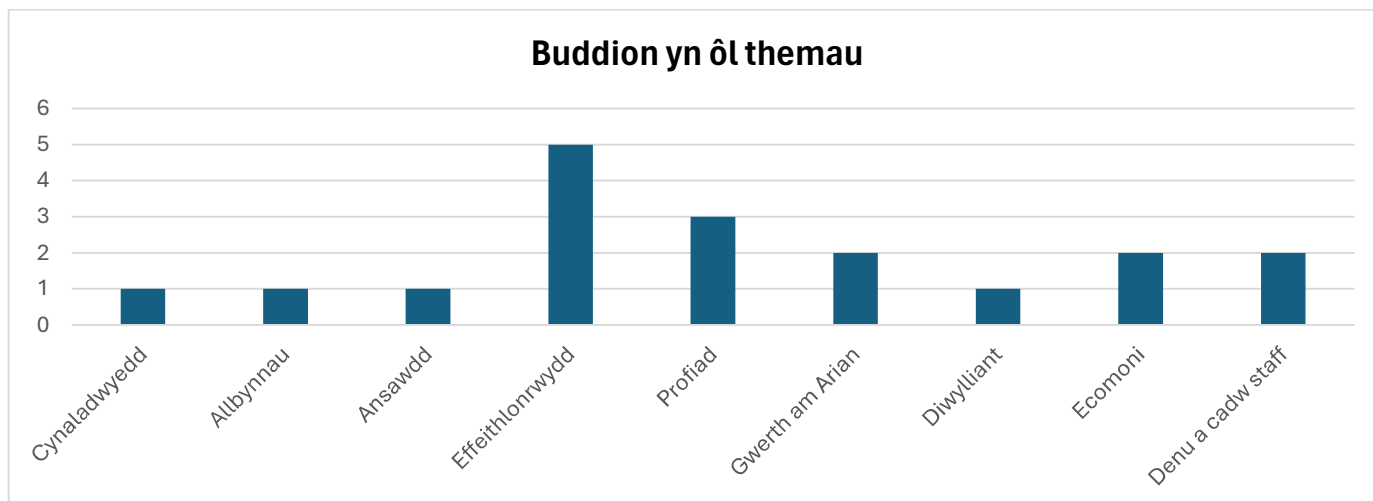
- Mae Buddion sy'n Rhyddhau Arian (CRB) yn rhai lle mae modd ailddyrannu arian, neu lle gellir tynnu'r gwerth o gyllidebau.
- Mae Buddion sydd Ddim yn Rhyddhau Arian (NCRB) yn arbedion effeithlonrwydd, ond nid ydynt yn rhyddhau arian yn ôl i gyllidebau. Costau cyfle yw'r rhain, fel amser staff sy'n cael ei arbed – mae gwerth iddynt, ond nid yw'n rhyddhau arian yn ôl i gyllidebau
- Buddion Cymdeithasol (SB) yw buddion ehangach i gleifion neu'r cyhoedd
- Mae Buddion Ansoddol (QB) yn rhai anariannol

Mae'r categorïau hyn o fuddion yn seiliedig ar Lyfr Gwyrdd Trysorlys EF. Bwriad y drefn categorïau buddion hon yw arwain unrhyw ymdrech nawr neu yn y dyfodol i ailgategori buddion portfolio. Cafodd y mapio buddion ei rannu gyda'r holl bartneriaid, ac fe wnaethant ei adolygu a chynnig adborth ar hygyrdd ac ymarferoldeb y buddion. Yn gyffredinol, mae'n bwysig amlygu y dylid parhau i adolygu hygyrdd ac ymarferoldeb buddion yn gyson. Mae hyn yn cyd-fynd â'r fethodoleg safonol ar gyfer buddion ac mae'n arfer cyffredin wrth reoli buddion lle disgwylir i fuddion gael eu hadolygu'n

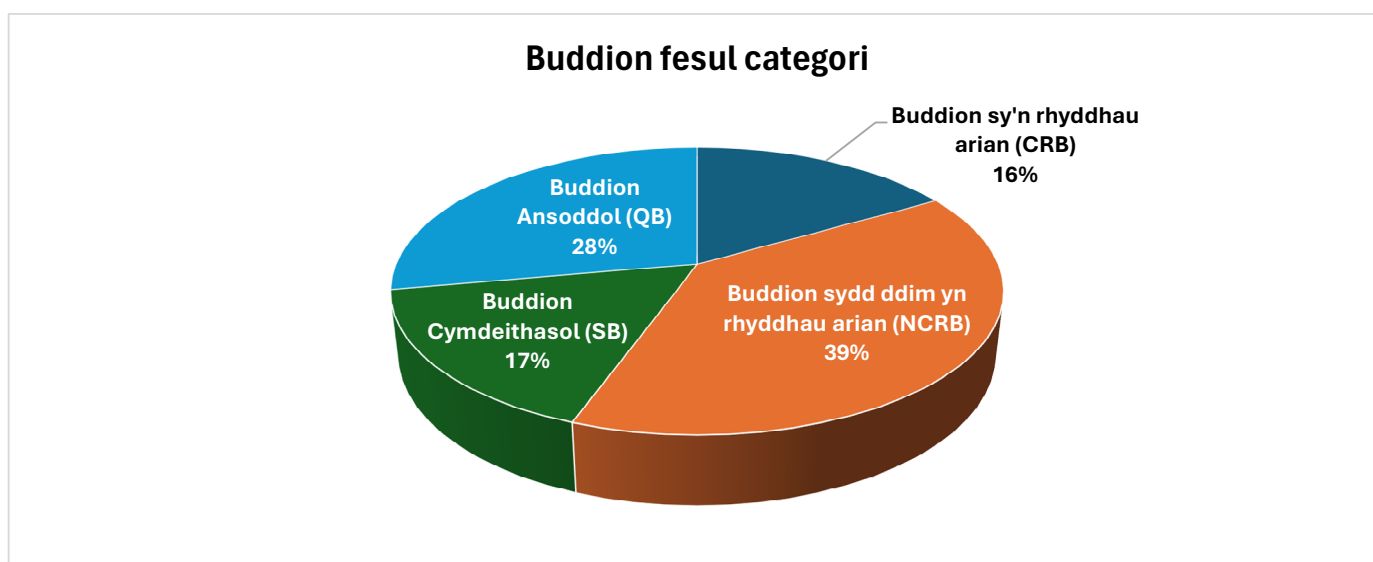
Trawstoriad Thematig o'r Buddiannau:

Mae uchelgais Penrhos a'r cyfleuster mae'n bwriadu ei ddarparu yn mynd i'r afael yn helaeth â'r gwahanol heriau, cyfleoedd ac anghenion cymdeithasol-economaidd sydd wedi'u nodi a'u dadansoddi. Yn wir, mae'r rhain i gyd yn heriau, cyfleoedd ac anghenion sydd wedi cael eu hadnabod ar lefel genedlaethol, rhanbarthol ac ar lefel leol fel y nodir yn yr amryw o bolisiau, strategaethau a chynlluniau busnes a ddatblygwyd gan randdeiliaid y llywodraeth, awdurdodau lleol, iechyd a gofal, busnes ac academaidd. Mae'r ffactorau Gwleidyddol, Economaidd, Cymdeithasol, Technolegol, Cyfreithiol ac Amgylcheddol (PESTLE) sydd wedi'u cynnwys yn y map buddion wedi'u pwysleisio drwy'r holl achos strategol. Mae'r rhain yn darparu'r cyd-destun i gartref gofal Penrhos ac yn tynnu sylw at yr heriau a'r cyfleoedd y bydd y dull a ffafir yn rhoi sylw iddynt neu'n eu defnyddio trwy ddatblygu galluoedd gofal a nyrsio a fydd yn eu tro yn arwain at ystod o ddeilliannau a ddymunir, gan arwain at wireddu'r buddion a nodwyd. Mae'r buddion hyn yn rhai iechyd yn bennaf. Nid yw hynny'n annisgwyl o gofio mai iechyd rhywun yn aml iawn sy'n elwa o'r rhan fwyaf o ymyraethau gofal cymdeithasol. Mae argaeledd data perfformiad iechyd megis data Ystadegau ar Gyfnodau yn yr Ysbyty (HES) o gymharu â data gweithgaredd gofal cymdeithasol hefyd yn golygu mai buddion iechyd yw'r rhai 'default' a'r hawsaf i'w holrhain. Ymhellach fyth, mae'r arfer o wireddu buddion wedi sefydlu'n well mewn gofal iechyd nac ydyw mewn gofal cymdeithasol. Er hyn, mae pob ymdrech yn cael ei wneud i adnabod buddion gofal cymdeithasol yn ddigonol.

Gellir rhannu'r buddion a fwriedir yn ôl thema fel a ganlyn:



Mae buddion Penrhos yn dangos pwyslais uwch ar wneud pethau'n well (effeithlonrwydd) ynghyd â'r canfyddiad o'r profiad gofal hefyd, yn arbennig o ran gwerth am arian a datblygiad economaidd. Mae rhaniad y buddion ar y cyfan, yn nhermau buddion CRB, NCRB, QB a SB, fel a ganlyn:



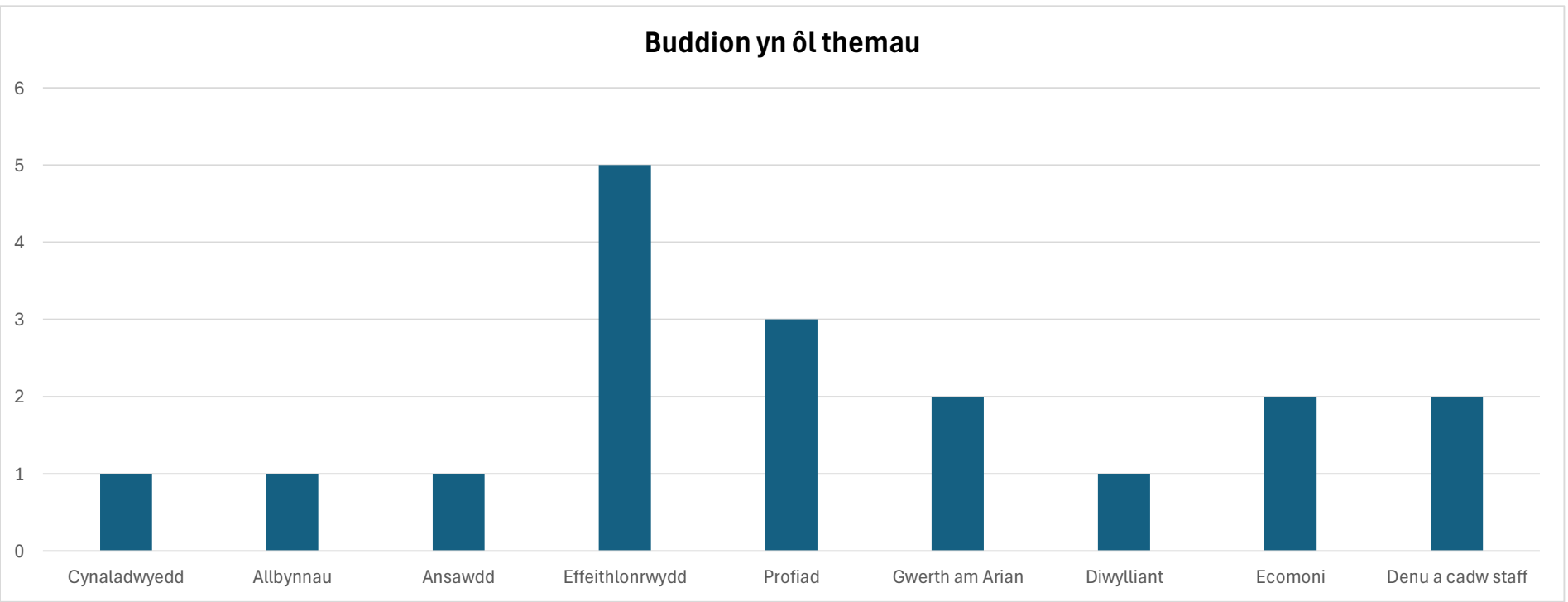
Buddion yn ôl Amcan Buddsoddi

Mae gan y prosiect hwn gynrychiolaeth iach o fuddion ar draws yr holl gategoriâu. Mae'r buddion a'r deilliannau a awgrymir uchod yn cael eu hadolygu'n barhaus gan Arbenigwyr Pwnc (SME) neu arweinyddion ardal ac mae digon o le i ychwanegu atynt, eu haddasu neu eu tynnu allan. Mae hyn yn ffurfio rhan greiddiol o broffilio buddion, sy'n waith yr un mor barhaus ac ailadroddus. Er mwyn atgyfnerthu'r rhesymeg strategol ar gyfer Penrhos ymhellach mae'n bwysig dangos bod y buddion yn cyd-fynd â'r amcanion buddsoddi cytunedig fel y gwelir isod.

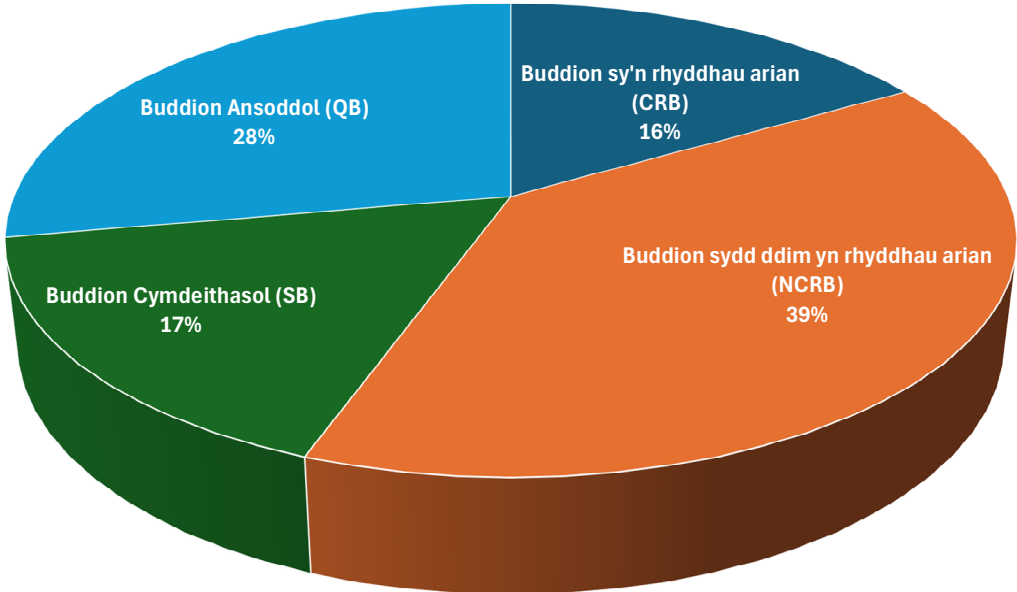
Buddion yn ôl Amcanion Buddsoddi	CRB	NCRB	SB	QB	CYFAN SWM
1. Cefnogi ail gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) trwy gynyddu darpariaeth yn y sector cyhoeddus/nid-er-elw sy'n ymdrechu i gyflawni canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.	0	1	0	1	2
2. Cefnogi darparu gofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg.	0	0	0	2	2
3. Cefnogi cynnaladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol drwy ddull partneriaeth, gydweithredol a fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.	1	4	0	1	6
4. Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng y Gymraeg.	0	2	0	1	3
5. Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.	0	0	1	0	1
6. Darparu gwerth am arian wrth wneud defnydd effeithlon o adnoddau a darparu llety sy'n sensitif yn amgylcheddol ac yn garbon niwtral.	2	0	2	0	4
CYFANSWM	3	7	3	5	18

ATODIAD D - Cofrestr Buddion

Buddion yn ôl Amcanion Buddsoddi	CRB	NCRB	SB	QB	CYFANSWM
1. Cefnogi ail gydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) trwy gynyddu darpariaeth yn y sector cyhoeddus/nid-er-elw sy'n ymdrechu i gyflawni canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.	0	1	0	1	2
2. Cefnogi darparu gofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg.	0	0	0	2	2
3. Cefnogi cynladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol drwy ddull partneriaeth, gydweithredol a fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.	1	4	0	1	6
4. Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng y Gymraeg.	0	2	0	1	3
5. Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.	0	0	1	0	1
6. Darparu gwerth am arian wrth wneud defnydd effeithlon o adnoddau a darparu llety sy'n sensitif yn amgylcheddol ac yn garbon niwtral.	2	0	2	0	4
CYFANSWM	3	7	3	5	18



Buddion fesul categori



Buddion yn ôl Blaenoriaeth (tybiedig)

P1	Mwy o reolaeth ar unwaith. Effaith yn debygol o gael ei deimlo'n gynt	PB2	Gwell Canlyniadau Iechyd	Buddion sydd ddim yn rhyddhau arian (NCRB)	Gwireddu Cynnar
		PB3	Gwell ansawdd gofal	Buddion Ansoddol (QB)	
		PB6	Mwy o foddhad cleifion	Buddion Ansoddol (QB)	
		PB7	Mwy o foddhad y cyhoedd	Buddion Ansoddol (QB)	
		PB10	Llai o oedi llwybr gofal	Buddion sydd ddim yn rhyddhau arian (NCRB)	
		PB11a	Llai o gostau ALL a CHC	Buddion sy'n rhyddhau arian (CRB)	
		PB11b	Llai o gostau refeniw	Buddion sy'n rhyddhau arian (CRB)	
		PB17	Mwy o foddhad staff	Buddion Ansoddol (QB)	
		PB16	Gwella cadw recriwtio staff	Buddion sydd ddim yn rhyddhau arian (NCRB)	
		PB1	Effeithlonrwydd ynni a llai o garbon	Buddion Cymdeithasol (SB)	
P2	Llai o reolaeth uniongyrchol. Efallai y bydd yn cymryd mwy o amser i'r effaith gael ei deimlo. Priodeb bregus posibl.	PB4	Llai o dderbyniadau i'r ysbyty	Buddion sydd ddim yn rhyddhau arian (NCRB)	Gwireddu Canolig
		PB5	Llai o aildderbyniadau	Buddion sydd ddim yn rhyddhau arian (NCRB)	
		PB8	Lleihau hyd yr arhosiad	Buddion sy'n rhyddhau arian (CRB)	
		PB13	Mwy o swyddi	Buddion Cymdeithasol (SB)	
		PB15	Mwy o sgiliau iechyd a gofal	Buddion sydd ddim yn rhyddhau arian (NCRB)	
		PB9	Lleihau heb fynychu (DNA)	Buddion Ansoddol (QB)	
P3	Hyd yn oed llai o reolaeth. Effaith sy'n debygol o gael ei deimlo dros gyfnod hirach o amser. Priodoli bregus.	PB14	Treftadaeth ddiwylliannol well	Buddion Ansoddol (QB)	Gwireddu Hir Dymor
		PB12	Twf yr economi leol	Buddion Cymdeithasol (SB)	

ATODIAD E - Cofrestr Risg wedi'i Gostio

Penrhos, Cofrestr Risg, Cam ABA

Sefyllfa gyfredol	
RAG	Nifer
Coch	5
Oren	9
Melyn	14
Gwyrdd	10



38

Ar ôl gwrthfesuau	
RAG	Nifer
Coch	1
Oren	4
Melyn	16
Gwyrdd	17



38

			Tebygolrwydd				
			1	2	3	4	5
Effaith	5	Trychinebus	5	10	15	20	25
	4	Mawr	4	8	12	16	20
	3	Cymedrol	3	6	9	12	15
	2	Bach	2	4	6	8	10
	1	Dibwys	1	2	3	4	5

Rhif y Risg	Disgrifiad y risg		Dosbarthiad			Perchennog y Risg	Prif gategori	Cost y Risg	Gwrthfesuau risg	ar ôl gwrthfesuau			Gweithredwyd gan	Statws y Risg	Math o gost	Cost risg wedi'i addasu
	Os....	Wedyn...	Tebygolrwydd o ddigwydd	Effaith tebygol	Sgor Risg					T	E	S				
1	nid yw hi'n bosibl recriwtio'r nifer neu ansawdd gofynnol o staff gofal	ni fydd y cyfleuster newydd yn gallu gweithredu ar gapasiti llawn / talu cost staff asiantaeth	4	5	20	Cyngor	Gweithredol	£ 150,000	Mae is-grŵp gweithlu ar hyn o bryd yn archwilio model posibl. Mae cyfle yma i sicrhau bod lleoliadau nyrsio mewn cartrefi gofal yn dod yn rhan fwy annatod o yrfa staff nyrsio. Efallai y bydd yr Academi Iechyd a Gofal yn mynd rhywffordd i liniaru'r mater hwn, waeth beth yw lliniaru sydd wedi'i adeiladu yn y cynllun trwy ddeialog â rhanddeiliaid ehangach i ddarparu rhybudd cynnar o unrhyw ddiffygion.	2	2	4		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 120,000
2	nid yw hi'n bosibl recriwtio'r nifer neu ansawdd gofynnol o staff nyrsio	ni fydd y cyfleuster newydd yn gallu gweithredu ar gapasiti llawn / talu cost staff asiantaeth	4	5	20	Bwrdd Iechyd	Gweithredol	£ 200,000	Mae'r Cyngor wedi asesu argaeledd staff nyrsio, ochr yn ochr â chyfathrebu â darparwyr hyfforddiant, sy'n cynyddu yn unol â'r sicrwydd cynyddol y bydd y cynllun yn mynd rhagddo.	2	2	4		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 160,000
3	nid yw hi'n bosibl recriwtio staff sydd â'r setiau sgiliau ar gyfer arlwyio a gwasanaethau ategol	ni fydd y cyfleuster newydd yn gallu gweithredu ar gapasiti llawn / talu cost staff asiantaeth	2	5	10	Cyngor	Gweithredol	£ 50,000	Mae asesiad parhaus gan y Cyngor o argaeledd staff nyrsio, ochr yn ochr â chyfathrebu â darparwyr hyfforddiant, sy'n cynyddu yn unol â'r sicrwydd cynyddol y bydd y cynllun yn mynd rhagddo.	2	2	4		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 20,000
4	ni ellir sicrhau cyllid cyfalaf IRCF	ni fydd y cynllun yn mynd rhagddo.	3	5	15	Cyngor	Ariannol	£ 500,000	Mae prosiect Penrhos wedi'i gynnwys ar y rhestr Gofynion Cyllid Rhanbarthol, ac mae sgysiau rheolaidd gyda Llywodraeth Cymru wedi tynnu sylw at yr angen.	2	5	10		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 300,000
5	bydd ansefydlogrwydd yn y sector annibynnol sy'n dibynnu ar hyn o bryd ar gyfer darpariaeth gofal nyrsio	gallai galw annisgwyl ddisgyn i'r sector cyhoeddus oherwydd methiant y sector annibynnol	2	4	8	Rhannu	Gweithredol	£ 500,000	Mae cynllun cyfathrebu ac ymgysylltu cadarn ar waith i sicrhau bod darparwyr cartrefi gofal lleol yn ymgysylltu'n llawn a bod unrhyw ganlyniadau anfwriadol yn cael eu harchwilio a lliniaru'n cael eu rhoi ar waith.	2	2	4		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 160,000
6	na fydd safle Penrhos bellach ar gael i'w ddefnyddio / datblygu	bydd yn rhaid caffael safle arall sydd heb ei adnabod ar hyn o bryd	1	5	5	Cyngor	Ariannol	£ 750,000	Mae safle eisoes wedi'i nodi ar gyfer y cartref gofal yn dilyn asesiad o'r tir sydd ar gael ar safle Penrhos, sydd bellach yn eiddo i ClwydAlyn ac sydd o faint addas i ddiwallu anghenion llety'r prosiect cartref gofal. Mae Pen Telerau wedi cael eu cytuno rhwng Cyngor Gwynedd a ClwydAlyn ynglŷn â'r safle 2 erw.	1	5	5		Dim newid	Cyfalaf (Cyfansw m)	£ 150,000
7	ni ellir darparu datrysiad cost niwtral (o ran refeniw), neu sicrhau cyllid amgen	ni fydd fforddiadwyedd yn cael ei brofi yng nghan ABLI ac ni fydd y cynllun yn symud ymlaen	3	5	15	Rhannu	Ariannol	£ 500,000	Cytundeb Pen Telerau i'w gwblhau ar ôl cyflwyno'r ABA	2	4	8		Dim newid	Cyfalaf (Cyfansw m)	£ 300,000

Rhif y Risg	Disgrifiad y risg		Dosbarthiad			Perchennog y Risg	Prifategori	Cost y Risg	Gwrthfesurau risg	ar ôl gwrthfesurau			Gweithredwyd gan	Statws y Risg	Math o gost	Cost risg wedi'i addasu
	Os....	Wedyn...	Tebygolrwydd o ddigwydd	Effaith tebygol	Sgor Risg					T	E	S				
8	na fydd y galw disgwylledig am gyfleuster o'r fath yn cael ei ddiwallu	Bydd goblygiadau refeniw o ganlyniad i danddefnyddio	1	3	3	Cyngor	Ariannol	£ 150,000	Bydd y dalgylch yn cael ei ehangu i gwrdd â chapasiti'r cyfleuster. Bydd diweddariad PNA ac MSR yn cael ei ystyried fel rhan o'r ABA.	1	1	1		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 18,000
9	na chyrhaeddir cytundeb partneriaeth rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd	ni fydd y cynllun yn mynd yn ei flaen a bydd costau afiwyddiannus sylweddol	1	5	5	Rhannu	Ariannol	£ 500,000	Mae egwyddorion Pen Telrau eisoes ar waith a byddant yn cael eu cwblhau ar ôl cwblhau'r ABA. Bydd cyfathrebu rhagweithiol rhwng uwch aelodau o'r sefydliadau rhanddeiliaid yn cael ei gynyddu.	1	5	5		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 100,000
10	bydd oedi cyn derbyn cyllid gan LIC	bydd costau staff cyfalafu a chwyddiant ar gyfer gwaith a gwasanaethau yn cynyddu'r gost alldro gyffredinol ar gyfer y cynllun	3	4	12	Cyngor	Ariannol	£ 1,000,000	Cynnal gweithgor traws-randdeiliaid i sicrhau, lle bo hynny'n bosibl, broses ABLI llyfn a chadarn. Trefnu sesiwn ymgysylltu cyn ABLI gyda'r aseswyr i gytuno ar gymesuredd yr achos busnes ac osgoi, lle bo hynny'n bosibl, eglurhad a cheisiadau am ragor o wybodaeth.	2	3	6		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 480,000
11	bydd blaenoriaethau cystadleuol o fewn sefydliadau rhanddeiliaid allweddol yn achosi oedi i gyflawni'r cynllun	bydd costau staff cyfalafol a chwyddiant ar gyfer gwaith a gwasanaethau yn cynyddu'r gost alldro gyffredinol ar gyfer y cynllun	1	3	3	Rhannu	Enw da	£ 250,000	Mae'r Bwrdd Rhaglen yn cyfarfod yn fisol, sy'n cynnwys uwch swyddogion o CG, CA, a BIPBC. Bydd is-grwpiau pellach yn cael eu sefydlu i fynd i'r afael â materion gweithredol, cyfathrebu, dylunio ac adeiladu.	1	2	2		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 30,000
12	bydd prif fesurau perfformiad (KPIs) sefydlog mewn perthynas â lefelau defnydd a chasglu incwm ddim yn cael eu cynnal	bydd colli refeniw	1	3	3	Rhannu	Gweithredol	£ 400,000	Mae KPI i'w gytuno a meini prawf dyrannu a threfniadau casglu incwm eisoes ar waith.	1	3	3		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 48,000
13	bydd perfformiad y tîm proffesiynol ddim yn cyrraedd y lefel ofynnol	bydd oedi yn y ddarpariaeth gofal	1	2	2	Cyngor	Ariannol	£ 50,000	Defnyddio Cytundebau Lefel Gwasanaeth cadarn a monitro cynnydd yn weithredol.	1	1	1		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 4,000
14	bydd diffyg cefnogaeth gymunedol neu hyd yn oed integreiddio negyddol â'r gymuned	bydd mwy o risg o herio mewn ymgynghoriad cyhoeddus a ffioedd proffesiynol uwch o bosibl	2	2	4	Rhannu	Enw da	£ 75,000	Cynnal trefniadau ymgysylltu â'r gymuned a hyrwyddo casglu adborth yn weithredol.	1	2	2		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 12,000
15	bydd cost deunyddiau yn cynyddu uwchlaw'r chwyddiant a ragwelir a gynhwysir yn y ABLI	gall y cynllun ddod yn anfforddiadwy ar ôl cadarnhad grant	2	4	8	Cyngor	Ariannol	£ 500,000	Bydd diweddariadau misol gan reolwr costau'r cynllun yn cael eu darparu i'r tîm prosiect, gyda llwybr dyrchafu clir ar waith ar gyfer sefyllfaoedd sy'n gofyn am arian ychwanegol neu beirianeg gwerth y tu hwnt i'r awdurdod dirprwyedig.	2	2	4		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 160,000
16	bydd amodau tywydd garw	gall digwyddiad force majeure o dan y contract adeiladu arwain at gostau rhagarweiniol ychwanegol	1	3	3	Cyngor	Ariannol	£ 75,000	Sicrhau bod eitemau Force Majeure wedi'u diffinio'n glir yn y dogfennau contract drafft.	1	2	2		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 9,000
17	rhoddir lefel is o gyllid na'r hyn y gofynnir amdano fel ceisiadau grant	efallai bydd angen benthyca i'r cynllun ddod yn fforddiadwy	3	5	15	Cyngor	Ariannol	£ 4,000,000	Cynnal llinellau cyfathrebu â Llywodraeth Cymru	3	5	15		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 2,400,000

Rhif y Risg	Disgrifiad y risg		Dosbarthiad			Perchennog y Risg	Prif gategori	Cost y Risg	Gwrthfesurau risg	ar ôl gwrthfesurau			Gweithredwyd gan	Statws y Risg	Math o gost	Cost risg wedi'i addasu
	Os....	Wedyn...	Tebygolrwydd o ddigwydd	Effaith tebygol	Sgor Risg					T	E	S				
18	contractwr penodedig yn perfformio’n wael	efallai y bydd oedi cyn derbyn y cyfleuster gorffenedig i'r ansawdd gofynnol (oedi i drosglwyddo)	2	4	8	Contractwr	Cyflawni	£ 50,000	Datblygu achos rheoli wedi'i gynllunio'n dda i gynnwys metrigau perfformiad wedi'u halinio â'r KPIs fframwaith a ddewiswyd.	2	4	8		Dim newid	Refeniw (PA)	£ 16,000
19	deunyddiau daear halogedig wedi'u darganfod ar y safle	efallai na chaniateir costau adfer ychwanegol yng nghyllideb y cynllun	2	5	10	Cyngor	Cyflawni	£ 150,000	Arolygon manwl i'w cynnal fel rhan o'r gwaith contract i feintiolï'r effaith bosibl.	2	3	6		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 60,000
20	diffyg argaeledd llafur yn y rhanbarth	bydd cost uwch a gynigir gan y contractwr i gyflawni'r cynllun	2	3	6	Rhannu	Cyflawni	£ -	Ymgysylltu â'r farchnad cyn tendr ar gyfer adborth.	2	2	4		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ -
21	diffyg deunyddiau sydd ar gael yn y farchnad	gallai fod oedi posibl i'r cynllun, neu gynnydd mewn costau	1	2	2	Rhannu	Cyflawni	£ -	Ymgysylltu â'r farchnad cyn tendr ar gyfer adborth.	1	1	1		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ -
22	costau offer yn fwy na chyllideb offer	efallai y bydd angen benthyca/cyllid amgen ar y cynllun i ddod yn fforddiadwy	3	3	9	Rhannu	Ariannol	£ 300,000	Sicrhau bod costau a chyllidebau yn cael eu hadolygu a'u cymharu'n rheolaidd. Cymryd rhan mewn trafodaethau gweithredol cyn mynd i’r farchnad gyda chyflenwyr cyn y broses dendro. Cynnal ymgysylltiad gweithredol â threfniadau consortiwm caffael y GIG.	2	2	4		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 108,000
23	Ni ellir cyflwyno datrysiad cytûn i'w gynllunio mewn modd amserol	bydd oedi rhaglenni ac o bosibl ffioedd dylunio ychwanegol	2	3	6	Cyngor	Cyflawni	£ 75,000	Ymgysylltu cynnar	2	3	6		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 18,000
24	un neu fwy o'r partneriaid yn gadael y cynllun	ni fydd y prosiect yn digwydd a bydd amlygiad i gostau staff a ffioedd proffesiynol	1	5	5	Rhannu	Cyflawni	£ 300,000	Cynnal cyfathrebu agos ar gyfnodau rheolaidd, gyda dulliau clir ar gyfer gwaethygu problemau.	1	5	5		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 60,000
25	awdurdod yn methu â gweinyddu'r contract adeiladu yn effeithiol	mae mwy o debygolrwydd o ddigwyddiadau iawndal	1	2	2	Cyngor	Cyflawni	£ 50,000	Penodi a monitro gweinyddwr y contract yn weithredol.	1	2	2		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 4,000
26	newid yn uwch aelodau o'r tîm cleientiaid	efallai y bydd newid mewn blaenoriaethau sy'n achosi gwaith aflwyddiannus ac oedi	2	2	4	Rhannu	Cyflawni	£ 100,000	Sicrhau bod cylch gorchwyl cadarn ar waith ar gyfer pob gweithgor cleientiaid.	2	1	2		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 16,000
27	gofynion rhanddeiliaid ar gyfer y newid cyfleuster	efallai y bydd ffioedd aflwyddiannus ac o bosibl gwaith	2	3	6	Rhannu	Cyflawni	£ 500,000	Sicrhau ymgysylltiad trylwyr â'r tîm dylunio gan yr holl randdeiliaid.	2	2	4		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 120,000
28	cynllun glanio meddal heb ei ddatblygu'n dda	efallai y bydd defnyddio'r cynllun i'w lawn botensial yn cael ei rwystro	1	1	1	Rhannu	Gweithredol	£ 25,000	Datblygu dull glanio meddal i'w gymeradwyo o leiaf chwe mis cyn ei gwblhau'n ymarferol.	1	1	1		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 1,000
29	partner contractio methu cael ei gaffael mewn modd amserol	bydd oedi wrth gyflawni'r cynllun	2	2	4	Cyngor	Cyflawni	£ 100,000	Sicrhau bod y tîm caffael yn cael ei friffio a'i fod â'r gallu angenrheidiol i gynnal y caffael.	1	2	2		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 16,000
30	capasiti adnoddau mewnol ddim yn bodloni gofynion y cynllun	efallai y bydd oedi wrth gyflawni'r prosiect	2	3	6	Rhannu	Cyflawni	£ 100,000	Sicrhau bod trefniadau wrth gefn ar waith i ôllenwi'r staff sydd ar gael.	1	3	3		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 24,000
31	capasiti adnoddau allanol ddim yn bodloni gofynion y cynllun	efallai y bydd oedi wrth gyflawni'r prosiect	1	3	3	Rhannu	Cyflawni	£ 100,000	Sicrhau bod trefniadau wrth gefn yn cael eu ffurfioli fel rhan o'r broses dendro ac yn cael eu dogfennu'n ffurfiol.	1	2	2		Dim newid	Cyfalafr (Cyfanswm)	£ 12,000

Rhif y Risg	Disgrifiad y risg		Dosbarthiad			Perchennog y Risg	Prif gategori	Cost y Risg	Gwrthfesuau risg	ar ôl gwrthfesuau			Gweithredwyd gan	Statws y Risg	Math o gost	Cost risg wedi'i addasu
	Os....	Wedyn...	Tebygolrwydd o ddigwydd	Effaith tebygol	Sgor Risg					T	E	S				
32	fforymau llywodraethu yn cymryd mwy o amser na'r disgwyl	bydd oedi wrth ymrwymo i gontract	2	3	6	Rhannu	Cyflawni	£ 150,000	Sicrhau bod y cynnwys a'r cymesuredd yn cael eu cytuno ymlaen llaw â'r fforymau gwneud penderfyniadau.	1	3	3		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 36,000
33	bydd partïon sy'n gweinyddu'r cyllid grant yn gohirio'r dyfarniad	efallai y bydd prisiau tendro o'r farchnad yn cael eu colli	3	4	12	Rhannu	Cyflawni	£ 350,000	Cymeryd ymagwedd ragweithiol gyda Llywodraeth Cymru cyn drafftio'r ABLL i sicrhau dull 'dim byd annisgwyl', gan leihau'r angen am eglurhad a cheisiadau posibl am wybodaeth ychwanegol.	2	4	8		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 168,000
34	capasiti gwasanaethau / cyfleustodau ddim yn ddigonol ar gyfer y cynllun arfaethedig	bydd angen amlygiad cost ychwanegol i uwchraddio seilwaith	2	4	8	Rhannu	Ariannol	£ 250,000	Ymgymryd â'r arolygon angenrheidiol cyn gynted â bosib.	1	4	4		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 80,000
35	ordnans heb ei ffrwydro i'w gael ar y safle, o ystyried ffatri arfau blaenorol o'r Ail Ryfel Byd	efallai y bydd oedi cyfyngedig i'r rhaglen adeiladu	2	2	4	Cyngor	Cyflawni	£ 25,000	Ymgymryd â'r arolygon angenrheidiol cyn gynted â hwylustod.	2	1	2		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 4,000
36	lefelau uwch o ddraenio trefol cynaliadwy yn cael eu gosod ar y cynllun	bydd cynnydd mewn costau'r gwaith corfforol a'r ffioedd proffesiynol	2	1	2	Cyngor	Ariannol	£ 75,000	Sicrhau bod peirianwyr sifil yn cael eu penodi ac yn cymryd rhan mewn trafodaethau gyda'r awdurdod cynllunio lleol.	1	1	1		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 6,000
37	newidiadau deddfwriaethol cyn ymrwymo i'r contract adeiladu (megis darparu gofal neu safonau gofod)	gellir gosod costau ychwanegol ar y cynllun i ddarparu ar gyfer newidiadau a osodwyd	2	2	4	Rhannu	Ariannol	£ 250,000	Cynnal sganio gorwel ar gyfer deddfwriaeth sy'n dod i'r amlwg gan Lywodraeth Cymru a'r DU.	2	2	4		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 40,000
38	cynllun yn derbyn her gyfreithiol neu adolygiad barnwrol	efallai y bydd costau staff ychwanegol a ffioedd proffesiynol	1	4	4	Rhannu	Ariannol	£ 50,000	Sicrhau rheolaeth brosiect gadarn i liniaru risgiau materion gweithdrefnol.	1	2	2		Dim newid	Cyfalaf (Cyfanswm)	£ 8,000

£ 7,575,000

£ 3,366,000

ATODIAD F - AMCAN GOSTAU REFENIW PENRHOS (yn seiliedig ar amcangyfrif 2025/26)

	56 Gwely
Staff	3,213,840
Arall	242,989
Costau canolog	72,248
Incwm rhent	-40,222
CYFANSWM	3,488,855
Dibrisiant	385,000

INCWM GOFAL NYRSIO

INCWM GOFAL NYRSIO	Cyfradd llenwi 92%					Cyfradd llenwi 90%			Cyfradd llenwi 80%			Cyfradd llenwi 70%		
	Nifer gwelyau	% wedi'i ariannu drwy CHC / FNC	Nifer gwelyau	Graddfa	Incwm	Nifer gwelyau	Graddfa	Incwm	Nifer gwelyau	Graddfa	Incwm	Nifer gwelyau	Graddfa	Incwm
				wythnosol			wythnosol			wythnosol			wythnosol	
				2025-26			2025-26			2025-26			2025-26	
Cleientiaid wedi'i ariannu drwy CHC - Dementia	8	47%	4	1,343	275,072	4	1,343	269,808	3	1,343	243,485	3	1,343	217,162
Cleientiaid wedi'i ariannu drwy CHC - Cyffredinol	16	48%	8	1,217	478,919	7	1,217	469,170	7	1,217	420,425	6	1,217	371,680
Cleientiaid wedi'i ariannu drwy FNC - Dementia	8	40%	3	224.26	39,103	3	224.26	38,355	3	224.26	34,613	3	224.26	30,871
Cleientiaid wedi'i ariannu drwy FNC - Cyffredinol	16	44%	7	224.26	80,882	7	224.26	79,236	6	224.26	71,003	5	224.26	62,771
Wedi'i ariannu ar y cyd - gwelyau nyrsio dementia	8	13%	1	751	42,566	1	751	41,751	1	751	37,678	1	751	33,605
Wedi'i ariannu ar y cyd - gwelyau nyrsio cyffredinol	16	8%	1	623	40,829	1	623	39,998	1	623	35,842	1	623	31,687
					957,372			938,318			843,047			747,776
Gofal 1:1 (2 glaf @ 12 awr y dydd)			2	28.22	247,208	2	28.22	247,208	2	28.22	247,208	2	28.22	247,208
					1,204,580			1,185,526			1,090,255			994,984

INCWM GOFAL PRESWYL

INCWM GOFAL PRESWYL			Cyfradd llenwi 92%			Cyfradd llenwi 90%			Cyfradd llenwi 80%			Cyfradd llenwi 70%		
	Nifer gwelyau		Nifer gwelyau	Graddfa wythnosol 2025-26	Incwm	Nifer gwelyau	Graddfa wythnosol 2025-26	Incwm	Nifer gwelyau	Graddfa wythnosol 2025-26	Incwm	Nifer gwelyau	Graddfa wythnosol 2025-26	Incwm
Preswyl Dementia	32	53%	16	1,044	878,248	16	1,044	859,783	14	1,044	767,457	12	1,044	675,131
Cyfraniad preswylwyr - Preswyl Dementia	32	47%	14	1,044	778,823	14	1,044	762,449	13	1,044	680,575	11	1,044	598,701
Cleientiaid wedi'i ariannu drwy FNC - Cyffredinol	8	40%	3	1,278	222,840	3	1,278	218,575	3	1,278	197,251	3	1,278	175,926
FNC funded clients - General nursing (care element)	16	44%	7	1,021	368,237	7	1,021	360,741	6	1,021	323,261	5	1,021	285,782
Wedi'i ariannu ar y cyd - gwelyau nyrsio dementia	8	13%	1	751	42,566	1	751	41,751	1	751	37,678	1	751	33,605
Wedi'i ariannu ar y cyd - gwelyau nyrsio cyffredinol	16	8%	1	623	40,829	1	623	39,998	1	623	35,842	1	623	31,687
					2,331,543			2,283,296			2,042,064			1,800,832

CYFASNWM INCWM

					3,536,122			3,468,822			3,132,319			2,795,816

CYFANSWM GWARIANT

					3,488,855			3,488,855			3,488,855			3,488,855

GWARGED / (DIFFYG)

					47,267			-20,033			-356,536			-693,039

Gwelyau Dementia Preswyl - ar hyn o bryd yn talu ffi gyfartalog o £1,044 am welyau dementia preswyl
Gwelyau nyrsio cyffredinol - ar hyn o bryd yn talu ffi gyfartalog o £1,021 am welyau nyrsio
Gwelyau nyrsio dementia - ar hyn o bryd yn talu ffi gyfartalog o £1,278 am welyau nyrsio dementia

Atodiad G - Amcangyfrif costau cyfalaf Prosiect Cartref Gofal Penrhos

Enw'r Prosiect:
Dyddiad y costau amcangyfrifedig:

Cartref Gofal, Penyberth, Penrhos
Chwefror 2024

Cartref Gofal, Penyberth, Penrhos
Mawrth 2025

Elfennau cost	Adeiladu Cartref Gofal Newydd	Nodiadau	Adeiladu Cartref Gofal Newydd	
Prynu safle	£0	Tir i'w drosglwyddo o ClwydAlyn i CG	£0	
Mynediad ffordd i'r safle	Wedi ei gynnwys yn y costau		Wedi ei gynnwys yn y costau adeiladu	
Gwelliannau i'r briffordd	£0	Rhan o'r safle ehangach	£0	
Maes parcio	£150,000		£0	
Adeiladwaith	£11,800,000	Ffigwr a dderbyniwyd gan Wakemans (Chwef 2024)	£15,410,000	
Archeoleg	£25,000		£0	
Bioamrywiaeth	£25,000		£0	
Costau anghyffredin e.e. Costau tirwedd, Ansawdd tir	£200,000		£0	
Costau gwasanaeth/draenio anarferol	£75,000		£0	
Ynni adnewyddol	Wedi ei gynnwys yn y costau		Wedi ei gynnwys yn y costau adeiladu	
Costau anghyffredin BREEAM	Wedi ei gynnwys yn y costau		Wedi ei gynnwys yn y costau adeiladu	
Dodrefn ac Offer	£250,000		£500,000	Seiliedig ar Achos Busnes Amlinellol Plas Y Bryn
Ffioedd statudol a phroffesiynol	£1,344,750	@11%	1,078,700	7%
Lwfans Risg Prosiect	£0		1,155,750	7.5%
Cynnydd chwyddiant	£1,833,750	@ 15%	£932,652	5.63%
Arian Wrth Gefn / Rhagfarn Optimistiaeth / Risgiau	£2,080,463	@ 15%	557,313	3.0%
Cyfanswm amcan gost	£17,783,963		£19,634,415	

Penrhos Care Home, Llanbedrog

BREEAM New Construction V6: Multi-residential Accommodation
Fully Fitted

Design Stage Credit Tracker

10th September 2025

V6.0

McCann Sustainability - McCann and Partners

Penrhos Care Home, Llanbedrog Design Stage Credit Tracker

RIBA Stage

Key Completion Dates

Project Number:	7596
Report Issue:	V6.0
BRE Reference:	BREEAM-0129-7233
Originator:	Virginia Clement
GIA (m ²):	4,781
NIFA (m ²):	3,495
Mat 01 (LCA):	TBC
Mat 06 (ME):	TBC
Wst 05 (CCAS):	TBC
Other:	TBC

1	May-25
2	May-26
3	Jun-26
4	Mar-27
Start on site	Mar-27
5	tbc
6	tbc
Site Inspection	tbc
Last Updated	10.09.25

Credit Summary

Penrhos Care Home, Llanbedrog

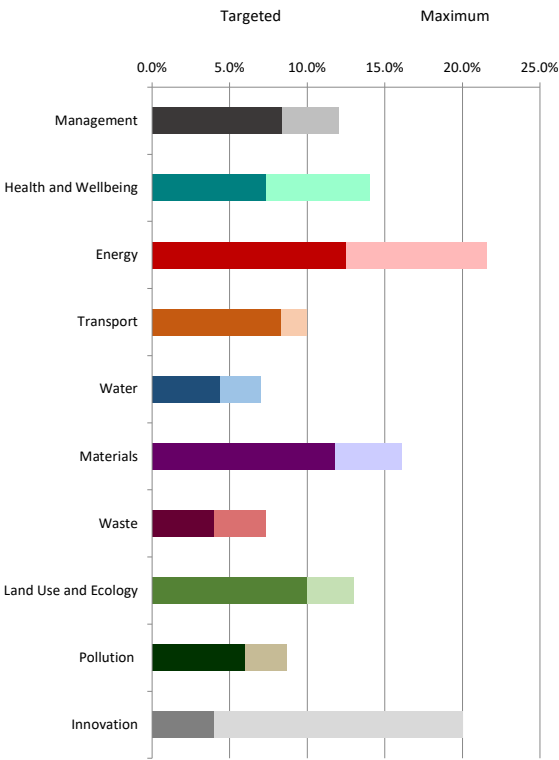
BREEAM New Construction V6: Multi-residential Accommodation

The scheme comprises the development of a new 56 bedroom residential and nursing care home at Penrhos Polish Village, Llanbedrog, which is required to achieve a BREEAM 'Excellent' rating in line with the funding requirements.

The assessment is being undertaken by: Katelin Demery (McCann and Partners - Sustainability), a licenced BREEAM Assessor.

Result Summary					% score	BREEAM Rating	
The project has a target score:		76.77%	EXCELLENT		<30	Unclassified	
This is:		6.77%	above the 'Excellent' threshold		≥30	Pass	
With this in mind, the scheme could potentially achieve one, or a combination of 'possible' credits, which will be reviewed as the design progresses.					≥45	Good	
					≥55	Very Good	
					≥70	Excellent	
Currently a score of :		9.68%	FAIL		≥ 85	Outstanding	
Supporting documentation has been issued to the relevant members of the project team to assist with the design stage submission.							
Section	Maximum	Weighting	Credit Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought
Management	21.00	11.00%	0.52%	1.05%	7.33%	2.62%	0.00%
Health and Wellbeing	19.00	14.00%	0.74%	0.00%	7.37%	5.16%	1.47%
Energy	23.00	16.00%	0.70%	5.57%	6.96%	3.48%	0.00%
Transport	12.00	10.00%	0.83%	0.00%	8.33%	1.67%	0.00%
Water	8.00	7.00%	0.88%	0.00%	4.38%	1.75%	0.88%
Materials	14.00	15.00%	1.07%	1.07%	10.71%	3.21%	0.00%
Waste	9.00	6.00%	0.67%	1.33%	2.67%	2.00%	0.00%
Land Use and Ecology	13.00	13.00%	1.00%	0.00%	10.00%	1.00%	2.00%
Pollution	12.00	8.00%	0.67%	0.67%	5.33%	0.67%	1.33%
Innovation	20.00	20.00%	1.00%	0.00%	4.00%	8.00%	8.00%
Total	151.00	120.00%	-	9.68%	76.77%	106.32%	13.68%
				FAIL	EXCELLENT	OUTSTANDING	

Awarded	Credits that require no further evidence - information provided demonstrates compliance with the credit criteria
Targeted	Credits that have been agreed - evidence to follow
Possible	Credits that require further investigation - some may have a risk, cost and/or requirement for changes to the design associated with them
Not Sought	Credits that have been deemed unachievable



RIBA Design Stage 2 - Evidence Required

Penrhos Care Home, Llanbedrog

BREEAM New Construction V6: Multi-residential Accommodation

		Awarded	Targeted	Possible	Responsibility	Evidence Required
All	Project programme	1			Cyngor Gwynedd	- Project programme detailing each RIBA Design Stage
Man 01	Consultation plan		1		Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	Required - Consultation Plan & supporting evidence (Stage2 & 4) Note: Template issued 27.02.25
Man 02	Elemental life cycle costing analysis			2	Wakemans	Required - Elemental LCC Plan with ≥ 2no. option appraisals and ≥ 2no. cash flow scenarios (Stage 2) - Report: Man 02 Life Cycle Cost Influence on Design - Qualifications of 'competent person' who carried out elemental LCC
Hea 06	Security needs assessment	0	0	0	Lovelock Mitchell / SQSC	- The advice of a SQSC will be sought and all recommendations may be implemented. Note: The Met confirmed in 2022 that DOCOs would not provide evidence solely for the purposes of meeting the SNA requirement. See KBCN1485 for links to live lists of eligible individuals.
Ene 04	Passive design analysis		1		Method Consultings	Required - Passive Design Measures Implementation Report & Supporting Evidence - Actual and National Energy Demand Data Sheet (form IES / TAS) - Actual and National Emission Demand Data Sheet (from IES / TAS) - Qualifications of professional (Chris Ledward) Received - Actual and National Energy Demand Data Sheet
Ene 04	LZCT Feasibility Report	1			Method Consultings	Received - LZC Feasibility Report - 2 BRUKL Reports (one with LZCT and one without LZCT measures) - Qualifications of professional (Chris Ledward)
Tra 01	Transport assessment / statement AND Travel plan		2		Travel Consultant / End User	Required - Commitment letter from occupier Final Travel Plan and Transport Statement Received - 28.07.25 - Draft travel plan - Draft transport statement/ assessment - AI Calculator (assessor) Note: Requires confirmation of EV and Car sharing spaces- Email from Peter Todd (SCP)- 23.07.25
Mat 01	Building life cycle assessment		6		Melin Consultants	Required RIBA Stage 2 - Email confirming Carbon Designer use; - LCA Element Option - Pro Forma (headed paper) - Mat01 Calculator Tool (Stage 2) - LCA Stage 2 Option Report RIBA Stage 4 - Pro forma of Materials - Mat01 Calculator Tool (Stage 4) - LCA Stage 4 Option Report
Mat 03	Sustainable Procurement Plan	1			Cyngor Gwynedd	Received - Sustainable Procurement Plan (RIBA Stage 2) - Amended Sustainable Procurement Plan Note KD emailed queries - 01.05.25
Mat 06	Material efficiency report			1	Lovelock Mitchell	Required - Mat 06 Materials Efficiency Report (REV. 1, 2, 3, 4)
Wst 05	Adaptation to Climate Change	1			Lovelock Mitchell	Required - Stage 4 Report demonstration recommendations implemented Received - Climate Change Adaptation Strategy (RIBA Stage 2) Note KD emailed queries - 01.05.25
Wst 06	Ease of disassembly and the functional adaptation potential study	1			Lovelock Mitchell / M&E	Received - Disassembly and Functional Adaptability Study (RIBA Stage 2) Note KD emailed queries - 01.05.25
LE 01	Contaminated Land	0	0	0	Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	Note Contamination Investigation Report confirmed that no substantial contamination was found. Credit removed from assessment - 30.04.25
LE 02 to LE 05	Phase 1 survey AND Completed GN40 checklist		1		Enfys Ecology	Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Land Use and Ecology Reporting Template - Influence of Design Client Report Received PEA report & Desk Study

Pol 03	Flood Risk Assessment	1

Received

- Site Specific Flood Risk Assessment - Medium Risk of flooding

Waterco Datrys

IF medium/high flood risk

- Supporting evidence to illustrate the project has increased the resilience and resistance of the development to flooding through the two options outlined in the manual

Credit Tracker

Penrhos Care Home, Llanbedrog

BREEAM New Construction V6: Multi-residential Accommodation



MANAGEMENT											
		Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required		RIBA
Man 01	Project Brief and Design										
Man 01 - Credit 1	Project Delivery Planning	• Prior to RIBA Stage 2, the project delivery stakeholders have met to identify and define their roles, responsibilities and contributions for each of the key phases of project delivery. • Consider (i) end user requirements, (ii) aims of the design and design strategy, (iii) particular installation and construction requirements or limitations, (iv) occupiers' budget and technical expertise in maintaining any proposed systems, (v) maintainability and adaptability of the proposals, (vi) operational energy, (vii) requirements for the production of project and end user documentation, and (viii) requirements of commissioning, training and aftercare support. • Project delivery stakeholders and outcomes of the consultation process have influenced the initial Project Brief, Project Execution Plan, Communication Strategy and the Concept Design.	Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	1	0.52%		1		Required - Consultation Plan & supporting evidence (Stage2 & 4) Note: Template issued 27.02.25		2
Man 01 - Credit 2	Stakeholder Consultation (Interested Parties)	• Prior to the end of RIBA Stage 2, all interested parties have been consulted with on matters that cover the minimum consultation content ((i) functionality, (ii) build quality and impact, (iii) provision of appropriate internal and external facilities, (iv) management and operational implications, (v) maintenance resources implications, (vi) impacts on the local community, (vii) opportunities for shared use of facilities and infrastructure with the community or appropriate stakeholders, (viii) compliance with statutory consultation requirements, (ix) energy use and sustainability measures, and (x) implementing principles and processes that deliver an inclusive and accessible design). • The project demonstrates how consultation has influenced the Initial Project Brief and Concept Design. • Prior to the completion of RIBA Stage 4, all interested parties have received consultation feedback.	Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	1	0.52%		1		Required - Consultation Plan & supporting evidence (Stage2 & 4) Note: Template issued 27.02.25		2
Man 01 - Pre-requisite (Credits 3 & 4)	BREEAM AP (Concept & Developed Design)	• The project team and client formally agree strategic performance targets during RIBA Stage 1 with the support of a BREEAM Advisory Professional (AP).	Cyngor Gwynedd / BREEAM Assessor	Achieved					McCann Action (role ongoing): - BREEAM pre-assessment (Stage 1) - AP Qualifications		1
Man 01 - Credit 3	BREEAM AP (Concept Design)	• A BREEAM AP is appointed to consider the links between BREEAM issues and assist the project team in maximising the project's overall performance against BREEAM up to and including RIBA Stage 2. • Monitor progress against the performance targets agreed during RIBA Stage 1 throughout the Concept Design Stage where decisions critically impact BREEAM performance. • Identify risks and opportunities related to the achievement of the targets agreed during RIBA Stage 1. • Provide feedback to support the project team in taking corrective actions and achieving the agreed performance targets. • Monitor and co-ordinate the generation of appropriate evidence provided.	McCann Sustainability	1	0.52%	1			McCann Action (role ongoing): - All issued BREEAM trackers - AP Qualifications		2
Man 01 - Credit 4	BREEAM AP (Developed Design)	• Credit 3 has been achieved. • Monitor progress against the performance targets agreed during RIBA Stage 1 throughout RIBA Stage 4 where decisions critically impact BREEAM performance. • Identify risks and opportunities related to the achievement of the targets agreed during RIBA Stage 1. • Provide feedback to support the project team in taking corrective actions and achieving the agreed performance targets • Monitor and co-ordinate the generation of appropriate evidence provided.	McCann Sustainability	1	0.52%	1			McCann Action (role ongoing): - As Above		4
Man 02	Life Cycle Cost and Service Life Planning										
Man 02 - Credits 1 & 2	Elemental LCC	• An elemental Life Cycle Cost Plan (LCC) has been carried out at RIBA Stage 2 together with any design option appraisals in line with 'Standardised Method of Life Cycle Costing for Construction Procurement' PD 156865: 2008. • The analysis provides an indication of future replacement costs over a period of analysis (20, 30, 50 or 60 years) and include service life, maintenance and operation cost estimates. • The analysis has been used to influence building and systems design and specification to minimise life cycle costs and maximise critical value.	Wakemans	2	1.05%			2	Required - Elemental LCC Plan with ≥ 2no. option appraisals and ≥ 2no. cash flow scenarios (Stage 2) - Report: Man 02 Life Cycle Cost Influence on Design - Qualifications of 'competent person' who carried out elemental LCC		2
Man 02 - Credits 3	Component Level LCC Options Appraisal	• A component LCC has been developed by the end of RIBA Stage 4 in line with PD 156865: 2008 and covers the required component types (envelope, services, finishes, and external walls). • The analysis has been used to influence building and systems design and specification to minimise life cycle costs and maximise critical value.	Wakemans	1	0.52%			1	Required - Component LCC Options Appraisal ≥ 2no. option appraisals and ≥ 2no. cash flow scenarios (Stage 4) - Report: Man 02 Life Cycle Cost Influence on Design - Qualifications of 'competent person' who carried out component LCC		4
Man 02 - Credits 4	Capital Cost Reporting	• The predicted capital cost for the building in pounds per square metre (£/m ²) of gross internal floor area is reported.	Cyngor Gwynedd	1	0.52%		1		Required - Letter confirming 'Predicted' Capital Cost Reporting (£/m ²) (inc. definition) Note: Template issued 12.03.25		4

Man 03	Responsible Construction Practices	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Man 03 - Pre-requisite 1 (Credits 1 to 6)	Legal and Sustainable Timber	• All timber used during the construction process (i) enabling works, (ii) assembly, and (iii) installation and dis-assembly) is legally harvested and traded timber.	Cyngor Gwynedd	Pre-requisite 1					Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims Note: Template issued 12.03.25	3
Man 03 - Credit 1	Environmental Management	• Principal contractor operates an EMS covering their main operations (ISO 14001/ EMAS certified or equivalent). OR • In compliance with BS 8555: 2003 has an appropriate structure, reached implementation stage phase four 'implementation and operation of the environment management system', and has completed phase audits 1-4. • Best practice pollution prevention policies and procedures in accordance with PPG6 (Working at Construction and Demolition Sites) are implemented.	Cyngor Gwynedd	1	0.52%	1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Certificate of Registration (EMS ISO 14001:2015) (in date) - Pollution prevention policy / PPG6 Checklist	3
Man 03 - Pre-requisite 2 (Credit 2)	BREEAM AP (Site)	• The client and contractor formally agree strategic performance targets at the end of RIBA Stage 4 with the support of a BREEAM Advisory Professional (AP).	Cyngor Gwynedd	Pre-requisite 2					Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Stage 4 BREEAM tracker meeting with Contractor - Prelims as part of contractor's contract - BREEAM Site AP qualifications	3
Man 03 - Credit 2	BREEAM AP (Site)	• A BREEAM AP is appointed to consider the links between BREEAM issues and assist the project team in maximising the project's overall performance against BREEAM up to and including RIBA Stage 6. • Monitor progress against the performance targets agreed at the end of RIBA Stage 4 throughout Construction, Handover and Close Out Stages where decisions critically impact BREEAM performance. • Identify risks and opportunities related to the achievement of the targets agreed during RIBA Stage 5. • Provide feedback to support the project team in taking corrective actions and achieving the agreed performance targets. • Monitor and co-ordinate the generation of appropriate evidence provided.	Cyngor Gwynedd	1	0.52%		1		Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims	3
Man 03 - Credit 3	Responsible Construction Management	• 1 Credit: Achieve all required items as follows: - Manage the construction site entrance to minimise the impacts; - Minimise the risk of air, land and water pollution; - Ensure the development footprint is safe, clean and organised at all times; - Ensure clear and safe access in and around the buildings at the point of handover; - Provide processes and equipment required to respond to medical emergencies; - Establish management practices and facilities encouraging equality, fair treatment and respect of all site operatives; - Ensure ongoing training is provided for personnel and visitors; - Ensures that site operatives are trained for the tasks they are undertaking; - All visitors, workforce and community accidents, incidents and near misses are recorded and action is taken to reduce the likelihood of them reoccurring	Cyngor Gwynedd	1	0.52%	1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Contractor Solutions Based Commitment Letter	3
Man 03 - Credit 4	Responsible Construction Management	• 2 Credits: Achieve six additional items from the following: - Ensure the development footprint is accessible for delivery vehicles fitted with safety features; - Identify access routes to the development footprint, including for heavy vehicles to minimise traffic disruption and safety risks to others; - Minimise the risk of nuisance from vibration, light and noise pollution; - Identify and implement initiatives to promote and maintain the health and wellbeing of all site operatives; - Provide secure, clean and organised facilities for site operatives; - Minimise risks of the site becoming a focus for antisocial behaviour in the local community; - Aspects of the construction process that might impact the community are communicated regularly, ensuring nuisance and intrusion are minimised; - Fleet operators undertakes driver training and awareness to promote safety within the development footprint and off site; - Fleet operators captures and investigates any road accidents, incidents and near misses and reports back to the principal contractor - Processes are in place to facilitate collecting and recording feedback from the community and to address any concerns	Cyngor Gwynedd	1	0.52%	1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Contractor Solutions Based Commitment Letter	3
Man 03 - Pre-requisite 3	Monitoring of Construction Site Impacts	• Responsibility has been assigned to an individual (with appropriate authority and responsibility) for monitoring, recording and reporting energy use, water consumption and transport data resulting from on-site construction process (and off-site where possible) throughout the build programme.	Cyngor Gwynedd	Pre-requisite 3					Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Contractor Solutions Based Commitment Letter	3
Man 03 - Credit 5	Utility Consumption	• Set targets, monitor and record energy consumption in kWh as a result of construction activities and site accommodation. • Report total carbon dioxide emissions (total kgCO ₂ project value). Set targets, monitor and record potable water consumption in m ³ as a result of construction activities and site accommodation. • Report total net water consumption (m ³).	Cyngor Gwynedd	1	0.52%	1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Contractor Solutions Based Commitment Letter	3
Man 03 - Credit 6	Transport of Construction Materials and Waste	• Set targets, monitor and record transport movements and impacts resulting from the delivery of construction materials to and construction waste from site • Report (for materials and waste separately) total carbon dioxide emissions (kgCO ₂ eq) and total distance travelled (km)	Cyngor Gwynedd	1	0.52%	1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Contractor Solutions Based Commitment Letter	3
Man 03 - Innovation Credit 1	Responsible Construction Management	• Achieve all items listed under Man 03, Credits 3 and 4.	Cyngor Gwynedd	1	1.00%		1		Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Contractor Solutions Based Commitment Letter	3

Credits 3 and 4 (1(no.) credit) required for an 'EXCELLENT' rating	Minimum Standard Review
Credits 3 and 4 (2(no.) credits) required for an 'OUTSTANDING' rating	Minimum Standard Review

Man 04		Commissioning and Handover	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Man 04 - Credit 1	Commissioning (Testing Schedule and Responsibilities)	- A schedule of commissioning and testing is prepared. - The schedule identifies the appropriate standards for all commissioning activities to be conducted ((i) Building Regulations, (ii) BSRIA and CIBSE Guidelines, plus (iii) other appropriate industry standards). - Where a BMS is provided, the applicable commissioning procedures are followed ((i) carry out commissioning of air and water systems, (ii) include physical measurements of room/ off-coil temperatures and other key parameters, (iii) running in auto with satisfactory internal conditions prior to handover, (iv) all schematics and graphics are fully installed and functional to user interface prior to handover, and (v) fully train the occupier in the operation of the system). - Project team member appointed to monitor and programme pre-commissioning, commissioning and testing (including re-commissioning where necessary). - Principal contractor accounts for the commissioning and testing programme, responsibilities and criteria within their budget and the main programme of works.	Cyngor Gwynedd / M&E	1	0.52%		1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - M&E Design Stage Spec. - Construction programme - Contractor Solutions Based Commitment Letter - Preliminary Schedule of Commissioning and Testing including BMS requirements	3
Man 04 - Credit 2	Commissioning (Design and Preparation)	Credit 1 has been achieved - Simple Systems: Project team member appointed to (i) undertake design reviews and give advice on suitability for ease of commissioning, (ii) provide commissioning management input to construction programming and during installation stages, and (iii) management of commissioning, performance testing and handover - Complex Systems: The above role is undertaken by a specialist commissioning manager	Cyngor Gwynedd / M&E	1	0.52%		1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - M&E Design Stage Spec - Contractor Solutions Based Commitment Letter	3
Man 04 - Credit 3	Testing and Inspecting Building Fabric	Credit 1 has been achieved - The integrity of building fabric, avoidance of thermal bridging and air leakage paths is assessed via a thermographic survey and air tightness testing. - Any defects are rectified prior to Handover and Close Out Stages.	Cyngor Gwynedd	1	0.52%			1		Required Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims	3
Man 04 - Credit 4	Handover	- Two building user guides are developed prior to handover (one non-technical guide for the building occupiers, and one technical guide for the facilities manager). - Two training schedules are developed prior to handover (one non-technical guide for the building occupiers, and one technical guide for the facilities manager).	Cyngor Gwynedd	1	0.52%		1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Draft BUG if occupier is known & emails/meeting minutes to note that the draft has been discussed with the users	3

Credit 1 required for a 'VERY GOOD' rating and above	Minimum Standard Review
Credit 4 (criterion 11: building user guide) required for a 'VERY GOOD' rating and above	Minimum Standard Review

Man 05		Aftercare	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Man 05 - Credit 1	Aftercare Support	- Aftercare support will be provided and include (i) a meeting between the aftercare support team and the occupiers, (ii) on-site facilities management training, (iii) initial aftercare support for at least the first months, and (iv) longer term aftercare support for at least the first 12 months. - Energy and water consumption will be collected for a minimum of 12 months once the building is substantially occupied.	Cyngor Gwynedd / M&E	1	0.52%		1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - M&E Design Stage Spec. - Aftercare Plan (from contractor)	3
Man 05 - Credit 2	Commissioning (Implementation)	Simple Systems: A project team member (i) reviews thermal comfort, ventilation and lighting at 3, 6 and 9 month intervals after initial occupancy, (ii) identifies deficiencies and areas in need of improvement, and (iii) re-commission systems and incorporate any relevant revisions in operating procedures in the O&M's Complex Systems: Over a 12 month period once the building becomes occupied, the specialist commissioning manager (i) identifies the changes made by the occupier that might have caused impaired/ improved performance, (ii) test all building services under full load conditions, (iii) carry out testing during periods of extreme occupancy, (iv) interview building occupants to identify problems/ concerns regarding the effectiveness of the systems, (v) produce monthly reports comparing sub-metered energy performance to the predicted one, and (vi) re-commission systems and incorporate any relevant revisions in operating procedures in the O&M's	Cyngor Gwynedd / M&E	1	0.52%		1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - M&E Design Stage Spec.	3
Man 05 - Credit 3	Post Occupancy Evaluation (POE)	- A commitment is made by the client/ occupier to undertake a POE exercise one year after occupation. - An independent party carries out the POE covering (i) a review of the design intent and construction process, and (ii) feedback from a wide range of building users on the design and environmental conditions of the building - The POE includes lessons learned. - The client/ occupier commits funds to pay for the POE in advance.	End Users	1	0.52%		1			Required Client POE Commitment Letter	3

Credit 2 required for an 'EXCELLENT' rating and above	Minimum Standard Review

Total Section Credits	21	2	14	5	0
Innovation Credits	1	0	0	1	0

Section Score	11.00%	1.05%	7.33%	2.62%	0.00%
Innovation Score	1.00%	0.00%	0.00%	1.00%	0.00%

HEALTH AND WELLBEING

Hea 01	Visual Comfort	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Hea 01 - Credit 1	Control of Glare from Sunlight	Lovelock Mitchell / M&E	1	0.74%		1			Required - Architect Obligation Letter - Location of blinds / brise soleil / glare control measure implemented	3
Hea 01 - Credit 2 & 3	Daylighting	Method Consultings	2	1.47%		2			Required - Daylighting calculations	4
Hea 01 - Credit 4	View Out	Lovelock Mitchell / M&E	1	0.74%		1			Required - Floor plans and elevations indicating room depth/window location/size/quantity - Window Schedule	4
Hea 01 - Credit 5	Internal & External Lighting Levels, Zoning & Control	Method Consultings	1	0.74%		1			Required - M&E Design Stage Spec. - As Designed Lighting Layouts (with ref to appropriate standards)	3
Hea 01 - Innovation Credit 1	Daylighting	Method Consultings	1	1.00%			1		Required - Daylighting calculations	4
Hea 01 - Innovation Credit 2	Internal & external lighting levels, zoning and control	Method Consultings	1	1.00%				1	Lighting in each zone will be manually dimmed by occupants down to 20% of the maximum light output using dimmer switches positioned in accessible locations. Dimming and control gear should avoid flicker and noise.	4
Hea 02	Indoor Air Quality	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Hea 02 - Pre-requisite	Indoor Air Quality Plan (IAQP)	Lovelock Mitchell / Contractor / M&E							Required - IAQP	4

Hea 02 - Credit 1	Ventilation	- Fresh air is provided in accordance with the criteria of the relevant standard for ventilation. - Ventilation pathways are designed to minimise the ingress and build-up of air pollutants inside the building. - HVAC systems must incorporate suitable filtration compliant with BS EN 16798-3: 2017 and filters achieve a supply air class of at least SUP 2). - Carbon monoxide or air quality sensors are provided in areas subject to large and unpredictable or variable occupancy patterns. Naturally Ventilated or Mixed Mode Buildings: The design demonstrates that the ventilation strategy provides adequate cross flow of air to maintain the required thermal comfort conditions and ventilation rates in accordance with CIBSE AM10.	Method Consultings	1	0.74%		1			Required - Drawings/plan indicating intakes & extracts & external sources of pollution - M&E Design Stage Spec	4
Hea 02 - Credit 2 & 3	Emissions from Construction Products	1 Credit: Three of the following five product types meet the required emission limits and testing requirements: - Interior paints and coatings; - Wood-based products (mandatory); - Flooring materials; - Ceiling, wall, and acoustic and thermal insulation materials; - Interior adhesives and sealants 2 Credits: All five product types above meet the required emission limits and testing requirements	Cyngor Gwynedd	2	1.47%	1	1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims	3
Hea 02 - Credit 4	Post Construction Indoor Air Quality Measurement	- Formaldehyde concentration in indoor air is measured post construction (but pre occupancy) and does not exceed 100mg/m³ averaged over 30 minutes. - The formaldehyde sampling and analysis is performed in accordance with ISO 16000-2 and ISO 16000-3. - Total Volatile Organic Compound (TVOC) concentration in indoor air is measured post construction (but pre occupancy) and does not exceed 300mg/m³ over 8 hours. - The TVOC sampling and analysis is performed in accordance with ISO 16000-5 and ISO 16000-6. - Where levels are found to exceed these limits, the project team confirms the measures taken (in accordance with the IAQP) to reduce the formaldehyde and TVOC levels within the required limits.	Cyngor Gwynedd	1	0.74%		1			Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims	3
Hea 02 - Innovation Credit 1	Emissions from Construction Products	- Three of the product types listed below meet the lower emission limits and testing requirements: - Interior paints and coatings (<0.01mg/m³); - Wood-based products (<0.02mg/m³); - Flooring materials (<0.01mg/m³); - Ceiling, wall, and acoustic and thermal insulation materials (<0.01mg/m³); - Interior adhesives and sealants (<0.01mg/m³)	Cyngor Gwynedd	1	1.00%			1		Although every effort will be made to ensure that formaldehyde levels meet the relevant standards, it's unlikely that the challenging criteria of this issue will be achieved; therefore this credit is unavailable.	3

	Hea 04	Thermal Comfort	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
	Hea 04 - Credit 1	Thermal Modelling - Thermal modelling carried out using software in accordance with CIBSE AM11. - The software used at detailed design stage provides full dynamic thermal analysis. Air Conditioned Buildings: Summer and winter operative temperature ranges in occupied spaces are in accordance with the criteria set out in CIBSE Guide A: Environmental Design, Table 1.5. Naturally ventilated buildings: (i) Winter operative temperature ranges in occupied spaces are in accordance with the criteria set out in CIBSE Guide A: Environmental Design, Table 1.5, and (ii) the building is designed to limit the risk of overheating in accordance with the adaptive comfort methodology outlined in either CIBSE TM52: Avoiding Overheating in European Buildings or CIBSE TM59: Design Methodology for the Assessment of Overheating Risk in Homes. Air Conditioned Buildings (ISO 7730 method only): The Predicted Mean Votes (PMV) and Predicted Percentage of Dissatisfied (PPD) indices are reported.	Method Consultings	1	0.74%		1			Required -Thermal Comfort Report - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims	4
	Hea 04 - Credit 2	Design for Future Thermal Comfort Credit 1 has been achieved - Thermal model demonstrates the above can be achieved under a projected climate change environment OR - Demonstrate how the building has been adapted (or will be adaptable in future) using passive design solutions in order to meet the above. Air Conditioned Buildings (ISO 7730 method only): The Predicted Mean Votes (PMV) and Predicted Percentage of Dissatisfied (PPD) indices are reported.	Method Consultings	1	0.74%		1			Required -Thermal Comfort Report - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims	4
	Hea 04 - Credit 3	Thermal Zoning and Controls Credit 1 has been achieved - The thermal modelling analysis informs the temperature control strategy for the building and its users - The strategy for the heating/ cooling systems addresses (i) efficient zoning, (ii) occupant control within these zones, (iii) interaction between systems, and (iv) the need for manual override for any automatic systems	Method Consultings	1	0.74%		1			Required -Thermal Comfort Report - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims - Heating and Cooling Layouts - M&E Spec - M&E Thermal Zoning & Controls Letter	4

Hea 05		Acoustic Performance	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Hea 05 - Credits 1 to 3	Acoustic Performance	First & Second Credits – Sound Insulation 1 Credit: Airborne sound insulation must be ≥3 dB higher & Impact sound insulation must be ≥3 dB lower. Compared to relevant building regulations/standards. 2 Credits: Airborne sound insulation must be ≥5 dB higher & Impact sound insulation must be ≥5 dB lower. Compared to relevant building regulations/standards. Testing Requirement: Pre-completion testing by a compliant test body. Based on the normal testing programme in building regulations.Must be done for every group or sub-group of dwellings.	MZA Acoustics Limited	4	2.95%			3	1	Required - Acoustic Design Report (defining a bespoke set of performance requirements) - Proof of Acoustic Design Qualification - Acousticians CV confirming relevant experience - Acousticians qualifications - Acousticians membership to an appropriate professional body - Confirmation of Compliant Test Body (UKAS Accreditation OR Registration with CAN Registration Scheme) Note: Awaiting clarification for an acoustician - plas y bryn tragetting 3 credits	4
		Third Credit – Indoor Ambient Noise Levels Criteria: Indoor noise levels must comply with the design ranges in Section 7 of BS 8233:2014. Testing Requirement: Pre-completion acoustic testing by a compliant test body. Must follow procedures outlined in the BREEAM methodology. Fourth Credit – Room Acoustics Criteria: Achieve sound absorption requirements for: Residential spaces & Common spaces. In line with relevant building regulations or national guidance. Testing Requirement: Installation of a compliant specification. Site inspection by the developer or SQA to confirm compliance.									
Hea 06		Security	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Hea 06 - Credit 1 Security of Site and Building		• A Suitably Qualified Security Consultant (SQSC) conducts a visual audit and evidence based Security Needs Assessment (SNA) (during/ prior to RIBA Stage 2). • The SQSC develops a set of security controls and recommendations for incorporation into the proposals. • The controls and recommendations are implemented in the as built development.	Lovelock Mitchell / SQSC	1	0.74%				1	- The advice of a SQSC will be sought and all recommendations may be implemented. Note: The Met confirmed in 2022 that DOCOs would not provide evidence solely for the purposes of meeting the SNA requirement. See KBCN1485 for links to live lists of eligible individuals.	2
Hea 06 - Innovation Credit 1 Security of Site and Building		• A compliant risk based security rating scheme (SABRE) has been used to recognise and reward: - Adoption of industry best practice, tools and standards; - A systematic and risk-based approach to security; - An appropriate and proportionate response to security; - Innovation in security risk assessment; - Engagement of competent persons for the process of identifying security needs, security planning and design, and the implementation of security controls	Lovelock Mitchell / SQSC	1	1.00%				1	- A risk based security rating scheme (SABRE) will not be used.	2
Hea 07		Safe and Healthy Surroundings	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Hea 07 - Credit 1 Safe Access		• Dedicated and safe cycle paths are provided from the site entrance to any cycle storage, and connect to off-site cycle paths. • Dedicated and safe footpaths are provided on and around the site providing suitable links for (i) the site entrance to the building entrance, (ii) car parks to the building entrance, (iii) the building to outdoor space, and (iv) connecting to off-site paths. • All footpaths have (i) pedestrian crossings points where needed to allow pedestrians to cross vehicle access routes, (ii) traffic calming measures to slow traffic at any crossing points; (iii) signposting to other local amenities and public transport nodes are provided, and (iv) external lighting is provided in accordance with BS 5489-1: 2013. • Pedestrian drop off areas designed off, or adjacent to, the access road and provide direct access to other footpaths . • Delivery areas are not accessed through general parking areas and do not cross pedestrian and cyclist paths. • Dedicated parking/ waiting area provided for goods vehicles away from the manoeuvring area and car parking. Parking/ turning areas designed for simple manoeuvring.	Lovelock Mitchell / M&E	1	0.74%			1		Required - Site Plan (fencing, dedicated cycle path, delivery access route, waiting areas, parking turning circle) - External lighting layout - Elec spec (with BREEAM clauses)	4
Hea 07 - Credit 2 Outside Space		• There is an adequately sized outside space providing building users with a non-smoking external amenity space including seating.	Lovelock Mitchell	1	0.74%		1			Required - Site Plan showing adequately sized outside space.	4
Total Section Credits						19	0	10	7	2	
Innovation Credits						4	0.04	0	0	1	3
Section Score						14.00%	0.00%	7.37%	5.16%	1.47%	
Innovation Score						4.00%	0.00%	0.00%	1.00%	3.00%	

ENERGY

Ene 01	Reduction of Energy Use and Carbon Emissions	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Ene 01 - Credits 1 to 9	Energy Performance	• Calculate the Energy Performance Ratio for New Construction (EPR _{NC}) against the benchmarks	Method Consultings	9	6.26%	7	2		Received -As Designed BRUKL - BRUKL .inp file- achieves 7 credits	4
Ene 01 - Pre-requisite	Prediction of Operational Energy Consumption	• Relevant members of the design team hold a preliminary design workshop focusing on operational energy performance	Method Consultings	Pre-requisite					BRUKL	3
Ene 01 - Credits 10 to 13	Energy Modelling and Reporting	• Undertake addition energy modelling during the design and post-construction stages to generate predicted operational energy consumption figures. • Report predicted energy consumption targets by end of use, design assumptions and input data. • A risk assessment has been carried out highlighting any significant design, technical, and process risks that should be monitored and managed throughout the construction and commissioning process.	Method Consultings	4	2.78%		4		Required - TM54 Operational Energy Performance Report	4
Ene 01 - Innovation Credits 1 & 2	Beyond Zero Net Regulated Carbon	• Building achieves an EPR _{NC} ≥0.9 and zero net regulated CO ₂ emissions. • Energy generation from on-site and near-site LZC sources is sufficient to offset carbon emissions from regulated energy use plus a percentage of emissions from unregulated energy use as follows: - 1 Exemplar Credit: >10%; - 2 Exemplar Credits: >50%	Method Consultings	2	2.00%		2		Required - As Designed BRUKL	4
Ene 01 - Innovation Credits 3	Carbon Negative	• Building is deemed carbon negative from unregulated (and regulated) energy use are offset by energy generated from on-site and near-site LZC sources by >100%	Method Consultings	1	1.00%		1		Required - As Designed BRUKL	4
Ene 01 - Innovation Credits 4 & 5	Post-occupancy Stage	• Maximum credits under Ene 02 are achieved. • The client/ building occupier commits funds to pay for the post occupancy stage (report on actual energy consumption compared with the targets set under the Energy Modelling and Reporting credit under Ene 01 above). • The energy model is submitted to the BRE and retained by the building owner.	Method Consultings	2	2.00%		2		Required - Client Commitment Letter	4

4(no.) 'energy performance' credits required for an 'EXCELLENT' rating or above	Minimum Standard Review
6(no.) 'energy performance' AND 4(no.) 'energy modelling and reporting' credits required for an 'OUTSTANDING' rating	Minimum Standard Review

Ene 02	Energy Monitoring	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Ene 02 - Credit 1	Sub-metering of End Use Categories	• An energy metering systems is installed so at least 90% of estimated annual energy consumption of each fuel is assigned to the end use (space heating, DHW, cooling, major fans, pumps, lighting, small power, renewable energy, controls and lifts). • Buildings >1,000m ² : Energy consumption is monitored using an appropriate energy monitoring and management system • Buildings <1000m ² : Energy consumption is monitored by either (i) an appropriate energy monitoring and management system, or (ii) separate accessible sub-meters with pulsed output (for future connection to an energy monitoring or management systems) • Energy consuming end uses are identified through labelling or data output.	Method Consultings	1	0.70%		1		Required - M&E Design Stage Spec. - Metering drawings/ plan - Early (RIBA 2/3) indicative BRUKL - ENE02 Calcs to confirm sub-metering	4
Ene 02 - Credit 2	Sub-metering of High Energy Load and Tenancy Areas	• Accessible energy monitoring and management system or separate accessible energy sub-meter with pulsed outputs covering a significant majority of energy supply to tenanted or relevant function areas/ departments.	Method Consultings	1	0.70%		1		Required - M&E Design Stage Spec. - Metering drawings/ plan (with pulsed outputs) - ENE02 Calcs to confirm sub-metering	4

Credit 1 required for a 'VERY GOOD' rating and above	Minimum Standard Review

Ene 03	External Lighting	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Ene 03 - Credit 1	External Lighting	• No external lighting. OR • Average initial luminous efficacy is no less than 70 luminaire lumens per circuit Watt. • Automatic controls prevent operation during daylight hours. • Presence detection in areas of intermittent pedestrian traffic.	Method Consultings	1	0.70%		1		Required - M&E Design Stage Spec. - External Lighting Layout	4

Ene 04		Low Carbon Design	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Ene 04 - Credit 1	Passive Design Analysis	• Credit 1 under Hea 04: Thermal Comfort has been achieved. • The project team analyses the proposed building design and development during RIBA Stage 2 to identify opportunities for the implementation of passive design solutions. • Passive design measures have been implemented reduce total heating, cooling, mechanical ventilation, lighting loads and energy consumption in line with the passive design analysis findings. • Quantify the reduced total energy demand and carbon dioxide (CO₂) emissions resulting from passive design measures.	Method Consultings	1	0.70%		1			Required - Passive Design Measures Implementation Report & Supporting Evidence - Actual and Notional Energy Demand Data Sheet (form IES / TAS) - Actual and Notional Emission Demand Data Sheet (from IES / TAS) - Qualifications of professional (Chris Ledward) Received - Passive Design Analysis Report	2
Ene 04 - Credit 2	Free Cooling	• Credit 1 has been achieved. • A free cooling analysis is included in the passive design analysis. • Opportunities have been identified for the implementation of free cooling solutions. • The building is naturally ventilated or utilises a free cooling strategy.	Method Consultings	1	0.70%			1		Required - Passive Design Analysis Report (inc. Free Cooling Strategy) - Confirmation the building is naturally ventilated	2
Ene 04 - Credit 3	Low Zero Carbon Feasibility Study	• A feasibility study (undertaken by an energy specialist) has been completed to establish the most appropriate recognised local (on/ near site) low or zero carbon energy source for the development by the end of RIBA Stage 2 • LZC technology has been specified in line with the feasibility study recommendations. • Quantify the reduced total energy demand and carbon dioxide (CO₂) emissions resulting from the feasibility study.	Method Consultings	1	0.70%	1				Received - LZC Feasibility Report - 2 BRUKL Reports (one with LZCT and one without LZCT measures) - Qualifications of professional (Chris Ledward)	2

Ene 06		Energy Efficient Transportation Systems	Responsibility	Credits	Value (%)	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	
Ene 06 - Credit 1	Energy Consumption	• Analysis of transportation demand and usage patterns to confirm optimal number and size of lifts/ escalators/ moving walks. • Calculate the energy study consumption in accordance with BS EN 25745-2: Lifts for either (i) two types of systems OR (ii) an arrangement of systems. OR (iii) a 'fit for purpose' strategy. • The use of regeneration drives are considered. • The transportation system with the lowest energy consumption has been specified.	Cyngor Gwynedd / M&E	1	0.70%		1			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims	4
Ene 06 - Credit 2 & 3	Energy Efficient Features	• Credit 1 has been achieved. • The lifts have been specified with three of four energy efficient features ((i) a standby condition for off-peak periods, (ii) the lift car lighting and display lighting provides an average luminous efficacy across all fittings >70 luminaire lumens per circuit Watt, and (iii) use of a drive controller capable of variable speed, variable voltage, and variable frequency control of the drive motor). • Regenerative drives are specified if it is demonstrated to save energy. • Escalators/ moving walks has one of two energy efficient features ((i) a load-sensitive device that synchronises motor output to passenger demand through a variable speed drive, and (ii) a passenger-sensitive devise for automated operation, so that the escalator operates in auto start mode when there is no passenger demand.	Cyngor Gwynedd / M&E	1	0.70%		1			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims	4

Ene 08		Energy Efficient Equipment	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Ene 08 - Credits 1 & 2	Operational Energy Savings	• Major unregulated energy consuming loads are identified and equipment procured in line with credit requirements. • A meaningful reduction in the total unregulated energy consumption is demonstrated.	End Users	2	1.39%			2		Required - Client ENE08 Commitment Letter - ENE08 Energy Efficient Report (REF TMS4 if available)	4

Total Section Credits				23		8	10	5	0	
Innovation Credits				5		0	2	3	0	

Section Score	16.00%	5.57%	6.96%	3.48%	0.00%
Innovation Score	5.00%	0.00%	2.00%	3.00%	0.00%

TRANSPORT

Tra 01	Transport Assessment and Travel Plan	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Tra 01 - Credits 1 & 2	Travel Plan	Travel Consultant / End User	2	1.67%		2			Required - Commitment letter from occupier Final Travel Plan and Transport Statement Received - 28.07.25 - Draft travel plan - Draft transport statement/ assessment - AI Calculator (assessor) Note: Requires confirmation of EV and Car sharing spaces- Email from Peter Todd (SCP)- 23.07.25	2

Tra 02	Sustainable Transport Measures	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Tra 02 - Pre-requisite	Transport Assessment and Travel Plan	Travel Consultant / End User	Pre-requisite						As per Tra 01 above.	2
Tra 02 - Credits 1 to 10	Transport Options Implemented	Lovelock Mitchell / M&E	10	8.33%		8	2		Required - Number of occupants/visitors/classes - Commitment letter from occupier - Site specific travel plan - Transport statement/ assessment - AI Calculator - Scaled map showing safe route to 'Existing Amenities' - Drawings/Plan (cycle facilities, safe access, EV chargers, shared car parking, location of information system) - Meeting minutes/emails to show the design team has consulted with the LA	4

Total Section Credits	12	0	10	2	0
Innovation Credits	0	0	0	0	0

Section Score	10.00%	0.00%	8.33%	1.67%	0.00%
Innovation Score	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%

WATER

Wat 01	Water Consumption	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Wat 01 - Credits 1 to 5	Water Consumption	Lovelock Mitchell / M&E	5	4.38%		2	2	1	Required - Wat 01 Component Table - template provided Design layout drawings - Wat 01 Calculator (assessor) - Architect Commitment letter - Confirming BS 8515 calculation of rainwater harvesting contribution to flushing demand. - Layouts confirming NIFA for each area	4
Wat 01 - Innovation Credit 1	Water Consumption	Lovelock Mitchell / M&E	1	1.00%				1	No rainwater/ greywater harvesting has been specified; therefore a 65% improvement is not achievable.	4

1(no.) 'water consumption' credit required for a 'GOOD', 'VERY GOOD' and 'EXCELLENT' rating	Minimum Standard Review
2(no.) 'water consumption' credits required for an 'OUTSTANDING' rating	Minimum Standard Review

Wat 02		Water Monitoring	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	
Wat 02 - Credit 1	Water Monitoring	• Specification of a water metering on incoming mains. • Where areas consume >10% sub-meters must be fitted (or have integral metering). • Meters must be able to connect to a BMS or to a site wide existing BMS.	Method Consultings	1	0.88%		1			Required - M&E Design Stage Spec. - Drawing/Plan : Domestic Water Services - External Site Plan (external metering)	4

Criterion 1 (specification of a water meter on the mains water supply) required for a 'GOOD' rating and above

Minimum Standard Review

Wat 03		Water Leak Detection	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Wat 03 - Credit 1	Leak Detection System	• Leak detection system capable of detecting a major water leak on the utilities water supply within the building, and between the building and utilities water supply. • The leak detection system: - Alerts the building occupants to the leak; - Is activated when the flow of water passing through the water meter is at a flow rate above the pre-set maximum for a pre-set period of time; - Is able to identify different flow and leakage rates; - Is programmable to suit the occupants water consumption criteria; - Is designed to avoid false alarms caused by normal operation of large water consuming plant	Method Consultings	1	0.88%		1			Required - M&E Design Stage Spec. - Drawing/Plan : Domestic Water Services with annotated spec	4
Wat 03 - Credit 2	Flow Control Devices	• Flow control devices that regulate the water supply to each WC area or sanitary facility are installed (taps, WC's and urinals).	Method Consultings	1	0.88%		1			Required - M&E Design Stage Spec - Drawing/Plan : flow control to each WC area/facility	4

Total Section Credits 8 0 5 2 1

Innovation Credits 1 0 0 0 1

Section Score 7.00% 0.00% 4.38% 1.75% 0.88%

Innovation Score 1.00% 0.00% 0.00% 0.00% 1.00%

MATERIALS

Mat 01		Environmental Impacts from Construction Products - Building Life Cycle Assessment	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Mat 01 - Credits 1 to 6	Superstructure	• Demonstrate the environmental performance of the building by carrying out a building LCA on the superstructure design using an IMPACT compliant tool during RIBA Stage 2. • Opportunities for reducing environmental impacts have been identified during RIBA Stage 2 as follows: - Carry out a building LCA option appraisal of 3 significantly different superstructure design options; - Use a building LCA tool; - Fulfil the same functional requirements specified by the client and all statutory requirements; - Integrate the LCA options appraisal activity within the wider design decision-making process • Demonstrate the environmental performance of the building by carrying out a building LCA on the superstructure design using an IMPACT compliant tool during RIBA Stage 4 (Technical Design) • Opportunities for reducing environmental impacts have been identified during RIBA Stage 4 as follows: - Carry out a building LCA option appraisal of 2 significantly different superstructure design options (based on the selected RIBA Stage 2 option); - Use a building LCA tool; - Fulfil the same functional requirements specified by the client and all statutory requirements; - Integrate the LCA options appraisal activity within the wider design decision-making process	Melin Consultants	6	6.43%		6			Required - RIBA Stage 2 - Email confirming Carbon Designer use; - LCA Element Option - Pro Forma (headed paper) - Mat01. Calculator Tool (Stage 2) - LCA Stage 2 Option Report - RIBA Stage 4 - Pro forma of Materials - Mat01. Calculator Tool (Stage 4) - LCA Stage 4 Option Report	2
Mat 01 - Credits 7	Substructure and Hard Landscaping	• Opportunities for reducing environmental impacts have been identified during RIBA Stage 2 as follows: - Carry out a building LCA option appraisal of at least 6 significantly different substructure or hard landscaping design options; - Use a building LCA tool; - Fulfil the same functional requirements specified by the client and all statutory requirements; - Integrate the LCA options appraisal activity within the wider design decision-making process	Melin Consultants	1	1.07%		1			Required - RIBA Stage 2 - Email confirming Carbon Designer use; - LCA Element Option - Pro Forma (headed paper) - Mat01. Calculator Tool (Stage 2) - LCA Stage 2 Option Report	2
Mat 01 - Innovation Credit 1	Core Building Services Options Appraisal During Concept Design	• Criteria 3 to 4 under Mat 01, Credits 1 to 6 are achieved (opportunities for reducing environmental impacts have been identified during RIBA Stage 2). • During RIBA Stage 2 identify opportunities for reducing environmental impacts as follows: - Carry out a building LCA option appraisal of at least 3 significantly different core building services design options; - Use a building LCA tool;	Melin Consultants	1	1.00%		1			Required - RIBA Stage 2 - Email confirming Carbon Designer use; - LCA Element Option - Pro Forma (headed paper) - Mat01. Calculator Tool (Stage 2) - LCA Stage 2 Option Report	2
Mat 01 - Innovation Credit 2	LCA and LCC Alignment	• Criteria 3 to 5 under Mat 01, Credits 1 to 6 are achieved (opportunities for reducing environmental impacts have been identified during RIBA Stage 2 to 4). • Credits 1 to 3 under Man 02 are achieved. • The design options appraised under criteria 3 to 4 (and 6 to 9 if pursued) are included in the Elemental LCC plan. • The design options appraised under criteria 5 are included in the Component LCC options appraisal. • The aligned LCA and LCC options appraisal activity are integrated within the wider design decision making process.	Melin Consultants	1	1.00%		1			- The options appraised for the superstructure may be included in the elemental LCC (Man 02, Credits 1 and 2), and the options appraised for the substructure and hard landscaping may be included in the component LCC (Man 02, Credit 3) - to be reviewed.	2

Mat 01 - Innovation Credit 3	Third Party Verification	- Criteria 1 to 7 under Mat 01, Credits 1 to 6 are achieved (opportunities for reducing environmental impacts have been identified during RIBA Stage 2 to 4). - A suitably qualified third party carries out the building LCA's or produces a report verifying the building LCA's accurately represent the designs under consideration. - The findings of the verification checks made by the suitably qualified third party in the report are itemised for each LCA option. - Details of the suitably qualified third party's relevant skills and experience and a declaration of their independence from the project client/ design team in the report is included.	Melin Consultants	1	1.00%		1				- A suitably qualified third party may be appointed to verify the building LCA's - to be reviewed	2

Mat 02	Environmental Impacts from Construction Products - Environmental Product Declaration	Responsibility	Credits	Value (%)	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Comments	
Mat 02 - Credit 1	Recognised Environmental Product Declaration	Cyngor Gwynedd	1	1.07%			1		Required - Mat 01/02 Results Submission tool - EPD Certificates	3

Mat 03	Responsible Sourcing of Construction Products	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Mat 03 - Pre-requisite	Pre-requisite	Cyngor Gwynedd	Evidence required						Required - Client Commitment Letter (on behalf of the contractor) & Prelims	3
Mat 03 - Credit 1	Enabling a Sustainable Procurement	Cyngor Gwynedd	1	1.07%	1				Received - Sustainable Procurement Plan (RIBA Stage 2) - Amended Sustainable Procurement Plan Note KD emailed queries - 01.05.25	2
Mat 03 - Credits 2 to 4	Measuring Responsible Sourcing	Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	3	3.21%		2	1		Required - Architect's completed Mat 03 checklist - Material certificates (ISO14 & BS) - Mat 03 calculator (assessor) - must include ALL materials even if they're not responsibly sourced - Layouts linking materials to the calc	4
Mat 03 - Innovation Credit 1	Responsible Sourcing of Construction Products	Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	1	1.00%				1	As per Mat 03 above.	4

Mat 05	Designing for Durability and Resilience	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Mat 05 - Credit 1	Designing for Durability and Resilience	Lovelock Mitchell	1	1.07%		1			Required - Design drawings (detailing protection measures) - Roof plan indicating access etc - Mat 05 - Designing for Durability and Resilience	4

Mat 06	Material Efficiency	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Mat 06 - Credit 1	Minimise Material Use and Waste	• Opportunities have been identified and appropriate measures investigated and implemented to minimise the use of materials in building design, procurement, construction, maintenance and end of life for the end of RIBA Stages 1, 2, 3, 4 and 5. • Targets and actual material efficiencies achieved are recorded.	Lovelock Mitchell	1	1.07%		1		Required - Mat 06 Materials Efficiency Report (REV. 1, 2 , 3 , 4)	1

Total Section Credits	14	1	10	3	0
Innovation Credits	4	0	2	0	2

Section Score	15.00%	1.07%	10.71%	3.21%	0.00%
Innovation Score	4.00%	0.00%	2.00%	0.00%	2.00%

WASTE

Wst 01	Construction Waste Management	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Wst 01 - Credits 1 to 3	Construction Resource Efficiency • A RMP covering the following has been prepared: - Non-hazardous waste materials from on-site construction and dedicated off-site manufacture or fabrication, including demolition and excavation waste; - Accurate data records on waste arisings and waste management routes The benchmarks for the amount of non-hazardous construction waste (excluding demolition and excavation) generated per 100m ² of floor area are met or improved as follows: - 1 Credit: ≤13.3m3 (by volume) or ≤11.1 tonnes (by weight); - 2 Credit: ≤7.5m3 (by volume) or ≤6.5 tonnes (by weight); - 3 Credits: ≤3.4m3 (by volume) or ≤3.2 tonnes	Cyngor Gwynedd	3	2.00%		2	1		Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Resource Management Plan	3
Wst 01 - Credit 4	Diversion of Resources from Landfill • The benchmarks for the diversion from landfill of non-hazardous construction and demolition waste are met or improved as follows: - Non-demolition: 70% (by volume) or 80% (by weight); - Demolition: 80% (by volume) or 90% (by weight) • Waste materials are sorted into separate waste groups either on site or through a licensed contractor for recovery.	Cyngor Gwynedd	1	0.67%		1			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims	3
Wst 01 - Innovation Credit 1	Construction Waste Management • The amount of waste generated per 100m ² of floor area is ≤1.6m ³ (by volume) or ≤1.9 tonnes (by weight).	Cyngor Gwynedd	1	1.00%				1	As per Wst 01 above.	3

1(no.) credit required for an 'OUTSTANDING' rating	Minimum Standard Review

Wst 02	Use of Recycled and Sustainably Sourced Aggregates	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Wst 02 - Credit 1	Project Sustainable Aggregate Points • All aggregate uses and types are identified. • The quantity in tonnes for each identified use and aggregate type is determined. • The region in which the aggregate source is located is identified. • The distance in km travelled by all aggregates by transport type is calculated. • At least 3.5 project sustainable aggregate points are achieved.	Cyngor Gwynedd	1	0.67%			1		Required - Wst 02 Calculator - Supporting information used for calculator input	3
Wst 02 - Innovation Credit 1	Use of Recycled and Sustainably Sourced Aggregates • All aggregate uses and types are identified. • The quantity in tonnes for each identified use and aggregate type is determined. • The region in which the aggregate source is located is identified. • The distance in km travelled by all aggregates by transport type is calculated. • At least 6.0 project sustainable aggregate points are achieved.	Cyngor Gwynedd	1	1.00%			1		Required - Client (Contractor) Commitment Letter or Prelims	3

Wst 03	Operational Waste	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Wst 03 - Credit 1	Operational Waste	- A dedicated space for the segregation and storage of operational recyclable waste generated is provided as follows: - Clearly labelled to assist with segregation, storage and collection; - Accessible to the building occupants for the deposit of materials and collections; - Of a capacity appropriate to the building type, size and predicted volumes of waste that will arise from daily/ weekly operational activities; - Compliant with the relevant NHS guidelines For Consistent and Large Amounts of Operational Waste Generated: - Static waste compactor of balers; - Vessel for composting suitable organic waste; - A water outlet is provided adjacent to, or within the facility for cleaning and hygiene purposes	Lovelock Mitchell	1	0.67%	1			Required - Drawing to identify adequately sized, segregated bin storage facilities (attached note for: "clearly labelled for general and recyclable")	4

1(no.) credit required for an "EXCELLENT" rating and above Minimum Standard Review

Wst 05	Adaptation to Climate Change	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Wst 05 - Credit 1	Resilience of Structure, Fabric, Building Services and Renewable Installation	- A climate change adaptation strategy appraisal has been conducted using a systematic risk assessment to identify the impact of expected extreme weather conditions arising from climate change on the building over its projected life cycle - Recommendations and/ or solutions based on the strategy appraisal have been developed to mitigate the identified impact during RIBA Stage 2. - An update is provided during RIBA Stage 4 to demonstrate how the recommendations and/ or solutions proposed have been implemented.	Method Consultings	1	0.67%	1			Required - Stage 4 Report demonstration recommendations implemented Received - Climate Change Adaptation Strategy (RIBA Stage 2) Note KD emailed queries - 01.05.25	2
Wst 05 - Innovation Credit 1	Responding to Climate Change	In addition to the structural and resilience, fabric, building services, and renewable installation criterion, the following is met: Hea 04: Thermal model demonstrates that the required thermal comfort levels can be achieved under a projected climate change environment; Ene 01: At least 6 credits have been achieved; Ene 04: Credit 1 (Passive Design Analysis) has been achieved; Wat 01: Minimum of 3 credits have been achieved; Mat 05: Material degradation element has been achieved; Pol 03: At least 1 credit achieved under Flood Risk AND at least 2 credits achieved under Surface Water Runoff.	Lovelock Mitchell / M&E / BREEAM Assessor	1	1.00%		1		- Evidence for: - Hea 04 - Ene 01 - Ene 04 - Wat 01 - Mat 05 - Pol 03	4

Wst 06	Design for Disassembly and Adaptability	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Wst 06 - Credit 1	Design for Disassembly & Adaptability (Recommendations)	- A study to explore the ease of disassembly and the functional adaptation potential of different design scenarios is conducted - Recommendations and/ or solutions based on the study have been developed during RIBA Stage 2 to enable and facilitate disassembly and functional adaptation.	Lovelock Mitchell / M&E	1	0.67%	1			Received - Disassembly and Functional Adaptability Study (RIBA Stage 2) Note KD emailed queries - 01.05.25	2
Wst 06 - Credit 2	Design for Disassembly & Adaptability (Implementation)	Credit 1 has been achieved - An update is provided during RIBA Stage 4 on: - How the recommendations and/ or solutions proposed during RIBA Stage 2 have been implemented; - Changes to the recommendations and/ or solutions during RIBA Stage 4. - A building adaptability and disassembly guide to communicate the characteristics is produced and issued to the building user/ tenant.	Lovelock Mitchell / M&E	1	0.67%		1		Required - Disassembly and Functional Adaptability Study (how recommendation have been implemented) (RIBA Stage 4) - Building Adaptability and Disassembly Guide - End User commitment letter	4

Total Section Credits	9	2	4	3	0
Innovation Credits	3	0	0	2	1

Section Score	6.00%	1.33%	2.67%	2.00%	0.00%
Innovation Score	3.00%	0.00%	0.00%	2.00%	1.00%

LAND USE AND ECOLOGY												
LE 01		Site Selection	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required		RIBA
LE 01 - Credit 1	Previously Occupied Land	At least 75% of development's footprint is on an area of land that has previously been occupied.	Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	1	1.00%				1			3
LE 01 - Credit 2	Contaminated Land	- The contaminated land professional's site investigation, risk assessment and appraisal has deemed land within the site to be affected by contamination. - The client/ contractor confirms that remediation will be undertaken in line with remediation strategy and its implementation plan.	Lovelock Mitchell / Cyngor Gwynedd	1	1.00%				1	Note Contamination Investigation Report confirmed that no substantial contamination was found. Credit removed from assessment - 30.04.25		2
LE 02		Identifying and Understanding the Risks and Opportunities for the Project	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required		RIBA
LE 02 - Pre-requisite	Assessment Route Selection	- An assessment route for the project has been determined. - The client/ contractor confirms compliance is monitored against all relevant UK and EU legislation.	Cyngor Gwynedd / Contractor	Pre-requisite						Required - Land Use and Ecology Reporting Template - Contractor letter confirming compliance with UK legislation - Design Code / Contracts highlighting legislation to be adhered to Note: Template issued 12.03.25		2
LE 02 - Credit 1	Survey and Evaluation	Route 1 (Project Team Member Route) - BREEM Ecological Risk Evaluation Checklist completed Route 2 (Ecologist Route) - Appropriate individual appointed at a project stage that ensures early involvement in site configuration; - An appropriate level of survey and evaluation has been carried out prior to RIBA Stage 1 to determine the ecological baseline of the site; - Data is collated and shared with the project team to inform the site preparation, design and construction works	Enfys Ecology	1	1.00%		1			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Land Use and Ecology Reporting Template - Influence of Design Client Report Received PEA report & Desk Study		2
LE 02 - Credit 2	Determining the Ecological Outcomes for the Site	Routes 1 to 2 (Project Team Member and Ecologist Route) - Credit 1 has been achieved; - The project team liaise and collaborate with representative stakeholders to identify the optimal ecological outcome for the site during RIBA Stage 4; - The ecological outcome for the site is determined by identification, appraisal and selection of specific solutions and measures sufficiently early to influence key project planning decisions in accordance with the following hierarchy of action as follows: Route 1: (i) avoidance, and (ii) protection Route 2: (i) avoidance, (ii) protection, (iii) reduction or limitation of negative impacts, (iv) on-site compensation, and (v) enhancement, considering the capacity and feasibility within the site -The optimal ecological outcome for the site is selected after liaising with representative stakeholders and the project team	Cyngor Gwynedd / Ecologist	1	1.00%		1			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Land Use and Ecology Reporting Template - Influence of Design Client Report - Meeting minutes/emails to confirm early consultation with ecologist (confirming that the PEA was shared with relevant team members) Received PEA report & Desk Study		4
LE 02 - Innovation Credit 1	Determining the Ecological Outcomes for the Site	- Criteria 8 to 10 under LE 02, Credit 2 is achieved. - When determining the ecological value of the site, the wider site sustainability-related activities and the potential for ecosystem service benefits will be considered (landscape, health and wellbeing, resilience, infrastructure and community and end user involvement). - In addition to the above, the following is met: - Hea 07: Both credits under Safe and Healthy Surroundings; - Pol 03: Achieve credit for Surface Water Run-off and Minimising Watercourse Pollution; - Pol 05: Reduction of Noise Pollution credit	-	1	1.00%			1		Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Land Use and Ecology Reporting Template - Influence of Design Client Report Received PEA report & Desk Study		4
LE 03		Managing Negative Impacts on Ecology	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required		RIBA
LE 03 - Pre-requisite	Identification & Understanding Risks & Opportunities	LE 02 has been achieved - The client/ contractor confirms that compliance is monitored against all relevant UK and EU legislation.	Cyngor Gwynedd / Contractor	Pre-requisite						Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims		3
LE 03 - Credit 1	Planning, Liaison, Implementation and Data	- Roles and responsibilities are clearly defined, allocated and implemented to support successful delivery of project outcomes at an early enough stage to influence the design. - Site preparation and construction works are planned for, and are implemented at, an early project stage to optimise benefits and outputs. - The project team liaise and collaborate with representative stakeholders on solutions and measures implemented.	Cyngor Gwynedd / Contractor	1	1.00%		1			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Land Use and Ecology Reporting Template - Influence of Design Client Report		3
LE 03 - Credit 2 & 3	Managing Negative Impacts of the Project	Route 1 (Project Team Member Route) - 1 Credit - Criteria 2 and 3 has been achieved; - Negative impacts from site preparation and construction works are managed and no net impact has resulted Route 2 (Ecologist Route) - 2 Credits - Criteria 2 to 4 has been achieved; - Negative impacts from site preparation and construction works have been managed according to the hierarchy and no overall loss has occurred (2 credits) or the loss has been minimised (1 credit)	Enfys Ecology	2	2.00%		2			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Land Use and Ecology Reporting Template - Influence of Design Client Report		3

One credit required for 'VERY GOOD' and 'ABOVE'	Minimum Standard Review

	LE 04	Change and Enhancement of Ecological Value	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
LE 04 - Pre-requisite	Identification and Understanding the Risks and Opportunities for the Site	- Criteria 2 and 3 achieved under LE 03 has been achieved. - The client/ contractor confirms that compliance is monitored against all relevant UK and EU legislation.	Cyngor Gwynedd / Contractor	Pre-requisite						Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims	3
LE 04 - Credit 1	Liaison, Implementation and Data	Route 2 (Ecologist Route) - The project team liaise and collaborate with representative stakeholders on solutions and measures that enhances ecological value in the following order: - On-site; and where this is not feasible - Off-site within the zone of influence - Data is provided to the local environmental records centre	Cyngor Gwynedd / Ecologist	1	1.00%		1			Required - Client Commitment Letter (Contractor) & Prelims - Land Use and Ecology Reporting Template - Influence of Design Client Report	3
LE 04 - Credit 2 to 4	Enhancement of Ecology	Route 1 (Project Team Member Route) - 1 Credit - The project team liaise and collaborate with representative stakeholders on solutions and measures based on recommendations from recognised 'local' ecological expertise, and specialist input and guidance to inform the adoption of locally relevant ecological solutions and measures to enhance the site Route 2 (Ecologist Route) - Up to 3 Credits - Credits are awarded as follows: 1 Credit: minimising loss (percentage score of 75 to 94); 2 Credits: no net loss (percentage score of 95 to 104); 3 Credits: net gain (percentage score of 105 to 109)	Enfys Ecology	3	3.00%		2	1		Required - Land Use and Ecology Reporting Template - LE04 Calculator Tool - Supporting evidence for LE04 calculator (ecology/habitat plan before and after) Received - Draft landscape strategy - above zero	4
LE 04 - Innovation Credit 1	Enhancement of Ecology	Significant gain (percentage score of 110+).	Enfys Ecology	1	1.00%				1		4
	LE 05	Long Term Ecological Management and Maintenance	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
LE 05 - Pre-requisite	Roles, responsibilities, Implementation, Statutory Obligations	- LE 03 (pre-requisite and credit 1) has been achieved as follows: - The client/ contractor confirms that compliance is monitored against all relevant UK and EU legislation; - Roles and responsibilities are clearly defined, allocated and implemented to support successful delivery of project outcomes at an early enough stage to influence the design; - Site preparation and construction works are planned for, and are implemented at, an early project stage to optimise benefits and outputs	Cyngor Gwynedd / Contractor	Pre-requisite						As per LE03 above	3
LE 05 - Credit 1	Planning, Liaison, Data, Monitoring, Review Management, Maintenance	Route 1 and 2 (Project Team Member and Ecologist Route) - The project team liaise and collaborate with representative stakeholders on solutions and measures implemented to (i) monitor and review implementation and the effectiveness, and (ii) develop and review management and maintenance solutions, actions and measures; - To ensure continued relevance over the period of the project, consideration must be made to (i) monitor and report the ecological outcomes for site, (ii) monitor and report outcomes and successes, (iii) arrangements for the ongoing management of landscape and habitat, (iv) maintain the ecological value of the site and its relationship or connection to its zone of influence, and (v) remedial or other management actions carried out which relate to LE 02, LE 03 and LE 04 - Ecology and biodiversity information is provided as part of the building user/ tenant information at handover. - A landscape management plan or similar is produced to support maintenance of the ecological value of the site.	Cyngor Gwynedd / Ecologist	1	1.00%		1			Required - Client Commitment Letter - Land Use and Ecology Reporting Template	3
LE 05 - Credit 2	Landscape and Ecology Management Plan Development	Route 2 (Ecologist Route) - A landscape and ecology management plan or equivalent is developed in accordance with BS 42020: 2013, section 11.1 covering the first five years after project completion; - The plan is updated as appropriate to support maintenance of the ecological value of the site	Enfys Ecology	1	1.00%		1			Required - Client Commitment Letter - Land Use and Ecology Reporting Template	4
Total Section Credits				13		0	10	1	2		
Innovation Credits				2		0	0	1	1		
Section Score				13.00%		0.00%	10.00%	1.00%	2.00%		
Innovation Score				2.00%		0.00%	0.00%	1.00%	1.00%		

POLLUTION											
Pol 01	Impact of Refrigerants	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required		RIBA
Pol 01 - Credits 1 to 3	Impact of Refrigerants	Method Consultings	3	2.00%		1	1	1	Required - M&E Design Stage Spec. - Pol01 Systems Table - Pol 01 Impacts of Refrigerants Calculator		4
Pol 02	Local Air Quality	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required		RIBA
Pol 02 - Credit 1 & 2	Local Air Quality	Method Consultings	2	1.33%		2			Required - M&E Design Stage Spec - Heating and Hot Water Layouts		4
Pol 03	Flood and Surface Water Management	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required		RIBA
Pol 03 - Pre-requisite	Pre-requisite	Waterco Datrys	Achieved						Received - Flood Risk Assessment (confirm qualifications of consultant)		2
Pol 03 - Credit 1 & 2	Flood Resilience	Waterco Datrys	2	1.33%	1			1	Received - Site Specific Flood Risk Assessment - Medium Risk of flooding IF medium/high flood risk - Supporting evidence to illustrate the project has increased the resilience and resistance of the development to flooding through the two options outlined in the manual		2
Pol 03 - Pre-requisite	Pre-requisite	Waterco Datrys	Pre-requisite 2						Required - GN38		4
Pol 03 - Credit 3	Surface Water Run Off (Rate)	Waterco Datrys	1	0.67%		1			Required - GN38 - Drainage Strategy (to provide a link to the figures input into GN38) - Calculation results for the pre-and post-development peak rate of run-off		4

Pol 03 - Credit 4	Surface Water Run Off (Volume)	• Flooding of property will not occur in the event of a local drainage system failure AND EITHER • Drainage measures are specified so that the post development run-off volume over the development lifetime is no greater than it would have been prior to the assessed site's development AND any additional predicted run-off for this event is prevented from leaving the site by infiltration or other SUDS techniques. OR • Justification provided by consultant stating why above criteria cannot be achieved; • Drainage measures are specified so that the post development peak rate of run-off is reduced to the limited discharge (either (i) the pre-development one year peak flow rate, (ii) the means annual flow rate, or (iii) 2l/s/ha) • Relevant maintenance agreements for the ownership, long term operation and maintenance of all SUDS are in place. • Calculations include an allowance for climate change.	Waterco Datrys	1	0.67%		1			Required - GN38 - Information showing proposed drainage solution system failure flood flow routes, potential flood ponding levels and ground floor levels - Calculation results for the pre- and post-development volume of run-off - Calculation results for the limiting discharge (where relevant)	4
Pol 03 - Credit 5	Minimising Watercourse Pollution	• There is no discharge from site for rainfall up to 5mm. • An appropriate level of pollution prevention treatment (using SUDS) is provided to areas with low risk of watercourse pollution. • Separators are installed in surface water drainage systems to areas with high risk of contamination or spillage of substances. • Chemical/ liquid gas storage areas have means of containment fitted to the site drainage system. • Water pollution prevention systems are designed and installed in accordance with the recommendations of the SUDS manual. • A comprehensive and up-to-date drainage plan will be made available for the building occupants. • Relevant maintenance agreements for the ownership, long term operation and maintenance of all SUDS are in place. • All external storage and delivery areas are designed in accordance with current best practice planning guidance	Waterco Datrys	1	0.67%		1			Required - GN38	4

Pol 04		Reduction of Night Time Pollution	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Pol 04 - Credit 1	Reduction of Night Time Light Pollution	• External lighting pollution has been eliminated through effective design that removes the need for external lighting. OR • All external lighting (excluding safety and security lighting) can be automatically switched off between 23:00 and 07:00. • Safety and Security lighting is used between 23:00 and 07:00 and complies with the lower levels of lighting set out in Table 2 of the ILP guidance notes. • Illuminated advertisements are designed in compliance with ILP PLG05: The Brightness of Illuminated Advertisements.	Method Consultings	1	0.67%		1			Required - M&E Design Stage Spec. - Drawings / Plans - ILP Guide Table 2 recommendation confirmation examples.	4

	Pol 05	Reduction of Noise Pollution	Responsibility	Credits	Value	Awarded	Targeted	Possible	Not Sought	Feedback & Evidence Required	RIBA
Pol 05 - Credit 1	Reduction of Noise Pollution	• There are no noise sensitive developments within 800m OR (if there are) • A noise assessment compliant with BS 4142: 2014 is commissioned • The noise assessment must be undertaken by a suitable qualified acoustic consultant • The noise level from the building (as measured in the locality of the most exposed noise-sensitive building) must be at least 5db lower than background noise throughout the day and night • Measures are installed to attenuate if noise level is greater	MZA Acoustics Limited	1	0.67%		1			Required Route 1 (No plant specification modelling) - Baseline Noise Impact Assessment (inc. qualifications) - M&E letter confirmation that the ENS results have been used to specify plant - Contractor letter confirming PC testing will be carried out and attenuation measures installed, where necessary.	4
										Route 2 (Plant specification modelling) - Baseline Noise Impact Assessment (inc. qualifications) - M&E Spec	

Total Section Credits	12		1	8	1	2
Innovation Credits	0		0	0	0	0

Section Score	8.00%	0.67%	5.33%	0.67%	1.33%
Innovation Score	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%

Overall Score	100.00%	9.68%	63.08%	21.55%	5.68%
Overall Innovation Score	20.00%	0.00%	4.00%	8.00%	8.00%

Predicted Score	76.77%	Excellent
Current Score	9.68%	Unclassified

Credit Progress

Penrhos Care Home, Llanbedrog

BREEAM New Construction V6: Multi-residential Accommodation

	Credit	Awarded	Targeted
Man 01	Project Delivery Planning		1
	Stakeholder Consultation (Interested Parties)		1
	BREEAM AP (Concept & Developed Design)	Achieved	
	BREEAM AP (Concept Design)	1	
	BREEAM AP (Developed Design)	1	
Man 02	Elemental LCC		
	Component Level LCC Options Appraisal		
	Capital Cost Reporting		1
Man 03	Legal and Sustainable Timber	Pre-requisite 1	
	Environmental Management		1
	BREEAM AP (Site)	Pre-requisite 2	
	BREEAM AP (Site)		
	Responsible Construction Management		2
	Monitoring of Construction Site Impacts	Pre-requisite 3	
	Utility Consumption		1
Man 04	Transport of Material & Waste		1
	Innovation (Responsible Construction Management)		
	Commissioning (Testing Schedule and Responsibilities)		1
	Commissioning (Design and Preparation)		1
	Testing and Inspecting Building Fabric		
Man 05	Handover		1
	Aftercare Support		1
	Commissioning (Implementation)		1
Hea 01	Post Occupancy Evaluation (POE)		1
	Control of Glare from Sunlight		1
	Daylighting		2
	View Out		1
	Internal & External Lighting Levels, Zoning & Control		
	Innovation (Daylighting)		
	Innovation (Lighting Dimmers)		
Hea 02	Indoor Air Quality Plan (IAQP)	Pre-requisite	
	Ventilation		
	Emissions from Construction Products		1
Hea 04	Post Construction Indoor Air Quality Measurement		
	Thermal Modelling		1
	Design for Future Thermal Comfort		1
Hea 05	Thermal Zoning and Controls		1
	Acoustic Performance		
Hea 06	Security of Site and Building		
	Innovation		
Hea 07	Safe Access		
	Outside Space		1

	Credit	Awarded	Targeted
Ene 01	Energy Performance	7	
	Prediction of Operational Energy Consumption	Pre-requisite	
	Energy Modelling and Reporting		4
	Innovation		2
Ene 02	Sub-metering of End Use Categories		1
	Sub-metering of HighEnergy Load andTenancy Areas		1
	External Lighting		1
Ene 03	Passive Design Analysis		1
	Free Cooling		
Ene 04	Low Zero Carbon Feasibility Study	1	
	Energy Consumption		1
Ene 06	Energy Efficient Features		1
	Operational Energy Savings		
Tra 01	Travel Plan		2
	Transport Assessment and Travel Plan	Pre-requisite	
Tra 02	Transport Options Implemented		8
	Water Consumption		2
Wat 01	Innovation		
	Water Monitoring		1
Wat 02	Leak Detection System		1
	Flow Control Devices		1
Wat 03	Superstructure		6
	Substructure and Hard Landscaping		1
Mat 01	Innovation		2
	Recognised Environmental Product Declaration		
Mat 02	Pre-requisite	Evidence required	
	Enabling a Sustainable Procurement	1	
Mat 03	Measuring Responsible Sourcing		2
	Innovation		
Mat 05	Designing for Durability and Resilience		1
	Minimise Material Use and Waste		
Mat 06	Construction Resource Efficiency		2
	Diversion of Resources from Landfill		1
Wst 01	Innovation		
	Project Sustainable Aggregate Points		
Wst 02	Innovation		

	Credit	Awarded	Targeted
Wst 03	Operational Waste		1
	Resilience of Structure, Fabric, Building Services and Renewable Installati	1	
Wst 05	Innovation		
	Design for Disassembly & Adaptability (Recommendations)	1	
Wst 06	Design for Disassembly & Adaptability (Implementation)		
	Previously Occupied Land		
LE 01	Contaminated Land		
	Assessment Route Selection	Pre-requisite	
LE 02	Survey and Evaluation		1
	Determining the Ecological Outcomes for the Site		1
LE 03	Innovation		
	Identification & Understanding Risks & Opportunities	Pre-requisite	
LE 03	Planning, Liaison, Implementation and Data		1
	Managing Negative Impacts of the Project		2
LE 04	Identification and Understanding the Risks and Opportunities for the Site	Pre-requisite	
	Liaison, Implementation and Data		1
LE 04	Enhancement of Ecology		2
	Innovation		
LE 05	Roles, responsibilities, Implementation, Statutory Obligations	Pre-requisite	
	Planning, Liaison, Data, Monitoring, Review Management, Maintenance		1
Pol 01	Landscape and Ecology Management Plan Development		1
	Impact of Refrigerants		1
Pol 02	Local Air Quality		2
Pol 03	Pre-requisite	Achieved	
	Flood Resilience	1	
	Pre-requisite	Pre-requisite 2	
	Surface Water Run Off (Rate)		1
	Surface Water Run Off (Volume)		1
Pol 04	Minimising Watercourse Pollution		1
	Reduction of Night Time Light Pollution		1
Pol 05	Reduction of Noise Pollution		1

Awarded

Targeted

Not Sought

Minimum Requirement Not Met

Tra 02 : Sustainable transport measures

Penrhos Care Home, Llanbedrog

BREEAM New Construction V6: Multi-residential Accommodation

10 credits – Transport options	Credits	Awarded	Targeted
Preliminary calculations show that the existing AI is greater than 8. <i>- to be confirmed</i>	1		0
A public transport information systems will be installed in a publicly accessible area	1		1
Consultation with the LA regarding cycle networks and pedestrian routes will not be undertaken.	1		1
Three existing accessible amenities in close proximity. <i>- to be confirmed</i>	1		0
Electric charging (3kW for at least 10% of the total car parking spaces) (see below).	1		1
Car sharing spaces (at least 5% of the total car parking spaces) (see below).	1		1
Cycle storage (see below).	1		1
Cycle facilities (see below).	1		1
One new accessible amenity will be provided (out door space).	2		2
Total	10	0	8

Number of Cycle Spaces	No. of occupants	No. of spaces	
Sheltered housing, care homes, supported living facility			
Number of Staff	20	2.00	TBC
Number of Visitors/Beds	56	5.60	TBC
Total		8	

Cycle Facilities	No. of
Lockers	8
Shower	1

Note 1: The number of lockers is at least equal to the number of cycle spaces required.

Note 2: One shower for every 10 cycle storage spaces, subject to a minimum provision of one shower.

Electric Recharging Stations & Car Sharing			
Site plan indicates	50	car parking spaces	TBC
EV chargers required	5		
Car sharing spaces required	3		

Note 3: Provide electric recharging stations of a minimum of 3kW for at least 10% of the total car parking capacity for the development.

Note 4: Provide priority spaces for car sharers for at least 5% of the total car parking capacity for the development.

Penrhos Care Home, Llanbedrog

BREEAM New Construction V6: Multi-residential Accommodation

	Company	Contact	Email
BREEAM Assessor (AP)	McCann Sustainability	Virginia Clement	virginia.clement@mccannp.com
BREEAM Assessor (AP)	McCann Sustainability	Katelin Demery	katelin.demery@mccannp.com
Client	Cyngor Gwynedd	Meinir Owen	meinirowen@gwynedd.llyw.cymru
Project Manager	Cyngor Gwynedd	Geraint Owen	geraintowen2@gwynedd.llyw.cymru
Architect	Lovelock Mitchell	Marc Roberts	marc.roberts@lovelockmitchell.com
		Neil Maddocks	neil.maddocks@lovelockmitchell.com
M&E	Method Consultings	Steffan Rees	steffan.rees@methodllp.com
		Matt Smith	matt.smith@methodllp.com
		Kimberley Mason	kimberley.mason@methodllp.com
Civil & Structural	Waterco Datrys	Adam Caldwell	a.caldwell@datrys.coop
		Warren Lewis	w.lewis@datrys.coop
		Adam Vale	adam.vale@waterco.co.uk
Travel Consultant	SCP Transport	Peter Todd	peter.todd@scptransport.co.uk
Planning Consultant	Cadnant Planning	Sioned Edwards	sioned.edwards@cadnantplanning.co.uk
QS	Wakemans	Gerard Belfield	g.belfield@wakemans.com
Contractor	TBC	TBC	TBC
Ecologist	Enfys Ecology	Tim Yardley	tim@enfys ecology.co.uk
Acoustician	MZA Acoustics Limited	Robbie Christie	RChristie@MZAconsult.co.uk
Landscape Architect	Above Zero	Edd Snell	info@abovezero.co.uk
Arboriculturist	West Coast	Scott Fairley	scott@westcoast-land.co.uk
SQSC	SQSC		
Life Cycle Assessor	Melin Consultants	Jamie Best	jamie@melinconsultants.co.uk
		Ed Weekes	ed@melinconsultants.co.uk
End Users	End Users		
Lift Contractor	Lift Contractor	TBC	TBC

McCann
and partners

Consulting Engineers

Cardiff

Faraday House
Terra Nova Way
Penarth Marina
Cardiff
CF64 1SA

Tel: +44 (0)29 2035 2450
Email: cardiff@mccannp.com

Swansea

Office 2.02
Bay Technology Centre
Central Ave
Port Talbot, Swansea
SA12 7AX

Tel: +44 (0)1792 794285
Email: swansea@mccannp.com

Bristol

48 Corn Street
Bristol
BS1 1HQ

Tel: +44 (0)29 2035 2450
Email: bristol@mccannp.com

Penrhos

DATBLYGIAD CARTREF GOFAL PRESWYL A NYRSIO

Cynllun Cyfathrebu ac
Ymgysylltu



GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

Cynnwys

Cynnwys	2
Enw'r ymgyrch:.....	3
Swyddogion arweiniol:.....	3
Disgrifiad byr o'r ymgyrch:	3
Cefndir	3
Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu	4
Amcanion busnes	5
Amcanion cyfathrebu allanol.....	6
Cynulleidfaoedd targed	7
Negeseuon allweddol	8
Tôn llais.....	9
Trosolwg o Amserlenni Cyfathrebu ac Ymgysylltu	9
Cynllunydd Cynnwys a Dyddiadau Allweddol.....	10
Tactegau ac Adnoddau	10
A oes unrhyw elfennau cyllidebol i'w hystyried?.....	11
Pwy fydd yn arwain ac yn cefnogi gweithgareddau?	11
Risgiau a Mesurau Lliniaru	12
Cymeradwyaethau cyfathrebu a chwblhau	13
Protocol Cyfweliad i'r Wasg	14
Gofynion cyfathrebu a brandio	15
Hygyrchedd: Cynnwys digidol.....	17
Monitro a Gwerthuso	17
Cysylltu.....	17
Diweddariad Gweithgareddau Cyfathrebu ac Ymgysylltu	18

Enw'r ymgyrch:

Datblygiad Cartref Gofal Penrhos

Swyddogion arweiniol:

Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Mari Wynne Jones (CG)
Arweinydd Ardal y Gorllewin ar gyfer Gwelliant, Christine Rudgley (BIPBC)
Rheolwr Prosiect, Meinir Owen (CG)

Disgrifiad byr o'r ymgyrch:

Nod yr ymgyrch hon yw sicrhau cyfathrebu ac ymgysylltu clir, effeithiol ac amserol â thrigolion lleol yn ardal Penrhos / Llanbedrog a'r gymuned ehangach ynghylch datblygiad arfaethedig Cartref Gofal.

Fel rhan o'n Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu, byddwn hefyd yn gweithio'n agos gydag Aelod Cabinet y Cyngor, aelodau etholedig lleol a Chynghorwyr Tref / Cymuned lleol perthnasol i rannu'r bwriad, diben y datblygiad yn unol ag amcanion strategol ehangach yr Awdurdod Lleol a'i fanteision niferus i'r gymuned, yn amodol ar gymeradwyo cyllid grant IRCF Llywodraeth Cymru.

Byddwn yn ymgymryd â gweithgareddau ymgysylltu wedi'u targedu yn ystod pob cam allweddol o'r datblygiad arfaethedig i gasglu cefnogaeth a darparu cyfleoedd am adborth i'n helpu i lunio'r prosiect yn y dyfodol i sicrhau ei lwyddiant.

Cefndir

Ar hyn o bryd mae tan ddarpariaeth o leoedd mewn cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth mewn rhai rhannau o Wynedd, sef Llŷn ac Eifionydd. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd felly yn awyddus i archwilio sut y gallent wella'r sefyllfa bresennol trwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio.

Mae Cartref Gofal gyda Nyrsio Penrhos yn fath newydd o bartneriaeth sy'n cydnabod pwysigrwydd cydweithredu traws-sector i ddarparu'r canlyniadau gorau i drigolion a chymunedau lleol. Bydd y prosiect yn cael ei gyflawni fel Partneriaeth rhwng Cyngor Gwynedd (CG) a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC).

Mae safle Penrhos yn cynnig nifer o gyfleoedd ac mae traddodiad o ddarparu gofal ar y safle ers diwedd yr Ail Ryfel Byd. Y prif gyfyngiad mewn parhad gwasanaeth oedd bod ansawdd yr adeiladau yn anaddas ac yn anghydnaws â gofynion modern. Mewn sawl agwedd, roedd y weledigaeth wreiddiol o ddarparu ystod o wasanaethau ar y llwybr gofal, mewn un lleoliad yn hynod flaengar ac yn rhagflaenydd i'r cynlluniau tai gofal ychwanegol sydd wedi datblygu.

Ar ôl treulio amser yn chwilio am ddatrysiad a gwerthuso posibiliadau amrywiol, penderfynodd Bwrdd Cymdeithas Tai Gwlad Pwyl mewn cyfarfod ar 2 Mai 2020 na allent barhau i gynnal a chadw'r gwasanaethau ac i drosglwyddo'r safle i Gymdeithas Tai ClwydAlyn. Ar 12 Medi 2020, trosglwyddwyd holl rwymedigaethau Cymdeithas Tai Gwlad Pwyl i Gymdeithas Tai ClwydAlyn. Roedd hyn yn cynnwys 93 o fflatiau gwarchod a Chartref Gofal / Nyrsio (42 gwely).

Gyda chefnogaeth Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr, llwyddodd Llywodraeth Cymru i ddiogelu dyfodol y safle yn ei gyfanrwydd. Er bod ymdrech i ddiogelu dyfodol hirdymor y cartref gofal, daeth yn amlwg na fyddai'n bosibl cynnal cartref yn y tymor hir, ond llwyddwyd i sicrhau cau'r cartref yn drefnus a chael effaith gyfyngedig ar unigolion a'u teuluoedd. Ar 7 Rhagfyr 2020, caewyd y cartref ar ôl dod o hyd i leoliadau addas o ddewis ar gyfer pob preswlydd.

Fel rhan o'r trosglwyddiad mae Cymdeithas Tai ClwydAlyn wedi cadarnhau ei bod yn barod i gynnig darn o dir 2.2 erw ar y safle i Gyngor Gwynedd yn rhad ac am ddim i ystyried posibiliadau ar gyfer darparu cartref gofal.

Yn amodol ar geisiadau cyllid llwyddiannus, bydd y prosiect yn cael ei ariannu'n rhannol yn allanol gan Gronfa Cyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Llywodraeth Cymru (IRCF). Mae cyflwyno'r cais cynllunio wedi'i drefnu ar gyfer mis Mawrth 2026 gyda disgwyl Cymeradwyaeth Cynllunio erbyn mis Mehefin 2026. Disgwylir i'r gwaith adeiladu ddechrau yng ngwanwyn 2027, gyda'r nod o gwblhau a throsglwyddo'r cyfleuster erbyn mis Medi 2029. Rhagwelir y bydd yr adeilad yn gwbl weithredol erbyn Hydref 2029.

Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Nod y cynllun hwn yw helpu i roi gwybod i drigolion lleol am y datblygiad, gan sicrhau eu bod yn ymwybodol o amcanion, amserlenni a manteision cymunedol y prosiect. Trwy ddarparu gwybodaeth glir ac amserol, bydd hyn yn ein galluogi i fynd i'r afael ag unrhyw bryderon posibl ac adeiladu cefnogaeth i'r datblygiad.

Mae ymgysylltu â thrigolion a'r gymuned ehangach ar gyfnodau allweddol yn caniatáu eu mewnbwn gwerthfawr, gan helpu i lunio'r prosiect mewn ffyrdd sy'n adlewyrchu anghenion a dewisiadau trigolion lleol. Gall yr adborth hwn hefyd helpu i nodi problemau posibl yn gynnar, gan ganiatáu addasiadau sy'n gwella canlyniad cyffredinol y prosiect.

Mae'n hanfodol diweddarau a chynnwys Aelod Cabinet CG, aelodau etholedig lleol a'r Cynghorwyr Cymuned / Tref perthnasol. Trwy ymgysylltu â'r rhanddeiliaid hyn, gallwn sicrhau eu bod yn deall manteision y prosiect, a all helpu i sicrhau eu cefnogaeth a hwyluso cynnydd llyfnach trwy gamau cynllunio a datblygu.

Mae cael Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu wedi'i weithredu'n dda yn hyrwyddo tryloywder ac yn helpu i feithrin ymddiriedaeth, gan ddangos i'r gymuned ein bod wedi ymrwymo i broses agored a chydweithredol.

Mae'r cynllun yn darparu llwyfan i bwysleisio'r effeithiau cadarnhaol y bydd y datblygiad yn ei gael yn y gymuned leol, megis gwell cyfleusterau gofal, creu swyddi posibl, a gwell mwynderau cymunedol, a all gynyddu brwdfrydedd a chefnogaeth leol i'r prosiect.

Ar y cyfan, bydd y cynllun hwn yn helpu i alinio nodau'r prosiect â disgwyliadau'r gymuned a gwella amgylchedd cadarnhaol ar gyfer ei gwblhau'n llwyddiannus.

Amcanion busnes

Sut mae'r ymgyrch hon yn cefnogi Amcanion Corfforaethol allweddol yr awdurdod?

- Mae datblygu Pentref Pwylaidd Penrhos, ac yn benodol y Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio, yn flaenoriaeth allweddol i CG er mwyn caniatáu i'r Cyngor ail-gydbwyso cyfran y lleoliadau cartrefi gofal oddi wrth y sector sy'n gwneud elw.
- Mae Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-28 yn amlinellu gweledigaeth a blaenoriaethau'r Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng mis Ebrill 2023 a diwedd mis Mawrth 2028. Mae'r Cynllun yn esbonio pam ein bod yn canolbwyntio ein hegri a'n hadnoddau mewn rhai meysydd.

Mae'r Cynllun yn cynnwys cyfres o brosiectau ar gyfer y pum mlynedd nesaf o dan saith blaenoriaeth.

- Gwynedd Yfory – Rhoi'r cychwyn gorau posib i'n plant a'n pobl ifanc.
- Gwynedd Lewyrchus - Cryfhau'r economi a chefnogi pobl Gwynedd i ennill cyflog teg.
- Gwynedd Glyd - Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau.
- **Gwynedd Ofalgar - Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn eu cymunedau.**
- Gwynedd Gymraeg - Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r iaith Gymraeg yn y gymuned.
- Gwynedd Werdd - Gwarchod prydfwerthwch naturiol y sir ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd.
- Gwynedd Effeithlon - Rhoi pobl Gwynedd yn gyntaf a'u trin yn deg a sicrhau bod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac yn effeithlon.

Y Broblem / Angen

Mae poblogaeth Gwynedd yn heneiddio, gyda'r boblogaeth dros 65 oed wedi cynyddu 28% yng Ngwynedd, a'r boblogaeth dros 85 oed wedi cynyddu 156% ers cyfrifiad 1981.

Mae'n her enfawr sicrhau bod darpariaeth a chefnogaeth ledled y sir i bobl barhau i fyw'n annibynnol gartref wrth i'r boblogaeth heneiddio, ac rydym yn ymwybodol o'r problemau sylweddol y mae darparwyr gofal yn eu hwynebu gyda rhwystrau i recriwtio gofalcwyr o ansawdd uchel, sy'n arwain at fylchau yn y ddarpariaeth. Mae hon yn broblem fawr yng Ngwynedd ac yn enwedig yn ardal Llŷn.

Mae cyfanswm o 128 o welyau preswyl yn ardal Llŷn ac Eifionydd ond ar ôl cau Cartref Nyrsio Penrhos ar ddechrau mis Rhagfyr 2020 nid oes darpariaeth o welyau nyrsio na dementia yn ardal Llŷn.

Mae hyn yn golygu bod rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar dai yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Rydym hefyd yn gwybod fod rhaid i rai unigolion chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd a gall fod yn anoddach derbyn gwasanaeth yn Gymraeg.

Amcanion Strategol y prosiect yw:

- Cynyddu argaeledd darpariaeth leol ar gyfer lleoliadau cartrefi gofal.
- Datblygu llety gofal a all ddiwallu ystod o anghenion gan gynnwys gofal preswyl a nyrsio.
- Datblygu Penrhos fel cyfleuster cartref gofal.
- Rheoli costau'r cyngor ac amlygiad BIPBC trwy leoliadau cost uchel.

Amcanion cyfathrebu allanol

Beth ydym yn ceisio ei gyflawni trwy gyfathrebu â phobl?

Codi Ymwybyddiaeth

- **Amcan:** Sicrhau bod yr holl drigolion lleol ym mhentref Penrhos / ardal gyfagos yn ymwybodol o'r cynlluniau datblygu ar gyfer y Cartref Gofal.
- **Dull gweithredu:** Defnyddio sawl sianel gyfathrebu, gan gynnwys cysylltiadau cyhoeddus mewn papurau newydd lleol, erthyglau newyddion ar y wefan gorfforaethol, postiadau ar gyfryngau cymdeithasol, a chyfarfodydd cyhoeddus i rannu gwybodaeth am y datblygiad.

Amlygu Manteision Cymunedol

- **Amcan:** Cyfathrebu effeithiau cadarnhaol y datblygiad ar y gymuned leol yn glir, megis gwell cyfleusterau gofal, gwasanaethau gwell, cyfleoedd gwaith posibl ac unrhyw fuddion cymunedol eraill.
- **Dull gweithredu:** Creu deunyddiau addysgiadol fel cylchlythyrau a chynnwys ar-lein sy'n amlinellu manteision penodol y prosiect. Cynnal digwyddiadau cymunedol lle gall preswylwyr ddysgu mwy am y buddion hyn wyneb yn wyneb.

Hwyluso Adborth a Chyfranogiad

- **Amcan:** Darparu lluo o gyfleoedd i drigolion lleol rannu eu hadborth a chyfrannu syniadau a fydd yn helpu i lunio dyfodol y Cartref Gofal.
- **Dull gweithredu:** Trefnu sesiynau galw heibio, arolygon a fforymau ar-lein lle gall preswylwyr fynegi eu barn a'u hawgrymiadau. Sicrhau bod mecanweithiau adborth yn hygyrch ac yn hawdd eu defnyddio, a bod pob llais yn cael ei glywed.

Meithrin Ymddiriedaeth a Thryloywder

- **Amcan:** Meithrin ymddiriedaeth yn y gymuned leol trwy gynnal cyfathrebu agored a thryloyw trwy gydol y broses ddatblygu Cartref Gofal.
- **Dull gweithredu:** Diweddaru preswylwyr yn rheolaidd ar gynnydd y prosiect trwy gylchlythyrau targed, diweddariadau gwefan a chyfarfodydd cyhoeddus. Mynd i'r afael ag unrhyw bryderon posibl yn brydlon a darparu ymatebion clir i ymholiadau'r gymuned.

Adeiladu Perthnasoedd Cymunedol Hirdymor

- **Amcan:** Sefydlu perthnasoedd parhaol gyda'r gymuned leol sy'n ymestyn y tu hwnt i'r cyfnod datblygu, gan sicrhau ymgysylltu a chefnogaeth barhaus i'r cartref gofal.
- **Dull gweithredu:** Datblygu pwynt cyswllt ar gyfer preswylwyr. Trefnu digwyddiadau cymunedol rheolaidd o bosib ynghyd â chyfleoedd i gynnwys pobl yn y cartref gofal i barhau i ymgysylltu â'r boblogaeth leol.

Cynulleidfaoedd targed

Gyda phwy mae angen i ni ymgysylltu/hysbysu?

Allanol

- Trigolion lleol ym Mhenrhos a'r ardal gyfagos
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
- Darparwyr gofal sylfaenol yn yr ardal leol gan gynnwys meddygfeydd teulu lleol
- Cyngor Tref Pwllheli
- Cyngor Cymuned Llanbedrog
- Rhanddeiliaid gan gynnwys Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol eraill sydd wedi datblygu prosiectau tebyg a ariennir gan IRCF o'r blaen neu sydd yn y broses o gyflawni prosiectau tebyg a ariennir gan IRCF – h.y. Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (RPB) Gorllewin Cymru sydd ar hyn o bryd yn datblygu cartref gofal tebyg yng Nghwmgwili
- Rhanddeiliaid, gan gynnwys darparwyr cartrefi gofal annibynnol eraill pan fo'n briodol

Mewnol

- Holl Aelodau'r Cabinet (CG)
- Aelod Cabinet dros Oedolion, Iechyd a Llesiant, Y Cyng. Dilwyn Morgan (CG)
- Aelod Lleol dros Lanbedrog gyda Mynytho - Y Cyng. Angela Russell (CG)
- Staff (CG)

Negeseuon allweddol

Isod mae rhai 'negeseuon allweddol' y byddem yn ceisio eu hyrwyddo fel rhan o'n gweithgareddau Cyfathrebu ac Ymgysylltu:

- Mae Penrhos yn darparu cyfle i ddatblygu rhan o'r safle presennol, gan fynd i'r afael ag anghenion gofal lleol yn fwy effeithiol ac i archwilio modelau gofal newydd.
- Bydd y cyfleuster arfaethedig yn gweld cynnydd o 56 o welyau yn y capasiti presennol er mwyn darparu ar gyfer mwy o angen yn ogystal â phontio'r bwlch cyflenwi presennol yn y ddarpariaeth gwasanaethau gofal preswyl a nyrsio yn ardal Llŷn.
- Ar hyn o bryd, mae tan ddarpariaeth o leoedd mewn cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth mewn rhai rhannau o Wynedd, sef Llŷn ac Eifionydd. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd felly yn awyddus i archwilio sut y gallent wella'r sefyllfa bresennol trwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio. Bydd y datblygiad hwn yn sicrhau bod gofal a chymorth hanfodol ar gael i'r cymunedau lleol a'r cymunedau cyfagos.
- Byddai gweithredu cartref preswyl a nyrsio yn cael budd sylweddol yn y rhanbarth, gan ganiatáu'r gallu i leoli'r unigolion hynny sy'n anoddach eu lleoli am ystod o resymau. Bydd hefyd yn helpu i gynnig darpariaeth i'r rhai sydd ag anghenion mwy cymhleth, lle gwelir llond llaw yn unig o ddarparwyr lleol sy'n gallu diwallu'r anghenion hynny ar hyn o bryd ar gost uchel iawn. Trwy ddatblygu darpariaeth CG mewnol, byddai hyn hefyd yn caniatáu i'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd ddod o hyd i leoliadau ar sail fwy cost-effeithiol.
- Bydd y datblygiad hwn yn ymgorffori dyluniad Carbon Sero Net yn unol ag ymrwymiad y Cyngor tuag at ddod yn awdurdod lleol sero carbon net erbyn 2030.
- Mae'r datblygiad yn agor llwybrau ar gyfer buddion cymunedol ehangach, fel cyflogaeth leol ac uwchsgilio.
- Mae'r datblygiad yn amodol ar sicrhau'r cyllid angenrheidiol trwy gymorth gan Lywodraeth Cymru ac ni all fwrw ymlaen oni bai bod y pecyn cyllido yn ei le.

Tôn llais

Sut byddwn yn mynd i'r afael â'n hanghenion cyfathrebu ac ymgysylltu i gyflawni ein hamcanion?

Er mwyn cyflawni ein hamcanion cyfathrebu ac ymgysylltu, rydym am fabwysiadu dull strategol, cynhwysol sy'n pwysleisio positifrwydd a thryloywder.

Strategaethau Allweddol:

1. **Negeseuon wedi'u teilwra:** Creu negeseuon clir, cadarnhaol sy'n tynnu sylw at fanteision y prosiect a chynnal tôn gyson ar draws pob sianel gyfathrebu.
2. **Hyrwyddo aml-sianel:** Defnyddio cymysgedd o gyfryngau traddodiadol, llwyfannau digidol, ac ymgysylltu wyneb yn wyneb i gyrraedd y gymuned gyfan.
3. **Adborth Rhyngweithiol:** Gweithredu arolygon, ymgynghoriadau cyhoeddus a blychau awgrymiadau i gasglu mewnbwn cymunedol a sicrhau bod trigolion yn teimlo eu bod yn cael eu clywed.
4. **Diweddariadau Rheolaidd:** Darparu diweddariadau rheolaidd, tryloyw ar gynnydd y prosiect, gan fynd i'r afael ag unrhyw bryderon yn onest.
5. **Ymgysylltu â Rhanddeiliaid:** Diweddaru aelodau'r cabinet a chynghorwyr cymuned/tref lleol a'u cynnwys mewn sesiynau briffio a chyfarfodydd rheolaidd.

Ar y cyfan, ein nod yw cynnal tôn gyson, gadarnhaol ac addysgiadol i feithrin cefnogaeth ac ymddiriedaeth yn y gymuned.

Trosolwg o Amserlenni Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Er mwyn darparu trosolwg cyffredinol o'r amserlenni cyfredol, ac yn amodol ar geisiadau ariannu llwyddiannus, bydd y prosiect yn cael ei ariannu'n rhannol yn allanol gan Gronfa Cyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwysu Llywodraeth Cymru (IRCF).

Mae **cyflwyno cais cynllunio** wedi'i drefnu ar gyfer mis **Mawrth 2026** (yn dibynnu ar ganlyniadau adroddiad PAC, a chymeradwyaeth cleient i'w ryddhau), a disgwylir **Cymeradwyo Caniatâd Cynllunio** erbyn mis **Mehefin 2026** (i'w gadarnhau – tra'n disgwyl i'r cais cynllunio gael ei gyflwyno). Disgwylir i'r **gwaith adeiladu** ddechrau yng **ngwanwyn 2027**, gan anelu at **gwblhau a throsglwyddo'r** cyfleuster erbyn **hydref 2029**. Rhagwelir y bydd yr adeilad **yn gwbl weithredol erbyn hydref 2029**.

Mae ein gweithgareddau cyfathrebu ac ymgysylltu wedi bod yn mynd rhagddynt ers **2023**. Bydd hyn yn cynnwys cynnal sesiynau galw heibio cyhoeddus i drigolion ym mhentref Penrhos a'r ardal gyfagos i'w galluogi i ddarganfod mwy o fanylion am gynigion ac i roi cyfle i ofyn unrhyw gwestiynau pellach.

Yn dilyn hyn, bydd diweddariadau cyfathrebu i'r cyhoedd yn cael eu cynllunio ar gyfer pob 'carreg filltir allweddol' o gynnydd y prosiect o'r cam Cais Cyn-Gynllunio i gymeradwyo cyllid, cyfleoedd tendr, y cam dylunio terfynol gyda delweddau posibl o'r adeiladu, yn ogystal â diwrnod cyntaf y gwaith adeiladu lle rydym yn 'torri'r dywarchen', hyd at gwblhau a throsglwyddo'r cyfleuster yn derfynol yn **2029**. Byddwn yn sicrhau ein bod yn gweithio'n agos gyda'r Tîm Cyfathrebu i rannu'r holl ddiweddariadau pwysig maes o law.

Cynllunydd Cynnwys a Dyddiadau Allweddol

Dyddiadau allweddol	Math y cyfathrebu / ymgysylltu sydd ei angen	Cynllun cynnwys
Medi i Rhagfyr 2025	**MEWNOL YN UNIG** Pwyllgorau BIPBC a CG i gymeradwyo'r ABA cyn ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru am gymeradwyaeth	MO i roi rhagor o fanylion i'r Tîm Cyfathrebu pan fydd dyddiadau wedi'u cadarnhau
Tachwedd 2025	**MEWNOL YN UNIG** Cyflwyno diweddariad Cais Cyllid IRCF gydag ABA i Lywodraeth Cymru – Disgwylir canlyniad ynghylch cymeradwyo cyllid ym mis Ionawr 2026	N/A
Hydref 2025	CYSYLLTIADAU CYHOEDDUS ALLANOL (CG a BIPBC) - Cyn cyflwyno Cais Cynllunio ym mis Mawrth 2026, ystyried cynnal 'lansiad meddal' o ran datblygiad y Cartref Gofal i ddiweddaru cynlluniau sydd wedi'u cyflwyno i'w hadolygu/cymeradwyo	Datganiad i'r Wasg ynghylch bwriad Cyn Cyflwyno Cais ar gyfer y wasg leol, post cymdeithasol CG a gwefan CG / sianeli cyfathrebu mewnol. MO i roi rhagor o fanylion i'r Tîm Cyfathrebu pan gant eu cadarnhau.

Tactegau ac Adnoddau

Pa sianeli cyfathrebu fyddwn ni yn eu defnyddio i gyrraedd ac ymgysylltu â'n grwpiau targed?

Sianeli cyfathrebu mewnol:

- **Nodiadau Briffio / Adroddiadau Cryno / Cynlluniau Busnes** - Dosbarthu copiâu i Aelodau Cabinet a chynghorwyr tref / cymuned lleol i'w hadolygu/casglu adborth ar y camau priodol
- **Cyfarfodydd y Cabinet a'r BI** - Cyflwyno Papur i gyfarfod Cabinet CG a Bwrdd Iechyd BIPBC
- **Cyfarfodydd Tîm (h.y.: Tîm Arweinyddiaeth / Cynghorwyr / Cyffredinol)** - Cyflwyniadau gyda diweddariadau / trafodaethau o amgylch y bwrdd
- **Defnyddio pecyn cymorth cyfathrebu mewnol i rannu diweddariadau** - h.y.: Bwletinau wythnosol, e-gylchlythyr staff misol a'r Fewnrwyd

Sianeli cyfathrebu allanol:

- **Y wasg leol** – Tîm cyfathrebu i gyhoeddi Datganiad i'r Wasg er mwyn hyrwyddo
- **Gwefan gorfforaethol** - Erthyglau newyddion gyda diweddariadau yn ôl yr angen
- **Tudalen we bwrpasol Penrhos wedi'i chreu gan Dîm Cyfathrebu ClwydAlyn** – I gynnwys yr holl ddiweddariadau/cyfeiriadau i gael rhagor o wybodaeth

- **Postiadau ar y cyfryngau cymdeithasol i dynnu sylw at 'gerrig milltir allweddol'** - Gwybodaeth i gyfeirio at wefan CG am ragor o fanylion os oes angen
- **Digwyddiadau cymunedol cyhoeddus / sesiynau galw heibio** - Cynnal sesiynau galw heibio wyneb yn wyneb amrywiol ym Mhenrhos / neuaddau cymunedol yn yr ardal gyfagos i rannu cynigion gyda'r cyhoedd er mwyn ymwybyddiaeth.
- **Rhanddeiliaid allanol (fel RPB's eraill) - Teams (cyfarfodydd) / E-bost** - Trefnu cyfarfodydd *Teams* chwarterol/deufisol gyda rhanddeiliaid allanol (megis Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru) i drafod eu profiad / cynnydd cyfredol y prosiect wrth gyflawni cynlluniau tebyg a ariennir gan IRCF fel cartref gofal Plas y Bryn. Byddai hyn yn gyfle amserol i drafod unrhyw heriau wnaethant eu hwynebu, sut wnaethant eu goresgyn, i gymharu costau prosiect ac adolygu llwybrau ar gyfer gostyngiadau posibl, yn ogystal â meithrin perthnasoedd a rhannu gwybodaeth gyffredinol yn y dyfodol. Gellid darparu diweddariadau e-bost hefyd rhwng cyfarfodydd.
- **Rhanddeiliaid allanol (h.y. busnesau annibynnol fel darparwyr cartrefi gofal eraill/meddygon teulu) - Cyfarfodydd wyneb yn wyneb / Teams (cyfarfodydd) / E-bost** - Trefnu cyfarfodydd un-i-un gyda Meddygon Teulu / Rheolwyr Meddygfeydd unigol perthnasol i drafod cynigion Penrhos i weld sut y gallwn weithio gyda'n gilydd yn y dyfodol. Ystyried mynychu unrhyw un o'u cyfarfodydd tîm misol/chwarterol mewnol eu hunain i gyflwyno cynigion i adeiladu ymgysylltiad ymhellach. Gallwn hefyd ystyried trefnu cyfarfod Teams ar gyfer diweddariadau ar y prosiect, yn ogystal â chadw mewn cysylltiad trwy gyfathrebu dros e-bost i rannu cynnydd pellach y prosiect.

A oes unrhyw elfennau cyllidebol i'w hystyried?

Ar hyn o bryd, **nid oes unrhyw gyllideb marchnata ychwanegol** wedi'i dyrannu y tu allan i'r Tîm Cyfathrebu corfforaethol ar gyfer gweithgareddau cyfathrebu ac ymgysylltu.

Pwy fydd yn arwain ac yn cefnogi gweithgareddau?

Y Rheolwr Prosiect, Meinir Owen i weithio'n agos gyda chydweithwyr Tîm Cyfathrebu CG isod a darparu gwybodaeth iddynt ar gyfer y gweithgareddau cyfathrebu ac ymgysylltu isod ar gyfer hyrwyddo:

- **Y Wasg a'r Cyfryngau:**
Arweinydd y Tîm Cyfathrebu, Sarah Jones
sarahmarionjones@gwynedd.llyw.cymru
- **Cynnwys y we:**
Swyddog Cynnwys Digidol, Sioned Jones
SionedVaughan-Jones@Gwynedd.llyw.cymru
- **Cyfathrebu Mewnol:**
Swyddog Cyfathrebu Mewnol, Ffion W Jones
ffionwynjones@gwynedd.llyw.cymru

Risgiau a Mesurau Lliniaru

RISG 1: Cyllid

Yn amodol ar geisiadau cyllid llwyddiannus, bydd y prosiect yn cael ei ariannu'n rhannol yn allanol gan Gronfa Cyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Llywodraeth Cymru (IRCF). Mae cyflwyno'r cais cynllunio wedi'i drefnu ar gyfer mis Mawrth 2026 gyda disgwyl Cymeradwyaeth Cynllunio erbyn mis Mehefin 2026.

Yn dilyn cymeradwyaeth y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (RPB) o'r cynllun yn 2023, mae cynnig Penrhos wedi symud ymlaen ers hynny. Cyflwynwyd y cais Achos Busnes Strategol am ffioedd datblygu Achos Busnes Amlinellol (£599,000), i LIC ym mis Ebrill 2023, a'i gyflwyno i banel craffu IRCF ar 19 Mehefin 2024. Derbyniwyd cadarnhad ysgrifenedig o'r penderfyniad i argymhell cymeradwyo'r cynllun i Weinidogion ar 17 Gorffennaf 2025.

Lliniaru - Mae angen i ni nodi'n glir ym mhob cyfathrebiad bod y prosiect yn amodol ar sicrhau cefnogaeth i'r cyllid drwy Lywodraeth Cymru.

RISG 2: Yr Achos dros Newid: Datblygu cyfleuster newydd ar safle Pentref Penrhos

Lliniaru - Byddai adeiladu Cartref Gofal Penrhos yn galluogi'r Cyngor i gynyddu capasiti o 56 o welyau. Byddai adeiladu cartref gofal mwy nid yn unig yn cynyddu capasiti ond yn gwella'r ansawdd trwy sicrhau ei fod yn diwallu'r safonau a osodir gan y rheoleiddiwr, er enghraifft trwy sicrhau bod gan bob ystafell *ensuite*.

Drwy gynyddu'r ddarpariaeth fewnol, bydd y prosiect yn ail-gydbwyso'r farchnad gofal drwy ddarparu mwy o welyau gydag ychwanegu capasiti nyrsio, mewn ardal yng Ngwynedd sydd heb ddarpariaeth nyrsio bresennol.

Mae manteision y prosiect yn bellgyrhaeddol ac fe'u nodir isod:

- Cefnogi'r gwaith o gyflawni Blaenoriaethau Strategol ac Aliniad Polisi
- Gwella Gofal a Chapasiti
- Effaith Ariannol a Strategol
- Gwella Canlyniadau Preswylwyr
- Lles Cymunedol ac Emosiynol
- Gwelliannau Iechyd a Gofal Cymdeithasol
- Arloesi a Dysgu
- Budd Cynaliadwyedd
- Buddion Cyflogaeth Economaidd Lleol
- Mesurau lliniaru marchnad wedi'i ail-gydbwyso sefydledig yn erbyn costau lleoli enchwythedig.

Darparu 'Cartrefi am oes' yn lleihau'r angen i symud rhwng categorïau gofal.

Cymeradwyaethau cyfathrebu a chwblhau

Cam 1: Cymeradwyo/cwblhau mewnol

Cyngor Gwynedd:

- **Cymeradwyaeth Derfynol**
Aelod Cabinet dros Oedolion, Iechyd a Llesiant, Y Cyng. Dilwyn Morgan
Cynghorydd.DilwynMorgan@gwynedd.llyw.cymru
- **Cyn cymeradwyaeth derfynol**
Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Mari Wynne Jones
mariwynnejones@gwynedd.llyw.cymru
- **Darparwr cynnwys**
Rheolwr Prosiect, Meinir Owen
Meinirowen@gwynedd.llyw.cymru

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr:

- **Cymeradwyaeth Derfynol**
TBC
- **Cyn cymeradwyaeth derfynol**
Arweinydd Ardal y Gorllewin ar gyfer Gwelliant, Christine Rudgley (BIPBC)
Christine.Rudgley@wales.nhs.uk
- **Darparwr cynnwys**
TBC

Cam 2: Cymeradwyo/cwblhau allanol

Llywodraeth Cymru

Yn unol â gofynion canllawiau brand cyllido LIC uchod, **RHAID** i holl gysylltiadau cyhoeddus, marchnata a hysbysebu sy'n ymwneud â Phenrhos gael eu hadolygu a'u cymeradwyo gan LIC cyn iddynt gael eu cyhoeddi yn y parth cyhoeddus. Ar ôl cymeradwyaeth fewnol derfynol CG a BIPBC, bydd manylion wedyn yn cael eu darparu i'r cydweithwyr LIC isod gan y Rheolwr Prosiect ar gyfer eu hadolygu/adborth a'u cwblhau'n derfynol cyn unrhyw hyrwyddo ehangach arfaethedig.

- **Sarah Jane Davies**
Pennaeth Datblygu Adeiladau Gofal Sylfaenol | Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol | Llywodraeth Cymru
SarahJane.Davies@gov.wales

- **Emma Jenkins**

Arweinydd Datblygu Adeiladau Gofal Sylfaenol | Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol | Llywodraeth Cymru

Emma.Jenkins@gov.wales

- **Helen Griffiths**

Arweinydd Datblygu Adeiladau Gofal Sylfaenol | Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol | Llywodraeth Cymru

Helen.Griffiths@gov.wales

Cam 3: Y Tîm Cyfathrebu

- Yn dilyn cymeradwyaethau terfynol mewnol ac allanol CG a BIPBC, darperir yr holl fanylion perthnasol i Dîm Cyfathrebu'r Cyngor ar gyfer hyrwyddo cyhoeddus ehangach.

Protocol Cyfweiliad i'r Wasg

Ceisiadau am gyfweiliadau i'r Wasg / Y Cyfryngau:

- Rhaid cyfeirio pob ymholiad gan y wasg/cyfryngau trwy Dîm Cyfathrebu'r Cyngor i gynorthwyo/cydllynu cyfweiliadau
- Bydd holl ymholiadau'r wasg/cyfryngau a dderbynnir yn uniongyrchol gan y Tîm Cyfathrebu yn cael eu rhannu â'r Tîm Rheoli Prosiect ehangach ar y cyfle cyntaf posib i baratoi ymatebion perthnasol
- Rhaid i gydweithwyr Llywodraeth Cymru gael eu hysbysu am bob ymholiad gan y wasg/cyfryngau pan fyddant yn cael eu derbyn.

Bydd Nodiadau Briffio Llawn a'r diweddariadau perthnasol yn cael eu darparu i'r cyfweledigion isod, Tîm Cyfathrebu'r Cyngor a chydweithwyr Llywodraeth Cymru cyn yr holl gyfweiliadau.

Cyfweiliadau cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg:

Byddai trefniadau yn cael eu rhoi yn eu lle i hwyluso cyfweiliad os gofynnir am hynny

- **Aelod Cabinet dros Oedolion, Iechyd a Llesiant, Y Cyng. Dilwyn Morgan**

Cynghorydd.DilwynMorgan@gwynedd.llyw.cymru

Gofynion cyfathrebu a brandio

GWYBODAETH BWYSIG

Gofyniad gorfodol fel rhan o Delerau ac Amodau Cyllid Refeniw IRCF

Er mwyn galluogi rhanddeiliaid a dinasyddion i ddeall sut mae'r IRCF yn gwneud gwahaniaeth, gofynnir i RPBs rannu eu cynlluniau cyfathrebu ar gyfer yr IRCF yng nghyd-destun cynllunio rhanbarthol ehangach.

Rhaid i RPBs gydnabod cefnogaeth Llywodraeth Cymru ar yr holl ddeunyddiau cyhoeddusrwydd, datganiadau i'r wasg a'r deunyddiau marchnata a gynhyrchir mewn perthynas â'r cyllid a'r prosiectau cysylltiedig. Rhaid i gydnabyddiaeth o'r fath gydymffurfio â chanllawiau brandio cymeradwy Llywodraeth Cymru i sicrhau gydymffurfiaeth â Thelerau ac Amodau'r grant o safbwynt archwilio.

Fel isafswm, rhaid i ni gynnwys y testun canlynol, ynghyd â logo Llywodraeth Cymru i gyd-fynd â'r testun.

Cymraeg

“Ariennir <nodi manylion y prosiect e.e. swydd, astudiaeth dichonoldeb> mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru drwy Raglen Cyllid Cyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwysio Iechyd a Gofal Cymdeithasol ac fel rhan o Raglen Gyfalaf ehangach Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru”.

Saesneg

“This < insert project detail e.g. job/post, feasibility study > is funded in partnership with Welsh Government via the Health and Social Care Integration and Rebalancing Capital Fund Programme and as part of the wider West Wales Regional Partnership Board Capital Programme”.

Arwyddion a Phlaciau

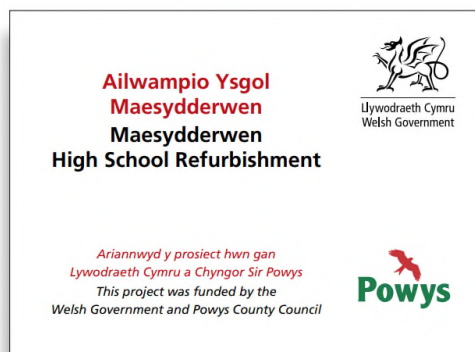
Rhaid arddangos logo neu logo cydnabyddiaeth Llywodraeth Cymru ar arwyddion neu blaciau pan fo prosiectau wedi derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru. Nid oes dyluniad unffurf na ffurf geiriau ar gyfer placiau gan fod gofynion yn amrywio o brosiect i brosiect. Fodd bynnag, rhaid i bob plac fod yn ddwyieithog gan roi amlygrwydd cyfartal i bob iaith. Os yw'r plac yn gydnabyddiaeth o gyllid, rhaid iddo bob amser gynnwys y logo. Wrth benderfynu ar eiriad placiau, cofiwch y canlynol:

- Mae angen i blac ddweud y stori, meddylwch am y neges yr ydych am ei chyfleu (ydych chi'n cydnabod cyllid? Ydych chi'n coffáu seremoni agoriadol? Y ddau? Enw'r prosiect? Pwy sy'n gysylltiedig? Beth yw'r dyddiad?)

- Mae angen cyfathrebu'r neges yn glir, yn gryno a chynnwys y ffeithiau yn unig.

Pan fydd plac neu arwydd yn hyrwyddo rhaglen neu brosiect a ariennir gan Lywodraeth Cymru, **dylid gosod y testun Cymraeg fel ei fod yn debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.**

Site signage layout example



Plaque layout example



Os gofynnir i Weinidog ddadorchuddio plac, gwnewch yn siŵr bod Swyddfa'r Gweinidog perthnasol yn ymwybodol ac yn cael cyfle i wneud sylwadau.

Dylid ysgrifennu dyddiadau ar blaciau 01 January 2016 yn Saesneg a 01 Ionawr 2016 yn Gymraeg. Peidiwch â defnyddio 'st', 'nd', 'rd', 'th' yn y Saesneg. Peidiwch â defnyddio 'af', 'ail', 'ydd', 'ed', 'eg', 'fed', 'ain' yn y Gymraeg.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â thîm brandio Llywodraeth Cymru ar 03000 256860 neu e-bostiwch: brandingqueries@gov.wales

Dogfennau canllaw brand defnyddiol/dolenni gwe gan Lywodraeth Cymru:

- [Canllawiau IRCF y Gronfa Cyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwysio Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2022-2025 - Tud. 24](#)
- [Prosiectau Cyfalaf ac Isadeiledd \(Logos swyddogol\)](#)

Logos

Logos i'w cynnwys ar yr holl weithgareddau cyfathrebu ac ymgysylltu â'r cyhoedd yn y drefn isod:



Safonau'r Iaith Gymraeg

Rhaid i'r holl gyfathrebu, ymgysylltu a datganiadau i'r wasg fod ar gael yn ddwyieithog.

Hygyrchedd: Cynnwys digidol

Rhaid i'r holl gynnwys ar wefan ac apiau symudol CG fod yn ddefnyddiol gan bawb waeth beth fo'u gallu a'r dechnoleg/dyfais y maent yn eu defnyddio i gael mynediad i'r rhyngwyd. Mae gan CG ddyletswydd ddeddfwriaethol i'w bodloni [Safonau WCAG 2.1 AA](#). O Fedi 23 2020, ehangwyd y ddeddfwriaeth hon i gynnwys .pdfs. RHAIID i unrhyw .pdf sy'n cael ei uwchlwytho ar ôl y dyddiad hwn fodloni'r un safonau â chynnwys y we.

Monitro a Gwerthuso

Sut fyddwch chi'n monitro a mesur llwyddiant ymgyrch a gweld a yw'n gweithio?

- **Cyfathrebu digidol:** Ar gyfer yr holl gyfathrebu ac ymgysylltu digidol, byddwn yn cadw cofnod o ble roedd gwybodaeth yn ymddangos ac yn monitro'r ystadegau yn agos i werthuso cyrhaeddiad ac ymgysylltiad. Bydd hyn yn cynnwys postiadau cyfryngau cymdeithasol / erthyglau gwefan, adnoddau allanol yn ogystal â sianeli mewnol.
- **Cyfryngau cymdeithasol:** Byddwn yn sicrhau bod unrhyw adborth a roddir ar gyfryngau cymdeithasol yn dilyn cyfathrebu cyhoeddus yn cael ei adolygu ac yn sicrhau ein bod yn darparu ymatebion, os oes angen, i unrhyw ymholiadau mewn modd proffesiynol ac amserol.
- **Cyhoeddusrwydd gan y cyfryngau:** Byddwn yn sicrhau cadw cofnod o'r holl gysylltiadau cyhoeddus a rennir, cofnodi pob dolen we i ddangos ble mae'r wybodaeth yn ymddangos a chadarnhau nifer yr ymweliadau cyhoeddus a dderbyniodd y cysylltiadau cyhoeddus i gofnodi cyrhaeddiad ac ymgysylltiad.
- **Digwyddiadau cymunedol/Sesiynau galw heibio:** Ar gyfer yr holl ddigwyddiadau cymunedol wyneb yn wyneb / sesiynau galw heibio a gynhelir, byddwn yn gwerthuso llwyddiant trwy nifer y mynychwyr a'r adborth a ddarperir yn ystod y digwyddiadau hyn.
- **Cyfarfodydd y Cyngor:** Byddwn yn cofnodi unrhyw adborth a dderbynnir mewn cyfarfodydd llawn/unrhyw gyfarfodydd eraill, yn ystod ac ar ôl y cyfarfod ar gyfer cyfeirio ac i gofnodi unrhyw gamau pellach.

Cysylltu

Am ragor o fanylion, neu unrhyw ymholiadau sy'n gysylltiedig â Chyfathrebu ac Ymgysylltu, cysylltwch â:

Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Mari Wynne Jones

mariwynnejones@gwynedd.llyw.cymru

Rheolwr Prosiect, Meinir Owen

Meinirowen@gwynedd.llyw.cymru

Diweddariad Gweithgareddau Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
Ionawr 2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
20/01/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
28/02/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
02/03/2023	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cyflwyniad i Gyngor Tref Pwllheli (CG/CA)	Cyflwyniad i'r cynlluniau ym Mhenrhos – gan gynnwys y tai a'r cartref gofal	Cwblhawyd
06/03/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
28/03/2023	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cymeradwyaeth ABS Cabinet Cyngor Gwynedd (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd Rhaglen y Cabinet ar Ddydd Mawrth, 28 Mawrth, 2023, 1.00pm
30/03/2023	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cymeradwyaeth ABS BIPBC (BIPBC - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd Cofnodion Cyhoeddus Terfynol y Bwrdd Iechyd 30.03.23.pdf
17/04/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
18/04/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
21/04/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
02/05/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
10/05/2023 RIBA 2	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cais cychwynnol drafft yr IRCF - cyflwyno i LIC (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
15/05/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
Mai 2023 RIBA 2	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cymeradwyaeth ABS Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
19/05/2023 RIBA 2 Cais IRCF 1af wedi'i Gyflwyno i LIC	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cais Cychwynnol Terfynol IRCF wedi'i gyflwyno i LIC (costau yn unol â Cham 2) (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
26/05/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
05/06/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
12/06/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
12/06/2023	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cyflwyniad i Fforwm Ardal Dwyfor (CG/CA)	Cyflwyniad i'r cynlluniau ym Mhenrhos – gan gynnwys y tai a'r cartref gofal	Cwblhawyd
13/06/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
11/07/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
Gorffennaf 2023 RIBA 2	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Penodi Pensaer (CG)	I'w gyflawni gan dîm y prosiect.	Cwblhawyd
05/08/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
24/08/2023 Panel Adolygu IRCF 1af	Dyddiad Allweddol - Ymholiadau Panel Craffu SSP IRCF Llywodraeth Cymru - (CG/BIPBC/LIC)	Ymateb Tîm Rheoli Prosiect Penrhos/cynrychiolydd BIPBC i Banel Craffu SSP IRCF LIC IRCF am gyllid i symud ymlaen i gam datblygu ABA.	Wedi'i gwblhau – anfonwyd yr ymateb 11/09/2023
04/09/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
05/09/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
11/09/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
12/09/2023 2il Banel Adolygu IRCF	Dyddiad Allweddol - Ymholiadau Polisi LIC Panel Craffu IRCF Llywodraeth Cymru - (CG/BIPBC/LIC)	Ymateb Tîm Rheoli Prosiect Penrhos/cynrychiolydd BIPBC i Banel Craffu Polisi IRCF LIC am gyllid i symud ymlaen i gam datblygu ABA.	Wedi'i gwblhau – anfonwyd yr ymateb 26/09/2023

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
03/10/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
04/10/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Ymweliad safle IRCF LIC (LIC a CG)	Ymweliad safle IRCF LIC â Phenrhos	Cwblhawyd
09/10/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
12/10/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC)	Cyfarfod cyntaf i gytuno ar bwrpas y grŵp i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
15/10/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
25/10/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Ymweliad safle Tîm Tai LLC (LIC a CG)	Ymweliad safle Tîm Tai LLC â Phenrhos	Cwblhawyd
07/11/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
14/11/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
20/11/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
29/11/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
19/12/2023	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
10/01/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
15/01/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
23/01/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
05/02/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Gweithlu i ddeall gofynion AGC o ran staffio a deall rolau a chyfrifoldebau'r gwahanol staff sydd eu hangen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
06/02/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
12/02/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
18/02/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
20/02/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol – Adolygiad Penrhos gydag AGC (CG ac AGC)	Cyfarfod i rannu cynigion Penrhos gyda chynrychiolydd AGC.	Cwblhawyd
06/03/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC)	Canolbwyntio ar ddisgrifiadau swydd a gofynion rôl	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
10/03/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Gweithdy Risg Penrhos (CG/BIPBC/CA/Gleeds)	Gweithdy risg wedi'i gynnal gyda Gleeds	Cwblhawyd
19/03/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
19/04/2024 3ydd Panel Adolygu IRCF	Dyddiad Allweddol - Ymholiadau LIC Panel Craffu IRCF Llywodraeth Cymru - (CG/BIPBC/LIC)	Ymateb Tîm Rheoli Prosiect Penrhos/cynrychiolydd BIPBC i Banel Craffu IRCF LIC am gyllid i symud ymlaen i gam datblygu ABA.	Wedi'i gwblhau – ymateb wedi'i anfon
29/04/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
01/05/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
03/06/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
04/06/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC)	Cytuno ar strwythur staffio drafft	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
10/06/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
11/06/2024	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cabinet Cyngor Gwynedd yn cymeradwyo cyllid cyfatebol (CG – Noddwr y Cynllun)	Cyfarfod Cabinet CG i ystyried y Cynllun Rheoli Asedau, sy'n cynnwys swm o £3m fel cyllid cyfatebol ar gyfer cynllun Cartref Gofal Penrhos	Cwblhawyd Agenda item - CYNLLUN ASEDAU 2024/25 - 2034/35
19/06/2024 Canlyniad Panel IRCF 1af	Dyddiad Allweddol - Derbyniwyd canlyniad cyflwyniad panel IRCF Llywodraeth Cymru (LIC)	Derbyniwyd argymhelliad Panel Craffu IRCF.	Cwblhawyd - Diweddariad Panel IRCF yn cynghori bod y cyflwyniad wedi cael ymateb da gan aelodau'r panel', a

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
			byddant yn 'argymhell cynlluniau i'w cymeradwyo' gyda Gweinidogion Cymru. Copi o'r e-bost isod:  2024 06 20 Penrhos Care Home Presenta
24/06/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
15/07/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cadarnhad CG o fanylion ar gyfer llythyr Dyfarniad IRCF i'w gyhoeddi gan LIC (CG)	Yn unol â chais LIC, cadarnhaodd CG y manylion gofynnol ar gyfer y llythyr Dyfarniad IRCF i'w gyhoeddi'n ffurfiol ar gyfer ffioedd datblygu ABA.	Cwblhawyd – Rhoddwyd manylion CG i LIC fel y gofynnwyd iddynt allu cyhoeddi'r llythyr Dyfarniad terfynol.
17/07/2024 Dyfarniad IRCF 1af - Cymeradwyaeth Gweinidogol (ABS)	Dyddiad Allweddol ac Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cadarnhau Cytundeb Gweinidogol ar gyfer cyllid IRCF yn dilyn Cyflwyniad Panel Penrhos ar 19/06/24 (LIC)	Wedi derbyn llythyr gweinidogol IRCF	Cwblhawyd – Llythyr dyfarniad LIC i ffurfioli cadarnhad o'r dyfarniad. CG i weithredu'r camau nesaf  20240717 - IRCF Award Letter - Penrhos
Gorffennaf 2024 RIBA 2	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Penodi Ymgynghorydd Cynllunio (CG)	I'w gyflawni gan dîm y prosiect.	Cwblhawyd
23/07/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
05/08/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
06/08/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
19/08/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cylchlythyr Penrhos wedi'i ddosbarthu gan dîm Cyfathrebu CG (Cyhoeddus)	Tîm Cyfathrebu CG i rannu Datganiad i'r Wasg Penrhos gydag aelodau lleol yn dilyn cymeradwyaeth cyllid IRCF i ddatblygu'r ABA	Cwblhawyd - Copi o'r e-bost ynghlwm  2024 08 19 Diweddariad ar Dda
03/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
09/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
12/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Datblygiad Cartref Gofal Penrhos - Trafodaeth gychwynnol a chyfarfod (Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gwynedd)	Tîm Rheoli Prosiect Plas y Bryn a RPB Gorllewin Cymru yn cyfarfod â RPB Gwynedd i drafod eu cynllun cartref gofal IRCF tebyg ym Mhenrhos. Rhoddwyd cyfle i wneud diweddariadau i'r cynllun / cymariaethau costau â Phenrhos.	Cwblhawyd - Cytunwyd i drefnu cyfarfod dilynol mewn 6 mis i roi diweddariad ar gynnydd ar gyfer y ddau gynllun IRCF a rhannu dysgu.
17/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC)	Dyluniad diweddaredig wedi'i rannu a gofyn am adolygu'r strwythur staffio Datganiad Pwrpas Drafft wedi'i rannu gyda'r grŵp am sylwadau	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
17/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
19/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cyfarfod Grŵp Cyfalaf Gweithredol Rhanbarthol HCF (ICF) ac IRCF (RPB)	Diweddariadau prosiect HCF (ICF) Rhanbarthol ac IRCF.	Cwblhawyd
20/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Datganiad i'r Wasg Penrhos wedi'i ddosbarthu gan dîm Cyfathrebu CG (Cyhoeddus)	Tîm Cyfathrebu CG i rannu Datganiad i'r Wasg Penrhos ar ôl cymeradwyo cyllid IRCF i ddatblygu'r ABA. Cynlluniau Cyngor Gwynedd ar gyfer cartref gofal nyrsio gam yn nes	Cwblhawyd

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
01/08/2024 a 04/09/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Taith safle Llys y Waun gyda Phennaeth Gwasanaethau Oedolion CG, ail ymweliad i Wasanaeth Darparu CG a chynrychiolwyr BI (CG/BIPBC)	Rheolwr Prosiect yn mynd ar daith safle o gynllun cartref gofal tebyg yn Wrecsam fel rhan o opsiynau/gweithrediad cynllun posibl ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd
07/10/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
10/10/2024 Adroddiad monitro Ch2 IRCF	Dyddiad Allweddol - Cyflwyno adroddiad monitro Ch2 IRCF i LLC (mewn perthynas â datblygiad ABA) (LIC/CG)	Cyflwyno adroddiad monitro cyntaf Ch2 IRCF mewn perthynas â Phenrhos i LLC.	Cwblhawyd
14/10/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
15/10/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
28/10/2024	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cyflwyniad i Gyngor Cymuned Llanbedrog (CG/CA)	Cyflwyniad i'r cynlluniau ym Mhenrhos – gan gynnwys y tai a'r cartref gofal	Cwblhawyd
12/11/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
21/11/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cyfarfod Grŵp Cyfalaf Gweithredol Rhanbarthol HCF (ICF) ac IRCF (RPB)	Diweddariadau prosiect HCF (ICF) Rhanbarthol ac IRCF.	Cwblhawyd
25/11/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
26/11/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
27/11/2024	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Dal i fyny gyda NWSSP SES ynglŷn â Phenrhos (Gwasanaethau a Rennir)	Tîm Rheoli Prosiect Penrhos a Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol yn cyfarfod â chydweithwyr NWSSP SES i drafod gofynion penodol ar gyfer cynnwys/ehangu yng nghyflwyniad terfynol ABA Penrhos i LLC	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
14/01/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
16/01/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cyfarfod Grŵp Cyfalaf Gweithredol Rhanbarthol HCF (ICF) ac IRCF (RPB)	Diweddariadau prosiect HCF (ICF) Rhanbarthol ac IRCF.	Cwblhawyd
28/01/2025 Adroddiad monitro Ch3 IRCF	Dyddiad Allweddol - Cyflwyno adroddiad monitro Ch3 IRCF i LLC (mewn perthynas â datblygiad ABA) (LIC/CG)	Cyflwyno adroddiad monitro cyntaf Ch3 IRCF mewn perthynas â Phenrhos i LLC.	Cwblhawyd
30/01/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – E-bost at gynghorwyr lleol yn yr ardal (CG)	Diweddariad ar ailddatblygu safle Penrhos	Cwblhawyd
11/02/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC)	Cytunwyd ar strwythur staffio diwygiedig i alluogi costau i gael eu hadolygu Cais am sylwadau ar y Datganiad o Bwrpas	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
17/02/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cyflwyniad i Fforwm Ardal Dwyfor (CG/CA)	Cyflwyniad i'r cynlluniau ym Mhenrhos – gan gynnwys y tai a'r cartref gofal	Cwblhawyd
17/02/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
18/02/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
05/03/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
05/03/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol - Cyfarfod niferoedd staffio Penrhos ar gyfer Astudiaeth Gwacáu pan fo Tân (CG)	Cyfarfod â Rheolwr Datblygu Tai ac Eiddo, Penseiri ac Ymgynghorydd Tân i drafod niferoedd staffio ymhellach yn unol â'r Astudiaeth Gwacáu pan fo Tân.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen.
11/03/2025 Cyflwyno Hawliad (1) Ch4 IRCF	Dyddiad Allweddol - Cyflwyno Hawliad Ch4 IRCF i LIC (mewn perthynas â ffioedd datblygu ABA) (LIC)	Cyflwyno hawliad cyntaf Ch4 IRCF ac anfonebau ategol mewn perthynas â Phenrhos i LIC. Mae'r hawliad hwn werth £189k heb gynnwys TAW ac mae'n cynnwys anfonebau sy'n ymwneud â ffioedd datblygu'r ABA a oedd wedi'u dyddio cyn y llythyr Dyfarniad fel y cytunwyd arno gan LIC.	Cwblhawyd - Bydd gweddill y balans o £410k yn cael ei hawlio yn ystod y misoedd nesaf
20/03/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cyfarfod Grŵp Cyfalaf Gweithredol Rhanbarthol HCF (ICF) ac IRCF (RPB)	Diweddariadau prosiect HCF (ICF) Rhanbarthol ac IRCF.	Cwblhawyd
31/03/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
01/04/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
28/04/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
Mai 2025 RIBA 2	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Penodi tîm Ymgynghorol	I'w gyflawni gan y tîm Dylunio.	Cwblhawyd

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
	Amlddisgyblaethol drwy GwerthwchiGymru (CG)		
Mai / Mehefin 2025 RIBA 2	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Tîm ymgynghorol i gynnal arolygon o safle Cartref Gofal Penrhos (Ymgynghorwyr)	I'w cynnal gan amrywiol ymgynghorwyr.	Cwblhawyd
01/05/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Datblygiadau Cartref Gofal Penrhos a Phlas y Bryn - Diweddariadau (RPB Gwynedd)	Deialog bellach gyda RPB Gwynedd i drafod cynnydd prosiect eu cynllun Penrhos a Phlas y Bryn. Cytunwyd i drefnu cyfarfod dilynol mewn 6 mis.	Cwblhawyd
12/05/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
13/05/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
14/05/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol – Adolygiad Dylunio Penrhos gydag AGC (CG ac AGC)	Cyfarfod i drafod cynigion Penrhos gyda chynrychiolydd AGC am unrhyw adborth / sylwadau.	Cwblhawyd
15/05/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cyfarfod Grŵp Cyfalaf Gweithredol Rhanbarthol HCF (ICF) ac IRCF (RPB)	Diweddariadau prosiect HCF (ICF) Rhanbarthol ac IRCF.	Cwblhawyd
26/05/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
02/06/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol a Mewnol – Cyfarfod Tîm Dylunio Penrhos (CG/Ymgynghorwyr)	Tîm Dylunio Penrhos yn cyfarfod gyda LMA i adolygu'r cynlluniau diweddaraf ar gyfer adborth.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
16/06/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol –	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
	Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)		
24/06/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
26/06/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Dyddiad cau adroddiad monitro bob dau fis ar gyfer adroddiad Penrhos i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru (LIC)	Dyddiad cau i gyflwyno adroddiad Monitro newydd bob dau fis ar gyfer Penrhos i'r RPB i'w gyflwyno i LIC. Bydd RPB yn coladu ffurflen rhaglen ranbarthol, a fydd yn cael ei chyflwyno i LIC.	Cwblhawyd
26/06/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol a Mewnol – Cyfarfod Tîm Dylunio Penrhos (CG/Ymgynghorwyr)	Tîm Dylunio Penrhos yn cyfarfod gyda'r LMA i adolygu'r cynlluniau diweddaraf ar gyfer adborth.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
08/07/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Datblygiadau Cartref Gofal Penrhos a Phlas y Bryn - Diweddariadau (CCC, RPB, BCUHB a CG)	CCC a RPB yn cyfarfod gyda chydweithwyr RPB Gwynedd i drafod y cynnydd diweddaraf gyda'u Cartref Gofal Penrhos a rhoi diweddariad am ailddatblygu Plas y Bryn.	Cwblhawyd
10/07/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol a Mewnol – Cyfarfod Tîm Dylunio Penrhos (CG/Ymgynghorwyr)	Tîm Dylunio Penrhos yn cyfarfod gyda LMA i adolygu'r cynlluniau diweddaraf ar gyfer adborth.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
17/07/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cyfarfod Grŵp Cyfalaf Gweithredol Rhanbarthol HCF (ICF) ac IRCF (RPB)	Diweddariadau prosiect HCF (ICF) Rhanbarthol ac IRCF.	Cwblhawyd
23/07/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol a Mewnol – Cyfarfod Tîm Dylunio Penrhos (CG/Ymgynghorwyr)	Tîm Dylunio Penrhos yn cyfarfod gyda LMA i adolygu'r cynlluniau diweddaraf ar gyfer adborth.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
31/07/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Adolygiad/trafodaeth ynglŷn â gofynion parcio Penrhos (CG)	Tîm Rheoli Prosiect Penrhos yn cyfarfod â Phenseiri dylunio i adolygu / trafod y gofynion parcio ar gyfer Penrhos yn seiliedig ar nifer y preswylwyr yn y cartref gofal a'r staffio yn ogystal â'r TAC.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
01/08/2025	Dyddiad Allweddol ac Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol - Disgwyl sylwadau ABA (Ymgynghorwyr)	Sylwadau tîm Rheoli Prosiect Penrhos ynghylch dyddiad cau drafft ABA heddiw i Gleeds adolygu/diweddaru'r drafft terfynol. Rheolwr Prosiect i goladu'r holl ymatebion a dderbyniwyd hyd yma a'u cylchredeg i Gleeds.	Cwblhawyd
04/08/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
11/08/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Dylunio Penrhos (CG/BIPBC)	Grŵp Dylunio i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
13/08/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
13/08/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Dal i fyny gyda NWSSP SES ynglŷn â Phenrhos (Gwasanaethau a Rennir)	Tîm Rheoli Prosiect Penrhos yn cyfarfod â chydweithwyr SES NWSSP i drafod gofynion penodol ar gyfer cynnwys / ehangu yng nghyflwyniad terfynol ABA Penrhos i LIC	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
28/08/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Dyddiad cau adroddiad monitro bob dau fis ar gyfer adroddiad Penrhos i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru (LIC)	Dyddiad cau i gyflwyno adroddiad Monitro newydd bob dau fis ar gyfer Penrhos i'r RPB i'w gyflwyno i LIC. Bydd RPB yn coladu ffurflen rhaglen ranbarthol, a fydd yn cael ei chyflwyno i LIC.	Cwblhawyd
15/09/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cwblhau adborth ABA Penrhos gyda Gleeds (Ymgynghorwyr)	Cyfarfod Rheoli Prosiect Penrhos gyda Gleeds i adolygu a chwblhau'r adborth ABA yn barod i'w gyflwyno i LIC. Mae hyn yn cynnwys adborth ynghylch yr Achos Ariannol.	Cwblhawyd
15/09/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Cyfathrebu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Cyfathrebu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
16/09/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Cyfarfod Grŵp Gofal a Gweithlu Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Grŵp Gofal a'r Gweithlu i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
22/09/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cyfarfod Bwrdd Rhaglen Penrhos (CG/BIPBC/CA)	Cyfarfod y Bwrdd Rhaglen i drafod y diweddariadau/camau gweithredu i symud ymlaen ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd - Camau gweithredu wedi'u nodi/symud ymlaen
Medi 2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cwblhau ABA gan Gleeds (Ymgynghorwyr)	I'w weithredu gan Gleeds.	Cwblhawyd
18/09/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Penrhos - Trafodaeth Rhanddeiliaid TG (CG)	Cyfarfod â thîm TGCh CG a thîm TGCh BIPBC i adolygu dyluniadau a thrafod gofynion TGCh ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd
23/09/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cyfarfod Grŵp Cyfalaf Gweithredol Rhanbarthol HCF (ICF) ac IRCF (RPB)	Diweddariadau prosiect HCF (ICF) Rhanbarthol ac IRCF.	Cwblhawyd
30/09/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – ABA wedi'i gymeradwyo gan Grŵp IHC F&P BIPBC Gorllewin (BIPBC - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan BIPBC Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
30/09/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – ABA wedi'i gymeradwyo gan Dîm Arweinyddiaeth Weithredol BIPBC (BIPBC - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan BIPBC Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
30/09/2025 Cyflwyniad Hawliad (2) Ch2 IRCF	Dyddiad Allweddol - Cyflwyno Hawliad Ch2 IRCF i LIC (mewn perthynas â ffioedd datblygu ABA) (LIC)	Cyflwyno ail hawliad Ch2 IRCF ac anfonebau ategol mewn perthynas â Phenrhos i LIC. Mae'r hawliad hwn werth £146k heb gynnwys TAW ac mae'n cynnwys anfonebau sy'n ymwneud â ffioedd datblygu ABA hyd yma.	Cwblhawyd - Bydd y balans sy'n weddill o £264k yn cael ei hawlio yn ystod y misoedd nesaf
08/10/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cyflwyno ABA i RPB am sylwadau (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
09/10/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Penrhos - Trafodaeth Rhanddeiliaid TG (CG)	Cyfarfod â thîm TGCh CG, tîm TGCh BIPBC a'r Tîm Dylunio i adolygu dyluniadau a thrafod gofynion TGCh ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd
15/10/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – ABA wedi'i gymeradwyo gan Grŵp Gweithredwyr BIPBC (BIPBC - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan BIPBC, Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
17/10/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cymeradwyaeth ABA yr RPB (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
28/10/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – ABA wedi'i gymeradwyo gan PFIG BIPBC (BIPBC - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan BIPBC, Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
28/10/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Dyddiad cau adroddiad monitro bob dau fis ar gyfer adroddiad Penrhos i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru (LIC)	Dyddiad cau i gyflwyno adroddiad Monitro newydd bob dau fis ar gyfer Penrhos i'r RPB i'w gyflwyno i LIC. Bydd RPB yn coladu ffurflen rhaglen ranbarthol, a fydd yn cael ei chyflwyno i LIC.	Parhaus
03/11/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Penrhos - Trafodaeth Rhanddeiliaid TG (CG)	Cyfarfod â thîm TGCh CG, tîm TGCh BIPBC a'r Tîm Dylunio i adolygu dyluniadau a thrafod gofynion TGCh ar gyfer Penrhos.	Cwblhawyd
17/11/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Cyflwyno ABA i LIC am sylwadau (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	Cwblhawyd
20/11/2025	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol – Cyfarfod IRCF Penrhos â Llywodraeth Cymru (LIC)	Cyfarfod CG a BIPBC gyda chydweithwyr LIC i drafod y diweddariadau ym Mhenrhos a chadarnhau'r camau nesaf ar gyfer cyflwyno ABA ar gyfer LIC.	

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
27/11/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – ABA wedi'i gymeradwyo gan Fwrdd Iechyd BIPBC (BIPBC - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan BIPBC, Noddwr y Cynllun.	
Rhagweld Tachwedd 2025 RIBA 3	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cymeradwyo cynnig Cyn-cyflwyno Cais Cynllunio (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w weithredu gan Noddwr y Cynllun.	
Rhagweld Tachwedd 2025 RIBA 3	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cyflwyno Cynnig Cyn-cyflwyno Cais Cynllunio Penrhos (CG)	I'w gyflawni gan Cadnant Planning.	
16/12/2025	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – ABA wedi'i gymeradwyo gan Gabinet Cyngor Gwynedd (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	
Rhagweld Rhagfyr 2025 RIBA 3	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – Disgwyl ymateb cyn-cyflwyno cais cynllunio Penrhos heddiw		
Rhagweld Rhagfyr 2025 RIBA 3	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) – yn dilyn derbyn ymateb cyn-cyflwyno cais cynllunio, cytundeb i symud ymlaen (CG)		
Rhagweld Tachwedd 2025 RIBA 3	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Noddwry Cynllunyn Cwblhau RIBA Cam 3 (CG)	I'w weithredu gan Noddwr y Cynllun. RIBA Cam 3 i'w gwblhau cyn cyflwyno ABA terfynol i LIC ar gyfer mwy o sicrwydd cost.	
Rhagweld Rhagfyr 2025 RIBA 3 2il Gais IRCF wedi'i Gyflwyno i LIC	Dyddiad Allweddol (Llinell Amser Prosiect Penrhos) - Cais IRCF Terfynol wedi'i gyflwyno i LIC (costau yn unol â Cham 3) (CG - Noddwr y Cynllun)	I'w gyflawni gan Noddwr y Cynllun.	

Dyddiad	Math o Gyfathrebu ac Ymgysylltu	Camau angenrheidiol	Diweddariad statws
Rhagweld Rhagfyr 2025 RIBA 3	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Darparodd LIC Grid Craffu i CG gydag adborth cychwynnol a chais am ymatebion gan Wasanaethau a Rennir fel rhan o Adolygiad Panel Craffu IRCF (LIC a SS)	CG i ystyried ac ymateb i'r Grid Craffu gydag adborth a rhoi diweddariad i Lywodraeth Cymru/Gwasanaethau a Rennir cyn gynted â phosibl i'w adolygu ymhellach.	
Rhagweld Rhagfyr 2025 RIBA 3	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Mewnol – Adolygiad Ymholiadau Craffu Penrhos Llywodraeth Cymru - Cyfarfod Dylunio (CG)	Tîm Rheoli Prosiect Penrhos yn cyfarfod â chydweithwyr Dylunio i adolygu ymholiadau Craffu i ddarparu ymatebion i gydweithwyr LIC fel rhan o adolygiad panel craffu ABA.	
Rhagweld Ionawr 2026 2il Banel Adolygu IRCF	Dyddiad Allweddol - Cyflwyniad Panel Craffu Llywodraeth Cymru IRCF - (CG/BIPBC/LIC)	Cyflwyniad Tîm Rheoli Prosiect Penrhos / cynrychiolydd BIPBC i Banel Craffu IRCF LIC am gyllid i symud ymlaen i gam datblygu'r ABLI.	
Rhagweld Ionawr 2026 Cyflwyniad terfynol ABA Penrhos	Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cais Cyllid ABA ac IRCF terfynol wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru. (CG)	CG yn cyflwyno Cais Cyllid ABA ac IRCF i LIC i symud ymlaen i ddatblygiad ABLI. Disgwylir Adolygiad Panel Craffu (dyddiad i'w gadarnhau).	
Rhagweld Chwefror 2026 2il Ganlyniad Panel IRCF	Dyddiad Allweddol - Derbyniwyd canlyniad cyflwyniad panel IRCF Llywodraeth Cymru (LIC)	Derbyniwyd argymhelliad Panel Craffu IRCF.	
I'w gadarnhau 2il Ddyfarniad IRCF - Cymeradwya eth Gweinidogol (ABA)	Dyddiad Allweddol ac Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Allanol - Cadarnhau Cytundeb Gweinidogol ar gyfer cyllid IRCF yn dilyn Cyflwyniad Panel Penrhos ar XXX (LIC)	Wedi derbyn llythyr gweinidogol IRCF	

Atodiad J – Log Newidiadau

Log Newidiadau ABS i ABA	
Adran	Crynodeb o'r newidiadau/diweddariadau allweddol a wnaed
Partneriaeth Prosiect	Ychwanegu tabl Partneriaeth Prosiect gydag amlinelliaid o'u hamcanion strategol. Mae Cymdeithas Dai ClwydAlyn yn ychwanegiad newydd ynghyd â Chyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.
Sgôp	Y datblygiad i gyrraedd y gofynion preswyl gyda ffocws ar ddyluniad hyblyg. Y datblygiad i gyrraedd y gofynion gofal nyrsio.
Cynnydd hyd yma	Mae gwaith pellach ar ddadansoddi buddion wedi'i wneud. Cynhaliwyd gweithdy Buddion yn flaenorol oedd yn cynnwys cynrychiolwyr o'r holl bartneriaid. Cynhaliwyd adolygiad manwl pellach a bolisïau lleol a chenedlaethol, strategaethau trawsffurfio a chynlluniau busnes, ar ôl 2022, i brofi pa mor berthnasol yw'r buddion cyfredol yn dal i fod ac i adnabod buddion ychwanegol.
Y Cyd-Destun Cenedlaethol	Canllawiau y Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwysio Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) 2022-2025 Dyraniad Cyllideb Gyfalaf (2022-2025) Cefnogaeth Cyllideb Refeniw Llywodraethu a Chynllunio Strategol Goblygiadau ar gyfer Datblygu Cartref Gofal Penrhos Ymdrin â Heriau Gweithredol gydag Integreiddio Refeniw Llywodraeth Cymru: Cymru Iachach: Ein Cynllun ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol (2022) Y Nod Pedwarplyg Rhaglen Drawsnewid Genedlaethol Adolygiad Cenedlaethol Arolygiaeth Gofal Cymru o Gartrefi Gofal i Bobl sy'n Byw gyda Dementia (2020) Deddf Rheoleiddio ac Archwilio Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 Strategaeth Hirdymor Iechyd Cyhoeddus Cymru (2023-2035) Model Gofal Sylfaenol i Gymru (PCMW) (2021) Ffyniant i Bawb: Y Strategaeth Genedlaethol i Gymru (2017) Gweledigaeth Gwyddorau Bywyd y DU (2021) Cynllun Gweithlu Nyrsio Strategol GIG CYMRU (2023) Cynllun 10-mllynedd Llafur ar gyfer Iechyd a Gofal (2024) Y Swyddfa Gwerth am Arian Cyllideb y GIG
Y Cyd-destun Lleol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Ein Gweledigaeth: Cynllun Tymor Canolig Integredig 2025-2028 Cynllun Rheoli Carbon Cyngor Gwynedd 2023-28
Trefniadau Presennol	Dim newid
Achos dros Newid	Tablau a graffiau mwy manwl e.e. mesurau o heneiddio, poblogaeth yn newid Mwy o wybodaeth ar ddementia a phobl gydag anghenion iechyd cymhleth Mynediad at ofal – data 2024 Cipolygon newydd i broblemau gofal cymdeithasol a'r atebion a gynigir
Anghenion Busnes	Tabl mwy manwl, wedi'i ddiweddaru o ofynion gwasanaeth allweddol
Amcanion Gwariant	Wedi mireinio'r amcanion i gynnwys nodau cynladwyedd hirdymor, megis cyflawni allyriadau sero-net carbon i gyfleusterau. Wedi rhoi pwyslais ar greu gwerth economaidd drwy greu swyddi'n lleol a chefnogi'r gweithlu sy'n siarad Cymraeg. Wedi ehangu'r ffocws ar gyflawni gwerth am arian drwy ddefnyddio adnoddau'n effeithlon a thrwy ddyluniad arloesol.
Achosion Defnydd â Ffocws	Wedi diffinio achosion defnydd penodol gan gynnwys: Gwasanaethu fel hwb hyfforddiant ar gyfer gweithwyr proffesiynol iechyd, gyda ffocws ar ddarparu gofal dwyieithog

Y gallu i'w drosglwyddo	Wedi amlygu'r potensial i efelychu modelau gofal integredig mewn rhannau eraill o Gymru. Wedi darparu fframwaith i drosglwyddo dulliau darparu gofal arloesol ac arferion cynladwyedd i ranbarthau eraill.
Buddion	Wedi categoraiddio buddion fel a ganlyn: Buddion sy'n Rhyddhau Arian (CRB): Arbedion cost o ddulliau gweithredu effeithlon. Buddion sydd Ddim yn Rhyddhau Arian (NCRB): Gwell canlyniadau iechyd a boddhad cleifion. Buddion Ansoddol (QB): Gwell integreiddio â'r gymuned, ac anghydraddoldeb is. Buddion Cymdeithasol (SB): Hwb i'r economi leol a llai o effaith amgylcheddol. Buddion meintiol megis arbedion carbon, effeithlonrwydd ynni, a deilliannau iechyd y gellir eu mesur.
Cyfngiadau a Dibyniaethau	Cyfngiadau penodol manwl fel: Prinder gweithlu a'r angen am hyfforddiant dwyieithog i staff. Dibyniaethau ar ffrydiau arian fel yr IRCF a chytundebau partneriaeth. Strategaethau lliniaru, gan gynnwys gweithredu'r raddol a phwyso ar ffrydiau refeniw ychwanegol.
Yr Achos Economaidd	
Prif ragdybiaethau	Newydd
Costau'r cynllun	Wedi diweddaru'r costau.
Buddion â gwerth ariannol	Newydd
Cymhareb Budd Cost	Newydd
Asesiad Gwerth am Arian	Newydd
Dadansoddiad sensitifrwydd	Newydd
Cyfnewid gwerthoedd	Newydd
Yr Achos Masnachol	
Caffael	Wedi'i ddiweddaru i gynnwys ymarfer caffael manwl sy'n cydymffurfio â'r cytundeb fframwaith. Wedi diffinio methodolegau caffael, gan gynnwys tendro cystadleuol a meini prawf dethol contractwr. Wedi pwysleisio egwyddorion gwerth am arian a sicrhau eu bod yn cyd-fynd â nodau cynladwyedd y prosiect.
Trefniadau Cytundebol	Wedi darparu gwybodaeth fanwl ar fframweithiau cytundebol a ddefnyddir ar gyfer y camau cyn contract ac ar ôl contract. Wedi cynnwys gwybodaeth am gontractau ar gyfer adeiladu, gwasanaethau proffesiynol a threfniadau gweithredu. Gwell eglurder ar y dull cyflawni, gan ddiffinio rolau a chyfrifoldebau contractwyr a phartneriaid.
Dyrannu Risg	Fframwaith dyrannu risg manwl, gan ddiffinio cyfrifoldebau'n glir ar gyfer contractwyr, partneriaid, a'r tîm prosiect. Wedi cyflwyno strategaethau lliniaru ar gyfer meysydd risg uchel, megis oedi yn y gwaith adeiladu, a chostau'n rhedeg drosodd. Wedi ymgorffori mecanweithiau adborth i fonitro effeithiolrwydd y drefn dyrannu risg wrth weithredu'r prosiect.
Materion Cytundebol a'r Ymdriniaeth Gyfrifeg	Wedi adnabod a rhoi sylw i faterion cytundebol allweddol, gan gynnwys mecanweithiau datrys anghydfod a chydymffurfiaeth â safonau cyfreithiol. Wedi darparu triniaeth gyfrifeg fanwl, gan sicrhau ein bod yn cadw at reoliadau adrodd ariannol a thryloywder. Wedi pwysleisio monitro ar-ôl-contract i sicrhau ei fod wedi cyd-fynd â'r telerau a gytunwyd a'r amcanion gwerth am arian.
Yr Achos Ariannol	
Costau Cyfalaf	Wedi diweddaru'r costau.

Costau Refeniw	Wedi diweddaru'r costau refeniw yn seiliedig ar y model refeniw a ddarparwyd
Fforddiadwyedd a Chyllid cyffredinol	Wedi'i ddiweddaru gyda mwy o wybodaeth i ddilyn.
Yr Achos Rheolaethol	
Rheoli Rhanddeiliaid	Mwy o wybodaeth am gyfrifoldebau Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru. Wedi adnabod mwy o randdeiliaid
Trefniadau Llywodraethu'r Rhaglen	Trefniadau Llywodraethu Lefel Uwch – diagram newydd yn dangos hyn
Trefniadau Rheoli Rhaglen a Phrosiect	Uwch Berchennog Cyfrifol a Chyfarwyddwr Prosiect newydd Rheolaethau yn seiliedig ar PRINCE 2 ar gyfer y dull o Reoli'r Prosiect
Strwythur Adrodd y Prosiect	Mân ddiweddariadau i Strwythur Adrodd y Prosiect
Llinell Amser y Prosiect/Rhaglen	Wedi diweddaru amserlen y prosiect gan ddangos cerrig milltir a dyddiadau Argymhellir rheolaethau yn seiliedig ar PRINCE 2 ar gyfer Rheoli Prosiect
Newid, a Rheoli Risg	Gweithredu dull Rheoli Risg PRINCE2 Datblygu Matrics Asesu Risg Mae gweithdrefnau rheoli newid yn eu lle.
Gwireddu Buddion	Wedi datblygu cynllun gwireddu buddion strwythuredig, yn cynnwys: • Map rhesymeg buddion manwl yn cysylltu amcanion y prosiect i'r deilliannau. • Wedi eu categoreiddio yn fuddion sy'n rhyddhau arian, buddion nad ydynt yn rhyddhau arian, buddion ansoddol, a buddion cymdeithasol. • Buddion meintiol megis arbedion carbon, metrigau gofal iechyd gwell, a chreu swyddi lleol. • Wedi cyflwyno templed proffilio buddion yn barhaus i dracio cynnydd ac addasu fel bo'r angen. • Wedi pwysleisio'r cysondeb â fframweithiau cenedlaethol fel Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a thargedau datgarboneiddio lleol.
Sicrwydd a Gwerthuso Ôl-brosiect	Wedi datblygu strategaethau sicrwydd a gwerthuso cynhwysfawr, yn cynnwys: Rhestr o weithgareddau sicrwydd sy'n cyd-fynd â chanllawiau'r Swyddfa Rheoli Portffolio (PMO). Metrigau gwerthuso diffiniedig ar gyfer asesu llwyddiant y model gofal integredig. Cynlluniau am werthusiadau rhyngweithiol ar ôl y prosiect i sicrhau ei fod yn cyd-fynd ag anghenion esblygol y gymuned ac mewn polisi. Ymgorffori gwersi a ddysgwyd o brosiectau tebyg er mwyn mireinio methodolegau sicrwydd. Wedi pwysleisio pwysigrwydd ymgysylltu â rhanddeiliaid yn ystod adolygiadau ar ôl y prosiect.



GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

EQUALITY IMPACT ASSESSMENT FORMS

PARTS A (Screening – Forms 1-4) and
B (Key Findings and Actions – Form 5)

<u>For:</u>	<i>New residential and nursing care home at Penrhos</i>
<u>Date form completed:</u>	<i>9th December 2022</i> <i>Reviewed: November 2025</i>



PARTS A: SCREENING and B: KEY FINDINGS AND ACTIONS

Introduction:

These forms have been designed to enable you to record, and provide evidence of how you have considered the needs of all people (including service users, their carers and our staff) who may be affected by what you are writing or proposing, whether this is:

- a policy, protocol, guideline or other written control document;
- a strategy or other planning document e.g. your annual operating plan;
- any change to the way we deliver services e.g. a service review;
- a decision that is related to any of the above e.g. commissioning a new service or decommissioning an existing service.

Remember, the term 'policy' is used in a very broad sense to include "...all the ways in which an organisation carries out its business" so can include any or all of the above.

Assessing Impact

As part of the preparation for your assessment of impact, consideration should be given to the questions below.

You should also be prepared to consider whether there are possible impacts for subsections of different protected characteristic groups. For example, when considering disability, a visually impaired person will have a completely different experience than a person with a mental health issue.

It is increasingly recognised that discrimination can occur on the basis of more than one ground. People have multiple identities; we all have an age, a gender, a sexual orientation, a belief system and an ethnicity; many people have a religion and / or an impairment as well. The experience of black women, and the barriers they face, will be different to those a white woman faces. The elements of identity cannot be separated because they are not lived or experienced as separate. Think about:-

- ✓ How does your policy or proposal promote equality for people with protected characteristics (Please see the General Equality Duties)?
- ✓ What are the possible negative impacts on people in protected groups and those living in low-income households and how will you put things in place to reduce or remove these?
- ✓ What barriers, if any, do people who share protected characteristics face as a result of your policy or proposal? Can these barriers be reduced or removed?
- ✓ Consider sharing your EqIA wider within BCUHB (and beyond), e.g. ask colleagues to consider unintended impacts.
- ✓ How have you/will you use the information you have obtained from any research or other sources to identify potential (positive or negative) impacts?

Part A

Form 1: Preparation

Please answer all questions

1.	What are you assessing i.e. what is the title of the document you are writing or the service review you are undertaking?	The capital business case for the development of a new build (replacement) residential care home and care home with nursing on the Penrhos site
2.	Provide a brief description, including the aims and objectives of what you are assessing.	The proposal is to provide permanent, modern, fit for purpose residential and nursing care accommodation on the Penrhos site. The investment objectives are: • To support the rebalancing of the residential and nursing care market (for the Gwynedd area) by increasing delivery from the public / not for profit sector focused on delivering person centred outcomes for all. • To support the provision of care closer to home by improving the accessibility of residential and nursing care, ensuring provision of services in the Welsh language. • To support sustainability of local residential and nursing care provision through a collaborative, partnership approach which will integrate with the wider spectrum of care delivered from the Penrhos site. • To develop an innovative workforce model that will support the long-term health and social care sector with the potential for application in other areas of North Wales and create opportunities for training through Welsh Language. • To ensure purposefully designed accommodation which will meet the care needs of individuals both now and into the future. • To deliver value for money through the efficient use of resources and delivery of environmentally sensitive accommodation that is carbon neutral. The project benefits / outcomes are: • Securing of nursing provision in local area • Flexible health and care provision (“seamless care” as described in A Healthier Wales)

Part A

Form 1: Preparation

Please answer all questions

		• Partnership approach between health and local authority may provide further opportunities for integrated approaches • No-one stays longer than they need to in acute inpatient care. There are no “delayed transfers of care” due to lack of provision of residential and nursing beds • By having public sector provision in nursing – ability to understand more acutely the pressures of sector and ability to support smaller providers • Employment opportunities for local residents • Provide local residents with the right skills for long term employment • Provide school leavers with career aspirations meaningful and long-term employment • Local supply chain is supported and grown • Ability to train and develop medical, nursing and care staff through secondment and shadowing opportunities within the provision • Welsh language skills of all staff will be part of the recruitment policy of Council. • Resilient and more appropriate buildings and infrastructure • The new development will be well integrated into the character of the surrounding area • Providing a modern, accessible working environment that motivates different professional groups to operate collaboratively • Provides a demonstrable vision for service integration • Positive contribution towards decarbonisation / net zero agenda; Accommodation that meets current building recommendations (e.g. HBN / DDA / ventilation / infection prevention) • Meets BREEAM aspirations.
3.	Who is responsible for whatever you are assessing – i.e. who has the authority to agree or approve any changes you identify are necessary?	This Board reports to the West Integrated Health Community (IHC). Any changes identified as part of the EQIA will be considered and agreed by the Project Board (ensuring within overall budget) or escalated to the SRO where appropriate. The Penrhos Project Board will oversee the development of this scheme and the wider Penrhos site. The Senior Reporting Officer is Dylan Owen, Corporate Director – Social Services, Gwynedd Council. Any changes identified as part of the EQIA will be considered and agreed by the Project Board (ensuring within overall budget) or escalated to the SRO where appropriate.

Part A

Form 1: Preparation

Please answer all questions

		The EQIA will be submitted as part of the Outline Business Case (OBC) and will follow approval governance routes within Gwynedd Council and Betsi Cadwaladr University Health Board.
4.	Is the Policy related to, or influenced by, other Policies or areas of work?	The business case links with multiple local and national strategies and policies: ▪ The Wellbeing and Future Generations (Wales) Act 2015. ▪ Social Services and Wellbeing (Wales) Act 2014 ▪ A Healthier Wales, 2018 The plan encourages Health Boards to be 'fit for the future' and to respond quickly to challenges and opportunities. There is an opportunity to develop a new model, and a new service at Penrhos, with more space to expand on what is already provided. ▪ BCUHB Three-year plan 2025-2028 The new home in Penrhos will deliver the care closer to home agenda and expanding expertise and knowledge in the locality. ▪ Rebalancing Care and Support (Welsh Government White paper) ▪ Decarbonising Social Care in Wales
5.	Who are the key Stakeholders i.e. who will be affected by your document or proposals? Has a plan for engagement been agreed?	The key stakeholders are: • Older people and their families • Carers • Wider public • Penrhos residents • Polish community • Social Care Wales • HIW • CIW • Care Forum Wales • Welsh Government • GC Adult services leads, managers and staff

Part A

Form 1: Preparation

Please answer all questions

- BCU Community Services leads, managers and staff
- Continuing Healthcare Team
- Community Health Council
- Community and Town Council
- Local Members
- Welsh Ambulance Services Trust (WAST)
- Police
- Fire service
- Transport providers
- Voluntary sector
- Community Resource Team
- Gwynedd Planning Dept
- RPB
- PSB
- Older Peoples Commissioners Office
- Natural Resources Wales
- Public Health Wales
- Coleg Llandrillo Menai
- Byw'n Iach
- Dementia Go
- Alzheimer's
- Clwyd Alyn
- LGBTQ+

An Engagement Plan is currently being considered and drafted by the Stakeholder Sub-group.

Part A

Form 1: Preparation

Please answer all questions

6.	What might help or hinder the success of whatever you are doing, for example communication, training etc.?	If the project capital funding is not fully approved by WG this will hinder the progress of the scheme. If the build tenders are returned with a total cost much higher than the approved funding level this could also put the project at risk. Workforce recruitment will also be key to the success of the project. A specific sub-group has been established to progress the nursing and carer workforce model and staff training needs to address potential recruitment difficulties (in a semi-rural area) and to ensure care can be offered and delivered as much as possible in the Welsh Language. Communication on a local and regional level will be crucial to raise awareness, engender support and help the success of the proposed care home on the Penrhos site. An engagement plan is being drafted by the Penrhos Stakeholder Comms & Engagement Group. A communications campaign will be organised by Clwyd Alyn's Communications Department in conjunction with Gwynedd Council Communications Team and BCUHB Communications Team.
7.	Think about and capture the positive aspects of your policy that help to promote and advance equality by reducing inequality or disadvantage.	The provision of a care home providing both nursing and residential care in the Pwllheli area will improve local access to nursing and residential care for older people, preventing the need to travel a long way from home. The proposal is assessed to have a positive impact across all the protected characteristic groups and a significant positive impact on two protected characteristic groups, in particular: - Age (Older People including those with dementia) - Disability The positive aspects of this business case that help to promote and advance equality are:

Part A

Form 1: Preparation

Please answer all questions

- It will support the rebalancing of the residential and nursing care market in Gwynedd by increasing delivery from the public / not for profit sector focusing on delivering person centred outcomes for all.
- It will support the provision of care closer to home by improving the accessibility of residential and nursing care.
- To support sustainability of local residential and nursing care provision through a collaborative, partnership approach which will integrate with the wider spectrum of care delivered from the Penrhos site
- To develop an innovative workforce model that will support the long-term health and social care needs of older people with the potential for application in other areas of North Wales
- To ensure purposefully designed accommodation which will meet the care needs of older people / individuals both now and into the future

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Please complete the next section to show how this policy / proposal could have an impact (positive or negative) on the protected groups listed in the Equality Act 2010. It is important to note any opportunities you have identified that could advance or promote equality of opportunity. This includes identifying what we can do to remove barriers and improve participation for people who are under-represented or suffer disproportionate disadvantage.

Lack of evidence is not a reason for *not assessing equality impacts*. Please highlight any gaps in evidence that you have identified and explain how/if you intend to fill these gaps.

Remember to ask yourself this: If we do what we are proposing to do, in the way we are proposing to do it, will people who belong to one or more of each of the following groups be affected differently, compared to people who don't belong to those groups? For example, will they experience different outcomes, simply by reason of belonging to that/those group(s). And if so, will any different outcome put them at a disadvantage?

The sort of information/evidence that may help you decide whether particular groups are affected, and if so whether it is likely to be a positive or negative impact, could include (but is not limited to) the following:-

- population data
- information from EqIAs completed in other organisations
- staff and service users data, as applicable
- needs assessments
- engagement and involvement findings and how stakeholders have engaged in the development stages
- research and other reports e.g. Equality & Human Rights Commission, Office for National Statistics
- concerns and incidents
- patient experience feedback
- good practice guidelines
- participant (you and your colleagues) knowledge

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Protected characteristic or group	Will people in each of these protected characteristic groups be impacted by what is being proposed? If so is it positive or negative? (tick appropriate below) <i>for further direction on how to complete this section please click here training vid p13-18)</i>	Reasons for your decision (including evidence that has led you to decide this) A good starting point is the EHRC publication: "Is Wales Fairer (2018)?" You can also visit their website here	How will you reduce or remove any negative Impacts that you have identified?
Guidance for Completion <i>In the columns to the left – and for each characteristic and each section here and below – make an assessment of how you believe people in this protected group may be affected by your policy or proposal, using information available to you and the views and expertise of those taking part in the assessment. This is your judgement based upon information available to you, including relevance and proportionality. If you answered ‘Yes’, you need to indicate if the potential impact will be positive or negative. Please note it can be both e.g. a service moving to virtual clinics: disability (in the section below) re mobility issues could be positive, but for sensory issues a potential negative impact. Both would need to be considered and recorded.</i> <i>The information that helps to inform the assessment should be listed in this column. Please provide evidence for all answers.</i>			

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Hint/tip: do not say: "not applicable", "no impact" or "regardless of...". If you have identified 'no impact' please explain clearly how you came to this decision. NB: For all protected characteristics please ensure you consider issues around confidentiality, dignity and respect. For the definitions of each characteristic please click here						
	Yes	No	(+ve)	(-ve)		
Age	✓		✓		It is assessed that there will be a high positive impact from this development on older people and people with dementia. The new care home on the Penrhos site will provide purpose-built, dementia friendly facilities for older people with residential, nursing and dementia care needs. The purpose designed facilities will provide a homely environment, with care delivered by appropriately skilled and trained staff. This will ensure that local people and their families can access care close to home (reducing the need to travel). <u>Evidence includes:</u> <i>8 essential features – Age Friendly Communities (WHO) – not sure what we need to include to cover this, stats from the benchmarking report?</i> benchmarking-the-situation-of-older-people-in-wales.pdf (gov.wales)	No negative impacts have been identified

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

					Population numbers and percentages, all persons by age groups, Gwynedd UA, 2017 % All ages123,742 0 to 15 years20,82016.8 16 to 64 years74,95160.6 65 years and over27,97122.6 85 years and over4,0243.3 Source: StatsWales (WG) using 2017 MYE (ONS) Population projections, persons aged 18 years and over, by age group, Gwynedd, 2015 to 2035 20152020202520302035 18 to 2415,07014,37014,07014,43013,820 25 to 3413,48016,50018,11017,11017,210 35 to 4412,82011,87012,96015,94017,550 45 to 5416,10014,82012,68011,75012,840 55 to 6414,98015,93016,22015,02012,980 65 to 698,1806,8707,2807,8307,630 70 to 746,5207,4506,2806,6907,240 75 to 794,8805,7006,5805,5806,000 80 to 843,8603,9804,7605,5504,760 85 and over3,8704,4205,0306,1507,560 Total population aged 18 and over99,780101,910103,960106,050107,570 Source: Welsh Government Statistical Unit (Daffodil) Figures may not sum due to rounding. Crown copyright 2014	

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

				Current Status for the population of Gwynedd Demography In Gwynedd, 3% of the population are aged 85 years and over. The population of Gwynedd aged 65 to 84 years is expected to grow by 18% from 23,600 in 2016 to 25,700 in 2036. The population of Gwynedd aged 85 years and over is expected to increase by 118%, from 4,000 in 2016 to 7,600 in 2036. Dementia People aged 30-64 predicted to have early onset dementia, and people aged 65 and over predicted to have dementia, by age and gender, projected to 2035 Dementia - all people Show by gender <table><thead><tr><th></th><th>2017</th><th>2020</th><th>2025</th><th>2030</th><th>2035</th></tr></thead><tbody><tr><td>People aged 30-39 with early onset dementia</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr><tr><td>People aged 40-49 with early onset dementia</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr><tr><td>People aged 50-59 with early onset dementia</td><td>16</td><td>16</td><td>15</td><td>13</td><td>12</td></tr><tr><td>People aged 60-64 with early onset dementia</td><td>12</td><td>12</td><td>13</td><td>13</td><td>11</td></tr><tr><td>Total population aged 30-64 with early onset dementia</td><td>32</td><td>32</td><td>32</td><td>30</td><td>28</td></tr><tr><td>People aged 65-69 with dementia</td><td>94</td><td>86</td><td>91</td><td>98</td><td>95</td></tr><tr><td>People aged 70-74 with dementia</td><td>198</td><td>205</td><td>172</td><td>183</td><td>199</td></tr><tr><td>People aged 75-79 with dementia</td><td>296</td><td>333</td><td>383</td><td>326</td><td>350</td></tr><tr><td>People aged 80-84 with dementia</td><td>457</td><td>474</td><td>566</td><td>657</td><td>565</td></tr><tr><td>People aged 85 and over with dementia</td><td>950</td><td>1,017</td><td>1,148</td><td>1,400</td><td>1,715</td></tr><tr><td>Total population aged 65 and over with dementia</td><td>1,996</td><td>2,115</td><td>2,360</td><td>2,664</td><td>2,923</td></tr></tbody></table> Figures may not sum due to rounding Copyright 2014		2017	2020	2025	2030	2035	People aged 30-39 with early onset dementia	1	1	1	1	1	People aged 40-49 with early onset dementia	3	3	3	3	3	People aged 50-59 with early onset dementia	16	16	15	13	12	People aged 60-64 with early onset dementia	12	12	13	13	11	Total population aged 30-64 with early onset dementia	32	32	32	30	28	People aged 65-69 with dementia	94	86	91	98	95	People aged 70-74 with dementia	198	205	172	183	199	People aged 75-79 with dementia	296	333	383	326	350	People aged 80-84 with dementia	457	474	566	657	565	People aged 85 and over with dementia	950	1,017	1,148	1,400	1,715	Total population aged 65 and over with dementia	1,996	2,115	2,360	2,664	2,923	Source: Daffodil (WG) Dementia The number of people aged 65 years and over in Gwynedd with demetia is predicted to increase to just over 2,900 in 2035. Number of people aged 65 years and over predicted to have dementia, Gwynedd UA, 2017 to 2035 Source: Daffodil (WG) <table><thead><tr><th>Year</th><th>2017</th><th>2020</th><th>2025</th><th>2030</th><th>2035</th></tr></thead><tbody><tr><td>Number of people</td><td>1,996</td><td>2,115</td><td>2,360</td><td>2,664</td><td>2,923</td></tr></tbody></table> 0.8% (202) of Dwyfor's practice population are registered as having dementia.	Year	2017	2020	2025	2030	2035	Number of people	1,996	2,115	2,360	2,664	2,923	
	2017	2020	2025	2030	2035																																																																																					
People aged 30-39 with early onset dementia	1	1	1	1	1																																																																																					
People aged 40-49 with early onset dementia	3	3	3	3	3																																																																																					
People aged 50-59 with early onset dementia	16	16	15	13	12																																																																																					
People aged 60-64 with early onset dementia	12	12	13	13	11																																																																																					
Total population aged 30-64 with early onset dementia	32	32	32	30	28																																																																																					
People aged 65-69 with dementia	94	86	91	98	95																																																																																					
People aged 70-74 with dementia	198	205	172	183	199																																																																																					
People aged 75-79 with dementia	296	333	383	326	350																																																																																					
People aged 80-84 with dementia	457	474	566	657	565																																																																																					
People aged 85 and over with dementia	950	1,017	1,148	1,400	1,715																																																																																					
Total population aged 65 and over with dementia	1,996	2,115	2,360	2,664	2,923																																																																																					
Year	2017	2020	2025	2030	2035																																																																																					
Number of people	1,996	2,115	2,360	2,664	2,923																																																																																					

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Disability	✓		✓	It is assessed that the new care home will have a high, positive impact on older people with disabilities, as it will meet all statutory and DDA regulations ensuring full accessibility. The improved, purpose built, dementia friendly environment and signage within the new care home will also impact people positively. Older people with a disability will have the same access to the new care home facilities as everyone else. <u>Evidence includes:</u> Number of people registered as having a learning disability, by age group, Gwynedd, 2018-19 <table><tr><td>Under 16 years:</td><td>81</td></tr><tr><td>16-64 years:</td><td>514</td></tr><tr><td>65+:</td><td>71</td></tr><tr><td>Total:</td><td>666</td></tr></table> Number & percentage of people of working age who report having a disability, Wales & Betsi Cadwaladr UHB unitary authorities, 2013	Under 16 years:	81	16-64 years:	514	65+:	71	Total:	666	No negative impacts have been identified
Under 16 years:	81												
16-64 years:	514												
65+:	71												
Total:	666												

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

					Number Percentage Wales 409,900 22.5 Isle of Anglesey 8,000 20.4 Gwynedd 12,300 17.5 Conwy 12,600 20.3 Denbighshire 13,000 24.7 Flintshire 15,700 17.3 Wrexham 14,300 17.6 Source: Office for National Statistics Persons with learning disabilities*, by accommodation type, Betsi Cadwaladr UHB unitary authorities, 2015/16 <table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>Total community placements</th><th>Health service accommodation (inc. hospitals/hostels etc.)</th><th>Local authority residential accommodation (staffed or unstaffed)</th><th>Private or voluntary residential accommodation (staffed or unstaffed)</th><th>Other accommodation</th><th>Total placements</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Isle of Anglesey</td><td>274</td><td>3</td><td>6</td><td>29</td><td>0</td><td>312</td></tr> <tr> <td>Gwynedd</td><td>614</td><td>3</td><td>21</td><td>41</td><td>20</td><td>699</td></tr> <tr> <td>Conwy</td><td>540</td><td>18</td><td>2</td><td>69</td><td>27</td><td>656</td></tr> <tr> <td>Denbighshire</td><td>469</td><td>10</td><td>2</td><td>64</td><td>3</td><td>548</td></tr> <tr> <td>Flintshire</td><td>685</td><td>0</td><td>0</td><td>52</td><td>0</td><td>737</td></tr> <tr> <td>Wrexham</td><td>455</td><td>12</td><td>1</td><td>55</td><td>14</td><td>537</td></tr> </tbody> </table> Source: StatsWales (WG) * The register of people with learning disabilities is a voluntary register, and therefore may be an underestimate the total number of people with learning disabilities		Total community placements	Health service accommodation (inc. hospitals/hostels etc.)	Local authority residential accommodation (staffed or unstaffed)	Private or voluntary residential accommodation (staffed or unstaffed)	Other accommodation	Total placements	Isle of Anglesey	274	3	6	29	0	312	Gwynedd	614	3	21	41	20	699	Conwy	540	18	2	69	27	656	Denbighshire	469	10	2	64	3	548	Flintshire	685	0	0	52	0	737	Wrexham	455	12	1	55	14	537	
	Total community placements	Health service accommodation (inc. hospitals/hostels etc.)	Local authority residential accommodation (staffed or unstaffed)	Private or voluntary residential accommodation (staffed or unstaffed)	Other accommodation	Total placements																																																	
Isle of Anglesey	274	3	6	29	0	312																																																	
Gwynedd	614	3	21	41	20	699																																																	
Conwy	540	18	2	69	27	656																																																	
Denbighshire	469	10	2	64	3	548																																																	
Flintshire	685	0	0	52	0	737																																																	
Wrexham	455	12	1	55	14	537																																																	
Gender Reassignment	✓		✓		It is assessed that the proposal will have no differentiated impact on older people who have undergone a gender reassignment. The care home will be provided for people according to their individual needs and regardless of gender reassignment.	No negative impacts have been identified																																																	

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

					All toilets and changing facilities will be gender neutral and will include a neutral (non-gender specific) colour scheme <u>Evidence includes:</u> Data on gender reassignment is not routinely collected. The section below is taken from a 2009 report from the Office of National Statistics, entitled '<u>Trans Data Position Paper</u>', which defines transgender as an 'umbrella term referring to individuals whose gender identity or gender expression falls outside of the stereotypical gender norms'. Currently, there are huge inconsistencies in population estimates of both transsexual people and the less clearly defined trans community. The Home Office '<u>Report of the interdepartmental working group on transsexual people</u>' based on research from the Netherlands and Scotland, estimates that there are between 1,300 and 2,000 male to female and between 250 and 400 female to male transsexual people in the UK. However, Press for Change estimate the figures at around 5,000 post-operative transsexual people. Further, GIRES claims there are 6,200 people who have transitioned to a new gender role via medical intervention and approximately 2,335 full Gender Recognition Certificates have been issued to February 2009. The figures are more diverse when looking at the trans community in the UK, where estimates range from 65,000 to 300,000. To put this in context, the former figure is close to the population of Inverness, while the latter is similar to the population of Cardiff (51,000 and 305,000 respectively). The variation above demonstrates that it is important to find accurate measures of the trans population at local and national levels. The absence of official estimates makes it difficult to ascertain the level of discrimination, inequality or social exclusion faced by the trans community.	

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Pregnancy and maternity	✓		✓		It is assessed that there will be a positive impact on this group as there will be a baby changing room available within the care home plus facilities to support those breastfeeding their babies (including for staff and visitors) and these will be fully accessible. The ethos of the care home – through staff and visitors - will be to promote intergenerational links wherever possible. <u>Evidence includes:</u> General fertility rate (GFR)*, Gwynedd and Wales, 2005-2014 <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th colspan="2">Gwynedd</th> <th colspan="2">Wales</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Number of live births</th> <th>GFR* (95% CI)</th> <th>Number of live births</th> <th>GFR* (95% CI)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2005</td><td>1,263</td><td>56 (53 to 59)</td><td>32,590</td><td>56 (55 to 57)</td></tr> <tr><td>2006</td><td>1,332</td><td>59 (56 to 62)</td><td>33,623</td><td>57 (57 to 58)</td></tr> <tr><td>2007</td><td>1,254</td><td>56 (53 to 59)</td><td>34,392</td><td>59 (58 to 59)</td></tr> <tr><td>2008</td><td>1,276</td><td>57 (54 to 60)</td><td>35,644</td><td>61 (60 to 61)</td></tr> <tr><td>2009</td><td>1,338</td><td>60 (56 to 63)</td><td>34,938</td><td>60 (59 to 60)</td></tr> <tr><td>2010</td><td>1,272</td><td>57 (54 to 60)</td><td>35,945</td><td>62 (61 to 62)</td></tr> <tr><td>2011</td><td>1,319</td><td>60 (56 to 63)</td><td>35,604</td><td>61 (61 to 62)</td></tr> <tr><td>2012</td><td>1,327</td><td>60 (57 to 63)</td><td>35,238</td><td>61 (61 to 62)</td></tr> <tr><td>2013</td><td>1,229</td><td>56 (53 to 60)</td><td>33,742</td><td>59 (58 to 60)</td></tr> <tr><td>2014</td><td>1,175</td><td>54 (51 to 58)</td><td>33,541</td><td>59 (58 to 60)</td></tr> </tbody> </table> Produced by Public Health Wales Observatory, using PHB & MYE (ONS) *GFR is the number of live births per 1,000 females aged 15-44 CI=Confidence Interval		Gwynedd		Wales			Number of live births	GFR* (95% CI)	Number of live births	GFR* (95% CI)	2005	1,263	56 (53 to 59)	32,590	56 (55 to 57)	2006	1,332	59 (56 to 62)	33,623	57 (57 to 58)	2007	1,254	56 (53 to 59)	34,392	59 (58 to 59)	2008	1,276	57 (54 to 60)	35,644	61 (60 to 61)	2009	1,338	60 (56 to 63)	34,938	60 (59 to 60)	2010	1,272	57 (54 to 60)	35,945	62 (61 to 62)	2011	1,319	60 (56 to 63)	35,604	61 (61 to 62)	2012	1,327	60 (57 to 63)	35,238	61 (61 to 62)	2013	1,229	56 (53 to 60)	33,742	59 (58 to 60)	2014	1,175	54 (51 to 58)	33,541	59 (58 to 60)	No negative impacts identified
	Gwynedd		Wales																																																															
	Number of live births	GFR* (95% CI)	Number of live births	GFR* (95% CI)																																																														
2005	1,263	56 (53 to 59)	32,590	56 (55 to 57)																																																														
2006	1,332	59 (56 to 62)	33,623	57 (57 to 58)																																																														
2007	1,254	56 (53 to 59)	34,392	59 (58 to 59)																																																														
2008	1,276	57 (54 to 60)	35,644	61 (60 to 61)																																																														
2009	1,338	60 (56 to 63)	34,938	60 (59 to 60)																																																														
2010	1,272	57 (54 to 60)	35,945	62 (61 to 62)																																																														
2011	1,319	60 (56 to 63)	35,604	61 (61 to 62)																																																														
2012	1,327	60 (57 to 63)	35,238	61 (61 to 62)																																																														
2013	1,229	56 (53 to 60)	33,742	59 (58 to 60)																																																														
2014	1,175	54 (51 to 58)	33,541	59 (58 to 60)																																																														

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Race	✓		✓	It is assessed that the proposal will have no differentiated impact on the quality of services that older people from ethnic minorities are likely to receive. The care home will be provided for all older people based on and tailored to each individual's needs regardless of ethnic minority. <u>Evidence includes:</u> <table><thead><tr><th></th><th>People who say they are from a white background</th><th>People who say they are from a non-white background</th><th>Percentage of population from a non-white background</th></tr></thead><tbody><tr><td>Isle of Anglesey</td><td>68,700</td><td>800</td><td>1.1</td></tr><tr><td>Gwynedd</td><td>115,400</td><td>5,700</td><td>4.7</td></tr><tr><td>Conwy</td><td>112,300</td><td>2,000</td><td>1.8</td></tr><tr><td>Denbighshire</td><td>91,900</td><td>2,200</td><td>2.3</td></tr><tr><td>Flintshire</td><td>150,000</td><td>3,900</td><td>2.6</td></tr><tr><td>Wrexham</td><td>131,800</td><td>4,100</td><td>3.0</td></tr></tbody></table> Source: StatsWales (WG)		People who say they are from a white background	People who say they are from a non-white background	Percentage of population from a non-white background	Isle of Anglesey	68,700	800	1.1	Gwynedd	115,400	5,700	4.7	Conwy	112,300	2,000	1.8	Denbighshire	91,900	2,200	2.3	Flintshire	150,000	3,900	2.6	Wrexham	131,800	4,100	3.0	No negative impacts identified
	People who say they are from a white background	People who say they are from a non-white background	Percentage of population from a non-white background																														
Isle of Anglesey	68,700	800	1.1																														
Gwynedd	115,400	5,700	4.7																														
Conwy	112,300	2,000	1.8																														
Denbighshire	91,900	2,200	2.3																														
Flintshire	150,000	3,900	2.6																														
Wrexham	131,800	4,100	3.0																														
Religion, belief and non-belief	✓		✓	It is assessed that this proposal will have no differentiated impact on older people who are of different religions / beliefs / non-belief. The new care home is provided for all older people based on and tailored to each individual's needs. There will be access to a quiet room for reflection / prayer and this will be available for all including staff and families. <u>Evidence includes:</u> Figure 17: Religious denominations, Betsi Cadwaladr UHB unitary authorities, 2011	No negative impacts have been identified																												

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

					All categories: Religion Christia n Buddhis t Hind u Jewi sh Muslim Sik h Other religio n No religio n Religion not stated	
					Isle of Anglesey Gwynedd Conwy Denbighshire Flintshire Wrexham 69,751 121,874 115,228 93,734 152,506 134,844 45,400 72,503 74,506 60,129 101,298 85,576 165 426 347 266 344 351 45 238 206 167 158 504 40 55 62 32 70 58 250 1,378 583 469 482 860 43 39 17 8 29 87 257 637 478 345 362 310 17,797 36,163 30,017 25,132 38,726 36,927 5,754 10,435 9,012 7,186 11,037 10,171 Source: Census 2011 (ONS)	
Sex	✓		✓		It is assessed that the proposal will have no differentiated impact on older people based on gender. The care home will be provided for all older people based on and tailored to each individual’s needs. Where appropriate, consideration will be given to accommodating couples in double rooms, if this is requested. Both BCU and GC adhere to organisational policies regarding gender discrimination and pay to ensure equity. <u>Evidence includes:</u>	No negative impacts have been identified

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

				Population numbers, males and females, by age groups, Gwynedd UA, 2017 <table><thead><tr><th></th><th>Males</th><th>Females</th></tr></thead><tbody><tr><td>All ages</td><td>61,335</td><td>62,407</td></tr><tr><td>0 to 15 years</td><td>10,657</td><td>10,163</td></tr><tr><td>16 to 64 years</td><td>37,695</td><td>37,256</td></tr><tr><td>65 years and over</td><td>12,983</td><td>14,988</td></tr><tr><td>85 years and over</td><td>1,364</td><td>2,660</td></tr></tbody></table> Source: StatsWales (WG) using 2017 MYE (ONS)		Males	Females	All ages	61,335	62,407	0 to 15 years	10,657	10,163	16 to 64 years	37,695	37,256	65 years and over	12,983	14,988	85 years and over	1,364	2,660																									
	Males	Females																																													
All ages	61,335	62,407																																													
0 to 15 years	10,657	10,163																																													
16 to 64 years	37,695	37,256																																													
65 years and over	12,983	14,988																																													
85 years and over	1,364	2,660																																													
Sexual orientation	✓		✓	It is assessed that there will be no differentiated impact on older people based on sexual orientation. The care home will be provided for all older people based on and tailored to each individual’s needs. It strives to be a non-discriminatory service and is working towards the Children’s Charter. Evidence includes: Sexual identity by status, UK, Wales and North Wales unitary authorities, 2014 <table><thead><tr><th></th><th>Heterosexual/ Straight</th><th>Gay/Lesbian/ Bisexual</th><th>Don't know/Refusal</th><th>No response</th><th>Other</th></tr></thead><tbody><tr><td>United Kingdom</td><td>92.8</td><td>1.6</td><td>3.9</td><td>1.4</td><td>0.3</td></tr><tr><td>Wales</td><td>93.9</td><td>1.5</td><td>3.0</td><td>1.1</td><td>0.4</td></tr><tr><td>Isle of Anglesey</td><td>96.6</td><td>*</td><td>1.7</td><td>0.6</td><td>*</td></tr><tr><td>Gwynedd</td><td>96.4</td><td>*</td><td>1.4</td><td>1.3</td><td>*</td></tr><tr><td>Conwy and Denbighshire</td><td>90.1</td><td>1.3</td><td>7.2</td><td>1.1</td><td>*</td></tr><tr><td>Flintshire and Wrexham</td><td>87.4</td><td>1.0</td><td>9.7</td><td>1.5</td><td>*</td></tr></tbody></table> Source: StatsWales (WG)		Heterosexual/ Straight	Gay/Lesbian/ Bisexual	Don't know/Refusal	No response	Other	United Kingdom	92.8	1.6	3.9	1.4	0.3	Wales	93.9	1.5	3.0	1.1	0.4	Isle of Anglesey	96.6	*	1.7	0.6	*	Gwynedd	96.4	*	1.4	1.3	*	Conwy and Denbighshire	90.1	1.3	7.2	1.1	*	Flintshire and Wrexham	87.4	1.0	9.7	1.5	*	No negative impacts identified
	Heterosexual/ Straight	Gay/Lesbian/ Bisexual	Don't know/Refusal	No response	Other																																										
United Kingdom	92.8	1.6	3.9	1.4	0.3																																										
Wales	93.9	1.5	3.0	1.1	0.4																																										
Isle of Anglesey	96.6	*	1.7	0.6	*																																										
Gwynedd	96.4	*	1.4	1.3	*																																										
Conwy and Denbighshire	90.1	1.3	7.2	1.1	*																																										
Flintshire and Wrexham	87.4	1.0	9.7	1.5	*																																										

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Marriage and civil Partnership (Marital status)	✓		✓		It is assessed that there will be no differentiated impact on older people based on their marital status. The care home will be provided for all older people based on and tailored to each individual's needs. Access to the care home is open and transparent and equal to all without bias or judgement. <u>Evidence includes:</u> Census 2011 - Marital and civil partnership status, unitary authorities in North Wales – All usual residents aged 16 years and over <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th><i>All categories: Marital and civil partnership status</i></th> <th><i>Single (never married or never registered a same-sex civil partnership)</i></th> <th><i>Married</i></th> <th><i>In a registered same-sex civil partnership</i></th> <th><i>Separated (but still legally married or still legally in a same-sex civil partnership)</i></th> <th><i>Divorced or formerly in a same-sex civil partnership which is now legally dissolved</i></th> <th><i>Widowed or surviving partner from a same-sex civil partnership</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Isle of Anglesey</td> <td>57,890</td> <td>17,245</td> <td>28,385</td> <td>90</td> <td>1,210</td> <td>5,694</td> <td>5,266</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>100,923</td> <td>36,781</td> <td>44,330</td> <td>140</td> <td>1,906</td> <td>9,049</td> <td>8,717</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>96,102</td> <td>27,729</td> <td>46,379</td> <td>197</td> <td>2,229</td> <td>10,215</td> <td>9,353</td> </tr> <tr> <td>Denbighshire</td> <td>76,781</td> <td>23,413</td> <td>36,950</td> <td>138</td> <td>1,790</td> <td>8,043</td> <td>6,447</td> </tr> <tr> <td>Flintshire</td> <td>123,862</td> <td>37,581</td> <td>62,308</td> <td>167</td> <td>2,770</td> <td>11,962</td> <td>9,074</td> </tr> <tr> <td>Wrexham</td> <td>109,026</td> <td>35,546</td> <td>52,154</td> <td>151</td> <td>2,179</td> <td>10,877</td> <td>8,119</td> </tr> </tbody> </table>		<i>All categories: Marital and civil partnership status</i>	<i>Single (never married or never registered a same-sex civil partnership)</i>	<i>Married</i>	<i>In a registered same-sex civil partnership</i>	<i>Separated (but still legally married or still legally in a same-sex civil partnership)</i>	<i>Divorced or formerly in a same-sex civil partnership which is now legally dissolved</i>	<i>Widowed or surviving partner from a same-sex civil partnership</i>	Isle of Anglesey	57,890	17,245	28,385	90	1,210	5,694	5,266	Gwynedd	100,923	36,781	44,330	140	1,906	9,049	8,717	Conwy	96,102	27,729	46,379	197	2,229	10,215	9,353	Denbighshire	76,781	23,413	36,950	138	1,790	8,043	6,447	Flintshire	123,862	37,581	62,308	167	2,770	11,962	9,074	Wrexham	109,026	35,546	52,154	151	2,179	10,877	8,119	No negative impacts have been identified
	<i>All categories: Marital and civil partnership status</i>	<i>Single (never married or never registered a same-sex civil partnership)</i>	<i>Married</i>	<i>In a registered same-sex civil partnership</i>	<i>Separated (but still legally married or still legally in a same-sex civil partnership)</i>	<i>Divorced or formerly in a same-sex civil partnership which is now legally dissolved</i>	<i>Widowed or surviving partner from a same-sex civil partnership</i>																																																							
Isle of Anglesey	57,890	17,245	28,385	90	1,210	5,694	5,266																																																							
Gwynedd	100,923	36,781	44,330	140	1,906	9,049	8,717																																																							
Conwy	96,102	27,729	46,379	197	2,229	10,215	9,353																																																							
Denbighshire	76,781	23,413	36,950	138	1,790	8,043	6,447																																																							
Flintshire	123,862	37,581	62,308	167	2,770	11,962	9,074																																																							
Wrexham	109,026	35,546	52,154	151	2,179	10,877	8,119																																																							

Part A

Form 2: Record of potential Impacts - protected characteristics and other groups

Please answer all questions

Socio Economic Disadvantage	✓		✓		It is assessed that the proposal will have a positive impact on those older people who are at a socio economic disadvantage. The care home will deliver residential and nursing care to older people and those with dementia who live locally, in purpose built, modern facilities. This will positively impact older people and their families in deprived areas by providing care closer to home, reducing the need for travel and therefore generating less expense. <u>Evidence includes</u> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="5">Employment and unemployment (Oct 2021-Sep 2022)</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Gwynedd (Numbers)</th> <th>Gwynedd (%)</th> <th>Wales (%)</th> <th>Great Britain (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="5">All People</td> </tr> <tr> <td>Economically Active†</td> <td>60,800</td> <td>77.9</td> <td>75.9</td> <td>78.4</td> </tr> <tr> <td>In Employment†</td> <td>59,900</td> <td>76.7</td> <td>73.4</td> <td>75.5</td> </tr> <tr> <td>Employees†</td> <td>50,400</td> <td>65.9</td> <td>64.5</td> <td>66.0</td> </tr> <tr> <td>Self Employed†</td> <td>8,800</td> <td>10.0</td> <td>8.5</td> <td>9.2</td> </tr> <tr> <td>Unemployed (Model-Based)§</td> <td>1,700</td> <td>2.8</td> <td>3.2</td> <td>3.7</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Males</td> </tr> <tr> <td>Economically Active†</td> <td>31,600</td> <td>76.4</td> <td>79.2</td> <td>82.2</td> </tr> <tr> <td>In Employment†</td> <td>31,200</td> <td>75.2</td> <td>76.3</td> <td>79.0</td> </tr> <tr> <td>Employees†</td> <td>25,000</td> <td>62.0</td> <td>64.4</td> <td>67.0</td> </tr> <tr> <td>Self Employed†</td> <td>5,800</td> <td>12.4</td> <td>11.6</td> <td>11.8</td> </tr> <tr> <td>Unemployed§</td> <td>!</td> <td>!</td> <td>3.6</td> <td>3.7</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Females</td> </tr> <tr> <td>Economically Active†</td> <td>29,200</td> <td>79.5</td> <td>72.6</td> <td>74.7</td> </tr> <tr> <td>In Employment†</td> <td>28,700</td> <td>78.3</td> <td>70.6</td> <td>72.0</td> </tr> <tr> <td>Employees†</td> <td>25,400</td> <td>70.2</td> <td>64.7</td> <td>65.0</td> </tr> <tr> <td>Self Employed†</td> <td>3,000</td> <td>7.3</td> <td>5.5</td> <td>6.7</td> </tr> <tr> <td>Unemployed§</td> <td>!</td> <td>!</td> <td>2.8</td> <td>3.6</td> </tr> </tbody> </table> Source: ONS annual population survey ! Estimate is not available since sample size is disclosive (see definitions) † - numbers are for those aged 16 and over, % are for those aged 16-64 § - numbers and % are for those aged 16 and over, % is a proportion of economically active	Employment and unemployment (Oct 2021-Sep 2022)						Gwynedd (Numbers)	Gwynedd (%)	Wales (%)	Great Britain (%)	All People					Economically Active†	60,800	77.9	75.9	78.4	In Employment†	59,900	76.7	73.4	75.5	Employees†	50,400	65.9	64.5	66.0	Self Employed†	8,800	10.0	8.5	9.2	Unemployed (Model-Based)§	1,700	2.8	3.2	3.7	Males					Economically Active†	31,600	76.4	79.2	82.2	In Employment†	31,200	75.2	76.3	79.0	Employees†	25,000	62.0	64.4	67.0	Self Employed†	5,800	12.4	11.6	11.8	Unemployed§	!	!	3.6	3.7	Females					Economically Active†	29,200	79.5	72.6	74.7	In Employment†	28,700	78.3	70.6	72.0	Employees†	25,400	70.2	64.7	65.0	Self Employed†	3,000	7.3	5.5	6.7	Unemployed§	!	!	2.8	3.6	
Employment and unemployment (Oct 2021-Sep 2022)																																																																																																										
	Gwynedd (Numbers)	Gwynedd (%)	Wales (%)	Great Britain (%)																																																																																																						
All People																																																																																																										
Economically Active†	60,800	77.9	75.9	78.4																																																																																																						
In Employment†	59,900	76.7	73.4	75.5																																																																																																						
Employees†	50,400	65.9	64.5	66.0																																																																																																						
Self Employed†	8,800	10.0	8.5	9.2																																																																																																						
Unemployed (Model-Based)§	1,700	2.8	3.2	3.7																																																																																																						
Males																																																																																																										
Economically Active†	31,600	76.4	79.2	82.2																																																																																																						
In Employment†	31,200	75.2	76.3	79.0																																																																																																						
Employees†	25,000	62.0	64.4	67.0																																																																																																						
Self Employed†	5,800	12.4	11.6	11.8																																																																																																						
Unemployed§	!	!	3.6	3.7																																																																																																						
Females																																																																																																										
Economically Active†	29,200	79.5	72.6	74.7																																																																																																						
In Employment†	28,700	78.3	70.6	72.0																																																																																																						
Employees†	25,400	70.2	64.7	65.0																																																																																																						
Self Employed†	3,000	7.3	5.5	6.7																																																																																																						
Unemployed§	!	!	2.8	3.6																																																																																																						

Part A Form 3: Record of Potential Impacts – Human Rights and Welsh Language

Please answer all questions

Human Rights:

Do you think that this policy will have a positive or negative impact on people's human rights? For more information on Human Rights, see our intranet pages at: <http://howis.wales.nhs.uk/sitesplus/861/page/42166> and for additional information the Equality and Human Rights Commission (EHRC) Human Rights Treaty Tracker <https://humanrightstracker.com>.

The Articles (Rights) that may be particularly relevant to consider are:-

- *Article 2* *Right to life*
- *Article 3* *Prohibition of inhuman or degrading treatment*
- *Article 5* *Right to liberty and security*
- *Article 8* *Right to respect for family & private life*
- *Article 9* *Freedom of thought, conscience & religion*

Please also consider these United Nations Conventions:

[UN Convention on the Rights of the Child](#)

[UN Convention on the rights of people with disabilities.](#)

[UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women](#)

Part A Form 3: Record of Potential Impacts – Human Rights and Welsh Language

Please answer all questions

Will people's Human Rights be impacted by what is being proposed? If so is it positive or negative? (tick as appropriate below)				Which Human Rights do you think are potentially affected	Reasons for your decision (including evidence that has led you to decide this)	How will you reduce or remove any negative Impacts that you have identified?
Yes	No	(+ve)	(-ve)			
✓		✓		<i>Article 3 - Prohibition of inhuman or degrading treatment</i>	Providing new modern, purpose designed, dementia friendly care home accommodation with single rooms which are appropriately staffed with access to walking routes and an outdoor garden will ensure that older people with care needs and those with dementia are treated with dignity at all times.	Constantly strive to achieve full staffing with appropriate skills

Part A Form 3: Record of Potential Impacts – Human Rights and Welsh Language

Please answer all questions

Welsh Language:

There are 2 key considerations to be made during the development of a policy, project, programme or service to ensure there are no adverse effects and / or a positive or increased positive effect on:

Welsh Language	Will people be impacted by what is being proposed? If so is it positive or negative? (tick appropriate below)				Reasons for your decision (including evidence that has led you to decide this)	How will you reduce or remove any negative Impacts that you have identified?
	Yes	No	(+ve)	(-ve)		
Opportunities for persons to use the Welsh language	-	√	√	-	It is anticipated that the impact of this development will be positive in terms of the Welsh language. The care home will actively support the Welsh Language by increasing the 'active offer' of care delivery through the medium of Welsh within the new home. Most staff working in the care home are likely to be bilingual and older people and their families will have the opportunity to use the Welsh language, as they choose. In those instances where a Welsh speaking member of staff is not available, there will be opportunities to find another Welsh speaking member of staff where required. All signage within the new care home will be bilingual with Welsh first (on top / on the left).	No negative impacts have been identified.

Part A Form 3: Record of Potential Impacts – Human Rights and Welsh Language

Please answer all questions

					Documentation used in the care home will be provided in the family's language of choice. Braille signage, hearing loops will be available as well as easy read documentation. <u>Evidence includes:</u> <table><tr><th colspan="3"><u>Persons aged 16 years and over who speak Welsh, 2018-19</u></th></tr><tr><th></th><th>Number</th><th>%</th></tr><tr><td>Wales</td><td>463,670</td><td>18</td></tr><tr><td>Betsi Cadwaladr UHB</td><td>187,960</td><td>33</td></tr><tr><td>Isle of Anglesey</td><td>30,690</td><td>53</td></tr><tr><td>Gwynedd</td><td>68,200</td><td>66</td></tr><tr><td>Conwy</td><td>36,320</td><td>37</td></tr><tr><td>Denbighshire</td><td>23,420</td><td>30</td></tr><tr><td>Flintshire</td><td>13,950</td><td>11</td></tr><tr><td>Wrexham</td><td>15,380</td><td>14</td></tr></table> Source: StatsWales (WG) using National Survey for Wales	<u>Persons aged 16 years and over who speak Welsh, 2018-19</u>				Number	%	Wales	463,670	18	Betsi Cadwaladr UHB	187,960	33	Isle of Anglesey	30,690	53	Gwynedd	68,200	66	Conwy	36,320	37	Denbighshire	23,420	30	Flintshire	13,950	11	Wrexham	15,380	14	
<u>Persons aged 16 years and over who speak Welsh, 2018-19</u>																																				
	Number	%																																		
Wales	463,670	18																																		
Betsi Cadwaladr UHB	187,960	33																																		
Isle of Anglesey	30,690	53																																		
Gwynedd	68,200	66																																		
Conwy	36,320	37																																		
Denbighshire	23,420	30																																		
Flintshire	13,950	11																																		
Wrexham	15,380	14																																		
Treating the Welsh language no less favourably than the English language	-	√	√	-	It is anticipated that the Welsh language will have equal parity with the English language and thus treated no less favourably. Both Gwynedd Council's Welsh Language policy and BCU's Welsh Language policy promote the importance and parity of the Welsh language.	No negative impacts have been identified.																														

Part A Form 4: Record of Engagement and Consultation

Please answer all questions

Please record here details of any engagement and consultation you have undertaken. This may be with workplace colleagues or trade union representatives, or it may be with stakeholders and other members of the community including groups representing people with protected characteristics. They may have helped to develop your policy / proposal, or helped to identify ways of reducing or removing any negative impacts identified.

We have a legal duty to engage with people with protected characteristics under the Equality Act 2010. This is particularly important when considering proposals for changes in services that could impact upon vulnerable and/or disadvantaged people.

What steps have you taken to engage and consult with people who share protected characteristics and how have you done this? Consider engagement and participatory methods. <i>for further direction on how to complete this section please click here training vid p13-18</i>	A project engagement plan is routinely considered by the Stakeholder / Engagement & Communications Sub-group. This will include a focus on people who share protected characteristics. In brief, the plan will comprise: • Gathering existing engagement info / data • Stakeholder mapping • Working in partnership sharing data • Developing a plan for communications • Devising an initial smart survey to gather views • Information events at regular intervals to share info and gather feedback with public / key stakeholders • Pull together themes from feedback into an engagement report to share with internal and external people • Identify / agree key changes to be made
Have any themes emerged? Describe them here.	Not undertaken yet – to be confirmed at later date
If yes to above, how have their views influenced your work/guided your policy/proposal, or changed your recommendations?	To be confirmed at later date

For further information and help, please contact the Corporate Engagement Team – see their intranet page at:- <http://howis.wales.nhs.uk/sitesplus/861/page/44085>

Part B Form 5: Summary of Key Findings and Actions

Please answer all questions

1. What has been assessed? (Copy from Form 1)
for further direction on how to complete this section please click [here training vid p13-18](#)

The capital business case for the development of a new build (replacement) residential care home and care home with nursing at the Penrhos site

2. Brief Aims and Objectives:
(Copy from Form 1)

The proposal is to provide permanent, modern, fit for purpose residential and nursing care accommodation on the Penrhos site.

The investment objectives are:

- To support the rebalancing of the residential and nursing care market (for the Gwynedd area) by increasing delivery from the public / not for profit sector focused on delivering person centred outcomes for all.
- To support the provision of care closer to home by improving the accessibility of residential and nursing care, ensuring provision of services in the Welsh language.
- To support sustainability of local residential and nursing care provision through a collaborative, partnership approach which will integrate with the wider spectrum of care delivered from the Penrhos site.
- To develop an innovative workforce model that will support the long-term health and social care sector with the potential for application in other areas of North Wales and create opportunities for training through Welsh Language.
- To ensure purposefully designed accommodation which will meet the care needs of individuals both now and into the future.
- To deliver value for money through the efficient use of resources and delivery of environmentally sensitive accommodation that is carbon neutral.

Part B Form 5: Summary of Key Findings and Actions

Please answer all questions

From your assessment findings (Forms 2 and 3):

3a. Could any of the protected groups be negatively affected by your policy or proposal? Guidance: This is as indicated on form 2 and 3	Yes ☐	No ☒
3b. Could the impact of your policy or proposal be discriminatory under equality legislation? Guidance: If you have completed this form correctly and reduced or mitigated any obstacles, you should be able to answer 'No' to this question.	Yes ☐	No ☒
3c. Is your policy or proposal of high significance? For example, does it mean changes across the whole population or Health Board, or only small numbers in one particular area? High significance may mean: - The policy requires approval by the Health Board or subcommittee of - The policy involves using additional resources or removing resources. - Is it about a new service or closing of a service? - Are jobs potentially affected? - Does the decision cover the whole of North Wales - Decisions of a strategic nature: In general, strategic decisions will be those which effect how the relevant public body fulfils its intended statutory purpose (its functions in regards to the set of powers and duties that it uses to perform its	Yes ☐	No ☒

Part B Form 5: Summary of Key Findings and Actions

Please answer all questions

remit) over a significant period of time and will not include routine 'day to day' decisions. GUIDANCE: If you have identified that your policy is of high significance and you have not fully removed all identified negative impacts, you may wish to consider sending your EqlA to the Equality Impact Assessment Scrutiny Group via the Equalities Team/			
4. Did your assessment findings on Forms 2 & 3, coupled with your answers to the 3 questions above indicate that you need to proceed to a Full Impact Assessment?	Yes ☐	No ☒	
5. If you answered 'no' above, are there any issues to be addressed e.g. reducing any identified minor negative impact?	Yes ☐	No ☒	
6. Are monitoring arrangements in place so that you can measure what actually happens after you	Yes ☒	No ☐	
	How is it being monitored?	Once the scheme has been completed and the care home will be operational, current Gwynedd Council monitoring arrangements for care homes will be adopted and adhered to.	

Part B Form 5: Summary of Key Findings and Actions

Please answer all questions

implement your policy or proposal?		24 months after opening, a post project evaluation exercise will be undertaken by the Project Board to assess whether the Project's objectives and outcomes have been met.
	Who is responsible?	Dylan Owen, Corporate Director – Adult Services, Cyngor Gwynedd
	What information is being used?	The care home will collect its own activity / service data and Estates will record building related information in accordance with the Capital Manual. Satisfaction surveys will be conducted with users, their families and staff to gather feedback on the new facilities.
	When will the EqIA be reviewed?	The EQIA will be reviewed at a number of stages following submission of the strategic outline case (SOC) – at outline business case (OBC) stage and full business case (FBC) and then post project implementation (24 months);

7. Where will your policy or proposal be forwarded for approval?	Through internal governance within Gwynedd Council (Cabinet) and BCUHB (West IHC, Exec Team, PFIG, Board) and then Welsh Government.

8. Names of all parties involved in undertaking this Equality Impact Assessment – please note EqIA should be	Name	Title/Role
	Christine Rudgley	BCUHB West Area Lead for Operational Improvement
	Meinir Owen	Cyngor Gwynedd Senior Projects Practitioner, Corporate Support Dept

Part B Form 5: Summary of Key Findings and Actions

Please answer all questions

undertaken as a group activity Senior sign off prior to committee approval:	Karen Owen	BCUHB Engagement Officer (West)
	Jane Trowman	BCUHB Assistant Director Care Homes Support & CHC Commissioning
Please Note: The Action Plan below forms an integral part of this Outcome Report		

Action Plan

This template details any actions that are planned following the completion of EqIA including those aimed at reducing or eliminating the effects of potential or actual negative impact identified.

	Proposed Actions	Who is responsible for this action?	When will this be done by?
	Please document all actions to be taken as a result of this impact assessment here. Be specific and use SMART actions. Please ensure these are built in to the policy, strategy, project or service change.		
1. If the assessment indicates significant potential negative impact such that you cannot proceed, please give reasons and any alternative action(s) agreed:	None	NA	NA

Part B Form 5: Summary of Key Findings and Actions

Please answer all questions

	Proposed Actions Please document all actions to be taken as a result of this impact assessment here. Be specific and use SMART actions. Please ensure these are built in to the policy, strategy, project or service change.	Who is responsible for this action?	When will this be done by?
2. What changes are you proposing to make to your policy or proposal as a result of the EqIA?	None	NA	NA
3a. Where negative impacts on certain groups have been identified, what actions are you taking or are proposed to reduce these impacts? Are these already in place?	Not applicable	NA	NA
3b. Where negative impacts on certain groups have been identified, and you are proceeding without reducing them, describe here why you believe this is justified.	Not applicable	NA	NA
4. Provide details of any actions taken or planned to advance equality of opportunity as a result of this assessment.	None		

CABINET CYNGOR GWYNEDD



Dyddiad y cyfarfod:	16 Rhagfyr 2025
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Dewi Jones
Swyddog Cyswllt:	Debbie A W Jones
Teitl yr Eitem:	Gwelliannau sylweddol i Ysgol Tryfan – Cynyddu Cyllideb Cyfalaf y Prosiect

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Ceisir caniatâd y Cabinet i gynyddu cyllideb y prosiect i wneud gwelliannau sylweddol i adeiladau a safle Ysgol Tryfan ym Mangor er mwyn cyfarch costau chwyddiant a chynnydd cyffredinol mewn costau deunyddiau adeiladu ers sefydlu cyllideb wreiddiol y prosiect yn 2018, gan wireddu hynny drwy drosglwyddo £1.96m o Gynllun Rheoli Asedau'r Cyngor er mwyn cyfarch cyfanswm y costau a ragwelir i wireddu'r prosiect yn Ysgol Tryfan.

2 CEFNDIR

- 2.1 Mae ymrwymiad gan y Cyngor i fuddsoddi yn y sector uwchradd ym Mangor ers 2018, a hynny fel dilyniant i'r buddsoddiad cyfalaf sylweddol fu yn y gyfundrefn gynradd ym Mangor drwy amlen ariannol Band A, ac yn fwy diweddar Band B, Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy (Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif gynt), Llywodraeth Cymru.
- 2.2 Wrth gyflwyno cais 'Rhaglen Amlinellol Strategol am arian o'r Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif (Band B) i Lywodraeth Cymru yn 2018, clustnodwyd cyllideb o £18m ar gyfer buddsoddi mewn addysg uwchradd ym Mangor, ac yn benodol Ysgol Tryfan, fel rhan o raglen cyfalaf gwerth £56.14m gyda chyfraniad o £37.46m gan Llywodraeth Cymru a £18.68m o arian cyfatebol gan Gyngor Gwynedd.
- 2.3 Roedd y weledigaeth wreiddiol a sefydlwyd yn 2018 yn nodi addewid o fuddsoddiad a gwelliannau sylweddol i Ysgol Tryfan ar y safle presennol, gan gynnwys adeiladau newydd a gwelliannau sylweddol i rai adeiladau ynghyd ag adnoddau a chyfleusterau chwaraeon.
- 2.4 Ers i gyllideb wreiddiol y prosiect gael ei gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru fel rhan o Raglen Amlinellol Strategol Band B (RhAS) a gyflwynwyd er cymeradwyaeth Llywodraeth Cymru yn 2018, gwelwyd cynnydd sylweddol mewn chwyddiant ynghyd â chost deunyddiau adeiladu, gan arwain at gostau sylweddol uwch i gyflawni prosiectau cyfalaf yn gyffredinol.

- 2.5 Ym mis Ebrill 2025, derbyniwyd cymeradwyaeth Llywodraeth Cymru i'r cam cyntaf i ryddhau ymrwymiad ariannol y prosiect ganddynt, yn dilyn cyflwyno achos busnes amlinellol strategol (AAS) ar gyfer buddsoddi £18 miliwn i gynyddu capasiti Ysgol Tryfan i 650 a'i thrawsnewid yn safle modern a chyfoes, sy'n cwrdd â gofynion Cwricwlwm i Gymru, a lleihau cylch oes carbon adeiladau'r ysgol.

3 Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 3.1 Yn dilyn cyflwyno'r Achos Busnes ASS (Cam 1), bu i'r Tîm Dylunio lunio amcan gostau ar gyfer cyflawni'r prosiect yn unol â'r briff, gydag amcan cychwynnol y costau hynny oddeutu £30m.
- 3.2 Yn dilyn hynny, bu cydweithio rhwng y Tîm Dylunio, y Tîm Datblygu Eiddo, yr Adran Addysg ac Ysgol Tryfan i ystyried opsiynau posib ar gyfer addasu'r briff a lleihau costau. Yn dilyn gwaith pellach ar amcan gostau'r opsiynau, rhagwelir yr angen i gynyddu cyllideb y prosiect i £23.6 miliwn.
- 3.3 Bydd y gyllideb ddiwygiedig yn galluogi cynyddu capasiti'r ysgol i 650, trwy greu adeilad newydd ynghyd â gwelliannau ac addasiadau i adeiladau eraill, ynghyd â gweithio tuag at gwrdd â thargedau carbon Llywodraeth Cymru.
- 3.4 Pe byddai cynnydd yng nghyllideb cyfalaf y prosiect, byddai angen i Gyngor Gwynedd gyfarch 35% o'r gyllideb ychwanegol. Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i neilltuo £6.3m fel arian cyfatebol ar gyfer gwireddu'r prosiect. Pe byddai'r Cabinet yn cymeradwyo cynyddu cyllideb y prosiect i £23.6m, yna byddai angen i'r Cyngor ymrwymo i gyfrannu £1.96m ychwanegol tuag at gostau'r prosiect, sef cyfanswm o £8.26m.

	Cyllideb sydd ar gael heddiw	Cyllideb sydd ei angen yn ychwanegol	Cyllideb yn dilyn amrywio'r gyllideb
Cyfraniad Cyngor Gwynedd (35%)	£6,300,000	£1,960,000	£8,260,000
Cyfraniad Llywodraeth Cymru (65%)	£11,700,000	£3,640,000	£15,340,000
Cyfanswm	£18,000,000	£5,600,000	£23,600,000

4 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 4.1 Yn ddarostyngedig i benderfyniad y Cabinet, byddwn yn paratoi achos fusnes amlinellol (Cam 2) ac achos fusnes llawn (Cam 3) yn unol â chanllawiau Pum Cam y Trysorlys, i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru erbyn diwedd Ebrill 2026.

- 4.2 Bydd yn ofynnol i'r achos fusnes gynnwys yr holl wybodaeth am gostau arfaethedig y prosiect, a beth yw'r ffynhonnell gyllidol ar eu cyfer er mwyn sicrhau cymeradwyaeth i ryddhau'r cyllid perthnasol o'r Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy i gyflawni gwelliannu sylweddol i Ysgol Tryfan.
- 4.3 Bydd Llywodraeth Cymru yn ystyried yr achos fusnes mewn cyfarfod penodol yn mis Mai 2026.

5 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

- 5.1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ynglŷn a gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus sydd wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau llesiant sef Cymru sydd yn lewyrchus, gydnherth, iachach, mwy cyfartal gyda cymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu a sy'n gyfrifol ar lefel byd eang. Fel rhan o'r ddyletswydd mae'r Cyngor wedi cyhoeddi amcanion llesiant sy'n amlinellu sut y byddwn yn gwella llesiant yn "Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-2028". Mae argymhellion yr adroddiad yma wedi eu datblygu a pharatoi o fewn fframwaith y Ddeddf a bwriedir rhoddi ystyriaeth cyson i'r amcanion ac egwyddorion yma wrth symud y cynllun ymlaen.

5. Barn y swyddogion statudol

Y Swyddog Monitro:

"Mae lefel yr ariannu ychwanegol sydd ei angen yn golygu mai penderfyniad Cabinet yw cytuno i gyflwyno arian pellach i gyfarch yr ymateb i'r cynnydd costau yng nghynllun Ysgol Tryfan."

Y Pennaeth Cyllid:

"Mae swyddogion yr Adran Gyllid wedi cydweithio gydag awdur yr adroddiad ac rwyf yn fodlon â chywirdeb y wybodaeth ariannol sydd wedi ei gynnwys. Gallaf gadarnhau fod digon o hyblygrwydd o fewn yr adnoddau cyfalaf sydd ar gael i ariannu'r cynnydd yma os mai dyna yw dymuniad y Cabinet, ond wrth gwrs mae hyn yn golygu bydd llai o adnoddau ar gael i brosiectau cyfalaf eraill."

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd



Teitl yr eitem:	Polisi Iaith Addysg Gwynedd
Aelod Cabinet:	Cyng. Dewi Jones, Aelod Cabinet Addysg
Swyddog perthnasol:	Siwan Llwyd Roberts.
Dyddiad y cyfarfod:	Rhagfyr 16eg, 2025

1. Y Penderfyniad a geisir

Pwrpas yr adroddiad hwn yw gwahodd y Cabinet i :-

- i. mabwysiadu drafft o Bolisi Iaith Addysg Gwynedd enghreifftiol i ysgolion Gwynedd er mwyn ei gyflwyno i bwrpas ymgysylltu cyhoeddus. (*Atodiad 1*)

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

2.1 Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo drafft o'r Polisi Iaith Addysg sydd wedi'i lunio yn dilyn proses estynedig o ymgysylltu gyda rhanddeiliaid.

2.2 Mae cymeradwyo'r drafft yn gam allweddol i alluogi'r Cyngor gynnal ymgysylltiad cyhoeddus pellach cyn adrodd yn ôl i Gabinet ar ganlyniadau'r ymgysylltu a gofyn i aelodau'r Cabinet am benderfyniad i fabwysiadu'r Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol neu beidio.

2.3 Yn ddarostyngedig i fabwysiadu'r Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol, byddai yn cael ei gyflwyno i bob corff llywodraethu er mwyn iddynt geisio barn cymuned eu hysgol yn gyntaf, ac yna ystyried ei fabwysiadu a'i weithredu.

2.4 Argymhelliad cryf y Cyngor fyddai i bob ysgol fabwysiadu Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd a'i weithredu'n llawn fis Medi 2026.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1: Mae Polisi Iaith Addysg Gwynedd yn rhan o strategaeth ehangach gan y Cyngor, i sicrhau fod plant a phobl ifanc Gwynedd yn cael cyfle i ddatblygu eu sgiliau ieithyddol yn y Gymraeg ac yn Saesneg.

3.2 Mae'n amserol diweddarw Polisi Iaith Addysg presennol Gwynedd, er mwyn adlewyrchu sefyllfa ieithyddol gyfredol y sir a darparu cefnogaeth glir i ysgolion.

3.3: O dan Ddeddfwriaeth Addysg (2013), bu'n ofynnol i bob awdurdod lleol gytuno ar Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) gyda Llywodraeth Cymru – cynllun sy'n

weithredol am gyfnod o ddeng mlynedd (2023-2033). Amlinellir y prif egwyddorion cyfredol sy'n gysylltiedig â pholisïau iaith addysg Cyngor Gwynedd yn y CSCA.

3.4: Yn 2016, cyhoeddwyd strategaeth Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr (Llywodraeth Cymru). Mae'r strategaeth yn pwysleisio pwysigrwydd cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a chynyddu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg. Mae nodau'r strategaeth yn cyd-fynd â'r nodau strategol mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn eu hyrwyddo ers nifer o ddegawdau.

3.5: O fewn Deddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 nodir bod y Gymraeg yn ofyniad gorfodol.

3.6: Disgwylir, yn ogystal, i strategaethau addysg Cyngor Gwynedd roi ystyriaeth i'r dogfennau canlynol: *Cenhadaeth ein cenedl: safonau a dyheadau uchel i bawb* (Llywodraeth Cymru; 2023) a *Canllaw gwella ysgolion: fframwaith ar gyfer gwerthuso, atebolrwydd a gwella* (Llywodraeth Cymru; 2024). Yn y dogfennau hyn, rhoddir dyletswydd ar yr awdurdodau lleol ac ysgolion yng Nghymru i gynllunio'n briodol ar gyfer cynyddu nifer y bobl ifanc sy'n gallu siarad y Gymraeg, ac sy'n gwneud hynny'n ddyddiol.

3.7: Er bod Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025, wedi derbyn Cydsyniad Brenhinol ar 7 Gorffennaf 2025, nid yw mwyafrif y gofynion statudol eto mewn grym. Dros y blynyddoedd nesaf, wrth i rannau penodol o'r Ddeddf ddod yn weithredol bydd yn gosod dyletswyddau statudol ar ysgolion, awdurdodau lleol a Llywodraeth Cymru. Bwriad Cyngor Gwynedd ydy bod yn rhagweithiol gan gydweithio gyda'n hysgolion i gynnal ac i hybu addysg Gymraeg ac i gryfhau ymrwymiad pob ysgol i sicrhau bod y Gymraeg yn ffynnu. Rydym hefyd am sicrhau bod ein hysgolion yn medru cwrdd â'r gofynion newydd fydd sicrhau bod pob disgybl yng Nghymru, erbyn diwedd eu cyfnod ysgol gorfodol, yn datblygu fel defnyddiwr annibynnol o'r Gymraeg.

3.8 : O fewn Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 bydd y gofynion sy'n ymwneud â chategoreiddio ysgolion yn cael eu gweithredu'n raddol. Disgwylir i'r codau a'r rheoliadau sy'n sail i'r system gategoreiddio statudol gael eu cyhoeddi erbyn Gorffennaf 2027, gyda'r trefniadau newydd yn cael eu gweithredu'n llawn drwy Gynlluniau Cyflawni ysgolion rhwng 2029 a 2030. Bydd hyn yn gosod categorïau iaith statudol ar gyfer pob ysgol. Ni chaiff unrhyw ysgol symud yn ôl na gostwng ei lefel o ddarpariaeth Gymraeg; yn hytrach rhaid cynnal neu gynyddu'r ddarpariaeth bresennol.

4.1 Cefndir/ Cyflwyniad

4.1.1 Yn ystod 2024–2025 o dan arweiniad yr Ymgynghorydd Iaith, Meirion Prys Jones, cynhaliodd Cyngor Gwynedd gyfres o sesiynau ymgysylltu cynhwysfawr gyda rhanddeiliaid allweddol – penaethiaid ysgolion Gwynedd, disgyblion ac aelodau Fforymau Iaith, cynrychiolwyr mudiadau iaith a chynrychiolwyr Comisiynydd y Gymraeg - er mwyn llywio datblygiad Polisi Iaith Addysg Gwynedd. Y nod oedd sicrhau bod polisi diwygiedig yn cael ei gyflwyno er mwyn adlewyrchu'r sefyllfa ieithyddol bresennol ac uchelgais y Cyngor i gryfhau darpariaeth Gymraeg yn yr ysgolion.

4.1.2 Roedd yr adborth yn dangos cefnogaeth glir i'r Gymraeg ac i ddiweddaru Polisi Iaith Addysg Gwynedd. Nodwyd bod y polisi presennol wedi bod yn llwyddiannus, yn enwedig yn y sector cynradd ac o ran y Gyfundrefn Addysg Drochi, ond ei fod bellach yn perthyn i gyfnod pan oedd y Gymraeg yn gryfach yn gymdeithasol. Gwelwyd heriau o ran cysondeb ei weithredu ar draws y sir, dilyniant ieithyddol rhwng cyfnodau, ac eglurder ynghylch disgwyliadau, yn ogystal â phryderon ynghylch recriwtio, hyfforddiant ac atebolrwydd. Roedd y sectorau cynradd, uwchradd, llywodraethwyr, aelodau etholedig a'r dysgwyr eu hunain yn tynnu sylw at yr angen am gamau cliriach i gryfhau'r ddarpariaeth Gymraeg, sicrhau un polisi sirol cryf, a chynllunio'n strategol dros gyfnod i feithrin capasiti a sicrhau mwy o gefnogaeth ymarferol i ysgolion.

Roedd consensws cryf bod angen newid gan adeiladu ar lwyddiannau'r polisi presennol a'i ddiwygio i adlewyrchu realiti ieithyddol cyfredol y sir. Yn benodol, pwysleisiodd rhanddeiliaid yr angen am fonitro cadarn, system gategoreiddio ddealladwy, a chyd-destun eglur ar gyfer unrhyw ddiwygiad. Gofynnwyd am well dilyniant rhwng pob cyfnod addysgol hyd at 16+ oed, cryfhau defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg, a chynnwys darpariaeth gliriach ar rôl rhieni, cymunedau, a'r sector cyn-ysgol. Cyfeiriwyd hefyd at yr angen i sicrhau nad yw unrhyw ysgol yn mynd yn ôl ar hyd y continwrm ieithyddol, ac i ddatblygu cynlluniau gweithredu realistig yn cefnogi ehangu addysg Gymraeg ar draws y sir.

4.1.3 Ar **13 Chwefror 2025**, derbyniodd y **Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi** adroddiad ar ganlyniadau'r gwaith. Nodwyd mai'r prif gasgliadau oedd yr angen am bolisi iaith cryno, clir a chadarn. Amlygwyd yr angen am hyfforddiant, yr her i recriwtio a'r angen i edrych yn ofalus ar ddefnydd cymdeithasol o'r Gymraeg. Cytunwyd y dylai Polisi Iaith Addysg Gwynedd fod yn bolisi cynhwysfawr yn cynnwys strategaeth i geisio dylanwadu'n gadarnhaol ar rieni i hybu ac annog plant i ddefnyddio'r Gymraeg yn yr ysgol a thu hwnt. Nodwyd yr angen i gryfhau'r polisi iaith presennol.

4.1.4 : Ar **10 Ebrill 2025**, cyflwynwyd polisi drafft diwygiedig gan yr Aelod Cabinet dros Addysg i'r **Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi**. Mynegwyd pryderon am ddiffyg uchelgais mesuradwy a thargedau pendant yn y polisi drafft. Galwyd am dargedau cynnydd clir a monitro rheolaidd gan swyddogion penodedig. Penderfynwyd gwneud cais i'r Fforwm Craffu i flaenoriaethu adnoddau ar gyfer ffurfio grŵp tasg a gorffen, gyda'r brîff i edrych ar eiriad y Polisi Iaith Addysg Drafft gan ystyried gwneud awgrymiadau i'r Aelod Cabinet / Adran Addysg, ac adrodd yn ôl i'r pwyllgor yng nghyfarfod 19 Mehefin 2025.

4.1.5 Ar **2 Mehefin 2025**, trafododd y **Grŵp Tasg a Gorffen** ddiwygiadau i'r polisi drafft

4.1.6 Ar **19 Mehefin 2025**, cyflwynwyd argymhellion y Grŵp Tasg a Gorffen i aelodau'r **Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi**. Cyflwynwyd cyfres o argymhellion i dynhau ac egluro'r polisi, nodi canllawiau cliriach ar ddarpariaeth Gymraeg mewn gweithgareddau, defnyddio diffiniadau Bil y Gymraeg ac Addysg 2025 o ysgolion Cymraeg, mynegi canrannau darpariaeth, ac ymhelaethu ar gynlluniau cynnydd ysgolion. Codwyd cwestiynau am ysgolion trosiannol a'r amcanion sy'n ymwneud â Saesneg, a sut i gydbwyso anogaeth â gorfodaeth, yn enwedig yng nghyd-destun trochi. Mynegwyd yr angen i'r polisi ymwneud â seicoleg iaith a sicrhau bod rhieni ac ysgolion yn teimlo eu bod yn rhan o'r daith ieithyddol.

Wrth ymateb, eglurodd swyddogion bod Y Ddeddf newydd heb ddod i rym eto, a bod angen cynllunio dros gyfnod trosiannol. Pwysleisiodd yr Adran Addysg eu hymrwymiad i'r Gymraeg ond hefyd yr angen i sicrhau dull gweithredu realistig, cadarn ac ymarferol ledled y sir. Cafwyd trafodaeth ar ADY, gan nodi pryderon ynghylch hepgor rhai cyfeiriadau statudol a'r angen am dystiolaeth glir ar iaith ac ADY. O ganlyniad, penderfynwyd nodi gwaith y Grŵp Tasg a Gorffen, gan gydnabod diffyg consensws ar rai newidiadau, a gofyn i'r Aelod Cabinet Addysg ystyried yr holl sylwadau wrth baratoi'r polisi terfynol.

4.2 Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymhell y penderfyniad

4.2.1 O dderbyn argymhelliad aelodau'r Pwyllgor Craffu bod yr Aelod Cabinet dros Addysg yn ystyried yr ystod o sylwadau a gyflwynwyd gan yr Aelodau wrth lunio'r polisi, mae'r swyddogion wedi mynd ati i lunio drafft diwygiedig a gwahoddir y Cabinet i gymeradwyo'r drafft hwnnw o Bolisi Iaith Addysg Gwynedd er mwyn ei gyflwyno fel polisi enghreifftiol i bwrpas ymgysylltu cyhoeddus.

4.2.2 Mae **Asesiad Cydraddoldeb** yn asesu effaith Polisi Iaith Addysg arfaethedig Cyngor Gwynedd ar holl boblogaeth y sir wedi ei gynnal, gan gydymffurfio â:

- Deddf Cydraddoldeb 2010
 - Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol
 - Safonau'r Gymraeg (Mesur 2011)
 - Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015
 - Deddf Lluoedd Arfog 2021
-
- Nodau'r Polisi arfaethedig yw sicrhau bod pob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu haddysg statudol, yn meddu ar sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd hyn yn hyrwyddo ffyniant y Gymraeg a chynnal ei defnydd cymunedol; grymuso disgyblion i fyw a gweithio mewn byd amlieithog; sicrhau tegwch ieithyddol a chymdeithasol i bob plentyn.
 - Cynhaliwyd cyfres sylweddol o gyfarfodydd ymgysylltu rhwng Hydref a Rhagfyr 2024 a'r rheiny gyda dysgwyr o bob oedran mewn ysgolion ledled y Sir; Penaethiaid cynradd, uwchradd ac ysgolion arbennig ledled Gwynedd; Mudiadau iaith:- Cylch yr Iaith, Cymdeithas yr Iaith, Dyfodol yr Iaith, Rhieni dros Addysg Gymraeg. Yn ddarostyngedig i benderfyniad y Cabinet cynhelir ymgysylltiad cyhoeddus pellach.
 - **Asesiad o Effaith**
Effaith gadarnhaol : Dim effaith negyddol amlwg ar unrhyw un o'r nodweddion gwarchodedig ac effaith gadarnhaol sylweddol ar hyrwyddo'r Gymraeg, cydraddoldeb cyfleoedd ac undod cymunedol. Cryfhau'r defnydd o'r Gymraeg mewn addysg ac yn gymunedol. Cynyddu cyfleoedd gwaith drwy feithrin sgiliau dwyieithog. Cefnogi hyder a hunaniaeth gadarn. Darparu mynediad cyfartal i ddysgwyr ag anghenion ychwanegol (ADY).

- **Risgiau posibl:** Pwysau ar ysgolion i weithredu'r polisi'n llawn. Angen hyfforddiant parhaus ac adnoddau digonol.
Nid oes tystiolaeth o effaith anghyfartal neu wahaniaethu anghyfreithlon.
- **Ystyriaethau Cydraddoldeb ac Economaidd-Gymdeithasol.** Mae'r polisi arfaethedig yn dileu gwahaniaethu drwy gynnig mynediad ieithyddol cyfartal i bawb. Mae'n hyrwyddo cyfle cyfartal trwy gynyddu mynediad at addysg Gymraeg ac yn meithrin perthnasau da drwy gynlluniau ysgolion ac ethos Cymreig cyson. Mae'n mynd i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol drwy gynlluniau trochi, cymorth i deuluoedd a mynediad at adnoddau a thechnoleg Gymraeg.
- **Ystyriaethau'r Gymraeg.** Mae'r polisi arfaethedig yn gweithredu'n unol â Safonau'r Gymraeg ac yn blaenoriaethu'r Gymraeg fel prif iaith weinyddol ac addysgol. Mae'n sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, yn hyrwyddo defnydd yr iaith yn y gymuned, ymysg pobl ifanc ac yn y gweithle ac yn atgyfnerthu rôl ysgolion fel canolfannau iaith a diwylliant Gymraeg.

4.2.3 Cyfraniad at Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

- Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.
- Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus ac wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau llesiant drwy ddilyn y 5 ffordd o weithio.
- Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd lles ar y Cyngor i gynnal gwaith datblygu cynaliadwy drwy weithredu mewn cydweithrediad â'r 'egwyddor datblygu cynaliadwy'. Mae hyn yn golygu bod angen ystyried yr effaith ar bobl yn y dyfodol wrth wneud penderfyniadau.
- Mae'r polisi arfaethedig yn cyfrannu at bob un o'r **7 nod llesiant**, gan gynnwys Cymru fwy cyfartal, gydnerth ac â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.
Mae'n gweithredu drwy'r **pum ffordd o weithio** – hirdymor, atal, integreiddio, cydweithio a chynnwys.

5. Camau Nesaf ac Amserlen

5.1 Pe byddai'r Cabinet yn penderfynu cefnogi'r argymhelliad a gyflwynir yn yr adroddiad hwn bydd angen cynnal cyfnod o ymgysylltu. Rhagwelir y byddai'r cyfnod ymgysylltu hwnnw yn cael ei gynnal rhwng Ionawr 7fed a Chwefror 25ain, 2026.

5.2 Wedi hynny, bydd adroddiad pellach yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet er mwyn adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r ymgysylltiad. Bydd yn ofynnol wedyn i'r Cabinet ystyried canlyniadau'r ymgysylltiad, a phenderfynu a ddylid mabwysiadu'r Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol neu beidio.

5.3 Yn dilyn hyn bydd y Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol yn cael ei gyflwyno i bob corff llywodraethol geisio barn cymuned pob ysgol cyn ystyried ei fabwysiadu a'i weithredu fis Medi 2026. Argymhelliad cryf Cyngor Gwynedd fyddai i bob ysgol fabwysiadu Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd a'i weithredu'n llawn fis Medi 2026.

Mae'r tabl isod yn rhestru'r camau nesaf ac amserlen amlinellol ar gyfer eu gweithredu.

Dyddiad	Camau gweithredu
Ionawr 7ed 2026 – Chwefror 25ain 2026	Cynnal ymgysylltiad cyhoeddus er mwyn i Gyngor Gwynedd fedru ystyried yr ymatebion wrth lunio drafft pellach o'r Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol.
Mai 2026	Adrodd yn ôl i Gabinet ar ganlyniadau'r ymgysylltu gan ofyn i aelodau'r Cabinet am benderfyniad i fabwysiadu'r Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol neu beidio.
Mai – Gorffennaf 2026	Pob Corff Llywodraethol yn ceisio barn cymuned yr ysgol ar gynnwys y Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol cyn ystyried ei fabwysiadu a'i weithredu fis Medi 2026.

6. Sylwadau Swyddogion Statudol

6.1 Prif Swyddog Cyllid

Dim i'w ychwanegu i'r adroddiad o safbwynt priodoldeb ariannol

6.2 Swyddog Monitro

Mae cryn waith a thrafod wedi bod ar y polisi arfaethedig yma. Mae'n gam cychwynnol i adolygu trefniadau a chynnig polisi i gyrff llywodraethu fyddai yn paratoi y ffordd ar gyfer dod a Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 i rym yn helaeth. Mae'r penderfyniad yn agor cyfle i gynnal cyfnod o ymgysylltu ar y bwriad a chanfasio barn ar y Polisi arfaethedig. Bydd angen dod yn ôl am benderfyniad fydd yn rhoi cyfle i'r Cabinet ystyried yr ymatebion a dod i farn terfynol.

7. Rhestr Atodiadau:

Atodiad 1 – Polisi Iaith Addysg Gwynedd 2025 (Drafft)

Atodiad 2 – Canllaw i Bolisi Iaith Addysg Gwynedd 2025 (Drafft)

Atodiad 3 – Asesiad Cydraddoldeb – Asesu'r Effaith ar Bobl Gwynedd.

CYNGOR GWYNEDD: POLISI IAITH ADDYSG YN YSGOLION GWYNEDD.

Rhagymadrodd:

Mae'r ddogfen hon yn cynnwys dwy ran:

1. Drafft o Bolisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd (2025).
2. Canllaw arfaethedig i benaethiaid a llywodraethwyr ysgolion y sir ynghylch ateb y gofyniad gan Gyngor Gwynedd a Llywodraeth Cymru, o dan amodau *Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025*, i bob corff llywodraethu ddarparu Polisi Iaith Addysg ynghyd â Chynllun Cyflawni Addysg Gymraeg. Argymhelliad cryf Cyngor Gwynedd fyddai fod pob ysgol yn y sir yn defnyddio geiriad Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd. Byddai hynny yn ateb y gofyniad yn y ddeddf newydd i bob corff llywodraethu dalu'r sylw dyledus i Bolisi Iaith Addysg yr awdurdod lleol wrth lunio'u Cynllun Cyflawni Addysg Gymraeg. Rôl Cyngor Gwynedd fydd cytuno Cynllun Cyflawni Addysg Gymraeg pob corff llywodraethu ynghyd â monitro ei weithrediad.

Cyd-destun:

Strategaeth Iaith Cyngor Gwynedd 2023-2033:

Mae Polisi Iaith Addysg Cyngor Gwynedd yn rhan greiddiol o Strategaeth Iaith Cyngor Gwynedd ac yn cyd-fynd â blaenoriaeth ganolog y Strategaeth, sef cynnal a grymuso'r Gymraeg. Bwriad y polisi hwn yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd hyn yn sicrhau ffyniant y Gymraeg yng nghymunedau'r Sir, ac yn arfogi disgyblion Gwynedd i gamu'n hyderus i fyd amlieithog.

Nod y polisi ehangach yw *“creu strategaeth gynhwysol, gyda'r prif nod o gynyddu cyfleoedd i bob un o drigolion Gwynedd weld a defnyddio'r Gymraeg mewn nifer helaeth o wahanol gyd-destunau. Drwy weithio ar godi statws a chynyddu defnydd pobl o'r iaith ym mhob rhan o'u bywydau, byddwn yn cynyddu'r cymhelliant i eraill ddysgu'r iaith. Rydym am roi sylw penodol i ddefnydd iaith pobl ifanc dros y blynyddoedd nesaf, gan gynnwys rhoi sylw i'w defnydd o'r Gymraeg gyda thechnoleg, dangos iddynt werth yr iaith fel sgil i'r byd gwaith, a chynyddu'r cyfleoedd anffurfiol iddynt ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau dyddiol”*.

1: Polisi Iaith Addysg Cyngor Gwynedd (2025)

1.1: Darpariaeth Cyn-ysgol

Cymraeg fydd cyfrwng addysg holl leoliadau cyn-ysgol y Sir. Mae'r cyfnod ffurfiannol hwn yn hanfodol i gyflwyno'r Gymraeg trwy chwarae a thrwy brofiadau naturiol, gan greu sylfaen gadarn i blant ddefnyddio a chaffael yr iaith.

1.2: Ysgolion Cynradd

Bydd pob ysgol gynradd yng Ngwynedd ag eithrio'r *ysgol drosiannol yn darparu addysg 'Prif Iaith – Cymraeg', sef ysgolion Categori 3 yn ôl y diffiniad cyfredol o gategori ieithyddol ysgolion

Cyfnod Sylfaen hyd at Flwyddyn 2:

- Cymraeg fydd unig gyfrwng addysg, asesu a gweithgareddau allgyrsiol y disgyblion.
- Darperir cyfleoedd parhaus i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg yn y dosbarth, y tu allan i'r dosbarth ac yn gymdeithasol.

Darpariaeth i Siaradwyr Newydd:

- Bydd ysgolion yn sicrhau bod pob disgybl sy'n siaradwr newydd (Blwyddyn 2) yn cael mynediad at y Gyfundrefn Drochi er mwyn sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm.

Blwyddyn 3–6:

- Darperir o leiaf 80% o addysg, asesu a gweithgareddau allgyrsiol pob disgybl drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Bydd y Saesneg yn cael ei chyflwyno fel pwnc, ac fel cyfrwng rhai tasgau mewn unedau gwaith penodol a bennir gan yr ysgol, yn unol â Chynllun Cyflawni'r ysgol.

Darpariaeth i Siaradwyr Newydd:

- Cyfeirir disgyblion sy'n siaradwyr newydd (Blwyddyn 3 –Blwyddyn 6) at Gyfundrefn Drochi Gwynedd er mwyn sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm.

Cymraeg yw prif gyfrwng cyfathrebu mewnol ysgolion cynradd Gwynedd. Bydd cyfathrebu â rhieni a gofalwyr yn y Gymraeg neu'n ddwyieithog, yn ôl yr angen

Bydd gan bob ysgol ethos Cymraeg a Chymreig.

1.3: Ysgolion Uwchradd

Bydd pob ysgol uwchradd yng Ngwynedd ag eithrio'r ddwy *ysgol drosiannol yn darparu addysg 'Prif Iaith – Cymraeg' sef ysgolion Categori 3 yn ôl y diffiniad cyfredol o gategori ieithyddol ysgolion

- Darperir o leiaf 80% o addysg, asesu a gweithgareddau allgyrsiol pob disgybl drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Bydd y Saesneg yn cael ei chyflwyno fel pwnc, ac fel cyfrwng rhai tasgau mewn unedau gwaith penodol a bennir gan yr ysgol, yn unol â Chynllun Cyflawni'r ysgol.

Darpariaeth i Siaradwyr Newydd:

- Cyfeirir disgyblion sy'n siaradwyr newydd (Blwyddyn 7–9) at Gyfundrefn Drochi Gwynedd er mwyn sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm.
- Bydd ysgolion yn darparu cymorth priodol i siaradwyr newydd sy'n cofrestru yn ystod blynyddoedd 10 ac 11, yn unol â Chynllun Cyflawni'r Ysgol.

Cymraeg yw prif gyfrwng cyfathrebu mewnol ysgolion uwchradd Gwynedd. Bydd cyfathrebu â rhieni a gofalwyr yn y Gymraeg neu'n ddwyieithog, yn ôl yr angen.

Bydd gan bob ysgol ethos Cymraeg a Chymreig.

1.4: Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)

Bydd dysgwyr ag ADY yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol i gael addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â'r polisi hwn. Bydd y ddarpariaeth a nodir ym mhob Cynllun Datblygu Unigol (CDU) yn cael ei weithredu yn y cyfrwng priodol, gan gydymffurfio'n llawn â Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys Cymru (2018) a Deddf Cydraddoldeb (2010).

***Ysgolion Trosiannol:**

Cynradd: Ysgol Ein Harglwyddes. Bangor

Uwchradd: Ysgol Friars, Bangor ac Ysgol Uwchradd Tywyn

Bydd trafodaeth fanwl yn digwydd gyda'r tair ysgol benodol yma, er mwyn cynyddu'r ddarpariaeth drwy gyfrwng y Gymraeg . Ein nod tymor hir yw i bob ysgol yng Ngwynedd ddod yn Ysgol Prif Iaith – Cymraeg, yn unol â'r ddeddfwriaeth ddiweddaraf. Bydd Cyngor Gwynedd yn cefnogi'r ysgolion hyn i gyflawni'r nod hwn.

Canllaw arfaethedig i Bolisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd .

Nod y canllaw hwn yw cynnig arweiniad i ysgolion a chyrff llywodraethol pan fyddant yn llunio Cynllun Cyflawni yng nghyd-destun Y Gymraeg. Wrth lunio Cynllun Cyflawni, bydd disgwyl i ysgolion roi ystyriaeth lawn i Bolisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd (2025).

2.1: Amcanion Gweithredu Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd 2025:

- Bydd pob ysgol yng Ngwynedd yn mabwysiadu Polisi Iaith ynghyd â Chynllun Cyflawni Addysg Gymraeg.
- Bydd Corff Llywodraethu pob ysgol yn sicrhau y bydd yr ysgol yn darparu addysg Gymraeg yn unol â neu uwchlaw gofynion y Polisi.
- Bydd dyletswydd statudol ar y Corff Llywodraethu i gyflwyno drafft o'u Cynllun Cyflawni i Gyngor Gwynedd. Bydd Cyngor Gwynedd un ai'n derbyn neu'n gwrthod y Cynllun Cyflawni. Os bydd y Cynllun Cyflawni yn cael ei wrthod, bydd Cyngor Gwynedd yn gofyn i'r Corff Llywodraethu ail-ystyried y cynnwys. Rôl y Corff Llywodraethu yw cymryd pob cam ymarferol i weithredu'r Cynllun fydd wedi'i gytuno.
- Bydd Polisi Iaith Addysg yr ysgol a Chynllun Cyflawni Addysg Gymraeg yn:
 - nodi'r nodau a'r amcanion wrth addysgu'r Gymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg.
 - nodi'r swm o addysg Gymraeg a ddarperir, gan sicrhau bod yr ysgol yn darparu addysg Gymraeg, yn unol â chategori ieithyddol yr ysgol.
 - amlinellu sut bydd y Corff Llywodraethu yn cyflawni ei ddyletswyddau i ddarparu'r canran o addysg Gymraeg, yn unol â chategori ieithyddol yr ysgol.
 - nodi pa gamau bydd y Corff Llywodraethu yn eu cymryd i hybu addysg drochi hwyr.
 - nodi sut bydd y Corff Llywodraethu yn hybu ethos Gymraeg a Chymreig a defnydd o'r Gymraeg o fewn yr ysgol, a chefnogi rhieni nad ydynt yn siaradwyr hyderus o'r Gymraeg i gefnogi dysgu eu plant.
- Wrth lunio Cynllun Cyflawni'r Gymraeg bydd disgwyl i'r Corff Llywodraethu ymgynghori gyda swyddogion Awdurdod Addysg Gwynedd ar ei gynnwys.
- Bydd pob Cynllun Cyflawni Addysg Gymraeg yn gyfredol am gyfnod o dair blwyddyn ysgol.
- Rhaid i ddrafft o Gynllun Cyflawni Addysg Gymraeg yr ysgol gael ei gyflwyno i Gyngor Gwynedd o leiaf naw mis cyn y cyfnod y daw i rym.
- Bydd y Cynllun Cyflawni Addysg Gymraeg yn cael ei fonitro'n rheolaidd gan Gyngor Gwynedd.

Asesu'r Effaith ar Bobl Gwynedd

Mae'r ddogfen yma yn asesu'r effaith fydd y polisi, gweithdrefn, cynllun ayb yn ei gael ar boblogaeth y sir ac yn gweithredu ar sail nifer o ddeddfau.

- **Deddf Cydraddoldeb 2010.** Mae'n rhoi dyletswydd ar fudiadau cyhoeddus i roi sylw dyledus i effaith unrhyw bolisi, weithdrefn, cynllun ayb newydd (neu wrth eu addasu) ar bobl â nodweddion gwarchodedig. Mae gofyn i ni
 - ddiddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithiol ac ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd gan y Ddeddf.
 - hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rhai nad ydynt.
 - meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt.

Yng Nghymru mae'r ddyletswydd benodol yn nodi yr angen i wneud asesiad effaith yn dilyn canllawiau penodol i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchodedig. Rhaid gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd gwarchodedig).

- **Dyletswydd Economaidd-Cymdeithasol.** Mae Cymru wedi gweithredu'r ddyletswydd bellach yma sy'n ran o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn rhoi dyletswydd i fynd i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.
- **Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.** Mae'n ofynnol i'r Cyngor ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.
- **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015.** Mae dyletswydd ar y Cyngor i roi'r pum ffordd o weithio ar waith, ac i ymateb i'r 7 nod llesiant cenedlaethol.
- **Deddf Lluedd Arfog 2021.** Rhaid i Gyngorau roi sylw dyledus i effaith y cynnig hwn ar y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi gwasanaethu yn y Lluedd Arfog, ynghyd â'u teuluoedd.

Awdur: Siwan Llwyd Roberts (ADDYSG)

CAM 1 - Prif Nodau ac Amcanion y Polisi neu'r Ymarfer

1. Sut fath o ddogfen neu weithdrefn sy'n cael ei asesu?

- Polisiâu, ymarfer neu weithdrefnau newydd neu rai sy'n cael eu hadolygu (sy'n golygu newid yn narpariaeth y gwasanaeth neu arferion cyflogaeth)

2. Beth yw nodau, amcanion a chanlyniadau arfaethedig y polisi neu'r ymarfer?

Mae Polisi Iaith Addysg Cyngor Gwynedd yn rhan greiddiol o Strategaeth Iaith Cyngor Gwynedd ac yn cyd-fynd â blaenoriaeth ganolog y Strategaeth, sef cynnal a grymuso'r Gymraeg. Bwriad y polisi enghreifftiol hwn yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y ddwy iaith. Bydd hyn yn sicrhau ffyniant Y Gymraeg yng nghymunedau'r Sir, ac yn eu harfogi i gamu'n hyderus i fyd amlieithog

3. Pwy yw'r prif grwpiau ymgynghorol (budd-ddeiliaid)?

- Teuluoedd Gwynedd
- Ysgolion Gwynedd
- Cyrff Llywodraethu Ysgolion Gwynedd
- Trigolion Gwynedd

CAM 2 - Data Ymgysylltu ac Asesu'r Effaith

4. Oes ymgais wedi ei wneud i gydymffurfio â'r ddyletswydd i ymgysylltu yn unol â'r hyn a ddisgrifir uchod ac oes digon o wybodaeth wedi ei gasglu i symud ymlaen?

Oes

Manylion yr ymgysylltu. Nodwch unrhyw ymgynghori neu ymgysylltu rydych chi wedi ei wneud neu yn bwriadu ei wneud

Cyfarfodydd	Dyddiad	Gwybodaeth
Penaethiaid Uwchradd Arfon	3/10/24	Cynhaliwyd cyfres o sesiynau ymgysylltu i drafod Polisi Iaith Addysg presennol Cyngor Gwynedd. Bu cyfle i drafod a chasglu syniadau ac awgrymiadau ynglŷn â'r polisi a'r angen i'w ddiwygio yng ngoleuni canlyniadau Cyfrifiad 2021, Bil y Gymraeg ac Addysg (cyn i'r Ddeddf y Gymraeg ac addysg gael ei phasio ym Mehefin 2025) a nodau Cymraeg
Penaethiaid Cynradd ac Ysgolion Arbennig Arfon	3/10/24	
Penaethiaid Cynradd Dwyfor	4/10/24	
Penaethiaid Cynradd Meirionnydd	10/10/24	
Penaethiaid Uwchradd Dwyfor	4/10/24	
Penaethiaid Uwchradd Meirionnydd	10/10/24	

Fforwm Iaith Uwchradd Dwyfor (Ysgol Botwnnog)	15/10/24	2025. Cyfarfodydd wyneb yn wyneb fu'r rhai yn bennaf a'r rheiny gydag ystod o randdeiliaid.
Dysgwyr Ysgol Arbennig Hafod Lon	15/10/24	
Dysgwyr Ysgol Gynradd yn Nwyfor	15/10/24	
Dysgwyr Ysgol Uwchradd Categori Trosiannol- Ysgol Tywyn	16/10/24	
Dysgwyr Ysgol Gynradd ym Meirionnydd	16/10/24	
Fforwm Iaith Uwchradd Meirionnydd - Ysgol y Moelwyn	16/10/24	
Fforwm Iaith Uwchradd Arfon - Ysgol Dyffryn Ogwen	27/11/24	
Dysgwyr Ysgol Gynradd yn Arfon - Ysgol Cae Top	27/11/24	
Mudiadau Iaith - Cylch yr Iaith, Cymdeithas yr Iaith, Dyfodol yr Iaith, Rhieni Dros Addysg Gymraeg	27/11/24	
Comisiynydd y Gymraeg	4/12/24	

5. Pa wybodaeth sydd ar gael am yr effaith ar bob un o'r nodweddion a'r pynciau isod?

Tystiolaeth, Gwybodaeth a Data Perthnasol		Effaith Posib Gadarnhaol a/neu negyddol
Hil	Bwriad y polisi drafft hwn yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg.	Does dim effaith wedi ei hadnabod yn ystod yr ymgysylltu
Anabledd	Bwriad y polisi drafft hwn yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd dysgwyr ag ADY yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol i gael addysg trwy'r Gymraeg yn unol â'r polisi hwn. Bydd y ddarpariaeth a nodir mewn Cynllun Datblygu Unigol	Does dim gwahaniaethu ar sail anabledd wedi cael ei adnabod yn ystod yr ymgysylltu ac mae'r polisi drafft yn sicrhau bod gan pob dysgwr gyfle cyfartal i gael addysg trwy'r Gymraeg.

	(CDU) yn cael ei weithredu yn y cyfrwng priodol, gan gydymffurfio'n llawn â Deddf ADY a Thribiwnlys Cymru (2018) a Deddf Cydraddoldeb (2010)	
Rhyw	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg.	Mae'r polisi drafft yn sicrhau bod gan pob dysgwr gyfle cyfartal i gael addysg trwy'r Gymraeg. Does dim effaith wedi ei adnabod yn ystod yr ymgysylltu.
Oedran	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg	O dderbyn y polisi drafft bydd pob disgybl yng Ngwynedd yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol i gael addysg trwy'r Gymraeg.
Crefydd a Chred	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg.	O dderbyn y polisi drafft bydd pob disgybl yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol i gael addysg trwy'r Gymraeg
Cyfeiriadedd Rhywiol	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg.	O dderbyn y polisi drafft bydd pob disgybl yng Ngwynedd yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol i gael addysg trwy'r Gymraeg.
Ail-bennu rhywedd	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg.	O dderbyn y polisi drafft bydd pob disgybl yng Ngwynedd yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol i gael addysg trwy'r Gymraeg.
Priodas a Phartneriaeth Sifil	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg.	Does dim effaith wedi ei adnabod
Beichiogrwydd a Mamolaeth	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg.	Does dim effaith wedi ei adnabod.
Iaith Gymraeg	Mae Polisi Iaith Addysg Cyngor Gwynedd yn rhan greiddiol o Strategaeth Iaith Cyngor Gwynedd ac yn cyd-fynd â blaenoriaeth ganolog y Strategaeth, sef cynnal a grymuso'r Gymraeg .Bwriad y polisi drafft hwn yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r	Effeithiau posib: • Sicrhau ffyniant y Gymraeg yng nghymunedau Gwynedd. • Arfogi disgyblion Gwynedd i gamu'n hyderus i fyd amlieithog • Datblygu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn nifer helaeth o wahanol gyd-destunau

	Saesneg. Bydd hyn yn sicrhau ffyniant y Gymraeg yng nghymunedau'r Sir, ac yn eu harfogi i gamu'n hyderus i fyd amlieithog.	• Cynyddu cymhelliant i ddysgu'r iaith • Dangos gwerth iaith fel sgil byd gwaith i bobl ifanc • Cynyddu cyfleoedd anffurfiol i ddefnyddio'r Gymraeg.
Ystyriaethau Economaidd Gymdeithasol	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd hyn yn sicrhau ffyniant y Gymraeg yng nghymunedau'r Sir, ac yn arfogi pobl ifanc Gwynedd i gamu'n hyderus i fyw a gweithio o fewn cymunedau lleol a thu hwnt mewn byd amlieithog.	Mae'r cyfle i bob un disgybl yng Ngwynedd ddod yn rhugl ddwyieithog wedi ei adnabod fel effaith cadarnhaol.
Y Rhai Sy'n Gwasanaethu Neu Sydd Wedi Gwasanaethu Yn Y Lluoedd Arfog, Ynghys a'u Teuluoedd	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, gan gynnwys plant y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi gwasanaethu yn y Lluoedd arfog, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol. Bydd hyn yn sicrhau ffyniant y Gymraeg yng nghymunedau'r Sir, ac yn arfogi disgyblion i gamu'n hyderus i fyd amlieithog.	Mae'r cyfle i bob un disgybl yng Ngwynedd ddod yn rhugl ddwyieithog wedi ei adnabod fel effaith cadarnhaol. .
Hawliau Dynol	Bwriad y polisi drafft yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd hyn yn sicrhau ffyniant y Gymraeg yng nghymunedau'r Sir, ac yn eu harfogi i gamu'n hyderus i fyd amlieithog.	Mae'r cyfle i bob un disgybl yng Ngwynedd ddod yn rhugl ddwyieithog wedi ei adnabod fel effaith cadarnhaol.

6. Oes yna unrhyw fylchau data neu wybodaeth ac os felly beth yw'r rhain a sut y bwriedir ymdrin ag hwy?

Yn ddarostyngedig i benderfyniad aelodau'r Pwyllgor Cabinet, bwriedir ymgysylltu ymhellach gydag ysgolion, rhieni, Cyrff Llywodraethol a'r holl ran ddeiliaid drwy ymgysylltu cyhoeddus. Gwneir hyn er mwyn medru cyflwyno adroddiad llawn i aelodau'r cabinet.

7. Wrth ystyried penderfyniadau allweddol eraill sy'n effeithio ar y grwpiau hyn, oes yna effaith gynyddol (effaith gronnus)?

Mae'n bosibl y bydd effaith gronnus wrth gyflwyno'r Polisi Iaith Addysg.

Gall y polisi gryfhau'r defnydd o'r Gymraeg a chefnogi datblygiad addysg Gymraeg yn y sir. Fodd bynnag, mae hefyd yn bosibl y bydd pwysau ychwanegol ar ysgolion ac athrawon os nad oes digon o adnoddau neu gefnogaeth i weithredu'r newidiadau.

8. Beth mae'r cynnig yn ei gynnwys i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (i hyrwyddo cyfle cyfartal; helpu i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth anghyfreithlon a meithrin perthnasau da a chydlyniant cymunedol ehangach) fel y mae'r 3 nod y Ddyletswydd Gyffredinol yn Neddf Cydraddoldeb 2010 yn eu cwrmpasu?

Effaith ar Gydraddoldeb

- Dileu gwahaniaethu: Cyfle i bob disgybl yng Ngwynedd dderbyn cyfle cyfartal ieithyddol i gael addysg trwy'r Gymraeg.
- Hyrwyddo cyfle cyfartal: Cynyddu mynediad at addysg Gymraeg i bawb.
- Meithrin perthnasau da: sicrhau bod pob ysgol yng Ngwynedd yn mabwysiadu Polisi Iaith ynghyd â Chynllun Cyflawni Addysg Gymraeg er mwyn sicrhau darpariaeth gyson yn ysgolion y sir.

9. Sut mae'r cynnig yn dangos fod sylw dyledus wedi ei roi i'r angen i fynd i afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwer fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig)

Bydd Cynlluniau Cyflawni yn cael eu paratoi gan bob ysgol yn nodi sut y byddant yn :-

- nodi'r nodau a'r amcanion wrth addysgu'r Gymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg.
- nodi'r swm o addysg Gymraeg a ddarperir, gan sicrhau bod yr ysgol yn darparu addysg Gymraeg, yn unol â chategori ieithyddol yr ysgol.
- amlinellu sut bydd y corff llywodraethu yn cyflawni ei ddyletswyddau i ddarparu'r canran o addysg Gymraeg, yn unol â chategori ieithyddol yr ysgol.
- nodi pa gamau bydd y corff llywodraethu yn eu cymryd i hybu addysg drochi hwyr.
- nodi sut bydd y corff llywodraethu yn hybu ethos Gymraeg a Chymreig a defnydd o'r Gymraeg o fewn yr ysgol, a chefnogi rhieni nad ydynt yn siaradwyr hyderus o'r Gymraeg i gefnogi dysgu eu plant.

10. Sut mae'r cynnig yn dangos gweithredu yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac i sicrhau cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg? Hefyd sut y gweithredir yn unol â pholisi a strategaeth iaith y Cyngor i fanteisio ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?

Mae Polisi Iaith presennol Cyngor Gwynedd yn seiliedig ar egwyddor mai'r Gymraeg yw iaith naturiol y Cyngor ac mai'r Gymraeg felly yw'r brif iaith weinyddol a chyhoeddus, gyda phob gwasanaeth, cyfarfod, gohebiaeth ac arwydd yn ddwyieithog ond gyda blaenoriaeth i'r Gymraeg. Mae'n sicrhau bod y cyhoedd a staff yn cael gwasanaeth llawn yn Gymraeg, bod sgiliau Cymraeg yn hanfodol i bob swydd, ac mae disgwyl i gyrff sy'n derbyn cymorth gan y Cyngor hefyd hyrwyddo'r Gymraeg. O ran addysg, mae'r polisi'n pwysleisio rôl ganolog ysgolion a darparwyr addysg wrth drosglwyddo'r Gymraeg i'r genhedlaeth nesaf ac atgyfnerthu ei defnydd fel prif iaith dysgu a chymunedol.

Mae Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd (drafft) yn rhan greiddiol o Strategaeth Iaith Cyngor Gwynedd ac yn cyd-fynd â blaenoriaeth ganolog y Strategaeth, sef cynnal a grymuso'r Gymraeg. Bwriad y polisi hwn yw sicrhau bod gan bob disgybl yng Ngwynedd, erbyn diwedd eu cyfnod o addysg statudol, sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd hyn yn sicrhau ffyniant y Gymraeg yng nghymunedau'r Sir, ac yn arfogi disgyblion Gwynedd i gamu'n hyderus i fyd amlieithog.

Nod y polisi ehangach yw "creu strategaeth gynhwysol, gyda'r prif nod o gynyddu cyfleoedd i bob un o drigolion Gwynedd weld a defnyddio'r Gymraeg mewn nifer helaeth o wahanol gyd-destunau. Drwy weithio ar godi statws a chynyddu defnydd pobl o'r iaith ym mhob rhan o'u bywydau, byddwn yn cynyddu'r cymhelliant i eraill ddysgu'r iaith. Rydym am roi sylw penodol i ddefnydd iaith pobl ifanc dros y blynyddoedd nesaf, gan gynnwys rhoi sylw i'w defnydd o'r Gymraeg gyda thechnoleg, dangos iddynt werth yr iaith fel sgil i'r byd gwaith, a chynyddu'r cyfleoedd anffurfiol iddynt ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau dyddiol".

11. Sut mae'r cynnig hwn yn diwallu gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol drwy roi'r pum ffordd o weithio ar waith, ac yn ymateb i'r 7 nod llesiant cenedlaethol gan gynnwys creu Cymru sy'n Fwy Cyfartal?

Mae Polisi Iaith Addysg Gwynedd (drafft) yn cyfrannu'n uniongyrchol at y Ddeddf mewn sawl ffordd:

1. Cymru lewyrchus – mae sgiliau dwyieithog yn cynyddu cyfleoedd gwaith ac yn cryfhau'r economi. Cymru gydnerth – mae'r iaith yn rhan o'n hunaniaeth .
2. Cymru iachach – mae dwyieithrwydd yn cefnogi lles emosiynol a hunaniaeth bositif, sy'n gysylltiedig â chryfhau iechyd meddwl
3. Cymru fwy cyfartal – mae mynediad at y Gymraeg yn sicrhau tegwch ieithyddol a chymdeithasol i bob plentyn, waeth beth fo'u cefndir.
4. Cymru o gymunedau cydlynus – mae'r iaith yn cysylltu pobl â'u cymunedau ac yn meithrin teimlad o berthyn.
5. Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu – addysg Gymraeg yw un o'r prif ddulliau i wireddu'r nod hwn.
6. Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang – drwy amddiffyn iaith leiafrifol, mae Cymru'n cyfrannu at amrywiaeth ieithyddol a diwylliannol y byd.

Mae'r pum ffordd o weithio ar waith

Hirdymor – adeiladu sylfeini ieithyddol cadarn er mwyn cynnal y Gymraeg ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Atal – sicrhau nad yw plant yn colli'r cyfle i ddod yn rhugl yn y Gymraeg trwy weithredu'n gynnar.

Integreiddio – cysylltu ag addysg, diwylliant, iechyd a chydaddoldeb.

Cydweithio – partneriaethau rhwng ysgolion, awdurdodau lleol a rhieni.

Cynnwys – rhoi llais i deuluoedd a dysgwyr wrth lunio a datblygu polisi

CAM 3 - Caffael a Phartneriaethau

12. A fydd y polisi neu'r ymarfer hwn yn cael ei gyflawni'n llwyr neu'n rhannol gan gontractwyr neu mewn partneriaeth â sefydliad(au) eraill?

Na fydd

CAM 4 - Ymdrin ag Effaith Negyddol neu Anghyfreithlon a Chryfhau'r Polisi neu'r Ymarfer

13. Wrth ystyried cymesuredd, a yw'r polisi neu'r ymarfer yn achosi effaith gadarnhaol neu negyddol sylweddol neu'n creu canlyniadau anghyfartal?

Effaith Gadarnhaol Sylweddol:

Mae'r ymgysylltu hyd yn hyn yn awgrymu effaith gadarnhaol sylweddol ar hyrwyddo a chryfhau defnydd y Gymraeg yn ysgolion Gwynedd. Mae'r polisi drafft yn gymesur â nodau strategol Cyngor Gwynedd ac yn unol ag amcanion Deddf y Gymraeg ac Addysg 2025 a *Cymraeg 2050*.

Er bod rhai heriau'n bosibl e.e. sicrhau adnoddau digonol a darparu hyfforddiant a chefnogaeth briodol i ysgolion a staff nid oes tystiolaeth bod y polisi'n creu canlyniadau anghyfartal i unrhyw grŵp penodol. Yn hytrach, mae'r polisi'n ceisio sicrhau cyfleoedd cyfartal i bob dysgwr ddatblygu sgiliau Cymraeg, waeth beth fo'u cefndir ieithyddol neu gymdeithasol.

Felly, gellir ystyried bod yr effaith gyffredinol yn gadarnhaol ac yn gymesur, gan ddarparu manteision clir i'r gymuned addysg a'r Gymraeg yn ehangach.

Effaith Negyddol Sylweddol:

Fel y nodir yn yr adroddiad hwn mae rhai heriau'n bosibl e.e. sicrhau adnoddau digonol a darparu hyfforddiant a chefnogaeth briodol i ysgolion a staff ond nid oes tystiolaeth bod y polisi'n creu canlyniadau anghyfartal i unrhyw grŵp penodol. Nid yw eto 'n bosib rhagweld beth fydd maint yr effaith.

14. Dylid egluro unrhyw effaith negyddol bwriadol a pham y credir fod cyfiawnhad dros weithredu fel hyn

Mae'n bosibl y bydd rhai effeithiau negyddol bwriadol yn deillio o'r Polisi Iaith Addysg drafft, er enghraifft:

- gofynion newydd i ysgolion a staff i sicrhau bod pob disgybl yn cael cyfleoedd cyfartal i ddysgu Cymraeg, a all greu pwysau ychwanegol o ran sicrhau adnoddau ac amserlenni.
- addasiadau neu gyfyngiadau mewn dulliau addysgu i wella cyfleoedd cyfartal, a all olygu bod rhai dulliau confensiynol yn cael eu newid.

Fodd bynnag, **mae cyfiawnhad clir dros weithredu'r polisi:**

- mae'n sicrhau cyfle cyfartal i bob disgybl ddatblygu sgiliau Cymraeg, gan greu cyfleoedd cyfartal waeth beth fo'u cefndir ieithyddol neu gymdeithasol.
- mae'n hyrwyddo perthnasau cadarnhaol rhwng ysgolion gan greu system fwy cydlynol a chynhwysol.
- mae'r polisi a'r gweithredu yn seiliedig ar egwyddorion gwrthrychol ac ar weithred gadarnhaol, gan osgoi rhagfarn ac annhegwch wrth sicrhau manteision cymdeithasol a chenedlaethol hirdymor.

Mae'r effaith negyddol bwriadol wedi'i gynllunio'n ofalus ac yn gymesur, gyda'r nod o sicrhau manteision cadarnhaol hirdymor i'r holl ran ddeiliaid a chryfhau'r Gymraeg mewn addysg.

15. A fydd unrhyw un o'r effeithiau negyddol a nodwyd yn cyfrif fel gwahaniaethu anghyfreithlon ond eu bod yn anorfod (e.e. lleihau cyllid)?

Na fydd

Noder y rheswm dros ddweud hynny a'r cyfiawnhad dros barhau

Mae Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd yn cefnogi ac yn gwireddu amcanion craidd Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 drwy sicrhau bod pob disgybl yn datblygu sgiliau cadarn yn y Gymraeg a'r Saesneg erbyn diwedd eu haddysg statudol. Trwy roi'r Gymraeg wrth galon ei strategaeth addysg, mae'r Cyngor yn cyfrannu'n uniongyrchol at amcan y Ddeddf o feithrin dinasyddion dwyieithog hyderus, ac yn helpu i sicrhau cysondeb, safon ac uchelgais ieithyddol ar draws Cymru.

16. Pa fesurau neu newidiadau eraill fyddai'n bosib eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos fod sylw dyledus wedi ei roi i hyrwyddo cyfle cyfartal; helpu i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth anghyfreithlon a meithrin perthnasau da a chydlyniant cymunedol ehangach; fel yr ymdrinnir â nod wella yn Nyletswydd Gyffredinol Deddf Cydraddoldeb 2010?

Yn ddarostyngedig i benderfyniad y Cabinet ar Ragfyr 16eg cynhelir cyfnod o ymgysylltu. Bydd yr Adran Addysg yn dadansoddi'r ymatebion er mwyn ystyried unrhyw gamau pellach cyn cyflwyno adroddiad.

17. Pa fesurau neu newidiadau eraill fyddai'n bosib eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos fod sylw dyledus wedi ei roi i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol?

Er mwyn dangos sylw bod dyledus wedi ei roi i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol, mae'r canlynol yn cael eu hystyried wrth ddatblygu Polisi Iaith Addysg Cyngor Gwynedd:

- cynnig cefnogaeth i ddisgyblion o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol drwy'r Gyfundrefn Drochi gan ddarparu cyfleoedd dysgu estynedig i ddatblygu sgiliau Cymraeg a hyder ieithyddol.
- sicrhau mynediad cyfartal at addysg ac adnoddau Cymraeg o ansawdd uchel, gan gynnwys cefnogaeth dechnolegol lle bo angen.
- cynnig hyfforddiant safonol yn rhad ac am ddim i staff addysgu drwy'r Ganolfan Ddysgu Cymraeg Genedlaetholer mwyn medru cefnogi disgyblion.
- datblygu dulliau cyfathrebu a mynediad at gefnogaeth i rieni nad ydynt yn siarad Cymraeg, er mwyn cryfhau partneriaeth rhwng cartref ac ysgol.
- parhau i gasglu a dadansoddi data ar gyrhaeddiad a datblygiad ieithyddol disgyblion o wahanol gefndiroedd economaidd i nodi a mynd i'r afael ag unrhyw anghydraddoldebau.

Trwy weithredu'r camau hyn, bydd y Cyngor yn cryfhau ei allu i sicrhau bod pob disgybl — waeth beth yw eu cefndir cymdeithasol neu economaidd — yn cael cyfleoedd cyfartal i ddatblygu sgiliau cadarn yn y Gymraeg ac i gyfrannu'n hyderus i gymdeithas ddwyieithog.

18. Pa fesurau neu newidiadau eraill fyddai'n bosib eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos fod sylw dyledus wedi ei roi i'r angen i gynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a lleihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gall y polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?

Nod Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Gwynedd yw sicrhau tegwch ieithyddol a chymdeithasol i bob plentyn, waeth beth fo'u cefndir. Mae'r iaith yn rhan o'n hunaniaeth a defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg yn hyderus yn cynyddu cyfleoedd gwaith. Mae hynny'n arwain at gryfhau'r economi. Anelir i adeiladu sylfeini ieithyddol cadarn yn ysgolion Gwynedd er mwyn cynnal y Gymraeg ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Ymrwymir i sicrhau nad yw plant yn colli'r cyfle i ddod yn rhugl yn y Gymraeg trwy weithredu'n gynnar, cysylltu ag addysg, diwylliant, iechyd a chydraddoldeb a chynnal partneriaethau rhwng ysgolion, awdurdodau lleol a rhieni. Rhoddir llais i deuluoedd a dysgwyr.

19. A oes digon o wybodaeth i lunio barn gytbwys a symud ymlaen?

Oes

CAM 5 - Penderfynu Mynd Ymlaen

20. O ystyried yr wybodaeth sydd wedi'i chasglu yng Nghamau 1-4, ydi hi'n bosib symud ymlaen â'r polisi neu'r ymarfer ai peidio, ac os felly, ar ba sail?

Parhau â chyflwyno'r polisi drafft i aelodau'r cabinet yn ei ffurf bresennol ar sail y dystiolaeth sydd wedi ei chasglu.

CAM 6 - Camau Gweithredu a Threfniadau i Fonitro Canlyniadau ac Adolygu Data

21. Pa gamau gweithredu a nodwyd yng Nghamau 1-5 neu unrhyw waith casglu data ychwanegol fydd o gymorth i fonitro'r polisi / ymarfer pan gaiff ei weithredu:

Gweithrediad	Dyddiadau	Amserlen	Cyfrifoldeb Arweiniol	Ychwanegu i'r Cynllun Gwasanaeth
Cynnal ymgysylltiad cyhoeddus	07.01.26- 25.2.26	Unwaith	Swyddogion Adran Addysg	Ia

22. Pa drefniadau i fonitro ac adolygu effaith barhaus y polisi neu'r ymarfer hwn fydd yn cael eu gweithredu, gan gynnwys amserlenni ar gyfer pryd y dylid ei adolygu'n ffurfiol:

Trefniadau Monitro ac Adolygu (gan gynnwys lle fydd y canlyniadau'n cael eu cofnodi)	Amserlen ac Amllder	Cyfrifoldeb Arweiniol	Ychwanegu i'r cynllun Gwasanaeth

Cynlluniau Cyflawni pob ysgol yng Ngwynedd	Bob 3 blynedd	Swyddogion Adran Addysg	Ia

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd



Teitl yr eitem:	Adroddiad Blynyddol ar Gynllun Digidol Cyngor Gwynedd (cyfnod 2024/2025)
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Huw Wyn Jones (Cyllid)
Swyddog perthnasol:	Huw Ynyr, Pennaeth Cynorthwyol Cyllid (Digidol)
Dyddiad y cyfarfod:	16 Rhagfyr 2025

1. Y penderfyniad a geisir

- 1.1 Gofynnir i'r Cabinet nodi cynnwys a chymeradwyo cyfrol gyntaf o adroddiadau blynyddol ar Gynllun Digidol Cyngor Gwynedd (2023-2028).

2. Cefndir / Cyflwyniad

- 2.1 Bwriad yr Adroddiad Blynyddol yw nodi'r cynnydd sydd wedi ei wneud i Gynllun Digidol Cyngor Gwynedd (2023/2028) o'i fabwysiadu yn Nhachwedd 2023 hyd y ddiwedd y cyfnod adrodd ar 31 Mawrth 2025.
- 2.2 Mae'r Cynllun Digidol yn cydreddeg gyda Chynllun Cyngor Gwynedd (2023/2028) gan ehangu ar y prosiect digidol a gyfeiriwyd ato yn y pennawd "Prosiectau Gwynedd Effeithlon".
- 2.3 Adroddir yn gyson ar gynnydd y Cynllun yng nghyfarfodydd Herio a Chefnogi Perfformiad yr Adran Gyllid ac i'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi.

3. Sylwadau Swyddogion Statudol

- 3.1 Prif Swyddog Cyllid.
"Rwyf yn gyfarwydd â chynnwys y Cynllun Digidol ac yn fodlon fod yr diweddariad hwn yn adlewyrchiad teg o'r sefyllfa yn ystod y cyfnod dan sylw."
- 3.2 Swyddog Monitro.
"Dim sylwadau i'w hychwanegu ynglŷn a phriodoldeb."

Dogfen Cefndir

[Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd \(2023-2028\)](#)

ADRODDIAD BLYNYDDOL

CYNLLUN DIGIDOL
CYNGOR GWYNEDD
2023-28



(CYFNOD 2024-2025)

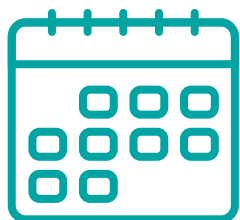


Cefnogi pobol Gwynedd mewn byd digidol



Tud. 346

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn crynhoi **cynnydd, heriau a chamau nesaf Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd** ar draws ei brif feysydd blaenoriaeth. Mae Cynllun Digidol y Cyngor yn rhaglen 5 mlynedd uchelgeisiol (2023–2028) gyda phum blaenoriaeth ddigidol craidd, wedi'u gweithredu drwy gyfres o brosiectau allweddol.



Hyd y Cynllun

5 mlynedd

2023–2028



Blaenoriaethau

5

Meysydd Digidol
Allweddol



Nifer y Prosiectau

29

Prosiectau
trawsnewid digidol

Trosolwg

Mae Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd 2023/2028 yn gosod gweledigaeth hirdymor i drawsnewid y Cyngor yn **Gyngor digidol** sy'n manteisio ar dechnoleg i wella bywydau trigolion a chryfhau gwasanaethau yn barhaus. Mae'r adroddiad hwn yn adolygu'r cynnydd ers lansio'r cynllun, yn asesu i ba raddau mae'r **prosiectau blaenoriaeth** yn cyfrannu at y weledigaeth ehangach, ac yn nodi unrhyw newidiadau strategol angenrheidiol i'r dyfodol.

1. Crynodeb Gweledigaeth a Nodau

Gweledigaeth Hirdymor

Creu Sir Ddigidol lle mae technoleg yn cael ei defnyddio'n ddoeth i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus yn fwy effeithlon ac effeithiol, gan roi'r cwsmer yn ganolog i bopeth a wneir. Mae'r Cyngor yn anelu at welliant parhaus yn y modd y gall dinasyddion gysylltu â gwasanaethau, defnyddio data fel sail i benderfyniadau, a chryfhau gwytnwch a diogelwch digidol yn y sefydliad.

Prif Nodau Strategol

Cwsmer-ganolbwyntio

Gwella'r profiad y dinasydd wrth ryngweithio â'r Cyngor trwy ddulliau digidol cynhwysol a dwyieithog.

Gwasanaethau Effeithlon

Awtoimeiddio tasgau rheolaidd ac ailadroddus i wella effeithlonrwydd, gan ryddhau amser staff i ganolbwyntio ar ychwanegu gwerth.

Penderfyniadau Dysg

Defnyddio data ac adnoddau gwybodaeth integredig i lywio penderfyniadau doeth ar draws y Cyngor.

Gweithlu Digidol

Meithrin sgiliau digidol pob aelod o staff a hyrwyddo diwylliant o arloesi digidol yn y gweithle.

Seilwaith Gwydn

Buddsoddi mewn isadeiledd TG cadarn a mesurau seiberddiogelwch i warchod gwasanaethau'r Cyngor rhag aflonyddwch.

Yn gryno, mae'r weledigaeth a'r nodau uchod yn sefydlu fframwaith ar gyfer sut y bydd Cyngor Gwynedd yn datblygu'n ddigidol. Maent yn uno yn y bwriad i **arloesi'n ddigidol** er mwyn gwella safon byw trigolion Gwynedd a chynnal gwasanaethau o'r radd flaenaf yn wyneb heriau cyfredol a'r dyfodol.

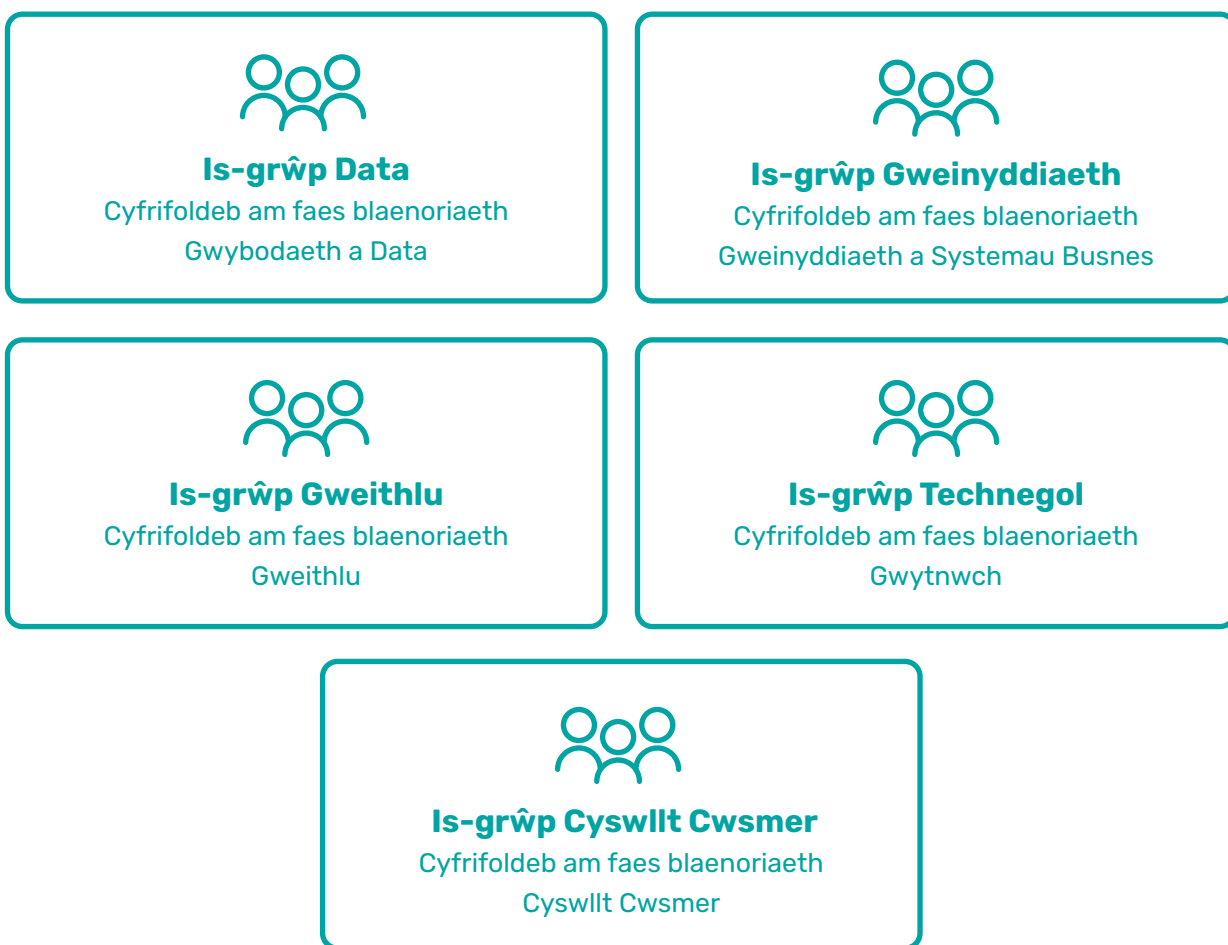
2. Trefniadau Llywodraethiant

Mabwysiadwyd y Cynllun Digidol gan Cabinet Cyngor Gwynedd ar Dachwedd 7fed 2023

Strwythur Llywodraethol

Mae **Bwrdd Trawsnewid Digidol y Cyngor** (dan gadeiryddiaeth y Cyfarwyddwr Corfforaethol) yn darparu arweiniad strategol i'r Cynllun Digidol, gyda chefnogaeth *Aelod Cabinet, Pennaeth Cyllid, Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol, Pennaeth Cynorthwyol Cyllid (Digidol), Rheolwr Systemau Isadeiledd a Cadeiryddion* yr is-grŵpiau digidol ac yn atebol i'r *Tîm Rheoli Corfforaethol*.

Sefydlwyd pump is-grŵp digidol i gynnwys cynrychiolwyr o bob gwasanaeth, er mwyn sicrhau bod pob rhan o'r Cyngor yn cyfrannu ac yn ymrwmo i'r weledigaeth ddigidol:



Newidiadau i Lywodraethiant

Mae mân newidiadau wedi eu cyflwyno i'r drefn llywodraethu yn ystod y flwyddyn. Bellach mae ffocws uwch ar drefniadau Seibr a grŵp penodol wedi ei sefydlu ar gyfer ymdrin a'r pwnc cynhennus hwn dan gadeiryddiaeth y *Pennaeth Cynorthwyol Cyllid (Digidol)*, â'r grŵp yn atebol i'r *Grŵp Strategol Cynllunio Argyfwng a'r Bwrdd Trawsnewid Digidol*. Daethpwyd a'r is-grŵp Technegol i ben fel rhan o'r trefniadau hyn.

Mae'r *Adran Cyllid a TG* yn adrodd ar gynnydd fel rhan o drefn perfformiad corfforaethol, a bydd y Bwrdd Digidol yn cyflwyno adroddiad blynyddol ar yr hyn a gyflawnwyd.

3. Effaith y Cynllun Digidol

Mae'r Cynllun Digidol wedi cael effaith sylweddol ar draws sawl maes allweddol:

Gwella Gwasanaethau i Drigolion

- Mae'r defnydd o dechnoleg ddigidol wedi arwain at wasanaethau mwy effeithlon, cywir a hygyrch i drigolion Gwynedd.
- Mae prosiectau megis uwchraddio systemau ffôn, ail-ddylunio'r wefan gorfforaethol, a datblygu apGwynedd yn gwneud gwasanaethau'r Cyngor yn fwy cyfleus ac yn gwella profiad y cwsmer.

Cryfhau'r Gweithlu

- Mae'r cynllun wedi galluogi'r gweithlu i fabwysiadu ffyrdd newydd o weithio, megis gweithio hybrid a defnyddio technolegau newydd.
- Mae buddsoddi mewn hyfforddiant digidol a chyflwyno cyfrifon digidol i bob swyddog yn sicrhau bod staff yn barod i ymateb i heriau'r dyfodol ac yn gallu darparu gwasanaethau o safon uchel.

Gwelliannau i Isadeiledd Digidol

- Mae uwchraddio llinellau analog, gwella darpariaeth darlledu, a chryfhau amddiffynfeydd seiber wedi gwneud systemau'r Cyngor yn fwy dibynadwy a diogel.
- Mae'r gwaith o wella cysylltedd a chynhwysiant digidol yn sicrhau bod mwy o bobl yn gallu manteisio ar wasanaethau digidol.

Arloesi ac Awtomeiddio

- Mae cyflwyno deallusrwydd artifffisial ac awtomeiddio prosesau wedi lleihau'r baich gweinyddol ac wedi rhyddhau adnoddau i ganolbwyntio ar wasanaethau craidd.
- Mae'r Cyngor wedi dechrau defnyddio technolegau newydd i wella casglu a defnyddio data, gan alluogi penderfyniadau mwy gwybodus.

Cydweithio a Phartneriaethau

- Mae'r Cynllun wedi cryfhau cydweithio â phartneriaid lleol a rhanbarthol, gan gynnwys ysgolion, sefydliadau cyhoeddus a chwmnïau technoleg.
- Mae'r cydweithio hwn wedi galluogi rhannu adnoddau, arbenigedd a datblygu atebion arloesol ar raddfa ehangach.

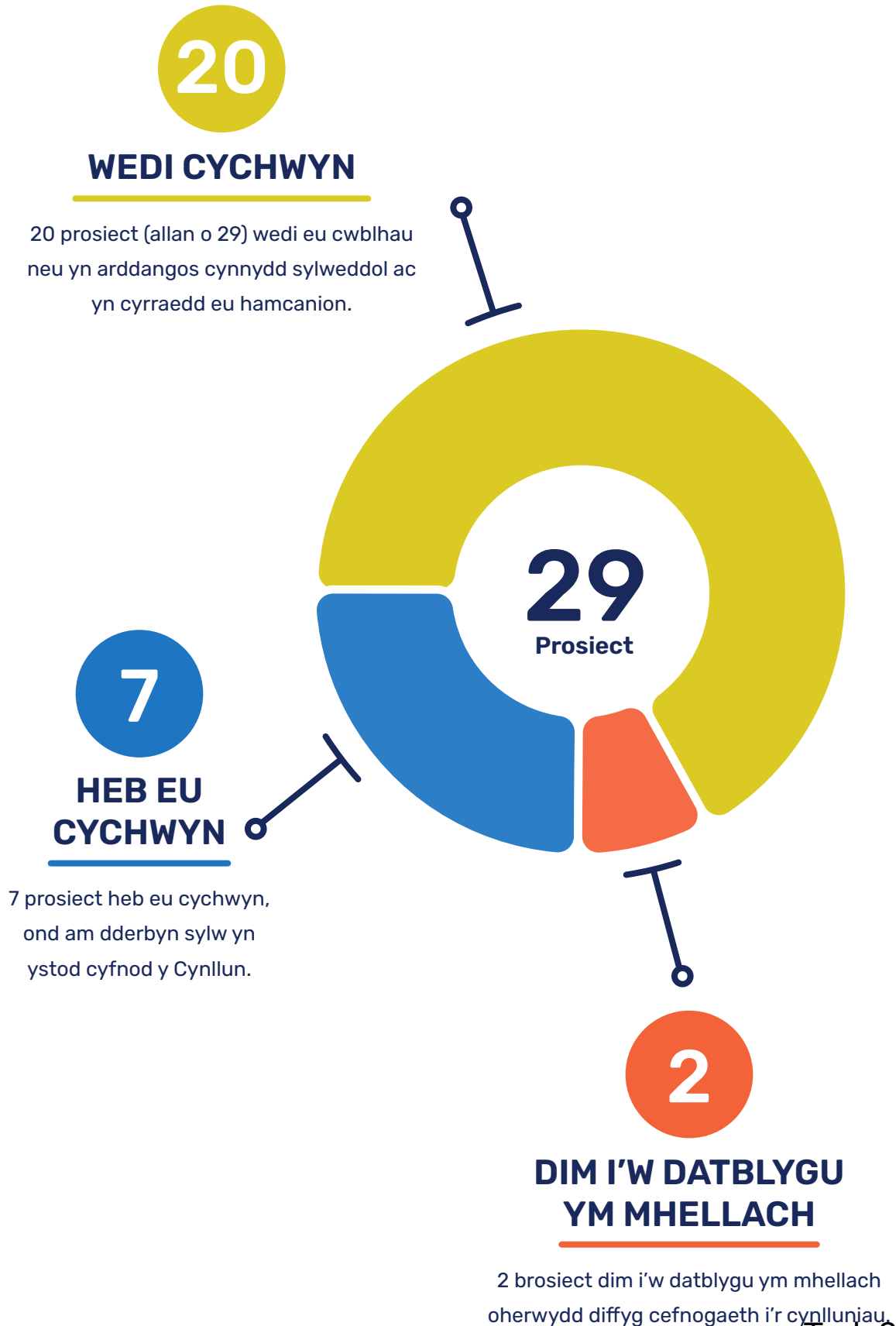
Gwasanaethau Cynhwysol a Dwyieithog

- Mae'r Cynllun yn sicrhau bod gwasanaethau digidol y Cyngor yn gynhwysol ac ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg, gan adlewyrchu anghenion cymuned Gwynedd.

4. Cynnydd Prosiectau Blaenoriaeth

Trosolwg o Gynnydd y Prosiectau

Mae'r Cynllun Digidol yn cynnwys sawl prosiect penodol o fewn y pum blaenoriaeth. Yn ystod y flwyddyn:



5. Adolygiad Blynyddol o'r Cynllun

Newidiadau a Chyfeiriad Strategol

Yn unol â'r bwriad o adolygu'r Cynllun yn flynyddol, mae'n bwysig nodi unrhyw **ddiwygio i flaenoriaethau** neu **ychwanegiadau** a wnaed yn ystod y flwyddyn:

Cyfeirnod	Disgrifiad	Derbyn Cefnogaeth Arianno	Cynnydd (2024/25)	Disgwyledig (2025/26)
GD1	Adnabod ein data	Na	Cychwyn	Parhau
GD2	Siarter data	Na	Cychwyn	Parhau
GD3	Creu warws data (wGwynedd)	Na	Heb ddechrau	Heb ddechrau
GD4	Llwyfan adrodd ar ddata	Ydy	Cychwyn	Cwblhau
GD5	Hyfforddiant llythrennedd data	Na	Heb ddechrau	Heb ddechrau
GD6	Adrodd ar berfformiad	Na	Cychwyn	Parhau
GSB1	Cyflwyno Deallusrwydd Artiffisial ar gyfer gweithgareddau trafodaethol a rheolaidd	Na	Cychwyn	Parhau
GSB2	Digideiddio ac awtomeiddio trefniadau anfonebu	Na	Heb ddechrau	Cychwyn
GSB3	Lleihau a gwella ein defnydd o bapur	Na	Cychwyn	Parhau
GSB4	Rhesymoli'r systemau a ddefnyddir	Na	Heb ddechrau	Heb ddechrau
GSB5	Adolygiad o systemau rheoli'r sefydliad	Ydy	Cychwyn	Parhau
GSB6	Rhyngwrwyd y Pethau	Na	Cychwyn	Cwblhau
GSB7	Gwneud y defnydd gorau o'r llwyfan Microsoft365	Ydy	Cychwyn	Parhau
GSB8	Hwyluso cydweithio â phartneriaid	Na	Cychwyn	Parhaol
GSB9	Cysylltedd a cynhwysiant digidol	Na	Cychwyn	Parhaol
GWEI1	Cyflwyno cyfrif digidol i bob swyddog (adroddiad ac achos busnes i gychwyn)	Na	Cychwyn	Parhau
GWEI2	Cefnogi gweledigaeth y rhaglen "gweithio i'r dyfodol"	Na	Cychwyn	Parhaol
GWEI3	Hyfforddiant, sgiliau a meddwl yn ddigidol	Na	Heb ddechrau	Heb ddechrau
GWEI4	Hyrwyddo Cyngor Gwynedd fel cyflogwr digidol	Ydy	Cychwyn	Parhaol
GWYD1	Uwchraddio llinellau analog i digidol	Na	Cychwyn	Cwblhau
GWYD2	Parhad gwasanaeth	Ydy	Cychwyn	Cwblhau
GWYD3	Uwchraddio darpariaeth darlledu yn Siambrau'r Cyngor	Ydy	Cychwyn	Cwblhau
CC1	Ymestyn dulliau cyfathrebu, ymholi a cyflwyno ceisiadau am wasanaeth	Ydy	Heb ddechrau	Cychwyn
CC2	Gwelliannau i ddarpariaeth ffôn y Cyngor	Ydy	Cychwyn	Cwblhau
CC3	Ail ddylunio gwefan gorfforaethol y Cyngor	Ydy	Cychwyn	Cwblhau
CC4	Datblygu a hyrwyddo apGwynedd	Na	Heb ddechrau	Cychwyn
CC5	Ciosg fideo Siop Gwynedd	Na	Stop	Stop
CC6	Peiriannau talu am wasanaeth	Na	Stop	Stop
YSG1	Cefnogi a datblygu Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd	Cefnogaeth Amgen	Cwblhau	Ail Ymweld

Addasiadau i'r Cynllun

Mae dau brosiect wedi eu hadnabod yn maes blaenoriaeth Cyswllt Cwsmer na fydd yn cael sylw yn eu ffurf gwreiddiol. Mae manylion am y rhain yn cael ei nodi isod.

Cwmpas a Chyllid

Blaenoriaethwyd rhai prosiectau dros eraill ar sail y gefnogaeth ariannol a ddyfarnwyd iddynt. Derbyniodd naw prosiect gefnogaeth ariannol, gyda wyth o'r prosiectau hyn ar waith erbyn 2024/25. Bydd pob un o'r prosiectau a gefnogwyd yn ariannol ar waith erbyn 2025/26, chwech wedi eu cwblhau, dau yn parhau ac un yn trosglwyddo i fod yn ymdrech barhaol.

Blaenoriaethu oddi fewn yr adnodd cyfredol

Yn ychwanegol i flaenoriaethu prosiectau gyda cefnogaeth ariannol newydd, dyfarnwyd bod angen blaenoriaethu rhai prosiectau oddi fewn ein adnoddau cyfredol. Rhoddwyd unarddeg prosiect o'r math yma ar waith yn ystod 2024/25 a bydd dau wedi eu cwblhau yn llawn yn ystod 2025/26, gwaith yn parhau ar chwech a tri prosiect yn cael eu ymgorffori fel ymdrechion parhaol.

Nid yn faes blaenoriaeth

Mae chwech prosiect na'i dyfarnodd yn faes blaenoriaeth yn parhau heb eu dechrau. Bydd dau yn cael eu rhoi ar waith yn ystod 2025/26 gan bod dibyniaeth ac/neu gorgyffwrdd a phrosiectau eraill sydd ar waith neu'n cwblhau. Bydd y pedwar arall yn parhau heb ddechrau oni bai eu bod yn cael eu ail-flaenoriaethau.

Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd

Mae cwmpas Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd wedi cwblhau. Gwasanaeth cefnogi newydd wedi ei sefydlu ar gyfer yr ysgolion a'r weledigaeth o gyflenwi gliniadur i bob disgybl Blwyddyn 2 hyd Blwyddyn 11 wedi ei wireddu. Bydd y gwaith o sefydlu strategaeth ddigidol newydd i'r ysgolion yn mynd ar waith yn ystod 2025/26.

Gwersi a Argymhellion:

Gwersi Allweddol

- Ymgysylltu'n eang tra bod y Cynllun yn cael ei lunio wedi bod yn fuddiol ddyrchafu digidol i sylw cynulleidfa ehangach
- Strwythur llywodraethu cadarn a traws-adrannol wedi bod yn allweddol i ddarparu Cynllun sy'n canolbwyntio ar ein gwasanaethau yn hytrach na'r dechnoleg.

Argymhellion

- Angen edrych ar ffyrdd amgen i flaenoriaethu prosiectau a rheoli disgwyliadau i'r dyfodol gan gynnwys trefniadau cyllido
- Mae'r adroddiad blynyddol yn gam pwysig i gadw'r agenda ddigidol yn fyw, ond mae angen sefydlu trefniadau ymgysylltu parhaol ar gyfer cadw'r Cynllun yn gyfredol i gyfarch newidiadau i wasanaethau'r Cyngor a'r newid parhaus mewn technoleg digidol.

6. Gwybodaeth a Data

Ffocws y Blaenoriaeth

"Defnyddio data a gwybodaeth i wneud penderfyniadau gwell a dysg." Mae hyn yn golygu **gwella mynediad at wybodaeth** i staff a chwsmeriaid, **gwella ansawdd data**, a sicrhau bod penderfyniadau'r Cyngor yn cael eu llywio gan ddata dibynadwy.

GD1

Adnabod ein data

Rydym wedi adolygu a diweddarau'r wybodaeth sydd gennym ynglŷn â'r holl systemau sydd gan y Cyngor (dros 300 ohonynt) er mwyn creu un rhestr safonol ohonynt. Bydd cael un rhestr gyflawn, gyfredol yn helpu i wneud nifer o weithgareddau yn y maes yma yn fwy effeithlon – ond un defnydd pwysig o'r gwaith yma yw darparu pwynt cychwyn ar gyfer cysoni a rhesymoli'r gwahanol ddata mae'r Cyngor yn ei ddal yn ei systemau, a gallu integreiddio data gwahanol systemau yn well gyda'i gilydd.

Statws

Ar waith (gwaith i barhau hyd chwarter 4 2025/26)

GD2

Siarter data

Rydym wedi llunio Siarter Data fydd yn sefydlu dull corfforaethol clir ar gyfer rheoli a defnyddio data'n gywir, yn gyfrifol ac yn gyson. Mae'r Siarter yn cynnwys polisiau, canllawiau a chefnogaeth ar gyfer holl staff y Cyngor wrth iddynt ymwneud â data, a bydd modd addasu ac ychwanegu at gynnwys y Siarter yn y dyfodol wrth i anghenion newydd ddod i'r amlwg.

Y cam nesaf yw pecynnu a hyrwyddo'r Siarter mewn modd fydd yn amlygu perthnasedd y Siarter i staff y Cyngor – mae gwaith ar hyn yn digwydd ar gyfer cyhoeddi a lansio'r Siarter yn fuan yn 2026.

Statws

Ar waith (lansio'r Siarter yn chwarter 4 2025/26)

GD3

Creu warws data

Mae cynlluniau GD1 a GD2 uchod yn mynd i'r afael â chyfran helaeth o'r materion y byddai warws data yn eu datrys (anghysondebau mewn data, diffyg cywirdeb data, dyblygu) ac felly rydym wedi blaenoriaethu'r rheiny yn y lle cyntaf.

Tra ei bod yn bosibl y gallai warws data wella'r sefyllfa ymhellach, byddai'n debygol o fod yn gynllun maith fyddai angen cymorth allanol i'w wireddu.

Statws

Heb ddechrau (adolygu'r sefyllfa yn 2026/27 yn dilyn cwblhau datblygiadau eraill yn y maes)

GD4

Ilwyfan adrodd ar ddata

Yn dilyn ymchwil i'r gwahanol lwyfannau sydd ar gael ar gyfer dadansoddi a chyflwyno data, bydd Siarter Data y Cyngor yn cydnabod bod yna wahanol lwyfannau ar gael all fod yn addas i wahanol ddefnydd, ond yn nodi bod pecyn Microsoft Power BI â nifer o fanteision ac yn cael ei ddefnyddio fwyfwy ar draws y Cyngor ac mai hwnnw fydd y tîm canolog yn ei ddefnyddio yn gyffredinol.

Nodwyd o ran y llwyfan Power BI yr angen i sicrhau bod y Cyngor yn cael y defnydd gorau ohono; ac o ganlyniad rydym wedi ymchwilio i'r sefyllfa trwyddedu ac i'r posibiladau o ran cyhoeddi adroddiadau rhyngweithiol ar wefan y Cyngor. Hefyd fel rhan o'r Siarter Data bydd canllawiau i staff sy'n llunio a chyhoeddi adroddiadau Power BI er mwyn sicrhau ein bod yn ei ddefnyddio mewn modd cyson a diogel.

Statws

Ar waith (bydd wedi cwblhau yn ch.4 2025/26 ar ôl cyhoeddi'r canllawiau ac wedi cychwyn cyhoeddi adroddiadau Power BI ar y wefan)

GD5

Hyfforddiant llythrennedd data

Bydd hyn yn cael sylw fel rhan o'r rhaglenni hyfforddi i ddatblygu'r gweithlu yn y maes Digidol.

Statws

Heb ddechrau (targedu ar gyfer 2026/27)

GD6

Adrodd ar berfformiad

Rydym wedi ymchwilio i'r dulliau amrywiol sy'n bodoli o fewn y Cyngor ar hyn o bryd ar gyfer casglu ac adrodd gwybodaeth perfformiad; mae hyn wedi cadarnhau bod yna botensial gwella o ran cael mwy o gysondeb, llai o ddyblygu a gwell mynediad at wybodaeth wrth gyhoeddi adroddiadau perfformiad.

Bydd rhai o'r datblygiadau sydd ar droed gennym eisoes (o ran gwella cywirdeb data, hyrwyddo'r llwyfan adrodd Power BI, a gallu cyhoeddi adroddiadau rhyngweithiol ar wefannau) yn helpu i fynd i'r afael â thipyn o'r materion hyn. Fodd bynnag mae angen edrych a oes camau pellach y gallwn eu cymryd i osgoi dyblygu a chael mwy gysondeb yn y trefniadau.

Statws

Ar waith (gwaith pellach i'w gwblhau yn 2026/27)

7. Gweinyddiaeth a Systemau Busnes

Ffocws y Blaenoriaeth

"Hwyluso ac awtomeiddio gwaith sy'n rheolaidd ac ailadroddus, a defnyddio technoleg i wella'n gwasanaethau a'r prosesau i'w cynnal." Mae hyn yn cynnwys moderneiddio prosesau mewnol y Cyngor drwy dechnoleg, er mwyn cynyddu **cynhyrchiant** a **chywirdeb** wrth gyflawni tasgau gweinyddol bob dydd.

GSB1

Cyflwyno Deallusrwydd Artiffisial

Ymylol oedd y gefnogaeth i'r prosiect hwn pan gyflwynwyd y Cynllun Digidol a ni ddyfarnwyd unrhyw gefnogaeth ariannol i'w ddatblygu ym mhellach. Fodd bynnag, mae ambell brosiect Deallusrwydd Artiffisial wedi ei ymgorffori i raglenni gwaith y Gwasanaeth Digidol gan gynnwys prosiectau i wella canlyniadau chwilio am gynnwys ar y wefan gorfforaethol a phrosiectau i ddarllen a chategorïo e-byst a chynnwys i wella gwybodaeth a blaenoriaethu tasgau ar gyfer y Gwasanaeth Trethiant a Rheolaeth Ysgolion.

Mae cydnabyddiaeth bod angen cefnogaeth bellach i'r prosiect hwn a mae arian ychwanegol wedi ei ddyrannu i brysuro taith y Cyngor ar y llwybr hwn. Bydd swyddog dynodedig yn cael ei gyflwyno i adnabod meysydd a gweithgareddau ble gall y dechnoleg hwn wneud gwahaniaeth sylweddol yn ystod 2025/26.

Statws

Ar waith (swyddog penodedig i'w benodi y chwarter 3 2025/26)

GSB2

Digideiddio ac awtomeiddio trefniadau anfonebu

Mae hyn yn ymgych i wella ein trefniadau o amgylch ein systemau ariannol gan fabwysiadu trefniadau a phrosesau modern, lleihau ein ymdrechion gweinyddol, cyflymu'n prosesau a gwella'n data. Mae'r prosiect hwn wedi ei oedi tra bod prosiect **GSB5: Adolygiad o systemau rheoli'r sefydliad** yn mynd rhagddo a bydd ail gymal y prosiect yn cynnwys yr agweddau o ddiwygio ein trefniadau anfonebu.

Statws

Heb ddechrau (prosiect GSB5 yn goddiweddi anghenion y prosiect hwn)

GSB3

Lleihau a gwella ein defnydd o bapur

Mae'r Cynllun Digidol yn cydnabod na ellir gwaredu ein defnydd o bapur yn llwyr, ond mae lle i gynyddu ein darpariaeth digidol gan leihau ein dibyniaeth ar brosesau hanesyddol papur. Mae ambell brosiect peilot wedi ei gychwyn i allanoli i resymoli'r broses o gynnal darpariaeth papur, ond mae angen mynd a hyn ym mhellach gan gychwyn ar y prosiect o leihau ein defnydd hefyd.

Statws

Ar waith (ambell prosiect peilot wedi ei brofi)

GSB4

Rhesymoli'r systemau a ddefnyddir

Mae ymhell dros 300 system mewn defnydd yng Nghyngor Gwynedd a chost pherchnogaeth ynghlwm a phob un. Cyfyd hefyd sefyllfa ble mae dyblygu ffwythiannau a'r data a gesglir gan arwain at sawl fersiwn o'r gwirionedd. Nid oes adnodd wedi ei adnabod i wireddu'r dasg hon a bydd cais am adnodd yn cael ei gyflwyno ar gyfer prysuro'r dasg yn 2027/28.

Statws

Heb ddechrau (targedu ar gyfer 2027/28)

GSB5

Adolygiad o systemau rheoli'r sefydliad

Un arall o flaenoriaethau pennaf y Cynllun, gyda'r blaenoriaeth wedi ei ddyrchafu yn dilyn cyhoeddiad bod cefnogaeth system gyflogau cyfredol y Cyngor yn dirwyn i ben ar ddiwedd 2026. Mae sawl gweithgaredd wedi mynd rhagddo, gan gynnwys adolygiad gan arbenigwyr yn y maes. Mae'r prosiect ar drywydd iach a disgwylir i'r camau caffael gael eu cwblhau ganol chwarter 3 2025/2026 a'r gwaith o fewnosod y system newydd gychwyn cyn diwedd y chwarter.

Bydd ail gymal y prosiect yn camu ymlaen i edrych ar ein systemau ariannol, unai drwy uwchraddio ein darpariaeth bresennol neu drwy gaffael datrysiad amgen.

Statws

Ar waith (dewis darparwr a cychwyn mewnosod chwarter 3 2025/26)

GSB6

Rhynggrwyd y Pethau

Mae hwn yn faes sy'n datblygu'n gyflym a Cyngor Gwynedd wedi cyflwyno sawl darpariaeth gan ddefnyddio'r dechnoleg yma'n barod, y rhan helaethaf yn perthnasu i faterion llifogydd. Fodd bynnag, nid oes arbenigedd dynodedig i ganolbwyntio ar y math hwn o ddarpariaeth a bydd prosiect tymor byr yn cael ei gyflawni yn ystod Chwarter 3 2025/26 i gynhyrchu cyfres o achosion defnydd yn y meysydd amgylcheddol a gofal mewn paratoad i gyflwyno achos busnes llawn i brif-ffrydio'r ddarpariaeth i gryfhau ein gwasanaethau.

Statws

Ar waith (ambell brosiect wedi ei gwblhau a bydd cais am arian o'r gronfa ffyniant i greu leiafswm 6 achos defnydd yn cael ei wneud yn 2025/26)

GSB7

Gwneud y defnydd gorau o'r llwyfan Microsoft365

Dyma yw'r llwyfan a ddefnyddir gan bob swyddog sy'n meddu ar gyfrifiadur yn y Cyngor, a'r ddarpariaeth yn ymestyn ym mhellach i Aelodau Etholedig ac ambell weithiwr maes. Mae'n cynnwys system weithredu Windows, ein darpariaeth e-bost, cronfa cynnwys iGwynedd a Sharepoint a'r pecynnau meddalwedd safonol Microsoft Office (megis Word, Excel, PowerPoint a mwy). Mae'r llwyfan yn esblygu'n barhaus a'r effaith o gyflwyno darpariaeth gyda'r gallu o fod yn bellgyrhaeddol o ran cywirdeb a diogelwch gwybodaeth.

Mae'r gwasanaeth gwybodaeth wedi ei gryfhau drwy ychwanegu swyddog am gyfnod o ddwy flynedd i gydweithio gyda'r Gwasanaeth TG i adnabod yr ardrawiad o gyflwyno pecynnau neu addasiadau i'r llwyfan Microsoft365 fel bod modd defnyddio mwy o ffwythiannau'r llwyfan mewn modd diogel. Yn ychwanegol i hyn ac ar gyfer hwyluso'r gefnogaeth a darpariaeth technegol, cytundebwyd gyd cwmni Microsoft ar gyfer cefnogaeth ehangach i'r llwyfan.

Statws

Ar waith (ambell brosiect wedi ei gwblhau a bydd cais am arian o'r gronfa ffyniant i greu leiafswm 6 achos defnydd yn cael ei wneud yn 2025/26)

GSB8

Hwyluso cydweithio â phartneriaid

Mae sawl prosiect yn codi ble mae cynnig ac/neu gofyn i Gyngor Gwynedd weithredu mewn partneriaeth cenedlaethol neu ranbarthol. Llwyfan HWB ar gyfer yr ysgolion, prosiect Cysylltu Gofal ar gyfer ein system gofal, Bwrdd Digidol Uchelgais Gogledd Cymru ar gyfer cysylltedd a chynhwysiad digidol a nifer o brosiectau llai gan Awdurdod Llywodraeth Leol Cymru, Canolfan Ddigidol y Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae cynrychiolaeth i bob un o'r rhain a'r prosiectau megis HWB a Cysylltu Gofal yn esiamplau gwych o gydweithio.

Statws

Ar waith (mae hwn yn ymdrech barhaol)

GSB9

Cysylltedd a chynhwysiant digidol

Mae rhaglen ddigidol Uchelgais Gogledd Cymru yn gweithredu sawl prosiect i wella cysylltedd band eang, signalau ffonau symudol a datblygiadau isadeiledd cysylltiadau newydd. Mae sawl swyddog o Gyngor Gwynedd yn cefnogi UGC ar y prosiectau hyn, gan gynnwys ymrwymiad i gynnig eiddo'r Cyngor, boed yn adeiladau neu yn ddodrefn stryd i hwyluso gwelliannau i'r isadeiledd cysylltedd.

Statws

Ar waith (mae hwn yn ymdrech barhaol)

8. Gweithlu

Ffocws y Blaenoriaeth

"Datblygu gweithlu effeithiol a chynhyrchiol, ble mae cymhwysedd digidol yn naturiol i bawb."

Mae'r nod hwn yn sicrhau fod pob aelod o staff – swyddfa a'r rheng flaen – yn gallu manteisio ar dechnoleg ac yn meddu ar y sgiliau digidol priodol i wneud eu swydd yn effeithiol.

GWEI1

Cyflwyno cyfrif digidol i bob swyddog

Mae gwaith sylweddol wedi ei wneud ar y prosiect hwn i adnabod sut fath o bresenoldeb digidol sydd ei angen ac ar ba garfannau o'r gweithlu. Bydd achos busnes yn cael ei baratoi ar gyfer ei gyflwyno i weithdrefn bidiau'r Cyngor yn 2025/26 ar gyfer cefnogaeth i ymestyn y ddarpariaeth yn ystod 2026/27.

Statws

Ar waith (bid i'w gyflwyno yn 2025/26 ar gyfer ariannu yn 2026/27)

GWEI2

Cefnogi gweledigaeth y rhaglen "Gweithio i'r dyfodol"

Mae'n debyg bod y "dyfodol" yn yr achos yma yn cyfeirio at normaleiddio y ffordd newydd o weithio wrth atgyfodi o'r cyfnod wedi Covid. Yn wir, mi roedd ein gallu i gynnal gwasanaethau yn ystod y cyfnod hwn yn drawsnewidiol a mae cefnogaeth barhaus yn ei le i barhau i gefnogi'r Cyngor i gefnogi hyblygrwydd yn ffyrdd da ni'n gweithio, boed hynny drwy gynnal a datblygu leoliadau hybrid, darparu systemau llogi desgiau neu barhau i ddatblygu ein gallu i weithio o bell.

Statws

Ar waith (mae hwn yn ymdrech barhaol)

GWEI3

Hyfforddiant sgiliau a meddwl yn ddigidol

Bwriedir datblygu rhaglenni hyfforddi i ddatblygu'r gweithlu i adnabod cyfleon i wella ein gwasanaethau a'n gweinyddiaeth drwy ddefnydd technoleg. Cyflyrir yr hyfforddiant at ddefnyddio technoleg sydd yn nwylo'r gweithlu yn barod ac iddynt fod yn oleuedig i ddatrysiaid arloesol eraill y gellir eu defnyddio. Mae hwn yn gam amhrisiadwy i gyflyru ein gweithlu i ddatblygu a holi'n gyson – *"sut allai wneud hyn yn well?"*.

Statws

Heb ddechrau (targedu ar gyfer 2026/2027)

GWEI4

Hyrwyddo Cyngor Gwynedd fel cyflogwr digidol

Y weledigaeth yn y man hyn oedd creu cyfleon i feithrin talent digidol ac i arddangos Cyngor Gwynedd fel cyflogwr sy'n flaengar fel cyflogwr digidol. Mae cyfanswm o 9 prentis gradd digidol wedi eu cyflwyno hyd yma, 6 yn y maes datblygu meddalwedd, 2 yng ngwyddor data ac un yn y maes seibr. Er y llwyddiant hyn, aflwyddiannus fu ein ymgyrchoedd i ddenu Arweinydd Yfory i'r maes Trawsnewid Digidol, ond byddwn yn parhau i gefnogi a datblygu adnoddau digidol drwy ein rhaglenni hyfforddai a phrentisiaid i'r dyfodol.

Statws

Ar waith (mae hwn yn ymdrech barhaol)

9. Gwydnwch

Ffocws y Flaenoriaeth

"Datblygu isadeiledd digidol cadarn er mwyn gwarchod gwasanaethau'r Cyngor." Mae hyn yn ymwneud â sicrhau fod systemau digidol y Cyngor yn ddibynadwy a diogel, gyda mesurau ar waith i atal a thrwsio aflonyddwch – boed yn achos trychineb naturiol neu fygythiad seiber.

GWYD1

Uwchraddio llinellau analog i ddigidol

Bydd rhwydweithiau cyswllt analog, megis llinellau ffôn a chysylltiadau band-eang sylfaenol yn cael eu diffodd erbyn diwedd Ionawr 2027. Mae hwn yn ymgyrch gan Llywodraeth y DU ac yn effeithio'r boblogaeth gyfan.

Mae'r Cyngor yn meddu ar sawl cyswllt o'r math hwn, rhai yn hanesyddol a bellach ddim mewn defnydd, gyda eraill yn angenrheidiol ar gyfer parhad rhai gwasanaethau. Daeth cymal cyntaf y prosiect i ben ar ddiwedd 2024, gyda cofrestr o bob cyswllt yn cael ei baratoi. Mae sawl cyswllt wedi eu terfynu yn barod, gyda technoleg amgen yn cael ei sefydlu ar gyfer y cysylltiadau hynny sy'n parhau i gefnogi gwasanaethau. Mae bwriad dod ag ail gymal y prosiect i ben erbyn diwedd 2025/26 a'r Adrannau wedi derbyn cofrestr o'u cysylltiadau sydd dal mewn defnydd i wneud trefniadau amgen.

Statws

Ar waith (cwblhau erbyn diwedd 2025/26)

GWYD2

Parhad gwasanaeth

Mae unrhyw sefydliad sy'n darparu gwasanaethau digidol yn destun i ymosodiadau seibr a mae'n ddyletswydd ar y sefydliad i gymryd y camau angenrheidiol i warchod rhag yr ymosodiadau a meddu ar y gallu i atgyfodi o sefyllfa ble bo ymosodiad wedi tramgwyddo amddiffynfeydd y sefydliad. Yn unol a'r camau a amlinellwyd yn y Cynllun, mae'r Cyngor wedi ychwanegu adnoddau at eu tîm cadernid seibr a wedi mabwysiadu trefn llywodraethu penodol ar gyfer ein ymgyrchoedd seibr. Cyflwynwyd system copïau wrth gefn a meddalwedd gwrth-firws newydd i gryfhau ein amddiffynfeydd a'n gallu i adfer pe byddai ymosodiad.

Statws

Cwblhawyd ond mae'r ymdrech yn barhaus

GWYD3

Uwchraddio darpariaeth darlledu yn Siambrau'r Cyngor

Dyrannwyd gefnogaeth ariannol i wella'r ddarpariaeth gweledol yn Siambr Hywel Dda, ond mae gwireddu'r prosiect yn llawn a sefydlu darpariaeth gyflawn a chyfredol angen cefnogaeth ariannol pellach. Bydd gwelliannau i Hywel Dda yn cael eu cyflwyno diwedd Chwarter 2 2025/26 a bydd cais am arian pellach i ddiwygio'r cyfan yn y ddwy siambr yn cael ei gyflwyno yn ystod cyfnod bidiau 2025/26 ar gyfer 2026/27.

Statws

Ar waith (cymal cyntaf i'w gwblhau chwarter 2 2025/26, parhad yn ddibynnol ar gefnogaeth ariannol pellach)

10. Cyswllt Cwsmer

Ffocws

"Sicrhau gwasanaeth sy'n gynhwysol a dwyieithog, sy'n rhoi'r cwsmer yn gyntaf ac yn rhedeg mewn lleoliad ac ar amser sy'n gyfleus i'r cwsmer.". Mae hwn yn nod i ganolbwyntio ar gryfhau rhyngweithiau ein defnyddwyr gwasanaeth a gwasanaethau'r Cyngor.

CC1

Ymestyn dulliau cyfathrebu, ymholi a cyflwyno ceisiadau am wasanaeth

Mae'r prosiect hwn yn ddatblygiad pellach o brosiect CC2, gan ddatblygu ac ychwanegu sianelai cyswllt digidol pellach i'r Cyngor. Bydd yn cyflwyno'r gallu i drigolion ddefnyddio dulliau cysylltu megis WhatsApp, neges destun rhyngweithiol a botiaid sgwrs a botiaid sgwrs clyfar, yn ogystal a datblygu cyfathrebu drwy e-bost ym mhellach. Bydd y llwyfan hon yn cael ei integreiddio gyda'r llwyfan ffôn, gyda sawl elfen ohono'n cael ei gefnogi gan dechnoleg Deallusrwydd Artiffisial. Mae disgwyl i'r gwaith gychwyn ar hwn yn ystod chwarter olaf 2025/2026.

Statws

Heb ddechrau (dibyniaeth ar gyflawni CC2 yn llawn)

CC2

Gwelliannau i ddarpariaeth ffôn y Cyngor

Mae'r prosiect yma yn un o flaenoriaethau pennaf y Cynllun a wedi ymarferiad caffael, fe benodwyd Cisco fel darparwr ar gyfer ein system newydd. Mae Cisco yn un o brif gwmnïau digidol y byd a mae perthynas agos a ffrwythlon wedi datblygu drwy'r prosiect, gan gynnwys cyhoeddi cefnogaeth a darpariaeth i'r Gymraeg ar eu llwyfan teleffoni Webex.

Mae sawl rhif ffôn wedi trosglwyddo i'r ddarpariaeth newydd, gan gynnwys y Ganolfan Gyswllt a bydd y gwaith trosglwyddo yn parhau hyd ganol 2025/26. Bydd newidiadau pellach yn cael eu cyflwyno i'r ddarpariaeth yn ystod 2025/26 a hynny drwy law adnodd ychwanegol a gyflwynwyd i siapia'r ddarpariaeth i yrru gwelliannau yn ein perfformiad i ateb y ffôn a hynny y tu hwnt i'r ddarpariaeth sylfaenol o integreiddio'r system ffôn i'r llwyfan Teams.

Statws

Ar waith (i'w gwblhau yn llawn cyn diwedd chwarter 3 2025/26)

CC3

Ail ddylunio gwefan gorfforaethol y Cyngor

Mae dyluniad gwefan y Cyngor wedi dyddio ac yn aneffeithiol o ran chwilio a darganfod cynnwys arno, gyda'r dau faes penodol yma'n cael sylw oddi fewn y prosiect. Defnyddir technoleg Deallusrwydd Artiffisial i wella profiad y chwilio a mae'r meddalwedd rheoli cynnwys wedi ei uwchraddio fel bod modd datblygu gwedd y wefan ym mhellach.

Statws

Ar waith (i'w gwblhau yn chwarter 3 2025/26)

CC4

Datblygu a hyrwyddo apGwynedd

Mae apGwynedd yn ddarpariaeth ar lwyfan Apple ac Android sy'n cyflwyno detholiad o ffwythiannau gwefan y Cyngor ar app syml ac effeithiol. Fe'i cyflwynwyd yn 2018, ac er nad yw wedi ei hyrwyddo'n eang, mae wedi ei lawrlwytho i 20,000 o ddyfeisiadau. Mae angen adolygu'r cynnwys a'i ddiwygio ychydig cyn symud at ymgyrch hyrwyddo a hynny wedi i ddyluniad newydd y wefan (prosiect CC3) a dulliau cyfathrebu/ymgysylltu newydd (prosiect CC1) gael eu sefydlu.

Statws

Heb gychwyn (targedu dechrau'r gwaith yn chwarter 2 2026/27)

CC5

Ciosg fideo Siop Gwynedd

Daethpwyd i'r gasgliad bod y prosiect yn anymarferol ac yn mynd yn groes i'r pwrpas o gynnal canolfannau ble bo'r cyhoedd yn taro heibio am wasanaeth wyneb yn wyneb. Am y tro, ni fydd y prosiect hwn yn cael ei ddatblygu ym mhellach, ond fe all gael ei ail-gyflwyno yn y dyfodol ar ffurf amgen, megis cyflwyno ciosg yn Siopau Gwynedd ar gyfer cyflwyno gwybodaeth neu wneud taliadau. Ni dderbyniwyd unrhyw gefnogaeth arian ar gyfer datblygu'r prosiect hwn.

Statws

Dim am ei gyflawni

CC6

Peiriannau talu am wasanaeth

Ymylol oedd y gefnogaeth ar gyfer y prosiect hwn a bydd yr ymdrech ar ei gyfer yn cael ei ddargyfeirio at brosiectau eraill. Ni dderbyniwyd unrhyw gefnogaeth arian ar gyfer datblygu'r prosiect hwn.

Statws

Dim am ei gyflawni

11. Ysgolion ac Addysg

Ffocws

Mae maes addysg ddigidol yn cael sylw penodol yn y Cynllun. Mabwysiadodd y Cyngor **Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd** ar ddiwedd 2021, sy'n "**cefnogi addysgu digidol er mwyn sicrhau'r cyfle gorau i ddisgyblion Gwynedd**". Mae'r Cynllun Digidol corfforaethol yn cyd-fynd â strategaeth yr ysgolion ac yn ceisio cryfhau'r cysylltiadau rhyngddynt.

YSG1

Cefnogi a datblygu Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd

Mae'n dair mlynedd ers i Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd gael ei chyflwyno a'r gefnogaeth i'r strategaeth yn mynd o nerth i nerth. Cwblhawyd y weledigaeth o gyflwyno gliniadur i bod disgybl o flwyddyn 3 hyd blwyddyn 11 yn ystod 2024/25 a mae buddsoddiad sylweddol pellach wedi ei wneud i uwchraddio darpariaeth i gefnogi dysgu yn yr ysgolion. Mae'r strategaeth wedi dyddio ychydig ers ei gyflwyno a mae tasg ar waith i'w diwygio yn ystod 2025/26.

Statws

Ail ymweld a'r Strategaeth yn ystod 2025/26 a cyflwyno Strategaeth newydd yn 2026/27.

12. Crynodeb

Mae Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd 2023–2028 yn gosod gweledigaeth uchelgeisiol ar gyfer trawsnewid digidol y Cyngor, gan ganolbwyntio ar bum blaenoriaeth strategol: gwybodaeth a data, gweinyddiaeth a systemau busnes, gweithlu, gwydnwch, a chyswllt cwsmer. Yn ystod cyfnod 2024–2025, gwelwyd cynnydd sylweddol mewn nifer o brosiectau, gyda 20 o'r 29 prosiect blaenoriaeth naill ai wedi'u cwblhau neu'n dangos cynnydd da. Mae'r adroddiad yn amlygu pwysigrwydd llywodraethu cadarn, ymgysylltu traws-adrannol, a blaenoriaethu adnoddau ariannol i sicrhau llwyddiant y cynllun.

Ymhlith y gwersi allweddol mae'r angen i barhau i addasu a blaenoriaethu prosiectau yn unol â newidiadau mewn technoleg a gofynion gwasanaeth, a'r pwyslais ar ddatblygu sgiliau digidol y gweithlu. Mae'r adroddiad hefyd yn tynnu sylw at bwysigrwydd cydweithio â phartneriaid, gwella seilwaith digidol, a sicrhau bod gwasanaethau'n gynhwysol ac yn ddwyieithog.

Wrth edrych ymlaen, mae'r Cyngor yn ymrwmo i adolygu'r cynllun yn flynyddol, cryfhau trefniadau ymgysylltu, a sicrhau bod y Cynllun Digidol yn parhau'n berthnasol ac yn effeithiol wrth gefnogi trigolion Gwynedd a staff y Cyngor. Bydd y camau nesaf yn cynnwys cwblhau prosiectau sy'n weddill, datblygu strategaethau newydd ar gyfer ysgolion ac addysg, a pharhau i fuddsoddi mewn technoleg a sgiliau i sicrhau bod Cyngor Gwynedd yn arwain y ffordd fel cyngor digidol modern.

